

G 33

Hopecloun!

Dv 110

J. 2. 8.

UNIVERSITÄTS- und
Landesbibliothek
Düsseldorf

[Faint, illegible handwritten text]

UNIVERSITÄTSBIBLIOTHEK
- Med.-Naturwiss. Abt. -
DUSSELDORF

Y 94

Da: Guilielmus

SEX LIBROS COM-

GENEVE,
ANNO MDCCLXXI

Faint handwritten text, possibly a signature or date, located in the upper center of the page.

Faint rectangular stamp or impression, possibly a library or archival mark, located in the lower center of the page.

GUERNERI ROLFINCII,
PHIL. AC MED. DOCTO-
RIS ET PROFESSO-
RIS PUBLICI

CHIMIA IN
ARTIS FOR-
MAM REDA-
CTA,

Sex Libris com-
prehensa.

GENEVÆ,
ANNO M DC LXXI.

*Das Buch ist
aus dem
Besitz von
Herrn
G. Rolfincii*

THE
MARKS FOR
THE

Das Original
ist
verloren

DRUCK
VON

ILLVSTRISSIMI DOMINI,
 DN. HENRICE SECVNDE, SENIOR,
 DN. HENRICE NONE,
 DN. HENRICE DECIME,
 FRATRES GERMANI,
 Domini à Plauen/ Domini in Graitz/ Crannichfeld/
 Gerau/ Schleitz & Lobenstein/
 JUNIORIS LINÆ, RUTHENI,
 PATRIÆ PATRES,
 DOMINI CLEMENTISSIMI.

Magna heroicæ prosapiæ vestræ Ruthenicæ est eminentia, magnus splendor, dignitas magna. Incerta sunt plerumq; rerum magnarum exordia, deniq; sub caliginis peplo frequenter à longinquâ ævi occultantur inter capedine. Origo illustriſſimæ domus hujus est in aprico. Hanc qui ignorat, in veterem memoriâ peregrinatur. Nulla oblivionis velo illam potuit involvere annorum series.

Italia erat gloriæ vestrorum majorum theatrum, laudum plenum. In eâ magnis gerundis negotiis, sub Tiberio Cæsare, nunquam notabantur minores.

Non satis erat una tellus. Angustis domesticis non contenti, laxius virtutis meritorumq; spatium quærebant, cupidi sua trophæa exterorum inscribere columnis, imitati consilia veterum, qui nihil se memoratu dignum gesturos arbitrabantur, nisi vim belli aliò transferrent. Cum Drusi Germanici exercitu in Germaniam migrarunt bellicosi Heroes, magnorum conatium & arduorum laborum non autores modò, sed etiam participes, militiæ victoriosa principes, armataæ manui ad eò venerabiles, ut nihil cum illis, & pro illis facturæ cupidissimè viderentur, arduis expeditionibus in Tartariam & Rusſiam, unde & Rutheni dicti, celebres, Romanæ gloriæ vindices, hostilis ferociæ terrores, utriusq; admiratio, Militaris disciplinæ observantissimi, non absolvebant militiam à legibus, à disciplinâ, ab ordine, sed intrâ recti terminos acriter retinebant, Principesque Voigtsbergæ & Plaviæ audiebant.

Eorum res gestæ non admirationem modò & facundiam, sed & humanam exsuperant fidem. Majora fuerunt, quàm famâ feruntur, futura utique clariora, si parem rebus essent nacta scriptorem. Nitent adhuc sub Romanæ aquilæ tutelâ, in summo rerum fastigio ceteræ veteres: splendent omni magno fortunæ paratu circumdati fascès, ob datam fidem indefessam, animiq; heroici promptam & expeditam alacritatem, Eois, Hesperiiq; plagis noti.

Vos

Vos natalium excelſam originem virtute æquatis: quam majores glori-
am comparavêre armis, vos pacis amore conservatis. Naturæ dona & bonail-
luſtratis ſtudio immortalitatis, eamq; ex rerum rectè gerendarum curâ exſpe-
ctatis. Per Vos templorum ſacri nitent cultus: magno in precio ſunt eorum
miniſtri: per Vos juſtitia floret, maribus ejus concedita bilanx omnia ex-
actiſſimo perpendit æquilibrium: per Vos gymnaſiorum & ſcholarum præſides
& alumni honeſtis ad virtutum ſaſtigia pelliciuntur ſtipendiis: Veſtrâ curâ re-
gimini admotâ cuius datur altum & pingve in literarum ſtudiis locare ocium.
Quin etiam ſaluti ſubditorum ut conſulatur, medicinam benignè habetis, of-
ficinas pharmaceuticas publicas ab omni apparatu trium regnorum inſtru-
ctiſſimas conservatis, chimiam divinum cœlitus conſeſſum mortalibus do-
num, ejusq; cultores multis proſequimini honoribus. Imò ea veſtræ domus
eſt felicitas, quod prius deſatigentur ſubditi laudando & admirando animi Ve-
ſtri magnitudinem, clementiam, & benignitatem veſtram, quam Vos faciendo
gloriâ quæ digna ſunt ſempiternâ. Cùm non deſint façundiores, qui hanc cir-
cumfulam orbi veſtro ſerenitatem ſeris pandant nepotibus, ego ſacra hæc ſi-
lento peragam, & ſincero animi affectu tacitas laudes admirari malo, quàm
divinum cœleſtium virtutum conſeſſum impari prædicatione devenuſtare.
Magna in ſcenam produco veſtra in me merita, Vos conſilia meæ medica
gratiòſè audivitiſ, me lateri veſtro adſidere voluitiſ, muneribus maçtatum
dimiſiſtiſ, aliis meam tenuitatem commendatiſ, imò verbis ornatiſ, nun-
quam non aulis veſtris & affinium Comitum & Baronum à triginta annis no-
tum gratiòſè habuitiſ. Majora medicus ſibi promittere non poteſt bene-
ficiâ. Horum memoria meo nunquam ſeneſcet in animo.

Ut vero aliquod devotiſſimæ obſervantiæ publicum exſtet indicium &
ſpecimen, inſcribo, do, dico, dedico nomini veſtro auguſtiſſimo, & ceu voti-
vam tabulam hunc appendo libellum. Ut ferri ligula à magnete tacta in am-
plexum ejus ruit, ita liber hic cum autore, gratiòſi veſtri adſpectus numine ta-
ctus, ad vos properare geſtit. Permittite, ut à benigno judicio Veſtro grati-
am, famamque impetret & vitam. De judicio omnium ſeculorum ſecurus
erit, ſi probatus fuerit veſtro,

Supremus beatæ perennitatis arbiter, Deus, Vos ad annos ſervet Neſto-
reos, & ſoſpiter, vobisq; concedere dignetur vitam prolixam, imperium ſecu-
rum, domum tutam, ſenatum fidelem, populum probum, & quæcunq; homi-
nis ſunt vota, & principis.

Dabam in Athenæo Salano. AN. M DC LXI. IX. CAL. OCTOBR.

*Iluſtriſſimarum Dominationum,
ſubjectiſſimus*

Guernerus Rolſincius, Phil. & Med. Doçt.
Pract. & Chimix Profeſſor Publ.
LECTORI

LECTORI BENEVOLO SALUTEM
G. R. D.

Rodit in lucem CHIMIA IN ARTIS FORMAM REDACTA, aliquot annorum spatio verita lucem.

Non sistitur Chimia UNIVERSALIS, unum intendens medicamentum, omnibus morbis contrarium, sed PARTICULARIS: non quidem metallica TRANSMUTATORIA, cujus cultores, de his quæ non possunt, tanquam presentibus loquentes, mirum in modum animi affectus juxta spem & metum inanem dividunt, obliti verarum voluptatum & calamitatum; sed MEDICA: in resolutione mistorum salutis humanæ gratiâ occupata.

GRAVE est ARTIS FORMAM promittere. Hæc non solum τὴν τάξιν καὶ τὸ ὅτι, ἀλλὰ καὶ τὴν μέθοδον καὶ τὸ διότι explicare, τὸ ἀεικρίνον ἀμπεκτι, τὴν ἀοεισίαν καὶ ἀτάξίαν omnem vitare docet.

*Fronte exile negotium, & dignum pueris putes;
aggressis labor arduus, nec tractabile pondus est.*

Ostenditur solum MODUS, quo singularia plurima ad certum artis reduci queant caput, ne quod de Dialecticâ suo tempore conquerebatur Stagirites, eam in exemplis magis hæc fuisse, quàm præceptis, idem etiam de chimia pronuntietur. Est in votis compendium, quo manifesta fiant plurima, quæ in paucorum latitabant noticiâ, in multorum desideriiis, ne cupidi artis redimere ea opus habeant precio, aut molestâ divinatione & conjecturâ magno temporis impendio inquirere.

Non promittitur SYSTEMA NOVUM, domesticis experimentis solis nobilitatum. Exhibetur ars usu artificum comprobata, non tamen perfecta & omnibus numeris absoluta. Exilis ingenii nostri angusta mediocritas, tenuibus frugibus pariendis adsueta, non tam gravibus sæcundi cespitis ingravescere didicit culmis.

Verè Athenagoras Atheniensis, Philosophus Christianus, libro
): (3 *σε*

P R A E F A T I O

Ἐπι ἀναστάσεως τῶν νεκρῶν de resurrectione mortuorum: πάντι δόγματι καὶ λόγῳ τὴν ἐν τούτοις ἀληθείας ἐχομένῳ ὡς ἀφύεται τὴν ψευδέσ. ὡς ἀφύεται δὲ ἢ ἐξ ὑποκειμένης τινός ἀρχῆς καὶ φύσιν ἐρμώδην τὴν κατ' αὐτῶν, ὅπερ ἔστιν ἕκαστον αἰτίας, ἀλλ' ὑπὸ τῶν τῶν ἐκδεσμῶν ἀπορῶν ὅτι διαφορᾶ τῆς ἀληθείας τετιμνωμένων ἀποδεδειγμένων. Omnibus dogmatibus, & rationibus, quæ ab harum rerum veritate pendent, & fulciuntur, aliquid falsi adnascitur & cohaerescit. Adnascitur autem, non ex origine & naturali rerum ductu, aut ex causis substantia, sed ex studio eorum, qui adulterinam sementem ad corruptendam veritatem in pretio & veneratione habent.

Multa sunt in arte hâc opinionum, quibus οἱ προσεχύτεροι καὶ οἱ ὁμόχρονοι inter se certant, divortia, πολλοῖς ἔδεν τῶν ἀληθῶν ἀσυκοφαντήτων, multi nullam veritatem sine obreccatione dimittere adfuerunt. Hos dulce venenum vetustatis, quæ inter inimicos veritatis nomen sæpe profitetur suum, à præclarâ cognitione avertit. Illi musteam amant innovationem.

Dirimendis omnibus litibus impares fuimus. Non semper natura sine velo nobiscum loquuta: potius latere voluit multa, ut major esset eorum ex occulto auctoritas & admiratio. Sæpe clausam sensimus januam. Scriptus est liber magis τοῖς μαθηματικοῖς, quàm τοῖς ἀκουσματικοῖς. Plurima habet ἑξωτερικὰ, ob quæ non opus est Aræopagum conscendere, aut transalpinare longè, pauca ἀγοσματικά, pauciora, quæ adepti somniant miracula. Ut à perfectâ scientiâ sumus procul, ita rem acu tetigisse desperamus. Palpando iter hoc carpinus.

Eâ de causâ multorum annorum intercapedine SUPPRESSUS liber. Zeuxin, autore Plutarcho in Pericle, Agathoclo, de pingendi animalia celeritate jactanti, cum ipse diutius immoraretur operi, respondisse fertur: sua se multo tempore elaborare. Diu pingebat, quia æternitati pingebat. Facilitas & celeritas in efficiendo neque diurnitatem, neque perfectam pulchritudinem adfert: at tempus unâ cum labore in opus immensum vim suam ostendit, quod id diu permanet. Cito nata pereunt citò: diu elaborata ferunt ætatem. Victura ergo ingenii monumenta diu premenda erant, severâ potestate comprehensa, non prono impetu manu mittenda.

Prodit

AD LECTOREM.

Prodit autem nunc, doctorum virorum examen subire festinans, hoc commodi ex candido æquè æstimantium judicio expectans, quod placiturus sit magis, quàm si privatim proprio domestico solum probetur judicio.

Neque palinodiam canere ipsi indecorum erit, modò gravissimi viri, quique omnem in his studiis exegère ætatem, id fieri debere censuerint.

Apelli, autore *Plinio natural. histor. lib. 35. cap. 10.* perpetua fuit consuetudo, nunquàm tam occupatam diem agendi, ut non lineam novam ducendo exerceret artem. Idem perfecta opera proponebat in pergula transeuntibus, atque post ipsam tabulam latens, vitia quæ notarentur, auscultabat, vulgum diligentiorum judicem, quàm se præferens.

Tantæ autoritatis erit censura, ut cancellos expectaturæ sint singulæ lineæ non adprobatæ.

Multa adhuc in arcanis adservantur forulis, πατροπαράδοξα καὶ αὐτοπειρατόντα, *majorum & nostris experimentis nobilitata. τὰ δὲ ἱερά ἐόντα κρηγυμῶτα, inquit Hippocrates, ἱεροῖσιν ἀνθρώποισι δέκνυται, βεβήλοισι δὲ ἐθέμις. Res quæ sacra sunt, sacris hominibus ostenduntur: profanis autem non fas est.* Et *Trallianus lib. 10. cap. ultimo ad calcem de periaptis agens: Παρακαλῶ, inquit, ὑμᾶς, μὴ πρὸς τὸς τυχόντας ἐμφανεῖν τὰ βιάττα: πρὸς δὲ τὸς φιλαρέτους; καὶ τὰ τοιαῦτα δωαμένους φυλάττειν. Admoneo vos, ne quibuslibet hujusmodi ostendatis, sed virtutis studiosis solum, & qui ea possunt in arcanis conservare, hæc communicate.*

Videbunt & calucem, cum promissus de triplicis, mineralium; animalium & vegetabilium regni, ejusque incolarum genuinâ naturâ & indole libellus publicæ exponetur luci.

Interim manus admovebitur ἐγχερήσειν ipsis, in novo laboratorio suburbano & domestico, pennæ & linguæ subjicietur oculis, & ostendetur verum esse illud *Candaulis* apud *Herodotum*, *Clio primo inscripto libro, cap. 8: τὰ ὄτα τυγχάνει ἀνθρώποισιν ἐόντα ἀπιστότερα τῶν ὀφθαλμῶν, aures minus fidei merentur, quam oculis.*

Dab, in Athenæo Salano ANNO MDC L.XI.

IX. CAL. OCTOB.

Nomina

NOMINA Dnn. RESPONDENTIUM.

^{1.}
Johannes Röserus, Cassellano-Hassus.

^{2.}
Johannes Georgius Sommer / Mellenbachio-
^{3.} (Schwarzburgicus.

Godofredus Samuel Polifius, Francofurto - Marchi-
^{4.} (cus.

Johannes Jacobi, Brunoviensis.

^{5.}
Johannes Georgius Trott / Schleusinga-Hennebergi-
^{6.} (cus.

Balchasar Löschebrand / Heilbronnensis.

^{7.}
Joannes Christianus Friderici, Wratislavia-Silesius.

^{8.}
Caspar Gigas, Gloga-Silesius.

^{9.}
Johannes Georgius Breunig / Budissa-Lufatus.

^{10.}
Joannes Volschönus, Wustrovia-Brunsvicensis.

^{11.}
Augustinus Henricus Faschius, Arnsteto-Thuringus.

^{12.}
Christophorus Relovius, Hamburgensis.

^{13.}
Johannes Nicolaus Großhain / Arnstadiensis.

^{14.}
Georgius Adamus Dummer / Ratisbonensis.

GUER-

GUERNERI ROLFIN-
CII, CHIMIÆ IN AR-
TIS FORMAM REDA-
CTÆ,
LIBER I.

Prolegomena tradit, & agit de consti-
tutione chimiæ in genere.

CAPUT I.

*Chimiæ nobilitas defenditur à telis
adversariorum.*

Chimiæ dignitas & nobilitas maxima eluce-
scunt 1. ex veritate fundatâ in ratione & expe-
rientiâ. 2. ex ejus bonitate, ortâ à fine optimo,
qui est ægros sublevare, ubi nullæ divitiæ, nulla
potest humana dignitas subvenire, & sanitas,
præ omnibus bonis expetenda. 3. ex objecto
principali, quod est homo, omnium animalium præstantissimum,
4. à cultorum eminentiâ. Ab Imperatoribus excolitur & Regi-
bus, Principum aulis in deliciis, omnem ferè gubernat medelam.
5. à commodis. Cæteræ res neque temporum sunt, nec ætatum
omnium, nec locorum. At chimica studia juventutem alunt,
senectutem oblectant, secundas res ornant, adversis refugium
ac solatium præbent. Chimia beneficii semper dandi cupida,
apud omnes beneficia reperit. In eâ excellere, est inter præstan-

*Nobilitas.
Chimia eluce-
scit 1.*

2.
3.
4.
5.

A res

tes eminere, eam excolere, est summo homines cumulare beneficio.

Ofores chimia. Habet chimia suos, eam qui parvi æstimant momentiofores.

I.
*Contemptum
parit.*

I. CONTEMPTUM parit, *inquunt*. Ille, qui in admiratione omnium poterat versari medicus, πολλὰν ἀνάξιν ἄλλων, chimia accessione numeratur in contemptissimis. Mendacem & futilem hominem nominare qui volunt, calendariographum dicunt; at qui sceleratim simulac impostorem, chemicum. Chemicos imperatorum prætorumque damnarunt, eorum libros, Diocletiani Vulcano consecrarunt decreta. Sichimicus fueris, continuè etiam magus audies. Est enim scelus hoc crimini illi adfines. Et quia utrumque exercuit aut præ se tulit præterito seculo Paracelsus, titulo chimia, cultor hujus simul audiet, Paracelsista, & communium deliriorum reus.

Crederetem ventis, corpus ne crede chimistis:

Est quævis chemicâ tutior aura fide.

Æ.

Æ. Hὸς κακολογῶν quadrat in deceptores, non in veros hujus artis cultores. Deceptores sunt auriperdæ illæ, qui aurificinam somniant, artis imperiti, qui arcana crepant, nullorum compotes, Magiæ vox si generaliter sumatur, nulli est opprobrium.

2.
*paupertatem
minatur.*

II. Opum deprædatrix, paupertatem minatur suis cultoribus. Chemicus ut naturæ, cui destruendæ unice incumbit, hostis est, ita & opum tabes & funus ultimum, quicquid habet patrimonii, in favillam vertit. Malè ipsum habet natum aurum argentumque, & ad perniciem eorum se studiosissimè accingit. Dum transmutando hydrargyro inhiat, seipsum transfiguratur in mendicum. Penotus, admirator hujus artis summus, anno ætatis XCIX.

*Illustratur
exemplo Penotii.*

ut in extremo senio, ita etiam extremâ paupertate & miseriâ, in nosocomio Yverduni, in ditione Bernensi, circa finem Augusti diem obiit. Et cum Fabricius Hildanus ipsum invisisset, rogaretque, ut si quid arcani haberet, publici boni causâ communicaret, nihil præter animam observavit. Ex relatione ejusdem Fabricii habetur, dixisse aliquando Penotum, se, si alicui malè vellet, quem apertâ vi aggredi non auderet, saltem autorem ipsi futurum, ut chimico studio totum se traderet. *Consulatur Sennertus de consensu & dissensu cap. 2.*

Æ. Ser-

Tertium contra Chimiã Argumentum.

3

Re. Sermo est hîc de illis, quibus auri conficiendi cura cordi est potissimum. Prudentes chimiatri alium habent scopum. Sumtuosa est non nisi illis, qui aliàs soliti sunt opes profundere, aut qui perniciosâ ditescendi cupiditate, ad Cræsi opes festinant. Non inchoandum est chemicum studium à transmutatoriâ parte. Non destruit naturam chemicus ex odio divinorum operum, sed sanctum habet propositum, ex amplissimo mundi campo cum reverentiâ petere operi suo materiam, in quâ investigat arcana majestatis divinæ, & non foris tantum, sed & intus naturæ arcana cognoscat. Singularis rei integritas destruitur isto opere, non *Ἐ καὶ δόλῳ καὶ εἰδῶ.*

III. Ars chimica metallicis utitur medicamentis. Hæc ^{3.} *Metallica ve-* autem sunt venenata. Plures Marte medico quam bellico inter-*venata.* ficiuntur.

Re. Non solis metallicis utitur, sed etiam ex animalium ^{Re. 1.} *Non* & vegetabilium regno plurima adsciscit alia, eaque artificiosâ ^{solis metallicis} *utilitur.* ^{2.} *Nec omnia* ^{metallica no-} *xia.* *εὐχερήσῃ* nobiliora reddit in effectibus. 2. Non omnia metallica, quibus chimia utitur, noxia sunt. Quæ autem veneni nomine suspecta, eorum centra penetrat, rimatur, materię crassitie vel accidentium pondere præpeditas naturæ vires ac potentias solvit, & ad destinatam à naturâ actionem deducit. Sæpè etiam duo venena committit, ut in duello se interimant, illorumq; ex sanguine salutaris enascatur medicina. MARTIALIA medicamenta ritè præparata, sacra sunt ægrorum anchora. VEGE- ^{Non sola vege-} *tabilia* ^{suffici-} *unt ad morbo-* ^{rum curatio-} *nes,* *TABILIA* non absolvunt omne punctum, sociabilis mineralium harmonia accedat, sæpè necesse est. Vicio vertitur belliduci, qui ad validissimam hostis invasionem levis armaturæ militem opponit. Truculentis hostibus valetudinis nostræ morbis, occurrendum non pygmæis, sed gigantæis remediis. Diræ illæ non amant placari levi victimâ. Ausim dicere, ^{Matthioli sen-} *inquit Mat-* ^{tentia hoc con-} *thioli lib. 4. epist. medic. ultimâ,* neminem medicum absolutum esse posse, imò nec mediocrem quidem, qui in hac nobilissimâ ^{firmas.} destillandi scientiâ non sit exercitatus. Id cum alibi, tum in primum in chronicis morbis est animadvertere, ubi tota massa sanguinea in universo venarum ambitu est corrupta, & multorum morborum seminariis referta. Hi morbi citra metallica de-

A 2

vinci

vinci haud possunt. Hæc enim solâ vi ignis ita attenuantur, eamque penetrandi acquirunt vim, ut habitum totius corporis permeent, cum interea plantæ eousque ignis vim non sustineant. At qui ejusmodi morbos citra scientiam chemicam & res metallicas aggrediuntur, plerunque re infecta cum suo & artis dedecore desistunt ab opere. **VEGETABILIA** ipsa tam purgantia quam alterantia non sunt omnis noxæ expertia, ut pluribus demonstravit *Petrus Amelungius tractatu nobili primo, in quo alchimia seu chimica artis inventio, progressio, obscuratio & instauratio, tum dignitas, necessitas & utilitas demonstratur lib. 4. 5. & 6.* & tamen propterea non rejiciuntur.

Vegetabilia non carent noxâ.

4.

Perfecta fuit medicina antiquius. Id confirmatur 1. auctoritate Hippocratis. 2. aliorum.

IV. Hippocratis tempore medicina fuit perfecta. Δοκέει μοι, inquit ipse lib. de veteri medicina, ἡ ἰατρικὴ ἀνευρεῖσθαι ὅλη, ἔσκει γὰρ ἡ ἰατρικὴ πάσα. Videtur mihi medicina inventa tota, consistit enim tota. Et lib. de locis in homine. Ἰατρικὴ δ' ἡ μοι δοκέει ἡδὲ ἀνευρεῖσθαι ὅλη, ἥτις διδάσκει ἕκαστα, καὶ τὰ ἔθρα, καὶ τὰς καρούς. Ars medica sanè mihi tota inventa esse videtur, quæ singulas & consuetudines & temporum occasiones cognit, 2. Accedit aliorum, qui perfectam Hippocrati medicinæ cognitionem attribuerunt, auctoritas. Ita *Petrus in epistola ad Artaxerxem: τὴν σύμπασαν τέχνην αὐτὸς ἑαυτὸν ἐδίδαξεν, θεῖα φύσις κερχρημένῳ. Οὐτὸ σωτῆρ, καὶ ἀπλῶς ἠγεμὼν τῆς θεωρητοῦς ὀπισθήμης. Totam artem ille edidicit, divinâ usus naturâ. Hic servator & absolutissimus omnis medicationis dux.* 3. Selecta Hippocratis monumenta partim προτεχνικά, partim ἔξωτερικά, partim ἀπροαμαντικά nulli non perfectionē hanc persvadent. *Erotianus τῶν παρ' Ἱπποκράτη λέξεων συναγωγῆ, in proœmio, dividit in σημειώματα συντάγματα, φυσικά καὶ αἰτιολογικά, θεραπευτικά. ἐπιμικά, καὶ τὰ εἰς τὸν ἀεὶ τέχνης τεινόντα λόγον. Libri signorum, physica & causas explicantia, curationem respicientia, mista, & quedam alia ad artem spectantia volumina sunt clara.*

3. ex ipsis monumentis.

Re. Hippocrates imperfectionem agnoscit.

Re. Imperfectionem agnoscit ipse Hippocrates in epistola ad Democritum, quæ illi adscribitur: Ἐγὼ μὲν ἰατρικὴν εἰς τέλος ἐπέφθικα, καὶ πέρ' ἡδὲ γηραλέος καθεστώς, ἔδει γὰρ ὁ τῆς οὐρετικῆς ἰσολάπι. Ego quidem ad finem & perfectionem non perveni, quantumvis senex, neq; ejus etiam inventor *Asclepius.*

Et plura.

Et libro ἀεὶ ἀρχαῖς ἰατρικῆς, postquam dixerat, plurima in arte.

arte reperta, *subjungit*, plurima alia inveniri posse. Ἰηλεὺς ὁ πᾶν
 τὰ παλαιὰ ὑπάρχει, καὶ ἀρχὴ καὶ ὁδὸς εὐρημένη, καθ' ἣν καὶ τὰ εὐρημένα
 πολλά καὶ καλῶς ἔχοντα εὕρηται, ὅν πολλὰ χρόνω, καὶ τὰ λοιπὰ εὐρε-
 θήσεται, ἢν τις ἰκανὸς τῶν, καὶ τὰ εὐρημένα εἰδῶς, ἐκ τέτων ὁρμώ-
 μω & ζήτησιν. ὅς τις ὅ ταῦτα ἀποβαλὼν καὶ ἀποδοκιμάσας πάντα, ἐτέρῃ
 ὁδῷ καὶ χήματι ὀπιχειρέειν ζητέῃ, καὶ φήσῃ τὴν εὐρηκέναι, ἐξηπάτηται
 καὶ ἐξαπατάται. *At verò in medicina jam pridem omnia subsistunt,*
in eã principium & via inventa est, per quam præclara multa lon-
gò temporis spatio sunt inventa, & RELIQUA deinceps INVE-
NIENTUR, si quis probè comparatus fuerit, ut ex inventorum
cognitione ad ipsorum investigationem feratur. Qui verò his omni-
bus rejectis ac repudiatis, aliam inventionis viam aut modum aggre-
ditur, & aliquid se invenisse jactitat, is tùm fallitur, tùm alios fallit.

*inveniri posse
conficitur.*

Duplex veterum scribendi ratio: altera in hypomnematis, Hippocratica
 quibus summa rerum capita adnotabant: altera in syntagmate, scribendi ratio
 cum omnia plenius traderentur. Priori viâ medicinam tradidit hypomnemati-
 Hippocrates magis, quam posteriori. Hippocratem innuit Ga- ca.
 lenus 7 meth. med. cap. 2. πάντων ἡμῶν τῶν καλῶν παρεχάμενα &
 ἀπέριματα, omnium bonorum nobis prabuisse semina, deitã subjun-
 git, δὲ καὶ τὰ Ἱπποκράτους αὐτῆς, γεωργῶν ἀγαθῶν, οἱ ἀπειροὶ τε
 αὐτὰ, καὶ ἀξίωσι, καὶ τελειώσασι προσκύντως. Postulant autem,
 qua Hippocrates ipse reliquit, non malos agricolas, qui ea tum semi-
 nent commodè, tum augeant, tum perficiant. Ipse Galenus totam
 artem non tradidit. 2. confusè multa scripsit, 3. eo nomine
 etiam culpandus, quod multa cum tædio repetat. 4. festino cala-
 mo usus pauca scripta sua relegit, *Ab Arabibus* quidem in comò-
 dius artis systema redacta, sed tamen, quod medicamentorum
 præparatrix chimia facem non affulgeat, omnia manca & mutila.

*Galenus artem
totam non tra-
didit.
Neque Arabes
ultimum ad-
diãre comple-
mentum.*

NOVA in structurâ & usu partium INVENTA satis clarè
 veterem ostendunt imperfectionem.

V. Ars chimica principia effendi, cognoscendi & operan-
 di habet erronea. Aliis etiam nititur hypothefibus. Ergò 5.
 suis possessoribus relinquenda, neque antiqua medicina eã conta-
 minanda. Antecedens probatur. Sal, ♁, ♃ sunt imaginaria in
 corporum mixtionè, & in morborum productione, cognitionè
 & curatione, A cor Helmontianus ejusdem est monetã. Quam
 fallã-

*Erronea chi-
mica principia
essentia, cognis-
tionis, operatio-
nis.*

Acoris eadem ratio.

Principium operandi fallax.

Re.

Chimicum studium non est vel hoc nomine deserendum.

fallaces sint chemicorum curationes, ostendit norma, quam observant in vulgatissimo therapeuticò axiomate: Similia curantur similibus. Verissimum autem est, contraria curari contrariis. Hypothesis nova ipsorum est, cognitionem analogiæ majoris mundi unicam esse benè cognoscendi & curandi morbos regulam. Ad eò ut summo jure chimici referri queant inter eos, qui ἐπέφησάν τε καὶ ἔχρηματι, alià vià & methodò, quàm quâ vetus Asclepiadæa inventa sit, medicinam docere adnitantur, de quæ his verum sit, quod Hippocrates de sui seculi novatoribus pronuntiavit, illos ἔξαπατάσθαι καὶ ἔξαπαθῶν decipi & decipere.

Re. Concedimus in existentiam actualem salis, φ, ψ, ut PRINCIPIORUM, quocunque modò explicetur, esse ens rationis, quod objectivè solum est in intellectu: insunt olea, salia, spiritus, sed non ut principia, verum ut effecta. Eadem ratio derivationis, cognitionis & curationis morborum mercurialium, sulphureorum, salinorum, ex iisdem fontibus, ut & illorum, qui acori Helmontiano, & Archæo irato adscribuntur. Omnia hæc expediri queunt elementorum & humorum, quæ varias subeunt mutationes, & naturæ mentione. ANALOGIAM parum conferre vel nihil ad cognoscendum, curandumve morbos concedimus. AXIOMATA illa duo, quorum unum *librò de flatibus in initio: τὰ ἐναντία τῶν ἐναντίων ἰάματα, contraria contrariorum remedia, alterum de locis in homine propositum: Διὰ τὰ ὁμοίαν ἄσθ & γίνεται, καὶ διὰ τὰ ὁμοία πρὸς φέρουσα ἐκ νοσούντων ὑγιαίνονται, per similia fit morbus, & per similia oblata ad sanitatem redeunt, Hippocratica sunt, & apparenter solum pugnare videntur. Πρῶτως καὶ κατ' αὐτὸ, primò & per se, omnis curatio fit per contraria, δευτέρως καὶ κατὰ συμβεβηκός, secundariò & per accidens, per similia fieri potest. Hoc quamvis chimici quidam minùs perspicaces ipsi non capiant, nec admittant, quod ignorantia & obstinationi imputandum, verissimum tamen est, & in sequentibus explicabitur. Quamvis autem hæc ita se habeant, non tamen propterea chimia usq; deq; habenda, aut ejus studium parvi faciendum. Operæ precium non solum rectum, sed etiam obliquum scire: expedit discere & docere hæc omnia, ut ex usu quæ videntur, methodicè adhiberi, quæ minùs, cum judicò omitti queant.*

CAPUT

CAPUT II

antiquitatem, originem & progressum
chimie proponit.

Quemadmodum tota medendi ratio ad DEUM ceu principem originem refertur, ita & ejus pars chimia.

ORTA seu PARTICULARIS origo sunt HOMINES. Deus ut omnis boni, ita etiam chimia autor. Inter homines prima inventio IN SACRIS, nonnullorum judicio, tribuitur Adamo & Tubalcaino. ADAMUM chimie peritiam habuisse, eamque cum philosophiae partibus suos docuisse, probabile quidem reddit summa viri perfectio. Cognitionem habuit essentiae Dei plenariam ante lapsum, naturae viscera inspexit. penitus.

TUBALCAINUS malleator, & magister in cuncta operarum & ferri perhibetur à Spiritu sancto, in fœdere veteri Tubalcainus chimicus habetur. Gen. 4. v. 21. Verisimile est, illum non solum metalla scrutatum, quâ ratione ad agriculturam & alios in vitâ communi usus adhiberi possint, verum etiam eadem coxisse, fudisse, purum ab impuro separasse, ut naturae rimaretur arcana.

HERMETI, PROFANOS inter imprimis magna inventionis laus adscribitur, sed neque Græcos neque Phœnices, neque Ægyptios Hermeti olim artis alicujus inventionem tribuisse, chimiamque à primis artificibus non Hermeti, sed aliis inventoribus attributam, ipsammet porro chimiam non esse rem multam antiquam, ostendit fusè Profanos inter sine fundamento multum tribuitur Hermeti. *Conringius de hermetica medicina cap. 2. & 3.*

Destillatoriam artem antiquissimam, & vel ipsi Salomoni, Hippocrati, Aristoteli notam esse censent alii, sed Destillatoria antiquissima judicatur. *Hieronymus Rubens libro de destillat. sect. i. cap. 4. & Sennertus de consensu c. 1.* contrarium demonstrant.

Multò recentior est chimie aut potius chimiatrie inventio. Auro naturae scrutatores, quod quærebant, industriâ ac ingenio ejus æquaturi vires, frustrati, invenerunt, quæ non quærebant, remedia. Inde nata chimiatria, quam cum in naturâ fundatam deprehenderent, excoluerunt, & post necessitate compulsi magnæ estimarunt.

Ex.

8 Lib. I. Cap. II. *Inventio, Propalatio, Constitutio Chimie.*

Suscipere
necessitas.

Ex utrisque singularia confecere medicamenta prioribus seculis longe disparia, in multo nobilioribus forulis disposita, majoris etiam efficaciae. Aurea haec sunt secula, talibus etiam indigent medicamentis. Ferrea sunt secula, refractarii & duræ cervicis morbi: duris ergo cuneis sollicitandi, levioribus minus edomabiles. Sunt qui ad visum amplæ ampullæ nauseant, his parca manu offerenda praesidia, granulatim exoptant sanari & granatim, ἢ ὅλην θυλάκιον non toto horreo vel sacco.

Antiqua medicina erat herbaria.

In consortium adscita metallica.

Inventio & propalatio medica chimia debetur Paracelso.

Constitutio chimie conficiens in ordine in methodo, debetur successoribus: Severino, Crollio, Andernaco, Autori introductiois, Libavio Quercetano, Sennerto,

Cum vetera medicamenta observarentur non facere undiquaque officium, de aliis cogitari coeptum. ἡ ἀρχαία ἰατρικὴ ἐκ βοτάνης ἦν, antiqua medicina erat herbaria. In auxilium nunc adscita metallica, quæ ut centro terræ viciniora, ita cœlestium luminarium majorum & minorum virtutes propius in unum coeuntes potestatisque unitatis naturalis recipientes, admittunt.

ἡ εὐγενεῖς, INVENTIO & PROPALATIO prima medicæ chimie, debetur Paracelso, qui veterum nonnullorum scriptis, quorum tamen nullibi facit mentionem, erutis, chimiatriam primus magno cum fastu exercuit, ita tamen, ut medicinam, quam illustrare & reformare intendit, penitus & obscurare & evertere occœperit. Pluribus id ostendunt Zwvingerus epistolâ principiorum chemicorum examini præfixa, Sennertus libro de cons. & dissensu cap. 4. & Conringius de Hermetica medicina cap. 24.

Ἡ δὲ σύστασις καὶ ἐξιμνεῖα, CONSTITUTIONEM & interpretationem molitus est Petrus Severinus, principia Paracelsica planiorem redigens in ordinem, eademque methodo seu demonstratione adserens. Pluribus tamen nebulis involutam remferere omnem reliquit.

PROXIMIUS ad scopum chimie medicæ collimarunt Osvaldus Crollius basl. chim. Joh. Guinterius Andernaco Professor Parisiensis in suis de veteri & novâ medicinâ tum cognoscendâ tum faciendâ commentariis: Autor libri, cui titulus: INTRODUCTIO IN VITALEM PHILOSOPHIAM: Libavius Academia Jenensis olim Professor, Philosophus celeberrimus: Josephus Quercetanus chemicorum fundamentorum adfertor strenuus. Daniel Sennertus ab ineunte ætate optimis literis deditus, ingentes opes capacis & con-

Perfectio Chimia Cap. III. Cultorum Chimia Dotes. 9

constantis ingenii ad illustrandam Philosophiam & Medicinam Hippocraticam & Galenicam conferens, Paracelsica etiam sedulo excussit principia, & revocavit in usum medicamenta. Idem factitarunt *Johannes Hartmannus* & *Johannes Petrejus Professores Marpurgenses* celeberrimi, hisque laboribus & scriptis omnium memoriam sibi devinxerunt honorificam. Magnis accessionibus chimiam locupletarunt *Rudolphus Glauberus* & *Johannes Zvvelferus*, scriptisque suis aliis faciem prætulērunt.

Hartmanno,
Petrejo.

Glaubero
Zvvelfero, &
aliis.

Vivunt etiam nunc intrâ privatos parietes plurimi artis cultores, arcanis multis ægrorum consulentes saluti, sed nihil edidēre hætenus in lucem.

Τὴν τελείωσιν PERFECTIÖNEM nemo adhuc adsequutus fuit. Ut embryon in matrice informis latet à primâ conceptione, paulatim vero ad distinctionem & pulchritudinem partium procedit, ita & in chimia quod momento negatum, id tempus subsequens perficit.

Perfectiönem
nemo fuit ad-
sequutus.

An Aristoteles, judicio Scaligeri in Heroibus, penes Deos homo, penes homines Deus, chimia habuerit peritiam? dubitatur. Negat *Quercetanus excursus in Riolanum*. Affirmat *Billichius in Thessalo redivivo*, & cap. 2. ostendit, ipsi nota fuisse principia operandi, operationum formas, artis objectum, & ipsorum operum modos, & plura alia, quæ quamvis reticuerit, ignota ipsi non fuere tamen, à posteritate eruenda. Distinguitur. Habuit cognita principia quædam essendi, & objecta chimica, ut apparet ex nobili meteorologia Peripatetica coronide, nempe libro 4. Usus verò in medicinâ nulla apud ipsum extant vestigia.

An Aristoteles
fuerit chimicus?

Επίθεσις.

CAPUT III

Cultores chimia quibus dotibus debeant esse præditi, delineat.

Ux ad medicæ artis habitum acquirendum in medico, ab Hippocrate libro νόμος, & omni bono judice & inventore in omni scientia vel arte, autore Galeno *ὁ ἐπιστάτης* in *ἐπιπέδῳ* inscripto, requiruntur, illa etiam ad chemicum sunt necessaria.

Ad habitum
chemicum ac-
quirendum
requiruntur.

B

ἡρώσις

I. Natura.

ἡ φύσις. NATURA primo occurrit loco. φύσις γὰρ ἀντι-
 παρταύσης κενὰ πάντα, repugnante natura omnia sunt irrita. Per
 naturam intelligi potest inclinatio singularis, deinde excellentia
 ingenii, quæ ardua capere, & de iis iudicium ferre potest.

II. doctrina.

ἡ διδασκαλία doctrina alterum est requisitum. Chimiæ sa-
 cra facere qui meditatur, non debet accedere ἀγεωμέτρητος, ,
 manibus illotis, sed rerum naturalium imprimis scientiæ purpurâ
 imbutus. Novisse debet naturam trium regnorum, vegetabilis,
 animalis & mineralis, singulorumque virtutes & potestates. Mi-
 neralium natalitia loca, & quomodo ex illis metalla, media mi-
 neralia & lapides eruantur, igneque docimasticô probatoriô ex-
 plorentur, vidisse expedit. Auri minera ferax Ungaria: argen-
 ti, plumbi, sulphuris Freiberga: antimonij sylvæ Hercynia:
 nitri nulla non terra: ☉ culinarij Halla, Francohufa & Sulza: cu-
 pri Sachsenberga, Generosæ matronæ Boxbergiæ: stanni Gots-
 berga perillustrium nobilium de Planiz propè Aurbachium
 Voigtlandiæ, ferax. Eo vel privatis vel publicis impensis catcu-
 riosus, mirabilia videbit, & multis nebulis discussis admirabitur
 artis cum naturâ stupendum in modum ludentis opera, lumen-
 que sibi indensis accendet tenebris.

III. locus.

Ὁ τόπος ἐὶ φύσις, locus studiis aptus eligi debet in celebriali-
 quâ Academiâ, magnorum ingeniorum ferace, in quâ qui vivunt,
 ἀρχιτέκτονες ἀγαθὴ καὶ πολὺ διαφέροντες τῶν ἄλλων, magistri artis o-
 ptimi, ab aliis multum differentes esse, & non solum artis cogni-
 tione excellere, verum etiam experienciâ omnimodâ instructi esse
 debent.

IV. institutio
 à puero.

Παιδομαθεΐα quartum est requisitum. Cum enim naturæ
 dona sint rara, & vis sextô & decimô anno vel vigesimô emicent,
 integranda sunt à puero. Vel puero, vel ex ephēbis egresso o-
 stendenda sunt instrumenta chimica terrea, vitrea, pyxides. Ele-
 gantia eorumdem verbis ornanda. Jobendus interesse quasi aliud
 agens destillationi aquæ rosarum & aliis, primi subsellii operati-
 onibus. Ignes Aethnæi, dum præparantur spiritus O-li, salis bal-
 samici, etiam ipsius oculis sunt commendandi. Cum sic adsuecit
 τὰ ὅσα ἔσονται τοῖς ἀείστοις εἶναι δοκοῦσαν, aures præbere præcepto-
 ribus optimis, cætera succedunt felicius.

φιλοποίνετιam adfit necesse est. ὁ πόνος τῆς τιμῆς χυμότης. *V. labor inde-
labor honoris genitor, curator, levianus.* In chimiã excellere qui a- *fessus.*
mat, cum Romanis VACUNÆ otiosorum patronæ, nullum do-
mi suæ templam, sed trans Tiberim ædificet necesse est. Ἀκονιστὶ
καὶ ἀπνευστὶ nemo ad Divæ hujus oscula admittitur.

ἡ ἀσκησις exercitatio ad laborem etiam pertinet, ut ea, quæ *VI. exercita-
animo comprehensa sunt, in usum transferantur.* *tio.*

ὁ χρόνος ultimum est requisitum. Non operã defultoriã *VII. tempus.*
magnarum impetrantur precia. *Tempore* opus est, ut matu-
rescant divitis ingenii, optimis seminibus instructi fructus.

CAPUT IV.

*Chimiater autoritate præditus esse debet. Hæc ut
conferretur, multæ adsint circum-
stantia necesse est.*

AUTORITATE ut valeat, & consilia ipsius habeantur *Autoritatem
pro oraculis, auxilia pro Deorum manibus, omni ope-
ra adnendum, εἰ μὴ γδῶσπερ θεὸν αὐτὸν ὁ κάμνων θαυμά-
σειεν, καὶ ἀν' ὁ κάμνων ἐν περὶ θεῶν γένει.* *conservat.*
*comm. 4. t. 9. nisi medicum ager ut Deum admiretur supra alios,
nunquam illius præceptis obtemperabit.* *admiratio.*

Admiratio hæc parit fiduciam, quæ ægrorum animos eri- *mater fiducia
git in magnam restitutionis spem.*

Autoritas hæc est donum Dei, πάντων δωτήγος ἐάων, *Est donum
omni-
um datoris honorum;* conservatur à bonis animi variis. *Dei,
conservatur*

PIUM & veri numinis cultorem esse oportet *χιμιατροῦ
ab eodemque expectare & præparationum & meditationum
suarum felicem successum.* *ab animi doti-
bus,*

INGENIOSUS esse debet in inveniendis: judiciosus in *Chimicus me-
discernendis. *dicus debet esse
pius.**

BONI VIRI virtutes comites esse debent meditationum *Ingeniosus,
& operationum ejus. *Vir bonus,**

APER TUS esse debet chimiater, & φαρμακοεὐπτης, ope- *Aper tus &
ramq; suam nulli denegans, sed omnibus prodesse studens. Sper-
candidus in
nendi *commu-**

nicandis me-
dicamentis.
Ita sub. I. Scri-
bonius,

nendi sunt, inquit Scribonius Largus in epistola ad Cajum Julium
Celsum, qui medicinam spoliare tentant usu medicamentorum,
non à medendo, sed à potentiâ esse. Quæque medicamentorum
ita adpellatam. Probandi, qui omni modo succurrere pericli-
tantibus student. *Et paulo post:* Qui experti sunt remediorum
utilitatem, denegant autem usum, magis culpandi sunt, qui cri-
mine invidentiæ flagrant, quod malum cum omnibus animan-
tibus invisum esse debet, tum præcipuè medicis, in quibus nisi
plenus misericordiæ & humanitatis animus est, omnibus diis
& hominibus invisus esse debent. Idcirco ne hostibus quidem
malum medicamentum dabit, qui sacramento medicinæ est
obligatus. Quia medicina non fortunâ, neque personis ho-
mines æstimat, verum æqualiter omnibus implorantibus auxi-
lia sua succursuram se pollicetur, nullique unquam se nocitu-
ram profitetur. *Hucusq; Largus. Paracelsus paragrano l. tracta-
tu 4. titulo Der vsterdie Grund der Arznei, welcher ist proprietas,*
jabet Medicum imitari ovem, quæ non sibi lanam fert, sed
pellioni & textori, & si liberaliter illam largiatur, laudum ex-
tollitur præconiis.

Idem sentit
Paracelsus.

Non tamen te-
netur compo-
nendi arcana
sua modum
propalare.

● Nemo obligatus est tamen, arcana sua omnia propalare in
vulgus: nec illi, qui quædam secreta sibi servat, avaritiæ, ambitio-
nis, gloriæ captationis, invidiæve crimen justo titulo imputari de-
bet. Multò minus Magistratus publicationis necessitatem im-
ponere illi jure potest, Vetus est dictum: **MEDICAMEN-
TA PROSTITUTIONE VILESCERE.** Id fieri censet
Crato epist. medic. 257. non quod communicatio boni vires ener-
vet, sed quod familiaritas nimia promiscuo usu contemptum
pariat, quando id, quod servi studio perfici poterat, in eo heri-
lis opera impenditur. *Alibi: ἀνδρῶν τὸ εἶναι,* & publicatio, quam
sequitur prostitutio, si non vires medicamenti, saltem autori-
tatem, & per consequens efficaciam extenuat. Ratio etiam alia
subest, ob quam publicæ notitiæ medicamenta, quæ in primo-
rum inventorum & possessorum manibus magnæ efficacitæ
erant, limites privatos transgressa in opere deficient, quod ab
aliis privati commodi respectu, promiscuè sine judicio adhibe-
antur.

Hippo-

Hippocrates à S. P. Q. Abderitano, ad invifendum Democritum, oblato maximo honorario, vocatus respondit. *iatros anap-
iatros anap-
γυρ.*
 εἴτε ἰλευθέρης τέχνης ἰλευθέρῃ καὶ ἔργῃ. Οἱ γὰρ μισθαρευόντες, ἀλλοτρίων ἀναγκάζουσι τὰς ἐπισημας. ἄσπις ἐξανδραποδίζοντες αὐτῶν, ἐκ τῆς προτέρας παρρησίης. *Sinite libera artis opera esse libera. Qui mercede operam suam locant, in servitutem redigunt nobilissimas scientias, & plane mancipio dant, priori demt à libertate.*

Seculum hoc alios mores postulat. Non tenetur chemicus medicus esse ἀνάργυρος, & sine mercede consilia & auxilia sua impendere. *Rara avis hæc
virtus.*

Avarus tamen esse non debet, & privatum nimium attentus ad lucrum, nullo æquitatis prætextu, plus exigere, quàm conveniat. *Δίκαιος πρὸς πᾶσαν ἐμιλίην, justus in omni conversatione sit oportet & æquus, monitore Hippocrate.* Memor semper esse debet præcepti Hippocratici, Christiano veriùs quam Ethnico digni: *ἄφρα κλέυσσμαι, inquit, δὲ μὴ ἄλλω ἀπανθρωπίῳ εἰσαίρειν, ἀλλ' ἀποβλέπειν, ἐς τὸ πεισιδίῳ τε καὶ εἰσίν. ὅτε δὲ προίκα, ἀναφέρων μνήμην ἔυχαριστίας προτέραν, ἢ παρεῖσαν εὐδοκίμην, ἢν δὲ παρὸς εἶναι χρονήεις, ξένῳ τε εἶναι ἀπυρέοντι, μάλιστα ἐπαρκεῖν ἑοσι τοιούτοις, ἢν γὰρ παρὴν Φιλανθρωπίαν, πάρεσι & Φιλοτεχνίαν: Hortor quin etiam, ne nimia severitate utaris, sed ad abundantiam & substantiam agri respicias. Quandoq; verò etiam gratis cures, vel ob gratitudinis memoriã, vel ob præsentem existimationem. Quod si occasio exercende liberalitatis, ferendave opis se obtulerit vel peregrino vel egeno, huic talibus maxime opituleris. Si enim affuerit erga homines amor, aderit etiam amor erga artem.*

Paracelsus citato loco, agni non lupi rapacis mores commendat in medico, sanè satis populariter, sed eleganter. *Agnum representare debet, non lupum.*

FORTUNAM nisi habeat chemicater respicientem, & χεῖρα *Fortunam in chemicatro requirunt nonnulli.*
 ὡρακτικὴν εἶνε glückseligē Hand faventem, virtutes has enarratas nihil profuturas, opinio est non vulgi solùm, sed etiam doctiorum plurimorum.

Clarus locus est Hippocratis libro de locis in homine, quo quamvis omnem fortunam à medici actionibus excludere videatur, paulo post tamen in illis fortunam locum habere concedit. *βέβηκε γὰρ, inquit, ἰατρικὴ πᾶσα, καὶ φαίνεται τῶν σοφισμάτων & κἀλλισα.*

fortuna favore non videtur.

λίστα ἐν αὐτῇ συγκείμενα ἐλάττωσα τύχης δειδέξ. *Firma est ars tota medica, ejusq; præceptiones, ex quibus constant, pulcherrime, minimum indigere videntur fortuna.* Paulò post aliter sentire, & illos, qui aliquid probè noverunt, fortunâ uti concedit. Ὅστις ὅ τὴν τύχην ἐξ ἰατρικῆς, ἢ ἐξ ἄλλου τινὸς ἐξέλασθ, φάρμακον οὐ τοῦ καλῶς τοῦ ἀρῆμα ὅπως ἀμένους ἔχῃ τὴν τύχην. Ὁ ὑπεράντιον δοκέει μοι γινώσκειν. *At verò quisquis fortunam ex arte medicâ aut quovis alio negotio penitus ejicit, negatq; eos, qui probè aliquid noverunt, fortunâ uti, is mihi contra quam debet sentire videtur.*

Huc facit locus Celsi.

Cornelius Celsus libro 3. de medicinâ cap. 1. in nullo, inquit, quidem morbo fortuna minus sibi vindicare, quam ars potest, utpote cum repugnante fortunâ nihil medicina proficiat.

Confirmat experientia in infausis casibus & medicamentorum chemicorum præparationibus.

Testatur experientia, multos medicos esse infortunatos, infausis auspiciis ægros aggredi, & sæpè quò doctiores, eò infeliciores esse.

In operationibus chemicis multi ad eò sunt infelices, ut vix vitrum aliquod tangant, quod non frangunt. Aliis pauca prospere succedunt in destillationibus, & medicamentorum præparationibus, imò ipsis adplicationibus. Antimoniata movent ὑπερκαθάρσις, quæ sudorem movere debebant, alvum molestis inquietant dejectionibus, ad eò ut fortuna & casus non infimum locum habere videatur in artis hujus operibus, non minus ac in naturæ, in quibus, autore Philosopho 2. *Physic. cap. 5.* locum habent, ὡς περ αἰτίαι καὶ συμβεβηκὸς καὶ ἡ τύχη, καὶ τὰ αἰτίματα, ἐν τοῖς ἐνδεχομένοις γίνεσθαι, μὴ ὡς ἀπλῶς, μὴδ' ὡς ὅτι τὸ πολὺ, καὶ τῶν ὅσα ἀνθρώποις ἐν τοῖς ἐνεκῶσι. *Ceu cause per accidens & fortuna & casus, in iis, qua possunt fieri non simpliciter, neq; frequenter, & horum quacunq; utiq; sient in iis, quæ propter aliquid.*

Contraria sententia est Hippocratis libro de locis. Hic fortunam in operibus medici non agnoscit. Fortuna imperfectionis nomen. *Distinctio.*

Ab artis hujus nobilis confinio fortunam planè arcendam, svadere videtur ratio *Hippocratica libro de locis in homine* proposita, hujus sensus: Quod si à fortunâ penderent operationes medicamentorum, utique & alia, non medicamenta, solâ auxiliante fortunâ effectum illum præstarent. Fortuna imperfectionis est nomen, meritò ab arte arcendum.

Distinctione hic opus. Fortuna sumitur vel pro cæco quodam numine aut influxu, imò Deâ quâdam, quæ

Passi-

Passibus ambiguis hinc inde volubilis errat,
& manet in nullò certa tenaxque locò.

ne l's dirimi-
tur.

Vel sumitur pro fortuitò eventu eorum, quæ per accidens eveniunt & ex temerariò quodam ausu. *Audentes*, inquit imperfe-cti operis Poëtici autor, *fortuna juvat, timidosq; repellit*. Vel sumitur pro benedictione divinâ, quæ autore epistola prioris ad *Corinthios scripta, cap. 12. teste*, unicuique dat manifestationem spiritûs ad utilitatem. Alii datur sermo sapientiæ, alteri scientia, alteri fides, alteri gratia sanandi, alii interpretatio linguarum. Hæc prudentiam largitur medico, fiduciam, & spem restitutionis in animò excitat ægri: spes parit lætitiâ: lætitiâ medicamentorum operationes feliciter promovet. Hæc opus habet chemicus medicus doctus & peritus. Alteram fortunam cognitio morborum, inventioque & applicatio remediorum, artis opera non agnoscunt sociam. *μὴδὲν εἰδὴν, μὴδὲν ὑπεροχῶν*, inquit *Hippocrates 6. epid. sect. 1. 18. nihil temerè, nihil inconsideratè*.

Hippocrates felicem exitum usûs medicamentorum dextrè applicatorum cum fortunâ junctum intelligit, non fortunam successus felicis magisstram.

Responsio ad
locum Hippo-
cratis &
Celsi autorita-
tem.

In textu Celsi utrobique legendum natura, neutrolibi fortuna.

Experientia li-
mitatur.

Experientia ostendit, nonnullos minus providos imprudentiæ pœnas luere magis, quàm malæ fortunæ. Doctissimi & scientissimi medici infelices observantur interdum, quod in speculationibus, quæ ad usum artis parùm faciunt, consenuerint magis, quàm artis operibus.

MAGNATES chimiæ dediti artem magnis cumulant honoribus, se autem ipsos voluptatibus infinitis.

Magnates chi-
miæ delectari

MEDICO chimiæ studium imprimis convenit. **PHARMACOPOEI** etiam sedulò in eo esse debent, ut medicamenta non solum vulgaria, sed & chimica suâ manu præparent, nec ab aliis, quorum fides non satis perspecta, improvidè coemant, aut famulis suis omnem *ἐργείων* concedant.

arti cedit in
honorem.
Medico in-
cumbit chimiæ
cultura.

ECCLESIASTICÆ personæ, in officio publico constituta, in quo satis habet quod agat circa animarum salutem, *φάρμακοποιεῖν καὶ φαρμακοπωλεῖν*, chimica medicamenta præparare & vendere non licet.

Procul sit ab
Ecclesiasticâ
personâ

POE ἢ φαρμακο-
πωλεῖν.

ut etiam à fax-
minis,

FOEMINAE segregantur à chemicis arcanis, quæ tamen eadem non rarò crepant, destillant aquas, extrahunt succos, & vulgi errore, quod illæ proferunt, id eximium est, id bonum, id efficax, id magnopere excellens. Medicus cum suâ pyxide posteriora occupat nonnunquam subfœlia.

CAPUT V

hæreses seu sectas chemicorum describit.

Nomen hære-
seos.

OMEN αἰρέσεως usurpatur à Galeno libro de sectis. Derivatur ἀπὸ τῆς αἰρέμας, eligo. Αἵρεσις, βάλνσις. Hesy chius: SECTA communiter Latinis. Notat certam professionis formulam & rationem, quibusdam hominibus adprobata & electam.

locum habet
in foro chimi-
co.
Paracelsica,

Chimia etiam medica hæreses agnoscit, inque eâ explicandâ, non omnes eandem insistant viam.

PARACELSICA secta antiquissima est, innititur tribus vocatis principiis, sali, sulphuri & Mercurio, tartarumque tanti facit, ut nullibi non in humano corpore eundem ex alimentis conceptum sanguinem & vasa replere, inque visceribus variam & densam rerum præternaturalium segetem præbere doceat.

S. verinus.

PETRUS SEVERINUS in ideâ medicinæ, nil nisi astra, transplantationes, radices, semina, salia, sulphura, & Mercurios crepat.

Scheuneman-
nus.

Henningus Scheunemannus Paracelsicis insistentis vestigiis libro, medicina reformata, inscripto, principia illustrat multis subdivisionibus, & ad morborum origines adplicat. MERCURIUM, liquorem aëreum, vel potius aqueum, duo habentem in se corpora, unum utile, quod est spiritus, alterum inutile, quod est phlegma, constituit quadruplicem: PNEUMOSUM, CREMOSUM, SUBLIMATUM, PRAECIPITATUM. Alterum principium compositionis humani corporis SULPHUR triplex constituit, CONCELATUM, INCENSUM, RESOLUTUM. Tertium per totam corporis lithurgiam dispositum principium, Θ, ut viscosâ sulphuris dulcedine, mercuriique nectareâ irrigatione contemperatum proportionales confœderationis servat leges, constituit RESOLUTUM & REVERBERATUM.

Hel-

HELMONTIUS ab his divortium faciens, a corem seu acidum laticem, domesticum ventriculi hospitem, limites ejus transgressum, hinc & inde per latos viridarii microcosmi campos exspatiantem, in quolibet affectu ferè damnavit capite, ceu causam unicam malorum omnium. *Helmontiana.*

DOGMATICO SPAGIRICA secta censoriò oculò omnia circumspicit, quod è re suà & ægrotis in salutem cedit, amplectitur & in suos usus convertit, multis incrementis illustris. Respicit non solum elementa & humorum qualitates primas, sed etiam secundas, καὶ τὰς δυνάμεις, eorundemque salinas, mercuriales & sulphureas atomos, susque deque habens, an actū insint, an potentia. Interim nemo aures præbeat vacivas *Dogmatico-Spagirica secta.*
Quercetano, qui consiliò de arthritide & calculò persuadere medico orbi conatur, sectam dogmaticam non esse distinctam ab Hermetica. De eò pluribus agit Billichius Thessalà in chemicis redivivò cap. 16. *Distincta sunt secta dogmatica & hermetica.*

CAPVT VI.

Quanto temporis intervallo chimia doceri potest ac disci?

Angelus Sala auctarii & superpondii loco, aphorismis chimiaticis apposuit: studiosum medicinæ intra menses sex tantum in chimica arte proficere posse, quantum sufficiat medico elegantiori. *De tempore iudicium Sala.*

Anth. Günther Billichius coronide observ. & paradoxis adnexâ, totidem septimanis cursum chemicum absolvi posse statuit, methodo hac: ut prima septimana lstructuræ fornacum & organorum apparatus detur: altera anatomix vegetabilium & animalium impendatur: tertiâ tractentur salia: quartâ lapides excutiantur: quintâ denique & sextâ metallorum theoria cognoscatur. *Billichii.*

Non pugnant duo hi apices, ille de accuratiori, h' c de minus accurata si intelligantur. Optimè tamen rebus ille consulit suis, qui lentò pede festinat, & cum patientia & tolerantia rationis & experientix maturos expectat fructus. *Conciliatio*

C

CAPVT

CAPUT VII.

Quo ordine doceri debet chimia ?

Ordo & methodus hic locum habet

IN chimia docendâ occurrunt res tractandæ, & modus tractandi, in ordine consistens & methodo. Ο τρέπος τῆς διδασκαλίας ἢ τῆς τάξεως, *modus sciendi per ordinem doctrina* observatur, cum à generalioribus proceditur ad specialia, separantur ad finem parùm facientia, & adducuntur, quæ ad faciliorem laborum & operum faciunt cognitionem. Ο τρέπος τῆς διδασκαλίας τῆς μεθόδου, *methodicus sciendi modus* adsciscitur, debet enim chimiatè δεικνύειν τὰ φαινόμενα, καὶ τὸ διῶσι, καὶ τὰς ἀρχὰς, καὶ τὸ ἔνευα, *demonstrare, quæ apparent dubia solvere, & accidentium causas efficientem & finalem explicare.*

resolutiva.

Convenit autem commodè chimiatriæ docendæ διδασκαλίᾳ ἰν τῆ τάξεως ἐχομένην, ἢ μὲν ἀναλυτικὴν, ἢ ἐκ τῆς τοῦ τέλους ἐννοίας καὶ ἀνάλωσι γινομένην, *ordo doctrinae resolutivus, à finis notione qui incipit, & ad media, quibus finis impetratur, tendit.*

Observatur ordo analyticus in primo nostro hoc opere.

Observatur hic in præsentè opusculo, in quo post procemium & definitionem, quæ rei propositæ essentialia partes non sunt, agitur de fine: paulò post de objecto & hypothésibus tribus, quæ objecti principia & meliorem finis illustrationem & acquisitionem concernunt, & propterea methodi analyticæ leges non violant. Sequuntur media ad finem ducentia. Agmen claudunt effectus & opera chimica, quibus finis proximè impetratur.

Observabitur etiam in altero nostro opere.

Idem ordo observabitur in altero nostrò opere chemicò. Post prolegomena, quæ dignitati ampliandæ, & nobilitati à telis adversariorum vindicandæ debentur, constitutio artis chemicæ per definitionem, generis, objecti, finis determinationem proponetur. Sequetur explanatio principiorum & mediorum. Post opera chimica aliò & à priori diversò ordine proponentur, secundum classes corporum mixtorum, initio factò à vegetabilibus, progressu ad animalia & mineralia. Ut autem omnia hæc dilucidiora sint, cujusque objecti naturæ per definitionem, & affectiones enodatio præmittetur. Securi sumus de censura aliorum, ordini analytico vim inde illatum iri. Ut subjecti præcognitio, ita & objecti, finis intuitu ab ordine analytico non planè rejiciuntur.

CAPUT

CAPUT VIII

definitionem chimie proponit
nominalem.

OMEN chimie ab aliis censetur Græcicum, ab aliis Arabicum.

Zosimus Panopolita Ægyptius referente Scaligero *Græci scribunt per n* notis ad Græca Eusebiana p. 258. scribit per n. *χμια.*

Græcia vetus vocabulum hoc ignorat. Apud Lexicographorum neminem invenitur.

Suidas recentior, Arabibus multò posterior, per n scribit, *αγγυρα και χυμου κατ' ονομα.*

Emilius Porcius in notis ad Suidam, utitur voce *χημια.* Fortasse melius, inquit, *χημια* vel *χυμια*, quod à *χυω*, hoc à *χεω*, vel à *κέχυμαι*, sublato *ε, κέχυμαι*, unde *χυμίζω*. *Emilius Porcius.*

Cælius Rhodiginus lib. 2. lect. antiq. cap. II. vocat alchymiam, quasi, ut quibusdam placet, *αγγυρα χημια.* *Cælius.*

Comringius lib. de Hermetica medicina, & Reinesius variis lection. *Comringius* & in oratione de chimia, Græcos imitati scribunt per n chemia. *Reinesius.*

Libavius variat in scriptione. In commentario Alchemie semper scribit per e. At libro 1. rerum chemicarum epist. 6. derivationem *χημια* adprobat, additque inde Alchymiam dictam Arabibus & Ægyptiis, hosque à Græcis consentaneum esse, id nominis accepisse. Græcorum enim lingua literæque quondam per totum orientem fuerunt cognitæ, ut in Ægypto & vicinis Austri regionibus. Nec Hispania, aliæve occidentales provinciæ eas ignorarunt. *εσχασμος, conjectura* seu censura hæc displicuit censoribus, ipsique objiciebant, non satis esse ad hanc originationem stabiliendam: quod Græca lingua cognita fuerit in Ægypto, aut ibi fuerint fertiles metallorum fodinæ & scaptensulæ, Cur à Græcis non petitam artem, illorum potius quàm domestico appellarent nomine? Dicere quidem licet chymicam *δοτ' ο' χυμια*, quomodocunque notio exprimitur, at non ut origo. Non enim à Græcis primò, sed Ægyptiis hæc ars fuit exculpta. *Ad objectionem.*

C 2

Respon-

Respondet.

Respondet Libavius syntagmatis arcanor. chemicor. libro I. c. I. sententiæ que suæ in patrocinium profert: argumentum suum primum, quo usus sit, ex conjugatorum legibus & linguæ consuetudine, exemplisque similibus vim habere. Negat quidem Herodotus Egyptios in Deorum cultu accepisse quid à Græcis: at nomina tamen Græca ipsis familiaria fuere. In voce Chymia præposuerunt solum vocem AL.

Confirmatur
hac derivatio.

Derivatio $\chi\mu\omicron\upsilon$ stabiliri potest exinde, quod in succis faciendis sit occupata. Ut natura succos ex fugit ex alimentis, ita illa ex medicamentis.

Alii derivant $\chi\mu\omicron\upsilon$ $\chi\epsilon\iota\nu$ fundere, & ut præpositam particulam AL derivationi includant, deducunt $\chi\mu\omicron\upsilon$ $\alpha\lambda\delta\epsilon$ $\chi\mu\chi\epsilon\iota\nu$, fundere sal.

Vox est Græco-
barbara.

Rectè vox Arabica statuitur originario, Græca municipali jure, adeoque non purè Græca, sed Græcobarbara est, civitate donata.

Arabica vox
est.

Ex Arabicâ linguâ origo depromenda est, non obscurè id comprobante Arabicô articulô AL.

Discrepancia
in modo deri-
vationis.

In MODO DERIVATIONIS discrepant auctores. I. Jaco-

bis Golius, postquam in Lexico Arabico radicis $\chi\mu\omicron\upsilon$ significata recensuisset, nempe, *textit, celavit testimonium suum, delituit,*

hæc subjicit: $\chi\mu\omicron\upsilon$ & $\chi\mu\omicron\upsilon$ $\chi\mu\epsilon\iota\alpha$ vel $\chi\epsilon\mu\epsilon\iota\alpha$, Suid.

Chymia, & ars Chrysoëtica & pulvis philosophicus per eum paratus. Ubi videri queat, sic dictam esse Chimiam, quod diu occultata fuerit. At idem Golius fol. 2087. tanquam sibi parum constans,

Chimiam refert ad particulam interrogandi $\chi\mu\epsilon$, ut quare,

2. Non desunt, qui eam derivare velint à radice $\chi\mu$ *chama,*

quam significare ajunt, *incaluit, exarsit, calore examinavit.* Atq; horum sententiâ chimia significat *calorem, quo aliquid examinatur,* velut argentum igne, cujus explicationis fundamentum ex

3. Arabicâ versione Psalmo 12. vers. 7. deducitur. 3. Id autem fieri successu parum felici, docet vir, publico bono & Orientalium linguarum incrementis natus, religiosissimus Arabicarum vo-

cum.

vocatur etiam *Hermetica & Spagirica*. 21
cum observator, *Frischmuthius*. Etsi enim locò citatò legitur vox

المحصية tamen illa minimè significat *probatum* vel *examina-*
tum igne, quippe quod sequenti voce الحجرة innuitur. Unde

apparet. si vel maximè à ك derivari chimiam obtineant,
(quibus tamen Arabes ipsi repugnant,) non *examen* aliquod hâc
voce significari, vel *probationem*, sed *inflammationem* vel *exarsio-*
nem, quæ fiat admotò igne.

Sive Arabum sive Suidæ derivatio & scriptio attendatur, Scribi latino
scribi potest per *ī*. nam & *Græcorum* per *ī* pronuntiatur.

Libavius lib. 1. alchimie cap. 1. alchimiam dividit in enchiri-
am, manuales quæ docet operationes, & chimiam, quæ ipsas spe-
cies chemicas, & illas conficiendi processus continet, adeòque
sub titulo alchimie chimiam ceu partem comprehendere videtur.
Verùm inter chimiam & alchimiam nullum discrimen. Utroque
vocabulo eadem ars denotatur.

Neque etiam rectam insuntur viam, qui alchimiam & chi-
miam sic distinguunt, ut hæc solum in artificiosâ medicamen-
torum præparatione, illa verò in metallorum transmutatione
saltem occupata sit. Eadem est ejusdem rei appellatio, nisi quod
altera præfixum habeat Arabicum *Al.* æquipollens Græcorum
articulo *ο, η, ζ*.

HERMETICÆ titulo insignitur ab iis, qui ab antiquitate
& inventoris amplitudine arti huic gratiam & autoritatem con-
ciliare nituntur; sed nullo jure, ut *capite 2. ex Conringio* memo-
ratum.

Paracelsus & alii ΣΠΑΓΕΙΡΙΑΝ vocant, & exponunt artem *Spagirian vo-*
segregatoriam puri ab impuro. Forsitan, addunt *commentato-*
res tyrociniæ Beguini lib. 1. cap. 1. alludunt ad Græcum μαγειρείον,
quasi excoctoriâ metallorum, & succorum nominaremus. Hæc
illi, σπαγειρία vox Græca est, denotans officia artis, ζ σπᾶν καὶ
ἀγείρειν, *disgregare, congregare*, quo ipso simul opera artis σύμμε-
σις καὶ διάκρισις designantur. Ut cæterorum Philosophorum
generandi principia lite & concordia, formâ & privatione, qua-
rum illâ quidem res unitæ dirimerentur, hæc dirimendæ uniren-
tur, ita & chimiam se habere judicatum fuit.

C 3

CAPUT

CAPVT IX

duplicem chimia acceptionem proponit.

Duplex est chimia, universalis & particularis.

UNIVERSALIS circa objectum universale versatur, occupataque est in præparatione lapidis **PHILOSOPHORUM**, qui appellatur medicamentum, quod omnibus morbis est contrarium, & unum licet sit, omnes impuritates tamen in corpore, illasâ ejus substantiâ, & integro manente, quicquid in illo naturaliter est constitutum, consumere, tantumque naturæ robur afflare potest, ut morborum insultibus averruncandis sufficiat, humoresque ferocientes, ne medicamentis roborantibus resistent, refrenat. Lapis noster, *inquitur*, animum lætificat, virtutem augmentat, juventutem conservat, senectutem arcet, sanguinem mundificat & multiplicat, corporea membra restaurat.

*Rationibus
adferitur.*

I.

*dari panacea
est.*

1.

2.

II.

*Sufficere u-
nam probatur.*

1.

2.

3.

4.

5.

6.

Rationes **EUM DARI**, & vires has habere, confirmant: 1. est tanquam forma à suo corpore, ad tantam subtilitatem redacta, ut nihil habeat heterogenei, ἀφθαρτόν ὃ ἐξ ἑαυτῆς καὶ ἐστὶν ἀνεμπίδισον καὶ ἀεργεῖαν, *in corruptibilem enim habet substantiam, & incompefcibilem virtutem*, ut in quævis instar cœlestis formæ agere queat. 2. Temperatissima est, ceu medium absque extremis, fulcit & conservat calorem insitum, quo læso omnes fiunt morbi, restituto secedunt. Fulcit autem, quia similis est.

UNICA medicina sufficit, quia unum est, quod in omnibus morbis læditur, impeditur, aggravatur, nempe spiritus vitalis, qui in corde est, & omnibus præsens partibus, in quem catholicum hoc medicamentum facillimè vertitur. 2. Una est causa mortis, extinctio caloris nativi: ergo unum remedium. 3. Unicus Solvitam præbet: ergo & unum medicamentum sanitatem. 4. Sal omnia à corruptione & putredine præservat, multò magis panacea. 5. Panis & vinum omnes conservat: ergo & una medicina. 6. Ignis omnia dissipat. Panacea est ignis.

7. Unum

7. Unum est venenum, quod vitam adimit. Ergo est unum me-
dicamentum, quod conservat. 8. U. us est aer salubris. Ergo &
una medicina.

7.
8.

Verum his fusque deque habitis, tale medicamentum ca-
tholicum πολλοὶ θαυμάζουσιν, ὀλίγοι ὃ γινώσκουσιν, multi admiran-
tur, pauci plenam ejus habent notitiam. Haud credibile est, unam
medicinam universalem sufficere. Tale certè experimentum ab
hominum memoriâ adhuc desideratur. Argumenta allata idem
etiam non evincunt.

Επιχειρησις.

Ex. Ad PRIMUM MEMBRUM. 1. Subtilitas hæc sum-
ma cœlestium corporum æmula est figmentum. ἀφθαρτός non
est, quia ex rebus φθαρτῶς conficitur. Spiritus quamvis reficere
ea possit, non tamen reficere potest, & reparare jacturam calidi,
cui fomes subministratur ab alimentis. 2. Non omnes morbi
à calidi nativi jacturâ & alteratione temperiei dependent, sed
multi à conformatione & unitate viciatâ. Non est similis calori
nativo, quia hic φθαρτός, illa ἀφθαρτός perhibetur. Paratur ex
metallicis, sed hæc non sunt analogæ nobis: exsiccatur, non hu-
mectatur, nec hecticam restituet, sed calore perdet igneo. Non
omnis curatio fit morbum superante naturâ, sed aliquando
morbo debellato arte & medici manu, ut in fracturis & luxati-
onibus.

Resp. ad pri-
mum mem-
brum.

1.
2.

AD ALTERUM MEMBRUM respondetur. 1. Non soli
spiritui actiones corporis in acceptis feruntur, sed etiam parti-
um constitutioni. Morbi itaque non sunt unius illius spiritus.

Respondetur
ad alterum
membrum.

1.

Cum spiritus vitæ à variis lædatur causis, non una sufficit medi-
cina, sed plures, ut removeantur plura hæc impedimenta. Verti
in spiritum vitalem ipsam panaceam, est commentum. 2. ἢ τῷ

2.

θερμοῦ φθορὰ, calidi corruptio à variis causis oriri potest: σέσημα καὶ
μαρμάρου καὶ πνιγῆ. extinctione à contrario, marcore à defectu pabu-
li, & suffocatione seu defectu calidi, διὰ τὸ μὴ ψύχεισθαι, ex aucto ca-
lore, idè quia non fuerit perfrigeratus. Uno medicamento hæc cau-
sæ removeri non possunt. 3. Sol vitæ autor, sed non solus. Pot-
est esse modus constitutionis rerum unus, sed non unus de-
structionis. Ergo & plura medicamenta necessaria sunt. 4. Fal-
sum antecedens. A sale multa corrumpuntur. Corrodit sal. La-
tens

3.

4.

tens

5. tens in eo spiritus non parcit metallis. 5. Unus modus potest esse
 6. conservacionis, sed multiplex est restitutionis. Ægri non con-
 servantur, sed restituuntur pulsis fugatisque morbi causis. 6. Si,
 ignis instar, panacea omnia absumeret, non solis pravis & à natu-
 rali statu alienis vim inferret, sed & bonis. Non omnes morbi
 pendent ab aliqua materia, quæ igni absumenda. Siccæ intempe-
 ricæ ventriculi igne succurri non potest. Ignis ipse non omnia
 7. consumit, sed relinquit cinerem. 7. Non omni veneno una suffi-
 8. cit antidotus. 8. Non unus aër omni ægrotanti salubris.

CAPVT X

particularem chimiã explicat.

*Particularis
duplex.*

*1.
Metallica,*

*Artificum no-
mina,*

*Antiquissima
conferetur.*

*Diocletianus
combussit li-
bros.*

PARTICULARIS iterum duplex; una metallica, altera me-
dica.

ΜΕΤΑΛΛΟΥΡΓΙΑ, spe dives, versatur circa me-
tallorum transmutationes, & appellatur χρύσο καὶ ἀργυροποιία.
Artifices ipsi verò, qui sacram & magnam hanc artem χυμει-
λίων καὶ ἀπὲρ χρυσοποιίας profitebantur, Φιλόσοφοι καὶ διδάσκα-
λοι τῆς μεγάλης καὶ ἱερᾶς τέχνης ἐκαλεῖνται ΠΟΙΗΤΑΙ, sapientes &
magistri magna & sacra hujus artis vocabantur EFFECTORES.
Videatur *Reinesius lib. 2. variar. lect. cap. 5.* Antiquissimam ar-
tem esse tradunt, Adamo protoplastæ notam & ejus posteris.
Eam ab antiquo maximè exultam in Ægypto, liquet ex *Suidâ*,
in voce χημεία, ἢ τοῦ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου κατὰσκευῆ, ἥς τὰ βιβλία
διερυνθῆσάντων ὁ Διοκλητιανὸς ἔκαυσε διὰ τὰ νεωτερισθέντα Ἀργυπίλοισ.
Chimiã vocat argenti & auri preparationem, cuius libros inve-
stigans imperator Diocletianus combussit, cum observaret opum ab-
undantia confisos Ægyptios res novas moliri. Idem in Diocletiano:
Ὁ ὅς καὶ τὰ ἀπὲρ χημείας χρυσοῦ & ἀργύρου τοῖς παλαιοῖς γεγραμ-
μένα βιβλία διερυνθῆσάντων ἔκαυσε πρὸς τὸ μὴ κέιναι Ἀργυπίλο-
ις ἐκ τῆς τοιαύτῃ προσγεωδῆς τέχνης, μηδὲ χημιάτων αὐτοῖς διαφροῦσας
ἀπειροσύνη τοῦ λοιποῦ Ρωμαίοις αὐτῶν αἰσθῆναι. Hic ipse antiquorum de auri
& argenti confectione scripta monumenta percontans hinc & inde,
combussit, ne divitias acquirendi & rebellandi Romanis materiam
inde Ægypti haberent. Artem hanc veram esse, & famosum Jaso-
nis

nis χρυσόμαλλον δέρας aureum vellus, librum fuisse putant, δέραςι
pellibus compactum, in quo auri argentique conficiendi ratio con-
tinetur.

Παρ' ἡμῶν, inquit Aeneas Ga¹laus de immortalitate anima, οἱ Aeneas Ga-
καρὸν τὴν ὕλην σοφοὶ, ἀργυρον καὶ κατ' ὑπεροχὴν ἀγαθότερες, καὶ τὸ εἶδος^{us}.
ἀφανίσαντες, ὅτι τὸ σεμνότερον μεταβάλλοντες τὴν ὕλην, χρυσὸν κάλλιπον
ἐποίησαν. Apud nos materiarii, talium periti, argentum stannumque
accipientes, speciem priorem delentes, in excellentiorem rem trans-
gunt, aurumque efficiunt pulcherrimum.

Andreas Libavius summus transmutatoria patronus, can-
dem adferit, & χρυσο καὶ ἀργυροποιίαν, quā ignobiliora metalla im-
perfectiora, aurum & argentum permutantur, operosissimè de-
fendit peculiari libello, cujus titulus: defensio & declaratio perspi-
cua alchimia transmutatoria, opposita Nicolai Gūberti Medici ex-
pugnationi virili, & Gastonis Clavei Jurisconsulti Nivernatis apolo-
gia contra Erastum malè facta & consuta, & prava. Prioris argu-
menta confutat, Claveum autem argumenta Erasti non satis soli-
dè refutasse ostendit paginā ultimā.

Libavius ad-
mirator trans-
mutationis.

Gasto Claveus autem apologiam scripsit chrysopeiae & argy-
ropoeiae contra Erastum, hujusque argumenta operosè refutare
admissus fuit.

Gasto Clave-
us.

Joh. Conradus Gerhardus extracto chemicarum questionum si-
ve responsionis ad theoriam lapidis philosophici, transmutationem
metallorum acriter defendit.

Joh. Conradus
Gerhardus.

In solâ hominum spe & desiderio positam transmutatoriam
artem, ostendit operosè Carrerius de natura metallorum parte 3.

In desideriis
hominum sua-
viter dormire
testatur Carre-
rius.

Nicolaus Gūbertus medicus Lotharingus transmutationem
metallorum ratione & experientâ falsam esse ostendit, neq; igno-
bilia metalla in nobiliora transmutari posse confirmat, pluribus
adductis rationibus.

Eleganter Guido Pancirollus novis repertis, parte posteriore tit.
7. Ars quidem vera esse potest, sed paucissimos, imò vix unum
esse credo, qui eam calleat. Nam qui hanc profitentur, aut fa-
tuisunt, aut admodum proclives ad paupertatem. Est enim tri-
tum vulgi sermone proverbium: Nunquam vidi Alchimistam
divitem.

Guibertus
Pancirollus.

D

Tur-

Baconus.

Turpiter haecenus mundo illudit, inquit *Franciscus Baconus* *sylva sylvarum centur. 4.* conficiendi auri spes, quam ego vanam non esse, nec humanæ facultatis angustias excedere statuo. Sed media isti effecto destinata, fallaciis & erroribus, quoad praxin, laborant, & conceptibus nihil sani complexis, quoad theoriam.

Mercurius
Britannicus.

Alchimia, breviter *Mercurius Britannicus in mundo altero & eodem*, est ars sine arte, cujus scire est pars cum parte, medium strenuè mentiri, finis mendicatum ire, vel in patibulo superbire.

Borelli adno-
tat.]

Fraudes & fallacias, quas alchimistæ auro alieno inbiantes exercent in transmutationibus, detexit plurimas *Borellus hist. & observ. rarior. centur. 3. observ. 21.*

Επιχειρη-
σεως
αυτορις.

Artis transmutatoriae experimenta, haecenus credulo obi proposita, glaucomata fuere. Qui credunt, clavum in rarithetico Florentino Magni Ducis Hetruriae, cujus media pars visitur ferrum, media aurum, continuum esse, tincturaeque transmutatoriae opus, & pharmacopolam Tarvisinum coram Senatu Veneto quid laude dignum praestitisse, aberrant à janua.

2.
Medica chi-
mia.

MEDICA altera PARTICULARIS chimia occupatur circa corpora concreta, eorum naturam, causas & affectiones inquirat medicinae faciendae gratia. Inde vocatur chimia. Officia denotat vox ESSATA, quod essentias extrahat.

CAPUT XI

definitionem chimiae medicae proponit realem,
ejusque genus examinat.

Definitio.

Chimia est ars corpora concreta solvendi, & soluta coagulandi, ut purum ab impuro separetur, & medicamenta salubria, citæ, tutæ & jucundæ operationis concinentur.

Genus est ars.

GENUS est ars. I. Competit ipsi DEFINITIO artis proposita à Philosopho 6. *Ethic. c. 4. τέχνη ἐστὶν ἐξ ἑστέως λόγου ἀληθοῦς ποιητικὴ, ἀρσ ἐστὶν ἡ ἀπὸ τῆς ἀληθείας ἐπινοητικὴ.* ars est habitus rectus à cum ratione effectivus.

II. PROPRIETATES & affectiones artis eidem competunt. I. *Ἐπὶ τὰς τέχνας ἐστὶ βούλευσις,* ars consultat, autore Philosopho 3. *ethic. cap. 5.* consultat etiam chimia de mediis.

2. More

2. More reliquarum artium versatur *ἐν γνώσει καὶ ἔργῳ*, in cognitione & effectione. Ut reliquarum artium, ita & chimiæ officium consistit in tribus: 1. *ἐν τῷ θεωρεῖν*, certa enim habet principia, & conclusiones, secundum quas in operando progredi, & ex subjectâ materiâ artificiosum opus elicere queat, & accuratè speculari tenetur. 2. *ἐν τῷ τεχνάζειν*. Operari enim secundum artem chimiæ debet, ut talem formam minerali, vegetabili, vel animali inducat, quam ars requirit. Omninò necesse est, in mente chimici sit idea & ratio architectatrix, secundum quam fiat operatio, si quidem ut artifex operari dicendus. 3. *Ἔτι τεύειν καὶ ποιεῖν τεχνεργήματα*, producere opus novum aliquod, & artificiosum etiam chimiæ incumbit. Ita producit spiritus, olea, salia, tinturas, magisteria. Non audiendi, qui nullum in chemicis operationibus agnoscunt artis opus, sed solius naturæ.

3. Δύο ὄργανα, ὑφ' ὧν αὐτορε Galeno 1. aphor. commento 1. εὐερίσκειται τὰ καὶ τὰς τέχνας. Ἐμπειρογὸν ἢ ΠΕΙΡΑ. Ἐδ' ἔτερον ἢ ἐν λόγῳ ΚΡΙΣΙΣ, duo instrumenta ad artes inveniendas necessaria, unum EXPERIENTIA, alterum RATIO. De primo Philosophus 1. τῶν μετὰ τὰ φυσικὰ cap. 1. διποβαίνῃ δ' ὅπως ἔμην καὶ τέχνη τοῖς ἀνθρώποις διὰ τῆς ἐμπειρίας, acquiritur scientia & ars hominibus per experientiam. ἢ καὶ πείρα ἔστιν ἀρχὴ εὐρέσεως τῆς ἰατρικῆς, inquit Galenus, introductio seu medicus in scripto libro, cap. 2. τῆς ἰσοστάσεως ἢ εἰς σύστημα τέχνης ἀγαγεῖν ἀρχὴ ὁ λόγος καὶ πείρα. *Experientia est principium medicinae, ratione inventionis: constitutionis verò seu redigendi in artis formam norma experientia & ratio.*

Ita se etiam habet res cum chimiâ. Experientia & ratio se habent ad eam, ut crura animalium ad animal, Experientia sola inventionem spectat, experientiæ juncta ratio unitas operas conferunt ad constitutionem. Ansam acquirendi porrigit experientia, in ejus plenam possessionem locat ratio.

Ἐμπειρίας vox deducitur ordinariè ἀπὸ τῆς πείρας ab experientia, Extraordinariâ licentia *ἐμπειρίας* vox fingi, & ἀπὸ τῆς πύρρος ab igne derivari potest. Utraque derivatio ad chimiâ accommodari potest. Helmontius se appellare solet Philosophum per ignem. Ratio utramque experientiam si illultret, tantò meliùs omnia cedunt.

Duplex experientia locum habet.

*Multa quidem
dubia occur-
runt, inde ta-
men artis
splendorem
haud amittit.*

Dolendum quidem, multa in chimia occurrere, rationibus minus firmis munita, nec omnia ex certis principiis deducta, quin imò, infiniti processus & operationum formulæ passim extant, nullis quæ nituntur fundamentis, sed imperitis obtunduntur, ut arcana. Verùm rescindenda hæc sunt: cæcæ experientiae cultellus, cum magna minatur, & elogia crepat mera, ad rationis cotem atterendus, & fumivendulis deceptoribus obturandum.

CAPUT XII.

*Chimia non meretur adscribi scientiis, sed artibus,
nec tamen est peculiaris ars, distincta à phar-
maceuticâ medicinae parte, sed est
pars medicinae.*

*Non est pars
physicæ con-
templationis.*

Multum domini, splendoris, & magnificentiae propriae habet chimia, adeoque divitiis animosa suis scientiae habitum ambire videtur, ceu *βλάσημα καὶ ἀπορροή* τῆς φύσεως, propago, appendix, & pars physicae contemplationis, naturalisque philosophiae fructus. Verùm, quia ἐν τῷ θεωρεῖν non acquiescit, sed quantum ipsa habet dignitatis, medicinae dudum intulit, cui etiam adhæret tam fidè, tamque amicè, ut quamvis interdum solitaria sit, secedatque in contemplationis suae theatrum, tamen subinde ad complexum medicinae redire gestiat, rectius à physicae consortio excluditur, & artium ordini adscribitur.

*Non tamen est
ars peculiaris,*

Non tamen ars est peculiaris, à medicina, & ejus pharmaceuticâ parte distincta. Statuerid quidem videtur *Bequinius tyrocin. lib. 1. cap. 1.* dum inquit: Finis ejus est medicamentorum suaviorum, salubriorum, & tutiorum preparatio: atque hæc ratione ars nostra à pharmacopœia vulgari, quæ etiam medicamenta concinnat, tuta quidem & salubria, sed minùs grata, distinguitur.

*sed, medicinae
pars.*

MEDICINÆ potiùs esse videtur pars, ad *Φαρμακευτικὴν* pertinens, & ab eâ nomine solum differens. Hæc autem in medicinae complexum venit.

Scd̄i

Ad medicinæ complementum necessaria.

29

Sed Domina est medicina, chimia serua.

Serua est medicina.

Sustinet ut Domina medicina Galenica partes,
sic chimica ars ipsi juncta ministra fuit.

Laude ministra quidem digna est, sed temere tentet
si dominam, flagris digna ministra foret.

Aequum est, Verba sunt Zuvingeri epistolâ dedicatoriâ, principiorum chemicorum examini præfixa, serua hanc medicinæ & physicæ, pedissequamque, intra suæ fortunæ limites se continere, nec heræ stationem invadere, ne cum Scythiis mancipiis in gyrum obedientiæ flagris tandem ab iratis dominis compellatur.

Chimiæ adminiculo destituta medicina, τέλειν τι καὶ ὄλον, *Medicina chimia destituta*
& ἄπορὸς τῆ μίξις, μὴδὲν ἀπὸ τοῦ ἴψου, ἢ μὴδὲν ὄντιν ἔξω, *perfectum quid est non est perfecta,*
totum, cuius nulla pars deest, aut cuius nihil est extrâ, esse non potest. *nec ratione in-*

Sine chimiâ medicina perfecta & absoluta vocari nequit, *ventionis, nec*
nec perfectione essentiali, nec accidentali, μὴδὲ καὶ ἁπλοῦν εὐγένεως, *constitutionis,*
μὴδὲ συστάσεως, μὴδὲ ἐπιμεικσίας, *nec secundum inventionem, nec,*
secundum constitutionem, nec, secundum interpretationem seu traditionem. *nec interpretationis.*

INVENTIO imperfectionis arguitur, destituitur enim experimentis plurimis. CONSTITUTIO æstimatur ex colloca-tione, & interpretatione: illa ordine, hæc methodo perficitur, & demonstratione. Neutra absque chimicæ præparationis adminiculo ad amussim impetrari potest. Non didicit integram, καὶ ὄλην & in sua perfectione consideratam, istam qui omisit partem.

Qui quærunt, inquit Libavius defens. cont. Riolanum, num Libavius consine chemicis præparationibus perfecta sit medicina, nisi spontè sentit.

insanire velint, gratè æstimabunt divinum munus, fatebunturque ab initio medicinam se habere ut novellam plantam seu embryonem, cuius omnia membra licet à natura simul instituantur, tamen aliud alio citius perficitur, aliud tardius, quod suo tempore in conspectum prodit, nascentisque integritatem & ornat & complet. Si dicere velis, id, quod posterius apparet, cum nihilominus in potestate communis principii fuerit, non esse membrum essentielle nati, nec facere ad perfectionem & complementum ejus, parùm tibi constiteris.

Nimis liberalis est idem, lib. 1. epist. chim. epist. 2. cum in- Dissensus ejus-
quit; Caruit & carere potest medicina chimico apparatu, quod dem.

D 3

artis.

non approba-
tur.

Vera medicina
pars est, ratione
preparationis
& usus medi-
camentorum.

Diversum sen-
tientes utun-
tur exemplis.

artis essentiali atinet, sunt enim artes inter se distinctæ. Sed me-
lioris usus gratiâ non potest sine hâc illa esse tam perfecta.

Chimia dupliciter considerari potest. 1. κατ' ἐρχείρισιν, ἢ
εὐρυθυμίῃ τῶν χημείων. 2. κατ' ἐπιπέδον, secundum concinnatam præ-
parationem, & legitimum utendi modum. Utroque modo pars est
medicinæ: alterutra enim si absit, τελεείωσιν complementum suum
nunquam adsequitur.

Secus sentiunt, qui chimiâ, ut & totam medicamento-
rum præparatricem partem, in essentiali complexum medici-
næ admittunt postremò saltem modò consideratam, quatenus
notat diversorum simplicium in unum aliquod certi gradûs &
facultatis confociandorum peritiam, non verò primò modò,
quatenus notat concinnandi & miscendi dexteritatem. Mini-
stra medicinæ est solùm, *inquunt*, ad eamque se habet haud aliter
atque ars factiva ad utentem, χαλινοποιτικὴν ad ἰπταυλῶν. Hæc,
equestris, jubet parare frenum, modum autem parandi ignorat.
Hujus autem partem appellare illam absurdum est, distinguun-
tur enim subiectò & sine propriò: chimia & pharmacopœa vul-
garis præparant instrumenta sanandi, medicina iisdem utitur.

I.

2. Ut μαγειρεία, ars cibos in culinis præparandi non est pars me-
dicinæ, ita nec σφαγειρεία.

Bz.

Verùm hæc omnia consuetudo quidem separare solet, non
tamen desinunt propterea à matre separatæ hæ partes esse filia, in
genuinam amoris amplexum medicinæ matris semel receptæ. Sæpè
infeliciter cedit freni, cibandique ægrum apparatus, nisi parandi
modus & equitum & culinæ magistro sit notus.

CAPUT XIII.

Preparatio æquè ad medicum spectat, ac legiti-
ma applicatio.

Adprobatur
ordinatio phar-
maceuticarum
offinarum.

Interest reipublicæ, distinctum esse officium medici &
pharmacopœi, *ajunt* nonnulli. Ita est: medicus ἐργα-
σιώτης, ἀρχιτέκτων, ἀρχιτεχνικός non potest vacare
singulis illis ministeriis, quibus humana indiget salus.
ἔχ' ὄσον τε πάντα μόνον τὸν ἰατρὸν ἐργάζεσθαι, impossibile est, medicum
omnia

omnia solum perficere, τὸ δὲ ὄλι, & operationum directio est medici: τὸ δὲ ὄλι, pharmacopœi.

Interest tamen simul reipublicæ, ut medici non solum tollerentur, sed & magnis honoribus afficiantur, qui artem pharmaceuticam, imprimis chemicam, animò comprehendere non solum ἐν τοῦ δὲ ὄλι, sed etiam ἐν τοῦ ὄλι, seque λόγῳ καὶ ἔργῳ, καὶ γνώμῳ καὶ κτήρεσσι artifices præstare, & unâ eâ demque operâ & medici partes tueri, & ministri vices subire norunt.

Salvo jure medicorum, qui singularia habent medicamenta.

Libera singularia medicamenta suis ægris dispensandi iisdem meritò relinquitur potestas. Antiqui medici suis manibus medicamenta parabant, & ut in agendo magna eorum erat efficacia, sic magnam in præparando adhibebant diligentiam.

Jure præscriptionis annorum medicis competit libera dispensatio.

Ægrorum salutis sic optimè consultitur & commodis. Medicamenta feliciter ægrotantium spes satiant, fructusque sanitatis uberiores ferunt, medicorum manibus parata. *Gratior est pulchrò veniens de corpore virtus.* Uberiorem messem refundebat tellus, cum arabatur vomere laureatò & triumphali manu: ita & chimia magis splendescit, opes suas & arcana liberiùs & uberiùs expandit, manibus medici exulta.

Vtilis est 1. ægrorum respectu.

2. Elevat medici eminentiam & existimationem, si & manum & mentem adhibeat, ipseque modum componendi selectissima arcana non solum norit, sed & eadem præparet, præparataque ipse communicet.

2. medicorum respectu.

Gratulor chimiæ nostræ, inquit *Libavius epistol. chim. lib. 2. epist. 86.* quando eam propediem extortam improbissimorum hominum manibus, in possessione virorum solertium, & ab omni industria peritiæ que laude instructorum futuram video, in quorum numero utinam & ego aliquid invenirem loci.

Non satis esse, in chimica contemplatione versari, sed etiam praxin ipsam requiri, ostendit *Libavius epist. chim. librò 3. epist. 2.*

τὸ δὲ ὄλι non solum, sed etiam τὸ δὲ ὄλι scire debent.

Quod autem dabitatum fuit aliquando, numquid præter dignitatem suam faciat medicus, si ejus generis exercitiis occupetur, quæ ministris potiùs cedenda? id ex *Galeno 6. epid. comm. 5. r. 1.* facilem habet explicationem. Loquens enim de ministris medici, qui herbas colligunt, unguenta parant, coquunt, cata-

Quæstio? an non sit contra dignitatem medici manum admove-

plasma-

R. negando.

plasmata adhibent, humore conspergunt, clysterem suffundunt, scarificant, venam secant, cucurbitas affigunt, subjungit: εἰδ' ἡμεῖς καὶ ταῦτα μεμαθήκα μὲν τε καὶ πράττομεν, ὁμοίον ποιῶμεν ἐρίσθην ὄψις αἰμένη κυβερνήτη, ἔρασιος ἐπ' ἀκροῦ ἀναβῆναι δυνάμεν τὲ ἰσῶ, ὅσα' ἄλλα τῶν κωπῶν ἔστιν ἔργα γνώσκοντες τε καὶ πράττομεν. καὶ γὰρ στρατηγοὶ πολλοὶ πολλὰκις καὶ τοξέειν, καὶ ἀκονίζειν, ἔμαχεσθαι διὰ ξιφῶν τε ἔδρατῶν ἐπίστανται τε ἔπαράττοις. καὶ βασιλεῖς ὠσαύτως. ἀλλ' ἔχῃ βασιλεὺς ἢ στρατηγὸς ἢ ἀλέξανδρος ἢ ὁ μακεδῶν, ἢ Φίλιππος ἢ ὁ πατὴρ αὐτῶν. ταῦτα τὰ τῶν στρατιῶν ἔπαρτιον, ἀλλὰ καὶ ἑτέρας τέχνας ὑπερέλικας τῆ στρατηγικῆ τε καὶ βασιλικῆ, καὶ τόνῳ καὶ ἡμῆς ἢ ἡμῶν ἰατροῦ γνώσκοντες ἐκείνου βουδῆμα ἢ ποιότητά, καὶ ποσότητά, καὶ καιρὸν, καὶ τρέπον χεῖρας. ἢ δ' ὑπέρτατα φιλοσοφῶμεν καὶ σοφιστοῦμεν, καὶ τὰ ἄλλα διὰ τῶν χειρῶν ἐνεργεῖμεν. At si nos etiam haec didicimus & facimus, perinde facimus atque gubernator remigandi peritus, & facile summum malum conscendere valens, & omnia alia nautarum munera cognoscens, & exsequens. Etenim multi imperatores sapè & arcu uti, & jaculari ac pugnare gladio hastaque sciunt, & faciunt, & reges pariter, sed non uti ex, ut imperator erat Alexander Macedo, aut ejus pater Philippus, sed per alias artes imperatoris sive regiae interviētes haec militaria munia obibant. Itaque & nos ut medici, cujusque auxilii qualitatem, quantitatem cognoscimus, occasionem etiam, & utendi modum: ut ministri verò, venam scindimus, cucurbitulas adhibemus, & reliqua manibus operamur.

Imperator
nonnunquam
militis gregarii
vices sustinet.

Submissio hac
in laude.

Sic ut bonum imperatorem militis gregarii partes aliquando sustinere, id est, in excubiis stare, gladium & aciem stringere, & hostem, si necessitas urgeat, ferire turpe non est: ita dedecori non erit medico, si praeparandorum medicamentorum rationem non tantum καὶ γνώμεν, sed & καὶ χεῖρα aggrediatur, veterum eā in re exemplum imitatus, quos citra existimationis jacaturam idem factitasse demonstrari potest. Submissio & humilitas hic pro salute agrorum suscepta eum neutiquam dedecet, non magis, quam sputorum & urinarum inspectio, stercoreumque exploratio. ὁ μὲν ἰατρὸς, αὐτὸς Hippocrate lib. de flatibus, ὁρῶν τὰ δεῖρα, θυγῶν τε ἀνδρῶν, καὶ ἐπ' ἀλλοτρίοις συμφορῶν ἰδίᾳς κατὰ τὰς λύπας. medicus videt horrenda, tractat infucunda, & ex aliorum miseris proprias decerpit miseras.

CAPUT

CAPUT XIV

finem chimia explicat,

Ὁ οὐένεια, cuius gratiâ seu finis duplex constituitur à *Jacobo Zuvingero chim. principiorum examine.* Internus est res quæ vis in idoneum remedium coaptata : externus verò ejusdem usus ad ægri corporis *κατάθεσιν καὶ ἀφαίρεσιν* adhibitus.

Commodiùs τὸ οὐένεια seu finis duplex designatur, internus *Finis duplex* unus, externus alter.

INTERNUS ὡ, σινοπὸς, est objecta sua præparare, elaborare, ut partes eorum puræ vitæ humanæ salutare ab impuris corticibus separentur solutione & coagulatione, eæque secundum medendi methodum ægris, indicationibus erutis, applicentur. Nihil est à naturâ creatum, quod puri & impuri partibus non constet. Impurum autem puro officere, quò minus prodest, clarum est. Inde necessariò inferendum: purum ab impuro separandum, ut in usum humanum sit commodum, nec purum posse homini conducere, quin impuri facta sit separatio. Archæus quidem hoc habet officium, sed artis opera si accedat, felicior sequitur successus. In medicamentis communem quæ cedunt in usum, duæ sunt diversæ substantiæ: UNA VIRTUOSA, potestatum salutarum plena, altera INERMIS ET NUDA. Quod integra possunt, non mole materiæ præstant, sed virtute essentia latitantis. Dum cortices cum principiis conjuncti & quasi concatenati, virtutem suam exferere promptè nequeunt, compedibus solutis, nuda in libertatem adserta spargunt radios.

PURUM, ita docent *chimici quidam*, consideratur GENERALITER & latissimè in concreto de totò purò, quale illud existit in rebus ante separationem, & insignitur ab Hippocrate ΔΥΝΑΜΙΣ, POTESTAS, quia actionum causa, ASTRUM propter splendorè, SEMEN propter fœcunditatem, BALSAMUM propter incorruptibilitatem, RADIX propter regenerationem, QUINTA ESSENTIA, ob vitale, quod creditur habere in centro, principium, τῆ ὀυσία τῶν ἀερίων στοιχείων ἀνάλογον. 2. SPECIA-

Purum consideratur generaliter.

E

CIA-

Et specialiter

Medicamenta
chimica opera-
ntur

citò.

citò.

jucunda.

Multa qui-
dem in his en-
comiis hyper-
bolica.

CIALITER, magis propriè seu abstractè de singulis puri parti-
bus, ut illæ existunt post separationem, consideratum, indigitatur
tribus nominibus, Σ & quæ eò referuntur spiritus, aquæ, essen-
tiæ: Φ & olea: Θ , & quæ eo referuntur solidà corpora.

Purum hoc ab impuro secretum chimica medicamenta
reddit humano generi salutaria, facitque, ut ea tres benè, id est
βραχέως, ἀσφαλές, καὶ ἡδέως cito, tuto. jucundè medendi à Gale-
nò 14. seu ultimò methods cap. 13. propósitos scopos adlequan-
tur.

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΑ καὶ ΔΡΑΣΤΙΚΑ ἐστὶ, CITO OPERANTUR:
ad subtilitatem enim redacta, tantæ sunt efficacix & activitatis, ut
veluti cætu oculi penetrent omnia, consumant superflua, remove-
ant deperdita, sanent morbida, nec facilè ulteriorem admit-
tant corruptionem. Tutò etiam exhibentur, si artifex non ru-
dis & naturæ simplicium, regiminisque ignis ignares, & usus ad-
sit circumspèctus. τοῦ τεχνίτου σφάλματ' οὐ δεινὸν ἔστι ἐστὶ τῆς
τέχνης. artificis errata non possunt imputari arti. **VIOLENTA**
non sunt ab arte, nisi τῇ φύσει in abdito antè talia fuerint, imò ab
arte truculentia hæc mitigatur. **VENENATA** non sunt ritè
præparata, licet minimâ dosi exhibeantur, sed præposterò usu da-
mnum excitare possunt. A cortice nudatæ qualitates minùs natu-
ram gravant, citiùs erigunt, labascentemque statiminant.
Sæpè quando ipsi pugnandum cum diversis medicamenti par-
tibus, vel cum pluribus compositis, antequam ad optatum fi-
nem perveniat, lugubrè succumbit. **JUCUNDA** etiam sunt, &
illectiva.

Multa in his encomiis censurâ sunt digna, deque iis in ge-
nere verum est, quod *Philosophus I. de reprehens. sophist. cap. 1.* de
quibusdam inanimatis refert: τούτων τὰ μὲν ἀργυρεῖα. τὰ δ'
χρυσὸς ἐστὶν ἀληθῆς. τὰ δ', ἐστὶ μὲν, ἢ φαίνεται ὅτι καὶ τὴν ἀθανάτων οἶον
τὰ μὲν λιθαργυρεῖα, & τὰ καλλιτέερα, ἀργυρεῖα τὰ δ' ἡχοβοάφαινα,
χρυσᾶ. horum aliqua argentum, quadam aurum verè sunt: illa verò
non, sed solum talia apparent ad sensum: ut lithargyrina: ἢ stannæa,
argentum, & felle tincta, aurum. Verum etiam elc & iisdem
quæ *Billichius Thessato in chemicis redivivo cap. 15.* & *Conringius*
de hermet. medic. cap. 21. proponunt. Nihilominus tamen ne-
gari

gari non potest, delectu & judiciu adhibitò, plurima laudem hanc mereri. Separentur reliqua suspectæ fidei, & non satis probatæ activitatis, securitatis, svavitatis. Medicamentis Græcorum & Arabum stat sua laus, in delectu adhibitâ circumspectio- ne & judiciò. Pari ambulent passu utraque pharmacopœa, so- rores gemellæ, natæ experientiâ matre, susceptæ & educatæ à ratione nutrice. *Σὺν δὲ τοῖν ἐρχομένοιιν* omnia feliciter eveniunt, & amicabili conjugiò unitis utrisque remediis, de morbis me- dicina feliciter triumphare potest.

plurima tamen laudem merentur.

Medicamenta hæc sunt *εἰς παλαιώσιν μεμελετημένα*, atalem ætatem ferre possunt & vetustatem, minus enim in se habent aqueæ humi- ditatis putrescibilis.

Non sunt SUPERFLUA respectu agrorum, sæpè enim inte- gra simplicia & composita expectationi non satisfaciunt.

Non sunt sui per sua

Aff: ctuum calore abripiuntur, qui inutilia vocant respectu sui. adeoque eò nomine Galenicis postponenda, quod *διακρίσει* solutione pereant *αἱ κρᾶσεις* mistorum & facultates, adeoque per has præparaciones multò ignobiliores edant effectus. Pereunt solùm facultates, autore *Zwingero princip. chemicorum examine cap. II.* quæ formam totius sequuntur, non verò quæ portionum singularum temperiem comitantur.

I. respectu agro- rum.

2. respectu sui. Objectio.

Rz.

Alii ita insurgunt: Quæcunque ex mistis, ratione forma- rum & temperamentorum penitùs abolitis seu deperditis, fiunt vel parantur medicamenta, ea sunt inutilia & nullius momenti. Sed medicamenta chimica fiunt vel parantur ex mistis, quorum formæ & κρᾶσεις in præparacione penitus abolentur & deperduntur. Itacum paratur oleum, sal absynthii, spiritus salis, O -li, O , perit ipsorum mistorum forma. Ergò medicamenta chimica sunt inutilia & nullius emolumenti.

Alii objectio.

Respondetur. Magna medicamentorum chemicorum diversitas. Locum minor habere solùm videtur in iis, quæ fiunt per generationem primi modi, in iis autem, quæ secundò & tertio modò generantur, non item. In his non est abolitio, sed potius separatio & manifestatio. Sed neque in illis etiam minor indubia. Non enim in iis abolentur κρᾶσεις misto- rum, quæ igni chemicorum subjiuntur. Formæ substantiales

Rz.

perent, non verò omnis simul *negatis*, aut omnium virium possessio. Hoc confirmare videtur exemplum elementorum. Ex iis dum producitur mistum, elementorum quidem formæ pereunt, sed non simul omnes qualitatum gradus, aut omnium virium possessio. In elementorum transmutationibus, dum ex igni fit aër, ex aëre ignis, ut voluit Aristoteles, forma quidem & natura aëris perit, non tamen omnes qualitatum gradus. Aër fit calidior in primò, ignis calor minuitur in secundo exemplo. Cum ex sanguine fit caro, substantialis adest immutatio. Perit sanguinis forma, non verò tota crasis & omnium virium possessio. Nam sicut sanguis calidus & humidus, sic etiam partes inde productæ. Remanent *δυνάμεις*, vires & virtutes elementares quædam, ex iisque mistum dicitur confici. Clare Philosophus 1. de generat. & corrupt. cap. ultimò. Non corrumpuntur, quæ miscentur, aut ambo, aut alterum, *σώζεται γὰρ ἢ δυνάμεις αὐτῶν*. Salvatur enim eorum virtus atque potentia. Idem dici potest de chemicis, dum ex mistis eliciuntur, medicamentis. Non corrumpuntur (penitus & omni modò, ut planè nihil de illis maneat superstes) sed (formis licet deperditis vel abolitis) salvatur aliquid de viribus vel qualitatibus eorundem, à quibus qualitatibus etiam vel viribus postmodum fit denominatio, ut ex. gr. hoc sal dicatur absinthii, non verò misti alterius. Talibus in medicamentis cessat & acquiescit finis internus.

Externus finis
sanitas.

EXTERNUS finis *διὸ, propter quid*, ultimus licet sit executione, primum tamen movens est intentione, nimirum SANITAS subjecti sui principalis, nempe hominis.

CAPUT XV

chimie objectum explicat.

Objectum chimie sunt,

corpora mixta per-

Ὁ σωζόμενον chimicæ artis objectum non sunt corpora naturalia, quatenus naturalia, imò ne quidem materialiter considerata: comprehendit enim corpus naturale sub ambitu suo. Corpora simplicia, quæ ad objectum chimicæ non pertinent. Genuinum objectum sunt corpora perfecte vel imperfectè mixta concretaque. Phisicus de iis agit,

agit, quatenus sunt partes sui subiecti, seu species corporis naturalis, constantes materiâ & formâ, & utraque pars proponitur, ut existens, subiectumque scientiæ ipsum complens, vocaturque subiectum demonstrationis, agitque de iis solius scientiæ gratiâ. Chemicus medicus agit quidem de iisdem, sed earum alterâ parte tantum, materiâ nempe, quæ operationis est subiectum. Altera enim pars non subiectum est, sed finis, quem vult efficere. Agit de iisdem, quatenus sunt solubilia & coagulabilia, simulque medicæ operationis instrumenta. Et hic modus considerandi non est aliqua existens res, quæ proponitur ad cognoscendum, sed significat aliquid non existens, quod proponitur ad efficiendum, ὅς τῶν ἄνθρωπων, hic formalis considerandi modus ita singula limitat & distinguit.

In triplici vegetabilium, animalium & mineralium regnò hæc reperiuntur objecta. Reperiuntur hæc in regnò

VEGETABILIA prima chemici objecti occupant subsecta. **CRESCENTIA** indigitantur à Paracelsò lib. 4. archidox. de quintâ essentiâ, in quo caput inscribit de crescentibus. Per infixam radicem è terrâ trahunt alimentum, suntque herbæ, frutices, & arbores. 1. vegetabilium.

ANIMALIA triplici se offerunt serie, suntque terrestria, aërea, volatilia, vel aquatica. 2. animalium.

MINERALIUM nomen derivatur à mineris, quæ sunt eorum matrices, in quibus illa proprias & genuinas sedes possident; suntque duorum generum: ἡ ἀργύρεα, & ἡ μέταλλεα. Illa fossilia rursus duplicis ordinis: alia pulveres colorati, alia lapides: hæc verò *metalla*, eaque vel perfecta, vel imperfecta. 3. mineralium.

CAPUT XVI.

Tres Paracelsicorum hypotheses consideratu dignæ. Earum prima est de objectorum suorum principiis, quæ tria utilia statuuntur, ①. ④. ⑤. duo inutilia, phlegma & terra, statuuntur, & autoritatibus stabiluntur. Non intelliguntur ①. ④. ⑤. vulgaria.

E 3.

Παρα.

Omnem doctrinam nisi hypothefibus tradant Philofophus & Hippocrates.

Πᾶσα διδασκαλία καὶ πᾶσα μάθησις διανοητικὴ, ἐκ προῦ παρ-
χούσης γίεται γνώσεως, verba sunt Philofophi posteriorum a-
nalyt. lib. 1. cap. 1. omnis doctrina, omnisq; disciplina, quæ ratione
constat & intelligentiâ, ex antecedente fit cognitione. Adferere
idem videtur Hippocrates, cum libro de principijs, necesse esse do-
cet, κοινὸν ἀρχὴν ὑπόθεσθαι, commune principium supponere, si
quis de arte medicâ commentari velit.

Paracelsi etiam suas habent suppositio-
nes.

Paracelsi idem ad animum revocantes, sollicitos se osten-
dunt de HYPOTHESIBUS quibusdam, quarum quædam con-
cernunt principia essendi, Θ. ♀. ☿. quædam cognoscendi ana-
logiam majoris & minoris mundi, & tertio principia seu metho-
dum curandi per similia.

Trium princi-
piorum utili-
um veritas ad-
feritur.

In singulis ferè ex abyfso in mundanam hanc scenam pro-
deuntibus corporibus mixtis quinque observantur: TRIA NO-
BILIORA, sal, sulphur, mercurius, DUO IGNOBILIORA,
phlegma, seu aqua insipida, & terra. TRIA prima vocant
PRINCIPIA ὑποστατικά, cujuslibet rei constitutiva, cō modō,
ut actu inexistant, inque iis tribus latere ajunt τὰς δυνάμεις, om-
nium actionum causas. Eadem designant fundamentum affe-
ctionum, coloris, odoris, saporis, inflammabilitatis, quæ elemen-
tis competere nullō modō possunt. Sal saporum, ♀ odorum,
☿ colorum esse fontem ajunt, ☿ φλογιστὸν etiam sulphuri acce-
ptum ferunt. ELEMENTARIIS duobus corporibus nullas
adscribunt actiones.

Patris hujus
sententia
1. Geber.
2. Isaacus
Hollandus.

Geber de alchimia seu traditione summe perfectionis lib. 1. part. 3.
cap. 27. tria naturalia principia metallorum statuit: sulphur, arse-
nicum, & argentum vivum. Per arsenicum intelligit Θ.

M. Johannes Isaacus lib. 1. operum mineralium cap. 108. ea-
dem principia confirmat his verbis: sapientes omnibus rebus pro-
bè perspectis intelligebant, omnia primam originem duxisse ex
aquâ simplici, quæ erat quædam essentia mercurii, ac Deus ter-
ram suam in eâ collocabat, quæ terra in se naturam sulphuris ha-
bebat, & aquam illam coagulabat. Hæc duo manere simul non
poterant, nisi per quoddam medium. Id verò est sal.

3. Paracelsus
eadem appro-
bat.

Paracelsus paramiro libro 1. de origine morborum è tribus primis
substantiis cap. 2. tria esse, quæ cuilibet suum largiantur corpus,
seu

seu quodlibet corpus in tribus consistere docuit, trium autem horum nomina hæc esse, SAL, SULPHUR, MERCURIUM. Tria hæc sunt in quolibet ligno, & in corpore humano. Quod ardet, sulphur est, quod famat, mercurius est, quod relinquitur cinereum, sal est. Sulphur solum ardet: mercurius solus fumat: in cinerem quod vertitur, solum sal est. In his tribus latent omnes morbi, & non in elementis. Et libro de naturâ rerum I. qui inscribitur de generatione rerum naturalium, Hermetis tres substantias, spiritum, animam, & corpus, ex quibus metalla generantur & componuntur, nihil aliud esse, quàm sal, sulphur & mercurium statuit. Mercurius est spiritus, sulphur est anima, sal est corpus. Medium, quo spiritus & corpus uniuntur, subjungit esse sulphur, quod animæ respondet. Aliis in locis plurimis nullius esse, ait, in mixtis efficaciam, omnibus destituta arcanis, non habere in se Cherionium naturæ, sed steriles saltem qualitates rellolaceas innatas, in quibus nulla est confluentia innata, nulla conspiratio cum astris morborum; proinde nec ullam medicinam ex illis confici posse.

Et i. tria utilia ostendit in lignis & in homine.

eademque comparat spiritus, anima & corpus.

Elementa inutilia principia vocat nullius efficaciam.

Petrus Severinus Danus ideâ medicina Philosophica cap. 7. agnoscit tria principia Aristotelica, materiam, formam, privationem. Admittit etiam elementa, at nullam iis internam, sed steriles saltem caliditates, frigiditates, humiditates, siccitates, levitates, gravitates, in quibus nulla est impressio fecundæ, sine sapore planè insipida, attribuit. Extollit autem ALIA CORPORA ab his diversa, in quibus lateant $\alpha\lambda\delta\omega\alpha\mu\epsilon\tau\epsilon\varsigma$. Et illa judicat indigitare Hippocratem in libellò de antiquâ medicinâ, ubi profiterur: $\pi\alpha\lambda\lambda\alpha\ \alpha\lambda\delta\omega\alpha\ \mu\epsilon\tau\omega\ \gamma\iota\upsilon\epsilon\delta\epsilon\varsigma$, fieri omnia à potestatibus. Diversa hæc corpora seminum proprietates imitantur, quarum impressiones fecundæ sunt, & tincturam post se relinquunt constantem. In his SAPORUM, ODORUM & QUALITATUM omnium vitalium vestigia manifestè deprehenduntur. Et quamvis concurrât caliditates, frigiditates, humiditates, siccitates, ab iis tamen actiones non procedunt: propriæ sententiæ solùm adstant legatorum comites. Designat demùm certis nominibus principia, quæ corpora universa conficiunt, SAL, SULPHUR & MERCURIUM. Per sal non intelligit SAL commune, nec per $\alpha\ \&\ \delta$, SULPHUR aut MER-

4
Severinus agnoscit tria principia Aristotelica. Admittit etiam elementa. Extollit tria principia. In his locat $\delta\omega\alpha\mu\epsilon\tau\epsilon\varsigma$ Hippocraticas.

Colorum, saporum, odorum: constituit fundamenta. Non intelliguntur.

⊖. ♀. ☿.
COMMUNIA,

MERCURIUM commune. Ex his nullum corpus constituitur cum sint individua in suo genere absoluta. Unumquodque horum tria in se pariter principia continet. Sed quia differentias trium substantiarum, ex quibus universa corpora componebantur, proprietates, conditiones in nullis totius naturæ speciebus magis explicatas animadverterunt, placuit ex iisdem appellationes mutare: idque philosophicâ autoritate.

5.
Hartmannus
idem sentit de
principiis, ac
Severinus; &
statuit tria u-
tilia:

Hartmannus Severini vestigia & præsertim sectatus, diff. hermetica de principiis rerum natural. realibus, in qua aperitur & monstratur via verâ ad vitalem Philosophiam adversus errores & præ-

gustantes materialium & elementariorum ambulatorum, PRINCIPIA TRIA adferit VITALIA activa & formalia corpora ☿

♀
vocat liquorem acidum, rarum, permeabilem, ætheream ac spirituosam substantiam, formæ proximum instrumentum, vitæ pabulum. Hoc reliqua duo actionum frequentia ad siccitatem & senium in horas festinantia, assiduâ irrigatione refocillat, & fluidâ

♀
labillique substantiâ mixtionem faciliorem reddit. In hoc COLORES potissimum conspicui, ♀ vocat medium spagiricum principium, quod licet apice sursum se erigat & jactans, ignis affinitate superbiat, crucis tamen appendice elementorum admistionem prodit. Hoc est humidum illud oleaginosum, viscidum, coloris naturalis pabulum, mercurii & salis gluten. ODORUM

♀
præcipua censetur origo. ♀ quadratum schema tertium notat principium, salis conditionem describens, quod, ut character innuit, maximâ cognatione terram attingit. Estque corpus illud firmum, fixum, substantificum, priora duo in unum compingens, congelans, & cuncta solida reddens. In salibus omnes SAPORES deprehenduntur. DUO subjungit ELE-

Duo elementa
sua inutilia.

aquam

terram.

MENTARIA corpora mortua, carentia arcanis, nil nisi relol-laceas & passivas qualitates possidentia, servilia pecora, perenni fluxu generationibus inservientia: AQUAM primum rerum elementum, humidum, inspidum phlegma, omni sulphure & mercurio destitutum, nullò odore vitalive aurâ præditum, & TERRAM illam absurdam, arenosam, maledictam, seu cinerem omni sale per aquarum lixiviam exutum, caput mortuum, quod est alterum elementum siccum, grave, immobile, opacum, iners.

Hen-

Henningus Schememannus medicin, reformat. c.1. cœcam & surdam omnem vocat philosophiam, quæ privationes, informesque materias & mortuas qualitates sectatur, & ex his morborum productiones, generationes, transplantationes produci, eorumque curationes absolvi posse, inani jactura pollicetur. Elementa vocat crassa corpora, à seminibus remotissima, idcirco mortua, arcanis carentia, nil nisi mortuas qualitates possidentia, ALIA CORPORA ab elementis diversa, quæ seminum proprietates imitantur, quarum impressiones tæcundæ sunt, & tincturam post se relinquunt constantem, in quibus SAPORUM, ODORUM & QUALITATUM VITALIUM vestigia manifestè deprehenduntur, designat Θ . Φ . Ψ . Ex horum corporum ^{ad eadem morborum causas refert.} analysi morborum origines & conjurationes peti debere *subjungit*, & ad decem classes omnia refert. Sunt autem hæc: Ψ pneumofus, cremofus, sublimatus, præcipitatus. Φ congelatum, resolutum, coagulatum. Θ congelatum, resolutum, reverberatum.

Crollius principia hæc agnoscit omnium conditorum prima, ex quibus materia prima oriatur triuna, & post in quatuor distribuatur elementa.

Quercetanus de rerum signaturis externis eadem tria principia defendit, & SAPORUM diversitatem à salibus, ODORUM à sulphure, COLORUM ex utrisque, præcipuè tamen à Mercurio, qui salem rerum omnium volatilem admixtum habeat, deducit. *Idem* in defensione hermeticæ medicinæ contra anonymum ^{lib. 1. cap. 14. pag. 126.} materiam, formam, privationem concedit, esse omnium prima & simplicissima principia, ex quibus res omnes naturales primùm constant, sed tamen esse solùm principia notionum, intellectu potiùs quàm sensu perceptibilem. Proxima autem, ex quibus proximè res omnes mixtæ componuntur & constant, vocat Θ . Φ . Ψ . phlegma, terram. Et in *processu capitis*, tria formalia principia asserit, ornata atque ditata primis ac præcipuis seminum astralium facultatibus. Elementa verò principia materialia simplicia vocat. Illis activas, his passivas tribuit qualitates. Elementorum autem visibilia corpora duo constituit, alterum *siccum*, terram scilicet dampnatam, alterum *humidum*, phlegma, nullò odore, sapore, vitaliæ

F aliâ

6. Schememannus approbat principia.

ad eadem morborum causas refert.

7. Crollius principia hæc confirmat.

8. Quercetanus tria hæc vocat fundamentum colorum, odorum, saporum.

aliâ qualitate præditum, quodque totum humectare potest citra ullam *ἐπέχου*, *εἶναι*. AER verò tertium rerum elementum, *subjungit*, seorsim capi aut considerari nequit, sed vel in auras evanescit, vel sulphuri aut mercurio permistus manet, imprimis autem Mercurio. IGNIS elementum non agnoscit aliud, quàm cælum & ætherem, à flagrando & ardendo dictum.

9.
 Et admittit ut
 principia
 εὐς αἰνὰ,
 qua tamen
 sufficit poten-
 tia inesse
 neq; etiam om-
 nia mista in
 ea resolvan-
 tur.

Martinus Rulandus progymnasmatum alchimia, questione 4. sal, sulphur & mercurium perfecte mistorum principia *εὐς αἰνὰ* vocat, disputatque contra illos, qui factitia esse, aut aliam formam à nativâ, mediante igni artificiali accepisse, nec esse à naturâ in-
 sita, sed arte acquisita inferunt. Non tamen tantoperè actu in-
 esse urget, sufficere iudicat *quæst 5. ἰωάννης*; ipsorum inesse. In-
 sunt & elementa mistis, non actu, sed potentiâ, quæ tamen nihilo
 secius dicuntur principia rerum naturalium. Concedit *questione*
sextâ, non omnia facessere in tria chemicorum principia, sed quæ-
 dam in elementa tantum. Ex aquâ & terra limus paratus, nec ♀,
 nec ♂, nec ☿ exhibent. Idem sentiendum de mineralibus, ex
 quibus non omnia eliciuntur.

10.
 Beguinus
 11.
 Nollius.

Beguinus tyrociniò chemicò ♂. ☿. ♀. vocat principia *εὐς αἰνὰ*,
 elementa verò *von τινὰ*.

Molliori incedunt pede alii, ut *Nollius vera physices com-
 pendio novò cap. 3.* Si ad elementa hæc principia referantur, & cum
 iis conferantur, non erunt principia. Si verò comparentur cum
 corpore, cui insunt, & ex quo per resolutionem artificiosam ex-
 trahuntur, principiorum *τῶν εὐς αἰνὰν* rationem rectè subeunt.
 Phlegma autem & terram damnatam, cum non sint activa, è nume-
 rô principiorum excludit.

12.
 Sennertus &
 Sperlingius
 singularem de
 principiis fo-
 vent opinio-
 nem.

*Sennertus librò de Chemicorum & Galenicorum consensu & dis-
 sensu cap. 11. & Sperlingius instit. phys. lib. 5. cap. 4.* ab antecesso-
 rum decretis secedunt multis modis, 1. utrum utilium principi-
 orum, ♂ ♀ ☿ solum faciunt mentionem, nullam inutilium, phleg-
 matis & terræ. 2. nolunt esse corpora simplicia ante elemen-
 ta, sed 3. vel PRIMA MISTA, vel principia sui generis, quæ
 vel inter se, vel cum elementis mista omnibus concretis corpo-
 ribus largiuntur materiam, formas tamen elementis nobiliores
 habent, à quibus odores, colores, sapes & inflammabilitas
 oriuntur.

oriuntur. Idem paralipom. cap. 9, neque inquit, proximè corpora naturalia perfecta vel generantur ex elementis, vel resolvuntur in elementa, sed ex mistis aliis, seu primis seu secundis, sub unius formæ dominio in unam naturam redactis constant, sicut & in ea resolvuntur. Equidem corpora talia ex elementis secundum materiam constant, verùm non sunt pura elementa, sed præterea à Creatore suas formas habent, quæ sunt rerum & elementorum vincula, & quæ diversa elementa uniunt, & unita conservant. Id quod manifestè in Θ e & Φ re apparet,

Thomas Villis, medicus Oxoniensis, priori diatribæ medico-philosophicæ, quæ inscribitur de fermentatione, capite 2. quinque Paracelsica principia approbat, & doctrinæ de fermentatione accommodat.

CAPUT XVII.

Argumentis principia chemicorum adseruntur.

PRæter elementa talia corpora in mistis dari, eaque variorum affectionum, colorum, odorum, saporum, inflammabilitatis esse causas, confirmatur autoritate & rationibus.

Talia corpora dari confirmantur.

1. autoritate Hippocratis,

AUTORITAS est Hippocratis, qui susque deque habitò calidò, frigidò, humidò, siccò, librò de veteri medicinâ, alias affectionum causas designat; & dubiò sine hæc principia intelligit. $\pi\acute{\alpha}\nu\tau\alpha \delta\iota\pi\acute{o} \delta\iota\omega\acute{\alpha}\mu\iota\omega\upsilon\upsilon.$ Θ δ $\sigma\epsilon\iota\mu\acute{o}\nu,$ $\psi\upsilon\chi\rho\acute{o}\nu,$ $\upsilon\gamma\rho\acute{o}\nu,$ ϵ $\mu\epsilon\gamma\acute{\alpha}\lambda\lambda\omega \delta\iota\omega\acute{\alpha}\mu\iota\omega\upsilon\upsilon \epsilon\chi\epsilon\iota.$ Omnia fiunt à potestatibus: neq; calidum, frigidum, humidum, siccum magnam potestatem habet: Eadem principia delineare videtur per Θ $\delta\epsilon\zeta\upsilon,$ $\kappa\alpha\iota$ $\pi\iota\kappa\rho\acute{o}\nu,$ $\kappa\alpha\iota$ $\gamma\lambda\upsilon\kappa\acute{o},$ $\kappa\alpha\iota$ $\acute{\alpha}\lambda\mu\upsilon\rho\acute{o}\nu,$ $\kappa\alpha\iota$ $\pi\alpha\rho\tau\acute{i}\omega\upsilon,$ acidum, amarum, dulce, salsum & omnigenum. Et librò de hominis naturâ, iterum nominat Θ $\pi\iota\kappa\rho\acute{o}\nu$ $\kappa\alpha\iota$ $\acute{\alpha}\lambda\mu\upsilon\rho\acute{o}\nu,$ $\kappa\alpha\iota$ $\gamma\lambda\upsilon\kappa\acute{o},$ $\kappa\alpha\iota$ $\delta\epsilon\zeta\upsilon,$ $\kappa\alpha\iota$ $\sigma\rho\upsilon\phi\rho\acute{o}\nu,$ $\kappa\alpha\iota$ $\pi\iota\lambda\alpha\delta\alpha\rho\acute{o}\nu,$ $\kappa\alpha\iota$ $\acute{\alpha}\lambda\lambda\alpha \mu\acute{\upsilon}\sigma\epsilon\iota\alpha \pi\alpha\upsilon\tau\acute{i}\omega\varsigma \delta\iota\omega\acute{\alpha}\mu\iota\omega\upsilon\upsilon \epsilon\chi\epsilon\iota\tau\epsilon,$ $\pi\lambda\eta\theta\epsilon\tau\epsilon$ $\kappa\alpha\iota$ $\iota\gamma\upsilon\acute{o},$ amarum, salsum, dulce, acidum, acerbum, insipidum, aliæq; infinita, quæ præ copia & viribus varias habent facultates.

RATIONES, quibus utuntur, variæ sunt.

2. Rationibus.

F 2

1. Ne-

- I. Necesse est, colores, sapes, odores, inflammabilitatem, quæ mistis insunt, per commune aliquod principium actu inexistentibus inesse. Tale autem elementa esse non possunt; nullam enim ad has affectiones producendas habent efficaciam & potentiam. Ergò constituenda alia principia. Nulla autem commodiora, quàm Θ . Φ . Ψ . colores Ψ , odores Φ , sapes Θ , & $\phi\lambda\omicron\gamma\iota\varsigma$ etiam sulphuri ferri possunt in acceptis.
- II. Quicquid non habet actu colorem, odorem, saporem, καὶ $\phi\lambda\omicron\gamma\iota\varsigma$, illud has affectiones alteri tribuere nequit. Sed elementa non habent has affectiones. Ergò nec illa rem sapidam, odoratam, coloratam, inflammabilem reddere queunt.
- III. In quæcunque ceu in principia materialia corpora resolvuntur, ex iis actu constant corpora, quæ resolvuntur. Sed corpora resolvantur non solum in elementa, sed etiam in tria hæc: Θ . Φ . Ψ . & duo alia, in phlegma, & terram inspidam. Ergo ex iis constant actu.

Major est Aristotelis doctrinæ conformis. 3. de cælo cap. 3. t. 30. & sequent. Probat quatuor elementa esse in mistis, *primum* argumentum desumit à generatione, *alterum* à mutatione, *tertium* ab excretionem, *quartum* à motu. *Tertium* hujus est institutum ab ἐκείνῃ, resolutionem desumptum. Φανερά, inquit textu 33. ταῦτ' εἰ ἐκείνων ἐκκεῖνόν μὲν. Manifesta sunt hæc ex illis segregata. In quæ corpora resolvuntur per ἐκκεῖν, ex illis constant per σύνθεσιν καὶ σύνθεσιν.

Minoris probatio.

I. in vegetabilibus.

Minor probatur experientia & sensuum testimoniò. Videmus vegetabilia, ut lignum viride combustum, fumare, ardere, & cineres relinquare. Jam, autore Paracelsò ante allegatò, quicquid fumat, Ψ , quicquid ardet, Φ , in cinere sal est. Phlegma etiam & terra damnata sunt manifesta. Ad exemplum lignorum viridium etiam provocat *Bequinius tyrocin. lib. I. cap. 2.* Hæc si cremes, inquit, egredietur primò aquosum quiddam, quod ignis flammæ concipiendæ idoneum est, & in fumum si convertatur & colligatur, in aquam resolvitur, diciturque Ψ ; deinde exhibit oleaginosum quid, facilè inflammabile, quod in vapores resolutum, si cohibeatur, in oleum abit, vocaturque Φ ; tandem remanet siccum & terrestre, in quo Θ . Non elicerentur, nisi inessent.

Ex

EX ANIMALIUM partibus sal volatile, sulphureum oleum, & Mercurialem spiritum elici, res loquitur ipsa. 2. in animalibus.

MINERALIBUS hanc anatomen competere docet *Quercetanus lib. 1. hermet. disciplina defensione cap. 16.* & quâ ratione plumbum in tria principia resolvi queat, monstrare conatur. 3. in mineralibus. Quercetanus.

Angelus Sala anat. § sect. 1. cap. 2. modum, quo § in sua principia resolvatur, proponit. Sala.

Disquisitio Heliata ¶ ex O & H elicere docet.

Disquisitio Heliata.

Beguinus omne corpus mistum in eadem principia sacro ternario constantia resolvi posse adserit, & ad inspectionem ocularem provocat *lib. 1. cap. 2.* Beguinus.

Libavius syntagm. arcanor. chimic. lib. 7. exempla plurima resolutionis vegetabilium, & *cap. 8.* mineralium & metallorum in hæc chemicorum principia, ex mente chemicorum proponit. Libavius.

IV. In microcosmò etiam sal, sulphur, mercurium actu, & reverâ talia in sanguine contineri probatur, ex saporum & colorum præsentia, quæ necessariò principiorum horum præsupponit existentiam. ACTU SALIA in sanguine redundare, manifestissimè evincitur ex sapore falso seri, & ex sale volatili, quod in magnò per retortam ex eo distillatur proventu: præterea ex scabie, pustulis & ulceribus falso madore fluentibus. Serosum excrementum SANGUENIS, urina, aliud nihil esse videtur, quàm sal resolutum, quod in vesicâ, ceu mari occidentali, colligitur, postquam à mari mediterraneò (ita enim vena appellatur cava) separatum est. Tincturam & flavedinem suam urinam à sale actu inexistente habere, nihilque aliud esse quàm lixivium, statuit *Helmontius*. Alii sulphureo oleo eandem adscribunt. Idem confirmant exemplis SUDORUM salforum, qui nonnunquam linteaminibus stiriarum instar coagulati adhærescere observantur. In ALVI EXCREMENTIS foetidum observatur ¶. Imò crepitus ventris per indusium transmissi admotâ candelâ, sulphureum halitum repræsentant. Fimeta columbaria sale turgent. Augias rex Græciæ intelligens fimo subesse agrorum salinam luxuriam, jejunia eorum stercoratione saturare sibi turpe non putavit.

IV.

V. Salia in rebus, ex quibus eliciuntur, inesse quòd, non V.

verò ex misto fieri, nec accidere solùm terrenis partibus, ut mutantur propter igneam exhalationem, in salsam qualitatem, sed tantùm arte chemicâ separari confirmat 1. quod ubi sal ex cineribus plantarum aquæ affusione diligenter extractus est, etiamsi reliquam terram centies uras, ulteriùs nihil inde salis elicietur. W salis f , quantumvis multorum dierum spatiò patente igne aduratur, nullum amplius sal præbet. 2. Si adustione salia generarentur, absque quò actu præinexisterent, quælibet res essent salis feraces. Sed lateres maximò ignis reverberii æstu excocti & calcinati, pulveriscentur licet, iisque aqua affundatur, nullum præbent lixivium acredinis alicujus aut salsedinis particeps. Plantæ etiam aqueæ, ut cucurbitæ, nymphææ, nullum sal, quamvis adurantur, præbent: econtrà carduus benedictus, centaurium minus, absinthium, copiosum. 3. Sine omni cinerescentis flammæ adminiculò, & absque omni adustione sal essentialia præbet terra nitrosa. 4. Vinum sine ullo extraneò calore tartarum à se expellit, & ad vasorum doliare assulas adpellit, quibus post firmiter adhærescit. 5. Solâ coctione è salinis puteis extractæ muriæ facessunt in sal. 6. Salia essentialia apparent in liquoribus absinthii herbæ decoctis. Conspicienda ostenduntur non ab arte, sed à naturâ. *Quercetanus hermet. disciplina defens. contrà anonym. cap. 23.* refert, Cracoviensem medicum novisse artem parandi cineres ex omnibus plantæ cujusvis partibus, ex iisque plantas excitare, lucernâ fundo admotâ. *Idem* refert, Dominum de Luynes, in ædibus suis in lixivio urticarum combustarum colatò & noctu congelatò, manè vidisse urticarum formas, radice, caulibus, floribus constantes. *Libavius Syntagm. arcanor. chim. lib. I. cap. 22.* in hac historia admiratur occultam Dei potentiam in naturâ, nec dubitat, in sale plantali & animali esse occultum quoddam semen, quod aliquando inde in actum prodit. Recenset in appendice hujus capituli in fidem magisterii resuscitationis nostræ historiam plantulæ ex ∇ Triselatina (quæ est in Misniâ ad tres abietes non procul Cycnæâ urbe) destillatâ enatæ, quam describit ex observatione Jeremiæ Cornarii, icone additâ: annò Domini M. DC. VIII.

*Quercetanus
hoc illustrat.*

Libavius confirmat.

VI.

VI. Quamvis multa sint, quæ principiorum chemicorum veri-

veri-

veritatem & primorum mistorum sinceritatem demonstrare possint, imprimis tamen aceti generatio ea declarare censetur. Miserè se torquent & frustra laborant, qui neglectis principiis chemicis, ex elementis simpliciter generationem aceti deducere conantur. Contra manifestè apparet, facilimum esse à principiis chemicis eam declarare. Acetum non fit nisi ex iis liquidis, quæ spiritum ardentem suppeditant. In hoc spiritu duæ rursus sunt substantiæ volatiles, altera sulphurea, altera falsa. Acetum fit, si pars sulphurea pereat, & sal volatile, à quo acrimonia est, segatur, seu fixus reddatur à tartaro.

VII. Metallurgi ut non producunt metallà per novam generationem: ita nec ignis & chemicus. Separant solum, & in aprium producunt mineras, ante inexistentes.

VII.

CAPUT XVIII

aliter de hypothefibus in genere, & in specie, de chemicis principiis sententium antiparacelsicorum mentem exponit.

Commendanda est chemicorum curiositas, de formâ suæ artis ritè effigiendâ & hypothefibus fulciendâ, sed operanda fuisset, ut illæ sint veræ. Vanas & inanes suppositiones damnat Hippocrates librò de veteri medicinâ *δὲ τὸ οὐκ ἀξιόλου ἐστὶ τὸ γενεῆς τε καὶ ἰατρικῆς ὑποθέσεως δεῖσθαι, ὡς περὶ τὰ ἀφανέα καὶ ἀπορροήματα.* non cenſeo ego vanis artem medicam hypothefibus, ut obscura, dubia & incerta, indigere. Non admittit inanes & commentitias, quibus nihil subest τοῦ πράγματι, potiusque sapiunt πιδανὼ ἀνάπλεσιν τοῦ λόγου. Non admittendæ etiam sunt chemicorum suppositiones, & Paracelsica præjudicia, seu præcepta judicia, domo adlata, non ex ipsa re capta.

Hypotheses vtililes sunt, modo ad vera.
Vanas rejicit Hippocrates, & fictas, quibus nihil subest rei. Hujus culpa etiam censetur chimica.
1. Hypothesis.

Et PRIMA quidem hypothefis si consideretur, agrè ferunt, Aristotelicis sacris initiati, antistites chimie εἰς ἕτερον γένος μετὰ σάκρον, salcem in alienam messem mittere, & quæ solis medicamentorum præparationib. debebatur, illam principiorum naturalium theoriæ & sanitatis morborumque causis se immiscere.

Aristotelicè agrè ferunt salcem in alienam messem mittere chimicos.

Æqui-

*Et principia
physica turbam-
re.*

Æquiori animô quidem id fieri posset, si non eò protervia devenirent, ut naturæ bellum indicentes, *dilatatoris summi* decreto, stabilita tria principia prima, materiam, formam, privationem, exque eorum legitimâ conlociatione quaterna maximè simplicia corpora elementorum eliminare satagerent, non attendentes, quòd manifesta elementorum in suis operibus exissent impressa vestigia: phlegma enim aquam, spiritus aërem, oleum ignem, solida substantia terram representat. Hæc illi enim nominibus \ominus , \oplus , S . phlegmatis & terræ designant. Sal terrea, solidaque est substantia: Sulphur, oleum est ac ignis: Mercurius aër est ac spiritus: Phlegma est aqua. Se hæc ita habere probat *Zwingerus loco citatò cap. 10.* ex eo, quòd si jam factum sal continuò igne fatigetur, in cinerem abeat & terram. Oleum si incendatur, conflagrât & vertitur in ignem. Spiritus à suo phlegmate liberatus, dicto citius, nisi cohibeatur, in auras abit, & aërescit.

*Mitius senti-
unt de illis, qui
elementis poste-
riora agno-
scunt.*

*Elementis de-
bentur forma.*

Mitius sentiunt de iis, qui salvis antiquis dogmatibus, \ominus , \oplus , S . non pro primis principiis, sed ex elementis **PRIMA MISTA** corpora agnoscunt. Offenduntur tamen rursum, quòd affectiones corporum, odores, colores, sapores his primò attribuant, tum inflammabilitatem, quæ referrî solent ad elementa.

His debetur forma substantialis, cui omnes *ἑμμέτεροι*, Hippocraticæ agendi potentia & spiritus acceptum feruntur. Non agnoscunt *Zabarella & Billichius* multi formam ab elementorum formis re distinctam, sed ex iis unam factam: horumque sectatores unanimiter concludunt, cum chemicorum principia nihil rerum naturæ conferant ad essendum, nihil etiam conferre intellectui nostro ad cognoscendum & operandum, ad eòque in solis elementariis qualitatibus acquiescunt.

*Patroni ma-
gni adstant.
Erasmus.*

Favene hisce partibus viri supra laudum positi præconia, qui Paracelsicam hanc nubem pro Junone amplecti nolunt.

Thomas Erasmus disp. de medicina novâ Paracelsi, parte alterâ principia Paracelsica acerrimè perstringit, & multis rationibus convellit.

Libavius

Andreas Libavius, acerrimi ingenii vir, olim *n. n.* *Academ. ni.* Professor, in examine Philosophia *v. v.* *secundum descriptionem*

Hart-

Hartmanni statuit: principia Paracellica non esse univocè principia, sed singula misceri elementis, igne dominante in ♀, aquâ in ♂. terrâ in ⊖. Aerem dividit in olea aëria & liquores. Dotes & signa mercurii ♀. sulphuris ♀. & salis ⊖ pluribus perstringit, & principia Aristotelica adserit modis.

Εναυτολογίας de colorum principio exagitat, *examine eodem* sect. 29.

- Idem principium ♀ suspectum reddit *singularium parte 3. lib. Idem suspectum reddit*
1. cap. 4. & bitumen potius tertium principium constituendum esse docet, non verò ♀. cum & ipsum ♀ minerale materiam suam *principium*
bitumini debeat, ex parte tertiâ suæ compositionis. Illustrat ♀
quatuor rationibus, & concludit: Si itaque chemicorum prin- *in specie.*
cipia aliquid merentur in disciplinâ physicâ autoritatis, bitumen erit ex eis unum, sal nitrosus calchantinus secundum, tertium liquor mercurialis.

Georgius Martini *commentatiunculâ in libri, qui inscribitur Martini.*
de chemicorum Aristotelicis & Galenicis consensu ac dissensu cap. 11.
quod est de principis chemicorum, tractationem questionis: an ⊖. ♀.
♂. prima perfectè mista, & reliquorû perfectè mistorû sint principia,
plurib. exsequitur, rationes in illô librô adlatas examinat, doctè sanè & pereruditè, quidque ponderis habeant, edifferit, eò nimirum fine, ut postliminii jure reducatur veritas doctrinæ de principis Peripateticæ & Galenicæ, in ea loca, ubi exulat, vel stabiliatur, ubi nutat.

Acerrimi chemicorum principiorum oppugnatores & ex *Et alii*
pugnatores alii etiam adsunt. *Hermannus Conringius de Hermeti. Conringius.*
câ medicinâ cap. 22. *Johannes Zeisoldus, Phycicæ in hoc Athenæo Zeisoldus.*
Professor excellentissimus, honorarius, *dissertationibus physicis*
enucleatissimis. *Anton. Guntherus Bilkichius in Thessalo red vivo*
Aristotelicæ philosophiæ pro salute, seu pro aris & focus nunquam non strenuè pugnant.

Et quidem admirandum est, veteres artifices, quæ metallo-
rum transmutationibus, aut remediorum præparationibus in-
tenti, casu fortuito invenerant corpora, pro principis habu-
isse diversis, & nullum commercium cum elementorum fami-
lia *Επιχειρις*
Mirum est ve-
teres hac casu
inventa corpo-
ra pro principi-
is habuisse

G

liâ habentibus, imò, quòd hæc principia *νοητικά*, illa verò *επιστημικά* appellare non fuerint veriti, cum tamen

I. Ipsa sint horum soboles. Principiata sunt, ex elementis composita.

II. Major difficultas deducendi affectiones corporum, colores, odores, saporès, ex Θ . Φ . Ψ . quàm ex elementis, ut pluribus ostendit *Martinius in lib. de consensu & dissensu commentariò*.

III. Non in omnibus mistis actu existere, sed in pluribus, imò maximâ eorum parte per *ἀνάλυσιν* de novò fieri, hoc confirmatur argumento: Ubicumque nova forma inducitur vel educitur, ibi res non latet actu in corpore, quòd est subiecta operationis materia. Sed in plurimis chemicis operationibus nova forma (vel res ipsa habens formam) educitur vel inducitur. Ergo in pluribus operationib. chemicis res non latera actu in corpore, quòd est subiecta operationis materia.

IV. Pauca mista denominari possunt, in quibus actu latent olea, salia, Θ . Φ . Ψ . ita ut per solam generationem secundi & tertii modi Aristotelici, adsignati & illustrati producantur.

V. Veritati dictorum principiorum multum derogat **DISSENSUS** procerum hujus artis, qui tantus est, ut sibi in nullis non contradicant.

1. Nonnulli elementis priora hæc esse principia ajunt, alii posteriora.

2. Nondum conveniêre inter se, cui debeantur colores, odores, saporès. *Dornaus de genealog. mineral. cap. 7.* colores aut provenire à sale naturæ, in quo consistunt unâ cum balsamo rerum, & coagulatione. *Faber myrothecio spagirico lib. 2. cap. 9.* colores adscribit Φ . Alii Φ primum odorabile statuunt, & reliqua omnia talia esse propter Φ . Sal primum esse sapidum & gustabile, ac omnia, quæ saporem habent, eum propter sal habere nonnulli tradunt. Alii advertentes, non omnis saporis, non dulcis, nec acerbis, nec austeri aut acidi subiectum sal esse, differentias saporis deducunt à Φ & Ψ , dulcem à sale, cui sulphur, acidum verò, cui Mercurius mistus. Variato alterutro horum principiorum, variantur vel abeunt saporès. Mel cum aduritur, amarescit,

scit, acrimoniam consequitur delectâ dulcedine, quia partes sulphuræ, in quibus dulcedo residebat, adimuntur.

3. An actu hæc principia in mistis insint, an potentiâ, etiam dissident. *Martinus Rulandus progymnasmatum alchem.* concedit *Αωάμη* inesse: alii pro actuali inexistentiâ tanquam pro aris & focis pugnant.

4. Dissensus maximus suspectam doctrinam veterem reddit in eo, quod nonnulli recentiores eminentissimi de inutilibus nihil, de utilibus tribus, eam foverint sententiam, diversam à prioribus, quod Θ . Φ . Ψ . sint prima mista corpora. Nascitur inde dubium ingens. Oporteret esse in omnibus actu, & ex omnibus per *ανάλυσιν* educi. Sed in multis corporibus majore compositione constantibus, illorum nullum ad oculum demonstrari potest vestigiū.

VI. PRIMA MISTA esse ex elementis, & secundum materiam ex elementis constare, dici non potest. 1. Quomodo enim ex illis venire possunt qualitates, quas elementaribus nobiliores esse dicunt? nempe sapes, odores, colores & inflammabilitas? In scholâ Peripateticâ primum mistum statuitur exhalatio, fumus videlicet vel vapor, Θ verò, Φ , & Ψ referuntur inter perfectè mista. Deinde, dici non potest, præter materiam ex elementis, habere formas, quæ sint elementorum vincula. Veriùs dicitur, virtutes elementares in materiâ esse dispositiones pro formâ misti. Hæ sunt causæ, quibus sine non potest esse forma in materiâ, hæ servant unionem formæ & materiæ. Hinc extincto calido innatò cordis, perit & moritur animal. Tertio, affectiones memoratæ, color, odor, sapor, inflammabilitas, à primis illis mistis emanare nequeunt, nec ratione formæ, nec materiæ. Non ratione formæ. Formæ enim non cadunt sub sensum. Exploderetur, qui diceret formam alicujus corporis substantialem albam, nigram, flavam, viridem, foetidam, benè odoratam, dulcem, amaram. Deinde, nec materiæ affectiones hæ in acceptis ferri queunt: nam, ut ipsi volunt chimici, hæc est merè elementaris naturæ, quæ nec sapida est, nec colorata, nec odorata, affective vel effectivè. Ergo sic nec ab his principiis ratione materiæ qualitates illæ derivari queunt, nec meliùs

VI.

An prima mista sine dubio-um est.

I.

2.

3.

se expediunt hi scriptores ac aliâs peripatetici. *Quarior.* Entibus istis, quæ corpora vocant composita & perfecta, suâ materiâ, suâque formâ constantia, definitio principiorum nullo modo competere potest. Nam principia, *autore Philosopho,* oportet non esse ex aliis, id est, ut principiis, in eo genere, quo ipsa sunt principia. Entia autem illa, uti habent materiam, ita & ipsa dicuntur materia, id est, uti sunt ex alio, ita & ex iis sunt alia.

VII.
Causa morbo-
rum variis
modis expli-
cantur à chi-
micis.

VII. Cùm ad causas morborum Paracelsici sua principia & tartarum accommodant, bone DEUS, quæ non adferunt rationi insona! Unicus in scenam procedat *Scheunemannus.* Varietates ab eo adsignatæ sunt ociosi hominis figmenta. Ipse autor *Ascherslebii,* teste fide digno *Johanne Engelharto,* ejus urbistum Physicò ordinariò, & Illustrissimi ac Celsissimi Principis ac Domini, DOMINI LUDOVICI ANHALTINI &c, ob heroicas virtutes, seculorum memoriâ dignissimi, archiatrò, privatæ & ab omni conversatione politicâ alienæ vitæ deditus latebat, valetudinarius, calculi & arthriticis doloribus alternatim ludibria debens. Medicamenta ab illo proposita ænigmata sunt, lucem fugientia, nullis ægris communicata, fortè etiam non præparata, neque ab experientiæ luce irradiata fuere. Credidit ipse, quæ somniavit, & ex fertilitate ingenii excogitavit.

CAPUT XIX

*ragumenta pro chemicorum principiorum patro-
cinio allata ventilat.*

Primum ab
autoritate Hip-
pocræis produ-
ctum argu-
mentum dilui-
tur.

AUTORITAS Hippocræis, indeque speratum patrocini-
um, nullum censetur hic habere locum. Id solum
docet: *ἅσα νόσος ἀδὲ ἀνθρώπου, πάντ' ἐκ τοῦ σώματος
ἐξέρχεται,* omnia quæ homo patitur, à potestatibus oriri mala.
Potestates illæ etiam sunt in qualitatibus primis, non in abstracto,
sed concreto consideratis.

Hippocræis
non simpliciter
rejecit primas
qualitates.

Qualitates primas non simpliciter rejicit Hippocræis,
sed propter hypothesin aliorum suspectas facit. Considerabant
enim illas abstractivè solum, eorum ut materialium, & concre-
tivè

tivè sumtorum ferè penitùs obliti. Hippocrates autem volebat, non qualitatem nudam, sed solùm cum materiâ conjunctam ad morbos facere. Hinc duo morborum principia materialia, πνεύματα καὶ ῥεύματα, non unò locò ponit. Qualitates cum materiâ junctæ otiosæ planè non sunt. Πῦρ, inquit, librò de diatà, πᾶσα κινεῖν, ὅδωρ πᾶσα κρέθειν δυνάται. Ignis omnia movere, aqua omnia nutrire potest. Ad hunc mitiorem sensum verti potest, cùm negat, calidum, frigidum, μεγάλων δυνάμιν ἔχειν, aliàs sibi non leviter ipse contrariaretur. Nam lib. de naturâ humanâ, & 5. aphor. 16. calido tantò plus tribuit. Contradictionem hanc ut evitaret *Billichius*, dubitavit cum multis, an liber Θεὶ ἀρχαῖς ἰσχυροῦς sit genuinus. Quantumvis autem πᾶσι πικρῶν, ἀλμυρῶν &c. multum tribuat, inde tamen non evincitur, ipsum docuisse, δυνάμεις illas à ⊕. ♀. ☿. ceu principiis humanum corpus constituentibus oriri.

Malè merentur de innocentia Peripateticorum, qui ipsi *Non nudis* imputant, quod ubicunque alicujus effectûs in naturâ causa red- *qualitatibus* denda est, statim ad qualitates primas confugiant, sed contra leges *primis inni-* demonstrationis, quæ semper cujusque effectus, & accidentis cau- *tuntur Peripa-* sam proximam requirit. De Peripateticis id non magis, quàm de *tetici;* Hippocrate verè dici potest. Non enim hi solas ac nudas qualitates primas adducunt, sed certo modo temperatas, aut in certis sub-
jectis existentes. Docent hoc abunde definitiones colorum, saporum, odorum, & coctionum genera.

AD RATIONEM PRIMAM, quæ erat: Ad quod pro- *Prima ratio.* ducendum elementa nullam habent efficaciam, id dare vel conferre non possunt. Sed elementa ad producendum colores, odores, sapores, nullam habent efficaciam. Ergo.

Respondetur, negando minorem. & habere & inesse dupliciter intelligi potest: 1. κατ' ἐντελέχειαν. 2. κατ' δυνάμιν. *Et distinguendo.* Quicquid elementa nullò modò habent, neque virtute efficiendi, ad illud producendum nullam habent efficaciam, vel illud dare sive conferre non possunt. Jam negatur minor propositio. Quamvis elementa non contineant istas qualitates, colorem, saporem, odorem, actu, continent tamen virtute efficiendi, eò modò, quò omnis causa continere, vel in se habere dici-

tur suum effectum: in potestate quidem efficiendi, si sit efficiens, in potestate autem passivâ & receptivâ, si sit materia seu subiectum.

Non est necessum, ut efficiens causa formaliter sit id, aut actu habeat illud, quod efficere aptum est natum. Quidnâ itaque & elementaris vis id conficiat, quo actu destituitur, aptam modò materiam fuerit naçta? Cœlum, ipsò *Quercetanò defens. Hermet. disciplin. cap. 14. teste*, licet nullius complexionis, nec calidum, nec frigidum, nec humidum, siccumvè sit, aut dici possit, omnibus tamen rebus ex suâ scientiâ & prædestinatione calorem impertit, frigiditatem, humiditatem, siccitatem. Sol calefacit, ipse tamen calidus haud est. Ignis generatur ex ferri & filicis contactu, neutrum tamen calidum est aut igneum actu, Sicut in ferrò & chalybe est vis ignifica, in pyro vis pyrica, & ratione hujus virtutis ignis est in ferro & silice, pyrus in pyro, ita in elementis est vis odorifica, & saporum & colorum fomes: continentur enim in Elementis, eorumque qualitatibus, partim ut in efficiente, partim ut in materiâ.

II. argumen-
tum.

II. Alterum argumentum ex ante dictis resolvi potest: inverti etiam potest hoc modò: Quod principia chemicorum actu non habent, illud etiam conferre non possunt. Sed colores, odores, sapor, inflammabilitatem non habent. Ergo eadem conferre non possunt. Minor confirmatur domestico chemicorum testimonio. Non intelligunt hi per principia sua vulgaria & usualia, quæ suos habent colores, sapor, odores, inflammabilitatem, sed plura, harum qualitatatum expertia.

Adversium re-
spondetur.

I.
ad majorem
propofitionem.

In TERTIO ARGUMENTO major, quæ erat: *In qua corpora resolvuntur, ex iis constant*, cum grano salis est accipienda. Vera est de partibus physicis essentialibus. Sic homo resolvitur in corpus & animam. Ergò ex iis constat. Vera etiam est de τῶν ὑλῆν ἐμμετρούσων, de materiâ immanente, & partibus integrantibus, à se ipsis actu existere potentibus, vel ejusdem rationis, vel diversæ: ejusdem rationis, ut cùm aqua in plures particulas, quarum quælibet est aqua, dividitur: diversæ rationis, ut cùm domus in ligna, lateres, lutum: animal in ventres & artus; dissimilares

in

in similes partes dividuntur. Partes hæ sunt materia immanens, quæ actu integræ manent in composito.

Quod si major de his partibus actu inexistētibz materialibus, ex quibus compositum conflatum est, solis non intelligatur, sed ulterius *ἡ ἀπὸ τῶν ὑλῶν παραβαρέσαν*, ad materiam *transseuntem*, adque ea, quæ composito, non actu, sed potentiâ tantum inexistunt, extendatur, multis fallēt modis. Compositionis hujus exemplum in elementis proponit *Philosophus de cælo lib. 3. cap. 3.* ἐν ὑδρὶ σαρκί, αἷτι, καὶ ξύλω, καὶ ἐκάστῳ τῶν τοιούτων ἕντι δὴ ἡ ἀπὸ τῶν ὑλῶν παραβαρέσαν. φανερὰ γὰρ τῶν ἐξ ἐκείνων ἐκκελεύματα. in carne enim, & ligno, & unoquoque talium inest potentiâ ignis & terra: manifesta enim sunt hæc ex illis segregata. Cum composita in hæc resolvuntur, falsum est, actu ex iis constare, sed quæ fiunt in hac resolutione, potentiâ inerant, & per novam fiunt generationem, quâ distinctis temporum intervallis, aliæ atque aliæ introducuntur formæ. In ultima resolvi nequeunt, nisi actu inexistēz antea: est enim id contra naturam transmutationis.

Vulgaribus exemplis idem illustrari potest: Caseus resolvitur in vermes: ergo ex iis constat. Cibi resolvuntur in chylum, chylus in sanguinem. Ergo ex iis constant. Fumus & flamma per combustionem corporum oriuntur. Ergo actu in iis delituere. Conclusiones absurdæ. Ergo altera præmissarum. Non minor: ergo major.

Non omne ergo, quod ex aliquo producitur aut elicitur, statim actu inest. Quædam quæ CHIMICE fiunt, insunt potentiâ, quædam actu. Quæ ACTU INSUNT, producantur per generationem secundi & tertii modi, ab *Aristotele 1. de generatione & corruptione cap. ult. m. 1. 84.* propositam, & separantur vel 1. per disgregationem coexistentium μετατοπιῶν, localem, vel continua dislocantem, vel 2. per disgregationem localem actu inexistēz. Prioris separationis exemplum sunt corallia, margaritæ, cum eorum corpora coexistentia & integraliter unita discontinuantur per menstrua corrosiva. Posterioris exemplum sunt succus ab herbâ viridî separatus, & oleum ex semine lini, nuce moscatâ, juglande, expressus. Quæ verò POTENTIA insunt, producantur per generationem primi modi ab *Aristotele*

la

le locò citatò propositam, per ἀλλοίωσι μετεβλητικῇ transmutati-
onem substantialem seu separationem corruptivam, ut cum una
res interit, & alia inde oritur. Ita ex lignò fit sal per combusti-
onem. Hic occurrit transmutatio rei subjectæ, quâ una res in-
terit, & prodit sive oritur alia. Adest hic resolutio & separatio
μετεβλητικῇ, non μετεποικιῇ. Deinde non inexistere actu, inde etiam
probat, quòd educantur ex materiâ subjectâ per veram acti-
onem productivam. Quod autem ita producit, non est actu
in materia subjectâ. Materialia principia non nisi potentiâ sunt
id, quod ex iis nascitur, minimè verò actu.

2. Minoris in
tertiò argu-
mentò infirmi-
tas magna est.

1.

Non ens est u-
ni versalis hæc
anatomie.

MINOR etiam, quæ erat: *sed corpora resolvuntur in tria hæc*:
non est integræ fidei. Non omnia concreta admittunt resoluti-
onem in tria corpora hæc: Modus autem resolutionis notat mo-
dum compositionis. Ergò neque ex iis constant.

Ex superabundante inverti potest argumentum. In quæ
non fit resolutio corporum mistorum, ex illis etiam ea non con-
stant. In tria ista corpora non resolvuntur mista, Ergò ne-
que ex iisdem constant, adeoquæ non eorundem sunt princi-
pia.

Etiam in mi-
neralium clas-
se culter chi-
micus hebet
est.

Minoris confirmatio hæc est: In metallis cultrum anatomi-
cum hebetem, neque ex omnibus principia hæc elici posse,
ostendunt *Conringius de Hermetica medicina cap. 22. & Billichii*
lib. 1. observ. & paradox. chemic. cap. 2. Non ens est Θ & Ψ ris
 \odot lis, Δ næ, σ tis, Φ ris, H ni, L vis, J nii.

Adamas, ipse *Quercetanus librò de prisca medicina cap. 2. in-*
quit, omnium factus lapidum durissimus ac solidissimus, ex ar-
tissima principiorum unione ac coherentia, quæ nulla arte sepa-
rationis in solutione suorum principiorum principalium dis-
jungi queat.

Responderi etiam potest, corporum resolutionem magis
evincere elementa. Id declarari potest exemplo lignorum viri-
dium. Quod si concremetur lignum viride, *inquit Billichii Thes-*
salis cap. 10. videbis in sudore aquam, in fumo aerem, in flamma
& prunis ignem, in cineribus terram. Idem in unoquoque ho-
rum seorsim quatuor elementa demonstrat ad oculos, eòdem ar-
tificiò, quòd in ligno viridi.

IV. QUAR-

IV. QUARTUM argumentum nititur hypothesi nondum adprobata, quæ est, odores, colores, sapes esse principiorum horum affectiones. Hæc lis adhuc est sub judice. Elementis hæc adscribi possunt. Salsus sapor SERI in naturali constitutione sanguinis, salforum etiam ICHORUM in sudoribus, scabie, ulceribus manifestus, adscribi potest variæ qualitatum proportioni. Volatilium salium ex sanguine prolectio salis præsentiam arguit, non ut principii act u inexistentis, aut primi misti, sed ut misti de novo generati, quod à calore concretum, acre, falsum & mordicans per generationem primi modi, accedente Vulcani ope, in sal convertitur. DE CAUSIS COLORUM in urinâ quidem diversæ sunt sententiæ. Alii soli alterationi ἀρεῖ ἢ ὡς ὁμοίως μεμιγμένῃ, absque ullius substantiæ permistione adscribunt. Alii novæ substantiæ accessionem necessariam censent. Galenus I de cris. cap. 12. & 12. aphor. 72. designat permistionem bilis cum sero sanguinis. Confirmari potest exemplo ictericorum. Helmont. l. de febr. cap. 11. & scholar. humorist. pass. decepti-
one cap. 4. negat simpliciter, colorem urinæ dependere à bile. Ex libro de lactice inscripto, sali excrementitio eundem adsignat. Sennertus instit. medic. lib. 3. part. 1. sect. 3. cap. 5. non quidem improbat sententiam eorum, qui coloris aurei in sanorum urinis causam referunt ad portionem aliquam bilis flavæ, cum & ipsa bilis salis aliquid participet: attamen veritatis studiosis perpendendum relinquit, annon ab ipso sero & falso humore, qui altera urinæ pars est, & genuinum sanguinis excrementum, aureus hic deduci color queat? Idem tamen subscribere paulo post videtur sententiæ chemicorum, qui æri, à quo etiam febres oriuntur, colores hos adtribuebant. Videmus, inquit, lixivium, quod fit aquâ cineribus affusâ, multò magis tingi, quàm aquam, in qua sal purus resolvitur, quod fit ob partes adustas sali adhuc adherentes. Tales adustæ partes etiam urinæ adhærere possunt. Coloratio enim sanorum urina videtur, quàm ut à puro & puro sale provenire queat. QUODCUNQUE statuatur, actualis \ominus aut \oplus ex principijs dictis oriunda inexistencia inde non probatur. Nondum demonstrata illa est in alimentis & potulentis. Quæ à naturâ in viventibus, & arte in furnis

IV. ratio diluitur.

Salsus sapor sanguinis.

De causâ colorum in urinâ sententia.

Galeni.

Helmont.

Sennerti.

Etmæus.

H

osten-

ostenduntur, per novam generationem ritè producta fuere.

V. ratio ventri-
latur

1.

V. Quintum argumentum, exemplò salium iterum innixum, plura habet membra. 1. Eductio salium non procedit in infinitum. Non totum mixtam aptum est, ut in sal convertatur. Ex ipsorum chemicorum sententiâ, datur terra inutilis in mistis, relollacea, nullius virtutis: quomodo ergo ignis illam in sal convertere potest? Operationes chemicæ non simpliciter sunt artificiales, sed succedunt tum demum, ὅταν ἡ Φύσις συμπράτῃ τῇ τέχνῃ, cū in objectâ materia aliquid superest, ex quo per ignis adminiculum aliquid per generationem elici potest. Illud autem in vero ☉ non datur. Sic cum ex cineribus absinthii post incinerationem sal est extractum, cineres illi spoliati sunt omni materiâ, ex qua porò sal confieri queat.

2.

2. In altero membrò negatur consequentia. Non enim quodlibet generatur ex quolibet. Lateres cocti nullum sal præbere queunt, quia sunt damnata terra. Aqueæ plantæ parum salis præbent. Quamobrem quædam vegetabilia, ut lignum sanctum, helleborus, parum salis præbeant, hanc causam adsignat *Zwelferus mantisâ hermeticâ cap. de salibus*, quod vegetabilia modicum salis fixi suppeditantia, plure sale nitroso, quod oleo eorum resinoso firmiter adhæret, sint imprægnata. Id ipsum oleum, cum in calcinatione vegetabilium deflagrat, rapit secum sal suum homogeneum nitrosum, quo absumto exiguum quid relinquitur salis fixi: non secus ac ☉ ipsum, si resinâ aliquâ permixtum, ignique immediatè injectum, totaliter consumitur. Fluit autem idem diu multumque in igne, si immediatè ab eo non tangatur.

3.

3. Terra nitrosa sal præbet actu ante existens: collegit matricem hanc ex urinis animalium. Præter nitrum enim nativum, quod vel in terræ mineris, vel fluminibus ac fontibus reperitur, datur etiam factitium, ex nitrosâ tali terrâ confieri solitum, terrâ nempe, ab urinis animalium, ovium, boum, vaccarum imprægnatâ. Fimus etiam columbinus & anserinus præclaram materiam nitri præbere solet, hocque nitrum evadere optimum, cæterisque omnibus præstare, docet *Quercetanus lib.*

CAPUT XIV.

Non ens in transmutatione metallorum est conversio imperfectorum metallorum in alia imperfecta, ut ♂ in ♀.

CUm chrysopeias patroni, ut *Gasto Claveus apolog. Gerh. Joh. Vossius l. de philosoph. cap. 15. & alii*, ceu fundamento mutantur conversione ferri in cuprum, eamque ceu certam præsupponant, hæc præcipuè ventilanda.

Propensio magna est ♂ in ♀, & arcta amicitia. Eam adumbrant Poëtæ, cum illicitos utriusque concubitus meditantur. Ostendunt eo ipso, ♂ cum ♀ libenter nuptiales inire societates, & Martis bellicosi magnanimitatem venustati Veneris cedere, Veneris blandimentis Martis austeritatem longè superantibus. Inde Chimici quidam parilem in ♀ & ♂ amicitiam imaginatione concipientes, statuunt, ea se naturali inclinatione amplecti, & ferrum mediante \odot lo, facili negotio, in æs transire, indissolubilique nexu amoris, ac affinitatis vinculo colligari, combinari, nullo unquam dissidio separanda.

Confirmant id auctores gravissimi, *Agricola, libris de naturâ eorum, quæ ex terrâ effluunt, & 9. de naturâ fossilium, nominato Smolnicio. Georgius Vernerus regius consiliarius, & apud Saros præfectus, de admirandis Ungaria aquis. Joh. Baptista Porta l. 5. magia c. 4. Liba-vium variis in locis.* Imprimis autem *Lazarus Erckerus præfectus metallorum imperatorius in docimastrico vom probtren lib. 3. ad Imperatorem Maximilianum II. Germanico idiomate edito*, hanc ferri in cuprum mutationem adserit. *Sciat, inquit, me diu in eâ fuisse sententiâ, quoniam ferrum in aquis ærosis, veluti ex chalcantio, viridi & læpius usurpato, & similibus æs præcipitat & descendere facit, quod tantum cuprum in ejusmodi aquis dejiciatur, non autem FERRUM IN CUPRUM TRANSMUTETUR.* Verùm observavi, & expertus interim sum, quod in montibus atramentosis, in eâdem fodinâ retinacula scalarum, & clavi, aliaque ferramenta diuturno tempore ita sint penetrata, ut penitus in verum purumque cuprum abierint. Idcirco cogortandem inde concludere, quòd ex ferro fiat cuprum. Transmutationem eandem confirmat *Glauberus miraculi mundi parte 2. p. 36. usus Lazari Erckeri verbis.*

Consentiunt auctores gravissimi: Agricola Vernerus, Joh. Bapt. Porta, Lazarus Erckerus.

Glauberus.

RATIONES hæc sunt,

I. NA-

Probant natur-
ralibus exem-
plis.

I. NATURALES aquæ ♂ in ♀ transmutant, 1. In Ungariâ fons est ☉lo multo abundans, & ex eo promanans torrens vitriolatus, qui quodvis ferrum in cupream calcem convertit. Hæc calx extremo ignis gradu, follibus suscitato, in optimum & laudatissimum cuprum liquatur. 2. Fons quidam Transylvaniæ, juxta Carpathum montem, propè urbem Schmolnicium, ☉li ferax. In hunc rustici ferrum demergunt, extrahunt cuprum, non amplius in ferrum reducibile.

2.
artificialibus.

II. ARTIS experimentis idem probant. Ferro in aquam ☉latam coniecto, illud rubescit, imò planè nonnunquam pulvis rubeus adhærescit, qui collectus & igne fusus cuprum evadit. Culter sive clavus ferreus atramento vulgari ex ☉lo, & gallis parato, per ♂ ♀ unam aut alteram impositus, rubescit planè, & ♀ æmulatur colore cupreo.

Επιχειρησις.

Verùm enim verò res aliter habet. Non est vera, sed appa-rens solùm transmutatio.

Ab hisce parti-
bus stant. Gui-
bertus.

1.

2.

3.

4.

5.

Talem adferit *Nicolaus Gubertus Lotharingus* in expugnatione alchim. transmutat. 1. mitionem agnoscens, & temperaturam ♂ & ♀ satis exactam, quæ dederit mendacio locum, non verò formæ mutationem. 2. Quin illud æs hoc modo conflatum non persistit, sed in pristinam ferri formam, detractâ æris seu cupri larvâ, utpote fallaci tincturâ infectum, relabitur, si ad examen revocetur. 3. Conjunctio est quædam solùm, ob cognationem & similitudinem naturarum, non transmutatio. 4. Conjunctio illa eo fit modo, quo ☽ in ☿ soluta, se conjungit æris laminis aquæ simplici impositis. Non dissimili ratione ferrum aquis atramentosis, quæ multum æris continent, in m, æs in dictas aquas liquatum & confusum congregat, & capit. *Commistio* quædam hic occurrit seu *αγαμία*, non *μετεβολή*, transmutatio. 5. Si contingat aliquid evenire tale, separatio ex commisto est, neutiquam transmutatio.

Sennertus.

Ὁ πάλιν *Sennertus*, licet ante, libro nempe de consensu & dissensu cap. 2. primæ sententiæ adhæserit, *παλινοδία* tamen in *paralipomenis* pag. 188. canit, & ferrum in æs non mutari, sed æs ex ☉latis aquis saltem beneficio ferri separari, ferroque sic adhærere, probabile censet.

Borellus.

Idem sentit *Borellus* centur. 3. observ. 75.

APPEN-

6. *in scripto de metallis, χρυσοποιίας* famam, multorum iudicio, habet illibatam. Ajunt eum coram principe & sapientibus reipublicæ Venetæ argentum vivum commutasse in aurum. Ponitur catinus: injicitur ☿: submittitur calefacto pulvis chemicus, non suo Marte, sed aliunde acceptus à Gallo quodam. Evadit metallum, ex quo annuli sunt fabricati ope aurifabrorum, cujus miraculi quædam adhuc vestigia. *Libavius lib. 2. contra transmutationem metallorum apolog. χρυσοποιίας* propugnator acerrimus, veram historiam de pharmacopola censet, & contradicentes explodit. Riolani & Gviberti Lotharingi etiam contra transmutationem metallorum allata argumenta *alibi* operosè refutat.

Jam autem æternum est SAPIENTIS RATIONIS iudicium: artificibus in suâ arte, aliquid providè enunciantibus, & principia ex ipsa naturâ proferentibus, suaque experimenta ponentibus, credendum esse, & non idè statim negandum, quod uni vel alteri videatur res impossibilis, aut quomodocunque agentis eventus non respondeat, cum innumera queant intervenire, quæ actum impediunt exercitati.

Possibilis per naturam licet censeatur chrysopeia, difficilis tamen est. Metalla sunt species perfectæ, quæ jam constituta sunt, nec amplius, *ut quidam loqui amant,* sunt in motu ad nobiliorem formam: quemadmodum chylus inclinat ad sanguinis formam recipiendam, ovum ad pulli. Mineræ $\text{D. } \sigma. \text{ } \eta. \text{ } \text{H.}$ ☿. cum semel hanc formam receperunt, licet centum annis in mineris nobilioribus lateant, nunquam adscendent ad ☉ sphaeram, & in aurum convertentur, etiam si succi minerales Solares affluerint. Mistra manebit minera illa & composita. An jam ars manum adhibere, & viam monstrare valeat, viderint, quibus contemplatio animi cibus.

Magna de modo dissensio ostendit multam hujus operis difficultatem. Qui minimum hac de re intelligant, verbosissimos, pluribusque rationibus instructissimos se exhibere solent in exedris, in privatis colloquiis, in compitis, imò nullibi non: & alii quidem ut videantur, alii ut ægre faciant aliis, alii ut emungant loculos.

Gazaana transmutatio suspecta.

Gazaana transmutatio nititur relatione aliorum. Suspecta planè est ἡ τῶν φυτῶν μεταβολή, ἢν μὴ ἀδύνασι τῶν γεωργῶν οἱ παῖδες, *plantarum commutatio*, quam mox subjungit, *puerisq; agrorum* aded notam esse scribit, *ut cantilenis eam suis confirmant.* Ut hæc, ita & illa fidem non merentur. Videatur *libri 1. cap. 10.*

Specimina reliqua vocantur in dubium.

SPECIMINA recentiora reliqua nullo firmo nituntur pede. *Turnheuseri* transfiguratio & substantialis mutatio eodem pondere, nullis abjectis impuritatibus, extemporanea, est fabulosa. Fucus ostenditur peregrinantibus, novarum rerum avidis, in rarithecio Florentino, & fumus venditur imperitis. Mirabile fatum est *pharmacopolæ Tarvisini*, Autor fabulæ, *Cardanus* ipse, dubitat, imò contradicit. Sed quomocunque id contigerit, *hæc sunt ejus verba*, certum est, argentum vivum non posse in aurum, multò minus in argentum mutari. *Fallopius* fucum *seplasiarii Tarvisini* agnovit. Fraudem subfuisse innuit *Scaliger. exercit. 106. Libavii* patrociniū & causæ merita parvi æstimantur. Mirum est, hunc hyperaspistem tanto favore addictum fuisse deceptoribus illis.

Pharmacopola miraculum non satis probata fidei.

Cardanus dubitat.

Fallopius.

Scaliger.

Libavii patrociniū rejicitur.

Exempla moderna plena fraudis.

Dehortatio.

Caveat sibi ab hac opum deprædatrice arte, cui salus sua cordi. Qui alicui malè vult, eum autem aperto Marte aggredi non audet, saltem autor ipsi sit, ut huic studio se tradat. Hoc *Bernhardi Penoti*, quem periculi plena hæc studia redederunt ad incitatas, *judicium lib. 1. cap. 1.* cui libet sit in oculis. Tantò minùs chymiatèr *chrysopeiam* cordi habeat, quo minùs ad eum pertinet, utpote quæ finem habet divitias, autore *Vossio libro de philosophia cap. 15. §. 16. Libavius*, dum triumpho *cap. 14.* chymiatræ partem esse defendit, quatenus ex illo auro medicamenta præparantur, nimis est liberalis.

Chrysopeia non est pars chimia.

Libavii opinio rejicitur.

CAPUT

nuslib. de priscâ medicinâ cap. 3. Inde autem non adseritur affecta principii dignitas.

4. In musto tartarus actu adest, ut pars compositi. Feculentus secedit in dolis, fundoque & lateribus adhærescit, per generationem secundi & tertii modi, non primi. Inde verò principiorum chemicorum nulla confirmatio expectanda.

5. Cùm ex muriâ fontium salinorum solâ coctione conficitur sal, inde nihil colligi potest, quod salis actualem in mistis existentiam confirmet. Muria illa est sal ipsum aquis sylvestribus dilutum, Facile itaque solâ coctione & exhalatione aquei liquoris sal ad talem consistentiam redigi potest. Exinde colligi non potest salis ut principii præsentia.

6. Salia essentialia, Tarrara crystallina ab *Angelò Salâ* appellata, subsident: subsident in aliis etiam lutosa, argillosa. Inde nihil ad adserenda principia chimica, & salia actu existentia colligitur.

Exempla *Quercetanea* stupenda & suspicienda, (ut à *Begui* *Exempla nihil* *no* appellantur) ut aliter sentiamus, non persuadebunt, ait *Thessalus* *probant.* *in chemicis redivivus Billichii cap. 7.*

PRIMA relatio de medico Cracoviensi suspectæ fidei. Demonstrationes experientia aliena, nullas verò domestica sua confirmatas se habere, etiam si nihil non fecerit, ut haberet, addit. Suspectum est testimonium, quod autorem suum vel ignorat, vel non audet prodere. Nomen excidisse, inquit *Quercetanus*. Sed quis credat, tam labilis eum fuisse memoriæ? Magnus erat medicus, & amplæ famæ. Parva latent, mediocria apparent, magna eminent. NON hæc demonstrationes sunt, *concludit Billichius*, sed veritatis ludibria.

ALTERUM exemplum *Quercetaneum* stupidum planè est. Glaciem hyperboreâ rigore, marpesiæ cautis instar, stantem vidit Dominus de Luynes, non salia formis variis micantia.

Cornarii resuscitatio est NON ENS CHIMICUM, In qua *Trifelatina* in *Misnia* ad tres abietes non procul urbe *Cycnea* hoc factum ait miraculum. Sed nec de hac aqua, nec de loco quicquam constat *Cycneis*. Non temperassent sibi annales, non memoriæ hominum siluissent, *Quercetaneæ* relationi habuisse fidem,

H 2

inde-

indeque admiratum fuisse occultam Dei potentiam in naturâ, nec dubitasse in sale plantæ esse occultum quoddam semen, quod inde aliquando in actum prodit, ex eoque petere argumentum, quo facilius resurrectionem corporum nostrorum intelligere possumus, *Libavium*, in prodigiis numerandum, cum ille vir ad rationis trutinam nihil non appenderit, in oculisque habere solitus fuerit generosam *Philosophi* sententiam, i. de moribus cap. 4. propositam: *ὁξυρὸν δ' αὖ ἴσως βέλιον ἔστι καὶ δένδρον σωτηρία τῆς ἀληθείας κατὰ οἰκία ἀναρξείν. Αἰφῶν γὰρ ὄντις φίλον, ὅστιον πορτυμῶν τὴν ἀλήθειαν.*

Idem iudicium meretur ejusdem *Libavii* propensio in Cornarianam resuscitationem. Dedit eo ipso aliquid amoris amici non in postremis, viri magnæ autoritatis & celebritatis. Veri similius tamen est hæc relatio. Fieri potuit, quod semen aliquod in fundo vasis delituerit.

VI.

VI. Aceti generatio à Galeno, Zabarella, & aliis tradita non exhaurit difficultates, nec tenebras, quibus eandem natura involvit, dispellit. Ingeniosa & judiciofa est chemicorum, habet tamen multos scrupulos & scopulos, neque suorum principiorum, aut primorum mistorum actualem existentiam eo, quo illi volunt, modo in apicum ponit. Adest quæ in vino, adest in aceto. Salia in vino & aceto adsunt fixa & volatilia. Ex elementorum mixtione provenire singula.

VII.

VII. Exemplum τῶν μεταλλουργῶν, ab iis que desumpta comparatio parum probat, nec universaliter procedit. Diversa horum & chemicorum sunt opera, diversæ etiam operationes. Major ergo negatur. Metallorum actio non est productiva rei de novo, sed segregativa. Illi liquant metalla, separant separanda, impurum à puro, cuprum ab argento. At chimici non semper purum ab impuro separant, aut continua disjungunt, neque minimarum particularum divisionem moliantur, sed quandoque etiam totum immutant per agentia applicata, & esse substantiale per substantialem corruptionem rei tollunt, ut novam moliantur & condant. Sic salia cineritia non fiunt, nec fieri queunt, nisi per veram productionem, & cum interitu rei subjectæ, ut, nova res dum fit, prior aboleatur, per formæ suæ abjectionem.

CADIT

CAPUT XX.

Alterâ hypothesi Paracelsicorum, de analogiâ & similitudine utriusque mundi, omniumque rerum in parvo mundo existentia, ejusque cognitionis ex astris origine ventilatur.

Anaxagoras statuebat *πανταρχίαν*, quâ omnia continerentur in omnibus.

Platonici censebant, omnes res in naturâ esse per semina, in animâ per rationem, in mente per ideam, in Deo per eminentiam.

Paracelsici addiderunt quintum ordinem, quo **TOTUS MUNDUS INSIT IN HOMINE**. Omnia, hæc est ipsorum hypothesi, & singula, quæcunque sunt in mundo majori, esse etiam in minori, realiter, oculariter, sigillatim, & singulatim: secundum speciem non mortua, sed viva, eamque facere tum ad felicius inveniendam & constituendam medicinam, tum etiam exercendam.

I. CONVENIENTIA QUOADNATURAM & ESSENTIAS rerum ostenditur à *Paracelso* in *Paragrano*. Ex iis, inquit, quæ extrâ sunt, compone totum hominem, & inuenies in ipso omnium materiarum corpora, **OCULARITER**, omnes species membrorum, sanitatis & morborum, & juxtâ omnes eorum essentias, quomodo se habent ad se mutuò. *Addit*: par numerus eorum, quæ in firmamento sunt, & quæ existunt in hominis corpore, nec plura, nec pauciora. Vult, medicum cognoscere in homine caudam draconis, arietem, axem polarem, lineam meridionalem, orientem atque occidentem, *Præterea* verum medicum esse scribit, qui possit dicere: hoc in homine est saphirus, hoc mercurius, hoc cupressus, hoc flos cheiri.

Petrus Severinus ideâ *medicina philosophica*, medicus universæ naturæ latitudinem, omnes omnium creaturarum species & genera in homine intuetur, inquit: Si mineralia, metalla & gemmas inquirat, si canopum, stellasque usæ op-

positas, si animalium miras & monstruosas species intueri vult, humana natura omnia ostendet, & longe majora. Neque est alia ratio ad vitalis astronomiæ methodum restituendam accommodatior. *Alibi tamen* cautiùs loquitur. Non oportet, *inquit* c. 13. formas ipsas & externas naturalium rerum formas, bovem, cupressum, fagum, vitem, in microcosmi anatomiâ inquirere sufficientiunt proprietates scientiæ, dona, prædestinationes, tinctura, seminales vitæ & potestatis custodes.

Crollio.

Crollius repetit *præfatione*: homo totius mundi partes habet. Est in nobis totum firmamentum cum stellis & planetis. Quot species mineralium in mundo, tot in homine. Magnus & parvus mundus sunt unum in essentiâ & formâ internâ, & iidem saltim externâ discernuntur.

*Communis analogi-
orum senten-
tia.*

1.

2.

Omnes eò inclinant: Ut magnus mundus constat corpore externo visibili, & interno spiritu invisibili, qui anima mundi dicitur: ita etiam in homine est corpus physicum, & spiritus internus olympicus, qui homo olympicus interior & invisibilis dicitur. 2. Ut visibile mundi corpus dividitur in cœlestem & elementarem globum, quorum ille firmamentum cum astris, hic aquam & terram cum omnibus ex eâ nascentibus complectitur: ita & hominis corpus totum cœlum cum omnibus astris includet, etiam terram cum omnibus vegetabilibus, animalibus & mineralibus.

*Rationes pro
analogiâ.*

1.

2.

3.

RATIONES eorum autòram pro hâc analogiâ hæ sunt:
1. Homo est filius magni mundi: cœlum pater, & terra mater. Qui novit patrem, novit etiam filium, *Filius* habet in se omnia realiter, quæ habet pater; quæ in causa, sunt etiam in causato. Ergò etiam microcosmus omnia in se continet, quæ habet macrocosmus.

2. Imago respondet suo prototypo. *Antore Thomâ*, imago dicitur ab imitando, quasi imitago, quia fit ratione prototypi, seu primi exemplaris, estque similitudo ad idem representandum expressa. Homo est imago magni mundi. Ergò exactè respondet ipse, cum partibus suis, magno mundo. Inde rectè etiam appellatur microcosmus.

3. Ex quo homo factus est, id in se fert homo. Sed factus est

ex

facit ad cognitionem & curationem morborum. 63

ex mundo: extractum enim est quatuor elementorum, Ergo mundum in se fert homo.

II. CONVENIENTIA QUOAD MORBORUM GENERA & SPECIES ex eâdem analogiâ petitur. Quot enim sunt partium differentiarum, tot etiam actionum species, tot permutationum & vicissitudinum morborum, ex suis qui oriuntur seminibus, genera, & proinde, qui horum numerum nescit, illorum etiam varietatem & differentias ignoret, necesse est. Qui nescit, inquit Paracelsus in *Paragrano*, quid faciat cuprum, & vitriolata, is nescit, quid faciat lepram. Qui nescit, quid faciat ferruginem, is nescit, quid faciat ulcera. Qui nescit, quid faciat terræ motum, is nescit, quid faciat febrilem rigorem. Oportet, ut mundus det medico scientiam parvi mundi. Qui cognoscit crescentia & fructus terræ, herbarum, arborum, quod videlicet omnia ex semine & astris progrediantur, ille simul cognoscit in corpore physico tam varios morbos latere, qui morbi non ex quatuor fictitiis humoribus, sed propter analogiam majoris & minoris mundi, è SEMINE verius oriuntur.

Statuit etiam, morbos non referri debere ad humores, sed dicendum esse: hic morbus est acorinus, antheræ, pulegiæ, melissæ, sabinæ, hellebori, napellinus, arsenicalis.

Libro de caduco matricis docet, astræ matricis morbis omnibus præbere originem. Astrum ignis in macrocosmo tonitru, terræ motum, aëris fragorem, aquæ sonitum excitat. Id applicat ad morbos uteri.

III. CONCORDANTIA macro- & microcosmi AD CURATIONEM etiam facit. Qui Philosophus est, factus ex lumine & cognitione naturæ, is debet pedem inferre tandem in medicinam. Conversio & permutatio illa facit medicum, quando ex macrocosmo fit microcosmus. *Et porrò inquit idem Paracelsus*: Ex hâc anatomiâ ratio procedit fabricandarum receptarum, ut membrum membro, arcanum arcano, morbus morbo concordet. In hoc est momentum, & non in gradibus. Contraria contrariis non curantur, sed morbi curantur arcanis. Hæc sunt verè contraria, quæ se pellunt. Ita scorpius curat scorpium; realgar suum realgar: mercurius suum mercurium:

I 2

melis-

II. *Convenientia quoad morborum genera.*

III. *Concordantia ad curationem, auctore Paracelsi.*

melissa suam melissam: membrum majoris ad membrum minoris accommodatum.

Crollio.

Crollius, anatomia, inquit, effata & elementata ostendit morbos & recepta. Membra magni sunt remedia membrorum parvi mundi. Qui scit, quomodo astra mundi exterioris, quæ sunt remedia, concordanda sint cum astris interioribus hominis, ex quibus morbi oriuntur, is omnes curare morbos potest. Est enim astrum cujusque rei vera medicina, sulphur vitale, & balsamum naturæ, cujus potestate omnes omnium morborum causæ absolvuntur.

Hartmanno.

Hartmannus natura consulto medico, etenim, inquit, ad naturam benè movendam, quicquam stabile perpetuumque adhiberi posse negatur, nisi quis probè omnia majoris mundi opera cum minore conferre didicerit.

In eandem sententiam *Mylius in præfatione tomi I.* postquam majoris mundi œconomiam perscrutatus fuerit, & sibi cœlum & terram, & omnia, quæ in eis sunt, familiaria reddiderit, tandem ad minorem mundum conversus, in eodem omnia illa explorari & gubernari poterunt singula, ad conservationem & restaurationem facientia.

Origo cognitionis hujus, analogia.

UNDE HÆC COGNITIO oriatur, noluit etiam reticere *Paracelsus*. Ex phantasiâ proprii cerebri, inquit, id ipsum non intelligitur, sed ex lumine naturæ, quod accenditur à nono cœlo, quod discipulo suo sapientiam & intelligentiam revelat per sua opera.

In eandem sententiam *Crollius*: cœlum est doctor omnis sapientiæ mundanæ, totiusque medicinæ. Quemadmodum calor fornacem ferream, & sol vitrum penetrat, ita etiam hominem sidera cum omnibus suis proprietatibus: sicque ex sideri firmamenti spiritu possumus omnia naturalia discere. Porro firmamentum est lumen naturæ, quod homini omnia naturaliter infundit.

Præterea cœlestia, ajunt, disci ex astronomiâ, sublunaria ex philosophiâ, illique succenturiatis artibus, physiognomiâ & chimiâ. Hæ sunt artes venatrices subsidiariæ.

CAPUT

CAPUT XXI

ostendit analogiam hanc esse vanam.

Nalogia est proportio, aut convenientia, aut comparatio inter multa, eodem nomine significata: analogum verò est, quod continet ordine quodam, unum prius, alterum verò posterius. Triplex autem est omnis analogia: 1. inæqualitatis, 2. proportionis seu attributionis, & 3. proportionalitatis.

Æquivocatio vocis analogi expenditur.

Analogia attributionis constituit analogum per se, quod tribuitur pluribus cum ordine quodam, & ratione cujusdam habitudinis $\pi\rho\delta\epsilon\varsigma\ \epsilon\nu\ \kappa\alpha\iota\ \alpha\phi'\ \epsilon\nu\delta\epsilon\varsigma$, uni per prius, alteri per posterius. Unum appellatur absolutè tale, reliqua ab illo, & in ordine ad illud. Nisi prius sic esset, aut diceretur, reliqua quoque sic non essent, aut dicerentur. Duplex hoc rursus est: unum est ita analogum, ut forma denominans solum formaliter & intrinsecè competat uni analogato, aliis verò per denominationem extrinsecam, ut sanum respectu animalis, medicamenti, & urinæ: & hoc analogum est æquivocum. ALTERUM ita analogum est, ut forma denominans competat omnibus analogatis, intrinsecè & formaliter. Sic ENS à quibusdam dicitur analogum respectu substantiæ & accidentis, conceptus enim entis non solum à substantia, sed & ab accidente intrinsecè possidetur, & hoc analogum est univocum.

Paracelsici videntur intelligere analogiam attributionis univocam, imò identitatem $\epsilon\iota\sigma\iota\omega\delta\eta\nu$. Hæc verò tam apertè inanis est, ut eam recensuisse sit refutasse. Confirmatur id

Paracelsici intelligunt analogiam attributionis univocam.

I. AUTORITATE gravissimorum virorum, inter quos eminent *Sennertus lib. de consensu & dissen. c. 2. Libavius in exam. Crollii. Eusebius Schenckius, Professor hujus Academiae eminentissimus, prædecessor meus, nunquam sine honoris præfatione nominandus, in sua de veteri medicina dissertatione.*

Rejicitur eadem.

Autoritate. Hi similitudinem agnoscunt.

Hi concedunt, inesse in microcosmo ea, quæ sunt in macrocosmo, NON REALITER, sed per quandam duntaxat SIMILITUDINIS rationem, quæ à reali entitate rectè distinguitur:

non identitatem.

tur: cum aliud sit res, aliud similitudo rei, & qualiscunque convenientia, quæ utrobique pluribus adest modis: & ne quidem in hæc adeste singula generum, sed solum genera singulorum.

1. ratione materiae primæ, & secundæ.

I. Adest convenientia ratione MATERIE primæ. Hujus ratione omnia sublunaria sunt in homine, quia materia prima est omnia potestate. Adest etiam convenientia materie secundæ remotæ. Quatuor humores propter qualitates primas, earumque συζυγίας, quatuor elementis, quæ materia sunt omnium mistorum, respondent.

2. figura.

II. FORMÆ EXTERNÆ accidentaliter admittitur analogia, admittitur etiam convenientia. Caput ob rotunditatem, cælo: oculi propter fulgorem, astris: ossa propter soliditatem, lapidibus comparantur.

3. operationum quarundam.

III. In OPERATIONIBUS etiam quibusdam singularibus occurrit analogia. Spiritus ex corde emanantes in totum corpus, respondent solaribus radiis.

4. mutationum communium ratione.

IV. In MOTUUM etiam & MUTATIONUM quibusdam differentiis occurrit analogia. Catarrhi respondent imbris, ἀροφίαι siccitatibus, febres æstivis ardoribus, flatus & βορβορῶν μοι ventis, rigores terræ motui. Vesica respondet mari, quod sicut in mare, quod salum, fluvii omnes, ita & in ipsâ serofi humores colligantur.

5. morbificarum causarum ratione.

V. CAUSARUM morbificarum ratione etiam similitudo occurrit. Corruptiones humorum tales sunt nonnunquam, quæ referunt arsenicum, corrodo, aconitum, scorpium, calidum nativum opprimendo, napellum, suffocando.

VI. Quod talis & similis analogiæ ratione homo rectè dicatur *μικρόκομος*, pluribus ostendimus *dissertat. anatomic. libro I.*

Rationes, quibus sententia hæc impugnatur.

RATIONES etiam non desunt, quibus sententia hæc impugnari & expugnari potest.

1.

I. Si magnus mundus, & omnia in eo contenta ita in microcosmo inessent, ut hic realiter ea contineret. contineret ea uno horum modorum: vel 1. formaliter, idque rursus dupliciter, vel corporaliter, vel secundum proprietates formales. Vel 2. virtualiter. Vel 3. per rationes seminales. Sed neq; formaliter, nec virtualiter, nec per rationes seminales. Ergò nullo modo continet.

MINO-

MINORIS membrum primum confirmatur. 1. Si **FORMALITER** & corporaliter, actu parvus mundus in se contineret, quæ magnus mundus continet, visibilia & invisibilia, vel omnia reperirentur in unoquoque, vel singula in omnibus. Si Hoc, non quilibet homo erit microcosmus, & sic cognitio illa esset inutilis, tum ad cognitionem artis, tum ad usum. **SIN IL-**
LUD, in corpore esset infinitus, aut saltem vix numerabilis animalium, vegetabilium, mineralium numerus. Posterius est absurdum.

Minoris primum membrum confirmatur.

1. non formaliter.

Deinde, si omnia inessent corporali substantiâ in microcosmo, vel sensu id cognosceretur, vel ratione. Sed non **SENSU**; quis enim ☉, ☽, juniperum monstrabit? nec **RATIONE**, quia ratio procedit à sensu.

Deinceps: Si omnia actu inessent in homine, vel inessent ut principia, vel ut partes. Non ut **PRINCIPIA**, pauca enim sufficiunt, nec cuncta illa per modum principiorum ad constituendum hominem concurrunt. Non ut **PARTES**, quia aut distincte inessent, aut confusè. **DISTINCTE** inesse nequeunt, quia impossibile: non **CONFUSE**, quia esset chaos Anaxagoræum. Ergo non insunt actu.

PROPRIETATIBUS formalibus etiam non insunt. Sine corporeâ substantiâ nec hæ subsistunt, & operationibus se adesse demonstrarent. *Aristoteles 2. de generat. & corrupt. cap. 6. §. 45.*
δηλον, ὅτι ἐὶ μὲν πῦρ ἢ ψυχὴ, τὰ πᾶσι ἐν ὑπαρξίᾳ αὐτῆ, ὅσα πνεύ, ἢ πῦρ.
Manifestum est, quod, siquidem ignis anima sit, passiones inerunt ei, quæcunque igni, secundum quod ignis.

2. non proprietates.

Alterum membrum virtuale etiam non habet locum:

MINORIS alterum membrum: **QUOD VIRTUTE** efficiendi insunt omnia in microcosmo, inefficax planè. Nulla enim pars in macrocosmo, quæ per virtutem à se productam causaliter, vel eminenter, vel à se communicatam, Solem, Lunam, Venerem in microcosmo producere potest.

TERTIUM etiam **MEMBRUM**, fundatum in **SEMINALI** ratione, evanescit. Nunquam enim visum, aurum, argentum, in vivente vel mortuo homine producta, multò minùs boves, oves, leones, &c.

Cum

Cum itaque nec formaliter, nec virtualiter omnia insunt in microcosmo, nec secundum rationes seminales, ritè colligitur, nullo modo ACTU, secundum speciem inesse.

CAPUT XXII.

Vanitas inexistentiæ realis participationis aut identitatis specierum macrocosmi, earundemque differentiarum Paracelsicæ, ostenditur remotione modorum, quibus aliquid alteri inesse potest.

Octo sunt in-
essendi modi.

Nullus ho-
rum hic locum
habet.

1.

Philosophus 4. *physicorum* cap. 3. octo recenset modos, ποσαχως ἄλλο ἐν ἄλλῳ γίνεσθαι, quot aliud est in alio. Usurpat verbum inesse etiam de iis, quæ non reverâ insunt, sed solum competunt vel conveniunt quocumque modo. Nullus horum, inexistentiæ huic macrocosmicæ reali, competit in microcosmo. 1. Non insunt partes macrocosmi in microcosmo. ὡσπερ τὸ μέ-
γ@ ἐν τῷ ὅλῳ· καὶ δ' ἀκτυλ@ ἐν τῇ χειρὶ, ut pars in toto, aut digi-
tus in manu. Nec enim sunt partes hominis: divideretur enim homo in illas partes. Sed nulla potest talis fieri divisio realis. Deinde, aut essent partes essentielles, aut integrales. Non essentielles: sunt enim illæ corpus organicum & anima rationalis. Non integrantes: essent enim aut similes, aut dissimiles. Sed non similes, quarum minimum est sicut maximum; nec dissimiles ex illis compositæ. Ergo mundi corpora vel species non insunt in homine tanquam partes.

2.

2. Nec insunt ὡς τὸ ὅλον ἐν τοῖς μέρεσιν, ut totum in partibus: cum enim οὐ τῶν τὰ μέρη τὸ ὅλον non sit præter partes totum, his absentibus, nec illud locum habere potest.

3.

3. οὐδὲ γ' ἐν τῷ τρίτῳ τρόπῳ, ὡς ὁ ἀνθρώπος ἐν ζῴῳ, & ὅλως, ὡς εἶδ@ ἐν γένει, neque etiam tertio modo insunt, ut homo in animalis, & in universum, ut species in genere. Homo enim non est genus ipsorum.

4.

4. Nec insunt, ὡσπερ τὸ γέν@ ἐν τῷ εἶδι, ut genus in specie. Quamvis enim homo sit species, non tamen corpora mundi

ut

Cap. XXIII. analogia, utpote vaga, rejicitur. 96

ut melissa, leo, vitriolum, ☉. ☽. sunt genus vel genera hominis.

5. Corpora mundietiam non sunt in homine, ὡς ἐστὶν τὰ εἶδη ἐν τῇ ὕλῃ, ut forma in materia: nec enim ista sunt formæ hominis, nec homo est materia recipiens tot diversas formas, & tot diversa corpora. 5.

6. Nec sunt in homine ὡς αἰτιατὴρ ἐν τῷ ἀρρώστῳ κινητικῷ, ut in primo movente & efficiente, nec enim homo est efficiens ipsorum, aut ipsa movet. 6.

7. Nec ista insunt in homine, ὡς ἐν τέλει, ut in fine & optimo diligibili: nec enim homo est finis & desiderium corporum totius universi, Quantumvis omnia ad hominis conservationem sint destinata, non tamen inde realis infertur inexistencia. 7.

8. Nec ista corpora sunt in homine, ὡς ἐν ἀγγείῳ, seu in vase aut ut in locò. Quomodo enim in vasculo hoc continerentur tot mundispecies? nulla enim proportio inter continens & contentum. 8.

CAPUT XXIII.

realis inexistencia impugnatur, quod sit vaga, ad hominem non referatur solum, sed ad alia etiam.

NIMIS ἐκ τῶς ἰδού latè hæc identitas extenditur à Paracelsicis, & extra oleas, cum præter hominem, non sine magnâ absurditatis notâ, ad alia animalia & ad singulas animalium partes accommodatur. In cerebro, corde, matrice, omnia, ajunt, esse astra, & elementa. 3. In potentis etiam singula inesse concedunt. In PANE, ait Paracelsus de caduco matricis parographo 2., creaturas omnes cum suis astris esse docet.

CAPUT XXIV

propius ad rem accedit, & ostendit, analogiam hanc non facere ad cognitionem causarum, morborum, & curationem.

K

Ad

Analogia hæc
non facit ad
cognitionem
rerum præter
naturam, nec
simulationem.

AD cognitionem naturæ hominis comparatio hæc parum facit, quia medica intentio non spectat hominem solum, quatenus est talis naturâ, & ex talibus compositus, & hoc modo genitus; sed quatenus ex his, vel illis causis, tum internis, quas *δυνάμεις τῶν ὕψων, καὶ χημικὰ μέλεων*, potestates humorum & partium conformationem; tum externis, quas τὰ πινόμενα καὶ ἐσθιόμενα, potulenta & esculenta vocat, cum reliquis rebus naturalibus, ægrotat & convalescit, teste ipso Hippocrate *ἐπι ἀρχαίαις ἰατρικαῖς, de veteri medicinâ*.

Analogismi cognitio hæc non facit ad cognitionem morborum. Generalis est & confusa, non individualis ac distincta. Non curatur homo, sed hic homo.

Non facit etiam ad curationem Cælum & stella, si inessent in homine corporaliter, & ægrotarent, à cælo & stellis etiam essent petenda præsidia, utpote similibus. Posterius est absurdum.

CAPVT XXV.

respondetur ad rationes Paracelsicorum.

Res.
ad primum
argumentum.

1.
2.

IN primo argumento d stringitur Major. Vera est de causâ efficiente *ἡμοεσεί, univocâ*, quæ ejusdem est speciei, non verò æquivocâ, quæ agit per *ἐντελέχειαν*. Ex illâ generatio est univoca, ex hac æquivoca. Deinde negatur minor. Homo non est filius mundi, sed ex homine generatur homo. Cælum concurret ceu causa universalis. *Ἀνθρώπων ἡδ' ἀσθρων ὁ θεὸς καὶ ἡδ' ἡλίου*. Ita Philosophus 2. de celo cap. 2. 1. 26. hominem homo generat & sol.

Res.
ad secundum.

1.
2.

II. In secundo argumento negatur minor. Duplex est imago: accidentalis, & essentialis. I. ACCIDENTALIS non exactè respondet prototypo: ut imago Cæsaris respondet Cæsari solum per figuram, lineamenta & colôres. II. ESSENTIALIS iterum duplex est, I. COMMUNIS, & respicit GENERA PARTIUM in exemplari. II. respicit PROPRIA & PARTES GENERUM. PRIOR IMAGO locum habet in homine, & mundo. Ut enim imago & simulacrum mundi sit homo, sufficit si
OMNIUM!

OMNIUM ENTIUM & NATURARUM GENERA in homine adumbrata reperiantur. Summa autem τῶν ὄντων genera in magno mundo sunt quatuor elementa, viventia, & plantæ, sentientia, ut animalia, intellectu prædita, ut homines. Et hoc sensu etiam dicitur microcosmus. POSTERIOR IMAGO locum non habet in analogiâ magni & parvi mundi: univoca enim tantum est, ut in patre & filio. Non omnes enim modi essendi, & omnes partes, quæ in patre & filio reperiuntur, in microcosmo occurrunt & macrocosmo.

2. Imago sumitur, 1. latè, & notat similitudinem, quandamque conformitatem in specie rei, vel saltem in aliquo signo speciei, quæ in corporeis rebus notat figuram. Sic licet color alicujus rei depingatur in pariete, non dicitur tamen esse imago, nisi appingatur figura. 2. Strictè loquendo, ad imaginem non sufficit similitudo speciei, sed etiam dependentia, productionis origo, & habitudo imaginis ad imaginatum, ut unum factum sit ad repræsentandum alterum. Inde ovum licet simile sit & conformitatem quandam habeat cum ovo altero, non tamen ejus est imago: non enim ad repræsentandum alterum ab agente naturali est productum. Primò modo homo est imago mundi, non posteriori. Non enim homo productus est hoc modo à magno mundo.

3. Imago est perfecta, vel imperfecta. Perfecta est species indifferens rei, quæ est prototypus, seu unita & indiscreta similitudo rei ad rem cœquandam. Imperfecta est, in quâ est similitudo non secundum commensurationem, sed secundum aliqualem proportionem, id est, in quâ imago non exhaurit adæquatè naturam imaginati, sed illud solùm aliquantulum refert, & imitatur. Homo est imago macrocosmi, non primo, sed secundo modo.

III. Tertium argumentum etiam facilè diluitur. Major limitatur. Vera est de illis, ex quibus constat aliquid, seu partibus componentibus, immanentibus, non verò de transeuntibus. Fit aliquid ex aliquo dupliciter: 1. per generationem. 2. per mixturem & compositionem. Priori modo falsum est antecedens, Ex cadavere hominis, bovis, fiunt apes, ex cadavere

K 2

asini

2.

3.

B.
ad tertium.

asini fiunt vespæ, non tamen infecta hæc in corporibus his contenta fuere. Deinde nullâ probabili ratione demonstrari potest, hominem esse extractum quatuor elementorum, aut terræ glebam, ex quâ formatus fuerit Adam, omnium rerum formas, proprietates, virtutes in se habuisse concentratas.

CAPUT XXVI

tertiam hypothesin Paracelsicorum de curatione per similia instituenda proponit.

Enunciatum
Hippocrati-
cum; contraria
contrariorum
remedia.

Χίμα διαπευτικόν, totius methodi medendi fundamentum est: τὰ ἐναντία τῶν ἐναντίων ἰάματα, contraria contrariorum remedia, propositum ab Hippocrate lib. de flatibus in principio. Ratio declaratur ex Philosopho. de generat. & corrupt. cap. 7. t. 49. ἡ γὰρ ἐξίς αὐτῶν τῆς φύσεως ὅσα μὴ ἐναντία, μὴ ἐξ ἐναντίων ἔσιν. non extrudunt se ipsa à naturâ, quæ cumq; neq; contraria, neq; ex contrariis.

Paracelsici si-
milium curari si-
milibus confir-
mant.

I.
autoritate.

II.
experimentis.

III.
rationibus.

1.

2.

3.

4.

Paracelsici curationem similibus fieri ostendunt. Nituntur **AUTORITATE** Hippocratis lib. de locis in homine: Διὰ τὰ ὁμοία νοῦσθαι γίνεσθαι, καὶ διὰ τὰ ὁμοία πρὸς φερόμενα ἐκ νοσήτων ὑγιαίνοντα. Per similia morbus fit, & per similia adhibita à morbo liberantur. Et 6. epid. com. 2. t. 9. ἐγὰρ ἀδὲ τὸ ὁμοίον, εἶον ὁδῶν παύει ὁ δῶν, facere simile, ut dolor sedat dolorem.

EXPERIMENTA plurima vomitum vomitu, alvi fluxum purgantibus sedari ostendunt. Frigida aqua tetano à causâ frigidâ producto medetur, exterius affusa. 5. aphor. 21.

RATIONIBUS idem confirmant. 1. Contraria naturam lædunt & opprimunt. Quod curare autem debet, juvare debet. Inde medicamenta vocantur *βονθήματα*. 2. Curatio est virium reparatio. Quæ similia sunt, vires reparant, quæ contraria, pessundant. Ergo similibus fit curatio, non contrariis. 3. φύσεως νοσῶν ἰατροί, naturæ morborum medicatrices confortantur similibus. 4. Spiritus morbo obsessi expetunt remedium. Spiritus morbo obsessi expetunt similia, in fame solida alimenta, in siti liquida. Ergo similia sunt remedia.

Verum.

Verum τῇ ἐναντιώσεϊ sua constat dignitas: τῇ ὁμοιότητι sua
 laus. Conciliatio duplex à Galeno proponitur: Prima 6. epid.
 com. 2. 1. 9. Πρώτον καὶ κατ' αὐτῶν curatio fit per contraria: δευτέ-
 ρως καὶ κατ' ὁμοιογένους fieri potest per similia: Altera de arte medi-
 ca cap. 89. Medicamenta, quibus curatio instituitur, semper sunt
 contraria δυνάμει, facultate, potentia: effectū: licet similia non-
 nunquam sint τῇ φαντασίᾳ καὶ αἰσθήσει, imaginatione & sensu,
 ut cū salini morbi salinis, tartarei tartareis curantur reme-
 diis. Eadem videntur ad sensum, at facultas diversa: salia vo-
 latilia dispellunt fixa, & tartarea resoluta dispellunt coagulata. Ad
 secundam hunc Galenicæ conciliationis modum reducitur Val-
 lesii distinctio proposita, lib. controvers. 8. cap. 4. inter contraria
 denominatione & operatione. Duo tamen hi postremi modi
 faciliè reducuntur ad primum.

Conciliatio
 Galenica.

Vallesiana.

Conciliatio illorum, qui statuunt curationem fieri per
 CONTRARIA respectu EXTREMORUM, quatenus scilicet
 terminus curationis est sanitas, quæ est morbo contraria, per SI-
 MILIA autem respectu remediorum, quatenus sanitas, quæ in
 morbi locum succedit, requirit medicamenta similia, incongrua
 est. De remediorum contrarietate & similitudine est sermo, non
 extremorum.

Alia concilia-
 tiones rejici-
 untur.

1.

Illorum etiam, qui censent curationem fieri per contra-
 ria morbo, at similia causæ, est ἀπρὸς διόνους, nam & causa
 contrarium postulat remedium: causa replens, evacuans, calor,
 refrigerans. Cū θ ononidis curat calculum, non id agit,
 quatenus sal salis est simile, sed quæ sal dissolvens, calculo à sale co-
 agulato, est contrarium.

2.

Argumenta adlata soluta facilia.

AUTORITAS Hippocratis ex. propositâ limitatione dilui
 potest.

Respondetur
 ad argumenta
 ab autoritate.

1.

Ad meliorem etiam sensum trahi possunt EXPERIMENTA.
 Cum dolor dolorem, fluxus fluxum, vomitum vomitus, frigida
 aqua tetanum sanat, id fit non per se, nec primariò, sed per acci-
 dens, & secundariò. DOLOR non curat dolorem primariò, sed
 remedium tollit adfectum, cui dolor est adjunctus, & quem do-
 lor sequitur, ceu umbra corpus. FLUXUS non curat fluxum

1.
 experimento.

K. 3.

per:

per se, sed opponitur repletioni & cacochymiz, quæ causa erat fluxûs: illa dum tollitur, conquiescit fluxus **CONSEQUENTER**. FRIGIDA affusâ dum tetanus curatur, accidentaliter id fit, ob ἀντιπερίστασιν calore concentrato: ille se ipso validior effectus exteriora illustrat. *Ultimus innuit Hippocrates, cùm inquit: Θειμὴν ἢ ταῦτα ῥύεται, calor hac sanat. Prus Galenus in com. δ'ήλον, inquit, ὡς ἐκ τῆς πλῆθ' ἑαυτῶν δυνάμιν ἰατρικὸν ἔρροσήματ' ἔστι τὸ ψυχρόν, ἀλλὰ καὶ τὸ συμβεβηκός. Inde manifestum est, non virtute propria frigidum esse affectus hujus remedium, sed per accidens.*

rationes re-
spondetur.

1.

RATIONES contra ἐναντιώσιν propositæ facile dilui possunt. In I. negatur minor: contraria hæc naturam non opprimunt, sed contrariantur causæ, quæ opprimit naturam. 2. Contraria toto genere, ut venena, quæ vinci & superari à nostro non possunt calore, naturam opprimunt. Medicamenta verò, quæ ægro propinantur, non sunt toto genere contraria: est enim inter ipsa & naturam nostram quædam cognatio adhuc, ex parte materiæ elementaris & modo mistionis, cujus respectu etiam vinci & superari possunt, utut eam rursus alterent & afficiant qualitatibus. Atque eo ipso ab alimentis distinguuntur, quæ citra alterationem & mutationem à naturâ superantur, in ea usque transeunt.

II.

In secundo argumento negatur minor. 1. Curatio non est reparatio virium, sed pravæ constitutionis, primò actiones lædentis, in naturalem statum restitutio. 2. Virium reparatio sequitur pravæ dispositionis per contraria ablationem.

III.

Similibus natura corroboratur per se quidem semper, aliquando tamen etiam contrariis, sed per accidens, quatenus morbus iis corrigitur. Vires enim post per se redintegrantur. 2. Curatio non semper est opus naturæ. Morbi compositionis & solutæ unitatis manus operam requirunt, ἐκ ἀνευ ἐναντιώσεως.

IV.

Spiritus morbo obsessi non expetunt ea, quæ sanitatem restituunt.

GUER-

GUERNERI ROLFINI
 CII, CHIMIÆ IN AR-
 TIS FORMAM REDA-
 CTÆ,

LIBER II.

media, quibus chimia finem suum
 assequitur, proponit.

CAPUT I.

De operationibus in genere.

Media, quibus chimia finem suum assequitur, sunt tria: 1. operationes. 2. causæ seu instrumenta ad operationem necessaria. 3. effectus operationum.

Media ad finem chimie tendentia.

OPERATIONES *ἔργα*, *μυστήρια*

Operationes.

ἔργα, nihil sunt aliud, quàm anatome corporum mistorum. Paracelsus anatomes vocabulum novâ licentiâ, sub latiori significatione, *paramiro* l. 1. *de origine morborum ex tribus primis substantiis*, c. 6. extendit, triplicemq; humani corporis anatomen constituit, & commendat localem, materialem, & morborum. LOCALEM vocat, cum humanum corpus diffecatur, ubi, quid ossa, caro, venæ sint, & quam sedem habeant, spectatur; sed hanc omnium minimam censet, MATERIALIS potior est, ea nimium, quæ, quid sit sanguis, quale adsit sulphur, mercurius, sal, in quibusque partibus, corde, vel cerebro, demonstrat. MORBORUM tertia anatome est, quæ viam monstrat, per quam mors microcosmum ingrediatur.

Paracelsus triplicem constituit anatomen.

MATERIALIS profectio in chimico omne punctum fert foro. Ad eam pertinent functiones spagiricæ. De his non omnium eadem est sententia. Quilibet sibi placet.

Materialis anatome consistit in functionibus spagiricis.

Lin

Deus sententia
Libavii,
Beguni,

Libavius comm. alchimia part. I. lib. 3. de operationibus his prolixè agit.

Begunus tyroc. chim. omnes refert ad solutionem & coagulationem.

Billichii,

Billichius de constit. chimia cap. 28. aliter delineat, ac in *observ. & paradox. lib. cap. 1.* Hic etiam Beguinum operationes chemicas, subtiliter distribuendo, crassissimè confundere & explicando obscurare, ostendit.

Sennerti.

Sennertus de consensu & dissensu cap. 19. easdem dividi commodè posse censet in *διακρίσιν, σύγκρισιν,* & immutationem.

Rhenari.

Joh. Rhenanus libro, ☉ è puteo emergentis, seu dissertation. chimio-technica 1. thes. 119. omnes reducit ad solutionem & coagulationem.

Nulla harum
divisionum
perfecta est.

Nulla harum delineationum perfecta est, aut omnibus caret nævis. Non enim semper ἢ *διακρίσιν γίνεσθαι τοῖς ἀντικειμένοις*, divisio fit per opposita, quod volebat *Philosophus 1. de part. animal. cap. 3.* nec semper subdivisiones excludunt divisa, à specierum proprietatibus. Sæpe operationes sunt mixtæ, rarò simplices. Satiùs tamen est prodire tenè, si non datur ultrà. Conducibilis est operationes usu cognoscere, & experimentià earum notitiam sibi comparare, quàm argutè de earum divisione disputare.

CAPUT II

operationes chemicas in specie aggreditur, & 1.

διακρίσιν ejusque primam speciem, qua vocatur separatio, seu divisio.

Prima &
principalis chi-
mica operatio
est διακρί-
σις.

Prima ejus
species iterum
est separatio.

PRIMA *πρᾶξεος & ἰσχυρίσεως* chemicæ pars & **PRINCIPALIS**, est *ΔΙΑΚΡΙΣΙΣ, διαχωρίσσις, διαμερισμός* solutio, separatio, quæ corporis compages resolvitur, & quod erat unum, dividitur.

SEPARATIO seu **DISSOLUTIO**, prima *διακρίσεως* species, nomine utitur amplæ significationis. Optandum aptius vocabulum, in quod genus ipsum minus haberet juris. Tendit ad copotum dissolutionem, & partium separationem.

IN

Ex
arti
oper
lun
par

INSTRUMENTA

177

Instrumenta ad mensurandum
longitudinem, latitudinem, altitudinem

et ad determinandum
angulum, superficiem, soliditatem

et ad describendum
planities, sphaeroides, conoides

et ad describendum
curvas, spirales, helicoides

et ad describendum
transversas, hyperbolicas, ellipticas

et ad describendum
curvas, spirales, helicoides

et ad describendum
transversas, hyperbolicas, ellipticas

et ad describendum
curvas, spirales, helicoides

et ad describendum
transversas, hyperbolicas, ellipticas

et ad describendum
curvas, spirales, helicoides

et ad describendum
transversas, hyperbolicas, ellipticas

Instrumenta ad mensurandum
longitudinem, latitudinem, altitudinem

et ad determinandum
angulum, superficiem, soliditatem

et ad describendum
planities, sphaeroides, conoides

et ad describendum
curvas, spirales, helicoides

et ad describendum
transversas, hyperbolicas, ellipticas

et ad describendum
curvas, spirales, helicoides

Instrumenta ad mensurandum
longitudinem, latitudinem, altitudinem

et ad determinandum
angulum, superficiem, soliditatem

et ad describendum
planities, sphaeroides, conoides

et ad describendum
curvas, spirales, helicoides

et ad describendum
transversas, hyperbolicas, ellipticas

Instrumenta ad mensurandum
longitudinem, latitudinem, altitudinem

et ad determinandum
angulum, superficiem, soliditatem

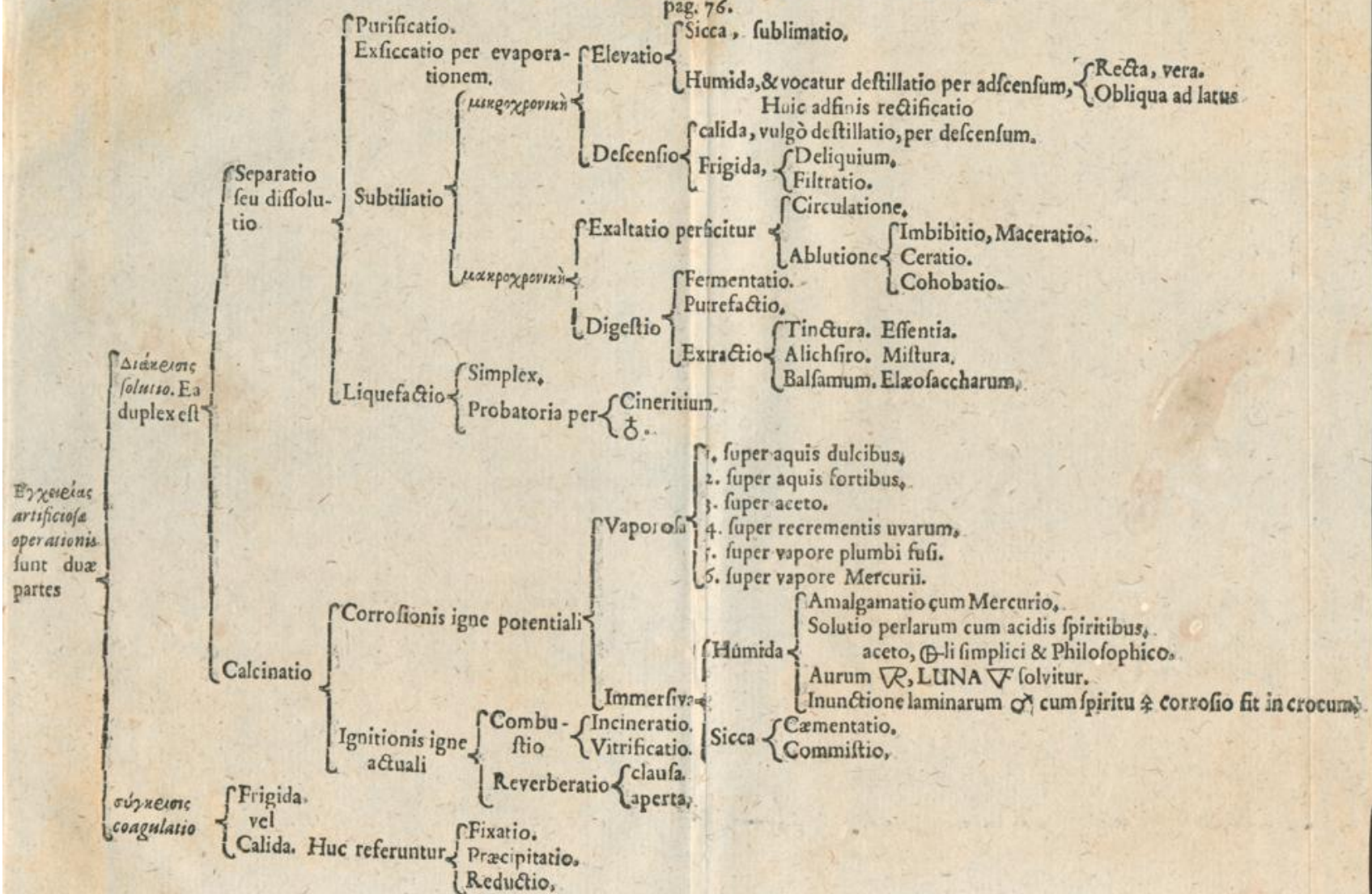
et ad describendum
planities, sphaeroides, conoides

et ad describendum
curvas, spirales, helicoides

et ad describendum
transversas, hyperbolicas, ellipticas

TABULA INSERENDA

pag. 76.

De
tia
Beg

Bil

Seo

Rk

Ni
di
per

Pr
pr
m
el
si
Pr
sp
es

IN PURIFICATIONE talis specialis apparet διακείρις, Purificatio, multis modis. Tartarus à terrestribus & lutulentis partibus segregatur, primo pulverisatus, dein lexivio lotus, post coctione solutus usque ad superficiem crustaceam, tum filtratus & coagulatus. Locum etiam habet in succis vegetabilium, antequàm concinnentur essentia.

IN EXSICCATIONE etiam talis occurrit dissolutio. Dissolvuntur tenues partes, & fecernuntur evaporatione à crassis.

SUBTILIATIO est dissolutio partes subtiliores separans à grossis.

Μιγοχορομένη est, cum ea brevi temporis spatio absolvitur. In eâ partes subtiles & volatiles instar fumi, vi ignis elevantur & in fummitate alembici condensantur.

ΜΕΤΕΟΡΙΣΜΟΣ, ὑψωσις, ἔπαρσις, ἀγάνωσις, sublimatio, appellatur sicca elevatio, in quâ partes siccae subtiliores spirituosae, concretiles, à fundo elevantur, excitae in sublime attolluntur, ibique consistunt instar nubis pendentis, & capitello adherent, in minimas atomos redactae. Sublimatione hâc mortificatur mercurius, mistus cum ☉ & ☿, & crystallinus nivis instar albicans evadit, ut memorat Paracelsus de morterer. naturalium. Sublimatione eâdem Mercurius cum ♁ mistus & sale, & ab utroque morti traditus & liquefactus, ascendit in alembicum cinnabarinus, rubore provocans hæmatidem lapidem, autore eodem cit loc. Flores ♁ & * eodem modo elevantur in alembicum, simplices, & compositi Martiales. De hâc operatione pluribus Libavius comm. alchemia parte 1. lib. 4. cap. 7.

DESTILLATIO humida est elevatio & descensio, stillarum seu guttularum instar. Usurpatur vox hæc modò ἐνεργητικῶς, ipsamque functionem & ministerium designat, modò παθητικῶς, & notat πᾶσι τοῖς ἐξ αὐτοῦ, qui effectus est istâ industriâ. Destillatio est vel naturalis, vel artificialis.

NATURALIS est adnotata à Philosopho. 2. de part. animal. cap. 7. & lib. 1. meteorol. cap. 9. in generatione pluvia & psecadum. In eâ est ἀνω καὶ κάτω, sursum & deorsum, deinde ἀνω φέρεται καὶ κάτω φέρεται, ἀναφορὰ τὸ ὑπερ καὶ κατὰφορὰ

τῆ ὕδατος. Ejusmodi per guttas calus nominatur κατὰ ἄνω μὲν, ἀπὸ τῆς ἀξέου, stillare, cum guttulae aquae in summo collectae, pendulaeque, in declive paulatim feruntur. Naturalis eadem stillatio occurrere creditur in catarrhis microcosmi, cum fuliginosa excrementa ex cordis & ventriculi foco per arterias, caminorum vicem gerentes, in sublime elata, prope meningas cerebri in liquorem condensantur. Ab hujus similitudine hanc chemicam operationem nomen accepisse volunt. Videatur *Zwingerus principiorum chemicorum examine cap. 6. Conradus Victor Schneiderus lib. de catarrhis 2. cap. 6.*

artificialis.

ARTIFICIALIS chimica destillatio est duplex: recta & obliqua.

recta.

RECTA est, quâ partes humidâ subtiliores in halitus à calore resolutâ, εἰς τὸν ἕρανόν, in cœlum destillatorii vasis elevatae, frigidisque alembici cameris adhærentes, in humorem concrefcunt, & per ejusdem canalem seu rostrum unum, vel alterum in appositum recipiens vas guttatim destillant, in formâ aquae, olei, & spiritus, ἢ εἰς τὸ ἀρχαῖον redeunt. Mira res, & ultramortalem sortem laudanda! In destillatione gravia corpora fiunt spiritus: spiritus crassescunt, & evadunt corpora: rerum vires, quæ mole obruta, conculcataeque suis veluti in loculis delitescabant, puriores, tenuiores, eaeque veluti non suâ sorte contentae, nobiliores in sublime educuntur, salutiferis potestatibus plenae. Plura videantur *lib. 2. epist. chemicarum. Libavii epist. 18. & com. alch. part. 1. lib. 4. cap. 14.*

veteribus fuit nota.

Veteribus hæc destillandi ratio fuit nota, autore *Jacobo Zwingero de principiorum chemicorum examine, cap. 6. Aetius ῥόδου ἀνθε & ἰρυσσοῦ ἀγμάου* & dum facit mentionem, *rosarum & endivia stillatitium liquorem* intelligit. *Mesue de simplicibus cap. 10.* meminit aquae rosarum destillatae.

Obliqua.

OBLIQUA INCLINATORIA ad latus elevatio est, quando ad latus inclinatâ phialâ, cum alembico destillatio instituitur. Delineatur à *Libavio comm. alchem. part. 1. lib. 4. cap. 15. Per retortam* appellatur, cum instrumentum collo retorto adhibetur. Ita destillatur spiritus Oli, ☉, ☽, butyrum ☿, glaciale, & alia, quæ spiritus habent tenaciores & graviores.

DESCEN-

DESCENSIO CALIDA, vulgò destillatio per **DESCENSUM**, locum habet, præcipuè in lignis, & ossibus quibusdam, quorum liquor spirituosus & oleosus propter gravitatem ascendere nequit, aut non ita facillè potest. Nota est hæc destillandi ratio mulierculis, cum aquam rosarum œconomico artificio in ollis linteo velo operitis parant. Videatur *Libanus comm. alchem. part. 1. lib. 4. cap. 9. usque ad cap. 23.* Picis confectio eâ specie destillationis absolvitur, dum, autore *Theophrasto histor. plantar. lib. 9 cap. 3.* carbonarii struem tædarum, τὴν γῆν ἐν τῇ ἐκείνου κατὰ ῥύθμῳ, ὅπως μὴ ἀμῶς ἐπιδιαλαμῆται τὸ πῦρ ἀπὸ μὲν τῆς γῆς ἢ πῖττα τῆς συμβάντ, terram superinjicientes occultant, obstructis spiraculis, ut ignis nullâ ex parte emicare possit. Pix enim persistit, si id acciderit. Desluit hoc modo pix in terræ scrobem. Similis aliquo modo ritus observatur in paranda pice, in Voigtlandia, sed minore tædarum strue. Alibi refinam abrafo cortice piceæ arboris exsulantem, ollis recondunt inferna basi perforatis. Igne liquefacta per bacillorum ligneorum exillium struem transfluens, depurata decidit in canales lapideos.

Destillatio per descensum

Hæc rosa destillatur.

Eadem destillationis specie pix è struetædarum concisurarum desluit in terræ scrobem.

RECTIFICATIO destillationibus ferè omnibus communis est, tum aquarum, tum spirituum vegetabilium, mineralium, animalium, tum oleorum. Est terminus artis, & technicum vocabulum, notatque purificationem, aut exaltationem alicujus substantiæ. Aquæ rectificantur, ut à phlegmate liberentur. Spiritus eodem fine alembicum repetunt, ut penetrantiores evadant. In acidorum, ut aceti, spiritus salis, & li rectificatione, phlegma levius primò ascendit, spiritus ponderosior sequitur. **IN OLEORUM** vini rectificatione prius ascendit spiritus, sequitur phlegma. Sulphurei, oleosi, crassi liquores post primam destillationem opus habent rectificatione, ut nidorosum empyreumaticum deponant odorem, mitiore ignis afflatu, per repetitam elevationem. Ita olea gummatum, succini, aqua largiore affusa clariora prodeunt & nitidiora. In **SALIUM** & spirituum volatilium ex animalium partibus destillatorum rectificatione prius ascendunt salia, sequuntur spiritus.

Rectificatio.

DESCENSIO FRIGIDA est, quando dissolutus liquor descendit in frigido.

Descensio frigida.

DELI-

Deliquium.

DELIQUIUM, desfalliance Gallis, est, cum corpora coagulata, frigido & humido aeri exposita super marmore, vel tabulâ vitreâ, in liquorem resolvuntur. **IMMUTATIO** quædam est, quæ peculiare ac novas vires nullas tribuit, sed solum peculiarem consistentiam. Locum habet in Θ . φ quod in cellâ frigida humida in liquorem vertitur. Salia cineritia dicta etiam hoc modo solvuntur. Omnia talia in calido rursus coagulantur. De deliquio seu liquatione per humidum pluribus agit *Libavius comm. alchem. part. 1. lib. 3. cap. 7.* Videatur *Laurentius Stravus theatr. sympath. Digbaï. p. 88.*

Nota hæc operatio fuit *Philosopho*, &

Operationem hanc notam fuisse *Aristoteli*, liquet ex *lib. 4. meteorolog. cap. 6.* cum inquit: $\pi\theta\ \gamma\delta\ \epsilon\gamma\gamma\omega\ \delta\epsilon\gamma\mu\omega\ \epsilon\iota\alpha\psi\iota\sigma\iota\omega\ \delta\upsilon\gamma\gamma\omega\delta\omega\ \iota\gamma\ \rho\omega\ \epsilon\iota\ \epsilon\upsilon\ \epsilon\pi\eta\zeta\epsilon\ \delta\alpha\tau\epsilon\gamma\omega\ \delta\alpha\tau\epsilon\gamma\omega\ \lambda\upsilon\sigma\epsilon\ \epsilon\tau\omega\ \gamma\delta\ \tau\alpha\ \epsilon\upsilon\alpha\psi\iota\alpha\ \epsilon\varsigma\ \alpha\gamma\epsilon\iota\alpha\ \tau\omega\ \delta\upsilon\alpha\psi\iota\omega\ \tau\omega\ \delta\upsilon\alpha\psi\iota\omega.$ Siccum & calido contrarium est frigidum & humidum. Si ergo unum compegerit, solvet alterum. Ita contraria sunt cause contrariorum.

Dioscoridi.

Novit etiam *Dioscorides lib. 5. de re medicâ cap. 86.* tartarum ustum, calidæ, & igneæ naturæ, $\tau\alpha\chi\upsilon\ \delta\iota\alpha\pi\upsilon\epsilon\iota\omega$, citissime exanimari & resolvi in madorem. Exanimatio hæc nihil est aliud, quam solutio per deliquium.

Filtratio fit
1. per chartam
bibulam.

FILTRATIO est descensio frigida, humores aquosos separans ab impuritatibus, vel partibus nobilioribus. Et varia est. Fitque **PER CHARTAM BIBULAM** complicatam in modum infundibuli, simplicem, duplicem, vel triplicem, vitreo infundibulo immissam. Usus ejus est in separationibus oleorum destillatorum crassorum quorundam à spiritibus & aquis, quæ transeunt, illo in chartâ relicto. Ita spiritus φ ab oleo suo crasso separantur. Locum habet in separatione oleorum ligni sancti, corylini, ebeni, à spiritibus suis. Spiritus cornu & sanguinis cervi à suo oleo hoc modo separatur. Vocari potest filtrum colatorium, seu colus chartaceus.

2. per vitrum
hypocephalicum

II. PER VITRUM hypocephalicum separatio eorum, quæ liquoribus sunt permista, commodè instituitur. Olea vegetabilium hoc modo ab aquis separantur tutissimè. **SEPARATORIUM** generaliter dicitur. Digito medio, vel epistomio exili clauditur inferius foraminulum. Inde aqua & oleum per exile infun-

infundibulum infunditur, ferè ad summum. Cùm oleum omne ascendit, & supremum locum occupavit, aperitur inferius orificium. Aqua effluens excipitur vase peculiari, oleum alio. Iteratur infusio aquæ reliquæ, donec oleum apparet. In hâc separatione suffuramur aquam, quæ subsidet.

III. PER PANNUM LANEUM, LINEUM, vel FILA ^{3. per pannum.}
 CRASSIORA separatio etiam à liquoribus instituitur crassiorum, impuriorum vel puriorum. In præparatione crystallorum si solutum colatur per pannum album laneum. Destillatio per lacinias bubulæ linguæformes, *ὀπιλινμασις*, *lambicatio* in specie dicitur. Lambere solemus linguâ, paulatimque humorem delingere. Per fila LANEAE CRASSIORA fit hoc modo: impletur ^{per fila lanea.} vitrum aquam & oleum continens, usque ad summum, & post imposito filo laneo, oleum supernatans extrahitur, & ab aquâ in vas subjectum vel appositum separatur.

De his frigida descensionis, seu filtrationis modis pluribus agit *Libavius com. alch. part. 1. lib. 3. cap. 14. 15. 16.* & icones addit.

ΜΑΚΡΟΧΡΟΝΙΚΗ subtiliatio tempore longiori res dissolvit. *Μακροχρο-
 EXALTATIO*, *ἐκτελείωσις*, materiæ exaltatæ tribuit for- ^{κὴν subtili-}
 mam nobiliorem, τῶ ἐίνου substantiæ ipsi, ejusque accidentibus. ^{atio.}

CIRCULATIO est exaltatio essentiarum per circularem <sup>Exaltatio
Circulatio.</sup>
 in vase Hermetico, pelicano vel geranio reductionem, & ab impuritatibus separationem.

ABLUTIO est exaltatio crebris infusionibus res immun- ^{Ablutio.}
 das abluens, & ad puritatem reducens.

IMBIBITIO est ablutio, quando liquor corpori ad- ^{Imbibitio.}
 jectus elevatur, & exitum non inveniens in corpus recidit, tandemque cum ipso unitur, fixusque tandem manet. Denotat etiam quamcunque imprægnationem alicujus corporis factam humore aliquo. Imbibitio est, cum ad arcani ꝑ præparationem, sal tartari aceto destillato tamdiu imprægnatur, novâ affusione, donec ebrium sal acidum spiritum rursus emittat per alembicum.

CERATIONIS vox denotat actum, quo aliquid cerâ in- ^{Ceratio.}
 volvimus. Id Græcis est κηρῶν, ἢ κατὰ κηρῶν. κατὰ κήρησις καὶ ἐκ κήρη-
 σις, notat incerationem. Chimici utuntur hâc voce de ma-
 gisterio

gisterio lapidis. *Libavins lib. 2. epist. chim. 69. & comm. alchem. part. 1. lib. 5. cap. 11.*

Cohobatio.

COHOBATIO est liquoris corpori sæpius affusi frequens abstractio, seu destillatio, & reiterata affusio. Vocis origo latet: an, quasi cohabitatio? Duplicem habet scopum, ut materia aliquid vel virium, vel substantiæ in menstruum sæpius aggestum & evocatum, simul transmittat, & quod prima destillatione non fuit separatum, in secunda & tertia educatur. Ita aqua sceniculi exstillata reaffunditur massæ in vesica ahenearelictæ, ut oleum liberalius extrahatur. 2. Ut viceversa eadem materia sibi non nihil identidem retineat, & materia, quæ volatilis adhuc est in liquore, cum fixa jungatur. Cùm volatile superat fixum, hoc se habet passivè, se submittit volatili, & in ejus familiam transit, & contrà. Eo fine salis ꝑ spiritus vini aliquoties affunditur, ut illud fiat volatilius, & magisterium evadat efficacius. Salia enim fixa libenter sibi uniunt volatilia.

Digestio.

DIGESTIO est subtiliatio *μαρμαρῶν*, res crudas in mediocri calore dissolvens, crassas incidens & attenuans, graviora terrestrioraque in suum locum rejiciens, subtiliora elevans, ut sic tota natura artificiosa digestionis & *δύναμιον* respiciat & *τάξις*. Separationem procurat natura. Ordinatio licet magis sit consilii & *σπουδῆς*, qualis fit in acie dispositio, & ordinum adsignatio, hic etiam evidenter locum suum tuetur. Vid. *Libav. comm. alchem. part. 1. lib. 6. cap. 6.* Digestio immediate fit in vitro, nonnunquam alembico cæco superimposito, nonnunquam in phiala, cui alia inverso modo apicetenus intruditur: mediatè in balneo, arena, cineribus, equino firmo, vinaceis.

Fermentatio.

FERMENTATIO & PUTREFACTIO, *ζέσις καὶ σήψις*, differre videntur gradibus. Mistra corpora sicca, ut: semina, vel succulenta, ut: fructus arborum, poma, vel media: ut baccæ juniperi, antequam destillentur, fermentatione resolvuntur. Procuratur illa 1. AQUÆ affusione, ut fiat atomorum disgregatio liberalioris vel parcioris, pro variatione constitutionis, siccæ vel humidæ ipsius objecti. 2. CALOR mediocris accedat, necesse est. Mustum in hypocaustis adservatum citius fermenta-

Ejus requisita.

1. Liquor.
2. Calor.

men-

mentatur, quàm in locis frigidis. 3. AER liberior accedat necesse est. Hinc nostratia Jenensia multa occlusis doliis adservata fermentari nesciunt, albi mustei coloris, & dulcis saporis etiam post medium annum tenacia.

PUTREFACTIO ARTIFICIALIS, quanquam in re naturali naturaliter fiat, quia tamen ab externo principio, artis scilicet regitur & limitibus includitur, nomen hoc meritò retinet. Non tendit simpliciter ad corruptionem καθ' ἑλόν, secundum totum dictam, sed inhibetur ab artifice, secundum regulas ideæ antè mente conceptæ, contento impetrare aliqualem separationem seu πῶν καὶ μέρος, secundum partem dictam. Separatio fit à naturâ, ab arte continuatur. In vegetabilibus, ut rosarum floribus, putrefactio mutat colorem, odorem, saporem. Color Assyrius mutatur in fuscum: odor gratiosus acidum præ se fert. Est digestio à nativo calore profecta, substantiam rei ex vaporum retentione, calidique externi accessione, ad rem præstantiorem generandam dissolvens, veterem rerum naturam consumens, novamque introducens. Videatur *Libav. comm. alchem. part. 1. lib. 3. cap. 17.*

EXTRACTIO ἁπλοῦς sumpta notat actionem quamcunque, quâ quod purum est, ex re quâvis ratione excipitur secundum artis leges. Talis est ἐκκείσις διὰ πλὴν καὶ ἐγκομίν, ἢ καὶ οἱ ἀρχαῖοι ὀπισμὸν ἐκαλεῖσθαι. Ipsam ἢ ὀπίθεν collectionem vocant ὀπίξιν. Egregiè illa delineatur à *Libavio comm. alch. part. 1. lib. 4. cap. 1.* Eidemōs est digestio, quâ, quorum optimâ corporis alicujus parte hæret substantia rejectis ignobilioribus evocatur. χυλισμός, ἐκθλισις ἢ χυλῖς, ἀποχύλισμα in genere appellari potest. Quamvis enim alia extractione fiunt præter succos, quia tamen præstantior & frequentior est operatio in succis, καὶ ἐχοχίλι nomen χυλισματὸς, καὶ ἐκχυλίζειν retineri potest. Extractio fit idoneo adjecto menstruo, vel aqueo, vel spirituoso, cum coctione, vel sola digestionem. **CUM COCTIONE** exemplum extractionis proponit *Dioscorides lib. 3. cap. 3.* in radice gentianæ. χυλίζεται ἢ ῥίζη θλασθεῖσα καὶ βραχέισα ἐν ὕδατι. εἴτε ἐψυθεῖσα ἐν τῷ ὕδατι, ἀρχεῖς ἀν' ὑπερέχουσιν αἱ ῥίζαι, καὶ μετὰ τὸ ὕδωρ θμθεῖται δι' ὄθονίε, καὶ ἐψήται, ἀρχεῖς ἀν' γίνηται μελιτώδες

τῆ σὺς δ' οὐ. Tunditur radix, diebus 3, quinq³, madescit in aqua, coquitur deinde in eadem aqua; usq³, dum supersint radices. Cum q³ gelaverit aqua, per linteum trahitur, coquitur q³, usq³, ad crassitudinem mellis. Eodem modò extractum parat ex centauriò minore per coctionem libro 3. cap. 7. SINE COCTIONE, solâ INFUSIONE extracta parantur, in aqua simplici, vel destillatâ, vel succò, ut in pilulis rolatiis, violatis: vel spiritu vini simplici, vel tartarifato, ut in extracto absinthii. Materia infusionis ad extractum rhabarbari parandum est ▽ cichorii, adjecto θ ρ, modico. Omnia hæc vulgata. Arcanus modus Glauberianus parandi extracta per liquorem Alkahellinum, qui nihil est aliud, quàm o purgatum, fixatum, & per deliquium solutum, optimus est. Scopus extractionum est Tinctura, Essentia, Balsamus.

LIQUEFACTIO est corporis mineralis, vi ignis majoris, dissolutio.

Simplex.

SIMPLEX liquefactio est, quando corpus nullum alium in finem, quàm ut fundatur, liquefit, ut cum plumbum liquefcit. Liquefactio fit, cum atomi ignis se insinuant in poros. Cum illæ abiêre, remoto ab igne vase, ad pristinam corpus redit consistentiam. Philosophus 4. meteorol. cap. 6. σίδηρον καὶ μέγας ἀλυτῶ, inquit, ἀλλὰ μάλ' ἀτρεταί. τήκεται ἢ καὶ ὁ εἰρησμένος σίδηρος, ὡς εἰς τὸς γίνεσθαι, καὶ πάλιν πύρρονθαι. Ferrum & cornu insolubilia, nisi super abundet caliditas, sed mollescantur. Liquefcit autē & elaboratum ferrum, ita ut liquidum fiat, & iterum concrefcant. Εὐαντιοφανές conciliatur à Libav. l. 2. epist. chim. 97. ad gradus ignis habito respectu.

Probatoria.

PROBATORIA liquefactio est, cum corpus liquatum probatur, imperfectumque à perfecto separatur.

per cineritium.

PER CINERITIUM probatio est, cum metallum, ut D, per plumbum fulminatur in probatorio furnò, sub tegulâ fornicatâ, in catillo ex ossium vitulinorum cinere parato. Apparatus delineatur à Libavio lib. 2. epist. chim. 90. & dissert. chim. nostra quarta de metallis perfectis, cap. 5.

per ♂

Per ♂ probatio fit seu fusio, aurifabris notissimò modò, eo-que non solum ab aliis metallis, sed etiam ab argentò liberatur. In eâ regem lupus devorat, & vitæ crematus reddit. Apparatus delineatur à Libavio lib. 2. epist. chim. 92. & dissert. suprâ tit. cap. eod.

CAPUT

CAPUT III

alteram Διακείσεως species, quæ calcinatio vocatur, proponit.

CALCINATIO altera Διακείσεως species est, rerum durarum, ut mineralium, & quæ metallicam duritiem habent, vel lapideam. Hæc ita resolvuntur, ut in pulverem redigi queant tenuissimum, impalpabilem. Videatur *Libav. comm. alchem. parte 1. lib. 3. cap. 19.*

CORROSIO est calcinatio res concretas per corroden-
tes spiritus in calcem reducens.

VAPOROSA 1. per aquas dulces fit, cum cornu cervi, al-
cis, vel in alembico destillatorio, vel in singulari ligneo laconi-
co vaporibus emollitur, ita ut in pulverem à cortice nudatum fa-
cilè redigi queat.

2. Super **AQUAS FORTES** in vase lati fundi, orificii angustioris, laminæ ♂ suspensæ calcinantur, & corrodu-
ntur croco superficiem ornante.

3. Super vapore aceti plumbi fit mortificatio & corrosiva
calcinatio in cerussam. Eam parandi modum duplicem proponit
Paracelsus de natura rerum lib. 5. qui inscribitur *de morte rerum naturalium.* **AD MEDICINAM**, laminatum plumbum in vase vitreato suspenditur, benè testô orificiô. In loco calido superficies plumbi cerussâ exornatur, leporino pede abstergendâ.
AD TRANSMUTATIONES eadem calcinatio corrosiva vaporosa fit, si in aceto solvatur ✱. Cerussa parata inservit ad purgandum **L & H**, ut & dealbandam ♀.

4. Recrementa uvarum putrefacta vaporem emittunt corrosivum, quo ♂ calcinatur.

5. **VAPOR PLUMBI** corrodit ♀ ii vivi pedes, ut currere dediscat.

6. Per ♀ fuliginem calcinationem proponit *Paracelsus de natura rerum lib. 3.* qui inscribitur *de conservatione rerum naturalium,* & *lib. 5.* qui inscribitur *de morte rerum naturalium.* Locatur in vase angustioris oris, lati fundi. Subjecto igne elevatur vapor,

Calcinatio.

Corrosio.

Vapida.

1.

2.

3.

4.

5.

6.

metalla laminata corrodens & fragilia reddens. Trabs seu catena ferrea, totâ eâ parte, quâ ☿ ii fumum excipit, instar vitri fragilis redditur. Pari inimicitâ insidiatur magneti, vim attrahendi omnem necat, radicitus extirpat, spiritusque ferri ad se trahit, in centro ejus reconditos.

*Immersiva
corrosio.*

IMMERSIVA corrosio est, cum corpora aliis rebus immersa in calcem rediguntur.

Humida.

HUMIDA est, cum corpus aliquod fluidæ alicui massæ, aut liquori corroderenti acido immergitur, & sic calcinatur.

Μάλαγμα.

AMALGAMATIO est calcinatio metalli per ☿. Corruptum vocabulum est, ex Græco μάλαγμα. Modus proponitur à Paracelso loco *sapius cit. lib. 5. de mort. rer. natural.* Metallum in tenues bractæas, vel laminas ductum, miscetur quintuplâ proportionem cum ☿. Põst per corium cervinum exprimitur vivus ☿. metallum calcis instar in corio remanet. Mercurio abacto calx relinquitur in crucibulo. Præter hunc Paracelsicum modum, super igne lento ☿ us abigitur, & metallum tenuis instar calcis relinquitur. Nonnunquam in hâc amalgamatione ☿ cum metallo relinquitur. Metallorum princeps ☉ ophiricus, cosmetico sapone ablutus, cum ave Hermetica amicabili connubio copulatus, amalgamatus, claudique Vulcani custodia traditus, primò quidem in sylvam arbuti aurei adfurgit, quasi crescit, jucundissimumque spectaculum præbere videtur: post faceffit in calcem purgandi corpus viribus præditam.

Corrosio immersiva humida.

SOLUTIO per aquas FORTES CORRODENTES alteram speciem corrosionis immersivæ humidæ constituit. Hæc speciosè illustratur à Paracelso *de naturâ rerum lib. 5. antè citato*, exemplo ACETI. Laminæ chalybis, in igne aperto candefactæ, extinguntur in ✕ aliquoties. Cum tinctum fuerit ♣ leni calore evaporet humiditas. In fundo elegans CROCUS. Occurrit eadem in solutione perlarum, corallorum, oculorum cancri immerforum in spiritu aceti, vitrioli vulgaris, vel philosophici. ☉ corroditur à spiritu ☉ suo sale inebriato, vel ☿, aut ▼ forti flor. ✱ inebriatâ. ☽ corroditur ab ▼.

*Exempla per
acidos spiritus
facta.*

*Per aquas
fortes,*

INUNCTIONIS CORROSIVÆ humidæ exempla à Paracelso *de mort. rer. nat. lib. cit.* adducuntur. Laminæ ☿ inunctæ ▼ ele-

elegantem promunt crocum. Idem crocus impetratur inuncti-
one ∇ salis, aluminis. * aquæ salis petraë, quas ibidem etiam pa-
rare docet. VIRIDE æris ex cupro paratur, inunctione massæ, ex
melle, \ddagger , aa & \ominus . In reverberio locantur, primò nigricant, ad *Salia.*
aërem expositæ virorem ostendunt, verum ♀ ballamum.

SICCA IMMERSIVA corrosio est, cum corporibus calci-
nandis non humor, sed materiæ sicca acres adjunguntur. *Sicca immersiva corrosio, Cæmentum.*

CÆMENTUM propriè, ut pluribus explicat *Martinus in Lexicò*,
est architectorum; suntque lapides secti, & materia ad
ædificia cæsa. Ab hac materiali parte nomen habens totam
etiam designat operationem. Est corrosio sicca, quâ corpus a-
liquod metallicum, cum salibus corrodentibus stratificatum cal-
cinatur. Solum aurum & argentum sustinent cæmentationis
violentiam, ceu ultimum supplicium, nec mutantur inde in cal-
cem, sed consumtis reliquis metallis imperfectis, puriora eva-
dunt.

Optimum & probatissimum cæmentum, quod Rhenanum *Paradigma o.*
aut coronatum aurum ita depurat, ut Ungarico æquivaleat, tale est. *ptinum.*

R. Aureos Rhenanos in tennes lamellas extensos no. xx.

farinalaterum partes iiij.

\ominus decrepitati partes ij

O li calcinati part. j.

Cum his tribus fiat S, S. S. seu stratificetur aurum laminatum, in
pyxide cæmentatoriâ, & calcinetur per sex horas, quatuor ignis
observatis gradibus. Sic O ab argenteis & cupreis atomis libe-
ratur. Plures cæmenti delineationes proponit *Schröderus phar-*
macop. med. chim.

COMMISTIO est, cum corpori calcinando vel ♀ vel ♂
vel \ominus culinarium adduntur, iisque igni admotis res ipsa in cal-
cem redigitur. *Paracelsus libro de morte rerum inscriptio*, commi-
stionis hujus exemplum proponit in confectioe croci ♂ . levi la-
bore & sumtu parabilem. Laminæ chalybis subtiles & tenues *Exempla ejus*
cum ♀ & ♂ . strati in modum locatæ alternatim, reverberii *varia in ♂.*
igne crocum explantant, qui abstergendus. *Recipe limatura chaly-*
bis magnesiata, ♀ . a ℥ ij. ollâ novâ vitreatâ excepta igne rotæ
calcinantur, donec combustum ♀ . Exemta massa crocus est
niger. Frustrula ♂ laminata intruduntur in magdaleones ♀ ,
ante

ante follem candefacta. Faceffunt in grumos, qui pelvi aqua plena excipiuntor.

Ignitio.

IGNITIO auctuali igne peragitur immediatè, objecta tangendo, sine additione aliorum corrosivorum.

Combustio.

COMBUSTIO, prima ejus species, objecta convertit in cineres, calces & vitra.

Incineratio.

INCINERATIO præcipuè locum habet in vegetabilibus & animalibus, cùm salia parantur fixa.

Calcinatio.

CALCINATIO in specie dicta observatur in mineralibus, & testis animalium, ostrearum, cochlearum, concharum.

nota Dioscoridis.

Mentionem hujus calcinationis facit *Dioscorides lib. 2. cap. 4. §. 8.* & vocat καίειν, cremare, & *lib. 5. cap. 87.* τὸ ὀβελίσμα νιῦα calcis confectionem docens. τῶν θαλαττίων κυζύκων τὰ ὄσπρα καλαίων, inquit, πρὸς ἕκαστον, καὶ εἰς κλίβανον διαπυρρὸν καθεῖς ἀφ᾽ ἑνὸς πυρρῆοςαι. Testas marinorum buccinorum sumens, igne eas obruito, aut in candentes igne furnos conjicito, finitoque integram notem illic esse &c.

Vitrificatio.

VITRIFICATIO est combustio, calces & cineres in vitrum convertens. Ita præparatur vitrum G & H . Vid. *Libavii syntagm. arcanor. chemic. lib. 7. cap. 19.*

Reverberatio fit per ignem ἀνίστυπον.

REVERBERATIO est ignitio, corpora igne vivo retrogrado seu reverberante, vel potiùs reverberatâ à parietibus furni flammâ rarefaciens, & in subtilissimum pulverem convertens.

Duplex ejus est motus:

- 1.
- 2.

Ignis ἀνίστυπος ἢ ἀνίστύπων duplici nititur motu: 1. naturæ, in rectum, sursum. 2. violento, in obliquum deorsumque. Primus motus oritur à materiâ ignis, ejusque pabulo, fomitenti flammâ levi suppeditante: alter verò reverberans, à flammâ exitum non inveniēte, & vastis voluminibus, quâ data porta, reflectente, materiam calcinandam quasi superficialiter lambente, & acidis suis fuliginibus superficietenus rubefaciente.

Clausula reverberatio.

CLAUSULA reverberatio in fixatione ♀, de *natura rerum lib. 5.* qui inscribitur de *morte rerum natural.* & in tincturâ G *lib. 2. magna chirurgia tract. 3. cap. 5.* à *Paracelfo* propositâ, admittit ignis gradus successivos, & lenta est; calore potiùs nititur, quam flammâ.

Aperta.

APERTA communi celebris est actû, & in furno reverberatorio instituitur ad ignem, ut vocant, reverberii,

CAPUT

CAPIT IV.

Explicatur altera principalis ἑρχεῖας chimie classis σύγκρισις, concretio.

OMEN σύγκρισις notat concretionem. COAGULATIO dicitur à coagulato, quo lac cogitur, separatis partibus humidis, determinatis verò consistentibus siccis terreis. Estque, Autore Gebro Arabo, de alchimia summa perfectionis traditio, in scripto lib. 1. part. 4. cap. 53. rei liquidæ ad solidam substantiam, per humidi privationem redactio spontanea & violenta.

Alter a, principalis classis operatio est coagulatio.

SPONTANEA coagulatio duplex est, alia frigida, calida alia. Res in CALIDO solutæ in frigido coagulantur. Ἐπι ᾧ ἀπίναί τὸ θερμὸν πήννεται, ἢ ἰσπὶ εἰσίναί λυθύσεται. ὡς ἐποιόντ τῆ ψυχῆ πήννεται. Verba sunt Philosophi 4. meteor. cap. 6. quod abitu caloris concrescit, & ingressu ejusdem liquefcit, id frigore constringitur, condensaturq. Salia essentialia, in calido liquefcencia, in locis subterraneis frigidis coagulantur. Nitrum fluidum in frigido concrefcit in sturias. Res aliæ in FRIGIDO solutæ concrefcunt in calido. Salia cineritia exlixivio per colum à cineribus plantarum transfuso, ἐξ ὕδατων, ἐλάφρων ἀλμυρῶν ἀναζυραθῆτων, parata, in frigido aquæ instar fluentia, in calido concrefcunt, Marpesia que stant instar cautis. Fundamentum diversitatis consistit in spirituum præsentia vel absentia. Nitrum, vitriolum, Alumen, Sal culinarium optimum copiosis spiritibus prædita, in frigido stant. De coagulatione vide Libav. lib. 2. epist. 7.

Spontanea est vel frigida vel calida.

Die solution ist zweyerley : ait Paracelsus de naturâ rerum lib. 2. qui inscribitur, de transmutationibus rerum naturæ alium. Eine geschicht außser dem Feuer / die andere im Feuer. Die solution der Kälte solvirt alle salia, alle corrosiva, omnes calces, und macht sie zu einem liquore oder Wasser. Fit hoc in aere vel cella frigida. Die solution der Hitze des Feuers solvirt alle feste Dinge / und alles was die Hitze des Feuers solvirt. Das coagulirt die Kälte wiederumb in eine massam : Und was

Paracelsi sententia.

N

die

die Hitze des Feuers coagulirt, das solviret die Luft und die Kälte wieder.

Durescunt frigore, quæ calor liquefacit : vicissim quæ frigore extabuere, redeunt calore, humoremque nunc calor evocat exhalando, nunc frigus cogit exprimendo eum, qui exire potest, qui non potest exire, compingendo.

*Promiscua
coagulatio.*

INDISCRIMINATIM in frigido vel calido tandem coagulantur alia. ☿ currens in aquâ forti solutus, morâ temporis in crystallinam glaciem coagulatur.

*Modus, quo
fiunt coagulationes.*

Coagulationes fiunt DISCUSSIONE HUMIDITATIS: butyrum ☿ irrigatum spiritu ☉ , si hic rursus ter ab eo extilletur per alembicum, post trinam cohobationem, concrefcit & condensatur in massam flavescens, qui igne rotæ facefit in album bezoardicum pulverem. PERLÆ aceto destillato solutæ, & corallia in lento calore arenæ evaporatione factâ, coagulantur in massam albicantem, gustui licet ingrati & ventriculo noxiam, salis margaritarum vel corallorum nomine insignitam.

Fixatio.

FIXATIO ad coagulationem reduci potest. Ea est rei volatilis & fugacis ad permanendum in igne firmatio, & assuefactio, ut eam non amplius fugiat. Comparatur imprimis rei fixæ additione. Mercurius vivus additione viridis æris simultanea que coctione figitur, ut currere dediscat. Idem fugitivus servus Saturni fumo ceu compedibus ligatus, stat immobilis.

Præcipitatio.

PRÆCIPITATIO ad *σύνκρισιν* & coagulationem spectat: quæ enim diversa erant & separata, in unum corpus conjungit, & solutum à menstruo, perque liquorem dispersum, iterum à liquore separat, ut ad fundum descendat, & invicem in pulveris formâ sibi uniatur, simulque quasi coaguletur.

*Rhenanus non
locat loco com-
petente.*

Joh. Rhenanus ☉ e puteo emerg. theoremate chimicom medico 120. sub solutionis specie, quæ calcinatio corrosiva immersiva dicitur, præcipitationis meminit. Sed nulla hic neque solutio, nec calcinatio, nec corrosio. Adest separatio, & atomorum segregatarum cõunitio. In exemplo quintæ essentiæ perlarum, nulla adest præcipitatio, sed potiù *σύνκρισις*, cõunitio per humidi solventis exhalationem. Calcinatio subsequens diversus à priori est actus.

Est

Est autem præcipitatio vel spontanea, vel violenta. SPONTANEA est, cum imprægnatum menstruum (spiritus Θ -li Philosophicus, vel phlegma Θ -li vulgare) atomis coralliorum, perlarum, lapidum gambarorum, ad fundum, nullò motore, demittit calcem. VIOLENTA est, cum affundendo alium liquorem, solum petit fundum. *Alia est spontanea, violenta alia.*

MATERIA, præcipitationis instrumentum, varia est. AQUA FONTANA simplici frigidâ affusâ, GUMMOSUS reguli ♁ & ♃ tiliquor coagulatur in pulverem albicantem. Perlæ, corallia, lapides cancrorum spiritu acido Θ -lico mitiori soluta, præcipitantur SPIRITU Θ -li fortiori. Præprimis sal ♀ , in cellâ per deliquium solum, singulari vi spiritus omnes acres ab omnibus liquoribus evocat, eosdem imbibit, & cum iis penitissimè se unit. Perlæ, corallia, aceti spiritu soluta, præcipitantur sale ♀ in cella resoluta, vel muria ex aqua fontana & sale culinario parata. Solutum ⊙ in ∇ , præcipitatur ⊖ ♀ liquefacto. Solutum ♃ in ∇ eodem sale, vel infusione in vasculum cupreum. Nota est vulgaris Mercurii præcipitati albi cum ∇ soluti, & aqua salsa præcipitati, parandi ratio. Hic occurrit vera præcipitatio. Præcipitatus RUBEUS non meretur hoc nomen, sit evaporatione menstrui solventis, nimirum ∇ ad siccitatem, & coagulatione potius. Mercurius vitæ communiter dictus sit præcipitatione butyri ♁ per ∇ simplicem. *Materia præcipitationis.*

Fundamentum præcipitationis non consistit in ἀντιπαθεία, sed in συμπάθεια. Menstruum solvens, & liquor præcipitans amicabili se amplectuntur consortio, sicque solum corpus relinquitur à menstruo solvente, & decedit ad fundum, simulque acrimoniam, quam à spiritu solvente contraxerat, amittit. Acrimonia penitus post abluitur aqua dulci. Συμπάθεια etiam manifesta est in præcipitatione ♃ in ∇ solutæ, in pelvi cuprea. Magna ♁ & ♀ amicitia. *Fundamentum præcipitationis est συμπάθεια.*

Angelus Sala, aphorismo chymiatrico 36, sal ♀ appropriatum instrumentum præcipitationis vocat, quia præditum sit qualitate terrestri & spongiola, cujus beneficiò spiritus acres ab omnibus liquoribus avocet & imbibit. *Angelus Sala instrumentum præcipitationis appropriatum vocat*

Laurentbergius 1. non rectè appropriatum instrumentum vocari ⊖ ♀ .

N 2

vocari

⊖ ♀ .

incurrit cen-
suram Laka-
rembergii.
Reductio.

varia est:

I.

fit igne fusorio.
Hoc reducitur

☉.

☽.

♂. ♀.

♃. ♄.

♁.

Panacea An-
yvaldina, in
☉.
experimento.

Eucharis,

☉ Libavit.
ita reducun-
tur salia.

vocari ait, quia sunt etiam alia, quæ præcipitant, ut ☉, quia multa præcipitant, quæ tamen non sunt terrestria, nec spongiosa.

REDUCTIO vox æquivoca est. Æsculapius Hippolytum cum dicitur reduxisse ad vitam, actio ipsa nomen amittit, & dicitur *ἀναστασις ἢ ἐγερσις, ἀναγωγὴ, resuscitatio vel excitatio*, depositæ formæ *reductio*. CHIMICA reductio non est uniusmodi.

I. Est corporis alicujus, in formam calcis seu pulveris aut liquoris redacti, pristinae formæ restitutio. Locum habet præcipuè in metallis, quæ menstruorum additione formam quasi amiserunt. Reductio autem hæc fit igne fusorio. Ita ☉ per Δ chrysulcas corrosus, quantumvis per chartam transeat, aut alembicum transcendat, reduci potest in ☉ clariùs resplendentem, quàm antea. LUNA potabilis reddita, vel in magisterium redacta, pristina veste suâ facillè reinduitur. MARTIALIA, ♀, ♃ ALIA medicamenta dictum factum, fiunt, quod fieri jubentur. MAGISTERIUM ♃ cum ⚄ ex minio paratum facile plumbum fit redivivum. ☿ quocunque MORTIFICATIONIS genere mobilitate suâ spoliatus, per coagulationem, sublimationem, præcipationem, calcinationem, cinnabarificationem, reducitur in vitam, & resuscitatur modis à Paracelfo lib. de naturar. 7. qui inscribitur de resuscitatione rer. naturalium, propofitis, Cinnabaris vulgaris cum sulphure parata additione scoriarum ferri reviviscit, & vivus ex retortâ in vâs recipiens transit, sed in ♁ reduci nequit. Libav. epist. 49. lib. 2. panaceam Anyvaldinam impostoriam, quæ est pulvis compositus ex croco, conchâ margaritifera, ustâ tritâque, & cinnabari vulgari ita reducere jubet. Resolve hunc in aquâ, exhibit crocus. Concure, & recedet leve à gravi. Dissoluta principia reduc. Idem emerget, quod prius erat, nempe ☿ & ♁, ex quibus constat cinnabaris. D. Eucharis Generatorum Comitum ab Altâ Flammâ, Hohenloh Medicus, ostendit exceptum auro numero ex panacea eadem, super argenteâ laminâ igni admotâ ☿m. Idem Libavius sæpe ipse expertus. ἀναγωγὴ reductio est, cum mineralia salia, sal ☉. ☉ in humido calido soluta reducuntur in frigido humido in pristinam solidam consistentiam.

II.

II. REDUCTIONIS vox etiam attribuitur RESOLUTIONI

NI

NI CORPORUM IN PRIMA ENTIA & PRINCIPIA, ut vocant, cineres vegetabilium volumi resuscitari in arborem, fruticem, vel plantam: animalium cineres in animalia, mineralium calces in rediviva exemplaria. De quibus singulis liber ultimus ager, hujusque reductionis nullitatem & vanam ostendet gloriam.

CAPUT V

operationum chemicarum causa formalis, earumque natura exploratur. Omnes sunt mutationes vel substantiales, vel accidentales: generationes & corruptiones.

Operationes chemicæ sunt mutationes. *Οὐκ ἔστι δὲ κίνησις ἀπὸ τῆς ὁπάρματ᾽, inquit Philosophus 3. physic. cap. 1 μετὰ τὴν γῆν ἀπὸ τῆς μεταβάλλον, ἢ κατ' ἔσταν, ἢ κατ' ἰσότην, ἢ κατ' ἰσότην, ἢ κατ' ἰσότην. Non est autem motus præter res, aut secundum substantiam, aut secundum quantitatem, aut secundum quale, aut secundum locum.*

Operationes chemicæ sunt mutationes. Motus essentia est non esse extra res, sed vel in substantia, vel accidente.

REQUISITA & DIFFERENTIÆ hæ mutationis etiam in chemicis occurrunt operationibus.

Non fiunt hæ extra materiam, sed in certo subjecto; & duos habent terminos, à quo, & ad quem. Uterque est vel substantia, vel accidens, tenduntque vel ad esse simpliciter, vel ad perfectius & melius esse. Illum cum relinquunt, hunc cum attingunt, aliter se habet subjectum seu materia, ac prius. Veræ ergò sunt mutationes.

Requisitum primum motus est in mutationibus chemicis.

Deinde omnis progressio à termino ad terminum in subjecto est mutatio. Chemicæ operationes tales sunt. Ergò sunt mutationes.

Differentia etiam adiungit.

SUBSTANTIALIS mutatio locum habet in operationibus μεταβατικαῖς transmutatoriis: ACCIDENTALIS in διακερικαῖς καὶ τόπον, καθαρτικαῖς, καὶ πικτικαῖς, in separatoriis, depuratoriis, & coagulatoriis.

Substantialis mutatio. Accidentalis. Operationes chemicæ etiam sunt generationes & corruptiones.

GENERATIONIS & CORRUPTIONIS nomen etiam operationibus chemicis accommodari potest.

Ἄπλωσες, corruptiones.

Generatio triplex ratione materia.

- 1.
- 2.
- 3.

Ἀπλῶς γίνεσθαι, simplicem generationem Philosophus I. de generat. & corrupti. cap. 3. t. 20. triplicem esse docuit, Διὰ τὴν ὕλην διαφέρειν, εὖ quod materia seu subiectum differant, 1. ἢ τὸ πᾶν εἶναι εἶναι, ἢ τὸ μὴ. 2. ἢ τὸ πᾶν ὑπερμάλλον, πᾶν ἢ μὴ. 3. ἢ τὸ πᾶν ὑπερμάλλον εἶναι πᾶν ὕλην, ἢ ἢς καὶ εἰς ἦν. πᾶν ἢ ἢ τῶν εἶναι τῆδε. Aut 1. eo, quod substantia est, aut non. Aut 2. quod hæc quidem magis, illa verò non. 3. Aut eò, quod hæc quidem magis sensibilis est materia, ex qua & in quam: illa verò minus est.

Prima speciei explanatio.

PRIMA species, cum ex non substantiâ fit substantia, est ἀπλῶς absolute & simpliciter dicta generatio. Ὅσα ἢ μὴ εἶναι σημαίνει, & λέγεται ἀπλῶς, ἀλλὰ τι γίνεσθαι. Quæ non substantiam significant, non dicuntur simpliciter generari, sed quid fieri. Hujus indolis sunt duæ reliquæ species. Altera quidem, cum ex imperfectâ & ignobili fit perfectâ & nobilior substantia, dicitur generatio simpliciter respectu generationis accidentium, est tamen generatio secundum quid, respectu primi modi. Tertia species, cum ex insensibili fit sensibilis, ex immanifestâ & latente conspicua ad sensum & apprens substantia, est etiam generatio κατὰ τι.

Secundæ speciei explicatio.

Tertiæ speciei expositio.

Applicatio ad operationes chemicas. Ex horum sententia nulla sunt generationes primi modi.

CHIMICI nullas operationes suas, generationes agnoscere possunt & corruptiones ἀπλῶς dictas, in effectis & operibus suis, sed solum κατὰ τι, secundi & tertii modi. Ajunt enim, illas non habere terminum substantiam actu non præsentem, sed jam actu inexistentem, eamque solum vel perfectiorem & puriorem, ab impuritatibus liberandam, vel sensibiliorem & manifestiorem faciendam, adeoque non adesse simpliciter, sed modum essendi superadditum, qui est & perfectum vel sensibile, respiciunt. Inde & ipsi omnes mutationes suas vocant manifestationes & depurationes: MANIFESTATIONES, quia quod occultum est, fit manifestum, occultum autem vocant speciem in materiâ latentem: DEPURATIONES autem, quia purum separatur ab impuro, utile ab inutili, proprium ab alieno. Vocantur ab iisdem etiam EXTRACTIONES, quia quod intus est, foras eiciunt. Inde talis formatur syllogismus: Quæcunque operationes tantum sunt depurationes, separationes, manifestationes, nullatenus verò transmutationes substantiales, illæ

illæ operationes non sunt generationes simpliciter. Sed omnes operationes chemicæ, ex sententiâ chemicorum, sunt depurationes, separationes, manifestationes, nullatenus substantiales transmutationes. Ergò nullæ operationes chemicæ erunt generationes propriè dictæ, sed cunctæ sunt generationes κατάλη.

Ex mente Peripateticorum, qui negant EFFECTA & OPERA chemicorum OMNIA actu latere in corporibus, concedi potest in nonnullis progressio à termino ad terminum, qui est substantia, seu generatio & corruptio substantiæ: in aliis accidentalibus solam progressio à termino ad terminum, seu mutatio in accidente.

Ex mente Aristotelicorum, quædam operationes possunt dici mutationes substantiales, quædam accidentales, & qui dem secundum quantum, quale & ubi.

Et cum ex tribus prædicamentis sumantur termini mutationum accidentalium, καὶ πρὸς ποῖόν καὶ τόπον, secundum quantitatem, majorem, vel minorem, ut in augmentatione & diminutione, secundum qualitatem, in alteratione, secundum ubi, in loci variatione, singulæ hæc locum habent in chemicis operationibus.

GENERATIO & CORRUPTIO PRIMI MODI ad sunt, seque invicem sequuntur, cum ex vegetabilibus quibusdam fiunt olea, salia: ex salibus mineralium $\Theta \circ \Theta$ li spiritus. INCINATIONE herbarum absinthii, carduibenedicti, fruticis juniperi, cum per affusam aquam factio lixivio elicitur sal, sal hoc generatur corruptâ & destructâ plantâ & frutice. Sal enim hoc ipsis inesse non potest actu, & formaliter, sed solum potentiâ, ut propterea illud de potentiâ ad actum perducitur, adeoque reverà fieri, ortumque suum ex lignis & herbis habere adserendam sit. Eadem ratio de quibusdam oleis vegetabilibus, quæ potentiâ saltem iis insunt, Eòdem modò spiritus $\Theta \circ \Theta$ li cum producitur, generatur.

In quibusdam occurrit transmutatio substantialis seu generatio & corruptio primi modi.

GENERATIONES sunt respectu rerum, quæ fiunt, CORRUPTIONES, respectu rerum, ex quibus fiunt.

Diverso respectu sunt generationes, & corruptiones.

GENERATIONES sunt respectu termini ad quem. Fit enim oleum, sulphur, sal, essentia, magisterium, crocus, quæ singula talia sunt per suam formam, quæ est terminus & finis transmutationis. CORRUPTIONES dici possunt respectu termini à quò. Corruptuntur enim & destruuntur mista, ex quibus

1.
2.

chi-

chimicè conficiuntur nova corpora, ut olea, salia. Generatio salis est corruptio absinthii. Ita hoc confirmatur:

Ubiunque formæ unius expulsio, & alius novæ introductio, ibi corruptio & generatio.

Sed in potissimorum chimicorum operum productione intercedit formæ unius expulsio, & alius novæ introductio.

Ergò in potissimorum chimicorum operum productione intercedit corruptio & generatio.

Generatio accidentalis secundum modi.

1.

2.

3.

GENERATIO SECUNDI & TERTII MODI locum habet in operationibus, quæ respiciunt accidentalem constitutionem, & quidem GENERATIO secundum modi apparet 1. in QUANTITATE, cum medicamenta mole parva expetuntur, tum enim rellaceum corpus demitur, solæ *δυνάμεις* in desiderio sunt: 2. In QUALITATE, cum frigiditas, caliditas, secundarumque qualitatum excessus corriguntur, modo τὸ γλυκὺ, modo τὸ ἀλμυρὸν solum expetitur. 3. In LOCO, situ, seu Ubi, cum discontinuatio objecti, ejusque partium DISCONTINUATIO & SEPARATIO LOCALIS attenditur. Occurrit hæc in solutione ☉ per menstrua salina corrosiva. In hac *διακείσις* nulla fit transmutatio: substantia auri manet, aurum solum determinatur in minimas atomos. In verâ autem & genuinâ transmutatione non manet substantia. Locum etiam habet in tincturis & essentiis, quæ ex corpore integro ignavæ actionis educuntur per menstruum, sicque nobiliores vires acquirunt & præsentiores. Eadem generatio *μετασπινὴ καὶ χρωεσις* locum habet in solutione corallorum, perlarum, per menstrua corrosiva.

Generatio accidentalis tertii modi.

TERTII MODI generatio sæpe in chimicis operationibus locum habet, inò sæpissimè secundæ conjungitur, in vegetabilium quorundam anatome. Non enim semper ea, quæ chimicè præparantur, de novô fiunt, sed actu præexistentia inerant antè in mistis, ut cum ex ꝑ vini fiunt crystalli. Sic ex seminibus lini, baccis sambuci, nuce moscata, juglandibus, avellanis exprimitur oleum. In his solum quod occultum est, fit manifestum. In centro ☿ ii & ☿ re, ut & ☿ te latens tinctura tali generatione educitur, sensibilis fit, quæ erat occulta & densò latebat sub cortice,

CAPUT

CAPVT VI.

An operationes chimicæ magis mereantur nomen generationum, an corruptionum?

UM in transmutationibus substantialibus chemicis locum habeat utraque species opposita, & generatio, & corruptio, & dubitari queat, quo titulo commodius salutari queant, respondēt nonnulli, potiùs dicendas esse corruptiones, quam generationes. Id probant verbis chemicorum, qui dicunt se resolvere mista in principia sua atque elementa, aquam, terram, & ϕ actu antè inexistētia. Qui autem elementa & principia hæc separat à mixto & composito, ille non tam generat ea, quàm destruit actum eorum, & esse proprium. Motus autem ab esse ad non esse, est corruptio, non autem generatio.

*Quæritur an
meliori iure
mereantur no-
men generati-
onum, an cor-
ruptionum?
Nonnulli cor-
ruptioni sa-
vent.*

Verum sciendum, transmutationes chemicas non magis esse corruptiones, quàm generationes: quin potiùs generationes dici merentur. Artifex principali instituto magis est attentus ad generationem medicamenti producendi, quàm destructionem corporis, ex quo efficitur medicamentum. Utriusque ideam habet in mente, sed illam præ alterâ.

Επιχειρισ

Ad argumentum respondetur: non solum in chimiâ fit resolutio, & destructio corporum, verùm etiam simul productio alicujus substantiæ. Quamvis ordine temporis præcedat corruptio, ratione tamen intentionis in artifice præcedit generatio. Intentionis naturæ ratione prior est generatio, quàm corruptio. Deinde: Argumentum nititur falsâ hypothēsi, quasi elementa actu insint mistis, aut omnia olea, salia actu illis, ex quibus eliciuntur, insint. Erroneum est hoc dogma. Quamvis olea quædam actu insint, non tamen actu insunt omnia. Maxima pars potentiâ tantùm inest. Et quocunque tandem modo insint, non insunt ut principia.

*Respondetur
ad argumen-
tum.*

O

CAPUT

CAPUT VII.

Operationes chimicæ sunt magis artificiales, quàm naturales.

Effectuum in naturâ tria genera.

1. Quædam fiunt à naturâ solâ.

2. Quædam à naturâ & arte.

3. ab arte solâ fiunt alia. intelligitur 1. remote.

2. proximè.

X PARTE AGENTIS PRINCIPALIS quomodo se habeant hæ operationes, ARTIFICIALES sint, an NATURALES, ut penetretur, sciendum, effectuum in naturâ tria esse genera: quædam fiunt à naturâ solâ: quædam ab arte & naturâ simul: quædam ab arte solâ.

A NATURA SOLA fit generatio animalium.

AB ARTE & NATURA simul fiunt, quorum forma in potentiâ materiæ ita est posita, ut naturaliter ad effectum inclinet, in eum tamen prorumpere non possit, nisi ab arte juvetur. Et in his ἡ τέχνη συμπράττει τῇ φύσει, communem operam ponit ars cum naturâ. Ita sanitas à naturâ & arte procuratur.

AB ARTE SOLA fieri, nihil conferente naturâ, dupliciter intelligi potest: 1. Remote. Et sic falsum est, quædam fieri ab arte solâ. Nulla enim ars est, quæ non requirat aliquod naturæ fundamentum. Domus non fit sine lignis. 2. Proximè cum intelligitur, verum est; quamvis enim materia naturalis concurrat, illa tamen se habet merè passivè, & nulla aptitudo in eâ est, quâ effectivè ad formam moveatur, nisi ab artifice per agens aliquod, exempli gratiâ, ignem in eam inducatur. Ita ligna & lapides, nisi ab arte præparentur, domum conficere nequeunt. Cum negatur aptitudo in materiâ, non intelligitur simplex aptitudo, sed quæ sua sponte moveri apta nata est ad effectum. Artificialia sunt, quæ ut talia in seipsis non habent ὄργανον, quæ aliquid ampliùs est, quàm simplex aptitudo, & potiùs propensio, inclinatio, impetus se promovendi ad finem. ὄργανον talem habent gravia & levia, quamprimum remotum est impedimentum externum, illa ὄργανον suæ formæ se movent, & impetu feruntur ad sua loca.

Chimicæ operationes ad ultimum genus referuntur.

ULTIMI generis sunt chimicæ operationes. Objecta artium hujus non habent in se ὄργανον, quâ spontè per suam formam in olei, salis, vel spiritûs naturam feruntur. Exemplo id patet

Œli, & mineralium aliorum, quæ non nisi summâ ignis violentiâ in spiritum & oleum reducuntur, principiumque efficiendi non habent in seipsis, sed extra se.

Principium illud est ignis, cujus *δύναμις*, virtus & potestas *Externum principium est ignis, qui* in substrata corpora agit, cum proportione majoris inæqualitatis, & ceu agens excedit patientia objecta in gradu. Ignis est causa efficiens, adeoque influens in effectum. Hic separat, resolvit, estque vel actualis, vel potentialis, ut menstruus liquor.

Dirigitur ignis ab artifice chimico: hic est causa moralis, consultans, deliberans, dirigens, & activa passivis applicans. Operationes illæ fiunt ex habitu mentis cum rectâ ratione effectivô, seu ex arte. *dirigitur ab artifice chimico, per habitum mentis.*

ἢ ἡ τέχνη ἐστὶν ἀρχὴ καὶ τὸ εἶδος, ἢ γινόμενα, ἀλλ' ἐν ἑτέροις, ars, quæ est idea in mente artificis, est principium & forma, ejus quod fit, sed in alio. Ars est principium efficiendi, seu artificiosi effectûs, dum docet per conceptam in mente ideam fabricare rem efficiendam, viamque & modum exsequendi eam.

Ἀπὸ τέχνης γίνεταί, inquit Philosophus 7. metaphys. cap. 7. ὅν τὸ εἶδος ἐν τῇ ψυχῇ. Εἶδος ἡ λέγω τὸ τι εἶναι ἐκάστου, καὶ πᾶσι ὁμοίω ἐστίν. *Ab arte fiunt, quorum species es in animâ.*

Ab arte fiunt, quorum species in animâ. Speciem autem dico, ipsum quid erat uniuscujusq;. Declarat id exemplô sanitatis, ἢ ἡ ὁμοίεια, ὅ ἐν τῇ ψυχῇ λόγος, καὶ ὅ ἐν τῇ ὁμοίει. Sanitas est ratio, qua in animâ & scientiâ est. Medicus in mente suâ habet motionem seu representationem sanitatis, operis scilicet & rei efficiendæ, adque ejus imitationem fit illa. Talia autem quæ sunt, censentur technica. Si sanitas est artificiosum opus, multò magis opera chimica.

Τὸ εἶδος, ἢ ἰδέα, exemplar, exemplum hoc operum chimicorum in mente chimici artificis, est forma, quam illa imitantur ex intentione agentis, determinantis sibi finem, Adeoque rectè statuitur ἀρχὴ ἢ ἰδέα τῶν ἐνοπαγεύσεων, ἀλλὰ τῶν ἐκτὸς, principium non intus, sed extus existentium, procedunt enim ab eâ, ceu effectus, similes ideæ in mente conceptæ, seu conceptui in mente formato de opere conficiendo, non casu, aut per accidens, & præter propositum animi, aut indirectâ, sed directâ intentione, quâ operans ipso voluntatis actu in certum chimicum opus fertur.

Exemplar in animâ est principium.

CAPUT VIII

dubia duo diluit.

Dubium de igne.

Signis produceret opera chimica, præstaret id aut ratione suæ substantiæ, aut caloris. Prius nemo unquam dixerit, cum substantia quælibet sibi simile tantum, & non alienam & peregrinam, aut totò genere diversam producat. Ignis non nisi ignem generat, nullumque mistum producit. Posterius verum esse nequit. Sal etenim substantia est, quæ à nudâ qualitate, qualis calor est, nequaquam produci potest.

R. I.

R. Ignis talia effecta producit substantia, & per substantiam suam. Nullum absurdum, ignem alia producere præter ignem. Univocâ actione producit ignem, æquivocâ etiam alia. Non in omnibus genitum simile generanti, sed in causis generantibus univocis solum.

Dubium aliud de putrefactione.

ALIUD DUBIUM movet putrefactio, quâ crebrò ars utitur. Hæc autem naturæ est opus.

R.

R. Putrefactio est naturæ & artis opus, sed diversâ ratione: **NATURÆ**, ratione proximi agentis, quod in materiam substratam agit, eamque corrumpit: **ARTIS** verò ratione applicationis, siquidem chimicus ex præscripto tale agens applicuit.

Ut fermentatio, ita & putrefactio adjuvatur 1. à calore mediocri. 2. aq̄uo madore. 3. aëre libero. Singula agentia sunt naturalia, compagem & communia vincula, quo partes misti in unitate continentur, blandè dissolventia. **AQUA** liberalior facit, quod vina Francica aquosiora citius fermententur, quam Hispanica. **AERI** frigido exposita musta lentiori gradu fermentantur. **PAI ENTIBUS SPIRACULIS** relictis celerior fit resolutio. **DIRECTIO** totius operis est in manu artificis. **PUTREFACTIO** chimica est artificiosa, ab arte imperatur, ab arte continuatur, ab arte terminatur. **IMPERATUR** putrefactio in distillatione spiritus rosarum, cum in dolio querno contusæ reconduntur; **CONTINUATUR**, cum aliquot ϕ spatio sic detinentur; **TERMINATUR**, cum acidum spirare advertuntur. Desistere tum ars jubet, ne putredinem $\kappa\gamma\mu\epsilon\sigma\theta$ excipiat putredo $\kappa\alpha\delta' \epsilon\lambda\upsilon$.

CAPUT

CAPVT IX.

Agentium & patientium proximorum, quo agunt & patiuntur, modi, ratione, operationes hæ magis sunt violentæ, quàm secundum naturam.

AΡΑ ἔν καὶ ἡβίσεις εἰσὶν ἑνία βίαιοι, καὶ ἔχ εἰμαζμέναι, ἀς ἐναντίας αἱ καὶ φύσιν, inquit Philosophus 5. physic. cap. 6. Sunt generationes quadam violentæ, & non fato determinatæ, quibus contraria sunt ea, quæ secundum naturam. Operationes chemicæ sunt in numero illarum generationum, αἱ μὲν βίαιοι εἰσὶ, καὶ ἔχ εἰμαζμέναι, quæ violentæ sunt, & non fato determinatæ. Sunt etiam in numero illarum corruptionum, non naturalium, ὡσπερ καὶ τὸ γηράν καὶ φύσιν, quemadmodum & senescere est secundum naturam, sed præternaturalium.

Competit etiam chemicis operationibus definitio violenti ethica, proposita à Philosopho magnorum moralium lib. 1. cap. 15. ἔτ τὸ ἡμῶν ἔστιν ὁ ὀείσμιος, ὡν ἐκτὸς ἔστιν ἡ ἀγρία, ἀφ' ἧς βιάζονται ἀπείτεν, βία. Violenti hæc nobis erit definitio: quorum agendi causa, à qua coguntur, est externa, vis est. Sed in chemicis operationibus talis est externa causa, à quâ coguntur. Ergò. MINOR probatur. Externus ignis actualis, vel menstruum in mista corpora agens, illa cogit, & in destillationibus corpora resoluit in vapores, qui concrecentes dum deorsum labuntur, non redeunt eis τὸ ἀρχαῖον, in pristinam naturam. Elevatio illa fit vi, pristina materiæ forma mutatur in phlegma, spiritum, oleum. Qui remanet cinis, vertitur in sal, iterum à pristina misti deflectens natura. Coactio tamen hæc in primis locum habet in transmutationibus chemicis substantialibus, minùs in accidentalibus. Quamvis etiam, dum ex femine lini exprimitur oleum actu inexistens, id sine vi confusionis non fiat.

Præterea βίαον definit idem de moribus lib. 3. cap. 1. ἔ ἡ ἀρχὴ ἔξωθεν, βιάων ἔσται, ἐν ἧ μὲν ἐν συμβαλλεται ὁ παράτεον, ἢ ὁ πάρον. Competit ista dem etiam alia Violentus est, cuius principium est extraneum, tale existens, cui nihil definitio violenti conferre lentii.

O 3

confert faciens aut patiens. Tales violentiæ in chemicis observantur operationibus. IGNIS est principium efficiens externum. SUBJECTUM & materia DETERMINATE, neque agendo, neq; patiendo quicquam confert. Tria in motu ad aliquem terminum considerari possunt: 1. δύναμις. 2. ὁμιλῶν ἐπιπέτης. 3. ὁρμή, *potentia, aptitudo, & inclinatio.* Vitriolum habet quidem potentiam, & aptitudinem ad formam spiritus vel olei recipiendam, non tamen habet ὁρμῶν. Cum ex vitriolo elicitur spiritus & oleum, Oleum nihil confert DETERMINATE PATIENDO. Non enim expetit vi suæ naturæ finem seu formam illius transmutationis, neque ullam ad eam habet ὁρμῶν, vimque ad *inclinationem.* Non confert determinatè agendo, neque caliditate, neque frigiditate, neque aliâ quâpiam potestate. Ignis omne absolvit momentum. GENERALITER solum subjectum & materia chimica confert PATIENDO, I. sustinet enim actionem principii effectivi, ceu patiens subjectum. Actio autem illa est duplex: 1. dispositiva: dispositionem sustinet materia. 2. Formæ eductiva, vel inductiva: inductionem etiam illam sustinet materia. II. PASSIVE etiam chimica materia ad operationem concurrat, dum recipit & sustinet in se ipsam formam.

CAPUT X.

objectioni occurritur.

*Dubium pro
ponitur.*

Non leve hîc occurrit DUBIUM. Fiunt hæ transmutationes AB AGENTE NATURALI, qui est ignis ab arte regulatus: fiunt etiam in subjecto naturali. Ignis è ligno accenso naturalis est. ACTIO CALORIS *in materiam plane naturalis est.* Et proinde opus, quod producitur, efficientis & materiæ respectu naturale est. Cum planta comburitur, salis facienda gratia, ILLA *actio plane naturalis est,* non violenta, ab arte introducta. ὡς δ' ἐν τῷ 1. καὶ ἐν αὐτῷ, inquit Philosoph. 1. *magnor. moral. cap. 15. ἡ αἴτια, & βία. quorum interior ac ipsi causa est, nequaquam vis.*

Re. 1.

Re. 1. Natura est fundamentum violentiæ & artis: & tam efficiens quam patiens possunt esse res naturales, & tamen motus est violentus. In combustione herbarum ad sal conficiendum, ligna

ligna sunt res naturales, ignis est naturalis, actio tamen est violenta. 2. Negatur, quod quævis actio in quolibet subjecto sit naturalis. Naturalis actio est, quæ fit secundum peculiarem inclinationem rei naturalis, & tendit ad destructionem ejusdem. Actio naturalis non est æstimanda ex conditione agentis, ut cum ignis calefacit, sed ex parte patientis subjecti. Si contra naturalem ejus inclinationem, est actio violenta. Tales sunt operationes chemicæ. Objecta destruuntur contra suam naturalem inclinationem. 3. Actio, *inquunt*, caloris in materiam planè naturalis est. Propositio hæc simpliciter accepta falsa est. Distinguendum: Actio potest dupliciter æstimari: ratione agentis & patientis.

2.

3.

Distinctio actionis.

I. IN ORDINE AD AGENS, seu ut pendet ab agente, quod est res naturalis, omnes rerum naturalium actiones secundum se naturales sunt. Hoc modo actio ignis naturalis est, quantumvis sit combustio.

1. in ordine ad agens.

II. IN ORDINE AD SUBJECTUM, in quod agens agit, aliter se res habet, nec simpliciter determinari potest. Si ACTIO fit CONVENIENS SUBJECTO, sive ut non fiat repugnante natura subjecti, est actio naturalis, id est, secundum naturam; si vero CONTRA INCLINATIONEM subjecti seu patientis, est violenta. In operationibus chemicis non consideranda solum actio respectu agentis, verum etiam, & vel maxime, respectu passivi, & cum actio ignis in objecta vegetabilia, animalia vel mineralia conveniens non sit τῆ ὀργῆ propensione naturali, rectius statuitur, eam non esse absolute, nec proprie naturalem.

2. in ordine ad subjectum patientis.

CAPUT XI

causas operationum aggredditur efficientes, qua agendo conferunt, animatas. Principalis causa est medicus, ministræ plures.

Ωςπερ ἐν ταῖς ὀργαναῖς τέχναις ἀναγκαῖον εἶν εἶν ὑπαρχεῖν τὰ οἰκεία ὄργανα, εἰ μέλλει δροτελεῖσθαι τὸ ἔργον ἐτώ καὶ τῶν οἰκονομικῶν. τῶν δ' ὀργάνων, τὰ μὲν, ἀψυχα τὰ δ' ἐμψυχα. *Ut in artibus definitis necessarium est esse propria instrumenta, si opus modo confici debeat; sic etiam in re familiari.*

Descriptio artium definitarum Aristotelis.

Instru-

Competis chi-
mialia.

Instrumentorum verò quadam inanima sunt, quadam animata. Descriptio hæc artium definitarum, & applicatio ad rem familiarem, est Aristotelica 1. politicor. cap. 4. Applicari etiam potest chimia. Habet hæc determinatum opus, sanitatem nempe, præfixum, cuius etiam certa est, ut plurimum, licet non semper; neque hoc mirum, cum & natura interdum suo fine excidat, quæ tamen nunquam operatur frustra, sed semper certo intenta fini. Habet etiam certa media & instrumenta, quibus ad finem illum consequendum utitur.

Instrumenta
animata.

CAUSÆ operationum efficientes sunt vel ἐμψυχαὶ vel ἀψυχαί.

Primariū est
medicus.

ΕΜΨΥΧΑΙ ANIMATÆ sunt vel principales, vel ministeriales. Τὸ ὅ κριώτατον δευσιμόν ἐμψυχον αἴτιον, PRIMARIA ANIMATA harum operationum, & medicamentorum illis mediantibus concinnandorum, causa efficiens est MEDICUS, ἀρχιτέκτων, ἀρχιτεχνικός, καὶ ἐργασίων. Inter ἀρχιτέκτωνας rectè refertur. Ἔς μὲν ἡμιωτέγες, καὶ μάλλον εἰδέναι νομιζομένο τῶν χειροτεχνῶν, καὶ σοφωτέγες, αὐτορε Philosopho 1. metaphys. cap. 1. ὅτι τὰς αἰτίας τῶν ποιημένων ἴσασιν, quos honorabiliores & doctiores, ac eis, qui manibus operantur, sapientiores putamus, quoniam causas eorum, qua sunt, sciunt. Ἐργασίων, etiam rectè dicitur: dirigit enim ipsos labores, & adplicationem medicamentorum. Nec solum dirigendi, sed & præparandi peritiam habere, & manum ipsam ad-movere solet.

ἀρχιτέκτων.

Ἐργασίων.

Ministra cau-
sa animata.

Ἰ ΠΗΡΕΤΙΚΑ ὄργανα, καὶ σωματῖα ἐμψυχα, MINISTRA instrumenta, & quasi concussa animata sunt οἱ ἐργάται operarii, MINISTRI ipsi. ὁ γὰρ ἀσπεύτης, inquit Philosophus politic. lib. 1. cap. 4. ἐν ὄργανε εἰδὴ τὰς τέχνας ἔστιν, minister in artibus locum instrumenti obtinet.

Ministorum
instrumento-
rum animato-
rum differen-
tia ab inani-
matis.

MINISTRI hi sunt χειροτέχνος, manuarii, οἱ μὲν, αὐτορε Phi- losopho 1. metaph. cap. 1. ὡς εἰς τὸ ἀψυχῶν ἐνια, ποιεῖ μὲν, ἢ εἰδὸ- τε ὅ ποιεῖ, οἷον καὶ τὸ πῦρ. τὰ μὲν ἐν ἀψυχα φύσῃ τινι ποιεῖν τῶν ἐκαστον τὸς ὅ χειροτέχνος δι' ἑἑῶν, qui manibus operantur, & sicut quedam inanimata, faciunt quidem, sed nescienti a faciunt ea, qua faciunt, ut ignis comburit. Hoc tamen discrimen inter illa occurrit, quod inanimata, naturâ quâdam, horum singula faciunt: manibus laborantes ministri autem propter consuetudinem.

— Mi-

Ministri hi sunt vel privati, vel publici: hi φαρμακοτεΐβαι, *Ministri sum*
 φαρμακοποιοί, καὶ φαρμακοπόλαι, ab officio: Seplasiarii appellantur, *privati,*
 à Seplasiâ, quod erat forum Capuanum, in quo negociabantur *vel publici.*
 unguentarii, quorum officinæ nomen dedit.

CAPUT XII.

Causæ operationum chemicarum, seu instrumenta in-
 animata, sunt vel activa, vel passiva. Quæ agendo
 conferunt, principalia sunt quinque: ignis, aer,
 aqua, terra, menstruum. I. IGNIS.

Α ἄψυχα ὄργανα, inanimata instrumenta sunt vel acti- *Inanimata in-*
 va vel passiva. *strumenta a-*

ACTIVA sunt vel principalia, numero quinque: *Activa princi-*
 ignis, aer, aqua, terra, menstruum: minus principalia sunt, *palia.*

manu quæ reguntur.

PASSIVA, sunt laboratorium, furnus, vasa &c. *passiva.*

SERIES ἀψύχων inanimatorum activorum instrumento- *Activa princi-*
 rum chemicorum principalium firmo stat talo. Aberrat à januâ *palia.*
 Angelus Sala aphorism, chimiatico 8. cum inquit: omnes opera-
 tiones absoluntur & perficiuntur duobus his, & non pluribus in-
 strumentis: igne & menstruo.

Numerum hunc binarium cum adferere satagit Anton. Gün-
 therus Billichius, actum agit.

Reverà dantur & alia, aër nimirum & aqua. Terra etiam
 nonnunquam vicem instrumenti sustinet.

IGNIS primum instrumentum, interdum sumitur pro igne *Primum in-*
 visibili, qui ex carbonibus construitur, interdum pro omni ca- *strumentum*
 lore, qui ignis vim ostendit, ejusque effectum producit. Ignis *ignis.*
 generale & commune quasi est plurimarum artium instrumen-
 tum, ἀτέχνη πῦρ ὡς ὄργανον ἡρώτωνται, inquit Philosophus lib. de spi-
 ritu cap. 5. ἢ φύσις αἷμα καὶ ὡς ὕλην artes utuntur igne seu instru- *Ejus encomia.*
 mento, natura verò simul ut materiâ. Eum Cicero lib. de natura De-
 orum, vocat artium magistrum, Prometheus apud Platonem in
 Protagorâ, Vulcani & Minervæ communes habentium ædes, τῶν
 ἐν τεχνῶν σοφίαν, artificiosὰ σοφιστήν cum igne suffuratur. ἀμήχανον γὰρ
 ἦν αἶψα πρὸς αὐτὴν ἔλκεται, ἢ γενεῖσθαι ἤμῃς, impossibile enim erat,

P

sine

sine igne illam impetrare, aut utilem sibi esse. Chimie cognitio sine igne acquiri nequit. Summæ rerum hunc præfecit. Hunc quævis Vestali religiosius colit, focusque custodit multiformibus.

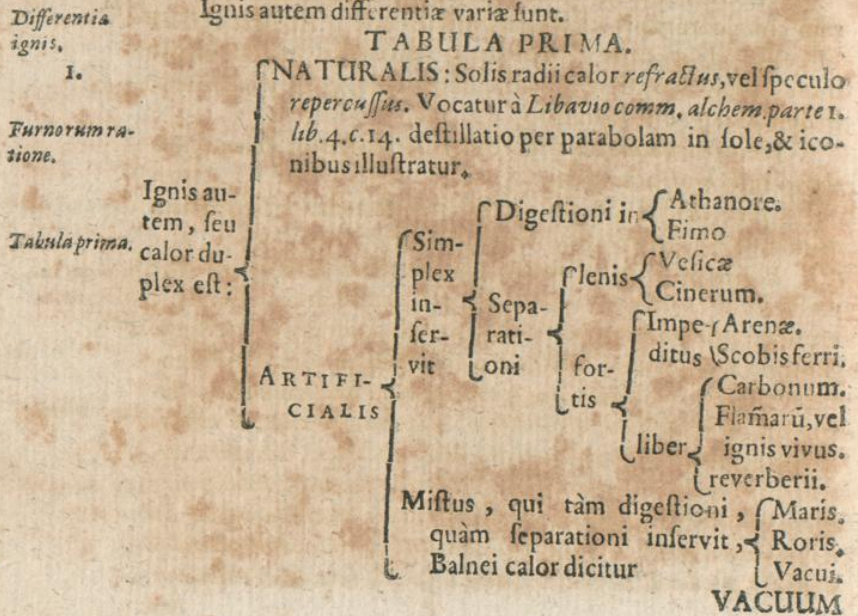
Iniqua censu-
ra Quercetani

Iniquus censor est *Quercetanus in anonymo*, cum pro tot beneficiis non alium honorem igni habet, quàm quod cum infamiâ ipsum jubeat ab elementorum consortio facessere, quasi qui nihil utilium progignat, utile corrumpat, & ad extremum interitum perducatur, noverca non mater, destruere pronior, quàm fovere. In dignitatis plenam possessionem autem rursus locatur à *Bilichio Thessal. redv. cap. 4.* Elementorum in statione bono titulo locum suum defendere potest. Irrevocabili symbolismo & necessitudine sociari meretur ignis reliquis elementis, communi consensu eorum, qui in rerum productione magna ejus religiosâ veneratione agnoscunt merita: fovet calore, recreat luce, permeat subtilitate. Non omnia destruit, utilia multa producit, mater facilis, non injusta noverca. Non potest ejus vice fungi cælum, disparis omnino naturæ & sortis. Ignis opus auxilio & suffragio, ut ad alias, ita etiam chemicas operationes.

castigatur à
Bilichio.
Non meretur
excludi ignis,

Ignis autem differentiarum variæ sunt.

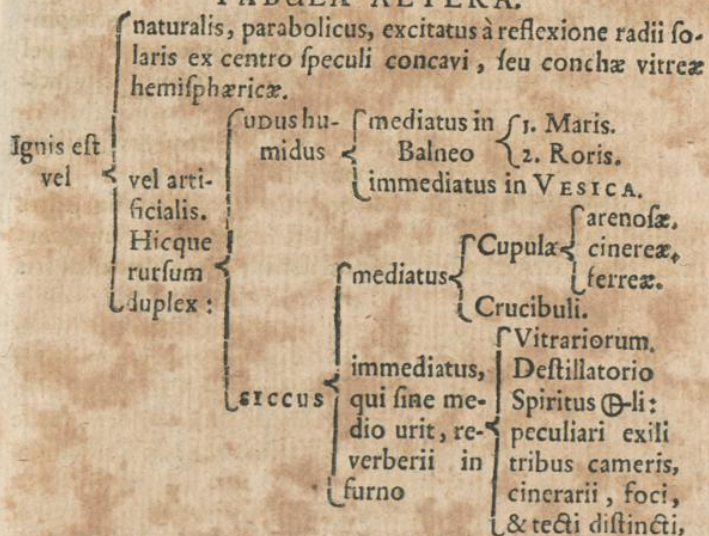
TABULA PRIMA.

VACUUM, nec aquæ nec roris plenum, dicitur, cum vitrea retorta includitur cupulæ terræ vel ferreæ, aliudque vas cupulæ imponitur, commissuræque luto diligenter clauduntur.

TABULA ALTERA.

Tabula altera.

De igne secreto videatur *Borellus hist. & obs. cent. 3, observ. 89.*

GRADUS ignis varii sunt, & caloris modi diversi. Ad terminum agit ignis, neque enim quod major fuerit, eò magis calefaciet aquam, sed certus caloris terminus est, ultra quem si ignis augeatur, nihil redditur aqua calidior, sed potius magis exsiccat per vaporum ascensionem.

REGIMINE, quod *μυρορρυξια* dicitur, idcirco opus est, ut certis cancellis, quasi habenis, ignis coerceatur, ejusque potentie ponatur modus, certique statuatur fines, sive incendio opus sit atque æstu, sive ferveferi quippiam atque intepefcere expediat.

Regitur ignis per suos gradus, qui ab omnibus ferè 4. numerantur, & à *Sennerto inst. lib. 5. part. 3. lib. 2. cap. 2.* prolixè describuntur. Hos distinguit tum furnorum diversitas, tum qualitas ignis intensior & remissior.

*Furnorum ra-
tione
Primus gra-
dus.*

FURNORUM ratione, PRIMUS GRADUS seu MANSIO est in BALNEO MARIS, quo continentur medicamenta alteri vasi, scobe ligni ferrati, i. e. ferrâ discissi mediante, imposta, quam coctionem Græci ἐν διπλῷ ὑδατι in duplici vase vocant. Locum habet etiam in balneo vaporis & roris. Respondet & comparatur calori gallinæ ovis incubantis, & pullos excludentis, vel calori Solis temperato, mente Majo. In eo manum super ventilabro aut registro tenere possumus.

Secundus,

SECUNDUS ignis gradus est in vesicâ, arenâ & cineribus,

Tertius,

TERTIUS in scobe seu limaturâ ferri.

Quartus.

QUARTUS nudus dicitur & patens, inque igne fit aperto.

Ad hunc gradum pertinet ignis SUPPRESSIONIS, cum retortæ coopertæ arenis imponuntur carbones, more in cinnabaris ♂ ii præparatione recepto.

*Multa deside-
rantur in hæc
distributione.*

Distributio hæc legibus ἀνελευίας conformis haud est. Membra divisa non exactè opponuntur. Quilibet gradus in quâlibet operatione observantur. Quæ destillantur calore scobis ferri, ea cinerum & arenæ regimine effectum sortiuntur eundem. Inde etiam ævo nostro cinereus obsolevit, ferreus desuit, jamque unum fabulum amborum vice fungitur.

II.

*Qualitatis ra-
tione gradus ig-
nis etiam va-
riat.*

QUALITATIS caloris ratione, diversimodè diriguntur & cognoscuntur gradus ignis.

1.

I. EX TACTU. PRIMUS gradus judicatur ex calore blando & svavi, manum tangentis nullo lædente modo: SECUNDUS ex acriori, ut vix tangi queat: TERTIUS, cum lædit: QUARTUS planè est destructivus.

2.

II. REGIMINIS ipsius ratione, si unicum registrum sive ventilabrum sit apertum, unum vel dimidium, primus est gradus: si duo, secundus: si tria, tertius: si quatuor, quartus gradus.

3.

III. STILLICIDI ipsius ratione. Si in quolibet tactu muscæ cadat gutta, erit primus gradus: si dimidio, secundus: si quadrante tactus, tertius: si momento singulo, erit quartus gradus.

*Graduum bo-
rum magna
latitudo.*

Hi tamen gradus variant ratione circumstantiarum. Prout resistentia rei, in quâ calor est internus, se gerit, ita etiam se habet externus.

Calor

Calor movet alterando *calefactivè* per se: Movet etiam *ge-* *Opera caloris.*
nerando & corrumpendo per accidens, *minuendo & augendo*:
Movet etiam motu locali *in levandis spiritibus*, destillatione & flo-
ribus, sublimatione facta: Movet etiam *liquando*, dum ejus ato-
mi seu minimæ particulæ primò catinum seu crucibulum, post
ipsum metallum penetrant, & ingrediuntur, ipsumque in mini-
mas particulas resolyunt, & cum illis se uniant. Evanescit ille mo-
tus, cum atomi igneæ exspirant, metallumque liquatum coalefcit
in massam, quæ facta erat contigua, continuam.

In solutione ignis requiritur levis, in sublimatione medio- *Amœna ignis*
eris, in coagulatione temperatus, in dealbatione continuus, in *delimitio.*
rubificatione fortis. Intelligenda hæc non de graduatione ignis,
sed gradus jam constituti ad opus philosophicum accommodatio-
ne. Possunt tamen adplicari etiam ad alia.

CAPUT XIII

alteram & tertiam chemicarum operationum inani-
matam efficientem principalem causam pro-
ponit, aerem & terram.

ERIS, in censu instrumentorum chemicorum, primus *Aer chemicum*
mentionem fecit *Laurembergius animadv. in Sala apho-* *est instrumen-*
rismos, eumque cordatè adserit *defensione contra Billich-* *tium.*
um quest. 1. Confirmat Sennertus consensu & dissensu c. 10.

& speciose in libertatem adserit.

DUPLICI autem modo, quâ humidus, & quâ alienâ frigi-
ditate imbutus, chemicis necessarius est aer.

UT HUMIDUS, rebus naturâ siccis se admiscet, iisque *1. quâ humi-*
consistentiam liquidam communicat. In cellâ frigidâ humidâ *du.*
se admiscet salibus elementaribus vegetabilium, quæ per sim-
plicem fiunt incinerationem, ut sali absinthii, inprimis ♀. In
aëre humido sulphuris spiritus campanatus liquidam adfciscit
formam. FRIGIDUS aer per accidens homogenea constrin- *2. quâ frigi-*
gendo congregat, & salium concretionem promovet. Ita ni- *du.*
trum concrefcit in frigido. Salia mistæ prosapiz, sulphureæ
oleosæ

oleosæ & salinæ, ut cornu cervi, succini, in frigido melius coagulantur & concresecunt, quàm in calido: quin in calido potius dissolvuntur. In rectificatione spiritus cornu cervi, dum alembicus adhuc tepet, nondum ad calidum alteratus, concresecit sal volatile: procedente destillatione, alembico à spiritibus calidioribus alterato, idem sal volatile resolvitur. In frigido concresecunt crystalli ☿. qui in calido erant liquor.

Terra etiam
instrumentum
est.
Sunt etiam
alia.

TERRAM hinc *Sennertus* addit, & huic cognata. In destillatione ☉. ☽. additur argilla, bolus, ut ☉ &. ☽ disgregetur, nec tam facile fluat.

Alia etiam addit instrumenta, ad operationes quasdam perficiendas necessaria. Sic ☉☿ per deliquium parato, per acidos succos, solutæ perlæ, corallia feliciter præcipitantur. ✕ præcipitat ☿ auratum, & lac ☿ in sale ☿ resolutum in cellâ, in liquidam formam redactum.

CAPUT XIV

causam operationum chemicarum inanimatam efficientem principalem quartam, quæ menstruum dicitur, proponit.

Nomen
menstrui.
1. *Μενστρον*.

Menstrui vox est homonyma. 1. Notat excrementitium illud muliercularum zenith, ut appellat *Crollius basl. chemicâ*, seu singulis mensibus apparere consuetum fluxum. 2. Est terminus artis chemicæ, & significat liquorem quendam in operarum nonnullarum subsidium ab artifice adsumptum, & per mensem philosophicum in opere detentum, rerum extractioni seu solutioni servientem.

2. *Etymologia.*

MENSTRUUM appellatio derivatur à tempore, quo digestio absolvitur.

2. *Συνορυσία*

CLAVIS etiam appellari potest menstruum, quia claustrum aperit, & ad interiora viam parat. LIQUOR SOLVENS etiam indigitari solet, & EXTRAHENS. Solutio occurrit in ☉ cum ☿ imbibito: extractio in absinthii tincturâ per spiritum vini parata.

Est

Est vel universale, vel particulare menstruum.

UNIVERSALE est, quod omnia corpora solvere promiscuè potest. Mentionem talis facit *Crollius*, & vocat aquam sapientia, menstruum Mercuriale Philosophorum, totius naturæ secretissimum, omnium metallorum ac lapidum verum & appropriatum solvens, quo se tamen carere ferè ejulabundus conqueritur. *Franciscus Antonius Londinensis* menstruum suum auri solutivum vocat AQUAM COELICAM Raimundinam, Mercurium Philosophorum, omnium horarum hominem, qui quamcunque impressionem veluti cera recipit, quo centum quadraginta specierum selectissimarum, animalium, vegetabilium, mineralium, essentia queant evocari. *Alii* balneum Dianæ indigitant, & magneticam præscorum Philosophorum clavem, corpus omne physicum numerosâ virtute pervadentem. In horum numero est *Johan. Wolfgangus Dienheimius* libello de universali medicina.

Menstruum duplex.
1. Universale.

Verum

*Non satis est isthoc uno vos dicere verbo.
sed facere, ut quisvis sentiat & videat.*

Eⁿth^eer^{is}.

Inconcussa veritatis thesis: non datur menstruum omnia corpora promiscuè solvens. Agens non agit pro ratione patientis, sed dispositione patientis.

PARTICULARE menstruum est, quod certæ alicui rei solvendæ destinatum est.

De differentiis operose admodum *Libavius alchymia phar-*
maceuticâ capite 4.

Particulare menstruum.
Differentia Esbaviana, Billichiana.

Billichius distinguit in actualia humida, aquosa, salina, sulphurea, & potentialia sicca, quæ quidem vim solutoriam actu proximo & abluto minimè obtinent, ab actu secundo accipiunt, accedente igne reverberii, ut ♁. ☉. ☿. quæ ignis beneficio in actum solvendi & discontinuandi erumpunt.

Communiter actu humidis menstrui nomen attribuitur, HUMIDAQUE talia menstrua constituuntur vel AQUOSA insipida, vel SALINA, vel OLEOSA sulphurea. AQUOSA per decoctionem & infusionem, vegetabilium & animalium partes, saccharum item, & salia per irrigationem solvunt. Scammonii extrahendi

Menstrua humida, aquosa, solvunt sal, saccharum.

Σακχάρου,
αλοεν.

☉ vini
non solvit
saccharum

nec ☉ ♀.

Aquea men-
strua non sol-
vunt oleosa
corpora.

Salina men-
strua solvunt
metalla.

hendi menstruum commodum est aqua fumarizæ, endivizæ. Aloën solvit aqua endivizæ, & succus rosarum, violarum. Saccharum & sal potestati olei vini sunt exempta, & ab eo solvi non queunt, inquit *Sala aphor. chymiatrico* 16. Qui id negant, & aurigas monstrant, semina anisi & fœniculi saccharo incrustata in spiritu vini ardentem injicientes, tussiculosos etiam, spiritus vini penetrantem violentiam saccharo accenso retundentes, actum agunt. Si quædam sacchari solutio adparet, non spiritui debetur, sed phlegmati. Unde etiam saccharum non prius solvitur, quam flammâ in auras dissipatâ. Actum agunt, qui ☉ ♀ ad cœruleum colorem calcinatum, tincturam extracturi, imbunt spiritu vini subtiliter rectificato. Nihil solvitur, priusquam spiritus in auras evanuit, tum phlegma solutionem inchoat.

Solventia liquida insipida, atomos sulphureas rerum elicere non possunt. Aquæ enim cum oleo nulla affinitas, autore *Sala aphor. chymiat.* 18. Non expugnat veritatem aphorismi, & universalitatem *Laurembergius, defensione animadvers. quest.* 3. cum, ut probet, per menstrua insipida posse elici oleum, docet: ex anisi & thymo, per affusam aquam, quæ illorum seminum & herbarum partes pervadit, & oleositatem educit, elici oleum, idemque sine eâ elici non posse. In hoc actu non extrahit aqua oleum, & sibi approximat, ut menstrua solent, sed facit solum ad macerationem seminum, Ignis post educit è potentiâ materiæ oleum ipsum, nisi actu ante inexistat.

SALINA, acuta & corrosiva menstrua mineralia & metalla solvunt, his enim sunt homogenea, nec ullius metalli sine salibus fit solutio, cò quod majori ex parte sale consistunt. Prius tamen, quam adhibeantur salia, attenuanda sunt, & exaltanda, quod fit, si in spiritus redigantur. Spiritus hi nihil aliud sunt, quam atomi salium, cum ▽ permixta & diluta. Spiritus hi, quam primum corpora tangunt, aggrediuntur, pervaduntque eadem, & in particulas invisibiles comminuunt. Hæ spiritui solventi innatantes adeò arctè ab ipso tenentur, ut etiam per poros chartæ transeant, nec ab ipso, nisi violenter, revelli queant.

Potabilem formam talia soluta repræsentant, & bibi possent, nisi corrosiva vis impediret.

Talia

Talia menstrua, quæ metalla solvunt, omnia sunt corrosiva. *Qua metalla solvunt menstrua, omnia sunt corrosiva.*
 Hæc *Angeli Sale thesis aphor. chimiatri. 23.* ab autore & *Billicbio* habetur pro infallibili. Impugnat eam *Laurembergius defens. animadv. & notarum, libro quæst. 5.* & in liquore insipido metalla solvi posse affirmat. Sed non persuadet.

Metalla hoc modo in liquorè converfa simplicia haud manent, sed talia esse desinunt. Ut metallum in igne fusum tamdiu liquidum manet & fluidum, quamdiu atomi igneæ cum eo sunt conjunctæ, illis remotis, crucibulo ab igne ablato, pristinam formam recuperat, ita etiam liquoribus solventibus in liquidam formam redactum, tamdiu liquidum manet, quamdiu atomi liquoris illius sunt cum ipso conjunctæ, & non amplius simplex dici meretur. Quæ contra adfert *Laurembergius quæst. 4.* nullius sunt momenti.

Quæ solvendæ menstruum appropriatum est ∇ : \odot \ominus R : *Menstrua salina specialia.*
 vel spiritus \odot proprio sale ad satietatem imprægnatus. Corallia, perlas, lapides cancrorum, acetum, succus citri solvunt, & quidem itidem corrodendo. Spiritus \odot -li, z , huc etiam pertinent.

Menstruum secretum *Zwelferi mantissa Hermetica* perlis, corallis, &c. solvendis aptum est spiritus \oplus . ex crystallis ipsius artificiosè paratis prolectus. *Abiue, inquit, Venerem ab impuritatis succo quodam vegetabili, & Baccho inebries, dabitque destillando spiritum miris virtutibus præditum, tum ad medicinam, tum multas alias operationes aptissimum.*

Omnes hi liquores sunt salini: quæ verò per salia fit solutio, appellatur corrosio.

OLEOSI & sulphurei liquores solventes, sunt varii. SPIRITUS vini & fecum vini inflammabilis communiter dictus, cum potius sit liquor sulphureus, dissolvit substantias resinosas, cum non solum naturæ sit sulphuræ, sed potius naturæ salino-sulphuræ, ut declarat *Zwelferus classe 7. animadvers. in extracta*, servit & jam solutioni metallorum in calces reductorum, Extractioni vegetabilium sufficit, qui ex tritico, adjecto fecum modico, paratur.

Oleum terebinthinæ à nonnullis eligitur, ita præparatum, ut nullo odore possit inquinare essentiam. Id impetratur *mentis tum.*

Q

Oleosa menstrua specialia.

Menstruum terebinthinæ.

eis ablutionibus Alii vinum & resinam terebinthi simul destillant, faciuntque menstruum terebinthinatam.

Inspida menstrua non possunt elicere essentias oleosas. Solventia menstrua inspida non possunt elicere oleosa, & sulphureas rerum essentias & substantias. Aqua enim cum oleo nulla adfinitas. Ita *Sala aphor. chymiatr. 18.* Quæ contra adfert *Lawrenbergius* de aniso, thymo, quorum olea ad destillationem apta redduntur, per adfusam aquam, quæ illorum partes evadit, & oleositatem educit, & de eorundem affinitate, ob symbolam qualitatem, humiditatem, illa thesin non evertunt, Aqua dissolvit totam vegetabilium substantiam, in oleum illud homogeneam familiaritate nullam habet potestatem, neque etiam ejus atomos sibi unit, supernatat. Concussione licet invicem atomi se pervadant, redeunt tamen statim ad ingenium, & se separant, olea tenuiora, ut anisi, supernatant: crassa, ut caryophyllorum, pentunt fundum.

Nova doctrina Polemanni.

Joachimo Polemanno lib. de φ philosophorum primum promulgata: Salina menstrua, ut lixivium salis φri, solvere etiam oleosa & pingua, & utrorumque atomos per minima misceri. Sic lixivium calcis vivæ in saponis confectione miscetur cum sebaceis. Sal cornu cervi volatile miscetur cum oleo, & spiritu. Sic θ φri resolutum solvendi φris florum menstruum est. *Judicant* id fieri ob magnam familiaritatem oleorum & salium, inde natam, quod dum calcinatio calcarii lapidis, & tartari vini instituitur, intensioris ignis interventu olea mutantur in salia & alcalia.

Enlucet.

Verum olea salinam naturam acquirere, altioris est indaginis. Ad diversas in φ substantias si respiciatur, alio modo difficultas expediri posse videtur.

CAPUT XV.

De causis operationum chemicarum inanimatis efficientibus ministris, minus principalibus, manualibus.

Instrumenta manualia.

EDIA activa instrumenta, minus principalia, inanimata, sunt MANUALIA, quæ manus cooperantur,

Eorum.

Eorum quæ- dam	Igni admo- ventur	Semper	} gracile { Craticula. Baculus ferreus. latum, Spatula.	} brevis tabellâ delineata.
		Pro arbitrio artificis		
	non admo- ventur	lignæum: Dioptra.	} Tabula ferrea. Mortariolum { vitreum. aurichalceum terreum.	
		metallica		

CAPUT XVI.

*Causa operationum chemicarum inanimata minis-
tra, quæ patiendi conferunt, proponuntur.*

1. Laboratorium.

Apparatus causarum seu mediolorum, quæ patiendi ad chi-
micas conferunt operationes, varius est. Quædam ^{Instrumenta}
loci vicem supplent IN GENERE, ut laboratorium, ^{passiva.}
quædam INSPECIE, ut furni, vasa, & quo utraque jun-
guntur LUTUM & GLUTEN.

Inter ea media, quæ LOCI VICEM supplent, primum lo-
cum obtinet LABORATORIUM, ædificium, seu domus chi-
mica, ^{Laboratorium,} cujus ingeniosa constitutio maximum potest ad exercitium
hujus artis adferre momentum. Ejus *ixvovzεαφιav* operosè pro-
ponit *Libavius comm. alchem. part. 1. lib. 1. de scevasticâ artis cap. 8.* ^{Delineatio Li-}
orthographiam & sciagraphiam, in quâ non solum necessitati, sed ^{barviana,}
etiam dignitati nonnihil tribuit, ^{capite 9.}

Celebre fuit laboratorium invictissimi Imperatoris Rudol-
phi, constitutum in aulâ Pragensi.

In Europæ Academiis nullibi, quantumvis chimia publicè
& privatim tradatur & exerceatur, sumtibus publicis nutritio-
rum extructum habetur laboratorium. Professores artis hujus
suis sumtibus exstruunt loca, operationi & informationi apta.

Promittitur
laboratorium
novum.

Designavimus locum chemicis laboribus aptum, in suburbano nostro, longum pedes Geometricos XL. latum XXIV. Specimen curiositatis hujus exhibebit ætas imminens.

CAPUT XVII.

*Causa altera inanimata ministra, qua patiendo prod-
est, loci vicem supplens in specie, nimirum Furnus.*

Nomen Gra-
cum.

MINISTRATUR à Græcis ἰπνός, κάρμεν, Φῆρυ, Φανός, κλίβανος, μαγείειον, Etymologus & Hesychius. ἰπνός κλίβανος 5. epidem. sect. 5. t. 51. Vall. & sect. 5. no. 52. ut & 7. epid. no. 80. Foef. furnus figulinus. Ita emendat textum pro ἰπνός equinus, Reinesius variar. lectionum, lib. 1. cap. 12.

Fornax.

Fornax & furnus pari ambulant passu. Furnus est locus, capla & velut officina Vulcania, ignis coërcendi, regendi, rectèq; administrandi gratiâ excogitata. Calor in potestate artificis esse non potest, nisi inclusus, & in diverticula ingeniosè distributus. Adjumento huic scopò domicilium & Vulcanium illud claustrum est excogitatum.

In structurâ
obseruanda
1. Simpliciter

In constructione fornacum licet vice primâ non succedat negotium, non cessandum ab opere, sed in oculis habendum, quod gladiatoribus languentibus acclamari solebat: REPETE. In defesso opus est labore.

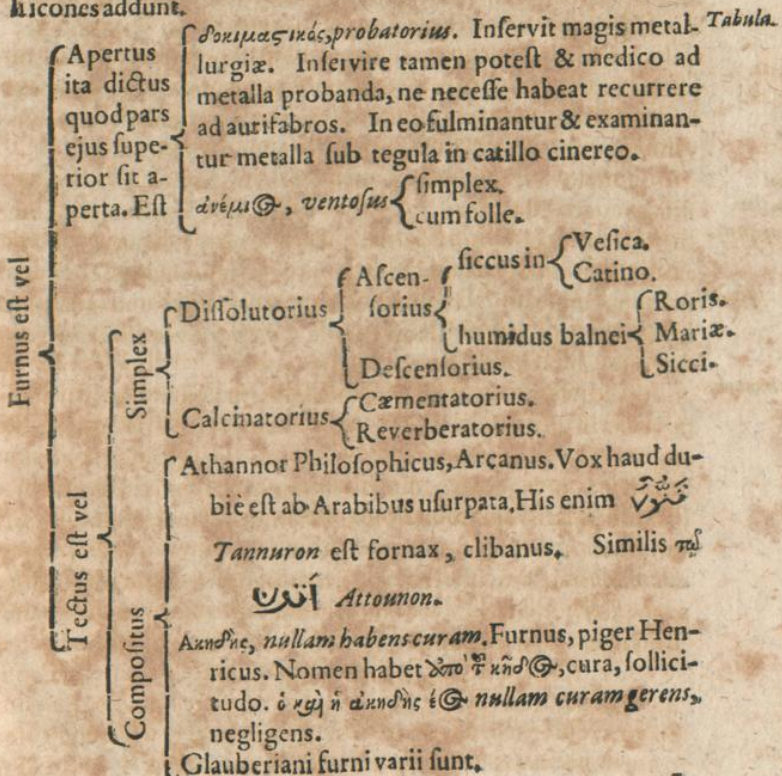
STRUCTURA varia est, constans ex partibus, simplicioribus, & magis compositis. SIMPLICIORES sunt LATERES, iique vel crudi, qui ad nutum artificis scindi possunt, & cum luto in unam cristam coalescunt, vel cœcti. LUTUM conficitur ex argillâ bonâ, tenaci, non lapidosâ, cui arena per cribrum à lateribus liberata, & tomentum pilorum, percussione baculi benè dilatati, admiscetur. Nonnulli & fimum equinum, & ferri scoriam addunt. FERRAMENTA etiam necessaria sunt, in pluribus duplicia. 1. CRATICULA portandis carbonibus apta. 2. Laminâ transversos duos digitos lata, vasi sustinendo accommodata.

Composita par-
tes:
infima,
media.

COMPOSITIORES partes, seu regiones aptè inter se connectæ tres sunt: INFIMA κωνίσειον cinerarium, in quam decidunt cineres, qui ignem suffocarent. Foramen habet, per quod cineres eximuntur, & aër ad ignem ventilandum intrat. MEDIA est

est πυρκαϊνικὸν focus, carbones continet, à subjectâ per ferream
 cratem seu septum distincta. Foramen habet, per quod carbon-
 es immitti queunt. SUPREMA pars est ἰγρὰ στήθων ergastulum
 ipsum, vasis recipiendis dicatum. Ad LATERA superius habet ^{laterales.}
 quatuor foramina, spiracula & REGISTRA communiter appel-
 lata, ad aëris immiſſionem, & fuliginum expulsionem, adeoque
 ignem regendum accommodata.

DIFFERENTIÆ. Varietas furnorum ingens ligneis vel ^{Differentia.}
 æneis typis delineatur à Libavio com. de alchim parte 1. lib. 1. de ſce-
 vasticâ artis, & Daniele Mylio lib. 2. basilic. philosoph. de furnis & va-
 ſis philosoph. cap. 2. Videatur etiam Rhenanus ☉ put emerg. Singu-
 li icones addunt.

Q 3

In

*Excominuum
furnorum
Glauberiano-
rum.*

In furnis construendis dexteritatis laudem obtinuit præ omnibus *Joh. Rud. Glauberus*. ediditq; tractatum, cui titulus: FURNI NOVI PHILOSOPHICI, in quib9 demonstratur modus singularis, spiritus, olea, flores, & similia vegetabilia, animalia, & mineralia medicamenta præparandi, Libris quinq; hic est comprehensus.

*Duo furni sunt
peculiares,
Alter furnus
ἀκεσδης.
Nominis ratio.*

Duo furni inprimis mentione digni **ἄθηνον** καὶ ἀκεσδης, *athannor & incuria.*

ὁ ἀκεσδης, ἢ ὁ τῆς ἀκεσδίας ἰπνός, ἢ μὴ κινδερμονίας ἔχουσα καὶ ἔμφυτος, *incuria furnus*, Acedia vulgò, quoa non indigeat multa *vigilantia*, dicitur, aut, ut *Dornaus* ait, quia lentum aut pigrum subministrat ignem, *Henricus Piger*, der faule *Hütze* etiam appellatur, à negligentiori administratione, & quia curatorum suo indulget quietem, somnumque, & connivet ad operas. Sapientia furnace potius appellari debere censet *Libavius*, est enim in ejus apparatu magna solertia, major in regimine, maxima in rerum ipsarum conveniente accommodatione, absolutioneque artificiosa.

*Duplex
1. Simplex.
2. Compositus.*

Duplex est: simplex vel compositus. SIMPLEX, solitudinis, uno constat furnace. COMPOSITUS, plurium rivalium furnorum. Appellatur etiam societatis acedia. Ad unam turrim ampliolem duo vel plures constituuntur furni, ut inde ex communi foco, tanquam præsepi, beneficium caloris & nutrimentum ignis accipiat quilibet. Plura egregia *Libavius comm. alchim. parte 1. lib. 1. de scevastica artis cap. 29. & 30.*

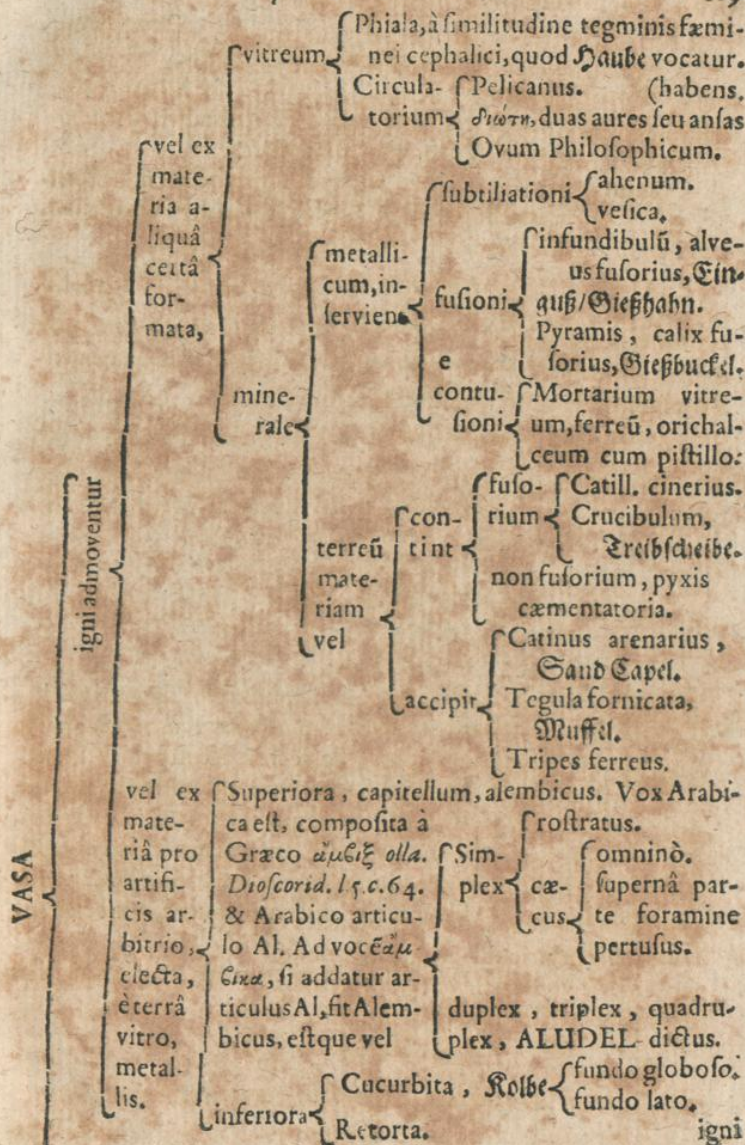
1. Athannor.

ATHANNOR, ut in genere indiscretim quemlibet furnace notat, ita in specie furnace arcanorum, STRUCTURA ita concinnata est, ut non tangat ignis materiae conceptaculum, sed solum halitum *Ἐγμοποιούν* debito gradu moderandum conferat. FIGURÆ à *Libavio comm. alchim. part. 1. l. 1. de scevastica artis c. 32.* exhibentur. Peculiarem commendat *Henricus Conradus*, libello *de athannore*, clariùs describit, & icone illustrat *Sennertus. lib. 5. inst. part. 3. sect. 2. cap. 11.* Ellychnium ex alumine plumoso conficitur. Talis nobis etiam est ad manum, nostrisque infervit usus.

CAPUT XVIII.

*De tertia causarum ministrarum inanimatarum,
qua passendo profunt, operationibus, cac, nempe de Vasis.*

VASA

igni

} igni non adpli- cantur	} conti- nentia	} Receptaculum, Borslage	} magnum. collo lōgo. medium.
	} transmittentia	} Tritoriū, infundibulū, Fischez. Separatorium hypoclepticum, Schiedglas.	

ALUDEL vox Arabica non nemini esse videtur قَلْدُون

Tsaluson tria vasa lacte seu mulcturâ implens *Camela*. Item, quæ tribus uberibus arefcentibus ex tertiâ mulgetur : vel quæ ex tribus mulgetur, uno ubere sicco.

قَلْدُون *Tsaluson*, *triens*. Sed meritò ambigitur, an vox

Aludel illustrari sic queat. Magnam corruptionem vocis factam esse oportet, ait *Frischmuthius*, si ab alterutrâ voce Arabicâ tò Aludel derivari dicatur.

CAPUT XIX.

De scissurâ vitrorum.

Hæc fit variis
modis.

- 1.
- 2.
- 3.

Hæc fit variis modis. 1. Filum sulphuratum simplex vel duplex circumvolvitur circa collum vitri, cum deflagravit, aqua frigida aspergitur, sic decidit actutum. 2. Felicius succedit operatio, si adamante aut smiride locus ante designetur. 3. Circuli ferrei varii ad manum sint, qui exactè ambiant vitra decurtanda. Igni admota candescant, & vitro applicentur ignita. Tum aliquot guttæ frigidæ aquæ aspergantur. Inderimula apparebit. Hancferro candente sequere, donec circumlum compleas.

Vasa in quibus medicamenta adservantur, telis emplasticis nonnunquam munienda.

CAPUT XX.

De sigillo vasorum hermetico.

℞. Phia-

R Phialam materiâ circulandâ repletam, collum ejus trans-
mitte per fundum ollæ, foramine pertusæ, instar pollicis
transversi, & ultrâ, circumjice carbones, intende ignem,
ut vitrum mollescat, & coalescat, vel forcipe comprimi
queat. Vel phialæ colli orificium obtura turundulâ aut pistillo
ligneo. aut cerâ Hispanicâ liquefactâ.

*Modus sigil-
landi.*

Vitra peregrè mittenda obturantur subere vel cerâ, & vesicâ
bubulâ vel suilla madefactâ, chartâ superimpositâ ope cannabini
fili obligantur.

CAPUT XXI

de LUTIS agit, & GLUTINE

Lutum inter ministras inanimatas, quæ patiendo ad
operationes conferunt, causas, locum obtinent duo hæc.

LUTI magna habebatur olim ratio in arte statuariâ.
*χαλεπὴ ἐστὶ τὸ ἔργον, ὅταν ἐν ὄνυχι ὀπιλὸς γένηται. Sen-
tentia hæc est Polycesti statuarii, libro 2. συμποσιακῶν probl. 3. Plu-
tarcho autore. Alludit plastes ad fictorum consuetudinem, qui su-
perinducto ungue commissuras marmorum explorabant.*

*Luti antiqui-
tas.*

Difficilis est etiam luti chimici præparatio, & ad commissu-
ras valorum terreorum ac vitreorum accommodatio.

Luta chimica.

Varia luta describit *Beguinus tyrocinio libro 1. cap. 6.* eaque
satis probata pro fornacibus construendis, ex terrâ pingui, & pilis
vaccinis, pro retortis loricandis, ex argillâ figulinâ, stercore equi-
no, farinâ laterum, squamâ ferri, vitro pulverifato, vitris fractis
consolidandis, ex calce viva & albumine ovi, super laciniam line-
am extendenda. Juncturæ alembici cum cucurbita accuratè occlu-
duntur, ne vel minimum exspirare possit, paratis loris ex intestinis
vel vesicis bubulis. Hæc aqua emollita, applicata, & indurata, fir-
miter, instar glutinis, adherent.

*Parandi mo-
dus.*

LUTUM aquaticum appellatur, quod in aquis & vapori-
bus durat.

*Lutum aqua-
ticum.*

Commissuras canalium cupreorum, per aquas transmissio-
rum, cum doliis ligneis refrigeratoriis, quæ ad aquarum destilla-
tiones adhibentur, munire solent artifices affusa pice.

R

GUER-

GUERNERI ROLFIN-
CII, CHIMIÆ IN AR-
TIS FORMAM REDA-
CTÆ,
LIBER III.

Τὰ τεχνουργήματα, opera seu effectus
operationum proponit.

SECTIO I.

ARTICULUS I.

CAPUT I.

Eorum divisio generalis, ex sententiâ Liba-
vii, Sennerti, & Beguini.

Divisio Liba-
vii.

Sennerti.

Libavius syntagm. arcanor. chim. opera chimica di-
stinguit in 1. magisteria, 2. extracta, 3. quintas essen-
tias & elixiria, deq; iisdem ordine, octo libris agit.

Sennertus de consensu & dissensu cap. 19. eandem
adfert distinctionē. Magisteria appellari etiam posse

aii IMMUTATA vel PERFECTA: extracta verò SECRETA
vel SEPARATA. Tertiam verò classē vocat COMPOSITA.

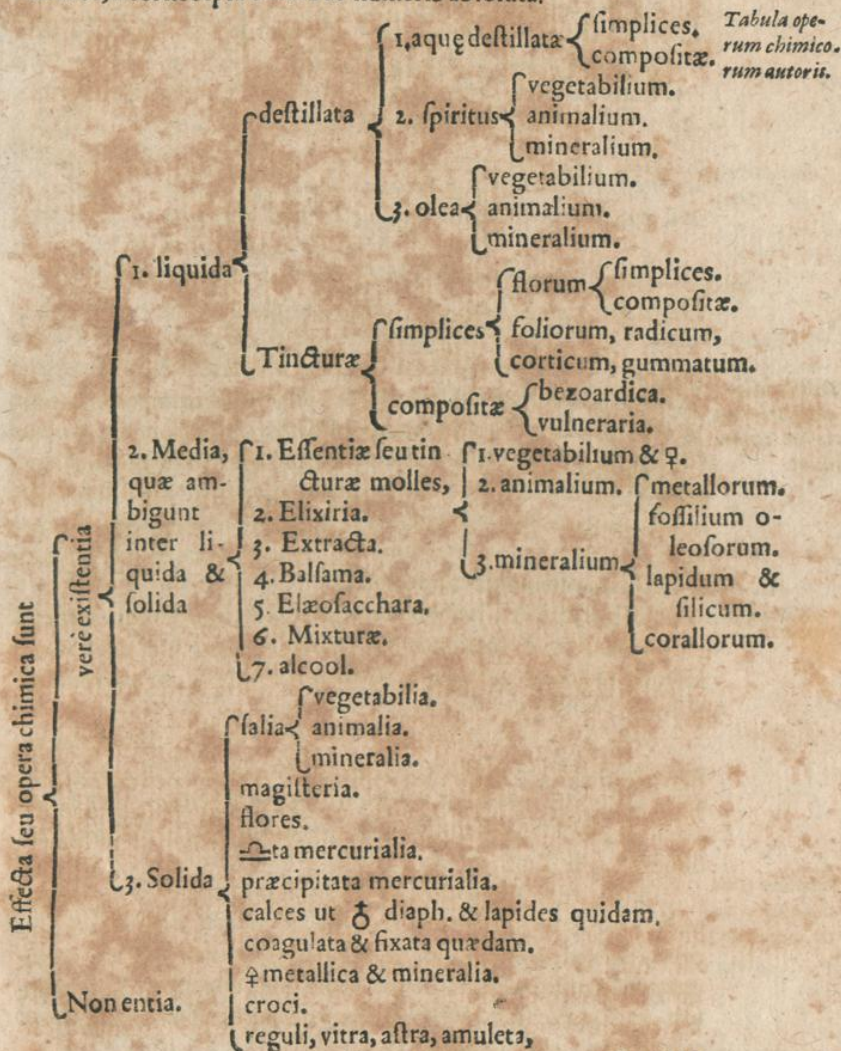
Fundamentum distinctionis præbet corporum, circa quæ
occupatur chimia, natura & proprietas. Homogenea corpora ex-
hibent magisteria; heterogenea, quæ non integra sed separata ex-
petuntur, præbent extracta. Composita in mistis habent locum.

Beguini.

Beguinus tyrocîn. chim. lib 2. in præmio, effectus opera-
tionum, sive, ut quibusdam appellantur, species chimiques compen-
diosius & clarius redigit ad tres classes: liquidas, molles, & du-
ras. Ad LIQUIDAS refert aquas destillatas, aquas fortes, spiri-
tus, olea, tincturas liquidas. Ad MOLLES refert balsama, extra-
cta, tincturas molles, & solidiores. Ad DURAS referuntur cal-
ces, croci, stalia, flores, magisteria, tincturæ liccæ, quinta essentia.

Diffi-

Difficilis est salebrosa Libaviana Διατύπωσις. Beguinæ Επιχειρησις.
facilior, licet necipsa omnibus numeris absoluta.

R 2

CAPUT

CAPUT II.

DE EFFECTIS ET OPERIBVS CHIMICIS in specie
I. LIQUIDIS, ET I.De primo genere Liquidorum, nempe
DE DESTILLATIS
in genere,

¶ I. in specie

De aquis, phlegmati, inutili sub *¶*curio contento
principio, quæ à chemicis adscribuntur.Destillata li-
quida primam
classen consti-
tuunt.**D**rimam classen eff. etorum chemicorum constituunt
LIQUIDA, & quidem prima eorum species, nempe
DESTILLATA. In horum præparatione excellere,
est inter præstantes eminere, eam excolere, est sum-
mo homines cumulare beneficio, & summâ seipsum beare volu-
ptate. Videre hîc licet artis cum natura ludentis, aut potius naturæ
artificiose ambulantis miracula.

Nomen.

DESTILLATA NOMINANTUR, quæcunque benefi-
cio caloris, in vaporem, res virtute medicamentosâ præditas re-
solvunt, ut deinde guttarum, stillarumve in modum proveniant,
& in vas recipiens derivent.

Differentia.

DIFFERENTIÆ variæ licet videantur, ad tres classes ta-
men redigi possunt omnes: suntq; aquæ, spiritus & olea, AQUÆ
appellatur, quæ ad aquæ naturam propius accedunt, de essentiâ
medicamenti aliquid continent: verum illud aqueâ humiditate
dilutum ac mistum.Simplices aquæ
an habeant vi-
res mistorum?Simplices destillatæ aquæ vegetabilium, *Autore Angelo Salâ
aphor. chimitr. sect. 2. aphor. 11.* non habent in se qualitatem præ-
dominantem, virtutesque corporum, à quibus eliciuntur. Albæ
enim cum sint & insipidæ, facillè dispicitur, quod sale & sulphure
sint destitutæ. Econtrâ vires vegetabilium adferit *Laurentber-
gus in notis t. 22. & questione 22.*

DISTRIN-

DISTINCTIONE videtur res expediri posse. Non habent *Distinguitur.* omnes virtutes, sed aliquas solum. Aquæ licet non participant de sale & oleoso sulphure, mercurialibus spirituosis tamen abundant partibus utilibus quibusdam, quæ se permiscunt phlegmati, inutili principio. Hæ virtutibus quibusdam imbuunt aquas destillatas. Puræ autem aquæ destillatæ, phlegmata simpliciter dictæ, omnis sunt virtutis expertes.

SPIRITUS nominantur liquores, qui spirituosus & essentiam *Spiritus quoniam?* medicamenti continentibus abundant partibus, aquæ humiditatis maximâ ex parte expertes.

OLEA appellantur, quæ pinguem oleosamque naturam *Olea.* habent, & quidem inflammabilem.

Tria hæc nomina sæpe confunduntur. Non rarò, quod *Promiscua, & indistincta nomina usurpatis.* spirituosum est, nominatur aqua, quod aqua, spiritus. Olei appellatio etiam vagabunda est. AQUA CINAMOMI magis est spiritus, quàm aqua. SPIRITUS VINI, magis est oleum, quàm spiritus. AQUA FORTIS magis est spiritus. SPIRITUS TEREBINTHINÆ magis est oleum, quàm spiritus. Spiritus tam vegetabilium quàm mineralium, abundant phlegmate, & aquis permisti sunt spiritus.

Triæ frequentissimè destillantur ex herbis, rariùs ex radicibus, lignis, aut aromatibus, nonnunquam ex partibus animalium, *Ex variis aqua destillantur.* semper per ascensum ferè, rarò per descensum.

CAPUT III.

AQUÆ DESTILLATÆ SIMPLICES.

I. ROSARUM PER ADSCENSUM.

Rosar. rubr. fragrantiss. recent. q. v. *Modus concinnandi aquam rosarum.*
Ex cucurbita vitrea, in Balneo maris, per alembicum, juncturis benè clausis, destilletur aqua. Nobilior fit, si super recentes rosas reaffundatur, idque tertia vice repetatur.

Ut ODORATIOR sit, supra alias fermentatas rosas destil- *odoriferam,* latam.

R 3

latam aquam effunde, & iterum extilla. Vel 2. granum ambræ & moschi, in extremitate rostri alembici impone, in petiâ ligatum, vel 3. nodulum ex his cordialibus, destillata aqua immitte, filio lineo alligatum.

*Coloratio-
rem.*

Ut COLORATIO ex alembico descendat, flores rosarum recentes alembici lateribus insperge, spirituque Φ -li eosdem irriga. Rubescens descendit aqua, cum admiratione adstantium, artificii ignari qui sunt.

ALIA.

Alius modus.

Re. Rosas recentes rubras, quibus anthera lutea sunt demta.
Impletur illis cucurbita vitrea ad medietatem, illaque in MB ponitur, aquâ adhuc frigidâ. Imponitur huic alembicus novis floribus repletus, & appposito recipiente vase, juncturis lutatis, ignis accenditur. Sensim vapor ascendens in alembico condensatus, in recipiens per rostrum extillat roseus.

RESIDUUM mortuum caput formetur in orbiculos, qui ad usum servantur.

AQUA ROSARUM PER DESCENSUM.

Re. Rosas incarnatas recentes. q. v.

*Modus destil-
landi aquam
rosarum per
descensum.*

Reconde in vas terreum, ejusque collum oblongum inverte, ut deorsum vergat, & per laminam ferream transeat in furno affabrè facto. Carbonibus incensis cinge basin vasis. Sic sensim aqua in vas suppositum stillabit.

*Mulierculæ
rum compen-
dium.*

Mulierculæ, compendium quærentes, ollam terream majusculam operiunt, & obducunt linteo. Huic insternunt rosas recentes, & deluper accommodant patellam ferream vel cupream, carbonibus tectam. Cùm incalecunt rosæ, exsudent liquorem, collectus hic in ollâ, odoratâ fragrantia matrem refert.

*Vfus aqua ro-
sarum.*

USUS AQUÆ ROSARUM cephalicus & cordialis magni æstimatur, odore recreat, & languentes vires resuscitat. ORBICULI cucuphæ loco gestari possunt, suprâ locum concursus futuræ coronalis & sagittalis.

CAPUT

CAPUT IV.

Aqua cinamomi spirituosâ.

Cinamomi selecti ℥j.

crassiusculè contusum excipiat

▽ rosacæ, & vini odorati ā ℥iij.

Maceratione factâ in vase benè clauso, aliquot dierum curriculum, destillatio instituitur in vesicâ cuprea, per alembicum. Albicantior prima aqua seorsim excipiat, quæ melior. Altera mediocris: tertiâ vilior est.

VIRES. Recreat omnes animæ functiones.

DOSIS à ℥ss ad ℥j. & ultra extenditur.

UTENDI MODUS sumitur per se, vel cum aliis.

Preparatio.

Vires.

Dosis.

Modus utendi.

CAPUT V.

Aqua florum lil. convallium.

R flor. lilior. convallium ℥j.

Contundantur in mortario marmoreo, aspersâ modicâ aquâ propriâ. Exprimatur succus. Hic phialâ vitreâ, seu cucurbitâ vitreâ exceptus destilletur secundum leges artis, in Balneo maris. Aqua excipiat receptaculo decenter. Extractum residuum quod manet, adfervetur in vase vitreo vel terreo; vel ad extracti ℥j. adsumantur sacchari canar. ℥iij. & F. Sirupus justæ consistentiæ.

VIRES cephalicæ sunt admirandæ.

DOSIS ℥j. vel ij.

UTENDI MODUS per se, vel in julapiis.

Preparatio.

Vires.

Dosis.

Utendi modus.

CAPUT VI.

Aqua cerasorum nigrorum.

R Cerasa nigra q. pl.

Contusa cum nucleis in mortario, stent in digestionem, aspersa modico vini. Destillatio instituat in MB. vel si copia adfit, adaugeta vini quantitate, in vesica cuprea,

Preparatio.

VIRES.

Vires.

VIRES Antiepilepticæ celebrantur.

Dosis.

DOSIS ℥ij. vel iij. vel quantum cochleari comprehendi potest.

Utendi modus.

UTENDI MODUS. Miscetur etiam julapiis & potionibus cephalicis.

CAPVT VII.

Aqua Vitalis cordialis microcosmica.

Aqua mumi-
alis.

Rest autem illud, halitus hominis jejuni, manè ore benè aqua mundato in phialam vitream fortiter, & diu inspirando immisus, & propter ἀνίπνευστον frigoris, in ∇ m solutus.

Vires.

USUS. Summum, si id fiat bona intentione, corde puro, precibusque devotis, habetur in morbis incurabilibus confortativum, ab illis, qui halituum censent magnam esse efficaciam.

Fundamenta allegant tam ex sacris, quam profanis. 1. Deus Adamo per halitum inspiravit animam. 2. Elisæus inflatione spiritûs puero restituit vitam, 2. Reg. 4. 3. In osculis officiorum, tam sanctorum, quam profanorum, *basus* pudicorum affectuum, & *suavis* libidinum, sive udi sint, sive sicca, præcipuè si tarda sint, & collis labris, editoque molliculo & fracto sono, diuisa, jaciuntur veriùs & impingantur, auferanturque, quàm dentur, maxima vis. οἱ ἐρῶντες φιλήμασιν, eleganter *Aristenetus* lib. 2. epist. 19. ὀπισνάπιωσιν τὰς ψυχὰς. ψεύδουσιν αἱ ψυχὰὶ διὰ τῶν σωματίων πρὸς ἀλλήλας, καὶ οὐδὲ τὰ χεῖλη συναπιῶσιν. καὶ ἡ μίξις αὐτῆ γλυκεῖα γίνεταὶ τῶν ψυχῶν. *amantes per oscula jungunt animas. Festinant invicem anima per ora, concurrunt que circum labia, & mistio dulcis fit animarum.* Addere liceat joco-seria. Magna est potentia osculi pacis & matrimonii. Per halitûs inspirationem dissipati sunt bellici furores, qui duo potentissima regna Galliam atque Hispaniam turbarant: suffecti sedati amores, qui animos regum ipsos reconciliarunt, Vatiniano ante æstuantes odio.

Επιμερισε.

Sed non videtur operæ precium, & laudes & fundamenta hæc ad commendationem hujus medicamenti magni æstimare.

CAPVT

CAPUT VIII.

Aqua analeptica, ex animalium
partibus destillata.

R	Pulm. vulp. vituli a no. ij. carniū vitul. bovina junior. a ℥ij. caponis dimidii ℥ $\frac{1}{2}$. perdicum pectus utrumque. sang. porcini recentis ℥j fol. pulmonar. salvia veronic. hyssopi tussilag. a Mij.	rad. caryophyllata iridis flor. diptami albi a ℥ii. sem. fœniculi anisi a ℥iiij. dactylor. ficuum ping. āa no. xij. passul. min. ℥j. major, ℥s. cinamomi. caryophyll. macis a ℥s. nuc. moscat. no. vij
----------	--	--

Preparatio.

Contusa, concila omnia secundum artem macerentur in aqua fontana, ad supereminentiam spithamæ, vini boni, pro arbitrato. Stent in digestionē vj. ☉. post destillentur.

VIREs sunt medicamentosa, destinata pectoris infirmitatibus refocillandis, spiritibus recreandis, temperiei nativæ partium conservandæ.

Vires confortantes.

Sunt, qui tales aquas, & quæ ex carne caponum seorsim extillantur, alimentosas pinguefactivas censent, quæ deperditam corporis substantiam reparandi vim habent. Patet, inquit Caspar Bravor. *resol. med. part. 3. disp. 4. de febre humor. sect. 5. resol. II. t. 3.* ex destillationum substantia, sapore, odore, subsequitisque utilitatibus, & ex remanentia rei destillatæ, quod non solum extracta fuit pars excrementitia, ac sudorifica substantia, sed propria centralis alimentitia, ac attemperans carnis ac herbarum.

Alimentaria.

Epiphanius Ferdinandus hist. med. 20. commendat aquam mirabilem ad impinguandum. Eandem *Fontanus ideâ medic. præf. cap. 3. art. 5.* commendat in hæctica febre.

Sed lincerus est iudicium *Sennerti instit. med. lib. 5. parte 3. Entineis. sect. 3. cap. 5.* nutriendi vires in glutinosa viscosa, stabili, & fixa, non in volatili substantia residere. Astipulatur *Helmonstius tract. de febr. cap. 12.*

S

CAPUT

CAPVT IX.

Serum lactis destillatum alterans.

Destillandi
modus.

RIn phialâ vitreâ vel terreâ, admoto alembico, justis ignis gradibus: instituat^r destillatio. Collectus liquor seruetur.

Vires.

VIRES. Ut serum lactis per se vim obtinet **LAXANDI**, non ratione butyrofæ partis conjunctæ, sed salinæ, ita destillatum alterandi & refrigerandi, relicta fallugine. Salfuginosum quid in eo agnoscit *Galenus*: nitrosum *Mesue*: nitri quippiam, vel aphronitri *Avicenna*. Salis in sero præsentiam arguit sapor extracti ex venâ sanguinis.

Serum per se
purgat.Destillatum
refrigerat.

REFRIGERANDI & alterandi vim in destillato defendit *Hippolytus Obicinus* libello de multiplici in medicinâ abusu, cap. 9. In sero purgantem vim agnoscit, in destillato nullam, sed alterantem solùm, reprehendens Medicos Venetos, qui contra rationem pro alterante in febribus exhibebant non destillarum.

Dubium.

R.

Dubiam thesin reddere videtur experimentum: Seri destillati hemina quinque aut plures bibita alvum solvunt. R. faciunt illud copiâ, non naturali laxandi *ôgum*. Sic acidulæ quædam diureticæ, innatâ quæ ad urinæ feruntur vias propensione, affatim epotæ, movent alvum. Quædam etiam, quæ adstringere debebant, minerarum vi, laxant alvum. Tales sunt **ACIDULÆ ROMANÆ** extra portam Flaminiam, vulgò del populo dictam, ad pontem Melvium nascentes. Talis est Nucерina, quæ terra lemnia, aut armenio bolo prægnans, alvum coarctare potius debet, & tamen si copiosè bibatur, laxat.

Dosis.
Veniendi modus.**DOSIS** in arbitrio est medici.**UTENDI MODUS.** Usurpatur per se, vel cum aliis.

R. Serilactis destill. ℥ij. succi citri ℥ij. iij. iiij. Misceantur diligenter, ex uno vase in aliud fundendo, & refundendo. Exhibeantur.

CAPUT

CAPUT X.

Aquæ destillata purgantes.

Magni estimantur ex foliis senæ, rad. rhabarbari, cortice radicis esulæ, fibræ hellebori nigri, bryoniæ, colocynthide exstillatæ aquæ purgatricis.

Aquas destillatas dari purgantes adserit Rulandus.

Martinus Rulandus progymnasm. alchimia qu. 26.

destillatione vim purgatricem non perire adserit. Temperie purgantis recedente, & corpore ejus corrupto & peremto, inquit, emanare qualitatem purgantem nihilominus in aliud corpus, illamque perdurare, & se latissimè extendere, exemplo LACTIS CAPRÆ, & ALIORUM VEGETANTIUM, purgantem vim habentium demonstrari potest. Ut vulgaris coctio & ebullitio decoctorum, siruporum, non dissipat vim purgandi, ita nec destillatio.

RATIO etiam suadere videtur, in destillatis purgantium aquis aliquam alvum irritandi vim latere. Extractum ex esulæ lactescentis radicis corticibus, foliisque paratum diutinâ coctione, & digestionem vim purgandi amittit. Exhalant nimirum partes subtiliores irritandi vi præditæ. Si illæ excipiantur alembico, & in aquam condensentur, verisimile est purgatricis facultatis fore participes.

Ratio confirmare videtur

Johannes Langius lib. 1. epistol. medicin. 53. Aquam rosarum destillatam, licet roborandi vim habeat, à Mesue de simplicibus cap. 12. deprædicatam, addit tamen eam non purgare, ut succum, vel per infusionem recentium paratum dilutum. 1. quia subtilis earum caliditas est igne dissoluta. 2. recondita formæ specificæ virtus, ut in magnete, colocynthide, scammonio, & aliis, per totam diffusa, disperditis aliarum subjecti partium viribus, suum robur retinere non potest, quin illius actio quoque disperseat. Unde aqua per alembicum de colocynthide, aut rheobarbaro extracta, alvum subducere nequit.

Langius negat.

Veritas suadere videtur, aquas tales segnes esse & pigras, nullius efficaciam, eic τὸ ἀρχαῖον in pristinum statum non redeunt. Periculum fiat. B. fol. senæ lb. pomorum colocynthidos no. v.

Επιχειρασ.

virri & Zi. aq. fontan. q. s. Aqua inde destillata nullius ad
alvum sollicitandum est efficaciar, magna licet sumatur dosis. Si
heroes hi vacillant, quid sperandum de pygmæis?

SECTIONIS I ARTICULUS II.

De alterâ destillatorum, sub utili Mercuriali,
secundùm Paracelsicos, principio, con-
tentorum, specie, spiritibus.

CAPUT I.

De vegetabilium spiritibus.

1. absinthii.

Vocis spiritus
πολυσημια.

1.
2.

Spiritus, vox est ambigua. Notat 1. aëreum halitum in-
conspicabilem, & contradistinguitur corpori, quod
ἀντίτυπον *renitens*, crassum & tangibile est. 2. notat
halituosum quendam spiritum, vi ignis ex misto eleva-
tum, qui licet astantis aëris frigore, atomis collectis, in liquo-
rem condensetur, nomen non mutat. Mercuriali à chemicis ad-
scribitur principio, & prolicitur ex vegetabilibus, animalibus ac
mineralibus.

Spiritus tripli-
ces.

1. Vegetabili-
um.

Parandi mo-
dus.

VEGETABILIUM spiritus sunt varii, sæpe aquarum no-
mine insigniti.

Et absinthii, card. benedicti, scordii, majorana &c. à caulibus cras-
sioribus separat. cum flore siccatorum, cujuslibet scor. sim, q. v.
Conscindantur, & cum modico fermenti & vini vel cerevisiæ fe-
cum, aquâ prius benè irrorata, condantur in dolio querno vel vase
terreo vitreato, donec ὄρῳ spacio. fermentatio peracta acido
odore percipiatur. Indantur vesicæ, & vini aliquot canthari
addantur, ut commodè & sine exustione destillari queant spi-
ritus. Oleum per filtrum, aut clepsydrum vitrum separetur,
scor. simque servetur.

Fires.

VIREES hi spiritus herbarum retinent.

DOSIS

DOSIS cochlearis quantitas.

Dosis.

MODUS UTENDI per se, horâ matutinâ nonâ, vcl pome-
ridianâ quartâ. *Utendi modus.*

CAPUT II.

De spiritu florum rosarum.

Rosarum rubrarum hortensium, vel sylvestris salis communis q. v. *Parandi mo-
dus.*
Misce mensurâ instratas cum sale. Pistillo post contusas
in dolio quærno, vel terreo vase, ad vasis tolerantiam,
loca in digestionem octiduanâ, benè clauso vase, donec aci-
dum spirent odorem. Post affuso vino destillatio instituat per
velicam, & alembicum. Seruetur spiritus.

VIRES. Cordiale & cephalicum est medicamentum. *Vires.*

DOSIS. Sine additamento, quantum cochleari dimidio *Dosis.*
capi potest, adsumitur.

MODUS tamen hic utendi non est perpetuus, sed ut pluri- *Modus usendi.*
mum aliis admiscetur, decoctis, aquis, julapiis, rotulis.

CAPUT III.

Spiritus cochlearia.

Ros. cochlearia recentia q. v. *Parandi mo-
dus.*
Contusa leniter & concisa grosso modo, destillentur adje-
cto vino bono odorato, non præviâ putrefactione, in qua
multi volatiles spiritus evanescere possent. Condensati vapo-
res, striis concentrati in alembico, excipiuntur vase vitreo oris
angusti, & ad usum servantur. Oleum si supernatet, idem etiam
colligatur.

VIRES. Calefacit spiritus hic, siccat, aperit, antiscorbuti- *Vires.*
cas obtinet *dividues.* OLEO virtutes hæ insunt eminenter.

DATUR spiritus ad ℥i. oleum ad gut. j. ij. *Dosis.*

UTENDI MODUS. Cum aliis spiritus penetrantissimus *Utendi modus.*
exhibetur. ☉ cum saccharo mistum constituit elæosaccha-
rum cochlearia.

CAPUT IV.

*Spiritus Veronica.**Processus.*

R *fol. veronic. mandat. & concis. sicca q. v.*
vini boni odorati Menf. q. f.

Stent benè clauso vase, in digestionem per octiduum. Destillentur per vesicam. Quod primò prodit, seruetur seorsim: secundarius qui sequitur spiritus mitior, etiam adseruetur.

Vires.

VIRES PRIMARIÆ sunt: calefacere, exsiccare, aperire, mundare. Impuris humoribus, tenacibus & lentis, inque pulmonibus collectis abstergendis, sanguinique in vasis mundando operam locat proficuum.

Dosis.

DOSIS cochlear. j.

Utendi modus.

UTENDI MODUS. Per se & in aliis vehiculis,

CAPUT V.

*Spiritus radice angelica.**Preparatio.*

R *radice angelica Brisgojenfis lbj.*
Maceretur in vino malvatico per octiduum, vase benè clauso. Post affuso vino generoso Rhenano aut Hispanico destillatio instituat in Balneo vel arenâ, juncturis benè clausis, lento igne, donec strix non amplius apparent, in alembico.

Vires.

VIRES Antipestilentialis est, sanguinem mundat, flatus discutit, stomachum & colon infestantes.

CAPUT VI.

*Spiritus radicum zedoariæ.**Preparatio.*

R *radices has in frustra majuscula concisas lbj.*
fl. sambuci sicca. sine pedunculis Miiij.
vini optimi ad eminentiam spūhama j.

Stent in digestionem lenis caloris per triduum, cucurbitâ, vesicæ bubulæ ope benè munitâ. Destillatio instituat per alembicum. Super residuum de novo vinum infundatur, & extilletur.

VIRES.

VIREs. Stomachicus hic est spiritus, inflationes ventriculi *Vires.*
dissipat, colico dolori, & hypochondriorum murmurationibus
auxilio est.

DOSIS æquat capacitatem cochlearis.

Cum aliis etiam usurpatur in julapiis præcipuè.

Dosis.
Vtendi modus.

CAPUT VII.

Spiritus radicum satyrii aphrodisiacus.

R rad. satyrii succulentarum, abjectis flaccidis ℥ij,
mica panis sumilag. Miiij
Spiritus vini, ad eminentiam spiritus hama.

Parandi mo-
du.

Contundantur radices ligneo pistillo, cum micâ, adfusa spiritus
vini parte. Subacta mixtura locetur in cucurbitâ terrea vel vitrea.
Post affunde V. Clauso vase digestio instituat in lento calore,
spacio 8 9 x. Exime deinde ex vitro, & benè exprime omnem
succum per linteum.

℞. hunc succum	nasturt. a ʒiiij.
macis	nuc. mosc.
cardam.	caryophyl.
sem. eruca	cubeb. ʒa ʒij.

In cucurbitâ cum alembico cæco, stent bene contusa, superfuso
vino generoso, ad cantb. vj. Digere per aliquot dies. Hinc muta-
to alembico, rostratum substitue. Fiat destillatio in cineribus. In
liquore prolato suspendantur nodulo inclusa.

moschi ʒj. ambræ ʒss.

VIREs. Purificato corpore & rursus benè nutrito cibus *Vires.*
boni succi, & facilis concoctionis, caponibus, perdicibus, ovis
tremulis, vino dulci Hispanico, aliquoties de die, etiam circâ tem-
pus concubiti, sumtus spiritus hic facit officium.

DOSIS. cochl. j. ij.

UTENDI MODUS. Per se sumi potest, aut cum vino
aliquo generoso.

Dosis.
Vtendi modus.

CAPUT VIII.

Spiritus ex seminibus calidioribus.

℞. sem.

Spiritus
*ῥιὰ ἀνεγ-
 μὰ τωv.*

R sem. anisi, fœniculi, carvi, cumini
 salis culinarii fecum cerevis. vel vini
 aq. fontan. q. l. ad eminentiam digitorum duorum.

Stent in digestionem per octiduum. Post adfuso vino optimo, per vesicam & alembicum rostratum, fiat destillatio in vas recipiens. Oleum supernatans separetur, & seorsim seruetur.

Carminati-
 vus est.
 Dosis.

VIREs. Colefacit spiritus hic, flatu discutit, ventriculū,
 pulmones confortat,

DOSIS cochl. j.

CAPUT IX.

Spiritus panis similaginei analepticus.

Spiritus
ῥιὰ ἀγρῶ.

R panem recentem ex furno extractum lb̄ iiij. v.
 nuc. moscat. n. x. macis ℥iij.
 caryophyll. ℥j. zingiberis, galang. āā ℥iij.
 vini boni, spirit. frumenti āā q. l.
 ad eminentiam sex digitorum.

Concisa, contusa, stent in digestionem. Post destillatio ex arena instituat. Destillatum bis vel ter cohobari potest, super panem novum, vel primum servari.

Vires.
 Dosis.

VIREs. Reficit spiritus deperditos.

DOSIS ℥j. ij. iij. per se vel cum alio liquore.

CAPUT X

Spiritus ardens ex floribus eliciendus.

Spiritus
ῥιὰ ἀνθῶv.

R

flor. rosar. violar. nymph. borrag. buglossæ, roris-
 marini, cujuslibet seorsim lb̄ v.
 sachari fini lb̄j. ♀ ad albed. calc. ℥l.

F. Stratum super stratum. Impleatur vas commodum, vitreum vel terreum. Ad ☉ vel in loco tepido fermentatur, per aliquot septimanas, post destillatur in MB per se, vel adjecto modico vini, aut ejusdem spiritui. Confortat cor spiritus rosarum, borraginis: pulmones violarum: lienem buglossæ: *ῥιὰ ἀνθῶv* seu *florum* roris-marini, cerebrum,

CAPUT

CAPUT XI.

Spiritus roris majalis, tritico & frumento insidentis.

roris hujus majori mense, cum linte. collecti. q. v.
Adservetur in dolio querno. Stent in putrefactione, per
oxidum. Post destilletur per vesicam, & rostratum alembicum.

*Spiritus
Spiritus*

VIREs confortat spiritus hic, seminali parentis suæ terræ potestate imprægnatus, actiones singulas microcosmi exaltat, ne-
tareoque suo balsamo nobiliora viscera reficit. Ad maris littus
collecto rore, ob salis marini roridi additamentum, acidulus fit,
& perlas solvit.

CAPUT XII.

Spiritus roris majalis compositus.

*silicum fluviatiliū, vel quod melius, montanorum majori
in centro crystallis exilib. qui micant, in Voigtlandiâ, qui-
bus ad vitra conficienda, loco arena utuntur, calcinatori.
roris majalis q. v.*

Idem compositus.

Destillatio fiat ex validâ cucurbitâ, observatis ignis gradibus.
Adservetur spiritus in vitro. Cum steterit aliquandiu, in super-
ficie colorabitur instar iridis.

VIREs adscribuntur ipsi confortantes nobilissimæ.
DOSIS ℥℥. in vino.

*Vires.
Dosis.*

CAPUT XIII.

*Spiritus è fructibus & baccis succulentis,
ut pomis, pyris, mespulis.*

fructuum horum q. v.

Exprimatur succus, qui clauso vase, debito modo deserveat.
Adservari potest seorsim, à fecibus separatus: vel per vesicam
& alembicum destillari.

*Spiritus fru-
ctuum succu-
lentorum.*

T

VIREs.

Vires,

VIREs GENERALES sunt : calefacere, POMORUM humectat & pyrorū; MESPILO RUM leniter astringit, languentique à fibrarum laxitate ventriculo auxiliatur.

Dosis,

DATUR cochlearis quantitate.

CAPVT XIV.

Spiritus fructuum, & baccarum minus succulentarum,

Spiritus juniperinus,

baccar. juniperi siccarum.

Contundantur, & aquâ tepidâ affusâ macerentur. Adjungantur feces cerevisiæ. Iterum stent in digestionem per quatuor dies. Destillentur. Vel : Vinum adfundatur loco aquæ, aut spiritus vini.

Vires,

VIREs. Calefacit ventriculum, calculum minuit, antipestilentialem vim obtinet.

Dosis,

DOSIS cochl. j.

Vtendi modus-

MODUS UTENDI, temporis ratione, matutinis horis, & eireâ noctem.

CAPVT XV.

Spiritus fructuum carnosorum, qui pulpam exprimendo præbent, cerasorum vel baccarum sambuci.

Spiritus cerasorum.

carnosa pulpa cerasorum nigrorum, exemptis nucleis, vel cum nucleis contusorum.

Item baccas sambuci cum nucleis conquassatas.

fecum vini vel cerevisiæ ad libitum, imò etiâ fermenti. q. s.

Fermentatio instituat, & destillatio per vesicam, postquam accescere, & vinum redolere inceperint, affusâ aquâ tepidâ. Rectificatio sequitur. OLEUM supernatans seorsim colligendum. SPIRITUS matris indolem sequuntur.

Vires,

CAPVT

CAPUT XVI.

*Spiritus aromatum: cinamomi,
caryophyllorum.*

R cinamomi grosso modo confracti, vel caryoph. ℥ij.
vini generosi q. s.

Destillentur ex vesicâ per alembicum, post debitam mace-
rationem, eo modo, quo olea eorundem destillantur.

VIRES sunt notæ.

Vires,

CAPUT XVII.

*Spiritus lignorum: guajaci, querni,
corylini, acidulus,*

R lignorum horum seorsim q. v.
Raspentur, vel grosso modo conscindantur. Retortæ in-
dita, & recipiente vase applicato, iusto ignis regimini subji-
ciantur. Exstillat primò phlegma, mox spiritus, post oleum.
Separandus spiritus ab oleo, per infundibulum clepsydrum, vel
per chartam emporeticam, antea aquâ simplici madefactam, &
rectificandus ex cucurbitâ per alembicum vitreum.

VIRES Διαφοριτικæ, per habitum corporis massam san-
guinis purgant. GUAJACINUS lui ♀: QUERNUS & CO-
RYLINUS epilepsiæ medentur. Menstruum præbent commo-
dum ad extrahendam tincturam corallorum:

Vires.

CAPUT XVIII.

Spiritus aceti vini.

R aceti vini acerrimi canth. iij.
Indantur cucurbitæ terræ vel vitreæ humiliori, & impo-
sito alembico vitreo destillentur ex cineribus, primùm
lento igne, & exhibit phlegma insipidum. Hoc, cum acidæ guttæ
observantur, remove, & in aliud vitrum effunde. Apposito ite-
rum vase recipiente, ignis gradibus auctis, exstillabit acidulus

Modus.

T 2

spiri-

spiritus. In fundo remanebit crassus niger liquor, salinus, qui seorsim excipiendus, appellatur ACETUM RADICATUM, corrosivis salibus in spiritibus resolutis imprægnatum. Hoc ad metallorum, illud ad vulgarium medicamentorum solutiones adhiberi potest.

Aceti genera-
tio ex vino
densis immersa
tenebris.

Spiritus vini
& ✕ diverso
se habent mo-
do.

Acetum est vini partus. Generationis ejusdem ex vino modus obscurus, à Sennerto in paralipomenis clariùs est enodatus.

Destillatio vini & aceti non uno habet modo: Ex vino primùm prodit spiritus seu oleum: ex aceto primùm phlegma, post spiritus. Vinum phlegma suum post se relinquit: acetum præemittit.

Spiritus seu oleum vini inflammabilitate se commendat: aceti spiritus ἀφλογιστός. An eis τὸ ἀρχαῖον redire queat, & inflammabilis rursus fieri, sive solus, sive corallii permixtus, dubitatur.

Vires à tempe-
ramento, quod
ut in ✕, ita
et ejus spiritus
calidum.

VIREs. Spiritus ✕ti obtinet aceti, matris suæ, indolem. TEMPERIES utriusque calida. Frigidum esse acetum, testatur

Galenus 3. de vict. rat. in acuis t. 38. Non evincunt FRIGIDITA-

TEM aceti, quæ adfert Galenus 1. de simpl. medic. facultatibus c. 17.

18. 19. 20. 21. Nec illi satisfaciunt, quorum mentionem fecit idem,

loco citato cap. 19. οἱ μὲν τὸ ὄξϑος λέγουσιν, οἷον τελνεῖται καὶ νεύρον εἶναι τὸν οἶνον, qui acetum quasi mortuum vinum vocant. Nec est simul

CALIDUM & FRIGIDUM secundum diversas partes. In se calidum est, adjunctum phlegma seu aqua frigida. Hoc ab atomis

illius calidis ad intimos deducitur poros. DIVERSUS tamen in vino & aceto CALEFACIENDI MODUS. In vino Galenici

calefaciendi vires adscribunt igneis, Chimici in vino sulphureis,

in aceto salinis partibus.

Acrimonia, ut
in ✕, ita est.
iam in ejus do-
minatur spiri-
tu.
Non adscribi
potest figuris.

ἢ ὄξύτης, ACRIMONIA utriusque est manifesta, ut & MORDICATIO. Acre est acetum, acris est spiritus. Epicurao-
rum ex mente, sapor hic sequitur τὰ χήματα πῶν ἀτόμων, figuræ
corporum minutissimorum aceti, eo modo se habentium, ut in po-
rulos linguæ subeuntes, haud debitam cum ipsis habeant com-
mensurationem, sed dum triangulæ sunt, vel quadrangulæ, in-
curvæ, crurumque inæqualium, apicibus suis linguam feriant.

Aristoteles verò, libro de sensu & sensili cap. 4. reprehendit in

Demo-

Democrito, quod sapores retulerit ad figuras. 1. figuræ sunt objectum visûs. 2. σχήματα τῶν σχηματι εἶδοει εἶναι ἐναντίων, figura figura non putatur esse contraria. 3. ἐτι ἀπέριων ὄντων τῶν σχηματῶν ἀναγκαῖον καὶ τὰς χυμῶς εἶναι, figuris existentibus infinitis, necesse esse etiam sapores esse infinitos.

Alii mordicandi, & pungendi vim attribuunt VERMICULIS quibusdam, qui in aceto nasci, & microscopio adhibito, natate videntur. *Johannes Nardius Florentinus*, nocte geniali primâ com. in librum Hippocratis, de usu liquorum, eosdem observavit in aliquibus acetis vermiculos, in aliquibus non. *Rimatus natalia*, tandem assequitur, vermiculis scaterere ea acetii genera, quæ ex vapâ, aut debilibus ex vinis confecta fuere, reliqua vermibus penitus carere. *Dominicus Panarolus pempt. 4. observ. 36.* in omni ✕, imprimis rosaceo, & quo acrius, eo copiosiores observavit, figura tenues, parvo capite prominentes.

non τερμικη-
lis.

Verum aliter seres habet. Non sunt vermes, sed exilia argentea filamenta, etiam sine microscopio in debilibus non solum, verum etiam generosis, imò etiam spiritu nonnunquam apparentia, sole sereno præcipue, tam in stanneis, quam vitreis vasis, circa circumferentiam tamen magis, quam centrum. Apparent etiam, aquâ simplici aceto infusa. Videatur *Bartholinus centur. 4. histor. 13.*

Ἐπίκλεισις

IN REMEDIA transit vitium vini, ita acetum appellat *Plinius nat. hist. lib. 23. cap. 1.* Nobilis spiritus ✕ etiam est præstidii materia. Alexipharmacam vim obtinent mater & filius.

Medicamenti
vice fungitur
utrumque.

Utrumque ἀνθελμιντικὸν est, & vermes necat.

Utrumque ve-
nenis resistit.
Aperiendi vis
in utroque e-
minet.

APERIENDI vis utrique est communis, incidunt generosa operâ, attenuant, obstructions impediunt. Non est verisimilis opinio illorum, qui astrictione fibrarum ventriculi, intestinorum, vasorum lacteorum, viscerumque meatus coarctare, & filamentorum argenteorum infarctu, obstruere statuunt.

αἱ δὲ τὸ ὄξειον ὀξέτετες, πικροχόλοισι μᾶλλον καὶ μεγα-
χολικαῖς συμφέρονσι, inquit *Hippocrates 3. de rat. vict. acut. t. 38.* Primæ thesios rationem addit, quod amara aceti usu in phlegma vertantur, μετιοειζομύρα ὑπ' αὐτῆς, in sublime ab eodem elata. Aliam hanc *Galenus in com.* subjungit, quod acetum fit frigidum,

Ποχα.

dum. Alterius ratio Hippocratica est: $\text{Ἡ μέλαινα ζυμῶται, καὶ μεταωρίζεται, καὶ πολλαπλασιάζεται. ἀναγωγὸν γὰρ μελάνων ὄξος.}$
Nigra fermentantur, attolluntur, & multiplicantur: nempe nigrae ducit acetum. Addit Galenus in comm. quia melancholia p. n. habens acida est. Textu seq. 3. subjungit Hippocrates: $\text{γυναῖξί ὃ ἔπιπται πολυμυώτερον, ἢ ἀνδράσιν ὄξος. ὕστερα γὰρ ἔστιν.}$
Feminae magis quam viris adversatur acetum: nam uterum dolore afficit. Ratio Galenica est, quod uterus sic nervosus. Nervis autem acetum inimicum.

Επίκεισις.

Sed moderatus usus aceti ut nulli nocuit, ita etiam medicamenta aceti spiritu parata nulli suspecta esse debent: neq; sequioris, neque melioris sexūs.

Corrosiva utriusque vis.

CORRODIT metalla, ut acetum, ita & spiritus, praesentiori tamen operâ spiritus, sale fixo, circa ultimum destillationis actum imprægnatus. De RADICATO aceto verum est iudicium eorum, $\text{ὡς πρὸς, tempore Galeni. de simplic. medicament. facultatibus cap. 20. εἰς τὸ ἕτερον δὲ ποφίναν ἃς δεξιμὸν εἶναι τὸ ὄξος, ὡς καὶ τὴν προσεικέναι,}$ qui adeo calidum acetum esse pronunciabant, ut canteo etiam simile sit. Cleopatraz uniones absorpsit acetum, autore Plinio natur. histor. lib. 9. cap. 35. Spiritus ✕ solvit perlas corallia, margaritas, similiter corrodendo.

CAPUT XIX.

Spiritus, seu ▽ compositæ destillatæ, ex vegetabilibus, i. cephalicæ, apoplectica, epileptica, contra stuporem & iram.

Spiritus vegetabilium compositi.

Describuntur aquæ & spiritus tales compositi à Schrödero pharmacop. medica chimica cap. 38. decente egregio ordine, & numero. Celebris est aqua EPILEPTICA LANGII in officinis pharmaceuticis nota. Ejus notæ aliæ concinnari possunt.

Destillantur vulgariter flores liliorum convallium. In hoc destillato macerantur reliqua ingredientia & aromata, & post destillantur.

Men-

Menstruus liquor est, vel vinum generosum Rhenanum, Francicum, Malvaticum, vel spiritus vini ex fecibus destillatus.

Miscetur nonnunquam vinum, & spiritus vini.

BINÆ DESTILLATIONIS EXEMPLUM.

℞. flor. lilior. convallium siccorum ℥℥.
vini Rhenani vel Francici q. s.

Epilepticus binæ destillationis.

Digestione ☉ viij peractâ destillentur per alembicum. Post

℞. cinamomi	macis
cardamomi	nuc. moscat. a ℥j.
cubebar.	croci ℥j
caryophyll.	rad. tormentil.
diptami albi	peonia
ireos florent.	zedoaria
spiritus vini lil. conv. q. s.	angelica. a ℥ij

Destillentur, contus. concis. prægressâ digestionē & maceratione. Exstillatus spiritus servetur ad usum.

℞. Spiritus epilepticus.

UNIUS DESTILLATIONIS OPUS.

unius destillationis.

℞. flor. lilior. convall. à cauliculis liberatorum
in umbrâ siccorum canth. iiij

lavendula canth. j.
primula veris canth. i℥,
tilia, peon. a M℥,
summit. rosmarini Mj.
salv. thymi a M℥.

rad. tormentill.	zedoar. a ℥ij.
cinamomi	caryophyl.
macis	cardamomi
cubebarum	nuc. mosc. a ℥j.

spiritus vini ex fecibus canth. iij
vini Malvatici canth. ij.

Francici odor. opt. q. s.

Stent in digestionē ☉ x. Post per vesicam destillentur. Quod primò exit, seorsim excipiat, & in vitro servetur, inque ejus dimidiâ parte suspendatur nodulus refertus

ambra & moschi a ℥℥.

In al-

In alterâ parte suspendatur *castorei* ℥ij. pro fœminis. Quod sequitur, etiam adseruetur seorsim.

Vires.

VIRES. Medetur epilepsiæ, apoplexiæ, vertigini, & aliis capitis affectibus. Cordi etiam auxiliatur, noxas ab irâ concitatas avertit.

Dosis.

DOSIS amplior secundæ destillationis ad quantitatem cochlearis unius; primæ ad dimidii,

Utendi modus.

UTENDI MODUS per se interiùs; Exteriùs inservit illitioni temporum, & odoramento efficaci.

CAPUT XX.

*Spiritus seu aque hepaticæ, spleneticæ,
hypochondriacæ, scorbuticæ.*

*Spiritus
πολυχρηστος*

Agni nominis est **AQUA SCORBUTICA** *Quercetani*, in pharmacopœa restituta delineata. *Minsichius armatus chim.* multas habet aquas compositas, cephalicas, epilepticas, apoplecticas, &c.

SPIRITUS seu ▽ POLYCHRESTA SCORBUTICA, CACHECTICA.

Rx. cort. rad. capp.

tamarisci

fraxini

rad. cichorii, bryonia

polypod. vincetox.

asparagi, petrosel.

scorzoneræ a ℥iij.

china

sarsaparil.

eryngii a ℥iij.

fol Agrimon.

absinth. pont.

centaur. min.

chamedr.

cochlear.

cuscuth.

fol. eupator. mesue

fumaria

hyssopi

meliss.

nasturt. aq.

salvia a Mij.

ligni guajaci raspat. ℥ss.

scobis ligni sassifr.

santal. rub. a ℥iij.

sem. apii, petrosel.

anisi, citri

nasturtii a ℥ij.

fl. sambuc.

genista

nymphææ

lupuli a Mij.

Exsic-

Exsiccata omnia, concis. contusa macerentur per σ ρ iij in vino bono odorifero q. s.

Destillentur per vesicam & alembicum cum refrigeratorio, Spiritus primæ & secundæ destillationis seorsim serventur. Vel ex omnibus benè digestis per σ ρ vj. & per linteum cum forti expressione colatis, ex cucurbitâ terreâ destillatur spiritus seorsim servandus, post aqua, ad mellaginem usque.

Signetur Spiritus primæ, & secundæ destillationis. Extratum ulterius evaporandum seorsim servetur.

CAPUT XXI.

Spiritus vulgò carminativus.

R

rad Zedoar.	angelic.
galange	ireos fl. a ζ ij.
acor. veri	helenii a ζ ij.
cort. aurant.	citri a ζ j.
sem. anisi, fœnic. cumin.	a ζ ij.
fl. sambuci.	chamameli
centaur. min.	a M s.
fol. calamenti montani,	mentha crist.
salvia, hyssopi	
cinamomi, caryoph. macis a.	ζ l.
∇ efecibus canth. j.	
vini generosi q. s.	

Postquam concisa, contusa steterint in digestionem, destillentur ex vesicâ cupreâ per alembicum.

VIRES Spiritus hic calefacit ventriculum, & ut pecten lannam carminat, id est, quicquid in eâ alienum, purgat, ita & cruditates è ventriculo & intestinis removet, flatu discutit, dolores inde exortos in actu curationis & præservationis sanat.

DOSIS cochl. j.

UTENDI MODUS. Adsumitur per se, vel cum aliis.

*Dosis.
Utendi modus.*

CAPUT XXII.

Spiritus theriacalis camphoratus.

U

Re. the.

Rtheriaca Andromachi veteris ℥v. croci orient. ℥℞.
myrrha rubr. orient. ℥i℞. spiritus vini ℥xx.
Destillatio sitigne .s., alembico impositis
camphora trita ℥ij.

Vires.

Aliis placet destillatio ex retortâ, adjectâ camphorâ,
VIRES habet incidendi, attenuandi, tenuitateque sub-
stantiæ universum corpus sine molestiâ penetrat : *Diapoeidus* est,
malignitati que resistit, eandem per sudorem dispellens. Cordi-
alium in numero locum habet, dominante pestilente contagio
prodest in actu curationis ad ℥ij. in actu præservationis ad ℥℞.
sumtus, cum vino generoso.

CAPUT XXIII.

*Spiritus vegetabiles balsamici, seu bal-
sama destillata dicti.*

Vsitatiores
balsamici spiri-
tus.

Nihil sunt aliud, quam destillati spiritus, cum portione olei
ex resinis, gummatibus, aromatibus, & similibus, spiritu
vini mediante, prolekti. USITATIORES aliquas
proponit *Schröderus pharmac. med. chim. lib. 2. cap. 41.*
num. 4. PRIMUM est BALSAMUM VITÆ maximæ effica-
ciæ ; *Balsamum vitæ Anhaltinum* communiter dictum. Paratur
nonnunquam per se : nonnunquam adduntur olea destillata.
CORDIALE est insigne, cerebrum humidum & frigidum con-
fortat, spiritus vitales & animales recreat, imò quasi PANACEA
deprædicatur. DOSIS ḡ. iij. vel plures. SINE OLEIS quod pa-
ratur, ad ℞℞. exhiberi potest. ALTERUM est BALSAMUM
NERVINUM, TERTIUM est ARTHRITICUM, QUAR-
TUM est liquor seu BALSAMUM Japonis.
COMPENDIOSA est ▽ MIRABILIS EFFICACIÆ,
quæ MATER BALSAMI appellatur, à *Joh. Rhenano* ☉ è puteo
emergente inscripto libro.

VIRTUTES pluribus ab eodem recensentur.

CAPUT XXIV.

Balsamum antipestilentielle singulare.

Bz. spe-

<p>R <i>ſpecies. baſſami vita</i> <i>prioris Mijj.</i> <i>rad. angel.</i> <i>heleniæ</i> <i>gentiana</i> <i>biſtorra</i> <i>vincetox.</i></p>	<p><i>ſuccifa</i> <i>valeriana.</i> <i>petaf. maj.</i> <i>tormentil.</i> <i>zedoaria</i> <i>contrahieru.</i> <i>ſcorzonera a ℥ $\frac{x}{4}$</i></p>	<p><i>Aqua baſſa-</i> <i>mica antiſi-</i> <i>mica.</i></p>
--	---	--

Conciſ. contuſ. miſceantur, & deſtillentur cum
terebinth. veneta ℥℔. V rectif, q. ſ.

Liquor primæ deſtillationis ſeorſim ſervetur; ſecundæ etiam ſeorſim. Linteo incluſa ſuſpendantur in eo moſci ℥j. ambra ℥℔.

VIREſ cordiales ſunt, & alexipharmacæ.

DOSIS. ℔℔. ℥j. in liquore conveniente.

Vires.
Dofis.

CAPUT XXV.

Spiritus cordialis alius baſſamicus.

<p>R <i>terebinth. Veneta ℥℔.</i> <i>thuris</i> <i>maſtich.</i> <i>caryophyll.</i> <i>nuc. moſc.</i> <i>cubebæ. cinam</i> <i>cardam. a. ℥j.</i></p>	<p><i>rad. zedoar.</i> <i>tormentil.</i> <i>vincetox.</i> <i>angel. a. ℥ij.</i> <i>ſem anifi</i> <i>ſcenicul.</i> <i>baccar. lauri a. ℥j.</i></p>	<p><i>Spiritus cor-</i> <i>dialis alius</i> <i>baſſamicus.</i></p>
--	---	--

Conciſ. contuſ. affundantur

ſpiritus vini canth. vj.

Digeſtione quatruiduanâ peractâ, bene clauſo vaſe, deſtilletur ſpiritus. Primus ſeorſim ſervetur, inque eodem ſuſpendatur nodulus.

moſci Alex. ℥j. *ambra ℥j.*

Exceptis guttis x. xij. in cochleari vini lacteſcit liquor.

VIREſ cordiales, alexipharmacæ.

DOSIS ℔℔. & ultra.

Vires.
Dofis.

UTENDI MODUS in hauſtu vel cochleari vini, aut *Modus utendâ*
 juſculo.

CAPUT XXVI.

Spiritus salis fixi vegetabilium.

Dari tales spi-
ritus confir-
matur autori-
tate Sala &

Vegetabilium salibus preciosos spiritus exstillari tradit: *Angelus Sala tartarol. sect. 3. cap. 7.* Recipit sal absinthii, miscet cum luto figulino, arena. jam permisto, in globulos format, & aperto igne destillat.

Deodati.

Deodatus pantheo hygiastico lib. 2. cap. 1. p. 9. miscet silicium con-
tusorum, sabuli puri, salis cujuuscunq; vegetabilis, v. g. absinthii, per
retortam loricateam primò pellit lento igne, ne sal fluat, mox ubi
spiritus albi prodierint, fortiori igne flammæ scilicet, ut etiam
fici spiritus prodeant.

ratione & ex-
perimento.

RATIO EXPERIMENTIS innixa idem confirmat.

1.

1. Observatur, sal fusione & calcinatione multiplici valdè im-
minui. Inde præmissâ solutione & filtratione multum terræ mor-
tux invenitur, malè quæ pro simplici impuritate salis habetur, cum
tamen potissima pars hujus materiæ sit caput mortuum, salis
fixi continuatione & violentiâ ignis in hoc redactum, unde amittit
spiritum & vitam.

2.

2. Notum hoc est mulierculis, bonum & acre lixivium pa-
raturis, quæ primâ vice factos cineres statim ab igne remouent, &
non permittunt, ut secundâ vice superstruantur ignes: observa-
runt enim, continuatione & violentiâ ignis sal avolare in auras, &
cineres diu sæpeque ignem passos debile lixivium præbere.

3.

3. Ut granum unum styracis calamitæ, vel gommi benzoini
totum replet conclave odore suo, ærescens quasi, & in fenum
resolutum, ita vegetabilium hæc salia ab igne sollicitata spirituo-
sam depromunt exhalationem.

Alii, impossibile, ajunt, & naturæ repugnare. Dissentient
multi educto spiritu, & oleo, in sale superstitem spirituosam sub-
stantiam relinqui. Addunt, liquorem prolectum aëri humido per
retortæ collum, vel poros communicato deberi. Eâdem cen-
surâ dignus spiritus APERIENS PENOTI. Parum vel nihil
virium habet à ꝑri & le.

Emendatis.

1.

In affirmativâ sententiâ multa desiderari queunt. 1. Sala,
cum.

cum docet, triduanam præviam calcinationem esse necessariam, antequam expetiti spiritus emanent, dubio porrigit ansam, an ea sit necessaria? 2. Deodati additamentum ex silicibus, compositum præbet spiritum. Necessaria autem est additio ad impedendam salis fusionem.

Ad allatam RATIONEM PRIMAM respondetur. Sallegitimè præparatum & depuratum vix effatu dignum quid habet impuritatís. Si quæ detur, illa novæ generationi, ob evocationem spiritûs & olei adscribi nequit, sed jam ante salii fuit conjuncta. *Respondetur ad rationem 1.*

2. Mulierculæ sibi temperant à novi ignis superstructione, ne cineres ante facti inquinentur novis impuritatibus, & præterea, ne salium novorum generatione, cineres viribus salinis exsuperent, lixiviumque nimis reddatur corrosivum. 3. Proponitur modus rei, non res ipsa. Simile est, non idem. 2
3

CAPUT XXVII.

Spiritus ¶ simplex.

R *¶ crudi à sordibus abluti t̄b viij.* *¶ Spiritus.*
Pulverisetur, indatur retortæ terreae, adaptato recipiente vitreo amplo, vel terreo fictili cum tubo vitreo, adhibitis justis ignis gradibus. Primò exstillat phlegma, deinde spiritus, post oleum crassum. Decem horarum spatio hæc destillatio peragitur. Refrigeratis vasis opera danda, ut SPIRITUS AB OLEO SEPARATUR. Id fit transfuso utroque in manicam chartaceam bibulam, triplicem, vino priùs irrigatam, infundibulo vitreo priùs insinuatam. Transcolatur spiritus: oleum restat in charta.

A FOETORE LIBERATUR. 1. RECTIFICATIONE *Factoris emendatio.*
à pane biscocto similagineo, 2. MORA ANNUA sensim exhalat foetor. Non tamen expedit foetorem planè auferre, *monitore:*
Crollio basil. chim. In peste foetidus auxilio est præsentaneo.

VIRES aperiendi sunt notæ.

DOSIS à ʒj. ad ij.

UTENDI MODUS. Propinatur in haustu vini tepidi, vel *Vires. Dosis. Utendi modus.*
U. 3. cere.

150 *Lib. III. Sect. 1. A. II. C. XXVIII. Sp. ☿ comf. colc. C. XXIX. par.*
cerevisiæ calidæ ad sudorem ciendum in genere. In determinatis
morbis, paralyti, hydropes. Specificis vehiculis est opus.

CAPUT XXVIII.

Spiritus ☿ compositus colcotharinus.

*Spiritus ☿ Pa-
racelsicus.
Descriptio.*

P *Aracellus* de ☿ libr. 2. cap. 6. quod de *hydropisi* inscribitur, compositionem hanc commendat ad hydropem cerebri.

℞. ☿ rubri ℥j. vini ardentis q. s.
colcothar. ℥iiij. Destill. per alembic.
hirundinar. ℥ss. DOSIS ℥ss.

Ufus.

Manè & serò sumta pellit urinam, quam & foetidam facit, Ministra in vino malyatico.

Non urgenda est destillatio in ☿ ad extremum, ne empyreuma redoleat, sed primo destillatum quod est, seorsim servandum: alterum etiam seorsim. Hirundinariæ seu vincetoxi virtus antihydropica peritis in arte nota est.

CAPUT XXIX.

*Spiritus ☿ compositum ex spiritu ☿: theriacali
camphorato, & spiritu ☿-li proponit.*

*Spiritus ☿
compositus Pa-
racelsi.*

Primus hujus medicamenti autor est *Paracellus* libro de rebus naturalibus cap. 8. vocatque ARCANUM CADUCL. cujus curandi fundamentum à ☿-lo, & non aliunde peti debet. *Johannes Guinterius Andernacus* de medicina veteri & nova commentario 2. dialogo 7. MISTURAM vocat. *Grasebeccius Practicus olim Argentinensis* vocavit MISTURAM SIMPLICEM, ad differentiam aliarum misturarum, magis compositarum. MISTURA de tribus, seu de tribus spiritibus etiam dicitur: tot enim constat ordinariis ingredientibus.

Ingredientia.

℞. spiritus ☿-li correcti part. j.
☿ correcti p. iij.
theriacalis camphorat. p. v.

Hæc proportione jubet uti *Paracellus*.

VIRES

VIRES habet incidendi, attenuandi, tenuitateque sub-stantiæ universum corpus sine ulla molestia penetrat. Vires.

In epilepsiâ vix præstantius excogitari posse medicamentum, monet *Paracelsus*. Pleuritis præfens est remedium. Obstructiones viscerum mirificè solvit. Hypochondriacis & melancholicis prodest. In febribus ardentibus & malignis auxiliares præstat operas, earum materiam dissipat, & per *Diaphoresin* à centro ad superficiem expellit & absumit, inde & *diaphoreticum in peracutis à Paracelso dictum*.

DOSIS à ℥j. ad ℥ij.

Dosis.

MODUS UTENDI. Exhibetur in aquis carduibenedicti, scordii, cordiali, scorzonæræ, melissæ composita. Viendi modus.

LIBRI III.
SECTIONIS I.
ARTICULUS III.

Spiritus animalium.

CAPUT I.

Cornu cervi spiritus.

R cornu cervi, seu annum vesticum natura, qua sponte sua ab-
jiciunt q. v. Parandi mo-
dus.

Conscindantur in frusta, ope ferræ vel malleo frustillatim contendantur. Indita retortæ loricatæ, COLLO INTERMEDIO CAPACIORI, adaptato recipiente, juncturis benè lutatis, ignis in subdita carbonum strue gliscat, sed ita, ne moderati imperii limites transcendat. A primo ad secundum gradum lentè procedatur. Primum apparet phlegma; sequuntur spiritus in principio subtiles, dein sub palantium nebularum forma, è carceribus, resolutis repagulis, confertim prorunt. Hos sal volatile & oleum sequuntur: hoc quidem guttatim, illud verò per vaporum tenuium gargara, COLLO intermedio, & toti ferè receptaculo concavo, instar ramulorum C. C. aut vernantium stirpium, vel potiùs ramorum arborum, hyeme nive

nive & glacie obductarum frondibus, hinc inde lætè divaricatis, gratò adstantibus spectaculo, adhærent. AMOTO RECIPIENTE, colligendum SAL: deinde OLEUM, à SPIRITU separandum per filtrum papyraceum. Utrumque seorsim locandum.

Rectificatio salis.

RECTIFICATIO SALIS ita instituenda. SAL OMNE, quod non adèd album, cum spiritu percolato miscendum, in phialâ elatori, eique adaptandus alembicus rostrò amplò & largò præditus. Lento gradu procedat ignis, ut alembicus ferè semper maneat frigidus. Quamprimum sal sublimabitur, vigiliantia opus, ne à sequente spiritu dissolvatur. Idèd cum alembicus incipit incallescere, salque non amplius ascendit, alembicum amove, & alium impone, sicque spiritum exstillare per mitte.

*Spiritus rectificatus.
Ol eius rectificatio.*

SPIRITUS denuò rectificatus evadit albus, mox tamen fuscum habitum reinduit.

OLEUM rectificatum exstillat, tum à fragmentis panis furfuracei, vel ☉ ☽ per retortam ad latus, vel rectâ ad ascensionem per phialam humilem, & alembicum.

Adservatio salis.

ASSERVANTUR in vitris benè munitis vesicâ duplicatâ, & epistomiis cereis. Imprimis volatile sal auras quærit. Amat carcerari in suo spiritu, vel in aquâ rosarum. Adservatur tamen etiam per se solum.

*Fixatio salis volatilis.
Retinetur.*

Sunt, qui hoc sal cum C. C. ustò æqualibus portionibus miscunt, & sublimationem ter vel quater repetunt, hâcque ratione sal volatile figi credunt. Hi tamen pro fixo C. C. sale nihil aliud, quam C. C. ustum retinere videntur, avolante tandem in auras volatili.

Residui calcinatio.

In retorta quod remansit C. C. nigrum, ulteriori calcinatione, vel in furnò figulino reverberatione, album evadit.

Vires.

VIRES. Spiritus vim habet diaphoreticam, cephalicam, alexipharmacam. Iisdem dotibus præditum est sal volatile, & ☉ re-ctificatum.

*Dosis.
Utendi modus.*

DOSIS. Spiritus ad g. v. xij & ultrâ: Salis ad g. v. vj. viij. UTENDI MODUS. SPIRITUS adsumitur in cochleari *sirupi acetos. simpl. citri, cinamomi*, vel per se, vel aquis diluti. SAL cum

cum sirup. benedicti pueris ad g. iij. exhibetur in variolis. ☉ in-
tus raro exhibetur: exterius cum spiritu vini mistum illinitur ar-
ticulis frigida destillatione laborantibus, & flatu turgentibus hy-
pochondriis.

CAPVT II.

Spiritus typharum seu tenellorum
cervi cornuum.

R horum mollium sanguine adhuc madentium, cornuum n. iij.
In frustula concisa in phiala cum vino destillentur, per alem- Parandi mo-
dus,
bicum ex arena. Vel loco vini adsumatur ▽ cardui benedi-
cti, & caveatur empyreuma.

VIRES. Cum ▽ destillata in morbis malignis utilissima Vires,
ad curationem: cum vino ad præsertionem magis conducit.

CAPVT III.

Spiritus cordis cervi compositus,

R cordis cervi, vel aprugni silv. n. ij. Abluantur vino bono Processus,
& incidantur in portiones parvas. Adde

fol. cardui bened.	roris ☉
melissa	majorana a. m. j.
rad. scorzonera	angel. a. ℥iij.
cort. citri	aurant. a. ℥j.
semin. citri	ocymi a. ℥ij.
caryophyll.	cinam.
nuc. moschat	santal. citrin. a. ℥ij.
ligni aloës ℥j.	rhodii. ℥iij.

Incis. contus. adde

Vini malvatici vel alterius generosi, q. s.

Destillentur in vesica.

VIRES. DOSIS. UTENDI MODUS. Cordialis est; Vires,
Dosis,
Utendi modus.
ad cochlearis quantitatem exhibitus per se.

X

CAPUT

Utendi modus.

CAPUT IV.

Spiritus urinae per putrefactionem.

Processus.

Rurinam hominis sani masculi, vinum bibentis, impolluti, q. v. Stet in vase terreo per dies xx, donec incipit fatere. Quod clarum est, à fecibus decanta, & impone in cucurbitam magnam cum alembico, & in vas recipiens amplius destilla ex arena, lento igne, ad medietatem. Cave ab igne fortiori, ne in spumas agitata massa alembicum transcendat. Si forte fortuna contigerit, ignis amovetur, & alembicus. Mox sedatur tumultus. Destillatum secunda vice rectificatur per cohobia à capite mortuo, eo gradu ignis, ne alembicus incalescat. Transiit spiritus, & sal in alembico concrevit. Si calor intendatur, liquefcit sal, & reliquum cum spiritu miscendum, qua *εὐχρηστώ* etiam sal aliàs in auras evaporabile servatur.

Vires.

Dosis.

Utendi modus.

VIRES. Aperit, reserat obstructions, calculum atterit.

DOSIS. ℥.

UTENDI MODUS. in jufculo carnis coctæ cum radicibus petroselini, aut pastinacæ hortensis. Commodum vehiculum etiam est vinum generosum Francicum aut Rhenanum.

CAPUT V.

Spiritus hepatis humani.

Materia compo-
nendi.

Repar humanum in frusta scissum, spiritum vini optimi q. s. Teratur in scutella testacea, *im Reibasch*. Exprimatur per linteum. Fibrae relictæ iterum conscindantur, terantur, misceantur. Locentur in digestionem, in phiala. Superimponatur alia, & intrudatur, juncturis clausis. Postquam steterunt in Balneo ☉ ij, distillentur. Primum exit spiritus humidus, post fœcus, deinde oleum flavum, tandem empyreumaticum quid. Separatim servantur singula.

Vires.

Dosis.

Modus utendi.

VIRES. Calefacit, intemperiem hepatis frigidam corrigit.

DOSIS. cochl. j. vel s.

UTENDI MODUS. Per se, vel cum aliis liquoribus mixtus.

CAPUT

CAPUT VI.

Spiritus secundinae humanae.

R *secundinam primi partus masculi. no. j. spiritus vini canth. f. Præparatio.*
Injice in phialam, adapta alembicum, & recipiens vas amplius. Juncturis lutatis, in arenâ primò extillat spiritus seorsim excipiendus: post spiritus siccus: ad siccitatem & cineres tandem ignis extendatur. Liquor extillatus reafunditur ☉, septem cohobiis.

VIREs antiepilepticæ extolluntur, à ℞j. ad ℞i. si exhibentur ante paroxysmum, in conveniente liquore. Residuis combustus pulvis, bis, duobus diebus, manè & vesperi exhibitus à ℞i. ad ℞ij. cum spiritu theriacali vel liliorum convallium, prodest in furibundis vel melancholicis à filtro.

CAPUT VII.

Spiritus seu ∇ hirundinum aut picarum simplex.

R *pullorum hirundinum vivorum n. xx. spiritus vini boni q. s.*

Componendi
modus.

Contundantur illi in mortario, & misti cum spiritu, macerentur per horas xxiv. Post destillantur ex vase terreo per alembicum. Prodit primò phlegma, post spiritus. Seorsim vel conjunctim, hi colligantur & seorsim servantur. **S. Schwalbenwasser.**

Ignis si urgeatur, spiritus ascendunt sicci, empyrevma redolentes. Post sequitur ☉ & sal volatile, seorsim adservanda.

CAPUT VIII.

Aqua & spiritus hirundinum compositus, dulcis, interdum amarus, admisto castorio, dictus.

R *pullos hirundinum vivorum ex nidis detractos n. xx. visci querni exotici, non nostratis a ℞j. rad. pæon. valerian. hori. ℞ij. fraxinel. ireos flor. a ℞j.*

Extrahens.

X 2

her-

herbarum ruta viridis. Mj.	galega.
fol. lavend.	majorana
betonica cum floribus	rorella a Ml.
fl. sambuci	rosar. rub.
lavend.	peon.
tilia	anthos
primul. veris	musci clavati a Mj.
cinam. a. ℥iij.	caryophyll.
cubeborum	mactis. a ℥f.
nuc. mosc. no. iij	castorei ℥l.
C. C. crudi	alcis a ℥j.

Macerentur per dies xiv. benè clausò vase, & destillentur.
S. *Aqua hirundinum dulcis, seu amara.*

CAPUT IX.

Aqua seu spiritus hirundinum acidus.

Modus prepara-
randi.

CUm aceto eadem destillatio instituitur, & addi potest castoreum, vel omitti. Vocatur **AQUA HIRUNDIN ACIDA, Saur Schwalbenwasser.**

CAPUT X.

Spiritus seu aqua picarum.

Idem.

Fiteòdem modò, quò aqua hirundinum.

CAPUT XI.

Spiritus mellis.

Proportio ingredi-
entium.

R mellis optimi virginici ℥bj.
salis communis
slicum mundat. calcin. contus. ℥iij.

Destillatio instituitur per ∞ ad latus, ignem gradatim admo-
vendo. Exit primum ∇ alba, post flava, spiritus & oleum. Re-
ctificatio, separatione facta, instituitur. $\&$ vel silices adduntur,
ut castigetur effervescencia, ad quam mel maximè proclive est.

Vires.

VIRES. Calefacit hic spiritus, penetrat, incidit. Corrodit perlas.

Cap. XII. Sp. magnanim. Cap. XIII. Vini lumbricatus. 157
perlas. Imprimis menstruum resolvendorum corallorum rubro-
rum habetur à *Mansichio* & aliis.

EXTERIUS pilorum proventum accelerare à multis
creditur.

CAPUT XII.

Spiritus magnanimitatis, seu aqua Herculea.

R *formicarum minorum, acidum redolentium in ollâ, melle
inunctâ, captarum q. v.*

spiritus vini optimi. q. l.

Digestione xv. \mathcal{P} peracta, $\mathcal{M}\mathcal{B}$ extilletur spiritus. Aro-
matifetur modico cinamomi oleo.

VIREs. Armat in Venerem, hydropi, debilibus articulis, *Vires.*
febris que intermittentibus medetur.

DOSIS cochl. j.

Dosis.

CAPUT XIII.

Spiritus vini lumbricatus.

R *lumbric. terrestrum q. l.*
Abluantur vino, & mudentur ab impuritatibus terrestribus,
ut notum est. Post affunde \mathcal{V} opt. rectificatum, ad emi-
nentiam viij. digitorum. Digerantur in vitro optimè clauso
lentò calore, per aliquot dies, post per $\mathcal{M}\mathcal{B}$ destilla: destillatum
denuò affundatur novis lumbricis, & procedatur modo præscri-
pto, sicque tertiâ vice.

VIREs. habet resolvendi, dolentes à frigidis influxioni- *Vires.*
bus articulos reficiendi, affrictus exterius.

LIBRI III.

SECTIONIS I.

ARTICULUS IV.

Spiritus metallorum

& mineralium.

X 3.

CAPUT.

CAPUT I.

Spiritus ardens ♀.

De eo sententia
diversa.1.
negantium,

Nore multorum est hic spiritus, diversâ tamen conditione. Alii genuinum agnoscunt, eique diaphoreticam in peste vim agnoscunt. Nonnulli susque deque habent, nullumque talem genuinum agnoscunt, sed aceti spiritui, & solventi menstruo ardendi vim hanc adscribunt. Spiritus aceti acidus, affusus coralliis, & plumbo &c. inquit Angelus Sala, Sala aphor. chymiatr. 27. affricat se iis, & pars ejus mutatur in spiritum ardentem, quem falsò chimici vocant spiritum plumbi. Non magis inflammabilis est spiritus, censore Billichio observ. l. 1. c. 12. quàm

Stiria, qua impexis induruit horrida barbis.

2.
Affirmantium,
imprimis
Laurebergii.

Laurebergius præsupponens talem spiritum dari, inflammabilitatem negat esse in menstruo, defensione quest. 8. sed ab ipso ♀. Acida resistunt flammis, nec sulphurea sunt & combustibilia. Ergo aceti spiritus inflammabilitatem hanc plumbo communicare nequit.

EXPERIENTIA nullitatem spiritus hujus evincit, eumque inter NON ENTIA reponit.

CAPUT II.

Spiritus ♀ seu viridis æris, simplex.

Primus parandi
modus.

⊕ *Hispanici.*
R Destillentur per retortam ad latus, & ad usum servetur. Nisi aceto viride æris priùs irrigetur, levis & parvus emergit proventus, & laboris tedium vix compensatur. Eadem ratio est compositi, qui ♀ vivi glebosi additione concinnatur, per minima cum
⊕ milti,

Eminentior.

Magni hic æstimatur à quibusdam, & multarum VIRIUM, imò cordiales etiam in eò agnoscuntur. Sed qui ingredientia & parandi modum quemcunque in viridi æris, per calcinationem vaporosam, illinitionis, aut immersionis expendit, nihil horum

horum videt. Habetur pro commodo menstruo perlarum, corallorum, lapidum ☉ solvendorum, quod ab iisdem rursus abstrahi queat, integris viribus, rursusque usurpari ad alia solvenda.

CAPVT III.

Spiritus viridis aris, ex ejusdem crystallis.

R *viridis aris q. v. ✕ destillati q. s.*
Digestione lenis caloris quod extrahitur, effunditur. *Fil. Secundus par-
rantur liquores, lentè exhalant, donec crystalli appareant. ranaï modus.*
Ex his destillatur spiritus retortulæ inditus, igne apertò rectifi-
candus per alembicum.

VIREs in medico usu proficua magni æstimantur ab il-
lis, qui Veneri metallicæ sacra faciunt. Cerebri patrocinio fa-
vere ajunt, in insultibus apoplecticis & epilepticis. Sed ea-
dem censura dignus, qua prior. Censeturque à nonnullis
menstruum secretum Zvvelferi ad solvenda corallia, & perlas, in
magisterium.

CAPVT IV.

*Spiritus mineralium aqueorum al-
borum i. ☉ lis.*

R ☉ *balsamici culinarii, vel marini decrep. ℞ij. Spiritus salis.*
boli albi, vel rubri vulgaris madefacti, vel laterum coctorum
pulveris, madef. ℞vj.

Misce. Formentur globuli vel pistilli nucis castaneæ magnitu-
dine, qui exsiccati iadantur retortæ terreæ, ad medietatem ut per-
tingant. Adaptatò recipiente amplo, primò parca manu adhi-
beatur ignis. Cum phlegma egressum, ignis largior adhibetur,
donec spiritus nebularum instar egressi omnes, Rectificatione
separatur spiritus ab aqua.

VIREs, Aperit, incidit, abstergit. Renovat totum homi-
nem, & impuritates omnes tollit ballamica sua virtute, in gene-
roso vino sumtus, Aætum esurinum est in appetentibus, in
mentha.

mentha. Epatis & lienis morbis auxiliatur. Hydropicis, in carnis brodio, in quo radices vincetoxici excoctæ, prodest. In ▽ saxifragiæ albæ radicem, pellit restagnantem urinam: in jusculô carnis cum radicibus petroselini coctæ, pellit calculum. Imprægnatus atomis ovorum struthionis, arenulas abigit. Julepos refrigerantes exaltat, & sic in febribus continuis & intermittentibus reprimit & refrenat effervescentiam salis microcosmici, biliosorumque humorum *δρυσμόν.*

Dosis

DOSIS ad g. v. vj. vij.

CAPVT V.

Spiritus ☉.

Sp. ☉.

R ☉ optimi *crystasini* ℥ij.
boli communis albi ℥vj.

Mista exactè (sine globulorum efformatione) destillantur per retortam, justô observato ignis regimine, spacio x. vel xij. horarum. Prodit spiritus igneus rufescens ex ℥ij. salis, ℥ij. spiritus.

Vires.

VIRES. Naturæ ignis hic calefacit, aperit, discutit. 2. Proprio sale ad satietatem imprægnatus, vel à butyro ☽ ii, in mineralis bezoardici præparatione rectificatus, solvit aurum, more aquæ regis chrysulæ.

Dosis.

DOSIS interiùs g. ij. iij. in conveniente liquore.

CAPVT VI.

Spiritus *

Spir. *.

R * ℥i. ☽ ℥ij.
 Miscellantur & destillantur ex ☉ per alembicum. Spiritus rectificatus.

Vires.

VIRES habet diaphoreticas. Aperit, incidit, attenuat.

Dosis.

DOSIS. g. vj. vij. in jusculo.

CAPVT

CAPIT VII.

Spiritus mineralium aqueorum, seu salium coloratorum. O-li.

I.

Spiritus roridus.

R *O-li Romani vel Vngarici lb̄ v.*
Destilletur ex phiala vitrea vel terrea per alembicum. *Li-
quor colligatur, & cohobetur super capitis mortui residui
lb̄j. quater. Tingatur modico ligni Paranambuci, vel torna so-
lis commuauiter ut appellatur.* *Li-
aus, Spiritus rori-*

VIREES. Mundificat sanguinem, & cerebrum roborat. *Vires.*
Antiepilepticum est insigne.

DOSIS. ℞. ℥j. in aqua lilior. convall. cum vino parata. *Dosis.*

UTENDI MODUS. A terrore si ortum traxerit affectus, *Utendi modus.*
æger & ipse ante exhibitionem inopinatò terrendus, & duplici do-
si ℥ij propinandum.

II.

Spiritus O-li simplex vulgaris.

℞. O-li Romani lb̄. xxv.

Spiritus

Calcinetur in terreo vase, igne moderatò, ad albedinem & hu- *O-li.*
miditatis absorptionem. Vase refrigeratò, massa quæ erit xiv.
circiter librarum, concreditur retortæ Waldenburgicæ, in fur-
no reverberis, adaptatoque recipiente, & gradibus ignis observa-
tis, tridui spatio vel quatruidui, & ultra, (in exhaustus enim O-lum
est thesaurus) urgetur spiritus, usque dum oleum sequatur. **RE-
CTIFICATIO** fit ex cucurbita, & quod exstillat **PHEGMA**,
seorsim servatur. In fundo manet spiritus. ☉ rubrum vel brun-
num colcothar dictum.

TEMPERAMENTUM frigidum ipsi assignatur à *Petro Temperies ejus
Castello epist. medic. 3. Autoritatibus innititur & rationibus. Re-
calida.*
spondet etiam rationibus adversariorum, qui calidum adferebant.
Reverà calidus est per se. Caloris effectus in eo manifesti. Ignea *Emunctio.*
vi corrodit linteamina, pannos, perlas, corallia. **FRIGIDITA-
TIS** effectus in eo elucescunt *καὶ συμπερινοῦς*, quatenus frigidis
Y liquo-

162 *Lib. III. Sect. I. Art. IV. Cap. VII. Vires Spir. Oli.*
liquoribus mistus, illos, ut penetrarent interiora ad penetralia, aptos reddit.

*Vires genera-
les:*

VIRES GENERALES. Quod *Paracelsus* de totò promulgavit vitriolò, illud esse quartam pharmacopolii integri partem, idem elogium competit etiam Oli spiritui.

Speciales.

SPECIALES sunt: aperire, incidere, attenuare, abstergere viscidos, lentos humores, putredini resistere, & à morbis, balsamicâ suâ vi, præservare. **CEREBRI** adfectibus medetur, oculorum etiam & pectoris quibusdam.

*Cerebri morbis
auxiliatur.
Antihamo-
ptoticus est.*

HÆMOPTOICIS, quibus vena in pulmonibus rupta, spiritum Oli prodesse testatur experimentum Pharmacopœi Patavini, cujus mentionem facit *Petrus Monavius epist. Cratonis à Scholzio edita 219.* Confirmat *Petri Castellii epistola 2. contra Raimundum Mindererum*, autoritas, ratione & experimentis plurimis innixa. **VENTRICULO** suppetias fert, astrictione suâ tonum ejus moderando, appetentiam excitando, coctionem juvando. Refocillat fermentum languens, deficiens reparat. *Paracelsus* ὑπερβολικῶς ventriculum ita reddi ab eò validum docet, ut inco-

*Ευσημαχος
est, &*

*ἀντιελμιν-
θικός.
ἀντιπυρετι-
κός.*

ctilia, non secus ac struthius ferrum, alteret, unde **ESURINUM ACETOSUM** appellat. **VERMES** intestinorum necat. **IN COLO, RENIBUS, ARTICULIS** tartaream materiam resolvit. Omnibus **FEBRIBUS** utile esse medicamentum, benignis & malignis probat *Castellus epist. med. 7.* Testimonia illorum, qui usum ejus in febris benignis & malignis, imò peste ipsa commendarunt, collegit *idem p. 68. 69. 70. &c.*

Dosis.

DOSIS ascendit ad guttas iij. iiij. v. in cochleari, & sequitur vehiculorum quantitatem.

*Modus utendi.
per se & cum
aliis.*

MODUS UTENDI omne fert punctum. Non possidet omnes enumeratas virtutes primariò, & ex se, sed multas secundariò ex accidente, quatenus scilicet specificorum remediorum virtutem adjuvat, promovet, intendit. Hoc stimulo urgentur, hoc sale condiuntur, hoc additamento perficiuntur, & in suo gradu consummantur plurimorum medicamentorum vires, & ad locum adfectum deducuntur.

*Mistionis uti-
litas.*

Mistio hæc aliorum medicamentorum, & liquorum etiam, commodum hoc habet, quod unitam fortiozem, in majori

jori quanto vim dispergat, atomis separatis. Et hæc quantitatis dispersio est insignis spiritus hujus correctio.

In CAPITIS affectibus à CAUSA CALIDA, usurpatur cum aquis cephalicis frigidis: nymphææ, rosarum: à CAUSA FRIGIDA, cum aquis roris marini, salviæ, spirituosis: In CEPHALALGIA, causa frigida fovente, cum spiritu fl. chamæmeli, causa calidâ dominante, cum aquâ lactucæ, sirupo nymphææ mistâ, In VERTIGINE spiritus roridis ad ℞j. adsumitur in doronici: vulgaris in liliorum convall. In PHRENTIDE roridus cum aquâ & syrupo papaveris erratici, vel cum tincturâ ejusdem: In APOPLEXIA cum aquâ apoplecticâ: In EPILEPSIA cum aquâ fl. tilix: In CONVULSIONIBUS, cum aqua fl. salviæ exhibetur.

In capitis affectibus, cephalalgia.

vertigine. phrenitide.

apoplexiâ, epilepsiâ, convulsione.

In OCULORUM affectibus commodè adsumitur cum aq. euphrasæ, aut regalis consolida.

In oculorum

In PECTORIS affectibus cum aquis specificis accommodatis veronica, helenii.

pectoris

VENTRICULI à Civia erigit, sumtus cum menthæ, cinamomi, & rosarum conserva.

ventriculi

EPA TIS languori medetur, permistus cum conservis & aqua fl. cichorii, agerati, radice cichorii etiam conditâ conserva.

epatis affectibus.

HYDROPI auxiliatur sumtus cum diuretica: graminis, vincetoxici. ANTICOLICAM VIM exserit sumtus cum Zedoariæ: ANTIHELMINTICAM, cum fl. hyperici. CALCULUM renum resolvit cum fragorum,

In hydrope quomodo usurpatur, & colicâ, calculo, febribus.

In FEBRIBUS BENIGNIS putridis, ad calorem & sitim exstinguendam adsumitur cum conserva cichorii, aquæ acetosæ, julepo rosaceo. Arcet putredinem aciditate, obstru&iones expedit λεντίζερα: In MALIGNIS cum scorzonera, galega datur.

☉ TERRA ☉ li rubra edulcata per aquam simplicem, omnia extracta vitriolacea falsedine, insipida relicta, exsiccat, consolidat. In unguentis & emplastris feliciter usurpatur, commodè etiam miscetur emplastrô dia&ris.

Vires ☉ rubri,

BRUNNUM ☉ præbet sal vomitivum benedictum, nullum verò vitriolum.

brunni.

CAPUT VIII.

Spiritus Oli ♂ vel ♀.

Spir. Oli
♂ & ♀.

Vires.

R Destillatio eodem modo instituitur, ex retortâ ad latus.

VIREs. Ut pretiosior, ita etiam præstantior vulgari censetur uterque, sed sine ratione. Pari ambulant passu. O-lum ♀ ris, inquit *Helmontius lib. de lithiasi cap. 8. t. 16.* longè in medendo ignavius vulgari: & spiritus ejus non nisi merum acetum minerale privatam, aporrhœâ caprei sulphuris. In hypochondriorum & uteri affectibus omne fert punctum.

Dosis.
Utendi modus.

DOSIS ad ℥℥. pro liquoris seu vehiculi quantitate.

UTENDI MODUS cum appropriatis vehiculis. In epatis morbis, cum ▽ scorbuticâ, polychrestâ; In Liemis affectibus hypochondriacis cum ▽ polychrestâ assumtus mira præstat. Uteri afflictionibus medetur cum ▽ hysteriâ compositâ sumtus,

CAPUT IX.

Spiritus Oli simplex regeneratus.

Processus.

R Exponantur aëri, ita ut à ☉ & ☽ radiis illustrari queant, à pluvix tamen injuriis tuta integri anni curriculô. Ita Terra nitrosa excocta, dio exposita vel in cuniculis adservata reviviscit, & novis imprægnatur salibus. Post destillentur per retortiam.

Vires.
Dosis.
Modus utendi.

VIREs magno æstimantur in affectibus ante propositis,
DOSIS &
MODUS UTENDI idem.

CAPUT X.

Spiritus Oli correctus per rectificationem à ☉ Oli.

Para-

Aracellus libro de rebus naturalibus cap. 8. mentionem facit spiritus O li correcti per destillationem à V Parandi modus.

O li. Recensitis aliorum sententiis jubet spiritum O li humidum, reaffundere octies vel novies V . Hoc appellat per nonum pellere alembicum. Imbibitio hoc modò colcathari additur spiritus vini optimus ad penetrationem, ut fiat instar pastæ. Destillatur post observatis ignis gradibus.

VIRES censet habere epilepticas.

Vires.

DOSIS g. viij. ix. x.

Dosis.

MODUS UTENDI. in aqua liliorum convall. vel flor. præconiæ, vel spiritu eorundem. Utendi modus.

CAPUT XI.

Spiritus minerales salini, albi, & colorati, compositi, &

I.

Spiritus O compositus dulcis, anticolicus, antipleuriticus, & antifebrilis.

Rollius basilicâ chim. O spiritum miscet cum V , eumque commendat ad colicam, pleuritidem, & prunellam, Rollianus parandi modus.

Ufus adprobantur ab Hartmannò. Exaltari potest hoc modo:

℞. spiritus O V rectif. āā. q. v. clavior.

Digerantur in leni calore, vase optimè clauso per S iij. Tum R per alembicum. Spiritus in hac operatione uniuntur, odoremque violaceum contrahunt, & saporem acquirunt subdulcem & gratiosum.

VIRES commendantur anticolicæ, dolorum lateris & febrilium calorum expugnatrices. Vires.

DOSIS per se, ad guttas x. xij. & ultra in liquore com- Dosis.
petente.

UTENDI MODUS. In COLICA datur cum aquâ appropriatâ cumini simplici vel compositâ zedoariæ cum vino R latò. Utendi modus.
In PLEVRITIDE cum sirupo papaveris rhœados, & ad car-

166 *Lib. III. Sect. I. Art. IV. Cap. XII. Sp. ☉ ☽ ☿ Cap. XIII. ♀.*
duiben. In FEBRE malignâ & prunellâ cum succo cancerorum
fluviatilium & sirupô mororum.

CAPUT XII.

Spiritus ☉ ☽ ☿ compositus.

*Spiritus ☉
☽ inus.*

R

☉ ☽ ☿ *comm. decrepitari* a q. v.
argilla sicca pulver. triplum.

In massam redigantur modicâ adfusâ aquâ, & in globulos
formentur. His exsiccatis retorta dimidia impleatur, & more
consuetô spiritus propellatur.

Vires.

VIREs diureticæ in eô sunt eminentes, ictericis & hydro-
pici proficuz.

*Dosis ☽ uten-
di modus.*

DOSIS & UTENDI MODUS. Miscetur cum aquâ po-
lychrestæ sufficienti quantitate ad gratum saporem, vel guttatim
exhibetur cum jusculis. *Deodatus pantheo hygiast. lib. 2. p. 8. exalta-
novis accessionibus, & encomiis.*

CAPUT XIII.

Spiritus ☉ ☽ Oli compositus, seu

♀ ☽ stygia.

*Aqua ge-
hennea.*

R

Oli *exsiccari ☽ leniter calcinati* ℥ij.
☉ *optimi* ℥j.

Trita diligenter misceantur; ex retortâ ferreâ, observatis
ignis gradibus exstillentur, in vas recipiens.

Purgatur à fece hoc modo :

℞. ♀ ℥℥.

℥ ℥j.

Solvatur ℥ leni calore in ampullâ vitreâ. Solutum omne cum
♀ injiciatur in reliquam ♀, sive una libra fuerit, sive duæ. Fiet
hæc instar lactis alba & turbida. Residendi spatium detur per
noctem, & aqua erit clarificata, omni fece ad fundum vasis de-
pressâ. Appellatur gehennea.

Virtutes.

VIREs. Menstruum est solvendæ ℥.

CAPUT

CAPUT XIV.

Spiritus \odot $\&$ * compositus causticus, ∇
aqua chrysulca, Pugilum dicta.

R Trita in mortario, optimè miscentur. Destillatio instituitur ∇ .
per \odot in apertò igne.

VIRES. Solvit \odot , ejusque atomos imbibit. Vires.

CAPUT XV.

Spiritus \odot li compositus, gummosus, seu butyrum
aut \odot $\&$ $\&$ ti glaciale.

Nomen habet à consistentâ, olei enim instar fluit, & ex-
ternâ formâ, glaciei enim instar concrefcere solet in *Nominum
ratio.*
medio recipientis. Butyrum eâdem de causâ dicitur, &
GUMMOSUS LIQUOR, instar butyri & gummi enim
sensim colligitur & concrefcit. SPUMA DUORUM VENE-
NATORUM DRACONUM appellatur, ab ingredientibus
duobus, Draconum instar liquorem hunc evomentibus, cum bul-
lis, spumæ cujusdam instar.

MODUS DESTILLANDI hoc oleum ad latus per retor-
tam triplex est: ex $\&$ crudò & $\&$ to, æquali proportione *secun-
dum Crollium*: in duplâ *secundum Begunum*. Elegantior ex re-
gulo $\&$ simplici, vel $\&$ antimoniato, ex $\&$ sine Mercurio, adhibi-
tis sale decrepitato, & vitriolo ad albedinem calcinato, vel ∇ solâ.

1. PRIMUS MODUS R. $\&$ *crudi.* $\&$ *ti* àa $\&$ *ti* *ti*. 1. Ex $\&$
Pulveris sentur seorsim, misceantur exactè in mortario marmo- *crudo* $\&$
reò, pistillò ligneò, naribus & ore benè munitis, ne noxius at- *& *to.*
trahatur vapor. 2. Immittantur in retortam vitream, arenâ to-
tâ coopertam: sensim & sensim ignem intendendo, egredie-
tur liquor, qui in collò retortæ & recipiente, glaciei instar, solet
concrefcere, (& tunc arulâ igniariâ, vel carbone prudenter ad-
motò, ne vitrum diffiliat, liquefieri communiter solet.) Præca-
vetur coagulatio, si maturè ignis suppressorius adhibeatur. Im-
purior*

purior hic cum soleat esse, rectificandus per retortam. Tandem ignis suppressorius, super retortam arenis ab initio coopertâ carbonibus acervatis, acius urgendus, & sic surgit & elevatur cinnabaris, parumque vivi in vas recipiens decidit.

II. ex

♁ ii &
℞. to.

II. ALTER MODUS elegantior, idem quidem est ratione processûs, variat tamen ratione ingredientium. Describitur à Brendelio chim. in art. form. redactâ. & Keslero, cent. 1. processu 12.

℞. *reguli* ♁ *simplicis, vel*
reguli ♂ *stellati antimoniati,*
℞. a ℥j.

Procede priori modo, sed non opus est igne suppressionis in spem cinnabaris. Butyrum si fuerit impurius, rectificandum.

III. sine

♁ triplici
modo para-
tur.

III. TERTIO MODO, sine additione Mercurii, ex solâ antimonio, junctis salibus, vel eorum spiritibus prolicetur oleum idem glaciale, tribus distinctis modis.

1. ℞. *℞. li Goslariensis ad albedinem calcinati,*
⊖ culinari decrepitati a ℥j.

Calcinatio & decrepitatio fit eò fine, ut phlegma absumatur, quod vasa rumpere posset. Misceantur cum

♁ *Vngarici minutim pulverisati* ℥j.

Indantur retortæ terræ vel vitreæ, adjuncto receptaculo mediocri. Non opus est exactè juncturas claudere. Spiritus exit ponderosus & gravis, justo adhibitò ignis regimine, butyrosus.

2. vel ℞. *⊖ decrepit.*

⊖ li calore ⊙ *vel hypocausi, vel etiam ignis opere le-*
uiter ad albedinem calcinati a ℥iij.

Mista retortâ excipiantur, & destilletur inde, recipiente admo- to, spiritus.

℞. *hujus spiritus* ℥ij. ♁ *Vngar. pulver.* ℥ij.

Misce, destillentur igne arenæ. Prohibet liquor gummosus.

3. Vel ℞. *∇ communis* ℥j. ♁ *ung. pulv.* ℥i.

Destillentur ex arenâ. Prohibet in vas recipiens liquor gum- mosus.

℞. *butyri exstillati, quodcumque volueris.*

Ex tribus
hiscè parari
potest columba
alba.

Instilla in aquam frigidam. Præcipitabitur pulvis albus columba alba dictus, Educatus sic aliquoties, & exsiccat, per filtrum ultima trajecta aqua, purgat *à vo rj nã rã.*

CAPUT

CAPVT XVI.

Spiritus Θ li compositus gummosus, ex electris minoribus & maioribus.

R *electri minoris vel maioris alicujus, dissertat. chim. 5. de S Spiritus cap. 15. & hujus opusculi, lib. 5. cap. de electro descripti. Θ l. gummosus ex electris.*

Destilletur per O butyrum, & servetur ad usum.

USUS ejus ad præparandum Q ium vitæ, & bezoardicum minerale. V sus.

CAPUT XVII.

Spiritus Θ li compositus philosophicus striatus.

R *aquam, quâ butyrum S ii præcipitatum in Mercurium vitæ communiter dictum, hicque cum sufficienter edulcoratus est, acidulam. Parandi modus.*

Filtretur denuò per chartam bibulam. Indatur aqua hæc phlegma, imposto alembico, & ex arenâ destillat primò phlegma. Quamprimum in alembico striæ apparent, mutetur vas recipiens. Cum disparent, iterum mutetur vas, & hic seorsim adseruetur. In fundo restitans spiritus, novò recipiente adpositò igne violentiori subdito, vel per retortam extillatus, & sic ab omni terrestri materia S ii liberatus, ad usum seruetur. *S.* Spiritus Θ li philosophicus fixus. Non quod revera talis sit, sed ad differentiam prioris ita dicitur.

*VIRE*s striato attribuuntur cephalicæ & analepticæ. *Al-*teri nobiliores destinantur, quàm vulgari Θ li spiritui. *Vires.*

DOSIS a g. v. vj. ad S l. in conveniente liquore, ante- & pomeridianis horis. In Julepis cordialibus & hepaticis ad acorem gratum prædest. Ad medicinarum aliarum confectionem commodè usurpatur posterior, ut ad solutiones metallorum, perlarum, oculorum S pro magisteriis. *Dosis.*

Z

CAPUT

CAPVT XVIII.

Spiritus & li compositus, seu ▽
*aperiens Penoti.**Spiritus Penoti.***R** *& li Ungarici ad rubedinem calcinati lb̄ iiij.*
filicum flav. at calc. lb̄ v.
¶ ad alb. calcin. lb̄ j.

Pulverifata liquefiant in cellâ. Destillantur per alembicum ex
♁, terque cohobentur. Demum per retortam pellantur omnia
cum suo phlegmate. Destillat primò phlegma, post spiritus per
horas xij. Ex capite mortuo & extrahatur. Tandem omnibus
& toto circulato permistis cum argillâ, formentur pastilli, & ex
iis spiritus provocetur. Videatur *Sennert. institut. libr. 5. part. 3.*
Sect. 3. cap. 5. Schröderus pharmacop. lib. 3. cap. 26.

Vires.

VIRES. Aperit, incidit, attenuat, in affectibus hypochon-
driorum, mesenterii, pancreaticis infarctibus. Hydropi & ictero
medetur.

*Dosis.***DOSIS** ℥i. in convenienti liquore.*Utendi modus.*

UTENDI MODUS in jusculo, aquâ appropriatâ sim-
plici, compositâ, julepis, sirupis.

CAPUT XIX.

*Spiritus compositus & & li Glauberianus.**& culinar. & & lum̄ aa**Processus.*

R In furno singulari, adhibitis vasis recipientibus plurimis xx.
xxx. invicem coaptatis, sursum & ad latera, mista duo hæc
falia ignitis carbonibus per intervalla injiciuntur, furnò rursus
clausò. Sic spiritus fuliginibus carbonum simul mistus, adscen-
dit, debitò modò colligendus & rectificandus.

*Vires.***VIRES.** Aperientes commendantur.*Dosis.***DOSIS** à gran. ad ℥i. in conveniente vehiculo.

CAPVT XX.

*Spiritus & li compositus, antiepilepticus.**Rx. phlegma-*

R *phlegmatis, vel spiritus Θ li roridi q. v. Nonnulli sumunt spiritum Θ li philosophicum volatilem striatum, qui primò adscendit in rectificatione, q. v.*

Θ li rubri q. placet.

cranium humanum, præsertim os triquetrum, quadrangulumve, quod duplicata λ aqua Θ oedinc sumra excludit vel orbiculare aliquod, ad arbitrium,

Destillentur lentò igne per XX cum vel retortam quater, quinques vel sexies cohobando. Sic Θ volatile cranii & Θ li simul adscendit.

VIRES cephalicæ sunt, & antiepilepticæ insignes.

Vires.

DOSIS g. vj. vij. ¶ Sumitur per se in jusculo, additis guttis aliquot salis volatilis & C.C.

Dosis.

CAPUT XXI.

Spiritus Θ li compositus, lithonripticus:

R *spir. Θ li philos. Ovi struthiocameli q. v. Fiat resolutio, Effuso hoc, novus spiritus affunditur. Solutione & imprægnatione facta, filtratio instituitur per chartam bibulam,*

VIRES. Calculum renum minuit.

Vires.

DOSIS g. v. vj. viij.

Dosis.

MODUS UTENDI in decente vehiculò, jusculò, vel aqua, aut spiritu saxifragiæ.

Modus utendi.

CAPUT XXII.

Spiritus compositus ¶ $\&$ \ast .

R ** ¶ ¶ . spirit. vini ¶ sati ¶ ij. In phiala vitrea vel terrea recondantur, & per XX cum destillentur. Cohobetur liquor quater vel quinquies, ut spiritus ¶ tareus \ast volatilis aquilæ sanguine imprægnetur. Spiritus \ast alkolisati nobilitatem extollit. Polemannus, novum lumen chemicum in scriptò librò cap. 8.*

Spiritus

¶ \ast .

VIRES. Resolvit tartareas mucilaginosas coagulationes in quacunque corporis parte, visceribus, vasis, renibus,

Vires.

articulorum nodis, tam concretas, quam adhuc liquidas. Resolutio fit à ♀♂, ejus vim longe lateque alis suis provehit aquila, nullibi suò deficiens in officio resolvendi, dissipandi, discutiendi. V confortandi beneficium addit.

Dosis.

Utendi modus.

DOSIS ℥ss. & ultra.

UTENDI MODUS in conveniente vehiculo, vino vel jusculo.

CAPUT XXIII.

Spiritus mineralium oleosorum, ut ♀ris

Deiδαειον, ♀ oleum improprie dictus.

*Spiritus ♀
simplex.*

Duplex est: simplex & compositus.

SIMPLEX est vulgaris campanatus, & qui per longos tubos vitreos, injectis fragmentis sulphuris in crucibulum ignitum, sub umbrâ nebularum, elevatur, & humido aëri junctus in liquorem resolvitur. Eiusdem est profapia cum ⊕li & ⊖ spiritu. In ♀e duæ substantiæ: resinosa, & salina ⊕lica. Ex hac prolucitur spiritus.

Compositus.

viridis aris &

♀.

COMPOSITUS concinnatur h. m.

℞. ♀ *viridis virginis* ℥iiij.

⊕ ℥viiij.

Pulverifata induntur retortæ vitreæ, & destillentur per ♁, primùm in lentò igne, deinde fortiori, & prodibit spiritus acidulo-dulcis, gustui gratus.

Vires.

VIRES. **SIMPLEX** pectoralis est. Prodest in affectibus frigidis pulmonum, cum aquis destillatis, sirupis, conservis sumtus. Appetitum excitat in jusculo exhibitus. *Theodorus Zuvingerus* mirabili successu, asthmaticis prodesse expertus est. *Brunnerus* ceu singulare medicamentum in asthma commendat, cum aquâ pectorali debiâ proportionem mistum. **COMPOSITUS** eminenter ea præstat officia.

UTERQUE perlas & corallia phlegmate ⊕li soluta præcipitat in magisteria butyracea. Elixir proprietatis cum V paratum eòdem ritè acidulatur.

CAPUT

CAPUT XXIV.

*Spiritus minerales compositi, clyssi
si appellati.*

OMINIS derivatio obscura est, fortè à κλύζω, abluo, la-
vo: & rectius dicitur κλύσις, κλύσιμα, abluo, lotio, ita, ut
designetur actio abluendi antimonium, vel κλύσιον flu-
ctus, unda, ut denotetur tumultus & æstus, effervescen-
tiaque, quæ in hac destillatione auditur. Technicum tamen hoc
vocabulum civitate donari potest.

Triplex est: minoris, medii, & majoris apparatus.

MINORIS APPARATUS CLYSSUS recipit ☿ Ungu-
rici & ♁ āā. ℥ij. proponiturque à Schrödero pharmacop. Minoris appa-
ratus:

MEDIUS proponitur à Keslerô, sub nomine: Liquor compo-
situs pnevmonicus cent. 1. select. chim. process. 70. Spiritus trium re-
gnorum etiam appellatur. Ad regnum vegetabile refertur ob ♀,
ad m inerale ob ♁, ad metallicum ob ☿. Medii.

Recipit ☿. ♀. ○. āā ℥ij.

MAJORIS APPARATUS recipit ☿. ○. ♀. filices fluvia-
tiles calcinatos āā ℥ij. Nonnulli addunt * Majoris.

Pulverifentur singula seorsim. Nitrum aquâ pluviali bullien-
te solutum, effundatur super pulveres reliquos commistos ad un-
guem, sicque invicem misceantur, in massam pulticulæ crassæ simi-
lem. Imponatur cochleari longi manubrii, unum post alterum,
lentâ manu, per posticam fenestram, iterum accuratè claudendam,
in tubulatam tribus in locis retortam, singulisque tubulis singula
recipientia vasa affabrè adnexa habentem. Sic iusto adhibito ignis
regimine, ad aperto foramine juncturæ nonnunquam, prodibunt
spiritus, qui colligendi, & si quid florum recipientibus supernâ
parte adhæserit, illis miscendum.

VIRTUTES simplicis apparatus delineatæ à Schrödero ap-
plausum merentur. Crassam tartareamque mucilaginem, ubi-
cunque locorum delitescit in corpore, attenuat, ac per emuncto-
ria convenientia, per alvum, urinam, sudorem, expurgat. In ma-
jori apparatu, dotes hæ exaltantur, Virtutes.

Z 3

DOSIS

Dosis.
Vrenai modus.

DOSIS ʒj. ʒβ.

UTENDI MODUS. in jusculo, vel aquâ specificâ, cephalicâ, pe&torali, splenicâ, lithontriplicâ, arthriticâ.

LIBRI III. SECTIO II.

De tertia destillatorum

specie, de OLEIS.

ARTICULUS I.

CAPUT I.

De oleis vegetabilium in genere.

Nomen olei
aquivocum.

OMEN, ἔλαιον oleum, æquivocum est. Propriè de oleo ex olivis expresso, omnis excedentis qualitatis experte, de ὄσις & αλακτικοῖς destillatis oleis non, nisi per similitudinem, dicitur,

⊙ ἄρκα.
Aeræ natura.

Olea hæc sulphureo à chemicis adscribuntur principio.

AERÆ sunt naturæ, calida scilicet & humida. Inter æris & ignis naturam ambigere statuit *Bequinius tyroc. lib. 2. cap. 6.* Quò acriora, eò magis ignea, quò minus acria, eò magis ætheria censentur & æria.

Calida.
Quercetanus
frigida qua-
dam olea agno-
scit.

CALIDA sunt: inde inflammabilia, igni admota propiùs. Non adhibenda fides *Quercetano, cum libro 1. defens. Hermet. medic. cap. 11.* Norunt, *inquit*, chimici arte suâ frigiditas essentias educere, nec non olea, macerando scilicet in aquâ quatuor semina frigida, ex quibus atque ex seminibus papaveris ea olea extrahunt atque essentias, quas tu negare frigiditas non ausis.

Ἐπίκεισις

Σιδηρόζυλον est, oleum frigidum. Ignem & ærem gelu pascere nequit, sed occidit.

Combustilia
sunt olea.

Nec adhibenda fides *commentatoribus Bequini*, cum olea in sua essentia purissima considerata negant esse combustilia. Exuere nesciunt naturam, aliena licet induantur veste.

Humida sunt,

HUMIDA sunt, quia difficulter suis, facilè alienis terminis

con-

continentur. Una olei gutta, lanæ vel fericæ adpersa vesti, latè diffluit, & se extendit. Humectant corpora actu. Ut aëri tamen, ita & oleo siccitas jungitur. Primariò & per se humida sunt, secundariò exsiccant. Et sicca.

VIRIUM MAGNARUM sunt, vim gerunt earum rerum, unde emanarunt, sed coacta combinataque, parvâ mole ingen- δραγμα δ
sunt. tem potestatem spirant. Minima olei guttula integri sæpe aromatum manipuli compendium existit. Virtus semilibræ caryophyl-
lorum in uncia olei, libræ unius cinamomi in drachma una & dimidia olei concentratur.

Plerumque cum aquis in destillatione herbarum, imprimis autem feminum & aromatum prodeunt. Eliciuntur vi
aquarum.

Ex siccis lignis, & succino quæ proliciuntur, rejiciuntur Ex siccis lignis
prolecta ingra-
ia. Ex mine-
ralibus nulla
eliciuntur. à Bilichio observ. lib. 2. cap. 2. vix cuti, nedum palato apta judicata, censura nimis rigida.

Ex mineralibus nulla proliciuntur opera. Quæ ex his pro-
lecta olei titulo veniunt insignita, ut oleum Θ li, vera non sunt. Eliciuntur vi
aquarum.
αδ φλογισα, non enim flammam concipiunt igni admota.

CAPUT II.

Olea vegetabilium in specie. 1. Oleum herbarum absinthii &c.

R herbam siccam, absinth. vel card. bened. aut hyssopum, vel Preparatio
oleorum &c. salviam, aut aliam odoratam q. v.
salis communis manipulos aliquot. ♀ ℥℥. vel j.

Concis. contul. grosso modo affunde aq. fontan. q. f. Stent in digestionem per octiduum. Destillatione per alembicum & refrigeratorium prodit aqua cum oleo. Hoc ab aqua separatur, modis propositis libro 2. commodissimè per segregationem hypoclepticam, vel fila lanæ crassiora, & servatur.

USUS. Olea hæc virtutes herbarum suarum servant, calefa- Vires.
ciunt, exsiccant, roborant: absinthii ventriculum; card. ben.
epar: hyssopi pectus: salviæ caput:

DOSIS ad g. v. vj. vij.

MODUS UTENDI. In convenienti vehiculo, horis ma- Dosis,
Modus Utendi.
tutinis

176 Lib. III. Sect. II. Art. I. Cap. III. ☉ cochl. Cap. IV. cham.
tutinis. *Sala aphorism. chymiatr. 12. sect. 2.* oleis intra corpus exhibendis addendum quidem scribit vehiculum: sed ad externum eorum usum requirit peculiariter vehiculum unguentosum. *Laurenbergius* unguentosum vehiculum interiùs etiam exhiberi posse ait, idque fieri, cum balsama exhibentur ex unguentoso vehiculo, & stillatitiis oleis. RARIOR est usus olerum cum unguentoso vehiculo interiùs, crebrior exteriùs usurpatorum.

Emineat.

CAPUT III.

Oleum cochlearie.

☉ cochlearia.

R cochlearia virescentis circa tempus seminũ germinantiũ q. v. vini boni odorati q. l.

Destillatione post justam digestionem, extilletur spiritus & oleum, à primo separandum.

Vires.

VIRES in compendio unitas habet antiscorbuticas.

Dosis.

DOSIS g. j. ij. iij.

Modus Viendi.

MODUS UTENDI in convenienti vehiculo, ut jusculo, clæo saccharo, vel ▽ destillatâ, horis matutinis.

CAPUT IV.

Oleum ex floribus chamæmeli, & lavendulæ.

☉ chamæmeli.

R fl chamæmeli Romani vel vulg. siccos. q. v. salis communis. ♀ vini rubri ad placitum.

Affunde aq. calidam. Postquam stetere per dies xiv. stillentur per velicam cupream, & alembicum rostratum, vas refrigeratorium transeuntem. Oleum ab aquâ separatur, viride smaragdinum semper quod est, singulari proprietate. Cum aliis etiam destillatum chamæmelum eadem viridia reddit, ut oleum terebinthi.

☉ lavendulæ.

Eodem modo destillatur ☉ lavendulæ.

Vires.

USUS. Calefacit, exsiccet, flatu dolore excitantes discutit in colicâ: pectus frigidis humoribus infestatum mundat. In renum calculo utilem præstat operam. Lavendulæ oleum cerebrum roborat.

DOSIS

DOSIS g.v. vj. MODUS UTENDI, in jusculo, vel aqua menthæ cum vino destillata. Exterius etiam scrobiculo cordis inunctum inflationem ventriculi discutit oleum chamæ melinum; regioni commissuræ coronalis & sagittalis futuræ, digito tepido, affricatum, cerebro robor afflat ☉ lavendulæ.

CAPUT V.

Oleum rosarum, ῥωδῆλαιον dictum.

R rosar. rubrarum hortensium, flore pleno rubro, vel albo, in doliolo ligneo, modico sale aspersarum, ad tempus adseruatarum, donec acidum spirant, q.v. Dosis & Utendi modus. Parandi modus.

Per vesicam destillentur. Aqua destillata aliis rosis adfundatur, & maceratione facta extilletur. Oleum ut plurimum spiritui manet permistum & aquæ, indeque hæc suum habent odorem. In rectificatione, si alembici rostro prominenti in recipiens vasculum munda fascia adnectatur, aqua perfluet odoris & saporis rosacei ferè expers, linteoque interceptum oleum albicans & spissiusculum adhærebit, quod nectar merum & ambrosiam redolet. Experimentum hoc primus adnotavit *Laurentius Eustachius lib. de confect. alchermes capite 4.* Parci proventus est oleum hoc, & rarum, album. Vulgatissimum ligni rhodii oleum vicem ejus supplere potest. Vulgata est opinio, silvestres rosas aquam & oleum præbere odoratiora: ab hortensibus plus aquæ, minus expectandum esse odoris. Idem à suis mulierculis etiam percepit *Scaliger exerc. 303. sect. 8.* Sed experientia testatur contrarium. opinio vulgi. Erroneus.

VIRES. Rosa est florum princeps, optatissimum terræ minus, gratissimum hortorum decus. Oleum hujus eminentiæ particeps est. Robur adflat cordi, vigorem cerebro, præ aliis. Vires. Dosis.

DOSIS g. ij. iij. in cochleari vini generosi.

CAPUT VI.

Olea ex feminibus.

R sem. cumini, hortensis sativi, & pratensis, quod *νίβοσ* carum, & carvi in officinis dicitur. fœniculi, anisi, vel quodcumque volueris, lbx. ix. viij.

Aa

Salis

Salis communis, ad quamlibet libram mj.

R Zij

∇ font. q. l.

Stent in digestionem per dies viij. Destill. per vesicam. Oleum ab aqua, hypocleptica destillatione, separetur. Aqua iterum affundatur, exstillatur, oleum colligatur. Ex Ib j. feminis prodit $\text{Z}\beta$ vel Zj . Calefaciunt, siccant, & flatus discutunt singula. Cumini & carvi olea stomacho languenti, intestinorum torminibus, tympanitidi, hydropi auxiliantur. Carum $\gamma\alpha\lambda\alpha\pi\omega\sigma\eta\mu\lambda\lambda\epsilon$ vim habet, dum chylum crassum attenuat. Eadem oleo denegari nequit. Ut anisum & fœniculum pectori medentur, in contumaci tussi, ita & utriusque olea. Attenuant crassa sputa, utque tenaces, per arterias præcipuè in parenchyma pulmonum delabentes, & bronchiis impacti succi loco moveri queant, solum conferunt.

CAPVT VII.

Oleum corticum citri & aurantiorum malorum.

O corti-
sum.

R cortic. citri, vel aurant. malorum ab albo separatos n. 100.
 ∇ font. q. l.

Conscind. in minuta frusta cortices, & facta maceratione destillantur per vesicam. Oleum separetur ab aqua per vitrum clepsidrum.

VIRES. Calefacit, exsiccant, alexipharmacum est, malignis morbis, & aliis ex putredine ortis febribus resistit, lumbricis bellum indicit.

DOSIS. UTENDI MODUS. gutt. vj. ad $\text{Z}\beta$. exhibentur in iusculo.

CAPVT VIII.

Ol. baccarum juniperi, sambuci, lauri.

Parandi mo-
dus.

R baccarum harum q. v.
Macerentur in ∇ fontana S 5. vel 6. ad fermentationem. Post destillantur per vesicam. Oleum ab aqua separetur: In destillatione spiritus, oleum supernatans colligi etiam potest.

VIRES

VIREs. Calefacit, incidit, urinam ciet & menses. Confortat nervos, stomachum frigidum. Colicæ passioni auxiliatur. Vires.
DOSIS à g. vj. ad xij. in convenienti vehiculo.

CAPUT IX.

*Olea aromatatum. 1. caryophyllorum,
macis & nucis moscatae.*

R caryophyll. vel integr. vel g. m. contus. ℥ij. $\text{\textcircled{O}}$ culin. ℞s. $\text{\textcircled{O}}$ caryoph.
 $\text{\textcircled{O}}$ vini rubri ℥ij. ∇ font. ℥xxx.

Stent in digestionem per octiduum. Post destill. per vesicam & refrigeratorium. Oleum in fundo subsidens ab aqua separetur per clepsidrum tritorium.

USUS INTERNUS. Confortat cerebrum & cor. Ven- Vires.
triculo languenti ex frigida intemperie materiali vel immateriali succurrit, coctionem promovet.

DOSIS g. iij. iiij. UTENDI MODUS in jusculeo vel vino Rhenano aut Hispanico. EXTERNUS cum nucis moscatae oleo expresso mistum, in balsami forma ventriculi regioni admotum eundem confortat. Per se dentibus dolentibus cum gossypio inditum, dolores eorundem sedat.

CAPUT X.

Oleum cinamomi.

R Cinamomi acutissimi, & quod minores fistulas habet, in frusta majuscula confracti, non minutim pulverisati, ne ex- $\text{\textcircled{O}}$ cinamo-
balent partes tenuiores ℥ij. mi parandi
modus.

Vini albi generosi parum, ut irroretur. I.

∇ fontana mensur. iij. vel iiij.

Per vesicam destillata aqua lactea turbida, oleo spicæ coloris mista, partim in fundo, partim in corona liquoris, ponatur in cellam. Oleum in fundo subsidens, quod cum ol. caryophyllorum commune habet, ab aqua separetur, & ad usum servetur. Ex ℥j. vix ℥j. olei. Si aqua expetitur melior, adhibeatur vinum generosum: si plus olei, aqua.

A a 2

ALIUM

*Modus secundus.*ALIUM MODUM destillandi spiritum & oleum cinamomi proponit *Crollius basil. chim.**Rx. cinamom. selectiss. grosso modo confractum,*

Immitte in retortam vitream. In balneo vel vaporoso, vel vulgari exstillilla per alembicum, aquam, spiritum & oleum. Hæc novo ligno affunde, & divite fœnore labor compensabitur.

Modus hic destillandi notus est quibusdam Lusitanis ac Hispanis myropolis, qui, *autore Laurembegio defens. animadv. suarum quasi. 8.* singulari artificio extrahunt spiritus ex canellâ, in balneo vaporoso suspensâ, ipsâ canellâ integrâ salvâque manente, eâdem omninò formâ ac substantiâ, quâ ante erat, gustu etiam iudice, sapore non multum imminuto, ut nec colore, nec odore. Non enim totam exhauriunt. Ea ipsa canella ita tractata communiter pro incorruptâ venditur, fucusque hic à millesimo emtore non agnoscitur.*Vires.*

VIRES à temperamento hæ sunt: calefacit, exsiccatur, intemperiem cordis, viscerumque reliquorum, jecoris, ventriculi, cerebri, corrigit. A proprietate eadem roborat, actionibusque singulis vigorem addit.

*Dosis.*DOSIS ad mediocritatis leges temperanda. Parca manus sit, quæ propinat, & dosin non guttis, sed guttam dosibus dime-tiatur, *eleganter Billichius* de dosi oleorum in genere. Liquet, *ait idem, Crollium* in auream mediocritatem non mediocriter peccasse, qui duas tresve olei cinamomi guttas u. i. indulsit dosi. Etenim tot gutta vel duabus tribusve dosibus, nec his tantum, sed ferè bisque terque denis sufficerent. Sed quid peccarit *Crollius*, non liquet. DATUR in liquore aqueo vel vinoso.*Emendat.
Dosis.*

CAPUT XI.

*Olea lignorum: sancti, corylini, i. e. Heraclini Ru-landinum, ebenti, querni, buxi, rhodii.**De ligno-
rum.***R** lignorum vel raspatorum, vel in frusta majora concis. q. v. Imple retortam terream, & apposito recipiente, observatis ignis aperti gradibus, exstillilla spiritum & oleum. Separe-tur spiritus acidus ab oleo. Spiritus rectificatur.

Oleum.

Oleum LIGNI GUAJACI censetur esse à *Brendelio chim. in Guajaci.*
artis formam redacta, OLEUM HERACLEINUM RULAN-
 DI, ita dictum à potestate edomandi epilepsiam, quæ morbus
 Hercules dicitur.

Quercetanus tetrade affect. capitis. oleum Heraclinum Ru-
 landi censet esse oleum ligni BUXI. *Libavius, Harimannus, Kes-*
lerus, & Beguinus oleum ligni CORYLINI. Nuces corylinæ vo- *Buxi.*
 cantur Heracleoticæ.

VIRES. Easdem Gvajaci & coryli oleum videntur habere *Vires,*
 qualitates. Rectificatum utrumque epilepsia medetur, internè *interna,*
 suntum apoplexia succurrit. EXTERIUS dentibus cum bom- *externa.*
 bace impostum ad aliquot guttas, anodynam exercet vim; UM-
 BILICO inunctum vermes necat, dolores colicos sedat, pellit
 fetum mortuum & secundinas.

CAPUT XII.

Olea resinarum: terebinthina, athereum,
flavum, rubrum.

R *resina terebinth. cypria lucida lbij.* ☉ *terebin-*
fontana lb. vj. vel plures. *thina.*
 Inmittuntur cucurbitæ terreæ, vel vitreæ, aut vesicæ cu-
 preæ, & sic major aquæ quantitas, si illa major, addi potest, citi-
 usque elevatur oleum. Primò quod cum aquâ per alembicum
 adscendit, est oleum limpidum, æthereum, & communiter SPI-
 RITUS appellatur, cum tamen olei characterem inflammabili-
 tatem habeat. Mox, mutato recipiente, oleum sequitur flavum.
 Hoc cum cessat, sensim aquâ, evaporatione lentâ, demtâ, resina
 ex albo flavescens, in fundo remanens & consistens, percussio
 fundo, diffiliens frustillatim eximenda, vel cum aqua adhuc fluidâ
 effundenda, & in vapores aquâ discussâ ad solidiorem consi-
 stentiam redigenda. Sicque ex peculiari retorta ad latus vel sola,
 vel cum sale & laterum farina in globulos efformata, destillata
 emittit oleum rubrum.

Zvvelserus mantissa hermetica, præfert destillationem ex cu-
curbita: oleo albo prolieto, remoto alembico, sabulum vel cineres *Modus Zvvel-*
serianus.
resinæ, calidæ adhuc & fluidæ, miscet ad siccitatem usque, tum

Aa 3

destil-

destillat oleum flavum & rubrum. Non usque aded commendabilem ac proficua[m] censet destillationem cum aquâ ex vesicâ: ▽ enim non exiguam quantitatem spirituum & virium terebinthinæ devorat, & arte secum retinet, undè post spiritus in quantitate & qualitate diminuuntur.

*Vires
interna.*

externa.

VIREs olei ætherei, spiritus populari consuetudine dicti, sunt calidæ, diureticæ. Renum & vesicæ affectus mitigat. In linctibus, seu eclegmatibus sumtus pulmonum infirmitatibus medetur. Renum regioni exterius inunctum calculos minuit & pellit.

CAPUT XIII.

☉ *camphoræ.*

Camphora stillicidium oleum parandi

Arrii oleum hoc destillandi occurrunt modi: per se, qui celebratur in phialâ & alembico argenteis, præeunte nobilissimâ quadam matronâ, injiciendo frustulum unum post aliud:

modus compendiosus.

Vel cum *bolo armenio*, qui corpus illius detinet, ex retortula obliquè ad latus inclinata.

Præfertur ἐϋχέιστος facillima.

℞. *camphoræ* ℥ij. *ol. amygd. dulc.* ℥iij.

In leni calore digestionem instituta, liquecit camphora, & cum homogeneo menstruo sulphureo per minima miscetur, sicque ad usum servatur. Ad coloris varietatem adduntur radices alcanæ rubræ. Leni accedente calore, gratiofus eminet color purpuræ æmulus.

Vires.

VIREs celebriores huic denegari nequeunt. In sudore movendo, sanguine mundificando, principalibus visceribus roborandis, inquinamento pestilente dissipando officium facit, interius sumitum.

*Dosis,
Utendi modus.*

DOSIS g. iij. iiij. UTENDI MODUS In vino generoso adsumitur. Exterius gangrænescentibus partibus inunctum calorem morientem refocillat, & putredini resistit. *Angelus Sala hydreleologiâ cap. 13.* præfert camphoræ in substantia usum, oleis quantumvis diligenter præparatis.

CAPUT

CAPUT XIV.

*Olea gummatum ferulaceorum, ammoniaci,
galbani.*

R ^{*gummatapradicta, seorsim, q. v.*} Mundata à sordibus per acetum acerrimum, vel prout venditur, incorporentur cum modico arenæ mundæ, sic facilis disgregata in altum attolentur. Post retortam arena obrutam urge igne, justis gradibus adhibitis, donec nihil amplius exeat. Vas recipiens retortæ annexum contineat aliquid aquæ. Oleum extillatum excipe fragmentis laterum, magnitudine avellanas nuces æquantium, prius candefactorum. Destilla per retortam ad latus. Si uisionem aliquam redoluerit, lavatur aqua odorata.

ΕΥΧΕΙΣΤΟΣ.

VIRES. Calefaciunt, exsiccant olea hæc; ut plurimum exterius usurpantur, ammoniaci in lienis, galbani in uteri adfectibus. *Vires.*

CAPUT XV.

Oleum smegmatis, seu saponis Veneti.

R ^{*sapon. Ven. lbj. calcis viva lbij.*} Illud minutim conscindendo, hoc tenuiter pulverisando, miscantur probè, & vino albo irrorata, indantur in *Parandi modus.* *Q*æ vitreæ forti, igneque lento iij gradus, destillentur in oleum rubicundum. Hoc servatur in vitro.

VIRES. Resolvit, dissipat frigidos tumores, exterius illi- *Vires.* um regioni lienis, articulis, tophosque podagricos resolvit.

CAPUT XVI.

Oleum philosophorum laterinum.

R ^{*☉ olivarum q. v.*} ^{*laterum vel silicium calcinatorum fragmenta q. f.*} Sensim instillentur in fragmenta leviter calefacta, ne spiritus *☉ philosophorum.* exhalent. Cum imbiberint satis, destillatio instituat per retortam.

VIRES,

Vires.

VIREs variæ sunt. Calefacit, resolvit, dolores frigidos lenit, exterius inunctum.

CAPUT XVII.

Oleum Vini οἶνος ἀγμα seu οἶνέλαρον.

Dua in vino
sunt substan-
tia.

DUa in vino sunt substantiæ, autore Paracelso archidox. lib. 6. de extractione vini magisterii, inscripto capite: UNA VINOSA. ALTERA PHLEGMATICA. In VINOSA est spiritus: PHLEGMATICA est fex, recrementum, & dulcis aqua quædam. Hæc in metallis respondet scoris, illa nucleo. Ut duæ hæc partes separantur in *μετὰ μωρῶτα*, ita illæ spiritus vini confectione.

Ex separandi
modus.

Vulgaris.

Ex vino multi
spiritus.

Separatio hæc variis fit modis, de quibus ille pluribus agit. VULGATISSIMUS hic est.

Re. Vini optimi, Ungarici vel Hispanici, vel fecum vini, q. v.

Ex vino Francico & Jenensi non eliciuntur liberaliter. Si feces sumantur, vesica lardo interius inungenda, ne adhæreant. Destillatio secundum leges artis instituat. Primò quod extillat, optimum esse, & gustus indicabit, & sapor. Id seorsim adservatur. Quod sequitur, seorsim adservatur itidem.

Rectificatio.

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.

Spiritus vini
tartarizatus
communiter
dicitur.

- 6.
- 7.
- 8.

RECTIFICATIO instituitur in balneo 1. per se. 2. cucurbitæ orificio tecto quadruplici charta bibula, quam transit spiritus subtilior, aquosior non item. 3. Obturato orificio cucurbitæ, spongia oleo imbutâ. In ea aqua hæret, spiritus permeat. 4. Orificium cucurbitæ etiam obturatur orbiculo ex pileo veteri concinnato. 5. Super Θ le Φ ri optimè rectificatur. Ad \mathbb{H} ij. olei vini adduntur Θ Φ ri albi crudi, crasso modo pulverisati \mathbb{Z} j. vel ij. In leni balnei vel arenæ calore per alembicum destillatur spiritus, phlegmate in fundo remanente. 6. Idem scopus obtinetur, si super alio sale, vel cineribus mortuis seu elotis, ut ramentorum vitis, rectificatio instituat: & tum dicitur spiritus vini cinificatus. Cinis retinet phlegma. 7. Nimis laboriosa est præparatio & exaltatio spiritus vini per circulationem, proposita à Rhenano \odot è puteo emergente, theoremate chymico 148. Compendiosior modus, per obturationem colli cucur-

cucurbitæ mica panis similaginei linteolo inclusa adornatus, à Ioh.

Agricola tractatu de Propropositus.

SINGULARIS ☉ seu SPIRITUS VINI PRÆPARATIO. Singularis modus parandi οὐνέλαιον.
 Proponitur hæc à Paracelso lib. 6. archidox. de magisteriis in scripto sub titulo, extrahere magisterium ex vino, tom. 1. p. 818.

℞. Vini vetusti omnibus numeris, quoad colorem & saporem perfecti, ad placitum.

Den thue in ein Glas / sigillire es luto Hermetico, setze es in putrefactione fimi calidi, angefüllet zum dritten Theil. Laß stehen vier Monat / also / daß ihm die Wärme nicht gebricht. Wann das geschehen ist / so setze ihn im Winter / da es am mehresten gefrieret / an die Kälte / und lasse es dran stehen auff ein Monat / daß es alles in einander gefreuret / so dringe die Kälte den spiritum vini mit seiner substanz in das centrum des Weins / und schetbet sich also die substanz des Weins / und das phlegma von einander. Was gefroren ist / thue hinweg / was aber nicht gefroren ist / das ist spiritus vini mit seiner substanz. Locetur in pelicano, und laß in digestionem arenæ stehen / auff etliche Zeit / nicht zu heiß. Darnach so nimts heraus / und hast magisterium vini.

Hunc modum Augustissimum Imperatorem Romanorum Commendatio ab auctoritate Casareâ.
 RUDOLPHUM, adhibitis integris vini generosissimi doliis observasse, & sic paratum spiritum vini ad solutiones ☉ adhibuisse ferunt.

Johannes Poppus in ὀδογνύλιον, cap. de ꝑ processum hunc illustrat, & vasculum vino generosissimo repletum frigido hyemali aëri exponit, collum excipit per fenestræ foramen, in musæo locato vase recipiente: sicque benè lutatis juncturis, spiritus extillatus excipitur. Cautelas, notas, & experimenta addit Johannes Agricola.

Spiritus hoc modo rectificatus ALCOHOL dicitur, & CIRCULATUM. Alcool & circulatum.

CIRCULATI vox in monumentis Paracelsicis crebrè occurrit. Vox Circulati examinatur.
 Libro 6. archidoxis cap. 2. eâ designatur spiritus vini in summam essentiam purificatus, ad extrahendum ex metallis magisterium idoneus.

Temperamentum ejus calidum est & siccum. φλογισός inflam- Temperabilis
 B b

*mentum olei
vini.*

mabilis est. Alcoholisatus seu cinificatus in summam volatilitatem redactus, & *λεπτομέγεθον*, ut ex vitro desuper in terram guttatim effusus ipsam non attingat, sed aura subtilissime instat in sublime feratur, & exspiret, calidissimus est. Præterea pollet *δυνάμη* *ναρκοτικήν*.

*Duplex olei
vini natura.*

Duplex in vini spiritu, *autore Zuelfero pharmacop. classe 7. de extractis*, indoles. Non solius est naturæ sulphuræ summæ volatilis. SALINAM volatilem ejus naturam subdulcis & penetrantissimus sapor maximè, ubi probè dephlegmatus fuerit, SULPHUREAM autem facilis conceptio flammæ, luculentissimè evincunt. Utramque salino-sulphuræ naturam aperte convincit permistio cum salibus animalium volatilibus, ut cornu cervini, carnis viperarum & essentialibus vegetabilium. Utraque promptissimè illum admittunt, & ab illò, ob symbolicas qualitates, dissolvi se pariuntur.

*Cautela circa
usum in medi-
cina, &*

Tutior ejus usus frigida præditis temperie, iisque, qui flatibus & cruditatibus laborant, morbisque frigidis tentantur. In his cruda colluvies objicit pabulum, in quo acerrima ac exurens vis se frangit, atque hebetat, abs quasi esset, deprædaret vitale humidum, viscera accenderet, & nimia consuetudine exsequias iræ suæ virtutis admiratori ante mortem.

*artis chimica
operibus.**Temperatum.*

IN ARTIS OPERIBUS creber ejus usus ad metallorum, mineralium, & vegetabilium tincturam, essentiarum extractionem; & tum TEMPERATUM à *Paracelso* dicitur, barbaro nomine COMPLEXIONATUM, cum virtutibus novis est imprægnatus, suasque quasi à se dimittit. Ita vox hæc enodatur *lib. 6. archidox. cap. 2.* Temperat ist etn Sûck / das complexionirt ist / aber es fasset an sich / und incorporirt sich mit dem / das ihm zugefegert wird / also daß keine alte complex erzeigt / sondern die Tugend des Dinges so ihm zugegeben wird / als ist der Brandwein / der hat in ihm eine perfecte complexion, aber was in ihm geleyert wird / das complexionirt er noch mehr in ihm / als daß er nach seinem würcken thut. So er also an sich zeucht andere virtutes, und die seinen dämpfft / so wirds Temperatum geheissen.

Exemplum.

Exemplum esto V, fusus super species cephalicas. Spiritus vini narcoticas qualitates domant species, ut neque cerebro,
nea

Cap. XVIII. *Compositus* V *Cephalicus*. Cap. XIX. *Vulgaris* 187
nec aliis partibus noceat. Ipse spiritus imprægnatur virtutibus
specierum, $\lambda\epsilon\pi\ \Theta\mu\zeta\epsilon\iota\alpha$. sua & calore eas ad cerebrum deducit, &
pituosam illaviem absumit.

Tanti æstimat *Helmontius* vini spiritum, ut ipso iudice, no- *Æstimatio spi-*
bile medicamen nullum dici mereatur, nisi quod cum spiritu vini *ritus vini Hel-*
optimo, arctiori nexu sit nuptum, ut ad penitiores vasorum re- *montiana,*
cessus penetret.

Econtra *Philippus Müllerus* *mirac. medic. lib. 4. cap. 1.* erro- *Susque deque*
neum iudicat spiritum vini, quo communiter & indiscriminatim *habuitio Mülle-*
ad simplicium virtutem extrahendam atimur, pro tali menstruo *riana,*
habere. hancque suam essentiam adstruit rationibus.

Hæ tamen tantæ molis bellum sustinere nequeunt.

Επιθεσις

CAPUT XVIII.

Oleum seu spiritus vini compositus,
varius modis parabilis.

1. *Cephalicus.*

R fl. lilior. convall. primul. veris, lavend. stachados arab. *Parandi mo-*
anthos. a \mathfrak{z} j. *dius,*
rad. pæonia, valerian. zedoar. ireos flor. a \mathfrak{z} ib.
fol. majoran. salv. galega a Mij.
rasur. ligni sancti, rhodii a \mathfrak{z} ij.
sem. pæon. fœnic. basilici a \mathfrak{z} j.
cinam. caryophyll. macis, nuc. moscat. galang. a \mathfrak{z} iiij.
Contus. concis. destillentur per alembicum, adjecto oleo seu spi-
ritu vini q. s.

VIRES, DOSIS, UTENDI MODUS. Prodest ad ce- *Vires,*
rebri affectus frigidos, cochlearis mensurâ per se sumtus. Mede-
tur inprimis epilepsiæ, apoplexiæ, vertigini.

CAPUT XIX.

Aqua vite tutelaris, populariter dicta.

R spiritus, seu olei vini \mathfrak{b} xx. *Εγχειρησις,*
sem. anisi, fœniculi \mathfrak{a} \mathfrak{z} ij.
 $\mathfrak{B}\mathfrak{b}$ 2 *bac.*

baccar. juniperi ℥j.

passul. min. ℥ $\frac{1}{4}$.

rad. glycyrrhiz. ℥v.

angelic. ℥℞.

fol. hyssop.

ocymi basilici a Mj.

Contul. concis. species infundantur per ℥ij. Destillentur per alembicum. SPIRITUS extillatus in aliud vas sublime refundatur, & coloretur additis

santalivrubri tessellis, vel pulvere tornâ ☉, i. e. laciniis coccineis q. s.
Eduletur saccharo canariensi, vel julepo rosaceo aut violaceo.

Vires.

VIREs omnium gentium consensu confirmatæ sunt variæ. Competunt ipsi laudes, TEMPERATO à Paracelfo assignatæ: Tenuissima vini pars oleosa seu spiritiuosa amittit stupefactivam suam vim, & adsumit eam, quæ est in speciebus. Deinde λεπτορρεγια. suâ calore adjuvante ad partes affectas vim specierum defert.

Heurnii testimonium.

Ut cuncta injecta, inquit Heurnius meth. ad praxin lib. I. à corruptione vindicat, ita & ipsa corpori humano injecta omnem putredinem arceat, coctiones excitato calore promovet, evictisq; cruditatibus vividam spirituum vitalium vim recreat, calidumque quasi in ελαμφιν vocat, ventriculum calefacit, cerebrum confortat, visum clarum reddit.

CAPUT XX.

Oleum tartari vini.

☉♀ vini.

Olligitur oleum cum spiritu unitum, transfuso per manicam chartaceam bibulam spiritu, in chartâ dum remanet.

Rectificatio ejusdem.

Rectificatione à fœtore liberatur, & purius redditur, si frustulis panis frumentacei exsiccati grossioribus excipiatur. 2. Calce vivâ exceptum, & in orbiculos impastatum, per retortam extilletur.

Vires.

VIREs cum spiritu communes habet, sed INTERIUS rarè vel nunquam usurpatur.

Modus utendi.

MODUS UTENDI. Unguentis ad duritiem splenis, scabiem & luem veneream admisceri potest. 2. Emplastris duris tumores, callososqve & nodosos tophos discutientibus.

viii.

vim resolvendi addit. 3. Dolores artuum contumaces valida frictione inunctum mitigat, & causas eorum dispellit. 4. τραυματικὸν etiam oleum hoc, vulneribus recentibus inunctum medetur, mundificandi & incarnandi vim potenter exerens.

LIBER III. SECTIO II.

ARTICULUS II.

Animalium, eorumque partium olea.

CAPUT I.

Oleum pinguedinis humanae.

R pinguedinis humana, à membranulis liberata ℥j. πιμελέλαιον.
Injice in ollam vitreatam per intervalla,

Ossium humanor. frusta grosso modo contusa, candefacta.
Vas operiatur, ne accendatur. Cum ossa imbiberint pinguedinem, & refrixerint, pone ea in retorta, & exstillata ad latus, adhibitis ignis gradibus, oleum.

VIREs. Frænum injicit incremento atrophix in artubus
supernis & infernis. Humectando prodest. Vires.

CAPUT II.

Cera & butyrum.

R cera pura q. v, arena munda q. s. πηρέλαιον.
Ceram liquefactam misce cum arena, in pultis modum.
Hæc retortæ concredita massa, adhibitis justis ignis gradibus lenissimis, liquorem olei æmulum fundit. Libra una ℥xij. circiter, crassiusculus est, butyri æmulus, & ita adservatur, periculum enim est, ne rectificatus aduratur.

VIREs. Resolvit, attenuat, discutit interius ad g. vj. cum
malvatico sumtum, exterius dolentes articulos refocillat. Vires.

Bb 3

CAPUT

CAPUT III.

Oleum butyri.

☉ butyri.

R *butyr. majal. lbj. farina laterum q. l.*
 M. liquefactum butyrum cum farina in eam consisten-
 tiam, ut scindi queat. Destilletur igne aperto, ex retortâ,
 secundâ vice cum novâ farina extillatum oleum habetur.

Vires.

VIREs. Leniter resolvit, simulque emollit, exterius illitum.

CAPUT IV.

Olea cerebri, cordis, epatis humani, cornu
 cervi, hirundinum &c.

Colligi possunt hæc, cum spiritus illorum destillant. Su-
 pernatant partim, partim fundum petunt, partim in medio
 fluctuant.

Viscerum hu-
 manorum
 principalium
 olea.

Cornu cervi.

CEREBRI, CORDIS, & HEPATIS HUMANI olea,
 cum spiritibus siccis elevata, horum viscerum, frigidâ languentium
 ab intemperie, infirmitatibus, exterius illita medentur.

C. CERVINUM præcipuum est. Rectificatur per se, vel
 adjecto spiritu vini exaltatur in balsamicum liquorem, pelluci-
 dum, subrubinescentem. **INTERIUS** rarò usurpatur, ingrati
 namque saporis. **EXTERIUS** in cerebri frigidis affectibus,
 commissuræ sagittalis & coronalis, ut & occipitii & primæ verte-
 bræ articulationis regioni: in artuum frigidis molestiis, inungi-
 tur dolentibus locis. **I.** Ob λεωθιμείρεων penetrat poros, &
 per ἀδινδον διαπνοῶν discutit. Umbilici regioni affricatum in in-
 testinis dolores exultantes flatus dispellit.

Cordis cervi.

☉ **CORDIS CERVI** cum spiritu emergens, parentis sui
 indolem refert. Radici vitæ fert suppetias, guttarum paucarum
 pondere, in vehiculo conveniente sumtum.

Hirundinum
 & picarum
 olea.

HIRUNDINUM APOPLECTICIS aquis innatans ☉
 cerebrum, ne fulmine hoc infestetur, fidâ custodiâ præcavet, in
 paroxysmo ipso vehiculis convenientibus etiam adhibitum facit
 officium.

Dosis.

DOSIS g. v. vj. vij.

CAPUT

CAPUT V.

Oleum cochlearum albarum, vel nigrarum.

R cochleas, maxime pingues cum sunt, autumno scilicet.
Reconde in cucurbita terrea. Eandem operi lamellâ ferreâ perforatâ, filo ferreo cucurbitæ adaptatâ Excipe collum trujus alia cucurbitâ, juncturis benè luto munitis. Inferiorem cucurbitam terra excipe, superiorem circumda igne rotæ, primum de longe, sensim ad vicina, semper mediocri observato ignis gradu. Cum conjectura adsequutus fueris, descensoria destillatione collectum pinguem liquorem, desiste ab opere. Refrigeratis vasis oleum serva ad usum.

VIREs. Atrophîâ laborantibus membris auxilio est, levem post frictionem illitum tepide. Vires.

LIBER III.

SECTIO II.

ARTICULUS III.

Mineralium olea

CAPUT I.

Oleum succini in specie.

ὁ ἀπὸ ἐκείνου succini, quod totum sui meracum, nihil habens aliena substantia, homogeneum est, coloris quoque flavi grosso modo contusi ℞ij.

Crollius basil. chim. eligit λευκὴν ἐκείνου album succinum. Hartmannus, cum hoc pretiosius sit & rarius, flavum suadet adsumendum, quod eadem præstat, modò, artificiosa prius cum muria coctione, ad albedinem redigatur.

Indatur succinum retortæ vitreæ, lentoque igne ex .iij. destillatione inclinatoria, vase recipiente aqua pleno prodibit primò phlegma, post oleum subtilius, demum crassius. Sal volatile collo & lateribus adhærescit. Rectificatur ex vesica. In retorta relinquitur caput mortuum exsuccum nigrum. ΕΥΧΕΙΣΤΟΙΣ

Vasis.

Vasis vitreis adservatur, artificiosè obturatis, non cerâ, sed vesicâ duplici. Sic servari diutius potest, potissimùm frigidò loco, Ætate perdit albedinem, evaditque citrinum.

Vires.

VIREs. Odoratissimum est & penetrantissimum. Ut una gutta conclave totum penetrat, acremque donat fragrantiaâ pertinaci, ita etiam cum vini poculo sumta linguam totam pervadit, & omnes oris partes. Illitum penetrat cutim, & irrepit in poros, odore satis diù relicto.

DOTIBUS innumeris vitalibus est præditum. Efficacissimum **OPOBALSAMUM** Europæum meritò vocari, *Crollius* docet. Quia sua facultate omnia alia superat, in apoplexiâ & epilepsiâ, olim **SACRUM** appellabatur, ob virtutes admirandas & arcanas. In peste, cerebri, nervorum, cordis affectibus, febribus, calculo renum, retentione urinæ, icteritiâ, colicâ, suffocatione matricis, difficili partu, & secundinæ morâ prodest. *Vires* exaltantur, si volatile sal oleo jungatur.

Dosis.
Utendi modus.

DOSIS âg. x. ad ʒj.

UTENDI MODUS commodus est in vino generoso, vel aquâ adpropriatâ, aut jusculo. Cum saccharo exindè paratur elæosaccharum : cum ol. nuc mosch. balsamum.

Animadvertens.

Non præbendæ vacivæ aures *Bilichio*, cum *observ. & paradox. chymiatr. lib. 2. cap. 2.* scribit: Si quis oleum succineum prorsus gustare nolit, cum eo parum litigem. Ut olea, quæ calor madidus eliquavit, in pretio nobis sunt, ita quæ torridus excoxit æstus, iis utpote nativi oblitis genii, & adulterio ignis pollutis, ut lentâ crassitie squalidis, ut semiustis, minimum honorem habemus, ac vix pelvi, nedum palato convenire arbitramur.

CAPVT II.

Mineralium aliorum olea, nomine talia, non re.

χαλκανθι-
λαρον.
θυελαρον.

Notum est nomen $\odot\ominus$ li, ἄρισ. Reverâ talia, *φλοριστὰ* *flamma capacia*, si igni admoveantur propius, non sunt, Spirituum de natura participant, cum oleis nullum habentia commercium.

ἀλοῦρα ἑρέ-
λαρον.

Consuetudo sal ꝑ̄ resolutum in liquorem, olei titulo cum dignatur, non observat τὸ οἰκεῖον καὶ τὸ εἶωθός, neque ulla ratio huic appellationi patrocinetur.

LIBER

LIBER III.
SECTIO III.

De altera effectorum, seu operum chemicorum liquidorum specie, nempe de tincturis liquidis vegetabilium.

CAPUT I.

Tinctura florum simplices.

Tinctura IN GENERE appellari solet extractum liquidius coloratum, seu color à misto separatus. IN SPECIE verò, tinctura est portio aliqua substantiæ propriæ corporis, ex quo extrahitur, cum concentratione virtutis & coloris, in centro sedem habentis, differens à reliquis corporis partibus, idoneo menstruo soluta & exaltata, eaque potissimum ad rubrum vergens. SPECIALISSIME intelligitur hoc nomine Tinctura Philosophica, seu arcanum specificum, cum essentiâ qualitibusque formalibus, etiam colorem rei habens, ut in sui similem naturam tingere possit alia, imprimis autem humanum corpus ad valetudinis restorationem, sanitatis conservationem, sanguinisque depurationem.

Tinctura vox sumitur generaliter.
2. Specialiter.
3. specialissime.

FLORUM vulgares tincturæ eliciuntur vel spiritibus acidis, vel sulphureis oleosis liquoribus, & menstrua cum solutis relinquantur.

Florum tinctura.

℞. *Aquileg. cerul. vel incarnata bellidis hortensis rubr. fl. pleno, betonica, borraginis, bugloss. cujuslibet seorsim.* 1. classis.

Aq. propria cujuslibet, vel fontana, ad eminentiam digitorum octo.

Stent in leni digestionem arenæ. Affunde spir. Oli vel q. s. ad acorem. Mox extrahitur tinctura. Colatura per linteum facta servetur & saccharo canariensi, quantum sufficit, edulcetur.

℞. *fl. calendula, calthæ palustris, hyperici, seorsim.* 2. classis.

spir. vini q. s.

Cc

Stent

Stent in leni digestionē, filtrentur. Tinctura, extracto proprio, & floribus seorsim parato, exaltanda, & saccharo canariensi edulcanda.

3. classis.

℞. fl. papaveris rhœad. pœonia, rosar. caryophyll. hortensium coronariorum fl. pleno aut simplici, vel sylvestrium rubrorum violarum Martiarum cujuslibet seorsim ℥ij.

aq. tepida vel calida ℔iiij.

spir: Oli vel q̄ ℥iij. circiter.

Proportio ingredientium generalis,

In genere florum horum proportio talis observari potest.

Flor.	Aq. calida.	Spir.	Sacchari.
℥l.	canth. j.	℥j	℥vj.

Misceantur. Intra horas ℔iiij. aqua fiet rubicunda, filtranda & saccharo edulcanda, ℥xij. vel q. s. Exaltari potest quælibet tinctura ▽ cinamomi modico.

Vires.

VIRES. TINCTURA FL. AQUILEGIÆ expellit variolos & morbillos: BETONICÆ prodest in capitis affectibus: BORRAGINIS & BUGLOSSÆ in cordis affectibus. TINCTURA FL. CALENDULÆ cordi patrocinaur: CALTHÆ lieni. HYPERICUM cerebro languenti & falsæ imaginationis spectris delusæ menti auxiliatur. Prodest etiam morbis renum & vesicæ, urinam & menstrua pellit. PAPAVERIS RHOEADOS TINCTURA, dolores lenit, vigilias sopit, *περμαλινω διασσειν* ad partes quascunque, ad cerebrum in phrenitide, oculos in ophthalmiâ, pleuram in pleuritide, articulos in arthritide sedat. PAEONIÆ, epilepsiæ & nocturnis infantum medetur pavoribus. ROSARUM intemperiem calidam viscerum quamcunque etiam in febribus emendat, ventriculi coctionem juvat, cordi patrocinaur. VIOLARUM sanguis pectori inprimis medetur.

CAPVT II.

Tinctura florum papaveris erratici *Misfichthiana*,
arm. med. chim. sect. 2.

Tinctura.

℞ conserv. fl. papav. errat. ℥j. fl. pap. err. spir. Oli irr. ℥j.
M. & cum ▽ fl. papav. rhœad. ℥xxx. extrahitur
tin-

tinctura, mox filtranda, Post adde sirupi è succo fl. ejusdem papav. parum $\text{\textcircled{D}}$ lat. $\text{\textcircled{Z}}$ viij.

VIREs. In defluxionibus ad pectus tenuibus & acribus, asperas fauces reddentibus, & insomnia parientibus plurimum valet. *Vires.*

DOSIS ab $\text{\textcircled{Z}}$ j. ad ij.

UTENDI MODUS. In vehiculis adpropriatis.

Dosis.
Vtendi modus.

CAPUT III.

Tinctura florum compositæ.

R fl. aquileg. borrag. bugloss. ros. rubrar. viol. papav. Tinctura compositæ.
errar. abjectis punctulis nigris à Ml.
rad. acori rub. tormentil.
bistort. rub. mund. à $\text{\textcircled{Z}}$ l.
santal. rubr. cinam. a $\text{\textcircled{Z}}$ vj.

Incis. & contul. gr. modo, irrorentur

spir. $\text{\textcircled{D}}$ li

$\text{\textcircled{+}}$ rosac. a $\text{\textcircled{Z}}$ lb.

Aq. endivia. cichor. plantag. a $\text{\textcircled{H}}$ ij.

Stent in digestionem lenis caloris, donec liquor sanguineo colore tinctus: transmittatur per linteum subtile, in quo solvatur sacchari canar. pulv. $\text{\textcircled{H}}$ lb.

Adservetur in fictili. S. Alterans Trâncflein oder tinctur.

VIREs. Temperata est, ventriculo, jecori & cordi languido patrocinaur. *Vires.*

DOSIS. cochl. j. ij. iij.

UTENDI MODUS per se.

Dosis.

Vtendi modus.

CAPUT IV.

Tinctura foliorum absinthii, cum liquore $\text{\textcircled{O}}$ alcahestico.

R fol. absinth. cum floribus vel siccor. vel recens. q. l. Tinctura absinthii.
liquoris Alcahestici veget. q. l.

Digerantur per aliquot dies, in calore leni. Decantetur liquor imprægnatus tinctura absinthii: filtretur per linteum subtile,

subtile, & in singulari vase servetur. Super residuam herbam novus infundatur liquor, & sic deinceps. Collectus omnis liquor miscetur cum V. Hic extrahit tincturam, saturato odore plenam, & virtutibus illustrem.

Vires.

VIREs. Absinthii tinctura hoc modo parata ventriculo, agerati epati, ling. cervina lieni, chamadryos & chamapityos articulis, salvia, ruta cerebro & nervis profunt.

Dosis,
Modus utendi.

DOSIS ad ℥ss. & ultra,

MODUS UTENDI sumitur in haustu vini boni.

CAPUT V.

Tinctura radicum saxifrage alba.

Tinctura saxi-
frage alba.**R**

rad. saxifrag. albo flore, radice grumosa orbiculari rubra.

q. s.

spir. vini. q. s.

In digestionem extrahitur tinctura elegans, lithonripticæ facultatis.

Dosis.

DOSIS ℥ss. ℥j. in aq. parietar. vel vino Francico, aut Rhenano.

CAPUT VI.

Tinctura radicum 1, rhabarbari.

Tinctura rad.
rhabarbari.**R**

rad. rhabarb. Alexandr. ℥ss.

aq. cichorii ℥ss.

℥ q. s. albi ℥ij.

Contusa radix miscetur cum ℥ q. s. Affundatur ♡. In momento extrahitur tinctura crocea. Stet in digestionem caloris lenissimi, per horam unam aut alteram. Filtratus, animæ rhabarbari satur, liquor servetur ad usum & S. sangyis Rhabarbari.

Vires.

VIREs. Sangvinem mundificat, & obstructions mesenterii refrænât.

Dosis,
Modus utendi.

DOSIS. ℥ss. ℥j.

MODUS UTENDI. In jusculo horis matutinis, vel cochleari vini pomeridianis, per se, vel cum tincturâ ♀ mistus.

CAPUT

CAPUT VII.

Tinctura corticum rubrorum radicis peonia.

R *cortic. rubror. radicis exsiccat.*
Spirit. vini. *Tinctura corticum peonia.*
Stent in digestionem lenis caloris. Tinctus spiritus aufertur, novus readjicitur. Coniungantur, & leniter exhalent.

VIREs cephalicas antiepilepticas habet.

DOS. ℥ss. ℥j. in liquore conveniente.

Vires.

Dosis.

CAPUT VIII.

Tinctura ligni santali rubri.

R *santali rubri raspat. & pulver.* *spir. vini q. s.* *Parandi ma-*
Stent in digestionem. Tinctus spiritus decantetur. Servetur *dos.*
ad usum.

VIREs. Si spiritus vini evaporatione abstractus evolvantur in auras, frigefacit. Cum eâ corrigitur scammonium, & facit in pulverem polychrestum rubrum.

Vires.

CAPUT IX.

Tinctura baccarum juniperi, & herbæ paridis.

R *baccas seorsim q. v.* *v q. s.* *Tinctura baccarum.*
Extrahitur leni ignis calore tinctura. PRIMA magnæ in sanguinis depuratione efficaciz. ACONITI SALUTIFERI BACCARUM tinctura præprimis cor à venenatis periculis & pestilenti præservat contagio ad ℥ss. vel ℥j. in conveniente liquore sumta,

CAPUT X.

Tinctura composita alexipharmaca.

℞ 3

℞. radi.

Parandi mo-
dus.**R**

rad. contrahierve

zedoar.

bistoria

tormentil.

vincetox.

diptam. alb.

herb. scordii nostr.

sem. anisi

card. bened.

citri

st. rosar. rubr.

caryophyll. hortens. flore pleno M.

cum ligni santal. rubri ℥℥.

galega

cinamom. caryoph. macis

theriac.

scorzonera.

imperat.

acori veri

angelic.

ireos flor.

palma Christi a ℥j.

ruta a Mij.

fœnicul. a ℥j.

maria a ℥℥.

bacc. herb. Parid. a ℥j.

calendula.

a M℥.

a ℥iij.

mithrid. a ℥iij.

Contus. contund. & mistis omnibus superinfundatur

spir. vini ex fecibus destill. q. s. ad justam supereminentiam.

Coloratus in leni digestionem spiritus in peculiari vase adseruetur.

Post decantationem, novus spiritus adfundatur. Iterum defun-

datur & priori jungatur. Tandem

℞. Mistur. simplicis ℥℥. ♀.

theriacalis camph. ℥v.

Permista prioribus, fiat colatura per linteum, subtile.

Collectus spiritus omnis leniter exhalat. ℞. ut supra.

Vires.

VIRES. Alexipharmacæ diaphoreticæ sunt illustres. Ma-
lignum pestilensve contagium discutit, in actu præservationis &
curationis.

Dosis.

DOSIS, & MODUS UTENDI. Exhibetur a ℥℥. ad ℥℥.

Modus utendi. in haustu vini generosi liberaliori ad movendum sudorem.

GUER-

GUERNERI ROLFII,
 CHIMIÆ IN AR-
 TIS FORMAM REDA-
 CTÆ,

LIBER IV.

DE EFFECTIS ET OPE-
 RIBUS CHIMICIS MEDIIS,

quæ ambigunt inter liquida & solida, essentiis
 seu tincturis mollibus, elixiriis, extractis, mistu-
 ris, balsamis, elæo saccharis, gelatinis,
 alcohol.

SECTIO I.

De essentiis.

ARTICULUS I.

De essentiis vegetabilium:

CAPUT I.

De essentiis florum.

Essentiæ vocabulum primus terè in chemicum
 forum eduxit *Angelus Sala*, in eo, quem *essentiarum*
vegetabilium anatome inscripsit libro. Parum diffe-
 runt à tincturis mollibus *Beguinæis*, quæ in eo à
 liquidis distinguuntur, quod in his menstrua spirituoſa acida, &
 imprimis oleaginosa, maneant cum corporibus & operationum
 subjectis, in illis mollibus verò aliqua fiat menstrui evaporatio. Pa-
 rantur ex floribus, herbis &c.

Æ. flores

Paradigma.

R flores recentes borraginis, buglossæ, caryophyllorum hortensium rubrorum pleno flore, resecto albo pediculo, pœoniæ, papaveris erratici, ablatis antheris, communiter dictis, nigris, rosarum rubrarum, violar. cum calyculo. ad placitum.

Imple cucurbitam alembico cæco, juncturis benè clausis munitam. Derge in MB ad mediam altitudinem. Calore leni contabescunt flores, colore suo spoliati: Succus expressus novis floribus affundatur & tertio iteretur. Clarificatus albumine ovi & percolatus lento vapore balnei, ab aqua quæ sita liberatur per evaporationem, ad mellis consistentiam, picis instar resplendentem, persistente odore & sapore. In vase telis emplasticis & duplici chartâ munito ad servatur.

Vires.

VIRES. Confortant cor, pectus, cerebrum.

Dosis.

DOSIS. ʒss. ad ʒj.

Modus utendi.

MODUS UTENDI, in jusculo, vel aquâ stillatiâ, & sirupo conveniente.

CAPUT II.

Essentia florum anagallidis, calendulæ, calthæ palustris, chelidoniæ minoris, majoris, hyperici, nasturtii Indici.

Essentia croci

R gemmarum, id est, florum horum nondum ad amissim aperturum, cum foliis tenerioribus incisurum, spiritus vini q. s. Contuli flores macerentur in spiritu vini, per ʒternas, in MB, alembico cæso superimposito. Exprimatur succus, & ad essentia consistentiam evaporatione instituta redigatur.

Vires.

VIRES. ESSENTIA ANAGALLIDIS maniacis auxiliatur. CALENDULÆ vires sunt cordiales, alexipharmacæ: CALTHÆ PALUSTRIS, CHELIDONLÆ MINORIS, antihypochondriacæ: MAJORIS, antiictericæ: HYPERICI vulnerariæ: NASTURTII, antiscorbuticæ,

Dosis.

DOSIS ʒß.

Utendi modus.

UTENDI MODUS. In aquâ propriâ, & sirupo cujuslibet herbulæ.

CAPUT

CAPVT III.

Essentia florum croci.

R *croci orientalis* ℥j. *V ad emin. iustam.* *Essentia croci.*
 In calore tinctus spiritus aufertur, novus affunditur. Evaporatione decenti instituta, elegans in fundo remanet tinctura, si lenis instituaturo evaporatio: essentia, si mediocris: extractum, si ultra mellaginis consistentiam intendatur.

VIRES habet cordiales

Vires

DOSIS. gut. ij. liij.

Dosis.

MODUS UTENDI in iusculo vel vino generoso, Ingre- *Modus utendi.*
 ditur laudatum opii medicamentum.

CAPVT IV.

Essentia liliorum convallium.

R *fl. lilior. convallium siccorum.* *V q. S.*
 Stent in digestionem lenis caloris, per ζ & ρ duas, in vitrea curbita, alembico munita. Baculo ligneo, eo remoto, flores nonnunquam agitentur. Tinctum quod est, auferatur, & novus spiritus affundatur. Deinde omnes, prævia florum expressione, infundantur super novis floribus, & idem procedendi observetur modus. Tandem exhalent parum.

VIRES cephalicæ sunt, & imprimis commendantur epilepticæ. *Vires.*

DOSIS. $\mathfrak{z}\beta$.

Dosis.

UTENDI MODUS, in liquore conveniente,

Utendi modus.

CAPVT V.

Essentia herbarum simplices

1. *Absinthii.*

I Nidoneæ ad essentias extrahendas sunt herbarum, quarum virtus in sale volatili consistit. Sunt tales *chelidonium minus, cochlearia, nasturtium aquaticum, sempervivum minus.* Harum spiritus sale volatili pleni expetendi, in- *Essentiam absinthii extrahendi modus.*

D d

que

que iis acquiescendum. Eligendæ ad hunc scopum aliæ fixioris naturæ.

1. *Vulgaris.*

VULGARIS parandi modus hic est:

℞. *fol. absinthii vulg. vel pontici* Mj. *℥ optimi* q. f.
In arenâ fiat digestio. Spiritus tinctus aufertur, novus affunditur.
Coniuncti tincturâ imprægnati spiritus colati, lento calore, discussis aquositatibus, ad justam consistentiam rediguntur.

ALIUS MODUS.

2. *Recentior
modus Glas-
berianus.*

℞. *herb. absinth. vulg.* q. f.
liquoris alcahestici vegetabilis Glauberiani q. f.
Irroratur & irrigatur herba, & in leni digestionem, ad extractionem essentia, locatur: post decantatus liquor, tincturâ imprægnatus misceatur cum S. V. Hic sine morâ in se recipit tincturam. Separatus S. V. à liquore Alcahestico, in digestionem leni exhalat ad justam essentia consistentiam.

Vires.

VIRTUTES sunt stomachicæ & epaticæ.

Dosis.

DOSIS. ℥j.

Utendi modus.

MODUS UTENDI, in vino malvatico.

CAPVT VI.

*Essentia absinthii composita.*Parandi mo-
dus.

℞ *summit. absinth. vulg. cum fol. pontici tenuifolii* āa. Mj.
fol. & fl. centaure. minoris. *agerati* āa. Mj.
fl. ros. rubr. M℥. *viol. Mart. cum calculis* q. v.
cort. citri & aurant. sicc. a ℥℥. *ligni sancti* ℥vj.
rad. Zedoar. ℥j. *acori veri, tormentill.* a ℥℥.
caryophyl. cinamomi, canella alba ā ℥vij.
croci integri orient. nostratis a ℥j.
macis, nucis moschat. caryophyl. arom. a ℥ij.

Incis. & contus. g. m. affunde

spiritus vini optimi q. f.

In arenâ tres stent per ζ & ρ . Spiritus tinctus exprimatur, Colaturæ per linteum factæ

adde *species novas.*

Id tertiâ vice repetatur, donec extractio spiritus vini odorem & saporem amiserit.

VIRES.

VIREs. In ventriculi & hypochondriorum infirmitatibus à causâ frigidâ prodest. Quartanis auxilio est.

Vires.

DOSIS. ὄβ. θj.

Dosis.

MODUS UTENDI in vinò vel cerevisiâ,

Modus utendi.

CA P V T VII.

Essentia fol. & florum centaurii minoris.

Ac ex centaurio minori quomodo paranda, docet Dioscorides lib. 3. de re medicâ cap. 9.

℞. centaur. minoris q. v.

Dioscorides

Ἡ κεταυ-

ειν μικρῶ

χυλισμα πα-

ρανδι ἐν χει-

ρῆσι.

χυλίζεται ἡ πῶα συλλεγομένη, ἐν κύμων ἑστὰ σπέρματι, καὶ ὀποθετομένη ἡμέρας ἑ. εἴτα ἐφέθ, ἀχρὶς ἀν ὑπερέχει τὸ ὕδωρ. ἔπειτα τὴν τε ψυχθέντην, ὑλίζεται δι ὀδονία θλιβείσας τῆς πῶας, καὶ πάλιν ἐφέται μετὰ μελιτώδους συστάσεως. *Expressitur succus ex herba, semine suo cum praegians est. Non intelligendum completum semen, sic enim herba, folia exsucca, floresque emarcuerunt, sed inchoatum, cum omnia succo turgent. Cum verò sicca sit planta, prius quinq; diebus in aqua madescit; mox coquitur, in ollâ operatâ, vel in cucurbitâ alembico caeco munitâ, per xxiv. horas, in MB. uq; dum decrescente aqua superstet. Cum refriguit, deinde aqua seu succus per linteum exprimitur, adjiciturq; herba. Expressus succus albumine ovi clarificatus, ad crassitudinem mellis iterum decoquitur, seu evaporatione redigitur.*

Eodem modo ex aliis herbis minus succulentis, *agerato*, *agrifonia*, *betonica*, *melissa*, essentia extrahuntur.

Eadem locum habet in aliis herbis.

Chimici loco aqua simplicis adsumunt vel spiritum vini simplicem, vel alcahesticum liquorem, tincturâ herbarum harum saturum. Extrahunt spiritu vini, huncque à liquore Alcahestico separatum, in vaporem super leni arenâ calore distillant, ad justam essentia consistentiam, in vase vitreo vel terreo adservandam.

Chimici mutant mensuram.

VIREs. Integrarum herbarum pollent potestate: & quidem essentia centaurea calefacit, siccit, aperit, infarctus crassi sanguinis in affectibus hepatis, lienis, uteri resolvit, putredini resistit, lumbricos necat.

Vires.

Dd 2

DOSIS

DOSIS. ℥i. ℥j. in haustu vini.

CAPUT VIII.

Essentia rorella.

Essentia rorella.

Roris ☉, sereno caelo, ☉ existente in domo propria in leone, & ☽ in quad. ar. prope solem, a mosco & omnibus impuritatibus mundatis ℔iij. vini boni canthar. ℥iij.

In terreo vase, vel mortario lapideo marmoreo, pistillo ligneo tritam inde cucurbitæ vitreæ. Eam alembico rostrato munitam loca in MB. Juncturis benè clausis, & vase recipiente admoto, observatis gradibus, destillationem urge, usque ad siccitatem. Liquor exstillatus flavescens exhalet modicum. Post servetur ad usum.

Vires.

VIREs. In bronchiorum infarctu, à vitiosis, per arterias in parenchyma pulmonis, & ex parenchymate in bronchia transfudentibus humoribus, exorto, attenuat, & expectorationem promovet.

Dosis.

DATUR lentâ delibatione, quantum cochleari comprehendi potest, horis matutinis & vespertinis.

CAPUT IX.

Essentia anagallidis phænicea composita, anti-melancholica, & maniacæ.

*Αντιμελαν
χολικὴ
εσσην
ιτα.*

Rherba fl. & seminum anagallidis Mvj. solani tetraphylli seu herba Paradis cum baccis & radicibus Mij. alyssi Galeni, marrubio similis Mij. rad. nymph. luteæ benè mund. ℔i. doronici vulgaris ℥x. gentian. rub. ℥v. palma Christi succulenta ℔l. cineris cancerorū fluxuati. ἀνορθοποιῶν caudâ carentiū ℥iij. pullor. accipuris. noctuarum majorum a ℥ij. sanguinis asini, in elibano siccati ℥vj. fl. lilior. convall. Mij. succini ℥iij.

spir.

sem. anisi, ocimi *spiritus vini vel fecum vini q.l.*

Stent in digestionem per ℞vj. Tinctum quod est, separetur per vasis inclinationem, leniterque exhalet,

VIRES indicat titulus. Cum mens depravatis imaginationibus cum timore & mœlitiâ, sine febre, vel cum furore & febre turbatur, auxilio est. Præterea etiam medetur vertiginosis spirituum seu sanguinis tenuioris circumrotationibus & gyrationibus. *Vires.*

DOSIS ℞j. ℥i. in liquore cephalico, ut aqua nymphææ, *Dosis.*
essentia calorem moderante.

CAPUT X.

Essentia fructuum alkekengi, uvarum, cerasorum, myrtillorum nigrorum, rubi idæi, uva ursi rubræ, baccarum sambuci, pomorum dulcium borsdorfianorum.

R *fructus enumeratos, quos & quantum volueris,*
Exprimatur succus, asper sione modicâ vini prægr. sâ, & albumine ovi clarificetur. Levi digestionem clarum à crasso separetur, & clarum seorsim ad mellis consistentiam redigatur. Post extrahatur V. *Essentia fructuum.*

VIRES Alkekengi calculum pellit: **UVARUM** confortat: *Vires.*
CERARUM cerebrum roborat: **MYRTILLORUM** adstringit: **BACCARUM SAMBUCI** sudorem movet: **POMORUM** humectat.

DOSIS ad arbitrium moderanda.

MODUS UTENDI. Per se sola sumitur, vel cum aliis. *Dosis.*
Modus utendi.

CAPUT XI.

Essentia baccarum juniperi, aliàs malvaticum juniperinum, elixir juniperinum.

R *rob. juniperi ℥ij. vini malvat. canth. f.*
Misce in vase terreo, pillillo marmoreo vel vitreo. Stent in digestionem. Tinctus liquor colligatur percolationem per linteum cum expressionem. Servetur usui.

Dd 3

VIRES.

Vires.

VIREs. Aperit, attenuat sanguinem, tartareum & fabulosum coagmentum circa ureterum tubos & carunculas renum collectum disgregat & expellit.

Dosis.

DOSIS ℞i. ℞j. in conveniente vehiculo.

CAPUT XII.

Essentia radicum pœoniæ, scorzonera.

Parandi modus.

R *harum radicum, vel aliarum, tormentilla, vincetoxici &c.* Maceratione factâ in aquis vulgari vel propriis, succus exprimatur, clarificetur, & evaporatione instituta ad usum fervetur. Post Ψ extrahatur tinctura, & leni evaporatione ad justam consistentiam redigatur.

Vires.

VIREs essentia pœoniæ antiepileptica: **SCORZONERÆ** alexipharmaca: **TORMENTILLÆ** cordiales: **VINCETOXICI** antihydrica sunt notæ.

Dosis.

DOSIS a ℞j. ad ℞i. & ultra.

Utendi modus.

UTENDI MODUS in liquoribus aut julepis ex appropriatis aquis & sirupis concinnata.

CAPUT XIII.

Essentia seu sang-vis satyrii Paracelsi.

Utor hic describit satyrii essentiam libro 3. de vita longa cap. 11. sub titulo: **SATYRIONIS EXTRACTIO**, brevibus verbis & obscuris, more suo. Nullam menstrui facit mentionem. *Crollius basil. chemicâ p. 443. & Henricus ab Heer observ. medic. oppido rariss. 9.* præparandi modum, clariùs describunt.

Essentia dia satyrii.

R. omnium cynosorchidum specierum radices selectas, & plenas turgidas, rejectis flaccidis & rugosis mollibus, quæ virtute contraria (quam Saturninam vocat Paracelsus loco citato) pollent ℞ij.

Panis siliginis candidissimi ℞i.

Radices colligi queunt vel ineunte vere, vel autumnò exeunte, floribus foliisque vix dum natis, vel deciduis. Divulsis testiculis, pleni & succulenti eligantur. In mortario marmoreo contundantur

dantur ligneo pistillo. Micapanis sensim adjiciatur, & affundatur SPIRITUS VINI vel MALVATICI vel RHENANI, ad lentoris dilutionem. Potest etiam de hoc spiritu, vel vino ipso Alcantino, ut vocant, amplius in majori copia affundi. Sic in cucurbitâ alembico cæco imposito, stent in digestionem mensis spacio, benè munita. Eligi potest ad hunc scopum fimus equinus, vel MB. Post exprimatür succus tenax per prælum. Expressum iterum per menslem digere in cucurbitâ, adjecto prius residuo in forma salis per incinerationem parati, quod certè erit exiguum & paucum. Flavus liquor, interdum rubini æmulus innatans circa superficiem, colligatur, cautè vasculum inclinando relictis fecibus.

℞. *hujus tinctura* ℥ss. *magist. perl. farin.* ℥i.
ol. nuc. moscat. anisi a ℥j. *cinamomi, citri* a ℥ss.

VIR ES. *Paracelsus* medicinam vocat, quæ cæteras omnes, ^{Vires.} quæ conceptionem promovent, facile post tergum relinquit. *Crollio* autore, mirabilis omnium ferè totius corporis membrorum externorum utriusque sexus signatura, in hisce orchidum speciebus deprehenditur. Ideò totum hominem non immeritò confortare creduntur. Veneri auxiliatur, & frigidis, maleficiatisque. Senibus etiam invalidi femoris virilitatem amissam restituit.

DOSIS. a ℥j ad ℥ij.

MODUS UTENDI in vino malvatico: vel misceatur cum ^{Dosis.} conserva rosarum ad nucis avellanæ quantitatem. ^{Modus utend.} Superbibatur haustum vini Alcantini.

CAPVT XIV.

*Essentia ligni febrifugi, seu corticis Sinensis,
 Palo de Calenturas, Hispanico
 idiomate, dicti.*

℞ *corticis hujus cinamomeo colore præditi, minutim pulverisati.* ^{Essentia}
ii. & per setaceum trajecti ℥j. ^{ad vitæ ugnitæ.}
vini generosi, præpotentis, Rhénani q. s.

Stent

208 Lib. IV. Sect. I. Art. I. Cap. XV. Ess. guajaci. Cap. XVI. Bene.
Stent in digestionē. Tinctum quod est, effundatur in inclinato vase. Novum menstruum affundatur. Coniuncti liquores leniter exhalent, & ferventur.

Vires.

VIREs simplicis hæc habet essentia. Calida licet sit, & subjecti & menstrui ratione, non tamen reformidanda in febris intermittētib; in actu curationis & præservationis. Calida multa admittunt harum curationes, ut: δια τριῶν πιπερέων καὶ δι' ἑξιδυῶν confectioem, quæ ex tribus piperibus conficitur, & ex viperis.

Dosis
Utendi modus.

DOSIS. cochl. j. vel ij.
MODUS UTENDI, in haustu vini odorati boni.

CAPUT XV.

Essentia ligni sancti gummosi.

Essentia ligni
sancti.

ligni sancti gummosi seu resinosi potius, raspati lbj spiritus vini è frumento q. l. ad eminentiam spiritusam. Stent in digestionē ꝑ iij. spatio. Tinctum quod apparet, colligatur. Novus ꝑ affundatur. Tandem exhalatione modica facta, fervetur ad usum essentia egregia. Ad ipsam etiam alia ligna, ut aspalathum rhodium valde resinosum, sassafras seu fœniculatum, santalum rubrum.

Vires.

VIREs. Calefacit, exsiccat, per διαφύρασιu resolvit, impuritati sanguinis simplici & veneræ medetur.

Dosis.

DOSIS. Alterationis scopo cochl. j. quantitas si sudorem movere animus est, cochl. ij. Adsumatur vino calefacto mista,

CAPUT XVI.

Essentia cosmetica benzoina.

resina benzoina, amygdalina, seu asa dulcis ℥j. spiritus vini rectificati q. l. vel spiritus rosar. ardenis, si adsit in abundantia.

In vitro benè clauso stent per aliquot dies, donec tingatur. Filtra per chartam emporeticam, vel simpliciter decanta. Leniter exhalet. Serva ad usum.

Vires.
Dosis.

VIREs. Pectori auxiliatur, impactos humores resolvit.
DOSIS. g. viij. ix. xx. ὄβ.

MODUS

MODUS UTENDI in jusculo, vel aqua hyssopi cochleari. Tum liquor ab infusione laetescit. In ▽ fabarum florum destillata ꝛiij. infusa laetum reddit liquorem & ad manuum lavacra adhibita nitidam reddit curim.

Modus utendi.

CAPUT XVII.

Essentia vulneraria.

R fl. hyperici, chamameli Romani, pleno flore.
 consolida regalis fl. simplici, vel pleno incarnato.
 media caeruleo flore.
 virgata, virgae aureae vulgò dictae.
 clematis daphnoidis, vinca pervinca communiter dicta, simplici caeruleo & pleno subpurpureo flore.
 millefolii hortensis rubro flore a Mj. balaustrorum Mj.
 herbar. sanicula, pyrola, alchimilla, scabiosa,
 lapathi sanguinei a Mij.
 rad. tormentillae symphyti majoris
 beta ἄγροππιζου, rubra radice praedita atb̄ ⅓.
 ligni fraxini traumatici constellati raspati ꝛij.
 sicca, concisa & contusa irrigentur spiritu vini, vel frumenti. q. s.
 Stent in digestionem sex ꝛ. Tinctus spiritus separetur, novus adfundatur, tandem omnes jungantur, leniter exhalent. Adde
 essentia mumiæ Egyptiaca vel nostratis.
 lachryma sanguinea seu sanguinis draconis a. q. v.
 tinctura ♂ astringentis, ad placitum.

VIREs. Sanguinis ἀῤῃώωσ, ex narium, pulmonum, ventriculi, renum, uteri, artuum, ob ἀναστροφῶσιν, διαίτησιν, διαπύθησιν, διαίτησιν fluentis impetum retardant.

DOSIS ὅβ. ὅβ. in jusculo.

Dosis.

CAPUT XVIII.

Essentia aliàs tinctura ꝛ simplex.

R Sal in valido ☩, igne rotæ fundatur, inque eo tam diu detineatur, donec caeruleum acquirat colorem, qui in-
 Ec .
 Essentia aliàs tinctura
 tinctura
 διατάξις.

tenditur, si modicum \odot addatur. Tum affunditur \vee in vase vitreo, & in digestionem detineatur per \wp iiii. Felicitus succedit operatio, si spiritus ꝑ modicum adfundatur.

Vires,

VIREs habet in usu modico non contemnendas, aperienti, incidendi, glandularum lactearum & vasorum sanguifluorum infarctus expediendi.

*Dosis,*DOSIS. \mathfrak{z} ss. \mathfrak{z} j.*Vtendi modus,*

MODUS UTENDI. Adsumatur horis matutinis in iusculo, horâ nonâ. Medicamentis etiam commodè miscetur, siue sint aquæ simplices, compositæ, aut sirupi, tincturæ, electuaria.

CAPVT XIX.

*Essentia seu tinctura ꝑ composita.**ꝑ crudi subtiliss. pulverisat. \mathfrak{z} ss.**calcis viræ à furno adhuc calentis \mathfrak{z} ss.**Essentia**dic. \mathfrak{z} ss. \mathfrak{z} j.**u. \mathfrak{z} ss. \mathfrak{z} j.**a. \mathfrak{z} ss. \mathfrak{z} j.***R**

M. in ollâ novâ vitreatâ, aut lebetæ cupreo majore. Affunde ∇ ferventem fontanam q. s. Ebullitio excitatur, quæ modica super igne coctione augeatur. Lixivium hoc per pannum aut faccum linteum coletur & exprimat. Quod superius fluitat, effundatur leniter, deinde filtretur per chartam bibulam, coagulatum extrahatur SPIRITU VINI. Tinctura, quæ, si ritè operatus fueris, apparet, & mista est, non pura, servetur. Abstrahæ ad essentia consistentiam.

Vires.

VIREs habet resolvendi crassos tartareos humores, in arthritide & calculo.

Dosis.

DOSIS. gr. xij. ad xxiiij. in iusculo vel vino.

CAPUT XX.

Essentia ꝑ composita, antiarthritica,
*& lithontriptica.***R***tinct. ꝑ.**extract. rad. saxifrag. rubr.**spr. ꝑ.**flore albo**vini \mathfrak{z} vj.**fol. chamadryos a \mathfrak{z} j.*

Misceantur, & in leni calore digerantur duorum \wp intervallo. Filtretur.

VIREs.

VIREs nomini habet conformes, diaphoretica etiam est. *Vires.*

DOSIS à ℥i. ad ℥j.

Dosis.

UTENDI MODUS. In conveniente liquore exhibetur *Utendi modus.*
matutinis & pomeridianis horis. Sudorem pellit, adsumta matu-
tina sexta, in aqua florum sambuci cum vino destillata.

CAPUT XXI.

Essentia vegetabilium purgantium.

I. Lenientium proprie dictorum:

Aloes, Tamarindorum.

R aloës socoterina ℥i. succi vel aquæ rosarum q. s. *I.*
In leni calore solutione facta, defundatur quod supernatat, *Aloes essentia.*
fecibus in fundo remanentibus, & ad balsami consisten-
tiam leni calore redigatur.

℞. fructuum tamarindor. aq. calentis communis. *Tamar-hendi-
nata essentia.*
Caro acida nigra liberetur à nucleis, & filamentis, crebra con-
quassatione, & aqua commista percolata clarificetur. Iterum
trajecta per pannum, cum levi expressione ad justam consisten-
tiam redigatur.

VIREs. ALOETICA essentia leniter alvum subducit, *Vires.*
cum aliarum pilularum massa permista.

TAMAR-HENDINA ejusdem efficacix: simul etiam ar-
dorem humorum mitigat.

II. Purgantium essentia.

℞. rhabarbar. Alexandr. fol. senæ, fibrarum ellebor inigri, gialapii. *Rhabarbari,*
Menstrua diversa sunt. Rhabarbaro convenit ▽: ut & senæ: senæ, ellebori,
Hellebori fibris. †. gialapio spiritus vini. F. Extractio tincturæ, gialapis essen-
tiam. *tia.*
decantatio, & ad justam consistentiam exhalatio.

VIREs. Essentia rhabarbari bili: senæ & hellebori melan-
choliæ: gialapii pituitæ & sero educendo accommodata est. *Vires.*

DOSIS diversa.

UTENDI MODUS. Rhabarbarina essentia adsumitur *Dosis.*
per se ad ℥ss. in haustu jusculi: senæ in haustu vini calidi: hellebori *Utendi modus.*
cum massis pilularum jungitur: Phalajæ l. jalapæ essentia ad ℥ij. cum
sirupo cinamomi limpidiori.

LIBRI IV.
SECTIO I.
ARTICULUS II.
Essentiæ animalium.
CAPUT I.

Essentia mumie Ægyptiacæ.

Exceignos.

mumie Ægyptiacæ optima, vel nostratis, parata ex carne musculosa hominis sani, suspensi, vel rota contriti, à ☽ & ☉ illuminata & constellata, myrrha & aloë confersa, & spiritu vini irrorata, post in aëre vel clibano exsiccata. ℥iij.

spiritus baccarum juniperi q. s.

Stent in digestionē, donec tingatur spiritus. Auferatur, novus affundatur. Spiritus tincti filtrentur per linteum subtile, vel chartam emporeticam. Exhalent usque ad justam consistentiā.

Vires.

VIRES. Confortat membra principalia, mundificat sanguinem.

Dosis.

DOSIS. ℥i, ʒj.

Utendi modus.

UTENDI MODUS in haustu vini, vel cerevisiæ.

CAPUT II.

Essentiæ lapidum cancrorum
fluviatilium.

Processus.

lapid. non coctorum, sed quos vel vivi deponunt sponte, vel ex iis enectis eximuntur, cæruleo colore præditorum q. v. pulveris, minutim.

salis ♀ liquefacti per deliquium.

Digerantur calore balnei, ℞. in phialâ. Post coagulentur in coctione & exhalatione. Coagulato pulverificato affunde V. Digestione institutâ, effundatur imprægnatus V. Abstrahatur evaporatione ad olei crassitiem.

VIRES.

VIREs. *σύνταγμα διΰδρες*, calculum & arenulas renum resolvit, *διέρεσιν* movet. *Vires.*

DOSIS ḡ. vj. ᾠ. MODUS UTENDI in jusculô vel ▽ *Dosis, & modus utendi.*
petroselinî.

CAPUT III.

Essentia mosci & ambra liquida.

R *mosci* ℥i. *ambra* ḡ. iij. ᾠ. *componendi modus.*
sacchari canariensis ℥i. *aq. carfunkuli aurea* ℥iij.

Benè mista saccharum & odoramaenta locentur in digestione, vesicâ bubulâ, phialâ benè munitâ. Post filtrentur, & ad usum, in benè cooperatô vase ferventur. In filtrô quod remansit, odoris adhuc capax, aliis usibus externis infervire potest.

VIREs. Confortat cerebrum, cor, horumque viscerum infirmitatibus medetur. *Vires.*

DOSIS, ḡ. vj. ᾠ. & ultrâj. *Dosis.*

Exhibetur in cochleari pleno vino generoso Rhenano, *Utendi modus.*
Francico vel Hispanico.

CAPUT VI.

Diaromaticum essentiale, ambra-moscatum in forma sicca.

R *ambra grisea* ᾠj. *mosci* ℥j. *Εγχεύσεις.*
sacchari can. albi ℥j.

Terantur simul in pulverem, ut exactè singula misceantur.

Adde

⊕ *cinnamomi, citri, ligni rhodii, angelica* a ᾠj.

Misce iterum, & in vitro benè munito serva.

VIREs. Calefacit hoc medicamentum & confortat. Cordiale & cephalicum est. Convenit iis præcipuè, qui sunt temperamenti frigidioris. *Vires.*

DOSIS ḡ v. vj, vij. ᾠ. in vino. *Dosis.*

Ee 3 LIBRI

LIBRI IV.

SECTIO I.

ARTICULUS III.

Essentiæ seu tincturæ molles
metallorum perfectorum & imper-
fectorum.

CAPUT I.

Essentia ☉ *is.*Essentia ☉.
1.*crystall.* ☉ *per spiritum* ☉ *sale suo inebriatum*
*paratorum q. v.**spir. vini urina volatili sale imprægnati q. s.*

In leni digestionem stent per aliquot dies. Quod tin-
ctum, aufertur, & novus spiritus denuò affunditur. Conjun-
cti destillantur ad medietatem & ultra, vel potiùs justam confi-
sistentiam. Possunt etiam iidem crystalli ☉ digeri in leni calore
cum vino malvatico & alcantico.

CAPUT II.

Essentia ☉ *alia.*

2.

calcis ☉ *per reverberationem in summam tenuitatem*
*reducti, q. v.**spiritus vini sale urina volatili & ☿ exaltati ad emi-*
nentiam 6. digitorum.

Digestione *μαλθροχρονική* ℥xij. tinctura apparet, quæ novo adfu-
so menstruo sapiùs collecta, evocato spiritu, in quolibet liquore
resolubilis est.

Vires

VIRES harum essentiarum sunt solares, confortant partes
principes.

Dosis.

DOSIS ḡ. vj. vij. & ultra pro vehiculi quantitate.

*Modus utendi.*MODUS UTENDI in vino generoso, vel jusculo aut
julepô aliquò.

CAPUT

CAPVT III.

Essentia. Elixir ☉ dicta.

R fol. ☉ libellum j.
sacchari τῆ κανθῆς, i. e. *angulosi*, albi, vel flavi ℥j. *Processus.*

In parva phiala locata in leni calore, bacillo ligneo oblongo agitentur. Sic ☉ calcinatur à spiritu acido sacchari canthi, Eximitur spatula lignea, statimque concrefcit massa rubescens, Pulverifetur minutim.

℞. *hujus pulveris, spirit. vini sale urina & C.C. exaltati* ℥ij.
Extrahitur in leni calore citrina essentia, quæ defundenda. Exhalatione peracta ad medietatem, reliquium servatur, & in aqua mellissa exhibetur ad ḡβ.

Verùm plus participat de saccharo cantho, quàm ☉e. Pa. *Επινευσις.*
rùm itaque in magnis cordis infirmitatibus huic medicamento fidendum

CAPUT IV.

Essentia ☉ Alcahestina.

R calcis solaris, purpureâ induta veste, part. j.
liquoris Alcahestici metallici part. x. *Alia essentia ☉.*

In leni calore digestionem peracta, affunde V *πισatum.* *tia ☉.*
Tum ☉ essentia, relicto Alcahest, communicabitur V Inde hic per inclinationem effundendus, & ad usum servandus. S, ut supra.

CAPVT V.

De essentia.

R calcis Dea in *∇* i soluta, & communi more aurifabrorum Parandi mo-
in cupreo vase, ad fundum precipitata, albicantissima *aus.*
* additio spir. * exaltati.

Stent in leni digestionem. Tinctura cærulea mox apparebit.

Sed hæc non tam soboles Dea, quam ♀. Argumento est ex- *Επινευσις.*
perimentum. Nisi stiterit in cupreo vase aliquo temporis spa-
tio,

216 *Lib. IV. Sect. I. Art. III. Cap. VI. Essent. ♂ aper.*
tiō, negligensque fuerit edulcatio, & à virore ablutio, nihil impe-
trabitur tincturæ.

Vires,

VIREs ergò cephalicæ frustra proclamantur, quæ in ♂ a
concedi, à ♀ expectari non possunt.

CAPVT VI.

*Essentia ♂ in vinum malvaticum implantata,
Hartmanni pract. chimiatr.*

*Parandi mo-
dus.*

R limatura ♂ reposita ℥℥. vini malvatici ℥j.
Sensim juncta stent in arenæ calore per ℞, sic sensim vis ape-
riens ♂ transplantatur in vinum.

Vires,

VIREs. Aperit viscerum tartareos infarctus, suavissimum
hydropis & icteri remedium, Tertianis auxiliatur febribus, &
quartanis.

Dosis.

DOSIS. ℥j. ij. iij.

Vtendi modus,

UTENDI MODUS per se, vel cum aq. cichorii, ut calor
temperetur, miscetur. Mane circa nonam, & post meridiem cir-
ca quartam proficius ejus usus.

CAPVT VII.

*Essentia ♂ aperiens nigra cum succis acidis,
♂ I. Acetò parata.*

*Tinctura
aperiens
nigra cum
♂ parata.*

R limatura ♂ magnete bene purgata q.v.
+ vini lenioris q.℥.

In marmore terantur, per horam unam aut alteram. Sensim
vase excipiat tinctum acetum, novum acetum iterum affunda-
tur. Liqueores omnes tincti colligantur unà in scutella, & cum
subsederit crassum quod est, effundantur in vitrum, & serventur
ad usum. S. Tinctura ♂ nigra.

Vires,

VIREs habet singulares aperiendi, dissolvendi & inciden-
di viscerum infarctus, humores crassos melancholicos depuran-
di, & serum acre refrenandi.

Dosis.

DOSIS à ℞℥. ad ℞j.

Modus utendi.

MODUS UTENDI, in jusculò carniū bubularum, vel gal-

gallinæ. Admisceri etiam potest electuariis, confervis & sirupis.

CAPUT VIII.

Essentia seu tinctura ♂ *aperiens* II. *parata cum succo acetosæ: magisterium* ♂ *aperiens dictum.*

R *succi oxalidis expressi, depur. ℥iij.*
pulp. tamarind. à filamentis & nucleis separata ℥viii. *Processus.*

Agitentur in vase terreo, ligneo pistillo, digerantur per aliquot dies, vel coquantur, & per laneum pannum trahantur. Cum subsederit liquor percolatus, separetur à crassamento.

R. hujus clarificati succi q. s. chalybis limati q. v.
In lentâ digestionem, alembico cæco superposito, extrahatur tinctura. Exhalatione ad quartam partem institutâ, aqueis quibusdam partibus exhaustis saturatio facta tinctura ad usum servatur. *S. ut supra.*

CAPUT XI.

Essentia ♂ III. *cum succo pomorum parata.*

R *limatura* ♂ *magnesiata ℥℔.*
succi pomorum borsdorf. recent. express. q. s. *Parandi modus.*

Stent in digestionem lenis caloris, per ℥iij agitatô sæpius vase, & bacillo ligneo, liquore ipso. Post defundatur vel filtretur liquor per linteum subtile. Novus succus affundatur, digestionem leni peractâ, iterum, quod tinctum, defundatur. Coniuncti imprægnati succi exhalent ad medietatem, & ultrâ. Ut ætatem ferat, nec situm contrahat, penetrantiorque tinctura fiat.

R. hujus partes vj. spiritus vini anisati part. ij.
Addi etiam potest seorsim.

spiritus coclearia part. j. vel minus.

VIRES. Magnarum virium est hæc tinctura. Crassos & feculentos humores massæ sanguinæ admistos, serofos etiam & acres humores scorbuticos resolvit. *Vires.*

DATUR ad pondus ℥j. ij. in jusculô vel vino. *Dosis.*

Ff

CAPUT

CAPVT X.

*Essentia ♂ aperiens tartarifata.**Parandi mo-
dus.***R** *limatura ♂ magnes. ♀ aa ḡḡ.
aqua fontana puriss. canth. viij. ix. x.*

Coq. in lebetes, vel cupulâ ferreâ, per sex vel septem horas,
ligneo bacillo nonnunquam agitando. Tum nigrescit sensim
liquor. Ablato igne cum subsederit ♀, liquor tinctus sensim au-
fertur. Novæ aquæ adfusio & coctio repetitur. Liquores con-
iuncti arenæ calore exhalant ad medietatem. Quod remanet, in
vitro adservatum, salinum præ se fert saporem.

Vires.

VIREs, ut reliquarum, ita etiam hujus sunt aperiens.

Dosis.

DOSIS. ḡḡ.

*Modus utendi.*MODUS UTENDI in jusculo vel vino, horis matutinis
& vespertinis.

CAPUT XI.

*Tinctura ♂ aperiens ex limaturâ ♂*** Minifictia.**Processus.***R** ** part. ij. limatura ♂ p. j.
M. & per retortam destilla. Essentiam ♂ in fundo residem
exime, edulca, spiritum vini superinfunde, tinctum quod est,
effunde, denuò spiritum vini affunde. Solutos liquores ad medi-
etatem exhalare sine. Filtratur residuum per chartam. Hæc est ve-
va ♂ tinctura.**Vires.*

VIREs, USUM & DOSIM subjungit

CAPVT XII.

*Tinctura ♂ aperiens ex scoriiis reguli.***R** *scorias reguli ♂ ḡ iati, in quas, trinâ repetitâ. a. calcina-
tione regulus omnis ferè transit.*** an. aequales partes.*

Sublimatione elevetur * in flores. Reses in fundo ☉ aqua fon-
tana superinfusa extrahitur. Lixivium hoc exhalare jubetur.
Coagulum modicè, non tamen ad siccitatem calcinatur. Hoc

CO&-

C. XII. Tinct. flor. C. XIII. Tinct. ex ⊕ C. XIV. Tinct. adst. 219

coagulum, spiritu vini superinfusō, atomos suas luteas per eundem egregiè dispergit. Exultans tinctura aperit, incidit, hypochondriacis patrociniatur.

DATUR ad ℥. ℥j.

Dofu.

CAPUT XIII.

Tinctura ♂ aperiens, ex ⊕ lō ♂, ope
terra foliata.

R *⊕ li ♂ non calcin. pulv. terra foliata, ♀. a ℥j. Tinctura*
Miscantur & locentur in cellam frigidam & humidam, ♂ aperiens
per ℥iij. Color mutatur, & aliquò modò mistura fluida *alia.*
redditur, aëre sese insinuante in poros. Huic colaturæ mixturæ
affunditur

spiritus vini.

Sic statim exurgit tinctura elegantissima.

VIREs insignes sunt in obstructionsibus viscerum. **Vino** *Vires.*
infusō gratum odorem spirat, tincturas etiam alias exaltat.

DOSIS ℥ granis xx. ad xxx.

Dosis.

MODUS UTENDI. In jasculo vel vino.

Utendi modus.

CAPUT XIV.

Tinctura ♂ adstringens.

R *limatura ♂ ℥i. * ℥ss.*
In phialâ ope *⊕* fiat *⊕* tio in flores primò albos, qui seorsim
servandi, deinde flavos, qui eisdem seorsim servandi ab
aëris humidi appulsi securi, aliàs liquefcunt, demum nigros. Hi
liquefcunt aëri expositi, & tincturam exhibent adstringentissi-
mam, aliis liquoribus diluendam.

VIREs. Hæmorrhagias quascunque sistit, ad ḡ. j. ij. con- *Vires.*
venienti liquori permitta.

CAPUT XV.

Essentia seu tinctura mollis ♂ ii, me-
tallis adfinitate juncti.

Ff 2

Veram

Veram ♂
tincturam
agnoscunt
multi.

Eram tincturam ex ♂ vel crudo, vel calcinato, vel subli-
nato, beneficio ✕ vel digerendo, vel ∞, ceu ulti-
nam ejus prædestinationem, elici, sentiunt *multi*, ob-
servantes acetum inde mutationem aliquam subire, cre-
duntque esse substantiam quandam rubram, quæ ex ♂ egressa
acetum tingat, non secus, ac lignum Brasilianum, crocus, aut si-
milia æquam colorare consueverunt.

Paracelsus ejus
facit mentio-
nem.

Paracelsus lib. 2. magna chirurgie tract. 3. cap. 5. mentionem
facit tincturæ ♂, nulli ante se cognitæ, à se primum inventæ, quam
Lii nomine dignatur, eamque obscuris proponit verbis, ut intel-
ligi nolle videatur.

Rhenani con-
jectura.

Rhenanus ☉ è puteo emergente, theorem. chimico-technicis
thes. 29. processum hunc illustraturus, cum in quatuor dividit
partes. PRIMA est ☉ cum ✕. II. ABLUTIO & edulcora-
tio per ∇. III. CALCINATIO in reverberio clauso florum
rubrorum ad album, flavum, citrinum colorem. IV. EXTRA-
CTIO tincturæ cum spiritu vini.

Censura Sala.

Vera est censura *Angeli Sala anæ. antimonii part. 1. cap. 7.*
non posse extrahi ex ♂ veram tincturam: 1. quia talis substan-
tia in ♂ non datur. 2. examen rei contrarium demonstrat. 3. Pa-
racelsi tinctura potius est essentia. 4. neque processus Rhenani
veram tincturam assequitur.

Libavii.

Libavius apocalypsi hermeticâ cap. 13. p. 269. autorem Rhe-
nanum non nominat, sed ceu hyperaspisten & monarchanicam
Paracelsicum miris perstringit modis, interpretationemque illius
nullius affis æstimat.

Analogicæ tin-
cturæ.

ANALOGICÆ tincturæ, latâ vocis potestate ita dictæ, sunt
Hartmanniana, ex ♂ & calcis vivæ, *Minsichtiana colchotarina*,
& sequentes:

I.

℞. salis ♀ ℥ss.

♂ ℥ss.

Fluit ☉ in crucibulo. Sensim ♂ addatur frustillatim injicien-
do. Stent in fluore. Sic ♂ abicit in scoriam. Super hanc exem-
tam & in phialâ vitreâ benè pulverisatam, primùm infunditur spi-
ritus è fecibus vini diligenter destillatus. Stent in digestionem. Tin-
ctus spiritus aufertur, novus affunditur.

Vel

Vel

℞. croci metallorum, seu epatis ☿ cum ♀. ☉. ☿ concinnati, à re-
gulo separati, nondum edulcati, pulverisati, vel confusi q. v. 2.
spiritus vini odorati è vino vel focibus q. f.

Stent in digestionè lenis calorìs. Extracta tinctura decantata fer-
vatur ad ulum. Sin minus respondeat voto, exhalet modicum in
arenâ, & saturatò se commendabit rubore.

Exaltatur color & virtus, si adfundatur sanguis seu anima
rhabarbari.

℞. tinctura hujus ☿ ☉ ♀ & ☿ 3.
sanguinis rhabarbari, aq. cichorii ♀risatâ parati ℥vj.

VIRES. Egregium est medicamentum, epaticum, splene- Vires.
ticum, cachexiæ, hydropi, ictero, & nulli non sanguinis impuri-
tati in scabie auxiliatur.

DOSIS ℥f. ℥j. in jasculo vel vino. Dosis.

LIBRI IV.

SECTIO I.

ARTICULUS IV.

Essentia seu Tinctura mol-

lis fossilium oleosorum.

CAPUT I.

Essentia succini.

R succini flavis puri q. v. spiritus vini alcoholisati q. f.
In leni digestionè arenæ extrahitur tinctura, decantatur,
novus spiritus affunditur, Tincturæ conjunctæ abstra-
hantur usque ad, & ultra medietatem.

VIRES cephalicæ sunt, antiepilepticæ.

DOSIS ℥f. ℥j.

Vires.

Dosis.

UTENDI MODUS in convenienti appropriatò liquore. Utendi modus.

CAPUT II.

Tinctura & balsamum ♀, epar &
pulmones ♀ dictum.

Escribitur à Paracelfo, libro de naturalibus rebus cap. 8. paragr. 7. & paratur ex ♀ & ol. lini.

℞. ♀ puri minutim pulveris. ℥ss. ☉ lini ℥ss.

Feliciùs succedit operatio, si ☉ ♀ri, ♀ri ante benè permisceatur, & post cum lini oleo coquatur. Coctio hæc fiat cautè, ne ebulliendo oram ollæ transcendat. Color sanguinis instar rubicundus apparet in malsâ.

Vires.

VIRÈS. Signatura ostendit, balsami vicem sustinere, & jecori & pulmonibus prodesse. Lini oleum, abjecta res, & vilis pretii, attamen in dysenteriâ præsentaneam præstat operam, bibitum. Sulphuris balsamicæ virtuti junctum auxiliares habet copias: commodiùs tamen sic solum bibitur oleum. In clysteribus & unguentis ad ulcera admittitur balsamum.

Tinctura
♀ ex epar.

Præbet hoc epar TINCTURAM ♀, in salutem humani corporis efficacem, si ita paratur:

℞. eparis ♀ q. v.

☉ Oli q. s.

Misce ad solidiorem consistentiam. Ex retortâ ad latus destilla in lacteum liquorem, quem sequitur sanguineo-rubicundum oleum,

Vires.

VIRÈS deprædicantur antiphthificæ, antiepilepticæ, imò totum corpus, ut ☉ aurum mundare, splendorès gemmarum, imprimis Turcoidum flaccescentes erigere & exaltare docent, primum quidem Paracelsus loco citato, alterum Poppius in hodogetico. Videatur dissertatio chimica secunda de ♀.

Επιεισις

Verùm uterque videtur in recensendis his dotibus ὑπερβολῶν.

CAPUT III.

Balsamum ♀ internum terebinthi-
natum juniperinum.

Internum
simplex.

INTERNUM SIMPLEX communiter paratur hoc modo:

℞. fl. ♀ vel solùm, vel cum ☉ Oli parat. ℥iij.

☉ terebinth. juniperi, anisi, sceniculi, quod volueris

℥vj. vij. viij.

Dige-

Digere vel coque, donec tinctura appareat. Felicius & promtius succedit operatio, si flores cum ☉ & ♀ misceantur, vel supra ignem lenissimum, in vase terreo plano torreantur in massam epatis instar rubicundam, & post olea superinfundantur.

COMPOSITUM INTERNUM duplex: unum laboriosius, alterum compendiosius. *Compositum.*

PRIMUM:

℞. fl. ♀ cum aloë, myrrhâ, thure, ol. terebinth. ℞ i f. *Primum.*
sale communi pectorum ℞ f. succini ℞ j.
croci orientalis ℞ f. citri ℞ f.

Stent in digestionem primo lenis, deinde intensi caloris, per ☉ ij. Refrigeratum balsamum decantatur. Nova iterum olea adfundantur.

ALTERUM minoris laboris & impensæ.

℞. fl. ♀ colcothar. ℞ ¼. camphora ☉ ij. *Alterum.*
myrrhe troglodit. ol. terebinth.
aloes epat. cypria atherei. ℞ i f.
thuris a ℞ j. baccar. juniperi ℞ ½.
croci ℞ j. succini ℞ f.

Simul mista in cucurbitâ digerantur leni ignis calore, donec tinctura appareat. Inclinato vase effundatur in aliud vas, & camphora, si lubet, oleo amygdalino soluta, addatur.

VIREs indicat nomen. Balsami vegetabilis instar confortat & restaurat languescens vitale humidum. Pectorale est, stomacho frigido & colicæ medetur. *Vires.*

DATUR à ḡ. v. vj.

Dosis.
Utendi modus.

UTENDI MODUS in vehiculis adpropriatis, aquâ carminativâ, asthmaticâ. EXTERIUS in vulneribus & ulceribus etiam usurpatur. Scrobiculo cordis inunctum, flatuosum sanguinem discutit, & stomacho ab intemperie frigidâ languenti medelam adfert.

CAPVT IV.

Tinctura, seu balsamum ♀ externum amygdalinum Rulandinum.

Exter-

Externum

Externum ꝑ balsamum constat ex humido & sicco. Humidum est ꝑ amygdal. dulcium, sicco ꝑ. Tertium ingrediens est clavis referans centra arcana, nempe ꝑ.

℞. ol. amygd. dulc. ℥vj. ꝑ albi ꝑ ij.

fl. ꝑ ℥j. camphora ℥j.

Primò miscantur flores & ꝑ ri, deinde addatur ꝑ amygd. dulcium. Coctio instituatursuper leni igne, cavendo ebullitionem, nam sic epatis instar crassescit, & oras vasistransilit. Ultimo camphora inter duas chartas comminuta additur, ol. amygd. ante soluta. Refrigeratò vase effunditur tinctum balsamum, & novum oleum ꝑ ri mistum affunditur, & proceditur ut prius.

Vires. & Vendi modus.

VIREs externo in usu celebres: digerit, discutit, resolvit, solum, vel cum aliis, in affectibus pectoris frigidis, lienis infarctibus, frigidis in artus distillationibus, adhibitur.

Emplastrum diaspulphuris.

Ingreditur ceu basis celebratissimum EMPLASTRUM DIASULPHURIS, à Rulandò datur. 1. curat. empir. 93. descriptum, Paratur additione colchotar, myrrhæ & resinæ terebinthinæ.

℞. balsam. ꝑ amygdal. camphorat. ℥ij.

cera flava pura ℥i.

myrrhæ pulverisata ℥i.

resinæ terebinth. Veneta à distillatione relicta.

colcotharis ꝑ li edulcati āa q. l.

Liquefiant cera & resina, quæ olei terebinthinæ rubri adhuc particeps. Addatur mox balsamum. Demum aspergatur myrrha subtilissimè trita paulatim, spatulâ semper agitando, donec permista fuerint, & colcothar. Post ab igne removeatur, paulatim spatulâ vel pistillo agitata, refrigerescant, & cum oleo olivarum inde fiant malagmata.

Vires.

VIREs insignes habet hoc emplastrum. Prodest in ulceribus inveteratis & sordidis. Pectoris regioni utrinque applicatum in aluta, thoracis molestias, pulmonum gravitates, dyspnceas, asthmata à stultento sanguine ex hypochondriis per venas vel utero ascendente, exorta, dissipat.

CAPVT V.

Tinctura, seu balsama ꝑta alia.

℞. florum

R florum & Θ -latorum ζ ij.
 \odot fl. hyperici, verbasci, agrimonie compositi \mathfrak{b} j.
 Θ φ ri albi ζ ß.

Terantur flores φ , & Θ φ in olla terrea plana, supra ignem lenissimum, donec massa rubeat, epatis instar. Post addantur olea: incallescant bene. Tum adde sensim

Θ Θ -li rubri ζ ij. fol. nicotiana viridis pulveris. ζ iiij.

myrrha, thuris a ζ i. cera.

terebinth. cypria a q. s. colophoniarum.

M. F. Balsamum molles

VIREs. In vulneribus recentibus & antiquis ulceribus facit officium. *Vires.*

LIBER IV.
SECTIO I.
ARTICULUS V.
Essentia lapidum.
CAPUT I.

Essentia lapidis nephritici,

lapidis nephritici electi, ex viridi albescens q. s.

Calcinetur vel integer, vel primum in mortario *Preparandi*
neo, pistilli sub obœdientia, contusus, donec albe- *modus,*

scat. Super porphyrite redigatur in alcool. Post in

iterum calcinetur, igne rotæ circumfuso, ut ignescat. Scintillan-
tem projice in patellam terream, aceto radicato repletam.

Relinque, donec subsidat. Tum \times effunde, lapidem exsicca-

tum de novo in \times fac candesceri. Candefactum in \times radica-

tum effunde. Hanc ignitionem & extinctionem toties repete,

donec omnis pulvis in \times radicato sit solutus. Solutiones fil-

trentur. Acetum abstrahatur ad medietatem. In loco frigido

salinus viridiusculus concrevens liquor, salibus \times permistus,

adservetur in liquida hac forma. Si addatur \vee , in leni dige-

Gg

sione

226 *Lib. IV. Sect. I. Art. V. Cap. II. Essentia silicum.*
fione locetur, commodius adhuc in liquidâ formâ servari
potest.

Vel

Calcinetur lapis contusus, cum ꝑ. deinde cum ̄. ✕ irri-
getur. Defuso liquore denuò novum ✕ adfundatur. Liqueores
impragnati conjungantur, & ad medietatem in arenâ evapo-
rent, ad consistentiam spissiore. Addi tum potest V mo-
dicum.

Vires.

VIREs. Ut exteriùs appensus brâcchio lapis dolorem re-
num lenire, arenulasque & calculos ejicere atque expellere est de-
prehensus, attestantibus à *Nicolaso Monardo medicam. simplicium*
ex novo orbe delatorum capite 31. historiis relatis, ita ab interiùs ad-
sumto salino liquore idem successus expectatur.

Dosis.

DOSIS ꝑ. viij. ix. x.

Modus utendi.

UTENDI MODUS, in aquâ petroselinî, cum vino paratâ.

CAPUT II.

Essentia silicum.

R *silicum fluviatiliu* ꝑ. s.
Igniantur, exstinguantur in ✕ vini vel mellis, sex vicibus ite-
ratis. ✕ tinctum filtretur per chartam, leniter evaporet, & ad
usum servetur. Vel silices calcinentur cum ꝑ. Stet massa in cella
frigidâ. Liqueor servatur ad usum.

Vires.

VIREs. Aperit, incidit, obstructionibus resistit, calculum
reum pellit.

Dosis.

DOSIS. à ꝑ. vij, ad ̄. in jusculo.

CAPVT III.

Essentia, vulgò tinctura coralliorum.

In dubium
vocatur.
à Sala.
Adseritur à
Laurembergio.
Distinguitur.

Ullam ex coralliis extrahi posse tincturam adserit *Sala*
aphorismo chimiâtr. 42. Aliquam iis, sed parcam inesse
concedit *Lauremb. in notis & animadv. confirmat defen-*
sione, quest. 13. Si non vera; saltem analogâ tinctura ad-

mittitur.

MEN-

MENSTRUUM *Minsichtus* eligit *spiritum mellis* verum, non autem corrosivum illum, & venenatum vulgi. Hanc tincturam veram & genuinam vocat, dotesque ejus innumeras recenset.

Nota est in vulgus, olim in secretis habita, præparatio, per *saccharum canthium*.

℞. *corall. rubrorum.* Eligunt nonnulli *subalbida*, horum enim *inctura non adeò fixa* ℞ $\frac{1}{2}$.

sacchari canthi ℞℥.

Contus. minutim miscentur, & retortæ induntur. Observatis ignis gradibus exstillat liquor rubicundus.

Sed parùm participat de *essentia coralliorum*. Liquor ille videtur esse *sacchari foetus*, cum ⚗ *saccharum* destillatum itidem liquorem promat rubicundum. Non omnino tamen expers est *coralliorum*, cum ☉ & ♀ liquore resoluto enim præcipitatur albus corallinus pulvis.

Beguinus tyrocini. lib. 2. cap. 10. utitur, ceu menstruo, succo *limonum*.

℞. *corallior.* ℥ij. *succi limonum* ℞℥.

Stent per octiduum, post filtrentur. Adde

sacchari albi ℥viiij.

Digere ad strupi consistentiam.

VIRES, DOSIS, UTENDI MODUS. Exhibetur cochlear j. in fluxu hepatico, dysenteria.

Sed potius est solutio, utilis tamen valdè in dictis affectibus, aliisque febribus ardentibus, malignis, pestilentibus.

Cum *spiritu ligni sancti* aut *corylini* quæ paratur, non levis æstimatur momenti in impuritatibus sanguinis.

Non vilipendenda solutio & essentia hæc:

℞. *corall. rub. minut. pulverisator.* q. s.

succi citri q. v.

Stent in digestionem. Quod solutum, defundatur. Novus succus adfundatur, & rursus defundatur. Solutiones filtratæ stent per ℥iiij. Tum partim præcipitatio adparet facta ad fundum pulvisculi alicujus, qui edulcatus fungi potest vice **MAGISTERII**. Reliquum effusum in novam phialam, exhalat modicum; tum subrubinescens apparet liquor. Asservari ad usum potest

Gg 2

talis,

Menstruum Minsichti.

Præparatio per saccharum.

Επιχεισις.

Beguinus talem commendat.

Vires.

Επιχεισις.

Præparatio per spiritum ligni sancti, & corylini.

Alia solutio coralliorum.

talis, vel ad mellis consistentiam exhalati, spirituque vini affuso tinctura extrahi.

Vires.

VIRES, & dotes veræ tincturæ sunt, quæ prolixâ serie recensentur à *Boëtio de Boodi gemmar. & lap. histor. lib. 2. cap. 155.* corpus redigit in temperiem cœlesti quâdam vi, & propterea omnes partium affectus evellit radicitus, propter analogiam, quam habet cum spiritibus vitalibus, & innato calido, quod auget, roboratque, ut faciliè contrarios morbos superare possit &c. Analogis tincturis hæc competunt *κτ̄ μάλλον κγ̄ ή τ̄ σ̄ν.*

Dosis.

DATUR à gut. viij. ad ℥j. in vehiculis convenientibus.

LIBRI IV.

SECTIO II.

Altera clasfis mediorum

operum chemicorum, continens elixiria.

CAPUT I.

De elixiri in genere.

Etymologia ab Arabicis deducitur fontibus.

OXELIXIR, autore *Joanne Frischmuth*, deumta est ex Arabico *ألكسیر* Alechsiro.

Idem quod *ألكیمیة* Alchimia. Vulgo hinc essentia seu substantiæ vis arte elicita. Peculiariter

pulvis philosophicus: à radice *سفر* fregit, contudit.

Nonnulli Græcam consent.

Ex Græcis fontibus nonnulli derivant, nimirum ab *ἀλιξιέω*, ut *ἀλεξιπύθειον* adjumentum noter. Alii Græciffantes componunt ex *ἐλαιον* & *σύρω*, quasi sit *oleorum extractio*.

Nonnulli, populari errore seducti, ex culinâ nominis hujus deducunt natalitia in cunabula, ab ELIXANDO;

Alii Latinarum.

Ludunt, qui ab ELYSIIS campis beatorum derivant, vel à LIXA,

à LIXA, quasi sit lixivium, vel aqua coctum. Lixam enim aquam vocant, unde elixare, aqua coquere. Lix est cinis foci, vel aqua cineri immista: unde lixæ, calones exercitus & cacula. Hæc etymologia etiam rem ipsam illustrat. Reverà enim Elixir est nigrities illa Latonica, quæ imbibitur, abluiturve aquâ, ut fluat candida. Verba sunt *Libavii syntagm. arcan. chim. lib. 8. cap. 43.*

Notat propriè magisterium transmutationis metallorum, *πολυσημεία.* cum, projectione super viliora metalla, fit aurum vel argentum. Hinc Alchimia à *Rogero Bacono* definita, ars faciendæ elixir. *Autor epistola, quæ Gratiano attribuitur*, dividit vocabulum in tres syllabas: Xir, ixir, elixir. Primam, ait, designare lapidem primæ compositionis, secundam secundæ, tertiam absolutam medicinam.

Scaliger exerc. 327. Chimiſtæ, inquit, suum opus nominant fortitudinem. Hoc enim significat decantatum illud ELIXIR, in cujus fide omnem oppignorant naturam.

Receptâ consuetudine, quæ civitate jam donata, & officinis innotuit, designat liquorem spirituosum, facultatibus præcellentibus, mediante infusione imprægnatum, estque medicina composita ad juvandum, ex speciebus variis, aromatibus & vini spiritu seu oleo constata, unde & ab ἀλιξίω nominis derivationem agnoscere potest. *Genuina acceptio.*

In multis conveniunt, imò planè idem sunt cum essentiis, ad amissim si examinentur. Chimiçæ artis opera ut distincta sunt, ita distincta quidem etiam deberent habere nomina, non distincti termini uni attribui effecto. Sed *ἴσος* valent technici termini, ut nummi, non semper *φύσος*. Dandum interdum quid consuetudini.

Paracelsus de elixiriis agit *archidox. lib. 8.* eorum vires mirificè exaltans, & verbis ornans in actu conservationis & præservationis corporis. Ut balsama vegetabilia corpora mortua præservare possunt à putrefactione multorum annorum spacio, ita & hæc elixiria. *Protoplasten Adamum, & posteros, addit,* longævus fuisse non naturali robore, sed quia notas habuerit facultates remediorum, iisque usus fuerit: alios autem, quos scientia hæc latuit, brevioris vitæ fuisse. *Commentatio Paracelsica.*

num ad plures annos prolongare cupit, instructus sit oportet balsamicis medicamentis, confortare valentibus cor & vitæ spiritum.

Sex describit
idem.

Schröderus
plura.

Sex etiam elixiria describit 1. elixir balsami. 2. salis. 3. dulcedinis. 4. quintæ essentiæ. 5. subtilitatis. 6. proprietatis.

Schröderus pharmacop. lib. 2. cap. 52. describit elixiria decenti ordine, quæ instar omnium esse possunt.

CAPUT II.

Elixir cephalicum.

Elixir cepha-
licum.

R

rad. pæon. non decort.

angelic.

palma Christi

valeriana

acori veri

tormentill.

doronici

ligni sancti

rhodii

buxi aa ʒij.

fol. rorism.

majoron.

salv. aa mß,

spir. vini ad eminentiam spithamæ j.

⊖ li super cinnabarin ♂ rectificati ʒiij.

⊙ is ꝑri albi ʒß.

fl. lilior. convall.

primul. veris

pæon. aa mß.

rosar. rub. m $\frac{1}{2}$.

succini.

rasur. cran. hum.

visci querni aa ʒj.

ras. cornu alcis

cornu cervi aa ʒiß.

sem. pæon.

fæniculi

ocimi basil. aa ʒj.

anacard. no. vj.

Stent in digestionem per octiduum. Colaturæ expressæ adde
sirup. fl. pæonia. ℥ $\frac{1}{2}$.

Stent iterum in digestionem benè permista, In vitro.

S. Hauptstärke End Elixir.

Vires

VIRES. Cerebri adfectibus à frigidâ causâ exortis singulariter prodest.

Dosis.

DOSIS ʒj ʒß. ʒß. g. x. xij.

Modus utendi.

UTENDI MODUS in liquore convenienti.

CAPUT

CAPVT III.

Elixir pectorale asthmaticum.

rad. gentian. rubra	pulm. vulp. pp. n. ij.	Processus.
glycyrrhizæ rasa	vituli recent. n. j.	
ircos Florentina	myrrha rubr.	
enula	benzoes aa. ℥j.	
ungul. caball. aa. ℥j.	cardamom. cubeb. aa. ℥℞.	
cortic. scilla ℥℞	cinamom.	
fol. salu.	caryophyll.	
veronic.	nuc. moscat. aa. ℥j.	
roris ☉.	sem. anisi	
capill ♀.	fœnic. aa ℥ iij.	
hyssopi	urtica Rom. ℥℞.	
marrubii aa mij.	ocimi caryophyl. ℥ij.	

Spiritus anisi vel juniperi ℥x.

Stent in digestionem per ℥ iij. Media hujus tincti liquoris pars lentâ digestionem, exhalet parum.

S. Elixir pectorale.

Quod reliquum est, destilletur per alembicum, addito novo V. Exstillatus spiritus misceatur cum sequente julepō.

Ex liquoris tincti alterâ parte fit mistura asthmatica.

R. aq. veronic. q. v. sacchari canariensis q. s.

F. Julepus saturatæ dulcedinis, in aquâ soluto saccharo, quantum imbibere potest.

R. prioris spiritus q. pl. aq. saccharata, ad gratum saporem.

Tunc omnia turbantur, & lactis instar albicant. Colentur per bibulam chartam rariorem, & laxiorem, & clarissima pellucidaque exhibit.

R. croci orient. ℥j. ambra ℥s. mosci orient. ℥j.

Ligentur in nodulo, ut flavo aureo gratioso colore tingatur, & grato odore se commendat.

In fœminis odorata averfantibus ultima omittantur.

VIRES. Pulmones frigidâ intemperie laborantes alterat, tussi & asthmatis præsentaneâ opera medetur, tum elixir, tunc

232 *Lib. IV. Sect. II. Cap. IV. Elix. citri. Cap. V. camphoræ.*

tum mistura altera asthmatica, dum vapores ex hypochondriis vel utero ascendentes discutit.

Dosis.

DOSIS elixiris g. xxx. misturæ cochlear. j. ij. prout magis vel minus est alterata aquâ saccharata.

Utendi modus.

UTENDI MODUS. Per se, exhibetur mistura: cum jusculis elixir.

CAPUT IV.

Elixir citri cordiale.

Excegensis.

R cort. citri flavorum recent. ab albicante medullâ separatorum ℥ss.

℥ non rectif. ℥ij. succi citri opt. ℥l.

Stent in digestionem per ℥ iij. sæpius bacillo agitando.

℞. colatura hujus per linteum f.

aq. scorzonera sacch. edulcata aa.

Misce. Cola per chartam bibulam rariorem. In colato suspendantur nodulo inclusi

croci orientalis ℥j.

mosci orient. ℥j.

S. Citronelixir.

Vires.

VIRES, DOSIS, UTENDI MODUS nota.

CAPUT V.

Elixir camphoræ seu spiritus vini camphoratus Hartmanni.

Parandi modus.
Vires.

R camphoræ ℥ss. ℥ opt. q. s.

Stent in digestionem. Paucarum horarum spacio soluta camphora ℥ imprægnatus, VIRES habet diaphoreticas, cephalicas, cordiales, alexipharmacas, antiarthriticas, exhibitis ad gutt. vj. ad ℥j. in convenienti liquore, aqua cordiali vel vino medicato exhibetur.

CAPUT

CAPUT VI.

Elixir proprietatis.

Aracelsus archidoxis libro 8. sextum elixir appellat PROPRIETATIS. Elixir generali nomine dignum censetur, est enim alichstro medicamen servandæ vitæ & morbis pellendis aptum. Sed, quid adjunctio proprietatis sibi vult? Respondet *Ioh. Langius dissert. de elixir proprietatis. th. 19.* cognitum ex etymologicis est, proprium id dici, quod maximè est propè. Accedit etiam elixiris proprietatis virtus quàm proximè naturæ nostræ, seu balsamo nostro nativo, illique amica valdopere. 2. Appropriata, accommodata, & convenientissima existit proprio suo succo, humidoque radicali. 3. Certum & proprium idem nonnunquam notat. In elixiri hoc etiam est magna & certa auxiliandi promptitudo. 4. Proprium etiam notat peculiare & speciale, quo ipso à communitate separatur. Exemptum etiam hoc est medicamentum à confortio vulgarium medicamentorum, & singularem in præparando requirit industriam. 5. Stabile, perpetuum & sempiternum notat proprium. Tale est etiam hoc medicamen, & stabiles & vegetas conservat vires.

Paracelsus inventor.
Rectè dicitur Elixir.
Proprietatis epitheton ipsi etiam ad amissum convenit.

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.

INGREDIENTIA nominat Paracelsus crocum, myrrham, aloë. silentio præteriens solventem liquorem, à tempore digestionis menstruum dictum. Sed post meminit circulati. De vero & genuino menstruo pluribus agit *supra laudatus autor.*

Recentiores adsumunt spiritum vini, salino aliquo acido spiritu o. Oli, imprimis & acidulatum.

Occasionem ex his ingredientibus parandi medicamenti fortè Paracelfo præbuit *Ruffus*. Sed quinam, an *Ephesius* ille, qui Galeno posterior, reliquit *libros de appellationibus humani corporis partium, & pauca de affectibus vesicæ, renum, & medicamentis purganibus fragmenta?* Minimè gentium. Oportet fuisse alium Galeno priorem. Mentio fit *Ruffi 2. epidemiorum*. Et *Agineta lib. 2. cap. 36.* meminit medicamenti ex aloë, ammoniaco, thymiamate, myrrhâ, in forma pulveris fabæ magnitudine, cum vino odorato

Occasionem parandi medicamenti præbuit *Ruffus*.

H h

rato

234 *Lib. IV. Sect. II. Cap. VII. El. prop. Helmontii.*
rato quotidie exhibiti, cujus mirabilem in peste efficaciam Ruffus expertus fuerit.

Paracelsus mutavit ingredientia.

Mutavit Paracelsus pro arbitrato, & loco ammoniaci & thymiamatis substituit crocum,

℞. *myrrha optima aloës epatica vel lucida:*

croci orientalis veri aa ʒj.

spiritus vini, spiritus ꝑ q. s. acidulati q. s.

Pulverifata misceantur, & infundantur, inque digestionem stent ꝑ & ꝑ viij. interdum commoto vase & agitato. Quod tinctum & extractum, per inclinationem separatur. Materię in fundo restitanti iterum ꝑ sulphuris spiritu acidulatus affunditur, quod coloratum separatur. Tandem omnes solutiones conjunguntur, digeruntur, & in vitro adservantur.

Vires.

VIRES à *Crollio* ordinatâ serie proponuntur, una cum dosi, & utendi modo.

CAPVT VII.

Elixir proprietatis Helmontianum album.

Modus componendi Helmontianus.

Helmontius fragm. de arcanor. revelat. tom. I. p. 573. ab ADEPTIS elixir proprietatis Paracelsi ita parari ait.

℞. *aloës lucida, myrrh. opt. croci opt. aa ʒj.*

Si plus sumseris, frustra id factum reperies. Duo priora terantur accuratè: crocus, quia non teritur nisi exsiccatus, conglobatur tundendo. Digerantur in vitro capaciiori albo hermetice sigillato tamdiu, donec offa conglobata in fundo apparuerit, & oleum clarum in parietibus vitri circuletur. Tum aperto vitri collo, affundatur:

Aqua cinamomi.

Destilletur per alembicum, donec nihil è rostro cadat.

Vires.

VIRES, Liquore hoc tum quartana, tum continua fugatur. Qui noctu sumserat sacrosanctum viaticum & extremam unctionem, me in prandio, inquit, convivam circa lectum habuit.

Erroneis.

Hyperbole est manifesta. Tanta huic medicamento adscribi.

scribi virtus nequit. Error occurrere potuit in $\alpha\pi\alpha\theta\eta\iota\omega\sigma\iota\varsigma$. Pro con-
clamato habitus ager, $\epsilon\ \nu\epsilon\kappa\alpha\tau\eta\mu\epsilon\upsilon\epsilon\upsilon\ \sigma\upsilon\pi\omicron\ \tau\ \nu\omicron\sigma\eta\mu\alpha\tau\ \sigma$, *victus*
qui à morbo nondum erat. Præparatio etiam non caret scrupulis.
Videatur Poppius tract. de hydropse p. 28.

ALIA VIA parari idem potest medicamentum.

℞. *alecē, myrrham, crocum, cinamom.*

caryophyllos aromaticos àā ℥℥.

aqua cinamomi albæ, ad supereminentiam digitorum viij.

Stent in digestionē & trium dierum spatio. Effundatur men-
struum: alia aqua cinamomi affundatur. Tandem omnes
conjungantur.

VIRES stomachicæ singulares deprædicantur.

DOSIS ℞℥. utendi MODUS, in vino generoso. *Utendi modus.*

Vires.

Dosis &

CAPUT VIII.

Elixir proprietatis correctum D. Michaelis Schonii,

Archiatri Ducalis Saxo-Coburgici.

R *aloes socoterine* ℥ij. *myrrharubra* ℥ij. *croci orient.* ℥℥. *Modus concin-*
nandi.
Pulverisata seorsim grosso modo irrorentur spiritu Oli.
Stent per diem naturalem. Post affunditur menstruum pe-

culiare. Id vocare solebat AQUAM PHILOSOPHICAM U-
NIVERSALEM solventem, SPIRITUM MUNDI, ROREM
pluvialem stillatitium, eductum ex terrâ philosophicâ argillosâ
macrocosmi, vel SALE CENTRI. Meminerant hujus spiritus
Michael Sendivogius Polonus, nec non Marius quidam in præfatio-
ne calendarii anno 1612. & 1613. editi. Cum autem illud non habe-
ret ad manum, recipiebat SPIRITUM AQUÆ PLUVIÆ, vel
RORIS, imprimis verno & æstivo tempore collectæ.

℞. *aqua pluvia vel roris majalis per vesicam destillata mens.* vj.
terebinth. cypria ℥℥j.

Lento arena igne per alembicum vitreum, ex cucurbitâ terræ a-
stilllet spiritus, & in vitro ad usum servetur, oleo omni per tritori-
um clepsydrum separato.

℞. *hujus aqua terebinthinata, spiritus juniperi bis rectificati* àā ℥℥j.
Effunde eadem super massam ante dictam, ad duorum vel
trium

Hh 2

trium

trium digitorum eminentiam. Stent in infusione per dies xiv. quotidie spathâ lignê circumagitando, vitrum autem ipsum, ne spiritus exhalent, benè obligando. Finito dierum xiv. curriculo, spiritus per inclinationem à speciebus separetur, & per purum colatorium transmittatur. Speciebus iterum tantundem menstrui adfundatur, digestionem instituta, liquor filtratus ad usum fervatur.

Virtutes.

VIRTUTES elixiris Paracelsici huic etiam competunt, & ab autore plures adduntur, quas imprimis deprædicat exaltatas à menstruo philosophico. Vocat conservans generale & speciale.

Dosis.

DOSIS. Exhibetur in actu præservationis à v. ad xij. guttas. In actu curationis à xx. ad xl. guttas. In peste ad guttas l.

Utendi modus.

MODUS UTENDI in calidis morbis, in frigido vehiculo: in frigidis in vino. Non opus est, ut operose misceatur. Es vermengt sich selbst/und setzt sich nicht zu Grunde / worausß sein essentialisch Wesen wol zu spüren.

CAPUT IX.

Elixir proprietatis cum essentia absinthii.

*Excelesis.***R**

Elixir. propr. Par. ℥iij. essentia absinth. ℥iij.
Stent in digestionem.

Vires.

VIRES stomachales in signes præconio dignæ.
DOSIS & UTENDI MODUS, quæ prioris.

CAPUT X.

Elixir proprietatis antihypochondriacum & scorbuticum.

*Processus.***R**

aloës, croci, myrrha aa ℥ß.

spiritus antiscorbutici, ex cochlear. nasturt. sedo murali, radice chelidoni minoris & raphani rustici, parati q. s.

Stent in digestionem. Terantur primò species in mortario vitreo cum modico spiritus. Post spiritus addatur. Liquor defusus fervetur ad usum, in benè munito vase.

VIRES

VIREs indicat nomen. DOSIS g. xx, xxx. *Vires.*

UTENDI MODUS in cerevisiâ coctâ cum pane, vel juscu- *Utendi modus.*
lo carnis coctæ cum radice pastinacæ Italicæ.

C A P U T X I.

Elixir proprietatis purgans.

R	aloës, myrrha aa ʒij.	croci ʒij.	<i>Elixir pur- gans.</i>
	rhabarb.	gialap. resinof. aa ʒj.	
	scammonii ʒß.	sem. ebuli	
	fol sene Alexand. aa ʒj.	☉ ♀ ʒiij.	
	cortic. citri	aurantior a ʒij.	

Pulveris. incisa s. a. misceantur, iisque adfundatur vinum mal-
vaticum vini spiritu exaltatum, & ☉-li spiritu modico impræгна-
tum. Per digestionem extracta tinctura effunditur. Novus
spiritus affunditur. Coniuncti simul digerantur per ☉vj. Post
colentur per linteum subtile.

VIREs leniter alvum subducendi placent, seque com- *Vires.*
mendant in actu præservationis & curationis.

DOSIS ʒß. Plus etiam adsumi potest. *Dosis.*

UTENDI MODUS in jure carnis vel pulli, aut cerevisiæ *Utendi modus.*
cum pane coctæ.

C A P U T X I I.

Alichsiro stomachicum nostrum, ad
imitationem Minsichthi.

R	fol. menth. crisp.	sem. fœnic. anis.	<i>Componenti methodus.</i>
	salvia aa mj.	caryophyll. cinamom.	
	rad. acori veri	cannella alba	
	galang.	ruc. mosch.	
	zedoar.	macis	
	pimpinell. aa ʒij	cubeb. aa ʒß.	
	cortic. citri.	coriandr.	

Pulverifata grosso modo digerantur spacio ☉iiij. leni. & calore,
superinfusis.

Hh 3

spiri-

238 *Lib. IV. Sect. II. Cap. XIII. Elix. antihypochondriacum.*

spiritu vini q. s. ad justam eminentiam.

⊖ *li q. s. ad gratum acidulatum saporem.*

Vires

VIREs à *Minschio armamentario chimico* adsignatæ hic locum habent.

Dosis.

DOSIS à ℥β. ad ℥j.

Modus utendi.

UTENDI MODUS in jusculo, horis matutinis, in aliquot juris cochlearibus: pomeridianis in hauſtu vini malvatici, vel Francici,

CAPUT XIII.

Elixir antihypochondriacum, hepaticum spleneticum & antiscorbuticum.

Processus.

R

fol. agerati corymbiferi cum floribus flavis. chamædryos, agrimonie, hepatica cæruleæ, alba ceterach. veri, lingv. cervin. spicantib. fumar. cochlearia, nasturt. aq. sedi muralis āā m̄j. rad. diptami albi, rhabarb. monach. acori veri, silicis scorzonera, polypodii, sarsaparill. āā ℥j. cort. rad. cappar. tamarisci, median. fraxini. āā ℥j. sem. genist. anisi, fœniculi āā ℥j. fl. genist. hepatica cærul. & alba centaur. minor āā p. x. hyperic. sambuci āā m̄β. ligni sancti raspati ℥iij. scobis ligni sassafr. ℥iij.

Concisis, contusis, & sale ꝑri cum radicibus rhabarbari bene tritis accuratè misto, adfundatur

spiritus vini q. s.

Stent in digestionem. Tinctus spiritus effundatur. Novus reafundatur. Conjuncti omnes exhalent leniter. Residuum servetur ad usum. EXALTARI potest additis

spir. ⊖ li. ꝑ theriacali camphor. a q. v.

Vires.

VIREs. Visceribus langventibus in dictis affectibus medetur.

Dosis.

DOSIS, ℥j. ℥β.

Utendi modus.

UTENDI MODUS in jusculo, cerevisiâ, vino, vel aquâ alia adpropriatâ.

CAPUT

CAPVT XIV.

Elixir nephriticum lithontripticum.

R baccar. juniperi ꝑ iij. hederæ arbor. ꝑ i.
 alkekengi seu solani vesicarii ꝑ i.
 sem in. cynosbati, lithospermi aa ꝑ i.
 rad. saxifragiæ albæ tuberosæ, pimpinell. ononidis:
 raphani rusticani aa ꝑ i.
 fragorum maturorum seminibus turg. ꝑ i.
 ligni nephritici veri, quod aquam caruleo colore inficit, ꝑ i.
 fol. hederæ terrestri, veronica, virgæ aureæ aa mij.
 fl. meliloti, chamameli aa m.
 spiritus è fecibus vini q. s. spiritus salis ꝑ i.

In digestionem stent per ꝑ tres. Tinctus & essentia imprægnatus spiritus servatur ad usum. Exaltari potest spiritu ☉. ☽. li.

VIRIBUS pollet arenulas renum seu tartarum fecalem *Vires.*

fluidum & coagulatum resolvendi, in actu præservationis sumtum.

DOSIS ʒß. ʒj. ꝑß. in liquore conveniente.

*Dosis.
 Utendi modus.*

CAPVT XV.

Elixir uterinum.

R fol. calamenti baccar. lauri aa ꝑ i.
 artemisiæ πεδουλωδύς. cort. citri
 matricar. aurantior. aa ʒvj.
 pulegii aa mij granor. paradif. ꝑß.
 rad. bryoniæ sem. anisi ꝑß.
 rubiæ tinctor. ocimi caryophyl. ꝑ iij.
 Zedoar. diptami albi Incis. contus. gr. modo
 ireos florent. aa ꝑ i. infunde in
 cinamomi sp. vini q. s. adde
 anthophyll. ☉ ꝑ i.
 nuc. moscat. Stent in digestionem Colatura:
 Zinziberis S. Mutterelixir oder vielmehr:
 cardamomi eßenk.

VIRESI

Vires.

VIRES notat $\sigma\tau\eta\gamma\alpha\phi\eta$ Intemperies frigidas uteri & genitalium partium emendat; moræ patientes mentes admonet officii, & matricis suffocationem corrigit.

Dosis.

DOSIS $\mathcal{D}j. \mathcal{Z}j.$ in vehiculo conveniente.

CAPVT XVI.

Elixir Pestilentielle Paracelsi.

Utor hic tomo 1. lib. de peste ad Sterzingenses cap. i. pag. 358. gedencket einer Arney oder Trancs / dadurch die Pestilentis im Schweiß aufgetrieben wird.

Rx. \mathcal{V} alcolisati, qui accensus nullum phlegma relinquit mens. j. theriacæ optima $\mathcal{Z}vj.$ myrrha $\mathcal{Z}ij.$ clavorum equorum $\mathcal{Z}iij$ spermatis ceti terra sigillata Strigonsensis $\mathring{a} \mathcal{Z}j.$ rad. vincetox. pimpinell. valeriana $\mathring{a}\mathring{a}.$ $\mathcal{Z}lb.$ croci $\mathcal{Z}j.$

Contusa, contrita s. a. misce in vitro. Stent \mathcal{P} viij. intervallo, solis radiis exposita, vase ad amussim clauso. Defusus liquor virtute simplicium imprægnatus servetur usui.

*Dosis &**Utendi modus.*

DOSIS & UTENDI MODUS. Quantum cochleari dimidio vel integro adsumi potest, exhibeatur, stragulis benè operato corpore. Abstineat à cibo per horas sex.

ADDITAMENTVM.

Exaltatio.

Jubet huic miscere spiritum $\mathcal{F}ri$, binâ per alembicum rectificatione ad summam puritatem redactum. Sicque promittit excellentius medicamentum, & multo præsentius priori, licet sapore ingrato soleat esse molestum. Verba Germanica $\mu\phi\alpha\tau\iota\omega\tau\epsilon\gamma\alpha$ hæc sunt: Auf diesen Tranc also gemacht ist sich wol zu gerösten / denn nach natürlicher Krafft in ag es höher nicht gebracht werden. Und wiewohl nicht viel im Brauch / und wenig bekant / dennoch grösser Bestand / Eugend und Erfahrungheit.

Eminentia.

An spiritus $\mathcal{F}ri$ tantum pondus addat priori medicamento, meritò dubitatur.

Solet Paracelsus nonnulla reticere. Scopum eminentiæ hunc feliciùs adsequetur medicamentum, si conjungatur totum arcanum ex spiritu $\mathcal{F}ri$, $\mathcal{O}li$ correcto, & theriacali camphorato.

LIBER

LIBER IV.

SECTIO III.

De tertia classe mediorum.

Operum chemicorum, continente extracta vegetabilium.

CAPUT I.

De iisdem in genere, & eorum menstruo agit.

Extractum est optima vegetabilis essentia, à crassiore corpore per idoneum menstruum separata, beneficio digestionis, & evaporatione seu exstillatione ad consistentiam redacta. Actio ipsa vocatur *χύλωσις* vel *ευχύλωσις* à Græcis antiquioribus. Primus gradus ad extractum est tinctura liquida: alter mollis seu essentia: tertius, ipsum extractum. Extracta paucarum vel nullarum virium censet *Zwvelferus*.

MENSTRUUM, quo virtus simplicis elicitor, solet eligi communiter & indiscriminatim spiritus vini. Morem hunc *Phil. Müllerus mirac. med. lib. 4. cap. I.* erroneum vocat. Pecatur, inquit, in hac re idem: 1. si subtiliores sint simplices res istæ, nimis subtilis pars in *V* effunditur. 2. Summè calidus cum sit, alienâ qualitate rem imbuit, & tartareo spiritu inficit. 3. Rarò bonus impetrari solet, nec ubique gentium in copiâ est, ut plurimum magno precio redimendus. Hanc ob rem, *subjungit*, conducit tale eligere menstruum, quod & facilè ubique absque precio haberi potest, atque ob temperatam qualitatem atque simplicibus illis non repugnantem (quippe quâ in terrâ crescentia irrigantur) sit conveniens. Tale menstruum est *pluvialis destillata & rectificata*: vel aqua propria, aut ros majalis destillatus. Palma relinquitor pluviali, cum reliqua non semper haberi possant.

Descriptio

Menstruum Vrej-Phil. Müllerus

- 1.
- 2.
- 3.

Ii

Verùm

Επιεισις.

Verum hæ rationes tanti non sunt faciendæ, ut spiritum vini pro menstruo extractionis non agnoscamus commodissimo & ferè catholico.

Commoda sunt quidem & reliqua, acetum etiam nonnunquam in usum venit.

Vegetabilium extracta.

ALTERANTIA VEGETABILIIUM extracta communis notitiæ sunt varia. Parantur ex foliis, radicibus, fructibus.

CAPVT II.

Extracta Vegetabilium in specie,

& I. Absinthii.

R

fol. absinthii vulgaris sic. spir. vini boni q. v.
Stent in digestionem. Tinctum quod apparet, auferatur. Novus adfunditur. Soluti & filtrati spiritus exhalent ad justam crassam seu spissam extracti consistentiam.

Eodem modo paratur extractum *cardui benedicti, centauri minoris, chelidonii majoris, majorana, mentha crispa, ruta, salvia*

Vires.

VIRES. *Absinthii* extractum ventriculo, *cardui benedicti* cordi, *centaurii minoris* hepati, *chelidonii majoris* vesicæ fellis, *majorana* cerebro, *mentha* iterum ventriculo, *ruta* & *salvia* cerebro auxiliares ferunt suppetias.

Dosis &

utendi modus.

DOSIS g. j. UTENDI MODUS in jusculo, vino, vel spiritu cinamomi. Miscentur morsellis, rotulis, tragematibus.

CAPVT III.

Extractum florum Croci orientalis.

R

fl. croci or. q. v. V q. f.
In leni calore facta extractione, liquor supernatans exhalat ad justam extracti consistentiam.

*Vires,
Dosis.*

VIRES. Cordi patrocinator & utero.
DOSIS, pondere grani j. vel quantum cultelli cuspidem prehendendi potest.

Modus utendi.

UTENDI MODUS in vino, vel alio specifico liquore.

CAPVT

CAPUT IV.

*Extractum radicum acori veri, angelicæ,
tormentillæ, zedoariæ.*

Radicis alicujus incisa g. m. ℥j.
spir. vini ad eminentiam digitor. x.
Stent in digestionem, donec coloretur menstruum, Effun-
de, & alium spiritum affunde, idque repete toties, donec non
amplius coloretur. Conjunge omnes, & spiritum vini in MB. ad
spissitudinem separa.

VIRES. Acori extractum *ευσόμαχον*, angelicæ *καρδιακόν*, Vires.
tormentillæ *κεφαλικόν*, zedoariæ *ύσερικόν*.

DOSIS g. ij. iij. iv.

Dosis.

UTENDI MODUS. Formentur pilulæ, vel cum saccharo *Vtendi modus.*
in tragematibus & rotulis misceantur.

CAPUT V.

Extractum Opii simplex.

NOMEN. Opium est succus papaveris, & ratione diversi *Modus parandi
di meconium.*
parandi modi, nomen duplex obtinet: *μικόνιον και
όπης, autore Dioscoride lib. 4. cap. 65.* **MECONIUM** ita
paratur: *τὰς κωδίας μὲν τῶν φύλλων κόπτοντες ἐκτρέβουσιν
διὰ πινυτρῶν, καὶ τείνοντες ἐν θύια, ἀπαπλάττεισιν τροχίσκους.*
Καλεῖται ἡ ὄπης μικόνιον, ἀδρανέσειον ἢ ὄπης. **Papaverum**
*vascula cum foliis tudentes, torculari exprimunt, mox in mortario
teretes pastillos formant. Vocatur autem illud meconium, multum opio
ignavius.* **OPIUM** verò ita paratur: *ὀπίζοντας ἢ δεῖ, μὲν ὅτι τὰς ὀπίου con-
δρόσους ἀνιμασθῆναι, περιγράψαι μαχαίρῳ τὸν ἀσεισκου ὡς cinnandi
μὴ εἰς τὰ ἐντὸς διατρέψαι, καὶ ἐκ παλαγίων ἢ τῆς κωδίας ἐπ' εὐ-
Ευχείρησις,
θείας ἐκτέμνειν ἐξ επιπολής, καὶ ἀποψῆν ὅτι δάκρυον ἐπιερχόμενον
δακτύλῳ εἰς μάκα. καὶ πάλιν ὑππορέυσθαι μετ' εὖ πολὺ. εὐεῖς κε-
ται γὰρ ὑππορωσῆς, καὶ τῆ ὀπίου ἢ ἕτως εὐεῖς κεταί, δεῖ δὲ ἐν
παλαγῆ θύια τείλειν, καὶ ἀποτίθεισθαι ἀναπλάσσαντας. In colligendo
autem liquore seu lachrymâ, cum aruerint rores, oportet stellulam in*

li 2

summa

summo papavere sic scarificare, ne alius ad interiora vulnus descendat. Oportet iidem vascula ex obliquo recta secare, destillantemq; lacrymam digito in conchulam detergere; postmodum redire: iterum detergere, & hoc aliquot dies continuare: Invenitur enim continuo concretescens. Idem sequenti faciendum. Hic succus in mortario veteri, in pastillos formatur, Appellatur à Nicandro alexipharm. t. 15. *μίνων & δ'αίγυ, lachryma papaveris.*

Delectus,

Eligitur, expetiturque ad usum medicum quidem ὁ μύρον ὀπός, vulneratione qui excludat. Sed cum opium in tantâ copiâ ad nos adferatur, non verum opium id esse, sed potiùs meconium, verisimile est.

Menstruum
extractionis
duplex.

MENSTRUUM extractionis duplex est: spiritus vini, & acidus succus.

I.
spiritus vini,
adfertur à Sen-
nerto, & Bil-
lichio.

PRIMUM eligunt, qui narcoticam & anodynam vim in sulphurâ parte quærunt. Adferit eundem Sennertus libr. 1. prax. part. 2. cap. 1. confirmat Billichius animadvers. & observat. chim. Tacendum non est, inquit hic, quod spiritu vini vix comperta sit adversus opii maleficium præsentior antidotus.

II.
Acidi succi ad-
feruntur à Pa-
racelsô.

ACIDOS SUCCOS eligunt, qui deleteriam vim, & salinum principium respiciunt.

Paracelsus archidox. lib. 7. capite de anodyno specifico, adsciscit succos acidos cydoniorum, citri.

Quercetano,

Quercetanus pharmacop. dogmatica restit. ACETUM venenorum omnium domitorem commendat.

Hartmanno,

Hartmannus basil. chim. comm. p. 313. opium cum spiritu vini extrahi nolum, inquit, quia illud ꝑ potius aggreditur, quàm ☿ & ☉. Est vero in ære potissima vis narcotica, humanæ naturæ inimica: acetum verò, quod purius est, de ꝑ sumit. Ideò præstat in hoc genere ✕.

Petrejo.

Petreyus dissert. harmon. tom. 1. disp. 5. quest. 9. spiritum vini etiam rejicit, quod non sit legitimum corrigens. Opium, inquit, foetidum & venenatum suum ꝑ (quod vel post ignis examen adhuc integrum superest in opio) spiritu vini correctum non deponit, imò à spiritu vini magis attenuatum malignitatem citiùs exferit, & intimiores partes insinuat, & laudani compositionem deterioreni facit.

Bren-

Brendelius chim. in artis formam redacta, digressione ad cap. 4. Brendelius spiritum vini eo nomine rejicit, quod nihil præter q̄ cujuslibet rei extrahit, sicque SAL intactum relinquit. In sale autem anodynâ vim latere statuebat. *ritum vini rejicit, quod sal opii intactum relinquit.*

Nostro calculo utrumque menstruum approbatur. Ulroque modo paratum satiat expectationem ægrorum & medicorum. Potentior innoxius usus est ratione.

1. PRÆPARATIO per V.

℞. *Opium Thebaicum in frustula secti, V ex fecibus, q. v.*
Stent in digestionem, donec solvatur opium, per filtrum lineum exprimendum, & in subjectâ scutellâ vitreâ, ad justam consistentiam redigendum.

Preparationis opii per V processus.

2. PRÆPARATIO per ✕.

℞. *Opium Thebaicum dissecti, a foliis, quibus involvi solet, & festucis liberati, & super patellâ seu laminâ ferrea justo ignis moderamine exsiccati q. l.*
aceti vini, vel succi citri q. s.
Stent in digestionem lenis caloris. Solutio cum facta, colatura instituitur per linteum cum validâ expressionem. Exceptus liquor vase vitreo exhalat, in vitro vel pyxide terreâ latâ ad servandum.

Processus,

CAPVT VI.

Extractum opii compositum, seu Laudanum Opiatum.

NOMEN LAUDANUM dicitur, quasi laude dignum, vel laudatum medicamentum. Laudabile illud medicamentum, *verba sunt Crollii basl. chim.* planè suo respondet nomini, si laudanum dicas. Invehitur in has laudes *Libavius syntagm. lib. 3. cap. 44.* Barbaricæ insolentix vox est, *inquit,* laudanum, & Paracelsicæ conveniens dementiæ. Laudanum pro laudato aut laude digno nullus Latinus dixerit. Rectius extractum opii correctum. Sed loquendum interdum cum vulgo, modò intelligamur. OPIATUM dicitur à basi præcipuè ingrediente. *Theodorus Zwingerus* nepenthes appellabat ab anodynâ facultate.

Preparatio per

V.

I. PRÆPARATIO per V.

℞. Opii Thebaici puri ℥j. Spiritus vini optimi q. s.

In leni calore digestionis factâ extrahitur tinctura, simulque exhalant silvestres quædam atomi, reliquæ maturantur & mitescunt. Deinde

℞. sp. diambra sine ambrâ & mosco ℥ij. sp. vini q. s.

Extracto opii, tincturæ spec. diambra dimidia pars addatur, stent donec exhalaverit maxima pars. Adde

magist. perlar. corallior. āa ℥j. essent. croci orient. ℥ss.

Misce. Deinum affunde tincturæ specierum alteram partem, & in lento igne exhalare permittite. Adde.

ol. citri, cinamomi, caryophyll. angelica āa. g. vj.

mosci. ambræ āa. g. vij.

In vase eleganti. ☉. Laudatum opii medicamentum.

II. PRÆPARATIO per succos acidos.

℞. Opii Thebaici tenacis succosi q. v.

Scindatur in tessellas seu frustra exilia, in patellâ ferreâ, vel terreâ scutellâ vitreatâ: incalescat, ut fumet. Nonnulli odorem aromaticum expectant. Leni hâc exhalatione peractâ, affundatur

succus citri, vel ✕ q. s.

In leni digestionis quod tingitur, defundatur, fecum relicto magmare, & ad mellaginis consistentiam, lentâ evaporatione redigatur.

℞. hujus ℥j. extracti croci ℥j.

magisterii perlar. farinacei ℥j.

Ad justam, fermentationis peractâ, extracti consistentiam redactum excipiaturo vitro, & ☉. Laudanum de tribus.

Vires.

VIRES. I. ANODYNÆ celebres sunt. Tollendi dolo-

I.
anodyna.

res quoscunque vim habet, vel ad minimum mitigandi, inde *μηπινδές Φάρμακον omnem luctum & molestiam tollendi vim habens medicamentum* rectè dicitur. Nephthes Helenæ Homericæ *Odyss. 4.* fuit *ἀχολόν τε κακῶν ἐπίληθον ἀπάντων, bile & molestiâ liberans, ac omnium malorum oblivionem inducens.* Tale etiam est laudanum opiatum.

2. somnifera.

2. ὑπνοποιός ὄστρον ὄπός, SOMNUM inducendi virtutem habet potentem, suavissimâ reque naturam demalicens.

2. FLU-

3. FLUXIONES omnes SISTIT sanguineas, in hæmorrhagiâ narium, uteri. Vomitus sanguinis compescit, ut & tusses inveteratas sanguineas. Moderatur etiam fluxiones succorum à sanguinis naturâ alienorum, tum spontaneas, in catharris ad nares, fauces, pulmones tufficulosos, ut & ad intestina in diarrhœâ, dysenteria ruentibus, tum arte factis in hypercatharsi. In phthificis ab ulcere pulmonis inhibet, & sistit sputum. Indepiculosa ejus exhibitio. Suffocantur inde ægri non rarò, qui unum aut alterum diem supervivere potuissent.

3 fluxionum
inhibitories.

4. FEBRIUM paroxysmis etiam opiatum hoc laudanum frenum injicit, & ne revertantur, prohibet. SOPOREM INDUCENTIA in febribus locum habuisse antiquitus, constat ex *divino sene de morbis libro 2. sect. 2.* cum ad quartanas commendat medicamentum compositum ex semine hyosciami, radice mandragoræ, silphio & trifolio. *Trallianus lib. 12. cap. 8.* antidotos magnas ad quartanas commendat, quæ opium recipiunt & hyosciamum. *Galenus 1. de febres curandi ratione ad Glauconem cap. 11. & libro de theriacâ ad Pisonem cap. 15.* Φάρμακον δὲ ἰχθυῶν theriacam quartanæ febris adversari & paroxysmum impedire scribit, quod melancholiæ bellum inducat.

4 febrifuga.

5. SUDORIFERA vis excellit in opio, autore *Nicandro alexiph. 1. 15.* ἀμφὶ ὃ ὀδυμῆς, inquit, καμάτω ἀεὶ λέιβεταὶ ἰδρῶς ἀθροῖ. & eque labore illo odoratus sudor destillat unâ collectus. Eadem à *Felice Platero in practiis libris, & observat.* etiam adnotatur. In laudano etiam observatur. Sopiti ejus ab usu, leni diffluunt sudore, nonnunquam odorem opii referente. ὀσμῆ τε τῆς φαρμάκου, inquit *Dioscorides lib. 6. cap. 17.* δὲ ὄλα τὸ σῶματ & ἐκδίδεται, expanditur toto corpore opii odor.

5 ἰδρῶσικαί.

6. PURGANDI vis in papavere silvestri, quam observavit *Plinius hist. natural libro 20. cap. 19.* emicat etiam in OPIO. Agnovit eandem in opio, & salî adscripsit *Quercetanus de medicinâ priscâ philosophorum libro uno cap. 8. p. 79.* opium amarum esse, ait, ratione salis. Ex eodem separato à suo oleo, seu ꝑ narcotico, purgans fit, haud minus sanè, quàm ex omnibus amaris, ut gentianâ, centaurio, & similibus, separato nimirum, dextreque præparato eorundem sale.

6 καθαρῶσι-
γῆ.

Elu-

in laudano
agnita ab Hel-
montio,

Elucefcit hæc vis etiam in laudano. *Helmontius*, *jus duum-
viratus in scripto libro 1. 62. p. 314.* meminit opiatum vesperi exhibitum,
manè per vomitum rejectum cum suspenfa tuffi, & screatuum ge-
neratione.

crebra nostra
experientia
confirmata.

EXPERIENTIA crebra docuit post circa noctem horâ
nonâ exhibitum opiatum laudanum ad ḡ. ij. iij. manè alvi fluxura
& vomitum crebrum insequuta.

7. ἀναστο-
μιωτική.
Hofmannus
eas adferit.

7. *Αναστομιωτική δύναμις τῶν φλεβῶν, vis venarum ora aperien-
di etiam tribuitur laudano opiato. Hofmannus de medicam. officin.
lib. 2. 1169.* contra opiatum differit, nostrum opiatum, *inquiens*,
quo minùs esse credam laudanum opiatum *Paracelsi*, unicum facit
experimentum, quod cepi. Adactus clamoribus colici cujus-
dam, dedi ḡ. ij. in sirupo de chamæmelo. Inde nihil lucri mihi
præter mictionem cruentam.

☞ *Borellus.*

Borellus centur. 4. observ. 57. recenset, medicum ægro, somni
conciliandi gratiâ, laudani duplicem dedisse dosim, immemorem,
ei venam nuperrimè sectam fuisse. Quare dum membra languen-
tia, & insensilia hoc somno reddita essent, effluxit sanguis è bra-
chio, adedò, ut ejus effluvio nocturno perierit.

CAPUT VII.

De hisce laudani, & opiatorum viribus, causis,
& quid sentiendum, exponit.

*Dioscorides o-
piata agere do-
cet refrigeran-
do, incrassan-
do, siccando.*

Dioscorides lib. 4. cap. 65. virtutes opii refert ad refrigera-
tionem, incrassationem, & exsiccationem. ὁ δ' ὄπιος, ἰν-
quit, καὶ αὐτὸς ψυχρὸν ὑπὸ πλεον καὶ παχύνων καὶ ἔξηραίνων
ληθεῖς, βραχὺς ὅσον ὄροβ. & ἀνώδυνός ἐστι καὶ ὑπνοποιός καὶ
πεπλιός. βοηθῶν βήξει καὶ κοιλιακῆς διαθέσει. *Succus papaveris
majore refrigerandi, crassescendi & siccandi vi, er vi quantitate sum-
tus, dolorem lenit, somnificus est. Maturat, tussibus, & coeliacis affe-
ctionibus succurrit.*

*Galenus opia-
ta agere docet
sensum partis
sopiendo.*

Modos agendi pariles, parum tamen mutatos, in opiatum
agnoscit *Galenus 12. methodi cap. 8.* ὅσα ἢ δι' ὄπιος καὶ ὑποκρίσεως, καὶ
τῶν ὄντως ψυχρόντων σπυράζου φάρμακα, ψυχρὸν τὸ αἷμα, καὶ ἔξη-
ραίνῃ πάντως, καὶ τὸτο ἢ ἐ μόνον, ὡς ἀδύνατος ναρρωτικῆς χηρῆσιμα
καδὲ-

καθίστανεν, ἀλλὰ καὶ ὡς σπιγίσαντα καὶ παχύοντα τῶν τῶν ὑγρῶν *incrassando,*
λεπτόντα, καὶ τῶν δευτέρων τῶν ἐμψύχωντα. *Ex papaveris succo que pa- refrigerando.*
runtur medicamenta & alterco, frigidis, suā naturā frigida sunt &
sicca. Hæc ratione non solum ut sensus STUPOREM inducentia, sa-
lutaria sunt, sed etiam, ut humorum tenuitatem cogentia & CRAS-
SANTIA: præterea vehementem calorem REFRIGERANTIA.

Duo priores Galenici agendi modi recipiuntur, non terti- *Επιλευσε.*
us ultimus.

NULLA FRIGIDÆ temperiei, plurima calidæ adsunt ar- *Caliditatis*
gumenta. SAPOR amarus caliditatis argumentum: at opium *argumenta*
amarissimum. ODOR gravis & teter penetrantissimus, IN *præbent*
FLAMMABILITAS caliditatis indicia. SUDOREM provocat *1. sapor.*
opium. effectu sanè calido. τὴν κνησμόν pruritū meminit Dio- *2. odor.*
scorides loco citato, & quidem tanti, ὡς τὴν διερχόμενον ὑπὸ αὐτῆ, ut, *3. inflamma-*
quidem sumit, somno profundo licet corripitur, tamen ab eo ex- *bilitas,*
citetur. At prurigo caloris signum. Effectus tamen hic, mediocri *4. sudor.*
ut solet sumi dosi, rarè apparet. *5. pruritus.*

PRIMUS MODUS, SENSUS STUPEFACTIO consistit *Modus stupe-*
in delinificā vi, quæ ἐναρθεσίαν moderatur, & expultricem facul- *faciendi.*
tatem, iratumque archeum placat. Circæa quasi virgâ tactum.

SECUNDUS MODUS est HUMORUM MOTUS IN- *Modus humo-*
HIBITIO. Inde διαχυσίς segregatio eorum prohibetur. Inde *rum motus*
morbus quasi in CENTRO retinetur. Non innuitur totalis *inhibendi.*
motus aut circulationis inhibitio, hæc enim salvâ salute publi-
câ nec per momentum cessare potest, sed separatio humorum
ab invicem.

In DOLORIBUS sedandis, & SOMNO provocando pri-
mus modus habet locum. Non evertunt thesin, qui regerunt: In doloribus
quod in somnum opiatorum usu delapsi expergeant, si pun- *sedandis pri-*
gantur acu. Ergo sensus tactus non est sopitus. Respondetur: *mus agendi*
Ναρκή μετεῖν ὀδύνην λόγ, autore Hippocrate, libro de liquidorum *modus habet*
usu, moderatus stupor dolorem sedat. Sopita est facultas sentiens, *locum.*
non conclamato stupore è medio sublata. *In fluxionibus*
sistendis, se-
cundus modus

In FLUXIONIBUS sistendis secundus modus locum ha-
bet. Figuntur humores quasi, fixique stant immoti, qui vola-
tiles quasi, sagittæ instar alatæ, concitato ibant motu ἀβρόως καὶ
ταχύως:

*habet locum.**Ταχέως* : αβρῶς; *confertim & subito*, ratione copia & festinationis, *Ταχέως* temporis habitâ ratione.*Idem iudicium de febribus.*II FEBRIBUS eadem motus humorum *διάχυσις* *diffusio* impedita habet locum. Quiescentibus aliquo modo humoribus eorum disgregatio & fermentatio non consequitur, inde paroxysmis frenum injicitur.*Vnde sudor ab opiatorum usu?**Διαφορητικὴ δύναμις* unde? Si opiata *διάχυσιν* humorum impediunt, qui fit, quod sudor eorum ab usu excitetur. Respondetur: quiescentibus humoribus cùm magna moliri nequeat expultrix, meditatur parva, & per poros excretionem molitur.*Vnde ἢ ἀνω καὶ κάτω κατάρσις?*Quæi verò *ἀνω καὶ κάτω* stimulant opiata? Respondetur: subsistentibus invitis humoribus, natura & expultrix vegeta irata, seu archeus laceffitus indignabundus excretionem tandem molitur.*Αναστομιτικὴ δύναμις vocatur in dubium.*

ORA vasorum aperiendi vis ἢ κατ' ἑαυτῶν, nullo modo per se opiatis competit. Primus æger Hofmannianus sine dubio laborabat colicâ symptomaticâ, dependente à calculo renum, quo moto vascula renum læsa stillarunt sanguinem. In ALTERA historiâ Borellianâ non opii vi sed, indecente brachii motu aperta venâ, sanguis emanavit.

- 1.
- 2.

CAPVT VIII
quantitatem & utendi modum
exhibet.

Dosis modo randa.

DOSIS subducatur ad rationis normam. ὃ ὅπως πλείων ποθεῖς βλάπτει, ποιῶν ληθαργικὸς καὶ ἀναρρεῖ, autore Dioscoride lib. 4. cap. 65. liquor seu succus papaveris majore copiâ potus nocet. inexpugnabilem somni necessitatem faciens, usque ad mortem. Repetit Plinius nat. hist. Inde etiam dici potest de opio correcto, seu laudano. Nec desunt exempla, quibus laudani usus improvidus viaticum fuit ad alteram vitam ultimum.

Varia est.

Variat dosis ratione ætatis & virium. Exhibetur à grano dimidio, ad ij. iij. iv.

Utendi modus.

UTENDI MODUS. Exhibetur I. in formâ pilulari. II. in pul-

pulveris formâ, tritum cum saccharo cantho, vel magisterio perlarum.

TEMPUS aptum ejus usui IN GENERE consideratum est NOCTURNUM, quod languentibus artibus refocillandis aliàs est destinatum. Præterea quodlibet diei tempus commodum est. IN SPECIE commodum est omne momentum, quo VIRES CONSTANT. Illis vacillantibus sine noxâ adsumi nequit. In malignis propè agona ultimum, quo certat natura cum morbo imparibus armis, obdormiunt ægri, χάλκεον τὸν ὕπνον, inopino fato. Imò omnibus morituris accelerat obitum. In his enim cum pulsus langueat, prostrata facultate, facillè sanguis in corde ipso, & majoribus vasis incrassatur, circulatioque protinùs impeditur. In sanis vegeto pulsu præditis, in vasis minoribus angustioribus, præternaturalem motum solùm inhibet, in vasis majoribus circulatione salva.

Tempus generale,
speciale.

CAPUT IX.

EXTRACTA VEGETABILIVM PURGANTIVM SIMPLICIA.

Extractum aloes.

R aloes socoterina lucida ℥iij.
spiritus vini vulgaris, vel ex fecibus dest. q. s.
In leni calore digerantur, solum defundatur. Novus spiritus substituatur. Tandem conjunctis omnibus, instituatur evaporatio ad justam consistentiam.

VIRES leniendi alvum possidet hoc extractum per se ad ℥ss. ℥j. datum, hora dimidia ante prandium sumptum.

Vires.

CAPUT X.

Extractum colocynthidos.

R pulpa colocynthidos à semin. mund. q. v.
Trochiscos albandi parandi modus.
Discerpatur in minutissima frustula. In leni calore arenæ, vel fornacis supra chartam expansa exsiccentur. Post in mortario terantur cum

Kk 2

goms-

gommis tragacantha pura in ▽ ros. soluta.

Formentur in detrochisci vel orbiculi.

Ⓢ. Trochisci alhandal.

Extractum
eorundem.

℞. *hos pulverisatos.* spir. vini q. s.

Extrahatur tinctura, Evaporet ad justam extracti consistentiam.

VIRES catharticæ sunt excellentes.

Vires.
Dosis &

utendi modus.

DOSIS g. ij. iij. MODUS UTENDI. Vel per se refor-

matur in pilulas cum *sirupo fumaria*, vel cum *aloes rosata & violata*
g. ij. aut *extr. panchymag. Crollii*.

CAPUT XI.

*Extractum hellebori, seu arcanum hellebori radice
purgans Petri Fabri sapient. univ. vers. lib. 3. c. 5.*

R *radice hellebori albi ℥j. ✕ destill. ℥iij.*
Macerentur per octo dies, in vase vitreo optimè clauso,
super cineres calidos. Transactis hisce diebus, fiat ex-
pressio fortis, & filtratur per chartam bibulam, deinde destille-
tur lentè, in alembico vitreo, ad mellis consistentiam. Post ex-
trahe cum eodem aceto stillatitio tincturam ex pulvere se-
quenti.

℞. *spec. electuarii dicit podow abbatis ℥j.*

aloes hepaticæ ℥j.

cinamomi ℥j.

caryophyll. ℥ij.

moschi, ambr. gryf. aa. g. viij.

Fiat pulvis ex omnibus, ex quo extrahatur tinctura, beneficio
aceti stillatitii, repetita cohobatione, donec ex illo pulvere nihil
tincturæ amplius extrahatur. Extracta tinctura jungatur
cum extracto helleborino, quod in fundo alembici remanet.
Permisce optimè & abstrahe, quicquid aceti poterit extrahi
per distillationem levem, donec in fundo remaneat extractum
hellebori albi, cum tinctura conjunctum ad consistentiam satis
duram, ut ex eo possint fieri pilulæ, ponderis granorum decem
aut duodecim.

Vires,

VIRES. Hæ pilulæ expurgant caput mirificè & ventricu-
lum, ubi potissimum est focus & nidus ipsius vertiginis, & sine
ullo.

ullo convulsionis metu, & labore nullo: corrigitur enim helleborus \dagger stillatio summopere, quia dissolvit ipsum, & in dissolutione sua amittit quicquid habet veneni, unde alteratur summopere. Quidni corrigeretur helleborus, cum & ♁ & ♃ tus \dagger illo stillatio summopere corrigantur, ita, ut benignissima fiant medicamenta, ut experto cuique chemicorum fit manifestum? Hæ solæ pilulæ tutè, citè & jucundè curant vertiginem.

DOSIS ℞ .

Dosis

CAPUT XII.

EXTRACTA VEGETABILIVM PURGANTIVM COMPOSITA.

Extractum seu chylisma catholicum

& holagogum.

R rhabarb. Alexandr. ℥ij . fol. senæ Alexandr. āa . ℥ss . *Parandi methodus.*
 gialap. nigr. resinof. ℥ij . scammonii ℥iiij .
 fibr. helleb. nigri gommi de Peru ℥vij .
 albi āa . ℥vj . spiritus vini q. s.
 cort. esularad. ℥vj . ⊖ ♀ albi ℥i .
 pulp. colocynth.

F. Extractio in leni calore, ex quibusdam concisis & contusis: seorsim rad. gialap. scammon. ag. fumarie gut. chemn. V extrahantur. Tinctus spiritus aufertur, novus substituitur. Coniunctæ tincturæ leni calore exhalent atomos liquidiores. Sub finem addantur

Aloes socoterina lucida selecta, in spiritu vini soluta ℥ss ,

ol. citr. caryophyll. anisi, fœniculi āa . ℥ss .

In lenissimo calore ad justam extracti redigantur consistentiam. Hæc ut concinnior evadat, addatur gialapii pulverisati, & trochisc. alhandal modicum.

VIREs. Humores peccantes omnes promiscuè educit.

Vires.

DOSIS ℞ . ℥j .

Dosis.

MODUS UTENDI, in forma pilulari, horis matutinis. *Utendi modus.*

LIBRI IV.

SECTIO IV.

Quarta classis mediorum

operum chemicorum, conti-
nens misturas.

CAPUT I.

Mistura diaphoretica simplex.

Nomen.

MISTURÆ vocem obtrudit, imò civitate donat ne-
cessitas, designatque ea medicamentum chemicum va-
riis constans ingredientibus, mediæ inter liquida & so-
lida naturæ.Celebritate
eminet Para-
celsica.Celebris est ea, quam, sub titulo ARCANI CADUCI,
describit *Paracelsus libro de rebus naturalibus cap. 8.* & consuetu-
dine quâdam mistura simplex dicitur, ad differentiam aliarum,
quæ hanc agnoscunt basin, & *libri hujus nostri 3. sect. I. art. 2. c. 29.*
sunt explicatæ.℞. *spiritus O-li correcti part. j.*
¶ri correcti seu à ☉ suo relictif. part. iij.
theriacalis camphor. part. v.

Vires.

VIRES, DOSIS, UT ENDI MODUS loco citato allegata,

CAPUT II.

Composita mistura, quæ priorem agnoscunt ceu
*basin, & I. Antiapoplectica.*Componendi
modus.**R***mistura O-lata, ¶risata, theriacalis ℥ij.*
spirit. C. C. ☉ volatili impragnati ℥j.
lil. convall. sanguin. humani aa. ℥ij.
extract. granor. junip. rorismar. sal. beton. serpill. aa. ℥j.
essent. lavendul. lilior. convall. aa. ℥℔.
syrupi fl. lavend. peon. aa. ℥iij.

Misce omnia exactè. Stent in digestionem ignis lenti, spacio ℥iij.

IR

in cucurbitâ, donec in fundo vasis appareat hypostasis, seu sedimentum spissum crassumve, reliquum verò clarescere incipiat & rubescere, rubini aut vini instar rubri. Purum ab impuro separetur per inclinationem. Quod si quid in digestionem exstillaverit per alembicum suprapositum, adde colaturâ, quæ iterum coletur. Colatum fervetur in vitro benè claudendo. Vitrum ipsum indatur in capsulam ligneam benè claudendam. ☉. *Mistura antapoplectica.*

Non inconsultum est mista omnia, sine colaturâ, servare.

VIRES indicat nomen. DOSIS ℥j. ℥℥. ℥ij.

MODUS UTENDI in jusculi, vinive cochleari horis matutinis & vespertinis nonâ & quartâ.

*Vires.
Dosis.
Utendi modus.*

CAPUT III.

Mistura antiepileptica, antidiemica, antiparalytica.

R *mistur. diaphoretica, aliâs simplicis dicta* ℥x.
spir. cranii humani ℥j.
essent. lilior, convall. fl. calendul. pœonia āa. ℥℥.
salv. & majoran. fol. āa. ℥j.
☉ *volat. cornu cervi* ℥j.
sirup. stœchad. cinamomi āa. ℥iv.

M suspendatur in nodulo ligneo
ambra ℥℥. *moschi* ℥j.

In vitro digerantur & ferventur benè operata. ☉. *Mistura antiepilep. paral.*

VIRES titulus significat.

DOSIS & MODUS UTENDI eadem sunt,

*Vires.
Dosis.
Modus utendi.*

CAPUT IV.

Mistura ophthalmica.

R *mistura simplicis* ℥v.
extract. rad. valerian. silv. fenic. ruta, chelidon, major. āa. ℥ij. *Mistura ocu-*
essent. fl. enphrag. calendul. cyani carul. rosar. alb. āa. ℥iij, *los roborans,*
sirup. fl. pœon. ℥vj.

Mista

256 L. IV. Sect. IV. C. V. M. asthm. C. VI. M. c. t. C. VII. M. cord.
Mista omnia exactè, digestionem decentem prægressâ, serventur in vi-
tro. S. Mistura ophthalmica.

CAPVT V.

Mistura antiasthmatica,

Mistura
asthmatica.

R mistur. simplicis ℥iiij.
spir. ♀ campan. ℥j. asthmatici compos. ℥j.
extra. enula. ireosfl. āa. ℥j. salis sanguin. cervi vol. ℥j.
essent. eroci roris ☉ ℥℥.
thymi salu. āa. ℥iij.
sirupi de prass. hyssop. violar. veronic. āa. ℥j

Mista omnia vel colentur post digestionem, vel simul serventur
usui, S. Lufftmistur.

CAPVT VI.

Mistura contra tussim.

Mistura
à vii. Cap. 12. h.

R spir. ♀ campan. ♀ correcti āa ℥ij.
theriacalis camphor. ligni sancti rectific. āa. ℥ij
extract. polypod. q. tussilaginis āa. ℥ij.
tinctura papav. rhœados ℥j.
essent. fl. nymph. viol. āa. ℥iij.
sirupi hyssopi, demarrub. āa. ℥iij.

Mista omnia vel colentur, vel simul serventur ad usum. S.
ut supra.

CAPVT VII.

Mistura contra cordis infirmitates.

Mistura cor-
dialis.

R spir. ♀ correcti & à fetore liberati ℥℥.
Oli optimè rectificati ℥j.
elixir vita Matthioli ℥ij extract. meliss. scorzonera āa. ℥j.
conf. alchem. Eustad. ℥℥. ☉ corn. cervi vol. ℥. s.
sirupi de pomis redolentibus, cort. citri, granat. dulc.
borrag. bugloss. violar. āa. ℥j.
ceras. & caryophyll. hortens. āa. ℥℥.

ambra,

C.VIII. Mist. stom. Cap. IX. scorb. C.X. lithont. C.XI. antip. 267

ambra, moschi, in nodulo susp.

Servetur ad usum cum titulo: Mistura cordialis vitalis.

CAPVT VIII.

Mistura stomachalis.

R mistura $\text{℥}i. \text{ʒ}i.$ theriac. camphorata $\text{ʒ}ss.$
extr. bacc. junip. acori veri. card. bened. pimpinell. zedor. $\gamma\alpha\sigma\pi\omicron\upsilon\text{-}$
essent. mentha aa $\text{ʒ}ss.$ sirupimenthe $\text{ʒ}iiij.$ cinam. $\text{ʒ}ij.$ $\lambda\alpha\lambda\eta\lambda\epsilon\iota\omicron\tau.$
Stent in digestione. Post colaturam, vel sine colaturâ seruentur
in vitro. S. Magenmistur.

CAPVT IX.

Mistura antiscelerbica.

R succi cochlear. nasturt. aq. sedis semper vivi muralis aa $\text{℥}ss.$
extract. absinth liquid
spir. $\text{ʒ}.$ salis rectif. aa . $\text{ʒ}ss.$ cochl. cum vino destill. $\text{ʒ}ij.$
Digerantur lenigne per ℥ benè clauso vase. Quod clarum de-
cantetur; reliquum coletur. S. ut suprà.

VIRES. $\sigma\upsilon\zeta\epsilon\omega$, ή $\tau\upsilon\zeta\epsilon\omega$, tumultum scorbaticum sedat.

DOSIS $\text{ʒ}ss.$ $\text{ʒ}j.$ in liquore competente.

Vires.
Dosis.

CAPVT X.

Mistura contra calculum.

R mistur. simpl. $\text{ʒ}ss.$ salis stip. fab. $\text{ʒ}j.$ Mistura
essent. rad. saxifrag. granulata, albiflora. $\lambda\iota\text{-}\sigma\omicron\upsilon\tau\epsilon\iota\text{-}$
folior. veronic. virg. aurea aa . $\text{ʒ}iiij.$ $\pi\lambda\eta\eta.$
sirupi de alth. Fernelii $\text{ʒ}ij.$

Digerantur clauso vase per ℥ . Colatura seruetur in vitro. S. Dosis.
ut suprà. DOSIS $\text{ʒ}ss. j.$

CAPVT XI.

Mistura contra pestem.

R mistura simpl. diaphoret. $\text{ʒ}iiij.$ Mistura
essent. gran. junip. vino Malvat. parat. $\alpha\upsilon\lambda\iota\lambda\epsilon\mu\iota\kappa\eta.$
angelic. ruta. scord. meliss. card. bened.
gentian. aa . $\text{ʒ}j.$ croci $\text{ʒ}ij.$
Ll

spir.

spir. C.C. cum Θ volat. ℥j. ligni sancti, ebeni rect. āa. ℥ij.
 sirup. acetos. citri, scordii, card. bened. ceras. & caryoph.
 scorzonera āa. ℥v.

Stent in digestionē horarum xxiv. Adserventur in vase, in quo sus-
 pendatur nodulus

ambra \mathfrak{B} moschi \mathfrak{D} j.

Vires, dosis,
 utendi modus.

Est alexiterium illustre. DATUR ℥ij. iij. in vino ad præserva-
 tionem, in aquâ scordii ad curationem.

CAPUT XII.

Mistura sudorifica catholica.

R mistur. simplicis Θ -lata, \mathfrak{F} risata, theriacalis camphorata ℥j.
 spir. ligni sancti acidi ℥℥. quermi acidi rectif. ℥vj. corylim ℥℥.
 sirup. card. bened. scordii, acetosif. citri perlati a. ℥ij.

Misce. DOSIS cochl. j.

LIBRI IV.

SECTIO V.

Quinta classis operum ch-
 micorum mediorum, continens balsama.

CAPUT I.

I. Balsama vegetabilium in genere
 expenduntur.

Balsamum
 quid?

Balsamum est oleum quoddam compositum, & alia-
 rum rerum additione spissius redditum. Seu : est
 medicamentum linimenti formâ ex oleis destillatis
 paratum, colorem, odorem & saporem ipsius plan-
 te vel aromatis referens.

Præparandi occasionem dedisse videtur commoditas &
 necessitas. Cum enim destillata liquida olea tenuium sint parti-
 um & facillè exhaleant, præterea vitra, in quibus adservantur,
 facile

facile frangi possint, modus inventus est, quo linimenti formâ quali adfervantur in argenteis, inauratis internâ parte, vel stanneis vasculis.

Duplici scopo balsamum conficitur: ut intra corpus exhiberi, & loco odorum, exterius illini queat. **INTER-**
NUM itaque aliud est, aliud **EXTERNUM**.

Internum aliud, aliud externum.

INGREDIENTIA ænigmaticè proposuit *Quercetanus in* *Ingredientia à*
sine pharmacop. cap. 25. cum docet artificium, olea reducendi in *Quercetanus*
essentias gratissimas, quæ propriis suis coloribus, odoribus, sa- *Proposita.*
poribus nobilitantur, nullâ accedente aliâ mistione, quàm man-
nâ cœlesti, quæ harum rerum virtutes allicit & vires, easque suâ
mixture exquisitissimè corrigit. Per **ESSENTIAS** intelligit
balsama: per **PROPRIOS COLORES**, tincturas; per **ODO-**
RES olea: per **SAPORES** salia; per **MANNAM COELE-**
STEM ceram.

Tradidit hunc componendi modum ante *Quercetanus* *clarissus desi-*
Oswaldus Crollius basil. chim. dum ad cujusque balsami præpara- *gnantur à*
tionem requiri docet **OLEUM** destillatione prolectum: **TIN-** *Crollio.*
CTURAM per spiritum vini extractam, & inspissatam per sepa-
rationem ejusdem spiritûs: **SAL** post incinerationem, ministerio
aquæ ex \odot suo prolectum. **MEDIUM** seu **CORPUS**, quod
justam consistentiam dat. Designat rasuram **CERÆ ALBÆ**
sæpius in aquâ rosarum coctæ, ut acredo tollatur, nec ullam alie-
ni saporis qualitatem habeat. Balsama talia commendat tum pro
externo, tum interno usu efficacissima.

OLEUM NUCIS MOSCATÆ expressum optimum bal- *Corpus com-*
samis præbet corpus, secundâ vice, vel ultimò etiam expressum *modum ol. nu-*
quod albicantis est odoris. Quamvis neque odor, neque co- *cis moscata.*
lor, neque sapor ingratus unctuosus, à tincturâ & oleo facile
obliterentur, solent tamen curiosi colorem ab eo separare per
spiritum vini, eundem ab eo aliquoties extillando, sic in fundo
relinquitur corpus album. Si aqua ab eo destilletur, oleum nucis
cum eâ ascendit. Odorem separant ablutione crebrâ, cum aquâ
rosarum.

CERAM planè rejicit *Zwelferus*, quocumque modo præ- *Cera non ubi-*
paratam, imò inutiliter & perversè usurpari ait. *que apta.* **Experientia**

attestatur, quod oleo evaporante, superstes sola maneat cera, idque nisi in paucissimâ adhibeatur quantitate, brevi contingat temporis spacio. MANNAM ad internos usus admittit.

Manna.
Inepta alia
corporâ.

ROS MAJALIS seu BUTYRUM MAJALE, à *Phil. Müllero mirac. chim. lib. 4. cap. 3.* commendatum, sebum, adeps, medulla crurum vituli planè inepta.

Additio salium.

SALIA externis in balsamis nullius usus. Interiùs cum usurpantur, nonnullis addi possunt. Sic *Hartmannus pract. chimiâtr. sub titulo, cruditas ventriculi, & Horstius lib. 3. observ. 18.* in compressione pectoris cum palpitatione cordis, sæpius per annos aliquot repetente, commendant balsamum fœniculi paratum ex oleo fœniculi ol. nuc. mosc. express. extract. seu tinctura & sale fœniculi, exhibendum dimidiæ avellanæ nucis magnitudine.

Tinctura.

TINCTURÆ conciliantur facta extractione cum spiritu vini ex herbis & foliis ipsis.

Extracta.

Si extracta inde fiant, quæ ferè semper nigri aut coloris spadicei sunt, 1. color balsamorum alteratur. Ulu autem receptum, nativis studere coloribus, & balsamo rosarum rubrum, rutæ viridem, succini flavescentem, citri aureum subflavum conciliare. 2. Paucarum sunt extracta virium. 3. Interno cum illis parata balsama saltim interserviunt usui. 4. Ad externum usum non sunt adeò idonea, propter tenacitatem extracti inungi partibus non possunt, sed ad illa requiritur vehiculum unguentosum solum.

Modus tinctura concilianda
Zwvelferius,

Hæc omnia perpendens *Zwvelferius*, alium excogitavit modum nativum balsamorum colorem impetrandi, MAGISTERIA vegetabilium, herbarum, vel florum, quorum balsama expetuntur, decoctione cum ♀, & ∇ fontanâ, vel lixivii paratâ & Onis solutione præcipitatâ, concinnata miscet cum ol. nuc. mosc. expresso, & vegetabilis proprio *Qlacione prolecto*. Cum hoc commodè miscetur oleum nucis moscatæ expressum.

Tinctura adulterina.

Qui compendio student, non satis curiosi, tincturas adulterinas adhibent. Herbarum *angelica, majorana, mentha, roris-marini, ruta* balsama tingunt DECOCTO TRITICI junioris, vel EXTRACTO BACCARUM RHAMNI solutivi, seu spinæ cervinæ. Tincturæ CINAMOMI loco substituunt bolum armenium.

nium vel crocum ♂, tincturæ. CORTICUM CITRI essentiam croci, vel rad. cureum. Pulverem CARYOPHYLLORUM loco extracti sumunt. Alii majoranæ, rutæ, absinthii balsamum tingunt VIRIDI ÆRIS: lavendulæ INDIGO: rosarum SANTALORUM, TORNÆ, ☉, vel LACCÆ IN ROTULIS extracto. Apoplecticum tingunt PICE GRÆCA, ad speciosam nigredinem.

CAPUT II.

Balsama vegetabilium simplicia, in

specie 1. Angelica.

R ol. nuc. mosc. express. ℥℔. ☉ angelica ℞ q. s. Balsama simplicia angelica. magisterii vegetabilis angelica q. s.

Misce ad justam balsami odoriferi consistentiam.

II Citri.

℞. ol. nuc. mosc. expressi ℥ij. citri ℞ q. s. citri. extr. flaved. corz. citri q. s. M.

III. Cinamomi.

℞. ol. nuc. mosc. expr. colore & odore suo per spiritum vini & cinamomi. ▽ rosarum spoliati ℥℔. extract. cinamomi q. s.

Misce in leni calore, ut in unam abeant massam. Adde

☉ cinamomi destillati q. s. M.

Eadem viâ parari queunt balsama ANISI, AURANTIORUM, CARYOPHYLLORUM, LAVENDULÆ, MAJORANÆ, MENTHÆ, RORISMARINI. anisi, aureorum malorum, &c.

ROSARUM balsamum internum ita concinnari etiam potest. rosarum.

℞. ol. nuc. mosc. expr. albicantis. tinctur. rosar per spir. ☉ li parata, & ad justam consistentiam lenta evaporatione redact. q. v.

ol. rosarum genuini, vel ejus loco olei ligni rhodii q. s.

M. F. Balsamum.

SALVIÆ balsamum concinnatur cum ol. & magisterio. salvia.

SUCCINI FLAVI balsamum compendiosum. succini.

℞. cera flava vel alba q. v. ol. succini q. s.

LI 3

Misce.

Misce in lenissimo calore ad justam consistentiam.

Vires.

VIREs. Balsama ANGELICÆ cerebrum, ANISI pectus, ARANTIORUM cor, CARYOPHYLLORUM cerebrum, CINAMOMI membra principalia singula, LAVENDULÆ cerebrum, MENTHÆ ventriculum, RORISMARINI cerebrum, ROSARUM cor, SUCCINI cerebrum potissimum confortant,

Utendi modus.

UTENDI MODUS *internus.* Miscentur cum jusculis pondere Ḃ. & sine nausæa exhibentur. *Exterium cephalica* balsama regioni commissuræ coronalis & sagittalis, sub vertice, quæ fontanella erat infantum, *cordialia* sinistro pectoris lateri, quæ mucro musculos tangit, *stomachica* scrobiculo cordis applicentur & adfricentur.

CAPUT III.

Balsama vegetabilium composita.

I Apoplecticum Crollianum.

*Balsamum
compositum
apoplecticum.*

Rol. nucist. express. ℥ij. cinamomi Ḃ. majorana ℥Ḃ. ambra grysee ℥j. nigra ℥iḂ. caryophyll. g. vj. succini ℥j. moschi ℥iḂ. zibetta ℥iḂ. ruta ℥Ḃ. bals. Peruv. odor. q. v. ol. lavend. & lil. conv. dest ℥Ḃ. M.F. justæ consistentiæ bals.

I.

Vires.

VIREs sunt I. anti-epilepticæ, anti-apoplecticæ. Contra vertiginem facit, in actu præservationis & curationis. 2. malignam auram in contagiosa constitutione discutit. 3. cor recreat & c.

Utendi modus.

UTENDI MODUS. Exterius inungitur temporibus, naribus, futuræ coronali propè commissuram cum sagittali.

II.

II Apoplecticum aliud.

℞. ol. nuc. mosc. expr. vulg. vel per dest. colore, odore & sapore (holiati) ℥j. aqua carbunculi innatantis, apoplectica aqua innatantis, angel. anisi, arant. caryoph. cinam. citri, lavendul. majorana, rorismarini, rhodii ligni, ruta, succini aa. Ḃ.

balsami de Peru ℥j. ambr. gryf. ol. amygd. d. trita. moschi ℥Ḃ.

M. F. Balsamum l. a. servetur in pyxide eburneâ vel stannea, aut argentea interius inantata.

III.

III. Apoplecticum nigrum.

℞. ꝰ. nuc. mosc. exp. ℥l. ambr. gryf. Ḃ. moschi opt. ℥l. caryophyll. lavendul. rut. cinam. anthous, succini aa. Ḃ. picis Græca, gom. asphalt. dicta, subtilissimè pulversata q. l.

Misce

Misce. Balsamum evadet nigrum, ob unctuositatem suam & multam in cerebri affectibus debellandis animositate, commendabile.

IV. Balsamum polychrestum.

IV.

℞. ꝑ nuc. mosc. expr. ℥j. ꝑ major ruta, caryoph. angel. a Ḑ. succini Ḑj. baccar. juniperi ℥j.

In pyxide munda. ☉ Balsamum polychrestum.

V. Balsamum antilimicum.

V.

℞. ol. scorp. ℥ij angelica ℞ Ḑb. bac junip. ℥i, nuc mosc. exp. q. s.

M. F. Balsamum, in peste, naribus, carpi confiniis, scrobiculo cordis, aut sub sinistra mammilla inungendum.

VI. Balsamum stomachale.

VI.

℞. ꝑ nuc. mosc. expr. ℥j. bol. armenii rubri, vel croci ꝑ cinamomi instar obscure rubentis q. s.

Misce, adfuso olei juniperi modico. Adde

ambra grysea Ḑ. moschi orientalis,

ol. destill. lavendule, caryoph. cinamom. majorana, succini a. Ḑj. menth. crisp. macis a Ḑb.

M. F. Balsamum stomachi regioni applicandum.

VII. Balsamum panchrestum.

VII.

℞. ol. nuc. mosc. expr. ℥j. dest. angel. caryoph. cinam. aa. Ḑj. succini Ḑb. balsam. Peruviani ℥ij.

picis Græcæ q. s. ad nigrum colorem. mosci Ḑj. ambra Ḑb.

M. F. Balsamum.

LIBRI IV.

SECTIO VI.

Sexta classis operum chemicorum, continet elæofacchara.

CAPVT I.

Eleofaccharum simplex.

Effectus hic artis ambigit inter liquidorum & solidorum classem, propius tamen ad hanc accedit. Ultimum ergo locum merito obtinet inter liquida, solidorum tangens confinia. Ad fine est balsamis, quæ
itidem

itidem oleis constant & succis, hoc discrimine, quod hæc corpus habeat saccharum, illa oleum unctuosum, Illorum ergò pressa recto pede tenet vestigia.

Nomen.

NOMEN habet ab ingredientibus duobus, oleo & saccharo: estque vel simplex vel compositum, multis intentionibus accommodatum. Inventum est recentiorum, faciens 1. *ωπος ευσμαλιαυ.* 2. *ευσμαλιαυ.* Olea plurima saporis ingrati, & ventriculo minus accepta. Emendat saccharum defectus hos. 3. Cum olea destillata, calida, odorata, quantumvis in vitris benè munitis conclusa, ob insignem penetrandi vim facilè exspirent, & vitra frangi queant, optima, dum huc & illuc gestantur, ea custodiendi via hæc habita. 4. Ob siccitatem saccharum olea facilè absorbet, ob odoris verò absentiam, fragrantia eorum nullo modo obtunditur, nec saporem aut penetrandi vim modica quantitas sacchari, quamvis dulcis, infringit.

Encomium

1.

2.

3.

4.

*Componendi
modus.*

COMPONENDI MODUS à *Salâ saccharologia part. 2.*
cap. 15. ita proponitur:

℞. *sacchari albi minutiss. pulveris. cribri q. l.*
*olei cuiuslibet destillati tantum, ut aliquantum humectatum
forma pulveris subsistere queat*
⊕ *potest esse angelica, anisi, caryophyll. cinamomi, citri, foeniculi &c. seorsim, quodcunque volueris.*

Ducatur in mortario marmoreo vel vitreo sacchari pollen, guttatim ol. infundendo, ut exactè uniantur.

Vires.

VIRES habet saccharum hoc oleosum, seu olei cum saccharo mixtura saccharina, mundandi, aperiendi, confortandi, & oleorum proprias atque específicas cerebrum, cor, ventriculum reficiendi. In specie *angelica* et oleo saccharum pestilenti resistit contagio: *anisi*, tussi medetur: *caryophylli*, *cinamomi*, ventriculi atoniæ: *citri*, cordis: *foeniculi*, pectoris & stomachi infirmitatibus succurrit.

Dosis.

DOSIS, prout plus minusve olei additur, augetur vel minuitur: variatur etiam ad quantitatem liquoris. ℥ij. vini ferre possunt ℥j. ℥℞: cochlear vino plenum, g. v. vj. In momento hæc parantur vina medicata.

Modus utendi.

MODUS UTENDI in iusculis etiam commodus est.

CAPUT

CAPVT II.

Eleosaccharum compositum moscardinum, ambratum.

R

pollinis sacchar. olei cinamomi, vel citri, mosci, ambr. zibeth. q.v.

Eleosaccharum compositum.

Oleum & odorata guttatim & granatim in mortario vitro misceantur, poll saccharo incorporentur, & ad usum ferventur in vitro, duplici velicâ & chartulâ munito.

VIRES, DOSIS, UTENDI MODUS nota.

Vires.

CAPVT III.

Eleosaccharum stomachale.

R

sacchari canariensis albi pulveris. ℥ij.

ol. stillat. aurant. menth. cinamomi, caryophyll. āā. ℥ss.

Eleosaccharum stomachale.

Misce super igne lento. DOSIS quantum cuspide cultelli tolli potest. Adsumitur in vino.

CAPVT IV.

Compositum eleosaccharum cum tincturis, vel succis simplicium, in genere.

R

sacchari canariensis cribrati q. s.

magisterii vegetabilis Zuvelferiani alicujus, majorana, vel cum succis, tinctura aromatis, ut cinam. caryophyll. &c.

Compositum

Misce diligenter, & tandem adfunde guttatim ol. cinam. caryophyll. quod volueris. Pistillo incorpora.

CAPVT V.

Eleosaccharum compositum cochleariae.

R

sacchari albi inscribrati q.v.

succi cochleariae, ol. cochleariae q. s.

Eleosaccharum cochleariae.

Succus sit recens, vel si condensatus, in ▽fontanâ maderat. Irrigetur hoc saccharum, & permisceatur pistillō, donec

Mm

saccha-

faccharum justam viriditatem acquirit. Tum adfundatur & cochlearia guttatim. Pistillo iterum exactè misce omnia, ut omnes facchari atomi imbuantur oleo. Servetur in vitro, vesicâ benè munito.

Vires.
Dosis.

VIRES ejus sunt antiscorbuticæ.
DOSIS g. vj. ℥l. in cochleari vini.

CAPVT VI.

Elæosaccharum compositum polychrestum.

Elæosaccharum polychrestum.

R rad. ireos pulv. paon. pulv. āa. ℥iij.
cubebar. cardamom. āa. ℥℥.
ol. angelic. cinamom. caryophyll. salvia, ruta, hyssopi, anis.
citri, ligni rhodii, anthous, serpilli citrati āa. ḡ. x.
facchari albi refinati ℥℥.

Vires.
Dosis.
Vires ad modum.

Species primò misceantur cum saccharo, pòst olea addantur.
VIRES amplæ & insignes. DOSIS ℥℥. ℥j.
UTENDI MODUS. Orbiculo panis siliginæ inspergitur,
& vino superinfuso in esum expetitur.

CAPVT VII.

Elæosacchara cum mineralibus. I. Elæosaccharum martiale spleneticum.

R sacchari alcolisati q. v. ℥ mentha, fœnic. anisi. cochl. a. q. s.
lapid. hemat. prep. q. v. ad arbitrium.
croci & saccharini cum sp. ♀. vel ♂ par.

Vires, |

VIRES. Medetur flatuoso spleni, ventriculo, & pancrea-
ti: exsiccat, calefacit eorundem intemperiem. Δύναμις ἢ ἐξ ἧς
ἐν ὀφθαλμοῖς ἀποκαθάρσις γίνεται, inquit Dioscorides lib. 5. c. 97. exteri-
ùs oculorum cicatricibus & asperitatibus cum melle illitum. Sed
attenuantes aperientesque vires eidem intùs sumto denegari ne-
queunt.

Ἐπιπέσει.
Dosis.

DOSIS ℥℥. in spiritu cochleariæ limpidiori.

CAPVT

CAPUT VIII.

II. Eleosaccharum compositum anti-
hypochondriacum.

R sacchari refinati albi q.v. croci ♂ aperientis rubri q. s.
ol. anisi, fœniculi, mentha a. q. s.
Misce diligenter ad usum hypochondriorum malè ha-
bentium. Respicit hepar, lienem, pancreas, dosi conveniente
usurpatum.

Virus.
Dosis.

LIBRI IV.
SECTIO VII.

Septima classis mediorum

operum chemicorum, continens
Gelatinas.

CAPUT I.

*Gelatina cranii humani, cornu cervi,
vel alcis simplex.*

Gelatinæ vocem in chemicum forum introduxit consisten-
tia glaciæ æmula, non quidem ad amussim, sed latâ lo-
quendi potestate. Apparet levi negotio, in decoctis
pedum vitulinorum, & suillorum, fructuumque quorun-
dam, ribium imprimis, succis puris & claris, cum saccharo coctis,
inspissatisque, in scutulas ligneas, vel thecas stanneas effusis,
ibidemque frigore congelatis.

Paratur etiam ex ossibus quibusdam tenerioribus &
cornibus.

℞. *rasuram cranii vel cornu cervi albam, cortice nigro prius
amoto.*

aq. simplicem, vel

✱ *acerrimum ad eminentiam aliquot digitorum,*

Mm 2

Stent

278 *Lib. IV. Sect. VII. Cap. II. Alius mod. Cap. III. Gel. Comp.*
Stent in digestionem lenis caloris per ℥iij. Exprimantur per linteam, dum calet liquor, & in gelatinam concreseant albam.

Vires.

VIRES. Cervina gelatina cordi favet in ardentibus & malignis febribus, & à centro ad circumferentiam pellit exanthemata & variolas. Ex cranio quæ elicitur, cephalica est in genere: antiaplectica & epileptica in specie.

Dosis.

DOSIS pro infantibus ℥j. pro adultis ℥j. ℥ij.

Modus utendi.

MODUS UTENDI in vehiculo conveniente aq. scorzonerae vel liliorum conball, saccharo edulcata, vel cum julapiis.

CAPUT II.

Alius modus.

R *cornua cervi, cortice exteriori nigro limâ spoliata.*
Superponantur reti ex ferreis filamentis contexto, & peculiari cupreae turri adaptata.

Vapor aquæ dulcis in cupula substrata elevatus aliquot horarum spacio continuatus evocat gelatinam, quæ sensim colligenda, & specifico cum liquore exhibenda.

CAPUT III.

Gelatina composita.

R *rasur. cranii hum. ℥j. sem. fœniculi*
C. cervi ℥vj. anisi
alcis ℥ij. caryophyll.
radic. scorzonera ℥iij. cinamomi
fl. rosar. rub. violar.
paon. bugloss. a. p. x. borrag.
▽ *simpl. vel ✕ optimi q. s. rosarum āa. mss.*

Contundantur in mortario singula, misceantur, coquantur in olla nova vitreata, donec ebulliant. Tum colentur per linteam, cum expressione leni. Congelascant in frigida cella, levi prægressâ evaporatione.

Improbantur gelatinæ nigrae vulgari modo præparatae, opacæ, duræ, cornu referentes.

VIRES

VIR ES respondent ingredientibus, cephalicam & cordia-
lem vim habentibus.

Vires.

DOSIS & MODUS UTENDI eadem cum prioribus.

Dosis &
Utendi modus.

LIBRI IV. SECTIO VIII.

Continens Alcohol.

NOMEN Arabicum est origine, ut ex articulo Alap-
paret. Deducitur non incommodè à radice Arabica
كَبَالَا Kabala, quæ inter alia quoq; significat exa-
ruit cutis, a peculiariter ex multa spiritali exercita-
tione: item debilis fuit, conciditque. A radice شَافَا schaffa,
tenuis, subtilis fuit, oritur vox شَافَا schofuf, tenuis, transparent.

Vox est αολύσημα, non unam habens significationem. A
chymicis nunc ad subtilissimum pulverem, eumque pollinis fari-
næ tenuissimæ instar ad sensum tactûs quasi impalpabilem, nunc
ad tenuem & observatu difficilem essentiam in humore denotan-
dum, vel spiritum tenuissimum reiteratis destillationibus omni
phlegmate spoliatum adhibetur.

Exemplum *prima* acceptionis est, cum magisterium per-
larum, vel earundem pulvis minutissimè teritur in marmore, vel
vitreo mortario.

Secunde acceptionis exemplum est spiritus vini subtilissimè
rectificatus, ut ex vitro effusus, antequam tellurem attingat, in
auras evanescat.

Paradigmata horum operum alibi suis locis proposita.

Mentio Alcoholis hîc facta, ambigit enim inter opera liqui-
da & solida, & eo nomine ultimo loco inter liquida locatum, ut
proximè attingat solida.

Ratio ordi-
nis.

GUER-

GUERNERI ROLFIN-
CII, CHIMIÆ IN AR-
TIS FORMAM REDA-

CTÆ,

LIBER V.
DE EFFECTIS ET OPERI-
BUS CHIMICIS SOLIDIS,

salibus, magisteriis, feculis, floribus, ~~ctis~~,
~~ctis~~, calcibus, lapidibus, fixatis, ~~q~~, crocis,
regulis, electris, astris, amuletis,

SECTIO I.

De Salibus.

ARTICULUS I.

De salibus vegetabilium.

CAPUT I.

*De salibus in genere. Cineritia alia, succulenta alia:
alia leuia, alia grauia. In cineritis non ma-
nent formæ elementorum.*

*Salium vege-
tabilium divi-
sio prima in*

Alia operum chemicorum solidorum classem pri-
mam constituunt. Salino adscribuntur principio:
alia vegetabilia, alia animalia.

VEGETABILIA DUPLICIA sunt: ele-
mentaria & essentialia: divisione non satis commo-
dâ, nam utraque classis originem debet elementis.

CINE-

CINERITIA fiunt per combustionem, & incinerationem, aquis affusis cineri plantarum, & olim Umbris fuere nota. elementaria,
cineritia.
 Τοῦτον ἕτερον, inquit Philosophus 2. meteorolog. cap. 2. γίνεται καὶ ἐν ὀμβρεῦσι· ἐστὶ γὰρ ἡ τόπι, ἐν ᾧ πεφύκασι κάλαμοι καὶ χοῖνοι. τῶτον ἐν καλαμοῖσι, καὶ τῶ τέφραν ἐμβάλλοντες εἰς ὕδωρ ἀφέψουσιν· ἔαν ἡ λίπασσι τὸ ὕδατος, τὸτο ψυχθὲν αἰθρὴν γίνεται πᾶσι. Τα-
le autem aliud fit & Umbris: est enim quidam locus, in quo nata sunt arundo & juncus. Hac igitur comburunt, & cinerem immittentes in aquam decoquunt: cum autem dimiserint aliquam partem aquae, hac infrigida, salis fit multitudo.

ESSENTIALIA seu succulenta sunt recentiorum inven- Essentialia
succulenta.
 tum.

Notatu digna est salium distinctio in fixa & volatilia. Ter- Secunda salium
divisio in
fixa, & volatilia.
 minis levium & gravium utuntur Peripatetici, referuntque dis-
 crimen ad raritatem & densitatem materiae, quae sunt qualita-
 tes elementorum e primis ortae: levitas & gravitas pariter sunt
 qualitates mere elementares. Sed majorem εμφοσον habet το
 volatile & fixum.

FIXA sunt, quae in igne durant, & manent cum , post Fixa salia.
 extrahenda. Talia sunt salia vegetabilium elementaria in cineri-
 bus, & metallorum quorundam in calcibus remanentia.

VOLATILIA sunt, quae ignem non tolerant, sed cum spiri- Volatilia salia.
Duplicia:
vegetabilia,
animalia.
 tu & oleo elevantur, & alembici parietibus adhaerent, rostrum et-
 iam ejusdem interiùs incrustant. Talia sunt vegetabilia salia, com-
 bustione in retortâ parata, quae cum spiritu & oleo, recipientia va-
 sa intrant. Ejusdem generis sunt, animalia salia, cordis & sanguinis
 cervi, cornu cervi, urinæ, minerale succini, quae alembici pari-
 etibus adhaerent, & rostra ipsa implent.

De VEGETABILIIUM salibus CINERITIIIS honestif- Vegetabilium
salium cineri-
tiorum formas
integras man-
nere statuit
Quercetanus.
 fimè sentit Josephus Quercetanus hermet. medicina defensione, ad-
 versus anonymum cap. 23. dum probat: ignis vi & incineratione
 humidum primigenium vegetabilium in salibus non absumi,
 sed omnes tincturas ac impressiones, proprietatesque rerum,
 nec non potentissimas illarum qualitates ac potestates, quales
 sunt sapes, odores, colores, imò etiam formas ipsas, atque id
 genus alia, in illo firmo, constanti ac vitali principio concludi,

ac de-

Confirmatur

1.

2.

Adferitur
idem in alexi-
caco.

Beguinus con-
sentit,

Dissentit Billi-
chius à Quer-
cesano,

Et Beguino,

Et formas ci-
neritiorum sa-
lium perire
ostendit.

Erroneus.

ac delitescere. *Confirmat* id duabus demonstrationibus, experientia confirmatis. 1. lixivii urticarum congelati, in quo mille urticarum plantulæ, cum radicibus, caule, foliis & floribus apparuerint. 2. plantarum ex cineribus resuscitatarum à medico Polono Cracoviense celebris, & magni nominis, cujus tamen nomen ipsi exciderit. Et, *eodem capite*, sub cineribus rerum formas delitescere & immorari docet. Inde & resurrectio corporis nostri certissimè confirmatur. In *alexiccaco* etiam p. 300. docet in salibus nedum imaginatione tenus, sed re ipsa formas ac figuras rerum includi.

Beguinus tyrocin. lib. I. cap. I. certum est, *inquit*, & multoties probatum, salia herbarum & præsertim calidarum, si rectè quodam modo seminentur, alias producere suæ speciei herbas. Forma per incinerationem si esset abolita, nullâ vi naturæ renasci possent, quandoquidem à privatione ad habitum non datur regressus. Proinde *concludit*, vitam vegetabilium non destrui incineratione.

Verùm formas plantarum ac stirpium, non imaginatione tenus, sed re ipsa per incinerationem interire, Quercetani ipsi rationibus *νελ' ἀνθρωπων* demonstrat *Billichius Thessalo in chemicis red vivo, cap. 7.* respondet etiam ad exempla & experimenta allata, inque uno Quercetani iudicium desiderat, in altero fidem.

Et Beguino, *Beguinum* demum ex salibus plantas produci posse fidem se habiturum spondet, donec in mercurio vivo ex plantis eliciendo fidem suam probet. Et *concludit*, in cineribus herbarum non re ipsa, sed imaginatione tenus, & *Φαντασµατικῶς* formas plantarum ac figuras includi, perinde ac in plantis ζ vivus fluctuare Beguino creditur.

*Herba forma perit, nullâ reparabilis arte,
cum semel in cineres herba redacta fuit.*

Vera sententia videtur esse proposita *libro I, cap. 14.* Formæ substantiales pereunt in salibus absinthii, cardui benedicti incineratione & elixiviatione paratis, non omnis *νελ' οἷς* simul, aut omnium virium possessio. *ὡς ἔταλ* salvatur aliquid de viribus & qualitibus herbæ absinthii, cardui benedicti, à quibus qualitibus & viribus postmodum fit denominatio, ut hoc sal meritò

meritò dicatur absinthii, non verò misti alterius.

CAPUT II.

*An cineritia, an succulenta
præstantiora?*

COMPARATIONE institutâ cineritiorum & succulentorum, quænam præstantiora, disquisitione dignum.

Angelus Sala aphorismo chymiatrico 33. elementaria

quidem non anteposit succulentis, quæ in decoctis & succis propriis concresecunt, sed tamen **ÆQUALIA** constituit, & splendore, siccitate, saporis bonitate, ac virtutibus haud latum unguem cedere adserit.

Angeli Sala opinio.

Plus audet *Billichii*, adserens: salia succulenta ne quidem mereri nomen salis: cum hoc non sit sal herbæ, sed ejus **TARTARUS**: constans ex sale & partibus herbæ mercurialibus & sulphureis, quæ tamen ob prædominium salis in totum obliuerentur. Separatis enim partibus **Mercurialibus**, & **Sulphureis**, residuam materiam, modo vulgari solutam & coagulata verum sal dare, nihil differens à sale cineritio: adeoque ridiculum esse eum, qui coagulum illud ex succis alicujus herbæ sal existimat.

Billichii.

Alii e contra salia essentialia nomine salium digna iudicant, maximi faciunt, & multis parasangis cineritiis præferunt. Horum princeps est ferè *Laurembergius*, notis & animadversionibus in synopsis aphorism. chymiatr. *Angeli Sala animad. 9. & defensione quest. 9.* duabus nifus rationibus: 1. quia succulenta salia retinent **Mercurialem** & **Sulphuream** quasdam qualitates, quibus donata fuit planta, adeoque non calefaciunt & exsiccant solum, sed pluribus indicationibus satisfaciunt. At cineritia mera sunt salia, destituta aliis virtutibus, quas ignis absumsit, & proprietatibus, quæ in succulentis manent. 2. majorem acridinem acquirunt per combustionem.

Aliorum, quorum princeps Laurembergius.

Adrianus Minsicht. armamentar. medico-chim. sect. II. p. 205. essentialium salium grana tria in usu practico plus valere, tradit, & efficere, quàm vulgarium salium per calcinationem factorum scrupulum integrum.

Minsichtus ad stipulatur.

Nn

Com-

*Consentiunt
commentato-
res Beguini.*

*Distinctio ad-
fertur.*

Commentatores Beguini tyrocin. chimici lib.2. cap.17. hæc salia, reliqua virtute & sapore superare confirmant. Integritas enim in iis salva manet salis volatilis, in quâ essentialis potestas latet.

*Si dantur genuina salia essentialia, nullum dubium, illa vegetabilium, ex quibus educuntur, naturæ fore proximiora: & talia erunt, quæ ex vino, aceto vini, aliisque acidis, ut uvarum succo omphacino, tamarindis, moris, acetosâ, eliciuntur. Alii autem ex plantis non acidis, absinthio, carduo benedicto, centauryo, lupulo &c. non nisi lutosus, argillofus, in calido insolubilis tartarus elicitur, & hic cedit effectuum nobilitate prioribus. Salia essentialia volatilia *Glauberiana*, sine dubio nobilissima.*

CAPUT III.

An salia purgandi vim habeant?

*Saladini opi-
nio affirmati-
va.*

S*Aladinus de Esculo in suo compendio aromatariorum, salibus vim purgandi adscripsisse dicitur, salemque Indum omnium amarissimum & acerrimum, seu violentissimum, omnemque salem calcar aliarum medicinarum appellasse.*

*Consensus
Bulcasis.*

Bulcasis Arabs in dispensatorio servitoris titulo, in capitulo, quod continet modum præparationis salium, & proprietates eorum, in purgando, & aqua salsa vires, idem traditur docere.

*Confirmat
Quercetanus.*

Quercetanus in responsione ad anonymum cap.8. omnem vim medicamentorum purgatricem in spiritibus mercurialibus, antimonialibus, & arsenicalibus juxta propriam cujusque naturam contineri, & ex illis proficisci, antimonialesque omnium crassissimos ac magis corporeos ac terrestres ex sale suam originem ducere tradit. Et libro I, de medicina præscorum philosophorum materiâ, cap.8. seu ultimo p.79. amaritiem opii acceptum fert SALI, ex quo separato à suo oleo, seu sulphure narcotico fit purgans, haud minus sanè quam ex omnibus amaris, ut gentianâ, centauryo & similibus, separato nimirum, dextreque præparato eorum sale. His salibus amaris inditum est nomen salis gemmæ, ad differentiam reliquorum salium, quorum magna est specierum diversitas.

DISTIN-

DISTINCTIONE res expediri posse videtur. Salia alia *Distinguitur.*
à natura seorsim repræsentantur, & generatione secundi & ter-
tii modi prodeunt in lucem, ut in thermalibus aquis: alia inci-
neratione vegetabilium, vel calcinatione quorundam minera-
lium concinnantur, & hæc generatione primi modi oriuntur,
PRIORA purgandi vim habere testatur experientia. Purgant
thermæ Carolinæ, Tetucianæ, & salinæ earundem concreciones.
POSTERIORA non item, quantumvis ex plantis etiam ama-
rissimis parentur. Stimuli locum, partim etiam dirigentis vi-
cem sustinent. Stimulant autem, dum fermentationem vitioso-
rum humorum juvant.

Neque hanc sententiam infringunt Saladinus & Bulcasis: *Conciliatio,*
loquuntur enim illi de prioribus naturalibus. Quercetanus, dum
de posterioribus intelligi vult, deseritur & succumbit.

CAPVT. IV.

An cineritia salia omnia ejusdem
indolis?

DE cineritiis salibus *nonnulli* eam fovent sententiam, o- *Affirmant*
mnia & singula ejusdem esse efficacix, nullasque certas *nonnullis.*
ac specificas in iis adservari qualitates, cum nulla sapo-
rum in iis advertatur diversitas. Effectus omnium ii-
dem: aperiunt, incidunt, diuretica ac diaphoretica sunt, qualitates
incineratione evanescent.

Verùm probabilior *aliorum* sententia, qualitates & vires *Erroneis.*
simplicium vegetabilium in salibus suis, forma licet perierit, si
non profus integras, tamen majori ex parte vegetas & incor-
ruptas superesse, aded ut sal *absinthii* magis ventriculum cale-
faciat, confortet, cruditatesque in ea collectas absumat, quam
aliud sal. Sal *cardui benedicti* magis diaphoreticum est, & præ-
sentius cordi auxiliatur, quàm *fraxini* aut *cichorii*, quæ lieni &
jecori plus conferunt operæ. *Anonidis* sal præprimis respicit re-
nes & calculum.

A SAPORE petitum argumentum debile est. Diversitas *Responde-*
Nn 2 ejus

*zur ad argu-
menta.*1.
2.

ejus magna in quibusdam. Conveniunt in multis affectibus, quosdam tamen singulares in singulis occurrere antè dictum.

A corruptione qualitatum deducta ratio mitigari potest, exemplo elementorum, quæ licet variis modis alterentur, multiplicesque subeant mutationes, nihilominus vires seu virtutes quasdam in mistis servant.

*Extra oleas
vagatur Quercetanus.*

Quercetano tamen ad sensus præberi non potest, cum colores, odores, & sapes in iisdem salibus integros agnoscit.

CAPUT V.

De salibus in specie, & 1. Essentialibus vegetabilium, absinthii, cardui benedicti.

*SALIVM ESSENTIALIVM VEGETABILIVM
communiter dictorum PRÆPARA-
TIO VVLGARIS.*

Ερχεινος.

R *herbam absinth. card. bened. centaurii minoris, acetosæ magnam quantitatem.*

Contusam ac concisam, affusa aqua multa, eoque in magno vase, donec vis omnis & externa falsedo fuerit extracta: aliàs labor irritus. Decoctum aufer per inclinationem, post per colum exprime, clarifica cum albumine ovi, & denudè recoquendo ad consistentiam mellis, vel sirupi crassi redige. Locetur hic succus in cella frigida, & concresecet sal crystallinum, in frigido humido non liquecens. Solutum iterum aqua simplici, & percolatum lixivium sal exhibet albicansius, beneficio lentæ digestionis.

Vir es.

VIRE S explicatæ sunt nobilissimæ, herbarum suarum æmulæ. ABSINTHII ventriculo: CARDUI BENEDICTI cordi: CENTAURII MINORIS hepatis & lieni: ACETOSÆ lieni auxiliatur.

Dosis.

DOSIS ὄβ.

Utendi modus.

UTENDI MODUS manè in jusculo.

CAPUT

CAPUT VI.

Tartarorum essentialium preparatio.

Orum autor & primus inventor est *Angelus Sala* Horum pri-
rologia sect. 2. quâ docet modum, quo acidus, resplendens, mus fecit men-
& calida aqua salubilis Tartarus ex vegetabilibus fit extrahendum Sala,
trahendus, eundemque exemplo vini, aceti vini cap. 1. fo-
liorum & uvarum immaturarum cap. 2. tamarindorum, mororum
rubarorum, cap. 3. & in acetosâ & melissâ cap. 4. explanat.

Subjungit modum, quo ꝑ *terrestribus, arenosis, lutosus, insipi-* modumque
proposuit.
modumque *proposuit.*
dus in calido liquore non solubilibus ex aliis vegetabilibus extrahatur,
eundemque capite ꝑ. illustrat exemplo 1. cardui benedicti. 2. lu-
puli. 3. radice ononidis. 4. scordii. 5. salvia: exque singulis lu-
tosum tartarum parandi *Ἐχέριον* subjungit.

CAPUT VII.

Sal essentialis, cremor & crystallus ꝑ.

ꝑ *albi Francici vini* ἔβϋ.

R Contundatur grosso modo, ante aquâ fontanâ à sordi- Ἐχέριον
parandi cre-
morem.
bus suis pulverulentis liberatus. Coquatur post in
lebe cupreo (nihil timendum à Venere) affusâ aquâ suffi-
ciente, donec cuticula seu pellicula in superficie apparet, & su-
per aquam concrescit. Tum lebes ab igne removetur, ut ca-
lore remittente cremor magis concreseat. Hic cochleari per-
forato vel alio auferendus. Coctio & collectio illa repetatur,
donec sufficiens quantitas fuerit allata. Exsicquetur & pulverise-
tur. **CREMOR** ꝑ.

Reliquam aquam coquere perge, & calentem per pannum *crystallos*,
laneum albicantem percola in vas latum testaceum, vel cucur-
bitam amplam vitream, sed in hanc tepidam, ne vitrum dissiliat.
Reponitur in cellam frigidam, tum crystalli satis copiosi lateri-
bus cacabi vel vitri adhærebunt, qui colligendi & siccandi. Re-
liquum iterum coque, & si aqua exhalaverit, denuò aliam ante
calefactam adfunde, idque toties repete, donec ꝑ omnis abie-
rit in crystallos. Hi colligendi, siccandi, & minutim pulveri-
sandi:

Nn 3

sandi:

fandi: sic cerussa Venetæ instar ex albo nitent, & gratum oculis pulverifata præbent spectaculum.

Placitum nonnullorum.

Nonnulli ampliores promittunt crystallos & splendidiores, per iteratam in aquâ fontanâ coctionem, & in frigidâ cellâ concretionem.

Ἐπίκρισις

Sed iusta *Zwelferiana* censura *mantissâ hermeticâ* proposita, Unica ꝑri dissolutio sufficit, quantumvis non evadat inde ad eò candidus vel crystallinus, nam quo frequentius ipsum coxeris, eò plus ipsi de viribus detrahes. Non semper ad medicamenti pulchritudinem, sed efficaciam respiciendum.

Temperamentum.

TEMPERAMENTUM utriusque ejusdem notæ, in activis temperatum, in passivis siccum.

Vires.

VIRES. Aperiunt, incidunt humores ꝑtareos, sanguinem mundant, ut in officinâ monetariorum & aurifabrorum ꝑ clarificat argentum.

Quibus temperamentis conveniant potissimum & affeibus.

Liberalius de dotibus hujus acidi sentiunt, qui tam in calidis quam frigidis affectibus convenire censent.

Proficuus magis est *obesis*, quorum pinguedinem extenuat: emaciatis frequens usus noxius. *Pulmo debilis* quos angit, hæmoptoici, phthisici, catarrhus è toto corpore delabentibus salis, acribus, mordacibus infestati, abstineant ab ejus usu. *Hepatis & lienis obstructionibus*, intemperieque ventriculi frigida laborantes temperantiores sint in hoc usu, & non nisi purgantibus simul in consortium adhibitis. In *ardentibus, malignis* febribus nullum singulare ab ipsis promittitur levamen. Refrigerandi & sitim exspectandi beneficium, quod ab eo exspectatur, aliis impetrari potest ab auxiliis.

Dosis.

DOSIS ordinaria à ℥j. ad ℥ij. sufficit nonnunquam ℥℥.

Vtendi modus.

UTENDI MODUS in jusculo horis matutinis. Cum TINCTURA santalorum rubrorum exaltatum & saccharo edulcatum hoc acidum, tutius usurpatur in alterandis viscerum obstructionibus: cum SOLUTO O aq. fontana parato renovatum febribus intermittentibus obviam it: cum ELÆOSA C-CHARIS mistum, ventriculo magis favet & flatibus resistit. Coniulatur *dissertatio chimica de ꝑ.*

Vtendi tempus.

Manè hora nona, pomeridiè hora quarta vel quinta in jusc-

julculo calido, vel vino tepido dissolutus cremor vel crystal-
lus sumitur, & ut melius & citius dissolvatur, adjiciuntur ali-
quot guttæ spiritus ☉. Dissolutionem hanc summè necessā-
riam judicant, ne in ventriculo conglobatus, nauseam, vo-
mitum excitet, aut in vasis mesaraicis, quas tollere debebat, ob-
structiones augeat.

Non est consultum, eo uti continuo tenore & singulis die-
bus, dimidio vel etiam integro anno, sed vicibus interpolatis.

CAPVT VIII.

Crystalli ☿ compositi, in acidum ☿ rubrum epati-
cum, parantur cum tinctura santalo-
rum rubrorum.

CIDUM ☿ rubrum, santalinum, ☉-latum, epaticum ru- *Acidum*
brum, à sapore, colore, ingredientibus, & virtute indigi- ☿ *rubrum*
tatur.

℞. *crystall. ☿ ℥i. tinctur. santal. spiritu vini ☉*
spirit. ☉ parat. q. l.

Misce in mortario vitreo ad pulvis consistentiam. Exsiccentur *gratiam singu-*
sensim in leni calore, & minutissimè pulverisati serventur, *larem accipit*
Ut gustui acceptiores fiant, adde *à saccharo.*

sacchari Canariensis ℥iij.

Misce iterum diligenter & serua. Incarnato colore suo se oculis
commendant.

VIRES insignes sunt, epati præprimis auxiliares astuanti, *Vires.*

Inde in calidis affectibus tutò usurpari queunt.

DOSIS ☉.

Dosis.

ADSUMUNTUR in liquore appropriato.

Usendi modus.

CAPVT IX.

Acidum ☿ aluminatum antifebrile.

R *crystall. ☿. O. aa. ℥iij. aq. fontana purissima q. l. Acidum*
In vase vitreato coquantur, donec omnia sint soluta, ☿ *aluminatum,*
Colentur.

290 *Lib. V. Sect. I. Art. I. Cap. X. Acid. ♀. aron. Cap. XI. ♂ ciner.*
Colentur per chartam emporeticam laxiorem duplicem. In frigi-
do concreſcent cryſtalli, eximendi & minutim pulveriſandi.

Vires.

VIREs areanas poſſident in referendis obſtructionibus &
tertianis imprimis febribus debellandis.

Dofis.

DOSIS ℥ſ. in liquore cardui benediſti.

CAPVT X.

Acidum ♀ aronium, cinnamomeum.

*Acidum
♀ compoſi-
tum aroni-
um,
Vires.*

R *acidi ♀ ſubtiliſſ. pulveriſat. ℥iij.*
rad. arimundata & in exilia fruſta incifa, exſiccata, pulv. ℥j.
elaofacchari cinam. ℥B. citri ℥ij.
Miſceantur diligenter, & ad uſum ſeruentur.

VIREs. Crudos frigidos ſuccos in pulmonibus & ven-
triculo hærentes mitigat, calefacit & confortat debilem ven-
triculum, flatuſ diſcutit, ruſtuſ compellit, appetitum provo-
cat, coſtionem iuvat, hypochondriacis etiam ſalutaris eſt me-
dicina.

Dofis.

DATUR ad ℥ij. cum pane, vino irrigato.

CAPVT XI.

*Salium vegetabilium eſſentialium prepara-
tio ſelectior & rarior.*

R *herbam quamvis exſiccata in magnâ copiâ.*
In novo Glauberiano furno, ulnas ij. vel iij. alto, ſecundum
artiſ regulas, cum tubulis fictilibus duobus adaptatiſ exſtru-
cto, eaſ combure, & amplis recipientibus vaſis excipe fu-
mum, cumque eo ſpiritum, oleum, & ſal volatile eſſentiale.
Exantlato primo actu, manipulatim novam herbam injice, do-
nec deſideratum adſequariſ ſcopum. Tum verò refrigerato
furno & vaſis, remotiſ tubuliſ collige ſal, ſpiritum & oleum cu-
riofa *εργαζίνος* ſeparanda, ab empyreumate liberanda, & ſeor-
ſim adſervanda. Nimirum deſtillatione per deſcenſum ſpirituiſ
ab oleo filtrandi, quod in filtro remanet, ſeorſim habendum.
Sal cum ſpiritu jungendum, & ex cucurbitâ vitreâ per alembi-
cum,

cum, & quidem lento ignis gradu, ne incalescat, exstillandum, in alembici lateribus & rostro adhærens eximendum, novo interim imposito alembico. Hicque labor urgendus ad arbitrium.

VIREs effectorum horum tam liquidorum quam solidorum simplicium facultates æmulantur, forma eorum licet perierit.

DOSIS g. iij. vj.

UTENDI MODUS in jusculo, vel vino generoso.

Dosis.

Utendi modus.

CAPVT XII.

Salia cineritia simplicia, exemplo absinthii &c. illustrata.

R absinthii. card. bened. marrubii, centaur. minor. ononidis napa d'esi p. x
 viridis, caulium fabarum, cujuslibet seorsim. q. v. salis cineritii
 Virides herbæ ambustæ splendidius sal, autore Salâ, præ-exemplo absin-
 bent, quam ante exsiccata. In aëre libero combustæ, ut in fo-
 co culinario, vel furno aperti ignis, etiam splendidius exhibent
 sal. In loco concluso nascuntur carbones. Exstruatur fur-
 nus, pistorio similis. Hic injectis lignis calefiat, cineribus
 everfis, herbæ indantur, spiraculis apertis primò exhalat fu-
 mus & fuligo, post herbæ sponte accenduntur & incineran-
 tur. Cum subsederint, novæ herbæ adduntur, furcâ interdum
 elevantur, & sic continuatur labor, donec sufficientem cine-
 rum quantitatem impetraveris. CINERES exenti cribran-
 tur, carbones juncti separantur, ulterius amburuntur, conju-
 guntur rursus. ALBI & PURI satis cum fuerint, vulga-
 tissimo modo ex iis fiat lixivium. Cineres in VASE LIGNEO
 ad infundibuli formam concinnato, vel vimineo amplo, lin-
 teo grosso obducto interiori parte, componantur, aquâ fon-
 tanâ calidâ vel tepidâ irrigentur, sic sensim effluet lixivium,
 quod tandem ita saturatum erit & sui plenum, ut vel ovum
 sine submersione illi innatare queat. Percolatione primâ per-
 actâ, nova aqua infundatur, collecto in aliis receptaculis
 lixivio, laborque hic continetur, donec insipida aqua efflu-
 xerit. Collecta hæc lixiviat tandem IN PLUMBEO QUAE-

Oo

DRAN-

DRANGULARI VASE seu PATELLA vel etiam ORBICULARI, in arenâ locatâ, lento igne exhalent sine ebullitione. Cum CREMOR albicans in superficie apparuerit, vas in locum frigidum transferatur. Sic in fundo apparent crystalli, qui lentè exsiccandi.

LIXIVIUM reliquum iterum exhalet, crystalli colliguntur, exsiccati in vitreis vasis adservantur.

*Modus hic
præfertur
1. vulgari,*

2. Hartmanniano,

3. Finckiano,

4. Kesleriano.

5. alii modo

Vires.

Dosis.

Modus utendi.

Modus hic cineritia salia concinnandi optimus, & præferendus I. VULGARI, in quo lixivium ad siccitatem coctione rediguntur & quasi coagulantur, iterumque ∇ simplici solvuntur, & coctione coagulantur, donec expetitam albedinem adipiscantur. II. Præfertur etiam HARTMANNIANO, proposito *basilicâ chimica p. 445.* & confirmato à *Claudio Deodato lib. 2. p. 8.* quo cineres cum æquali parte ϕ , ulteriùs comburuntur in retortâ, oborto collo sulphuream cœruleam flammam evomentem. Odor sulphureus his salibus adhæret. III. Præfertur etiam FINCKIANO in *enchiridio dogmatico Hermetico*, designato, & à *Brendelio chim. in artis formam redactâ* commendato. Hâc methodo paratum sal non amplius est simplex, sed compositum, & potius sal absinthii vel centaurii minoris ϕ -latum, ejusdem profapiæ, cujus est ϕ -rus ϕ -latus, IV. Præfertur etiam KESLERIANO *centur.* I. proposito, in quo sal communiter paratum, & per deliquium solutum, in cellâ vel aquâ fontanâ adfusa, irrigatur ∇ ex \circ & \oplus , destillatâ & rectificatâ, & cessante ebullitione, solet ostendere in fundo crystallos elegantes, aëris frigidi & humidi dominio non amplius subjectos. Non est simplex hoc sal, sed similiter compositum, V. Præfertur etiam modo illi, quo lixivium in coagulata miscetur, leniter calcinantur cum \ast , & effusa super patellam æneam, cum refrigerint, solvuntur in aquâ fontanâ tepidâ, indeleni calore soluta, & per chartam filtrata, exhalant ad medietatem, & in frigida cella concretescunt in crystallos.

VIRES salium horum variæ sunt. In genere aperiunt, incidunt.

DOSIS \mathring{g} . iij. v. vj.

UTENDI MODUS in jusculo bene pulverisata.

CAPUT

CAPVT XIII.

sal ♀ elementare proponit.

Ribus modis sal ♀ parari potest, convenientibus cum
eo, quo in calcinandis vini fecibus utitur *Dioscorides lib. 5. cap. 90.* *Tres sal ♀ parandi modi.*

I. EX SPIRITUS ET OLEI. His exstillatis, & remoto
recipiente, ignis renovari & calcinatio institui, inque retortâ,
affusâ aquâ lixivium paratum colari per filtrum, & ad justam confi-
sistentiam evaporari potest, tandemque in sartagine ferreâ (terrea
enim vasa facessunt in rimas) ad salis formam redigi potest. 1.

II. ALTER MODUS. Recipitur ♀ ℥ij. in furno figulino,
calcinatur igne reverberii, ad salis consistentiam. 2.

III. TERTIUS MODUS hic est, 3.

℞. ♀ri grosso modo contusi ℥ij.

Involve linteo grosso duplici, & filis colliga diligenter. Fasci-
culum colliga in igne anemio apertò, super tegulam parum ex-
cavatam. Comburuntur quidem tegumenta illa, sed confidit
concrescitque ♀. Deinde ustio urgetur per horas duas: cum
refrixit, cineres adhærentes follibus distillantur, Apparet album
sal ♀.

Quò minùs & leniùs calcinatur, & materia nigricantior
manet, eò plus salis colligitur, quò magis, eò parciore manu. Ra-
tio est in proutu. Volatile aliàs restitans sal, violentiâ Vulcani
expellitur, at in leni calcinatione manet.

Sal hoc elementare dictum liquefcit in frigido humido. *Sal hoc liqua-*
τρυχρῶς, verba sunt Dioscoridis, ἡδὲ ὕλης ἰντελικῆς lib. 5. cap. 86. Δια-
πνείται, ὅτεν ἐδὲ ἀκνέπασον, ἐδὲ χωεὶς ἀρῆς ἀ τὸν ἀποθετέον, facile
enim exanimatur & liquefcit, ideo vase bene clauso, vel in calido &
sicco aère, ad servandum. Liquefcit autem in humido aère & frigi-
do, ut omnia vegetabilium per calcinationem & combustionem
parata salia, quia destituitur spiritibus. Quæ spiritibus abundant,
ut nitrum, Sulphur, in humido & frigido concrefcunt.

TEMPERAMENTUM calidum & siccum est acre & mor- *Temperamen-*
dax, tum,

00 2

dax, neque quò vetustius, eò fit clementius, sed suo indulget genio, quocunque atatis tempore.

Vires.

VIREs habet calefaciendi, exsiccandi, aperiendi. DIGESTIVUM à nonnullis indigitatur insigne, quod microcosmicum φ in epatis, lienis, vasorum mesaraicorum, pancreaticisque regione, imò in urinariis meatibus bolum, tartareasque arenulas resolvendi vim habet.

Dosis.

DOSIS \mathring{g} . iij. iiij

Vtendi modus.

UTENDI MODUS. INTERIUS usurpatur, rarius tamen, per se in juscule aliquo. Rarissimus est ejus usus internus, nisi quod nonnulli, eo ceu specifico arcano, utantur ad tincturas extrahendas.

I.

internus.

Judicium Sala
de interno usu.

Non contrariabor equidem, verba sunt *Angeli Sala tartarol. sect. 1. cap. 2.* hujus salis per se sumti & considerati usui, si stimuli loco aliis medicamentis in larga quantitate sumi solitis, ut linctibus & potiunculis, tenax, viscosum & humidum phlegma incidentibus ac solventibus addatur.

Infervit ex-
trahendis tin-
cturis.

In ergasteriis chemicis celebris innotuit modus, essentias vegetabilium, tum alterantes tum purgantes, extrahendi sale φ . Hoc evocare creditur ex interno centro tincturam cujusque quasi compedibus adligatam.

Exempla.

1.

R. sol. sena \mathring{z} ij. salis φ \mathring{z} ij. aq. fontan. \mathring{t} ij, vel ij. in leni calore fiat digestio. Mox aureo colore tingitur liquor.

2.

R. rad. rhabarbari Alex. \mathring{z} ij. salis φ resolut. vel integri.
aq. fontana q. s.

Stent in digestionem. In momento apparet tinctura flava, crocea. Digestione accedente illa exaltatur. Liquor tinctus filtratur per chartam emporeticam raram, vel linteum subtilissimum.

3.

*R. spec. alterantium & purgantium quarumcunq;
salis φ pro lubitu.*

Misce. Superinfusa cerevisia vel vino, multo promptius & color & virtus extrahentur in liquorem.

Vires harum
tincturarum.

VIREs extitulis innotescunt. TINCTURA FOLIORUM SENÆ crassos melancholicos educit succos; RHABARBARI biliosos; SPECIERUM quoseunque.

Dosis, &

Vtendi modus.

DOSIS & UTENDI MODUS. Bihorio ante prandium exhi-

exhibentur, *tinctura foliorum senæ* ℥ij, *rhabarbari* ℥j. *specierum haustus* ℥v.

Vilipendit hanc Θ ꝛ admiftionem *Angelus Sala* *essentiar.* *Judicium Sala.*
vegetabil. sect. c. 2. adferens, tincturam hanc potius ab externâ tincturâ proficisci, quam ab ipsâ rei essentiâ. Id ipsis tinctoribus lanæ sericæ manifestum esse, ait, & minime ignotum, qui colores additione ꝛ aut Θ alkali momento immutare solent. Deinde sine Θ ꝛ additione eadem tinctura sine negotio facillè extrahitur, ita ut non opus existimet hâc additione.

Verùm cum extractiones tincturarum harum sic accelerentur, salque hoc magnas aperiendi vires addat, civitate meritò demandæ sunt.

EXTERNUS Θ lis ꝛri usus etiam notatu dignus. I. De- 2.
 liquio crypico vel manifesto solutum in liquorem, maculis cutaneis & lichenibus abstergendis prodest per se. *Externus*
 Θ . ꝛ .

Idem præstat cum *ol amygdal. dulcium expresso* mistum. Hoc modo enim lacteum præbet balsamum, cuti à sordibus mundandæ, dum manus lavantur, aptum. *us.*
 1. est cosmeticum.

℞. Θ . ꝛ . albissimi ℥j. aq. lil. alb. rosar. a ℥iij.

camphora ℔b. M. S. Aq. cont. maculas faciei.

℞. Θ . ꝛ . elementaris q. f.

Inde in album ovi coctum ad duritiem, vitello exento. Lige-
 tur linteo, & in cellâ subterraneâ suspende. Liquefcit in aquam,
 maculis faciei extirpandis aptam.

II. Inflammationibus medetur, si cum *oleo lini* in vitro angustioris, vel in scutella cum *spatha* agitatum, lactescens, inflammationibus medetur.
 2. inflammationibus medetur.

CAPUT XIV.

Sal ꝛ foliatum elementare, seu terra ꝛri foliata secretissima, per filtrationem parata.

OMINE terræ foliæ secretissimæ utitur *Philippus Muller* *in libro, in lucem edito, anno M DC XI. & descriptionem* *subjungit brevissimam, omnibusque numeris absolutam.* *Mentionem ejus primus fecit Philippus Muller.*

OO 3

Loca-

Locatelli se in-
ventorem glo-
riatur.

Locatelli theatro de arcani, arcano 42. eam hæctenus in secre-
tis habitam, & ænigmatum nube obvelatam, à se multas tandem
luntuosas post aberrationes indagatam gloriatur.

Censetur à nonnullis esse sal secretum Zvvelferi, cujus men-
tionem facit mantissa hermetica, sub titulo essentia Martis vera.

Præparatur autem hoc modo:

℞. Θ. ♀. albillimi.

Parandi mo-
dus.

✕ fortissimi, ad eminentiam quatuor digitor. transversorum.

Abstrahæ acerum, insipidum quod exit, destillando per alembi-
cum vel evaporando. Post novum ✕ affunde, & exstilla. Hoc
sæpius repete, donec spiritus exstillare incipit acidus, qualis fuit
affusus, aceto novo infuso nullus auditur sibilus, & in fundo ob-
servatur materia nigricans. Tum ♀ est animatus, & cessandum
ab iteratâ affusione ✕ & destillatione. Nisi cessetur, materia
nigra ebulliendo sensim elevatur, & ascendit, instar arboris, sic
loqui liceat, (nulla arboris adest figura) flatu turgida in alembi-
cum, nec coerceri potest hæc ebullitio, nisi frigida infundatur.
Ideoque justo tempore subsistendum. Nigra hæc in fundo reli-
cta materia spiritu vini solvatur, destillatione per chartam empo-
reticam filtretur, levissimo lentissimoque arenæ vel MB. calore,
vasis terreis vel vitreis latioribus excepta, plurimis exhalantibus
liquidis, exsiccetur. Exsiccata materia iterum solvatur spiritu
vini, filtretur, exsiccetur lentâ manu. Idque toties repetatur,
donec materia alba appareat, & foliorum longè à se invicem dissi-
torum instar concrescat. Hæc est ratio nominis.

Stent licet folia hæc suis limitata terminis, in frigido hu-
mido aëre, tamen iterum ad naturam matris suæ revertuntur &
liquefcunt.

Temperamen-
tum calidum.

TEMPERAMENTUM calidum est, conforme indoli Θ
♀ri, & ✕. Non planè fixa est terra hæc, nec planè volatilis. Non
remanet in fundo ut antea, sed elevari solet, neglecto ignis re-
gimine, & cum satuta est: nec tamen propriè sublimatur, sed in
spumas conversa ascendit. Ad fixam naturam magis inclinat,
quam volatilem.

Vires.

VIRES habet calefaciendi, sanguinem depurandi, Purgat
corpus, inquit Mullerus, in morbis quibuscunque deploratisimis.

DOSIS

DOSIS grana, vel gutta v. vj. vij.

UTENDI MODUS. In iusculo horis matutinis. *Locatelli* ^{Dosis.}
putat in hac medicinâ latere vim calcinandi, & solvendi ☉ se- ^{Utendi modus.}
cretam. Exaltat hoc sal foliatum resolutum, soluta corallia in ✕.
cum ☉-lo ☿tis non calcinato, si misceatur in mortario vitreo,
massa evadit primò subnigra, post rubescit. In cellâ subterraneâ
liquefacta, & post spiritu vini irrigata, tincturam pulcherrimam
exhibet hermaphroditicam ♂ & ♀

CAPVT XV.

Salia vegetabilium essentialia composita.

D Arantur COMMEINI MODO ex herbis, radicibus, ^{Parandi mo-}
lignis, feminibus, floribus &c. temperatè calidis, sum- ^{modus vulgaris.}
mièque arefactis plurimis, in aquâ communi coctis, &
in frigidâ cellâ in crystallos, modò per artem id ficti
queat, redactis. Citiùs tartarus quidam impurus emerget.
NOVA ^{in xephod} concinnantur combustione earundem in fur- ^{singularis.}
no Glauberiano.

CAPUT XVI.

Salia cineritia vegetabilium composita.

D E his agit *Minsichtus armament med. chim. sect. 11.* & pro-
ponit sal apoplecticum, epilepticum, cordiale, pectorale, &c.
Ingredientia in igne libero, non in concluso vase, aut
ollâ clausâ in cinerem redigenda. Sed parca messis excipit
laboriosam agri culturam.

℞. herb. salv.	primul. ver.
majoran.	ruta hort.
pentaphyll.	tormentill. a M. vj.
rorismar. hort. m. ij.	filvestris M. xij.
rad. peon.	ireos fl.
tormentilla	caryophyllata.
valeriana hort.	vincetox. a. ℥x.
zedoaria	sarsaparill. āā. ℥ij.
ff. peon. pl.	lil. convall. cum toto

tiliæ.

<i>tilia</i>	<i>sambuci m. iij.</i>
<i>origani</i>	<i>hyssop. cum cimis.</i>
<i>sem. pæon.</i>	<i>sinapi aa. ℥vj.</i>
<i>baccar. lauri</i>	<i>juniperi aa. ℥x.</i>
<i>ligni sancti</i>	<i>juniperi aa. ℔ij</i>
<i>querni ℔iiij</i>	<i>corylini ℔vj.</i>

Ignè aperto comburantur. Ex cineribus sal proliciat vulgari modo.

Vires.
Dosis.
Vtendi modus.

VIREs cephalicæ sunt, cerebri tutelam sulcipiant, ejusque adfectibus medentur. DOSIS se extendit ad ℥l.

EXHIBETUR in specificis liquoribus.

CAPVT XVII.

Salia composita vegetabilium essentialium vel cinitiorum & mineralium mista.

⊖ <i>absinth.</i>	<i>card. bened.</i>
<i>fraxini</i>	<i>juniperi aa. ℥ij</i>
<i>sarmentor. vitium corylini aa. ℥v.</i>	
⊖ <i>cum ꝑ prepar.</i>	* <i>℥i. aa. ℥ij.</i>

Solvatur in aquâ fumarizæ, modico spir. ⊖li addito. Artis regulis observatis emergit sal crystallinum. Febrifugum.

Dosis.

DOSIS ℥l. in liquore competente.

CAPVT XVIII.

Aliud sal compositum vegetabile & minerale, ⊖ ꝑ nitratum dictum, Minsicht. arm. chim. sect. i. part. eq.

R *sal ꝑ* ⊖ *cum ꝑ preparat. aa q. v.*
Solvantur in ▽ *absinth. centaur. minoris, vel, cum harum spiritus evanescant, simplici. Filtrentur, incoquantur, donec crusta appareat. In frigido post concresecunt crystalli.*

Vires.

VIREs. Incidit, detergit, infarctos à tartaro meatus expedit, inflammationi faucium medetur, calculum pellit.

Dosis.

DOSIS à ℥l. ad ℥℔. & ultra in vehiculis adpropriatis.

LIBRI

LIBER V.
SECTIO I.
ARTICULUS II.
CAPVT I.

Salalcahestinum, secretum Paracelsi, Hel-
montii, Polemanni, Glauberi.

De eo in genere.

NOMEN Alcahest, althæst, alcaest, alchahest, vulga-
tum: nominis ratio densis sepulta tenebris. **EM-**
PHATICA particula *al* Arabicam vocem esse per-
uadere posset, sed firma conjecturam deficiunt fun-
damenta. An Græco-barbara vox, originem debens voci Germa-
nicæ *alle* & Græco *αἰ* quasi *mauæ*? Belgico idiomate no-
tare posset *all garr heest* / aut *all tho heest* / quod caliditate ex-
cellat. Alcahest, quasi Alkali-est, indigitatur à nonnullis.

Nominis origo
explanatur.

MEDICAMENTUM est, ad liquida chimica opera quod
referri potest, si consideretur perfecta ejus præparatio: ad solida,
si inchoatio.

Ambigit inter
liquida opera
chimica & so-
lida.

Parandi modus tenebris involvitur ab autoribus, nihilque
ferè ab iis de eo literis consignatur eâ intentione, ut intelligatur,
sed ut non intelligatur.

Parandi mo-
dus obscure do-
cetur à Para-
celso.

Paracelsus de viribus membrorum lib. 2. cap. 6. solutione &
coagulatione fieri, magnarumque virium esse docet, in roboran-
do jecore, & præservando ab hydrope, imò licet jecur ruptum
sit, adeoque nullius usus, alchahest tamen ejus vice fungi, quasi
integrum adesset jecur. Tales virtutes nemo præter eum Alchaesto
adscribit.

Helmontius quodnam opus chemicum, & quodnam reme-
dium hæc voce notet, nullibi clarè edixit. Meminit Paracelsici
Alcahest, *lib. de febribus cap. 14. tit. 10.* idemque hoc singulare
habere, quod idem numero, pondere & activitate tantum valeat
millesimâ suâ actione, quantum primâ, quia agit sine reactione pa-
tientis.

Helmontio,

Pp

Ex

Polemanno.

Ex *Polemanni* scriptis liquet, liquorem esse igneum volatilem, quo facillè sulphura metallorum & mineralium sequestrantur.

Glauberi sal artis.

Glauberum in scenam producit SAL ARTIS PHILOSOPHORUM, SAL mirabile, universalis salis titulo, quod trium regnorum summa sit medicina, dignum. Inuit & sale culinario, nitro, alumine, & aliis parari posse. Modum in arcanis habet.

CAPUT II.

De sale alcahestico in specie.

ουχασινος
divinare licet,
esse
I. sal.

ONJECTURA assequi licet, salis alcahestici nomine denotari

II. liquorem
resolusum.

I. SAL universale, quod omnium salium summum est, trium regnorum climata pervadit, centra specierum macrocosmi referat, singularique prerogativâ, violatâ omni reactionis lege dum agit, immutabile manet, vitalis naturæ ac specificæ dos. II. LIQUOREM etiam salis hujus resolutum notat idem nomen.

Duplex est.

Duplex constitui potest liquor hic; unus arcanus, alter vulgaris.

I.
arcanus pa-
randi modus
ex terrâ.

I. EX SALE CENTRI, i. e. macrocosmi, quod terra est, conficitur.

℞. terram pinguem, similem illi, ex quâ cespites ad struem focorum, Belgis Torff dicta, parantur.

Ex hâc torrefactâ & calcinatâ lixivium, & ex hoc sal paratur, crebris solutionibus & coagulationibus redditum & purum. Hoc igne rotæ intensissimo liquatur, ac in mortarium æneum effunditur calens. Frigefactum pulverisatum exponitur aëri frigido & humido, in cellâ subterraneâ, vel modica aqua frigidâ aspergitur, ut liqueat. Liquor hic si non satis sit purus, opera danda, ut ab omni immunditie liberetur.

℞. salis hujus partes sex. siliicum calcinat. part. j.
Pulverisata miscentur in \star , ad liquationem igni rotæ exponantur, in mortarium calens effundantur. Frigefacta iterum pul-

pulverisantur, in cucurbitâ vitreâ pluviali aquâ affusâ liquefcunt. Liguatio hæc lento arenæ calore promoveri potest. Defundatur liquor fecibus cum silicibus in fundo relictis. Pluvialis aqua abstrahatur in arena. Liquor salinus in fundo relictus est alcahesticum menstruum, tantis deprædicatum encomiis.

Parari potest idem liquor ex QUACUNQUE alia TERRA nigra, pingui, nitrosa, in qua sal centri abundat.

II. COMPENDIOSO MODO paratur ex \odot vulgari, ab 2. vulgaris alieno communi sale purgato, fixato, & vel per deliquium in ex \odot , aëre humido, vel affusa aqua soluto.

PURGATUR facta solutione in aqua fontana, & iusta cry. purgata stallificatione, sic à sale communi censetur depurari.

FIXATIO triplici via instituitur, ratione triplicis objecti, fixato, in quod Alcahest agere debet. Inde triplex etiam resultat Alcahest 1. vegetabile. 2. metallicum. 3. lapidum.

CAPUT III.

Compendiosus modus præparandi Alcahestici triplicis salini liquoris, & 1. vegetabilis.

R ^{\odot boni q. placet.} Projicitur in crucibulum amplum, & quod ignem fortissimum ferre poscit. Hoc ponitur in Δ rotæ, quando crucibulum ignitur, & \odot liquefcit, carbonum portiunculæ successivè injiciuntur, quæ statim flammam concipiunt & comburuntur. Cum una carbonis particula consumta, nova est injicienda, idque tamdiu continuandum, donec nullam amplius flammam concipiant injecti carbones, sed quasi incombustibiles supernant: tunc enim satis nitrum est fixum: atque tum ita fluidum de crucibulo in mortarium nonnihil calefactum effunditur, ubi in lapidem coloris cœrulei concrefcit. Post teritur, & in cella velut sal φ ri solvitur, vel aqua fontana ipsi superfunditur, præbetque liquorem marinolum.

USUS. Servit hic liquor potissimum ad extractionem vegetabilium, hoc modo: Vires.

Ex. Res extrahendas, ut radices, herbas, ex gr. absinthii summitates. Modus utendi.

Pp 2

Com-

302 *Lib. V. Sect. I. Art. II. Cap. IV. Alc. veg. Cap. V. Alc. metal.*
 Comminuuntur, superfunditur liquor, ponitur vitrum probè
 obturatum per diem 1. 2. aut 3. ad digerendum in calore leni.
 Cum satis extraxit, quod odor, sapor & color produunt, defun-
 ditur liquor, vel etiam per chartam colatur. Super residuum
 novum Alcahest infunditur, & proceditur, ut prius. Super li-
 quores collectos filtratos V bonus affunditur, & ad digeren-
 dum reponitur. Sic V omne, quod in liquore Alcahestino est
 extracti, in se recipit, & ambo à se invicem separantur, ita ut V
 cum imbibito extracto seorsim, & liquor Alcahest similiter seor-
 sim, & quidem purus omnique extracto privatus stet in vitro, V
 que vini supernatet. Tunc itaque per inclinationem vel per trito-
 rium separantur. Liquor hic Alcahest separatus, rebus porro
 plurimis extrahendis inservire potest. Combustio vegetabili sal-
 t̄ iterum extrahi potest, & ad alios usus servari.

CAPUT IV.

*Alium salinum liquorem alcahest vege-
 tabilem proponit.*

Extractione.

R cinerum clavellatorum vitis acerrimorum
 ☉ pri à t̄ss,

Affusâ aquâ calidâ lixivium fit, aliquoties per chartam fil-
 trandum.

Vires.

VIREs eadem, quæ nitrosi liquoris in vegetabilium exsic-
 catorum tincturis extrahendis.

CAPUT V.

Alcahest metallicum explicat. Ex

☉ li ☉ tis ☉ ti ☉ ti.

*Modus parân-
 di.*

R ☉ i.e. reguli antimonii stellati simplicis, vel compositi,
 ☉ tis ☉ ti. facti ex ☉ tis part. j. ☉ ti part. iij.
 ☉ purificati part. iij.

pulverisata misceantur in mortario marmoreo per minima, in-
 que crucibulo igne rotæ circumdentur. Observatis ignis gra-
 dibus

dibus instituat^r calcinatio lentiori gradu, per horas ij. Post ignis intendatur, coacervatis carbonibus, ut \clubsuit operiatur per alias quatuor horas. In hoc actu \odot ad amussim figitur, volatilesque omnes spiritus amittit. Massam frige factam, \clubsuit ab igne remotò, irriga aquâ pluviali tepidâ, ad supereminentiam quatuor aut quinque digitorum. Liquor lactescens filtretur per chartam, & post aquosum exhalet in \clubsuit , donec remaneat aqua subflavesens.

VIRES. Inservit hic liquor extractioni tincturarum, & Vires sulphurum metallicorum.

R. metallum aliquod familiari & proprio menstruo, aquâ corro- *Vtendi modus.*
sivâ ∇ . ∇ . ∇ . solutum, \odot vel D . & S Pri in calcem
precipitatum, edulcatum, exsiccatum, & ad rubedi-
nem calcinatum.

R. Calcis hujus q. v. alcahestici liquoris q. s.

Post resoluta calci adfunde, artis legibus conformi dexteritate,

∇ Prifatum,

Hic attrahet tincturam solarem. Separa.

CAPUT VI.

Alcahestum lapidum proponit.

R silicum fluviatilium tenuissimè pulveris. part. i.
 \odot aut S Pri part. vj.

Fluant simul in tigillo: liquefacta effundantur in calidum mortarium æneum. Pulverisata solvantur ∇ fontanâ q. s. filtrentur. Abstrahatur lento igne aquea humiditas ad remanentiam liquoris subflavescentis.

USUS. Affusus hic liquor margaritis, corallisque, extrahit *Vtendi modus.*
tincturas & sulphura, eorundem, quæ post attrahit affusus ∇ . Sal
centri ad alios usus rursus adservari potest.

CAPUT VII.

Επικρησιν adducit.

AMplam spem immensi muneris hæc faciunt præconia. Alii de spinis promitti rolas, derubo uvas clamant. Extrahendi vim non salino liquori, sed ∇ adscribunt. Videtur etiam extractum absinthii, vulgari modo paratum melius respondere expectationi. De aliis libet filere. In bonum consulenda sunt artis subsidia à viris probatissimis exco- gitata, non obelisco notanda omnia.

CAPVT VIII.

*Sal ☉ compositum febrile Minsichti
sect. 2. propositum.*

R☉ lis ☉ tri preparati fl. *.
☉ absinth. centaurii minoris, card. benedicti aa. ℥j.
aqua cichorii.

Solvantur, & evaporatione institutâ in frigido concrecant. Crystalli felicius succedent, si aquæ cichorii permisceatur acidus ☉-li latex.

Vires.

VIRE S. auxiliantur omnibus febribus intermittentibus. Summum est alexipyreticon.

Dosis.

DOSIS ☉℞. ℥j. ℥℞.

Utendi modus.

UTENDI MODUS. Tribus horis ante accessionem, in aquâ centaurii minoris adsumatur. Sudet æger.

CAPVT IX.

*Sal ♁ ☉ tratum Minsicht. sect. I.
arm. chim.*

R☉ . ♁. ☉ cum ♁ preparat. aa.
Solv. in ∇ rosar. calida. Filtrentur, incoquantur, donec appareat crusta. In frigido concrecant crystalli.

Vires.

VIRE S. Incidit, detergit, infarctos meatus expedit, inflammationi faucium medetur, calculum pellit.

Dosis & utendi modus.

DOSIS à ℥j. ad ℥℞. ℥j. in vehiculis adpropriatis.

LIBER

LIBER V.
SECTIO I.
ARTICULUS III.
Salia mineralia essentialia.

CAPUT I.

Sal. o. essentialia exaltatum 1. vulgari modo
per solutionem & coagulationem.

2. per calcinationem.

Exaltatio hæc est depuratio o à sua pinguedine, seu
ustibili & pingui exhalatione, quam continet, cu-
jusque gratiâ accenditur, flammam concipit, & cre-
pitat. Detrahitur hæc duobus modis; 1. solutione
& coagulatione. 2. calcinatione.

PRIMA præparatio per solutionem & coagulationem *Nitri præpara-*
magni fit à *Beguinio tyroc. chim. lib. 2. cap. II.* & imprimis *Brende-*
lio chim. in artis formam redactâ p. 140. Ab utroque modo de- *onem*
scribitur.

Coquitur o in aquâ fontanâ limpidissimâ ad rogam ex
lignis constructum, flammâque ardente in, in vase æneo, tam-
diu spatulâ ligneâ diligenter agitando, donec gutta liquoris
affusa frigido ferro stet, & concreseat. Tum affundantur & insper-
gantur

lixivii acerrimi saponarii uncia aliquot.

Mox mucilaginosa quædam impuritas fundum petit. Cum
hæc subsederit, superstes liquor depleatur, in lebetem cupre-
um, vel, ut vult *Gluckradus commentario in Beguinum*, in scutel-
lam ligneam ex ulmo factam. In frigido loco concresecunt crys-
talli. Aqua supernatans iterum coquitur. Hoc modo sal cibale,
ajunt, separari à nitroso, illudque cum lixivio uniri, nitrum verò
cristallinescere.

Et

*consentur auto-
ribus suffi-
ciens.*

Et hanc depurationem ☉ consent sufficientem, cum ♀ calcinationem non necessariam, quin potius vires nitri sulphure injecto & accenso dissipari & amitti.

Επιχειρισ.

Verum quamvis hanc preparationem tanti non faciamus, alterique praeferamus, laude tamen dignam censemus.

Vires.

VIREs habet refrigerandi mediocriter, pluribus igneis spiritibus adhuc praeditum, Cruditates ventriculi & lentam pituitam in primis viis discutit.

Dosis.

DOSIS ὄβ.

Utendi modus.

UTENDI MODUS. Pulverisatum in iusculo exhibetur. Frigiditas faucium destillationes cum aqua prunellae in gargarismo te discutit.

CAPVT II.

Altera preparatio ☉ per calcinationem cum ♀.

*Nomina.
Anodynum
minerale.*

Hec exhibet medicamentum, quod NOMINATUR ☉ anodynum, & anodynum minerale à *Quercetano*, libro, *pestis alexicacus*, inscripto, autoritate chemicorum plurimorum in arte peritorum, qui exterius in liquore accommodato dissolutum ad quosvis dolores sedandos efficax experti sunt.

Sal prunella.

LAPIS & SAL PRUNELLÆ dicitur, ex analogiâ cum viribus herbae PRUNELLÆ, quam signatura & experientia commendant in anginâ, ardoribus, & inflammationibus faucium. Parili modo & sal hoc cum ♀ paratum nactum est nuncupationem à sanandis symptomatibus faucium, in febribus ardentibus, malignis, pestilentibus, ardore, inflammatione, nigrore & adustione quasi, quæ colorem prunorum hortensium in clibano coctorum, aut prunarum nigrarum usturarum æmulatur.

Inventio.

Inventio hujus preparationis debetur priscis. Nitrum, inquit *Plinius 31. nat. hist. cap. 10.* sulphuri concoctum in lapidem vertitur. Idem ad externos usus commendat. Recentior ætas diligentiore adhibet manum, ut internis usibus sit commodum.

℞. ☉. *depurati* ℥ss.

Poni-

Ponitur in crucibulo seu tigillo forti super igne carbonum, in furno anemio sub dio, vento silente, donec liquatum fluat. Post

℞. ♀. flavi ℥β.

Bequinus & Sala flores accipiunt, & quidem ad ℔j. ♂. flor. ♀. ℥j, ut tantò melius omnis pinguedo absumatur. Sed hoc incommodi inde enascitur, quod ♂ nimis acriter calcinatum, in frigido & humido diffluat & madescat. Sufficit ergo ℥β. Per vices ♀ injecto deflagrato, effunditur totum in pelvum vel tabulam aurichalceam.

Cum verò ♂ hoc modo depuratum duo adhuc habeat incommoda, quorum alterum est calor quidam corrosivus ex empyreumate contractus, alterum sapor ingratus & urinosus, ulterius præparandum nonnullis censent.

Incommodum duplex.

PRIMUM quidem emendatur dissolutione in aquâ rosarum. Dissolutio filtranda per chartam emporeticam, vel, quod melius, instituenda excolatio per lanæ fila vel lacinias. Post evaporatio instituitur ad medietatem, & impositis bacillis ligneis in cellâ colliguntur crystalli. Atq; hæc emendatio per congelationem melior est, quam quæ ab *aliis* proponitur per exsiccationem.

Empyreumatic emendatio.

ALTERUM incommodum corrigitur, si ♂ in ▽ rosar. soluto, & leniter decocto, inter coagulandum admisceatur

Urinosi saporis correctio.

saccharum canthium.

æqualiter proportionem, donec decoctum acquirat duritiem.

Sed labore hoc superfedere possumus, si ♂ per se purificato saccharum admisceatur.

Επινεστις.

Acquiescunt autem omnes in prima simpliciori præparatione, quæ etiam sufficit.

VIRES decantantur miris modis à chemicis.

REFRIGERARE communis omnium est sententia, ideo commendatur ad internas inflammationes, æstuationes, pleuritides, peripneumonias, febres.

Vires.

1. refrigerat.

Hujus adfertionis veritatem comprobat *Quercetanus libro inscripto, pestis alexicacus. cum docet: sal hoc linguae adpositum majorem glaciæ hyemali producere frigiditatem.*

Confirmat Quercetanus.

Adscribenda hæc hyperbole est Paracelsicæ grandilo-

Q9

quen-

quentiæ, ait *Libavius loco citato*, quæ tamen aliquis imperitus studiosus possit decipi, ut periculum redundaret in salutem ægri. Quod si etiam frigidior glacie hyemali esset, multo minùs in ventriculum ingeri posset, quàm glacies. Vis inde fieret naturæ, ægerque periculo colicæ aut hydropis exponeretur.

*Tergiversatio
Lionviana.*

De frigiditate hujus salis dubitandi ansam præbet *Libavius apocalypseos hermetica parte priorè cap. 17.* de refrigerante hac virtute sermonem instituens, **TUCAUTUS ESTO**, inquit. Vides enim per sulphur & fixationem, spiritus refrigerantes esse vel sublato, vel oppressos, aut retusos. Agnoscit in soluto ejus muriæ naturam, & falsædinis virtutem acrem, mordacem & calidam: quæ etiam in biliosâ abundantia ideo non convenit, quia duo acria ebulliunt, effervescentque.

Επιχειρισ.

Verisimile est, in calcinatione cum ϕ , nitrum alias calidum & siccum, ob spirituum distillationem ad frigidam temperamentum inclinare. Eo sine enim additur, ut admisti θ spirituosâ substantia evocetur, & unâ cum eo deflagret.

2. *διόρησις
καὶ διαφόρησις
σιν moliri.
Confirmat
Castrensis.*

DIURETICUM est & **DIAPHORETICUM** insigne, expellit calculum renum, vesicæ impuritates expedit, urinamque in aquis appropriatis movet.

Salis Prunellæ usus in febribus præ cæteris placet *Stephano Roderico Castrensi lib. 3. de meteor. microcosmi. cap. 13.* quod diaphoretica & diuretica potestate præditum, cum ϕ & θ nitro originem suam debeat, nitrosa etiam & sulphurea ex humano corpore educat.

Dosis.

DOSIS à *Quercetano loco citato*, ad $\zeta\beta$. & ultrâ extenditur, cum aliquo liquore, si misceatur. In malignis febribus sal hoc cum aqua pura fontana, eaque frigidissima atque abundantissima ita permisceri posse addit, ut ad dosin vasti cujusdam calicis propinetur.

*Utendi modus
internus*

UTENDI MODUS. Cum aliis semper usurpatur interioriùs. Nos, inquit *Libavius citato loco*, vocati aliquando ad veltulam nobilem **CAUSO** laborantem, efflicti inque **SITIEN-TEM**, **AQUAM** fontanam puram cum salis istius pulvere miscuimus, donec obscura falsilago in lingua adpareret. Deditus hinc mediocrem haustum, & miraculo cessabat fitis molestissima.

stiffima. In MALIGNIS dari potest cum Julepo aciditatis citri, parato ex succo & aquis cordialibus.

EXTERNUS USUS. GARGARISMATIS loco in ardentibus, quando fauces præ nimio æstu nigrescere incipiunt, cum ▽ rolarum, sempervivi majoris, prunellæ, lactucæ, succo etiam cancrorum fluviatilium, feliciter usurpatur, suppletque vicem *¶ vias præ ab Hippocrate* commendati, abstergendæ salivæ ac mucosæ, & excreationi facilitandæ anginosi oblatum.

In liquore aliquo, ut ▽ solani dissolutum, miram ostendit efficaciam ad sopiendos quosvis dolores, qui inflammationes tam interiores quàm exteriores pro germanis agnoscunt causas. HYDROPICORUM sitis demulcetur ▽ endiviæ vel oxalidis eodem sale & spiritu Oli, aut simul, aut seorsim alterato. Cum CREMORE ptisanæ etiam exhiberi potest. JUSCULA eodem condiri queunt. In MORBIS PECTORALIBUS datur cum oxymelite, sirupo violarum, hydromelite. Cum decocto cornu cervi prodest contra VERMES. Pondere ʒʒ. sumtum cum ▽ petroselini, vel fragorum, sirupi rubi idæi, violato, vel de althæâ, alteratâ CALCULUM RENUM pellit.

℞. spir. ebul. ʒʒ.

salis o præp. ʒj.

aq. petrosel.

asparagi

fœniculi ʒa. ʒj.

magist. lap. ʒ. ʒj.

M. S. Harnntreibendes Wasser.

℞. o prunel. ʒj.

Solve in

▽ frag. q. s.

Filtra, instilla

spir. Oli ʒij (Saltz.)

Sicca. S. Uuntreibendes

Dos. g. x. in aq. petrosel.

CAPUT III.

o anodynum minerale Saturninum.

R Liquefiat in crucibulo latiori Saturnus. Superinjiciatur Nitrum, & cum fluxe it liquefactum, ad majorem depurationem injice sulphur. Nitrum hoc modo depuratum, *H anodynum exaltatum.* animâ imprægnatum majores refrigerandi vires adsumit.

Q 2

CAPUT

CAPVT IV.

☉ anodynum minerale ☉ latum.

R Pulverisato ☉ infunde spiritum sensim & sensim. In lentâ digestionem ununtur. Exsiccatum sal pulverisatum ad usum seponitur. Facilius solvitur in ☽ frigidâ,
 VIREsque suas promptius exferit, assignatas suo ☉ ☉ lato.
 à *Minsichtio armam. medico. chim. secl. 12.*

Vires.

CAPUT V.

Nitrum ☉ latum. Gottorpiense. Panacea duplicata. Schroderi. Arcanum duplicatum Minsichti.

R .V. que ex ☉ & ☽. paratur.
 Extrahe sal aquâ. fervente. Hoc crebris solutionibus & coagulationibus depuretur, ut candidissimum evadat. Tritum super marmore, calcinetur in retortâ, sensim aucto igne horis XII. ut circa finem fundus cucurbitæ candescat. Postquam omnia refrixerint, vitro rupto eximatur, iterum solvatur, coaguletur, calcinetur. Facilioris liquefactionis gratiâ, aliqua pars ☉ addatur, nempe ☉ pars j. ad ☉ partes ij.

Vires.

VIREs recensentur à *Schrödero & Minsichtio*. Primus inventor & experimentator salutaris hujus medicinæ fuit **GEORGIUS BUSSIUS**, olim Archiater aulæ Ducalis Gottorpiensis felicissimus. Aperit, incidit, obstructionibus hypochondriorum medetur, diaphoreticam obtinet vim. Prodest in febris continuis & intermittentibus.

Dosis.
Modus utendi.

DOSIS à ʒss. ad ʒj.
 MODUS UTENDI. Matutinis horis, in jusculo.

LIBER.

LIBER V.

SECTIO I.

ARTICULUS IV.

Salia animalia volatilia

CAPUT I.

☉ cornu cervi.

R

*Spiritus cornu cervi ab ol. separ,
☉ cornu ejusdem prima ☉ collecti.*

Modus parati-

Excipiantur phiala terrea, superposito alembico, & recipiente vase adaptato. Lenissimo, sensim intento, igne ascendit sal volatile albicantissimum crystallinum, & alembici lateribus rostroque adhærescit. Tum statim removendus alembicus, aliusque imponendus, & sal eximendum. In secundo alembico si salis vestigia apparuerint, illico & ille auferendus, lento ignis gradu & lenissimo: si enim ignis intendatur, & spiritus oleosi simul ascenderint, sal liquatur & cum spiritu miscetur, nullaque sui amplius exeret vestigia. Sal collectum asservari potest in vase vitreo angusti oris, cereo operculo, & vesica quadruplici bene munito. Rectificatione opus haud est.

VIRES. Est tenuium partium volatile, diaphoretivires, cum, penetrat omnia vasa, malignitati resistit in febribus pestilentibus.

DATUR., ad præsertionem pondere ꝑ. iij. ad curatio- Dosis, nem ꝑ. vj. vij. in vehiculo convenienti.

CAPUT II.

Sal volatile sanguinis cervini.

R

sanguinem cervi justo tempore collectum, leviter in clibano exsiccatum, & sic à phlegmate liberatum, q. l. ꝑ. xij.

Ex retorta, admoto recipiente, cum collo intermedio vitreo,

☉ 3.

treo,

treo, igne aperto adhibito, primò exstillat spiritus, post sal volatile cum oleo crasso. Sal majori copiâ procedit, ac ex cornu. Refrigerato vase & igne extincto, colligatur sal ex vitri intermedii collo, flavum, & oleo inebriatum: post, quod recipientis summitati adhæserit, paucum quidem, sed crystallinum, album elegantissimè striatum. Tum spiritus plurimo sale imprægnatus per filtrum chartaceum separetur ab oleo. Demum spiritus superior cum sale volatili priori mistus per alembicum rectificatur, Exemptum sal, antequam spiritus succedat, in vitro benè munito, adservetur ad usum.

Residuum in phialâ qui manet spiritus, porro per alembicum expulsus seorsim excipitur, & adservatur.

Spiritus albus.

Demum, cum ad siccitatem exstillatio fieri non possit, absque phialæ periculo, adfundatur V, tum spiritus ascendit albus, pellucidus, saporis gratioris,

Vires.

VIRES salis, spiritui communes. Ob λεπτομέρειαν τῶν ἀτόμων, insignem habet vim diaphoreticam, in febribus ardentibus malignis & pestilentibus.

Dosis.

DOSIS gr. iij. iiij. vj. viij.

Utendi modus.

UTENDI MODUS in jusculo, vel haustu vini ὀλογοφύρου, ægri corpore in lecto benè lecto.

CAPUT III.

Sal urinae volatile.

Εγχείρησις,

R *spiritum urinae prima destillationis, cum sale suo mistum.*
Destillatur per alembicum lentissimo igne, talis caloris gradu observato, in arenâ, ut alembicus semper frigidus maneat: aliàs liquefcunt crystalli, qui ascendunt. Colligi possunt aliquoties novo imposito alembico, & in probè munito vase adservari.

Vires.

VIRES diureticæ, lithonripticæ imprimis commendantur.

Dosis & utendi modus.

DATUR pondere granorum ij. iiij. iiij. in jure pulli, aquâ petroselini, sirupo de althæâ, haustu vini diurectici tenuis, vel vini malvatici, ol. amygdalarum dulcium misti,

CAPUT

CAPUT IV.

Salcancerorum fluviatilium.

R τῶν καρκίνων ποταμίων ἀνορθοπουρίων, *cancerorum fluviatilium cauda carentium.* (Non intelliguntur nomine cancerorum gammari nostri fluviatiles caudati) nō. c.

Comburantur in ollâ capaci. Sal ex cineribus extractum fervetur ad usum.

VIRES cineris delineat *Dioscorides lib. 2. de re medicâ vires cineris.*

cap 10. καρκίνων ποταμίων καέντων ἢ τέφρα κοκλυαείων δυοῖν πλή-
 θος συν ἡλίανθ' ῥίζης κοκλυαείω ἐνι. καὶ ὄνω ποθεῖσα ὅτι ἡμέ-
 ρας γ'. Ἐοιδεῖ λυσκοδῆσις ἐναργῶς. *Cancerorum fluviatilium ex-
 istorum cinis cochlearium duorum pondere, & gentianæ radicis uno,
 per triduum in vino potus, succurrit præsentis remedio canis rabidi
 moribus.*

SALI eadem meritò adscribendæ ex cineribus, aquâ fon-
 tanâ affusâ, extracto. *competunt sali.*

DOSIS ḡ. vj. vij. in aqua gentianæ.

Dosis.

CAPUT V.

Salviperarum volatile & fixum,

Dioscorides lib. 2. αἰετῶν ἡλικῶν ἐντελικῶν cap. 16. meminit salis
 viperarum, ejusque præparandi modum proponit ta-
 lem : καθίεται δ' ἔχιδνα ζῶσα εἰς κωνίω χύτραν, καὶ μετ' ἐν
 αὐτῆς ἀλῶν ἰχθύων τετελιμμένων ἀνὰ ξέσας ἀ. μετὰ μέλι-
 κῶν κιννάμωνος. αἰετῶν πηλῶ τὸ πῶμα τῆς χύτρας, καὶ ὁπλῆται
 ἐν καμίνω, ἀχεις ἔανδρακοθῶσπνοὶ ἀλες. μετὰ ἧ τῆτο λειοτεκνῶν-
 τες δὲ ποτῆθενται ἐπίοτε μιν γυμνέμεν πρὸς εὐσομαχίαν αὐτοῖς ναρδος ἀχυ-
 ρῆς ἢ φύμις ἢ μαλαβάθρε βραχέ. In novum fictile vivens conji-
 citur vipera, eodem conjiciuntur tritum cum tritis caricis sal: singu-
 lorumque sextarii mensura, & præter hac mellis cyathi sex. Luto
 deinde fictilis operculum linitur, & in fornace, donec sal in carbones
 transferit, torrentur. Friatur deinde exemptum ex fictili sal, sicque ser-
 vatur, additis aliquando, ut suavius ori sapiat, spica foliove nardi, aut
 malabathro exiguo.

*Modus viperas
 in cinerem
 redigendi Di-
 oscoridans.*

Viam

Viam monstrat ad thesaurum, sed rudi Minervâ: ut pluribus explicat *Zwvelferus pharmac. class. 14. appendice de Θ theriac.*

Recentiores expeditiorem tenent.

Modus recentiorum.

Re. Viperas, laqueo sericeo chermesino strangulatas, cum capite & caudâ (exemis intestinis, qua seorsim locentur in laminâ ferreâ.)

Exsiccentur in clibano. Inde retortæ terræ, recipiente vase vitreo amplo, cum tubo, adaptato. Destillatio instituat observatis ignis gradibus. Prodit spiritus, oleum & sal volatile, non solum in spiritu resolutum, sed collo intermedio, & lateribus recipientis adhærens. Spiritus ab oleo separandus destillatione hypoclepticâ, per chartam bibulam duplicem. Post sal cum spiritu hoc miscendum, & ex phialâ, adaptato alembico amplo, & quidem ne hic incalcescat, lento ignis gradu destillatio instituenda. Primò ascendit sal album in alembicum. Hoc eximendum, & novus alembicus statim imponendus. Quamprimum sal in debitâ copiâ apparuerit, statim auferendus, ut eximatur. Primus statim iterum imponendus. Hæcque omnia dextrè & peritè peragenda. Sal in vitro cerâ & vesicis benè munito adservandum. Reliquus spiritus destillatione urgendus, & adservandus. Tandem spiritu vini affuso prolektus spiritus mitior albicans colligendus.

Vires.

VIREs spiritus & salis passu ambulant æquo. Sal est spiritus condensatus, spiritus, sal liquefactum. Generosius sal: spiritus minus efficax. Sal summæ subtilitatis penetrat omnes corporis poros: Spiritus paria conatur, sed non præstat.

Carnis dotes Dioscoridea.

Dioscorides recenset carnis viperarum dotes. Εχιδνας τὰ ζῷα ἐνδεῖσα ἀπὸ ἐπιθυμίας, ὀξυδερκεῖς ποιεῖ τὰς ὄφεις, καὶ ἀπὸ τὰ νεύρα ἀκρόβητες, καὶ τὰς ἀξιομένους χοιρὰς ἰσχυροί. Caro viperarum decocta, & in cibo sumpta, facit oculorum claritatem, nervorum affectibus commoda est, strumarumque incrementa compescit. Paulò post subjungit; ἡ αἰσιν νεύρα τὰ καὶ ἀλγες εἶναι ἀντὶ τὸν πόνον τὰ ἀντὶ τὰ πλὴν ἔχ' ὁμοίως ἐνεργεῖσι. Conficiuntur ex eisdem & salia, sed minoris efficacie.

Salium vires minoris valoris censentur à Dioscoride. Sal moderato more

Vera fortè sententia, si fermo sit de confectioe salis, Dioscoridæo more parati. Sed modernum sal volatile, nucleus totius

tius

tius animalis, præsentius & animosius est in duellum, cum dicto. *confectum nobilius.*

Debellat hydram pestilentem, præservationis & curationis in actu: cerebri à frigidâ causâ ortis infirmitatibus medetur: oculis claritatem, nervis gratiam afflat,

DOSIS ḡ. iij. iv. v. vj.

Dosis.

UTENDI MODUS in aquis appropriatis, vel generoso

Utendi modus,

vino.

LIBER V.

SECTIO I.

ARTICULUS IV.

CAPVT I.

Sal sine Sulphure ♂ & ♀.

Uo hæc metalla morem gerunt desiderii admiratorum suorum. ♂ rubicundinescens ♀ saphirinum, imò potius cœlestis coloris æmulum gelascit in Sulphure. *♂ & ♀ præbent Sulphure.*

MODI concinnandi satis laboriosi, consistentes in calcinatione cum ♀, elixiviatione & crySTALLIFICATIONE commendantur, & proponuntur *dissertatione nostrâ chemicâ sextâ*, quæ agit de ♂ & ♀.

Rx. ♂ per ♀ aliquoties camentatoriâ calcinatione redacti in crocum nigrum ℞vj. *Εγγχεῖστος.*

△ *fontana pure q. s.*

Coq. in olla vitreatâ. Lixivium decantatum exhalet ad medietatem, vel ultra. In cellâ frigidâ subterraneâ concrescens ☉ colligatur. Hæcque solutio & coagulatio aliquoties repetatur.

Satisfacit expectationi Sulphure rubicundinescens obscure, *Nativum nobilius.* quod in fodinis quibusdam metallicis Ducatûs Brunovicensis reperitur, nativum.

VIREs habet aperiendi, & sanguinis, àque naturâ sanguinis diversorum humorum meatus expediendi. *Vires.*

DOSIS ḡ. iij. iv.

Dosis.

Rr

UTENDI

Utendi modus.

UTENDI MODUS. Miscetur cum æquali portione facchari canariensis, & sic in substantia exhibetur. Liquefcit in aëre frigido facile, sed & sic commodè adsumitur. Vehiculum est jusculum aliquod, aut vinum. Ex eo destillatus spiritus, ad ḡ. ij. iv. in vehiculo commodo, jusculo, vel vino sumtus easdem exferit dotes.

CAPUT II.

Vitriolum ♀.

 \ominus lum ♀.

Al sive \ominus ♀ celebris est nominis. Describitur ab *Osvaldo Crollio basil. chim. & Beguino tyrocinio chim. libro 2. cap. 17. Minderero de chalcantio seu \ominus -lo disquis. chim. cap. 2.*

Modus parandi.
Ejus pars prima.

℞. ♀ mundiss, in bracteoas exiles orbiculares, Ducatorum Ungaricorum instar scissæ q. v.
♀ communis pulverisati q. l.

In pyxide cæmentatoria fiat S. S. S. ita ut prima area sit ♀. secunda ♀ tertia rursus ♀, & sic deinceps, donec pyxis sit repleta. Operculum luto affigatur juncturis bene munitis, & circumlitis. Instituaturn calcinatio igne circulari ex carbonibus ignitis circumposito. Observatis ignis gradibus, cupræ laminæ à ♀ris spiritu attritæ, & arrosæ in nigram calcem rediguntur. Calx hæc, cum refrixerit, probè trita, in olla non vitreata, ferrea tudicula seu spatula hinc inde agitetur, & ab uno ollæ latere in aliud indefinenter devolvatur.

2. ℞. calcis hujus ℞j. ♀ ℞ij.

Misce, & hac proportione (seu cum octava parte sui ponderis, sulphuris triti) simul mista in olla iterum calcina, Laborem hunc eadem proportione ♀ observata sexies vel septies repete.

3. Affunditur demum aqua ferventissima, quantum ei largè diluendæ sufficere videtur, tunc paulatim calx liquecet, aquamque cæruleo colore tinget.

Hæc colata, vase figulino vitreato, per cocturam, ultra medium exhalet, donec supernè cuticulam ostendere, & quasi crustam obducere videatur. Tum frigida in cella, bacillis injectis mundis, gelascat in crystallos saphirinos.

VIRES

VIRES aperientes vulgari communes, sed uterum magis respicientes extolluntur. ☽-lum ♀ longè in medendo ignavius vulgari, spiritumque inde destillatum imbecillioem pronunciat *Helmont. lib. de lithiasi cap. 8. t. 16.*

Vires.

UTENDI MODUS.

℞. ☽-li ♀ ℥j.

Sacch. canthii, ℥ij.

Utendi modus.

In vitro juncta serventur ad usum, dentur ad grana v. vj. Si liquecant, quod facillè contingit in cella frigida, vel in aëre ejusdem temperaturæ, aut affuso aquæ cichorii modico.

DOSIS. gutt. v. vj. in jusculo vel vino.

Dosis.

CAPUT III.

Sal vitrioli vomitorium, seu manna vomitoriorum.

R

Spiritus ☽-li, ad brunnum colorem calcinati. Vel: ☽-li ad ignem rota, primo ad rubrum, post ad brunnum colorem calcinati.

Terminus calcinationis curiosè observetur. Si deficias, & ☽-lum calcinatum colorem prædictum non adsequatur, nihil aliud extrahetur, quam ☽-lum ejusdem, vel parùm labascentis coloris & saporis. Sin excedas, ut omnibus spoliatur spiritibus, neque sic optatus sequetur finis. Affusâ ∇ fontanâ calidâ solvatur, sensim agitando. Stent per horas xxiv. Trajiciatur per chartam emporeticam. Colatum quod est, exhalet, donec sal in fundo reperiatur siccum, album, ad incarnatum vergens.

VIRES purgandi habet ἀρωγιατόν, & quidem satis benignè. Ut manna cœlestis inter lenientia benignissimæ est naturæ, & nulli non personæ absque ullius periculi suspitione exhibetur, ita & sal, hoc suo scopo, benignè evacuat peccantes humores. *Vires cathartica commendantur à*

Eo nomine commendatur à *Quercetano in tetrade affect. Quercetano. cap. in epilepsiâ, apoplexiâ & similibus affectibus ceu singulare & convenientissimum præsidium, si ex sirupo scillitico ad ℥j. propinetur. Nec illaudatum dimittit idem medicamentum pharmac. dogm. restit. cap. de vomitivis, exhibitum ad ℥. vij. x. pro ægro-*

tantis viribus,

℞ r 2

Ange.

Sala.

Angelus Sala ternario ternariorum, emetologia cap. 4. testor Deum, inquit, & certo promitto cuivis lectori, quod inter medicamenta vomitoria tam simplicia quam composita, & quomodo cunque præparata, sive mineralia sive vegetabilia, quæ vel ab aliis adhiberi vidi, vel ipse exhibui, nullum observaverim magis universale, magis interim præ cæteris ad purgandum superfluitates in stomacho, corruptosque humores in ipsius tunicis impactos benignum, quàm hoc ipsum *Œli sal.* Valet contra epilepsiam, aliaque cerebri symptomata ex corruptis & acris in ventriculo sursùm elevatis vaporibus orta, contra pleurisin, febres pestilenciales, lipothymiam à repletione humorum corruptorum, & bilis circa ventriculi orificium effervescentiâ. Necat vermes. Epat, lienem, renes obstruit, urinarios meatus purgat. Resistit catharris, in pectora & pulmones delabentibus.

Emetivis.

Vera hæc sunt encomia, nonnunquam in actu curationis, nonnunquam in actu præservationis. Inconsultum vomitoriis uti in paroxysmo apoplectico vel epileptico, vel initio pleuritidis. Ad præcavendum graves illos paroxysmos, & abscessum in lateris dolore rumpendum, nullum prælentius auxilium.

Dosis.

DOSIS jam nota est.

Utendi modus.

UTENDI MODUS. in iusculo, vino, cerevisiâ, vel quocunque alio, imprimis contra morbum interviente liquore.

LIBRI V. SECTIO II.

secundam continens clas-
sem effectorum solidorum, nem-
pe **MAGISTERIA.**

CAPUT I.

De magisteriis in genere.

Magi-

Magisterii vox est ἐκ τῶν πολλαχῶς λεγόμενων. I. Est vox ὁμωνυμία.
 dignitatis, eminentiæ; præsidendi auctoritatem notat, & 1.
 transfertur etiamnum ad Doctores scientiarum & artium
 liberalium. Derivatur à notissimo vocabulo MAGIS,
 ut ab opposito MINUS ministerium. Deduci etiam potest ὑπο
 μαρτέων, quod olim cum τῷ φιλοσοφεῖν, sapientia studio, pari
 ambulabat passu. 2. Usitator vox est in artibus effectivis illiberali-
 bus, sordidis & mechanicis, quarum finis est opus vilius, ut futu-
 ria, sartoria, quæ sua habent magisteria, ihre Meisterstücke. 3. In
 chimicorum libris est vocabulum antiquissimum, & usurpatur in
 alchimiâ, de Magisterio lapidis, vel olei philosophorum. 4. Stri-
 ctiùs magisteria vocantur, quæ in suo consortio & homogeneo
 complexu habent metalli, vel mineralis, animalis, & vegetabilis
 alicujus exaltationem, virtutem, &, qualitatem in vehiculo re-
 ceptam sine separatione essentiali. Principiorum impurorum ob-
 jectio nihil obstat huic parti.

De his. *Libavius* agit fusè, & *lib. 1.* quidem de magisterio De iis prolixè
 extractionum ☉. ☽. &c. *libro 2.* de magisteriis potabilibus, agit Libavius.
lib. 3. de magisterio liquorum. *lib. 4.* de magisterio pulverum.

Arctioribus limitibus magisterium includit *Beguinus tyra-* Beguinus.
cin, chim. lib. 2. c. 19. Magisterium est, *inquit*, quando corpus mi-
 xtam ita præparatur citra extractionem, ut omnes ejus partes ho-
 mogeneæ serventur, in nobiliorem vel substantiæ vel qualitatis
 gradum traductæ, exterioribus impuritatibus segregatis.

Angustioribus cancellis etiam nos contenti erimus. *Divi-* Nostrum insti-
 di possunt in vegetabilia, animalia, mineralia. tutum brevi-
tati studabit.

CAPUT II.

De magisteriis in specie, & 1. vegetabilium
alterantium. 1. petroselini.

Mentionem horum magisteriorum primi fecere *Min-* Auctores ho-
sichus & Zoroasterus, artis instauratores primicerii. rum magiste-
 Parantur ex floribus saturato rubro colore præditis, riorum.
 herbis etiam virore excellentibus, per solutionē alca- Parantur ex
floribus, herbis,

Rr 3,

hesti-

hestico in succedaneo salino menstruo, præcipationem per alaminatum liquorem, & edulcationem. Additione sacchari indè paratur magisterium: additione oleorum balsamum, & tum post edulcationem non est planè exsicccandum.

Εγχειρησις.

℞. cineris clavellati, vel ☉ ꝑri ḡ. ▽ pluv. q. s.

Fiat lixivium forte, & clarum. Deinde

℞. herb. petroselini, in mediocri calore & non in sole exsiccati, & crassiuscule incisi.

Inde vitro, & affunde prædictum lixivium: stent in digestionè ad extrahendam tincturam, in loco tepido. Huic imprægnato & calido lixivio affunde calidè.

○ crudi in ▽ pluviali soluti q. s.

Misce, & præcipitabitur cum ebullitione tinctura petroselini vera, & subviridis. Edulcetetur aquâ pluviali dulci adfusâ, exsicce-
tur, colaturâ per chartam emporeticam prægressâ, & ad usum reservetur.

Vires.

VIRES. Excalfacit, incidit, menses & urinam provocat, flatus discutit, calculum expellit.

Dosis.

DOSIS à gr. vi. ad ḡss. ḡj.

Modus utendi.

UTENDI MODUS. Per se, vel cum saccharo canariensi mistum, ad modum elæosacchari exhibetur in convenienti li-
quore.

CAPVT III.

Magisteria vegetabilia alia.

Εγχειρησις.

R herbar. recent. chelidoni minoris, cochlear. nasturt. aqua-
tici, mentha, rovis marini, ruta, salvia, vel
florum nativis suis coloribus dulcissimorum, bellidis hortensis
fl. pleno rubro, pœonia fl. pleno, rosar. rubr.

Exsiccentur, vel recentes coquantur (quælibet herba vel flores
seorsim) in aquâ simplici, addito

☉. ꝑ. resoluti, vel lixivii samentorum vitium benè depurat. q. s.

℞. solutionem ○ in aquâ vel communi vel Quata propria factam.

Adfunde, & præcipitabitur viride quid, si herba, rubrum quid,
si flos rubens adsumpta fuerint. Supernatans aqua effundatur, se-
dimen-

dimentum à sapore ☉ ☿ vel lixivii & aluminis liberetur, affusa aqua dulci. Si usurpari debeat interius, miscendum cum saccharo, in forma elæosacchari: exterius, si ad balsama quorum corpus unguentosum, imprimis ☉ nuc. moscatæ, tincturis suis ornandum, humidum adservari debet.

VIRES simplicibus, quibus ex eliciuntur, sunt confor-
mes.

Magisterium chelidonii minoris, cochlearia, nasturtii aquatici, (modo harum herbarum volatiles partes non evanescent) antiscorbuticum, *mentha ἐυβομαχον*; *rorismarini capiti, ruta cordi, salvia* nervis medetur. Similiter *magisterium peonia,* antiepilepticam specialem, *rosarum cephalicam & cordialem vim* obtinet generalem.

DOSIS & UTENDIMODUS coincidunt cum priori. *Dosis.*

Mista cum ☉ nucis moscatæ expresso balsama tingunt. *Vjus ad balsama.*

CAPUT IV

magisterium anodynum proponit.

R *laudani opii de tribus, q. s.* *Processus.*
sacchari cantabii, vel solius, vel cum magisterio matris per-
larum misti, vel etiam solius magisterii q. s.

In mortario æneo terantur, misceantur pistillo diligenter, & in vitro mundo ad usum ferventur.

VIRES titulus prodit. Dolores capitis sedat, fluxiones *Vires.*
fistit humorum, sanguinis naturæ affinium, seu ab ejus naturâ alienorum, ad nares, pulmones, uterum, intestina.

DOSIS gr. v. vj. *Dosis.*

EXHIBETUR in cochleari cerevisiæ, vini ad penetrationem, aquæ adpropriatæ cephalicæ, pectoralis, uterinæ ad directionem. *Modus utendæ.*
Misceri etiam potest conservæ adpropriatæ, & in forma exilis boluli exhiberi, circa noctem præcipuè, vel in casu necessitatis, quacunque diei hora.

CAPUT V.

Magisterium sperniolæ Zvvelferianum.

Ex. sper-

spermatis ranarum communiter dicti, mense Martio, triduo ante novilunium collecti.

Pronatur in faccum: quæ sponte defluit aqua, alumine condiatur. Sic per annum integrum, & diutius incorruptè adservari potest. Irrigentur eâ sæpius

myrrha selecta

thuris aa ʒij.

croci pulv. ʒi.

& rursus exsiccentur.

Tandem camphora addatur ultimavice.

Vires, Dosis,
Utendi modus.

VIRES. Pulvis hic in effervescentia sanguinis, hæmorrhagia, erysipelate, *interius* adsumitur ad gr. vj. vij. viij.: *exterius* etiam solutus + doloribus podagricis tepidè applicitus. Falcia aqua hac aluminata imbutæ pedibus & tibiis defluxione tentatis, & ulceratis, ad intercipiendum fluxionis impetum commodè applicantur.

CAPVT VI.

Magisterium salis absinthii, vel cichorii O. l. atum, seu spiritus O. l. coagulatus absinthiacus aut cichoraceus.

R salis absinthii, σέγεως seu silvestris cichorii O. l. cineritii, secundum methodum Sala concinnati.

spiritus O. l. tantum, ut cum eo coagulari queat.

Misce, ebullitione cessante coagula, & in vitro subere clauso, ad usum serua.

Vires.

VIRES. Deoppilativum est insigne & digestivum utrumque. Ventriculo languenti, & officium non facienti patrocina- tur *absinthiacum*. Jecori πρὸς τὰς φέρας ἀναπνεύοντι versus dia- phragma, irato archæo subsilienti favet *cichoraceum*, Lieni ἡ ἀναπνοὴ ἢ ἀναπνοίη peccanti auxiliatur idem. In utriusque exitibus vasis minutefcentibusque eorum oscillis, restagnantes vitiosos humores ad exitum præparat.

Utendi modus.

MODUS UTENDI. In jusculo, horis matutinis ad ʒf. ad- sumuntur.

CAPVT

CAPVT VII.

Magisterium fraxini, juniperi, menthæ crispæ, portulacæ marinæ, τῆς τῆς φραξ ἀλλυμῶνις cineris samentorum vitis, salinum: seu spiritus salis balsamici coagulatus.

R salium horum, quod & quantum volueris, spiritus & culinarij, q. l. ut cum eo coaguletur. Servatur ad usum.

VIRES. Proprietatem habet balsamicam, sali culinario à *Vires.* Paracelso adsignatam in genere. Mundat sanguinem, viscera principalia confortat. In specie, FRAXINEUM lienem: JUNIPERINUM cor: MENTHÆ ventriculum: PORTULACÆ pancreas & mesenterium, scorbuticos scatentia inquinamenti, adfectusque eadem præter naturæ ordinem adhaerentes corrigit: VITIS renes mundat.

DOSIS & UTENDI MODUS. ḡ. vi. vij. viij. exhibetur in juscuro vel aquâ adpropriatâ. *Dosis, & modus utendi.*

CAPVT VIII

Magisterium ꝑ Glatum.

COMINATUR Sal ꝑ Glatum, Magisterium ꝑ vitriolatum, seu magisterium Glisatatum *Parandi modus.*

COMPOSITUR, autoribus Crollio basil. chim. & Bequino tyrocin. chim. & nostro suffragio, hoc modo:

R. & liquefcentis part ij. spiritus Glis part ij
Infunduntur guttatim instillando in vitrum capax, vel & supra spiritum, vel contra, tamdiu, donec supernatans liquor non tam falsus, quam ad aqueum acidulum saporem vergere videatur: vel terminum infusionis moderetur ebullitionis evanescentia & finis. Hunc si quis supergressus fuerit, & nimium spiritus infuderit, medicamentum deficiet in viribus, quæ aliàs ꝑ Glato adscribuntur.

ss

Infu-

Cautio.

Infusionem guttatam commendant *alii*, eo nomine, quod censeant bonos spiritus, qui se ebulliendo elevant, & exspirant, retentum iri. Sed vix hæc inde speranda commoda.

Επιεσις,
Pugna inter
spiritus fixos
& volatiles.

INCALESCENTIA vitri, & ebullitio ex conjunctione duorum horum ignium suborta, adscribenda pugnae inter spiritus Ⓞ ꝑ fixos, & Ⓞ-li volatiles. Hos illi figere tentant. In hac contentione aliqui planè avolant in auras.

Crolli sententia.

In eadem mutuâ effervescentiâ, *inquit Osvaldus Crollius*, observatur epilepsia generatio, quando videlicet spiritus VITÆ in microcosmo spiritibus heterogeneis concitatus, simili modo ebullit.

Libavii iudicium de eâ.

Sed *Libavius syntagm. arcan. chim. lib. 7. cap. 33.* negat, duos advenas humores acres inter se in hoc morbo committi, & motum convulsivum excitare, vel SPIRITUM vitæ heterogeneis concitatum, ebullire simili modo, quæ ratio apud stupidum aliquem Paracelsitam locum inveniret, non apud peritos rerum. Ipse autem putat potiùs in epilepsia contingere, quod in terræ motu succussorio. Cur spiritum vitæ necesse est inflammari concitarique, & non potius halitum aliquem ex minerâ emissum, dum impetum in principium motus animalis facit, sensuum agitationem vel etiam privationem inferre? Sanè ex demolientibus se mutuò acerbis humoribus potest existere vapor, motus istius in principio nervorum effectivus: Sed etiam sine hac colluctatione à stimulante seu spiritu seu humore, qui plerumque putridus est ac malignus, vertigine excitata, casus & percussio convulsioque existere solent. FEBRES potiùs fieri dixeris, quàm comitiales morbum,

Continuatio processum.

Sensim tandem ad fundum vasis subsidet pulvis crystallinus. In digestionem arenæ, evaporatione instituta, & aquositate evocata siccescit. Citiùs exsiccatur autem, si spiritu Ⓞ leviter imbuatur.

Lenta digestio exaltat medicamentum.

Celebrior lentæ digestionis typus, quò accuratiùs hic observatur, eò meliùs succedit operatio. Aquositates ergò in MB. lentè avocantur ad medietatem & ultra, donec crusta seu cuticula appareat in superficie. Tunc in frigido concresecunt crystalli, qui eximendi & siccandi. Exsiccantur autem in charta empœ-

emporetica super fornacem locata facilius & commodius. Reliqua aqua, si turbidior appareat, iterum filtratur per chartam bibulam, prius madefactam. In lentissimo calore iterum instituitur evaporatio, sic iterum in fundo concrecentes crystalli colliguntur, sed illi & pauci sunt, & in frigido humido solubiles.

Tenzelius exegeschimiatica hoc compendio utitur. Exlicat primùm lento igne, post calcinat. *Tenzelius modus.*

CRYSTALLI ꝑro O-lati sic emergunt elegantiores.

Alius modus.

Rx. ꝑ. O-l. ℥j. *spiritus O-li ℥ij. vel q. s.*

In digestionem leni fiat solutio & filtratio. Sensim in ☉ facessunt in crystallos, qui eximendi & ad usum servandi. Residuum alios servetur ad usum.

TEMPERAMENTUM O-lati hujus ꝑri calidum est & siccum. *Temperamentum.*

VIRES habet calefaciendi, siccandi, discutiendi, resolventi, & ratione suæ, quam à O-li spiritu habet, aciditatis etiam adstringendi. Sunt quidem, qui hac in compositione spiritum O-li aciditatem & vires suas amittere censent. Sed sciatur, infringi, non perire. Quamvis ob diversarum partium missionem aciditas gustu haud percipiatur, non tamen aboletur omninò. Id docet destillatio: nam ꝑ O-tus sic destilletur, iterum præbet spiritum O-li acidum, ejus planè naturæ, cujus erat antea. A *Crollio basil. chim.* plures aliæ dotes recensentur, in hemicrania, ictero, viscerum obstructionibus, calculo, hydrope, mensium suppressionibus, febribus, melancholia. Parat etiam ex eo DIGESTIVUM, purgantibus medicamentis necessitate urgente præmittendum. *Vires.*

Rx. ꝑ O-lati ℥j. *decocti passular. & vini Rhenani mensur. ij. cinamom. ℥iiij.*

Datur horis matutinis, aliquot dierum spatio, post ovum sorbile, haustus: post prandium alter: tertius circa vesperam. &c.

J. b. Agricola tract. de ꝑ. usum hujus medicamenti imprimis commendat mensium suppressione laborantibus, tempore novilunii junioribus, plenilunii ætate provectioribus; nec non iis, quibus post partum tumidus extat venter.

UNIVERSALIS DIGESTIVI titulo idem magisterium honorant alii.

Ss 2

DOSIS

Dosis.
Viendi modus.

DOSIS à ℥ss. ad integrum.
MODUS UTENDI in hydromelite, ad saporis emenda-
tionem congruus.

CAPVT IX.

Inuestitura in vires ♀. ♂. lati.

Apud Libavi-
um mole auidii
♀. ♂. lati.

I.
2.

Imis severe salutare hoc medicamentum tractat An-
dreas Libavius syntagm. arcanor. chim. lib. 7. cap. 33. &
Crolliana ♀. ♂. l. encomia sapere, ait, magniloquos Pa-
racelsicorum fumos; ad VOMENDUM tamen haud
inefficax censet esse medicamentum, verum I. desiderat in illo
Paracelsicum illud JUCUNDE. II. Quorsum attinet ista con-
fundere, si aliter obtinere eadem, & quidem multo facilius pos-
sumus? Cur non ♂. ♀. per se paratur, & in usu ♂. ♂. l. vel spiri-
tus ei additur, si volumus stimulare purgantia? TARTARI in-
tegrum pulvis id effecerit rectius SPIRITU ♂. l. epilepsias, calcu-
los, febres, vertigines & alia mala expugnans longè suavius.
Si VOMITUM petimus, radix asari cum oxymelite aut aqua
benedicta Rulandi commodior est. CALCULUM sal ♀. cum
oxymelite diuretico: Item sal ♂. l. cum suo spiritu, & aceti ex
violaceo. Nec non SPIRITUS VINI ♀. tarisatus Julepo ex he-
dera terrestri succo mistus; item pulvis oniscorum ex malva-
tico cum sirupo violaceo, ut & alia deijcere poterunt. Hemicra-
niam per consensum ventriculi &c. decoctum ♀. spiritu vitrioli ac
oxymelite mistum multò suavius curabit. Antimelancholicum
& splenicum est decoctum ♀. candidissimi cum aquâ chalybea-
tâ. Concluditque, omnino hanc suam esse sententiam: SIMPLI-
CIA ipsa longè jucundius, utiliusque & minore cum molestiâ
naturæ, ferè ad eadem posse adhiberi, quàm compositiones tales
lixiviorum & oleorum.

Mitius de eo
sentiendum,
confirmatur
auctoritate Sa-
la.

Mitius Angelus Sala tartarol. tractat idem medicamentum,
deprædicat magnas ejus dotes digerendi, exsiccandi, roborandi,
adstringendi aliquantulum, sudorem movendi; illud tantum ne-
gat, esse UNIVERSALE DIGESTIVUM. Ut enim cor-
porum constitutio, & materia peccans variant in substantiâ & qua-

qua-

qualitatibus, ita etiam diversa requirit præparantia. Errare etiam eos iudicat, qui in siccis intemperiebus eodem magisterio utuntur, cum ibi potius sit humectandum.

Sennertus lib. 1. prax. part. 3. cap. 3. humoribus falsis acerbis & acris, qui quasi ignis feminaria in se continet, acris huiusmodi ex ♀ medicamenta, cum eorum acrimoniam non retundant, non convenire confirmat, in reliquis admittit.

Johannes Freitagius aurorâ medicorum cap. 8. pag. 50. ex tartaro digestiva OMNIUM humorum præparari posse itidem negat; si tamen conveniat crystalli, ♀ Glatus, mistura ♀ Glata, spiritus ♀ convenire in humoribus MELANCHOLICIS TERRESTRIBUS. Si verò humor melancholicus PONTICUS acris, tenuis, acidus, instar aceti penetrantioris, ignisque feminaria in se habeat, non convenit, sed potius hypochondriacorum symptomata reddit acerbiora. Quantum proficiunt ad crassitiem incidendam, tantum igniculando nocent. Conveniunt etiam in PITUITOSA cacochymia; In BILIOSA autem non item: ebullitionem enim augent.

Vera est gravissimorum horum virorum censura, ad quam quilibet, securo qui tramite morbis mederi gestit, res suas componere potest.

CAPUT X.

magisterium ♀ Glati ☉lare ☉

Dnare proponit.

P RIMUM conficitur hoc modo:

℞. ceraunochrysi, communis modo parati part. j.

♀ Glati part. iij.

Pulverisata misceantur diligenter, & in crucibulo, anemio furno, concredito, mediocri igne calefiant, & calcinentur.

Non fulminat aurum in hâc calcinatione, ob spiritus acidos Glatos, qui scopotandi vim edomant, verè mirabili spectaculo. Sive fluant, sive non, perinde est. Exemptâ è crucibulo massa, apparebit solare corpus, quod ob acidi admisionem in ♀ magisterio latentis ita referatum, ut tincturam seu ♀ ejus ex

Ss 3

occul-

328. *Lib. V. Sect. II. Cap. XI. Mag. ☉. & l. Cap. XII. Mag.*
occulto factum fuerit manifestum, & in apricum productum, ut
quum ☉-latum etiam tinctura sua ditaret, qui sua privata opera,
quocumque tandem modo calcinetur, regiam rubram hanc vestem
nunquam induisset.

ALTERUM eodem modo conficitur:

☽.

℞. ☽ fixæ in ☿ soluta, & ☉ ☿ precipitata, à salibus corro-
sivis crebra lotione liberata, part. j.

☿ ☉-lati part. iij.

Pulverisata misceantur eodem modo, calcinentur, & usui ser-
ventur.

Vires ☉.

VIRE PRIORIS magisterii sunt diaphoreticæ, cordiales,
reliquis visceribus etiam proficuz.

Vires ☽.

POSTERIORIS ☽ ris facultates etiam sunt gratiosæ, ce-
phalicæ præprimis, medentur epilepsiæ, vertigini, & aliis cerebri
adfectibus, hydropicis auxiliæ sunt.

Dosis.

DOSIS à ḡ. v. ad viij.

Utendi modus.

UTENDI MODUS. In jusculo horis matutinis, vel vino
malvatico.

CAPUT XI.

Magisterium ☉ ☉-latum.

R

☉ *variangularibus micantis tessellis q. v.*

spirit. ☉-li ☽-tis, vel ex vulgari Goslar. parat. q. f.

Digestione peracta, leni calore coagulentur, & ad usum
serventur.

Vires.

VIRE. Diureticum est, aperit & confortat.

CAPUT XII.

Magisteria vegetabilia purgantia

I. Gialapii.

℞. *signific.*

R

hujus radices nigricantis, resinosa, grosso modo cont. ℥j.

spiritus vini ℥ij. vel iij.

In vitro misceatur primum spiritus ℥j. Stent in digestio-
ne lenis calor. Tinctus spiritus lentâ manu effundatur, & ca-
lidus

lidus per chartam emporeticam filtretur. Post novus affunditur, donec non amplius tingitur. Filtrati, calidi dum sunt, spiritus simul juncti, ex arena destillantur ad medietatem, & hic spiritus iterum usurpari potest. Reliquum effunditur in aquam frigidam, lato terreo vase exceptam, vel aqua infunditur supra spiritum imprægnatum, sive sit rosacea, sive alia. Tum statim resina petit fundum, ulterius spathula lignea movenda & ablucenda. Decantata aqua sensim siccatur ad solis radios, vel lenissimo alio calore.

DOSIS ℞. ḡ. xv. vj. vij.

UTENDI MODUS haud levis indaginis. In vehiculis seu liquoribus, jusculis calidis dissolvitur, & adhærescit partim cochleari, partim faucibus. Cum aliis pulveribus, ut gialapio, crystallisve ꝑ mistum commodius deglutitur. Exhibetur etiam commodè in conservis.

Dosis.
Utendi modus.

℞. magist. gialap.
crystall. ꝑ. ḡa. ḡl.
M. F. Pulvis.

℞. magist. gialap. ḡ. xvj.
conserv. viol. vel ros. ḡj.
M. F. Bolus.

CAPUT XIII.

Magisterium Gomme Gotte, ghittajemu.

R gommi de Peru pulveris. ℞℞.

spirit. vini vel frumenti relictis, ad eminentiam 12. digitorum.

Stent in digestionem ꝑ. iij. Cum inclinatione decantatur, V novus affunditur. Filtratione facta per linteum subtile, exhalet ad medietatem liquor. Post præcipitetur cum ▽ rosarum vel fontana simplici. Præcipitatio hæc rarè respondet voto, quantumvis spiritus Oli addatur. Sufficit adsumere gom. got. crudum minutim pulverisatum, idemque irrorare spiritu anisi, vel oleo quodam, & sic iterum exsiccare.

Εγχειρισίς

Επίκρισις

VIRES. Catharticum incomparabile est & utile, ad expurgandos serofos & pituitosos humores. Titulus à Nicolao Monarde Hispanensi Medico, libro exoticorum à Clusio edito, cap. 39. ipsi impositus: gommi ad podagram, in arthriticis doloribus, magnas dotes promittit.

Ἰῆρα.

DOSIS

Dosis.
*Modus utendi.*DOSIS à ℥β. ad ℥j. præsertim in robustioribus.
UTENDI MODUS. In cochleari cerevisiæ calidæ commo-
diùs adfumitur cum aliis.

CAPVT XIV.

*Magisterium gott gom. santalinum:***R** *succini Peruani laxativi flavi pulverisati ℥ij.*
spir. vini, modico Oli irrorati, & tincturâ Santalorum ru-
*brorum impragnati q. s.*Stent in digestionē ℞. Filtratio per linteum subtile instituitur.
Novus tinctus spiritus adfunditur. Tandem exhalatione facta,
massa, arantii & citrangularis coloris æmula, minutim pulverisata,
servatur ad usum.*Vires, Dosis,*
utendi modus;

VIRES, DOSIS, UTENDI MODUS, eadem cum priori.

CAPUT XV.

Magisterium gommi ghittajemu
*rosatum.**Parandi mo-*
odus.Insichtianus parandi modus est notus. Compendium
ut fiat laboris, succus pulverisatus miscetur rosis, &
santalo, rubris. Affunditur spiritus vini: tinctus col-
ligitur, exhalatque ad siccitatem. Magni æstimatur,
ob coloris suavitatem, & insignes dotes, in hydrope,
cachexia, arthritide.*Dosis.*

DOSIS g. xv. xvj. xxij. commodè miscetur cum gialapio.

CAPVT XVI.

Magisterium scammonii, seu resina scammonia
*simplex, cum spiritu vini paranda.**Delectus*
*scammonii.***R** *scammonia succum, qui communiter scammonium dicitur,*
*selectum, q. v.**Επι ὃ ὁπὸς τῆς σκαμμωνίας, αὐτορὶ Διοσκουρίδου βιβλ. 4. κεφ. 165.*
Nota bonitatis ὁ διαγῆς καὶ κοῦφου. ἀγαθὸς ταυροκελλίδης τῶν χροῶν. σήμα-
Διοσκουρίδου. γας

γασέχων λεπτάς σφοδρώδης. μὴ προσέχεν ὁ μόνον τῷ λευκαίνοντάι
αὐτὸν καὶ τῷ τῆς γλώττης θίξιν. Τοῦτο γὰρ γίνεται καὶ τῷ σκαμμιονίῳ
αὐτῷ ὅπως ἰδιουμάλις. μᾶλλον ὅ τοῖς προειρημένοις. καὶ τῷ μὴ λίαν πυ-
ρρῶν τῷ γλώσσῳ. ὅπερ γίνεται τιδουμάλις μιξῶ τῷ. Succus autem
scammionia optimus is est, qui pellucidus, non ponderosus, fungosus,
saurino glutini similis; qui tennes habebit discurrentes venas, spon-
giosusque erit. Neque est in probatione id solum attendendum, ut
lingua admotus albescat, sequitur etiam hoc in adulterino, admixto
illi esula lacte. Sed observanda potius premonstrata nota sunt, & ne
multo fervore linguam incendat, quod ut idem fit admixta lactaria her-
bâ. Hæc Dioscorides.

Nostro hoc seculo præfertur, quod ad linguæ contactum
lactescit.

Nostro seculo
eligitur la-
tescens.
Preparandi
modus.

Electum hoc modo scammionium dissolvitur in
spiritu vini optimo q. s.

In leni digestionem tinctus spiritus, filtratus effundatur. Novus
spiritus affundatur, tinctus effundatur. Si non satis purus, fil-
tretur. Solutiones jungantur & ad medietatem exhalatio-
ne factâ, abstrahantur. Tum partim spontè, partim aquâ rosa-
câ affusâ, præcipitatur resina purissima absque omni acredine,
& ingrato sapore, lentè exsiccanda. Flava est, & pellucida aëri
opposita.

VIRESCAMMIONII huic etiam competunt. Δύναμιν ἔχει Vires.
ὁ ὅπως τῆς σκαμμονίας καθάρσει κατὰ χολῆν καὶ φλέγμα. Succus
scammionii vim habet subducendi bilem & phlegma. Verba sunt
Dioscoridis loco citato. Eadem vis competit correcto. Purgat bi-
liosus & serofos humores. Nauseabundis & delicatulis commo-
dum est medicamentum.

Fatum mirabile est scammionii. Noxium proclamatur à
Galenolib. 2. de dynamidiis. Mesue, initio capitis 1. Fernelio 5. meth.
cap. 9. Experitur idem etiam resina. Calorem augeri ajunt à V. na.

Sed in digestionem & solutionem hic exhalat, noxias simul qua-
litates secum vehens. Ἐπίκειστος.

DOSIS ἑj.

Dosis.

UTENDI MODUS in conservâ. In liquore calido ejus
pulvis reviviscit, & cochleari faucibusque adhæret. Sic ergò com-
modè non assumitur.

Modus utendi.

T t

CAPIT

CAPUT XVII.

Magisterium scammonii simplex cum

▽ destillata paratum.

*Acobus Zwingerus chemicorum principiorum examine cap. 6. Scammonium, inquit, generoso vini spiritu, con-
fecto more, extractum, minus est efficax, quam crudum.
Melior itaque depurandi ratio est ineunda.*

Processus
Zwingeri-
anus.

*Re. scammonii non contusi ℥j. aq. odorifera alicujus calida q. s. Fungitur hac vice etiam aqua cichorii, fumarizæ, endiviæ. Mace-
ratur in calido. Separatur aqua tincta. Nova affundatur, dum
nil coloris albi exeat. Abstracto liquore per balneum, in fundo
residet scammonium purum & candicans. Tale apparet, si
diligenter paretur, cum exsiccatum est: nigricat, dum adhuc ma-
det. Ad usum servatur, vel in frustis, vel in pulverem comminutum.*

Brendelianus.

*Brendeliana delineatio, chimia in artis formam redacta, digres-
sione ad caput quartum altera, hanc ἐν χειρὶ ἰατροῦ illustrat. Sed opus
haud est operosâ in balneo vaporoso galeato evaporatione. Sufficit
evaporationem fieri vulgari modo.*

Επιχειρῆσις.

Vires.

VRES eadem, quæ prioris.

Dosis.

DOSIS pulveris ad ḡ. xvij. ℥j. ascendit in robustioribus.

Utendi modus.

UTENDI MODUS xxiv. horarum spacio digeritur, in
cochleari aq. fumarizæ, vitro exili pyriformi vel tereti depresso
exceptæ. Tum lacte scit liquor, & in modico hordei diluto cre-
more adsumitur, horâ maturinâ sextâ. Veteribus in usu fuisse
scammonium cum prisanzæ cremore permiscere, liquet ex Gale-
no lib. 1. de aliment. facultat. cap. 1. Quietat exinde corpus, atta-
men sine somno, horæ spacio, in latere dextro, ad quietem com-
positum. Post valedicat grabato, & leni deambulatione mo-
veatur.

ἡ μίξις τῆς
δακρυδίας
καὶ τῆς πλι-
σάνης χυλοῦ
nota veteri-
bus.

CAPUT XVIII.

Magisterium lacteum, seu lac scam-
monii, extemporaneum.

Re. succo

Cap. XVIII. Mag. scam. lacteum. Cap. XIX. Mag. comp. rosat. 333

R succi radice scammonia, seu scammonii lactescentis optimi
aq. fumarie, cichorii vel alia appropriata cochl. j. (Dj).
Primo scammonium pulverisatum & comminutum inda-
tur vitro exiguo, & aqua superinfusa misceatur. Stent per horam
unam & alteram, melius per integram noctem. Lactescens liquor
in aliud vitrum effundatur, relicto sedimento nigro.

VIREs. Bilem utramque, serosos humores & ichores in *Vires.*
corpore redundantes evacuat. Residuum **NIGRUM** non est
omni spoliatum lacte, sed & iterum aqua nova extrahi potest, &
massa pilularum affundi. In robustis cum primo lacte relinqui-
tur, & simul exhibetur sine noxa.

UTENDI MODUS commodus in cremore ptisanæ dilu- *Utendi modus.*
tiori, cum quo cochleari in calice benè misceatur, & sic sine nau-
sea adsumitur. Dari etiam potest in cerevisia calida,

CAPUT XIX.

*Magisterium scammonii compo-
situm rosatum.*

R scammonii ad linguam tactum lactescentis ℥ij.
spiritus vini modico spiritu B-lirrorati, & tincturâ rosa-
rum impragnati q. s.

Stent in digestionē ℞. aliquoties moto vase. Tinctum men-
struum effunditur. Novus V B-latus affunditur. Solutiones
conjunguntur. Lenta exhalatione, alembico imposito, repeta-
tur spiritus. Residuum exsiccatum, bis vel ter de novo irriget-
ur, iterumque exsicceatur. Massa, aliquot guttis, olei cinamomi,
ligni rhodii, caryophyllorum, imprægnata, trochiscetur.

VIREs illustres cholagogæ adsignantur à *Minsichto ar-
mament. medico chim. sect. 1.* *Vires.*

DOSIS ad ḡ. xx.

UTENDI MODUS. In pilulis vel pulvere, cum conserva *Dosis.
Modus utendi.*
in forma boli, vel in jusculo.

Tt 2

CAPUT

CAPUT XX.

*Magisterium scammonii compositum santalinum,
seu pulvis polychrestus.*

Alius modus.

R scammonii optimi ℥ij. santal. rub. ℥ij.
spiritus vini optimi vel frumenti q. l.

Stent in digestionem in cucurbitâ vitreâ. Quod solutum effundatur, iteratâ affusione. Ad siccitatem competentem exhalent, ut ruber succedat, magnæ expectationis, pulvis. Vel
℞. scammonii pulveris. tinctur. santal. rub. V par.
In leni calore fiat extractio. Tinctum quod est, & atomis scammonii imprægnatum, depleatur, novâ tincturâ affusâ, idque sæpius iteretur. Collectæ tincturæ exhalent ad consistentiam resinæ. In pulverem comminuta, servantur ad usum.

*Vires, Dosis,
utendi modus.*

VIRES, DOSIS, UTENDI MODUS eadem, quæ priorum.

CAPUT XXI.

*Scammonium sulphuratum, cerberi tri-
cipitis febrifugi basis.*

R scammonii subtilissimè triti ℥ij.

Expandatur tenuiter & æqualiter supra chartam bibulam, acubus pertusam. Detineatur charta super suffumigium & pulverisati, carbonibus in arulâ igniariâ injecti, donec liquefcere incipiat. Tum amoveatur, optimè correctum, caliditatis moderatæ, saporis & odoris ingrati expers.

Vires.

VIRES nobiles sunt. DOSIS & UTENDI MODUS eadem.

*Basis est pul-
veris febrifugi.*

Basis est PULVERIS FEBRIFUGI Comitis DUDLEI de Warvvick Angli, qui à Marco Cornachino, tractatu peculiari, cuius titulus: *methodus, quâ omnes humani corporis affectus tuio, cito, jucundè curantur*, TRIPLEX CERBERUS indigitatur.

*Ex ignorant.
preparationis.*

℞. scammonii per fumum ♀. super emporctica charta præp. ℥ix.
♂. dupla ☉ proportione calcinati ℥vj.
crystalli ♀ ℥ij. M. F. Pulvis.

Pro-

Proportio ingredientium non una est, sed varia, pro humorum & temperamentorum varietate. Quibus plus bilis inest in corpore, plus indunt scammonii, quibus plus melancholice & pituitæ, plus ☿ & crystall. ♀.

VIREs extolluntur à Cornachino. Cerberus est ^{Viror.} *Viror* locus. Ut ille tribus capitibus, ita hic constat tribus ingredientibus. 2. ut ille portas Erebi, ita hic corpora humana custodit. 3. sanitatis humanæ hostes abigit, humores crassos incidit, obstructions in visceribus aperit, *supra deas* habet cum humore radicali, *avtrid. deas* cum excrementitio. 4. Commendatur I. in FEBRIBUS PUTRIDIS, ubi auferenda 1. MULTIFUDO 2. CRASSITIES 3. TENAX HUMOR. 4. OBSTRUCTIONIO. 5. PROHIBITA TRANSPIRATIO. 6. PUTREDO. II. Magni æstimatur etiam in FEBRIBUS acutis. III. DELIRIO SINE FEBRI IV. CHOLERA, HYDROPE, DYSENTERIA. V. VARIOLIS.

Commendat eundem pulverem in semitertianâ *Spigelius* lib. 3. cap. 8.

DOSIS ab viij. ad xx. grana.

PERSEQUITORES habuit pulvis hic multos in & extrâ ^{Dosis.} *Dosis* Italiam. Castigata fuit in ipsâ confusio indicationum per alvum & sudorem purgandi. Correctio etiam hæc scammonii multis fuit suspecta. ^{Persequutores.} *Persequutores.*

Stephanus Rodericus Castrensis Lusitanus in posthuma varietate, ^{Carmen censorium Roderici.} *Carmen censorium Roderici.* talem invectivam imposuit tumulo Medici, qui ægros purgabat pulvere composito ex ♀. ☿. & scammonio, quo & ipse accepto periit.

*Nondum pulvis eram, pulvere pessimo
demens conjicior pulverem in ultimum.*

*Quod si non fierem, pulvere pessimo
plures conjicerem pulverem in ultimum.*

Evênit misero sic mihi talio.

*Si nondum medicus pulvereus caret,
hospes tu medicum pulverem cave.*

Gaudent tartareo pulvere tartara.

Ti 3

Hanc

*Hanc escam, monco, Dæmoniam voca,
quam dat scammonium, quam stibium tibi.*

Sed affectibus hîc multum datur. Non tam contemptim habendus hic pulvis. Dele&us tamen morborum observandus, nec promiscuè & acutis & chronicis morbis opponatur.

*Dosis,
Utendimodus.*

DOSIS ḡ. xv. xvj. ʒj.

UTENDI MODUS. Vere datur ad præsertionem, & autumno. Ad curationem in chronicis morbis egregium præstat auxilium. INFANTIBUS trimestribus cum lacte ad ḡ. iij. PUERIS in iusculo ad ḡ. x. ADULTIS cum cerevisia calida in completa dosi.

CAPUT XXII.

Magisteria ex partibus animalium præparata, & 1. Cornu cervi.

*1. Preparatio
per calcinationem
humidam
immersivam.*

R cornu cervi, iusto tempore collecti q. v. Conscindatur ferrâ in frusta oblonga. Coquatur in lebetè orichalceo amplo, exceptum aquâ fontanâ, per ʒj. iij. Sic aqua gelatinescens nigrescens, aufertur, donec aqua remaneat clara, & cornu mollitiem, cultro tentatum præferat. Tum nigrescens cortex cultro aufertur, & medulla. Demum frusta majora dividuntur per longitudinem in duas vel quatuor portiones, liberantur à nigredine, & exsiccantur. Integra frusta servantur, vel pulverisantur, & ad usum extemporaneum in scatula reconduntur.

*Alterà per calcinationem
vaporariam,
duplicem.*

*1.
concernit frusta
majora.*

HEROICO alio MODO redigitur, in friabile corpus, cervi cornu integrum cum suis ramis, inclusum capsæ lignæ amplissimæ, vel dolio quærno, per vaporem aquæ dulcis, triduo igne coctæ in lebetè cupreo. Possunt & cornua minora alia, eorumque assulæ ferrâ per medium sectæ, ita ut tota capsæ illis repleatur, addi. Sic unâ fidelâ multi dealbantur parietes. Vapor hic per canalem ampliorem terreum, stanneum, vel cupreum derivatur ab uno vase in aliud,

2. frusta minorà.

SPECIOSUS modus calcinationis est, cum frusta imponuntur alembico, per quem destillantur aquæ vel spiritus
simpli-

simplices, vel compositi cephalici, cordiales, epatici.

VIREs nobiliores, quàm igne aperto exusti & calcinati, deprædicantur, *communi ferè omnium decreto*: nam præterquàm quòd friabile, adeoque nativo calori obsequentiùs sit redditum, etiam spiritu, sale volatili, & oleo adhuc præditum est, quibus omnibus calcinatum destituitur. *Zvvelferus mantissâ hermeticâ*, non mediocriter & hac philosophicâ calcinatione factam principiorum iacturam tamen agnoscit.

DOSIS ὄβ.

UTENDI MODUS. In frigidis affectibus, cum vehiculis calidis, vino Rhenano vel Hispanico; in calidis cum temperatis, aquâ cichorii, scorzonæræ, vel jusculo, Miscetur cum magno emolumento cordialibus pulveribus compositis.

CAPVT XXIII.

Magisterium cornu cervi crudi.

R cornu cervi, iusto tempore, i. e. intra festiuitates Mariae, inter 15. Augusti, & 8 Sept. confossi, integrum, & ab externo cortice nigro, limâ, ita ut totum albescat, liberatum.

Subtilissima lima, vel quod melius, cultro portiunculæ exiles abratæ colligantur. Super chartam emporeticam locentur, modico temporis spatio super arulâ igniariâ detineantur, donec cylindruli concidunt, quod fit momento. Levi hac calcinatione friabiles redditi, in mortario triti adseruentur.

VIREs integri cornu cervi obtinent, nullo modo mutilatas cephalicas, cordiales.

DOSIS ὄβ. ὄj.

UTENDI MODUS idem.

CAPVT XXIV.

Vera cornu cervi vini præparatio Zvvelferiana, ex typhis recentibus.

R tenellos adhuc, molles, lanuginosos & sanguine turgidos typhos, cum cruentâ massa, circa paschatos festum apparentes.

De.

338 Lib. V. Sect. II. Cap. XXV. Mag. C. alcis. Cap. XXVI. Cranii.
Detracta cute seu pelle lanuginosa, concisos frustulatum cucurbitæ committe, & liquorem inde exstilla usque ad siccitatem, bis terve cohobando eundem. Tandem in fundo relictam materiam in pulverem redige. Hanc præfert cornu cervi, & vulgari modo, & philosophicè usto.

CAPVT XXV.

Magisterium cornu alcis.

Vires.

Iisdem modis cornu alcis præparari potest.
VIRES habet cephalicas, epilepticas, apoplecticas.

CAPVT XXVI.

Magisterium cranii humani.

Rcranii humani, vel seorsim, ossis triangularis, seu triquetri, aut quadrangularis, quod sutura lambdoidea hæc excludit, rasuram. Expeditur autem cranium hominis decollati aut suspensi, non verò lentâ morte extincti.

Contundatur in mortario cum ∇ liliorum convall. vel cum decoctioradic. & fl. pæonia; ut fiat pasta. Exsiccetur, & pulverifetur. Istaque operatio bis vel ter repetatur.

Vires.

VIRES potiores sunt, quam cranii aperto igne calcinati, cephalicæ, antiepilepticæ.

Dosis.

DOSIS g. vj. vij. viij. ix. x. & ultra.

Utendi modus.

UTENDI MODUS in aq. fl. pæonia, aut lilior. convall. cum vino destillatâ.

CAPVT XXVII.

Magisteria ex mineralibus parata, & I. Aurum fulminans, ejusque vis dejectoria, & diaphoretica.

Nomina.

Nomina sunt varia. $\kappa\epsilon\gamma\alpha\nu\acute{o}\chi\eta\varsigma$ & FULMINANS SCLOPETANS AURUM, præcipitatum $\kappa\epsilon\gamma\alpha\nu\acute{o}\chi\eta\varsigma\omicron\nu$, ORPETANT, aurum crepitans à Gallis dicitur.

Preparatio.

Re. \bigcirc laminati in frusta incisi & in cylindros formati q. v. ∇ vel ∇ . * exaltata, vel spir. \bigcirc . proprio sale suo impregnati, vel spir. \bigcirc & \bigcirc aa. adjecto modico *. q. l. Con.

Cap. XXVII. ☉ *fulminantis vis diur. & diaphoretica.* 339

Conjunge in cucurbitâ parvâ, tum incipit ebullitio, & salia corrosiva se in atomos Solis insinuabunt, & easque disgregabunt. Solutiones claræ & flavescentes decantentur in bociam satis capacem, & ☉ ☿ per deliquium parato, guttatim instillato, præcipitatur pulvis in formâ calcis ad fundum vitri. Hæc calx ablui & à falso sapore liberari debet crebrâ novæ aquæ adfusionem. Tandem percolatâ aquâ per chartam emporeticam, restitans pulvisculus LENI CALORE exsiccare debet.

VIS ejus est CATHARTICA, deorsum purgat, meatus *Virtus dejectoria.* majores laxando. Illustris Regiæ Suevicæ militiæ Generalis PANNERIUS, gravissimo colico dolore infestatus, clysteribus aliquot officium non facientibus, habuit melius, commotâ alvo, adsumtis ☉ fulminantis gr. vj. in cochleari pleno vini malvatici. Dejectoriam vim habere quotidiana testatur experientia, quæ docet, sine ullâ nausæâ vel vomitu educere per alvum mineras flatulentas.

DIAPHORETICAM virtutem designant alii. *Crollius diaphoretica.* *basil. chim.* sunt, inquit, qui magno juvamine aliquot grana hujus auri volatilis ad usus medicos intra corpus, loco diaphoretici, exhibent. *Addit commentator*, grana tria vel iv. in convenienti vehiculo in signe esse sudoriferum & bezoardicum. Repetit *Beguinus tyrocin. chim. lib. 2. cap. 16.* aurum hoc à gran. iij. vel iv. ad vj. in convenienti vehiculo exhibitum, non tantum in signe sudoriferum præbere, sed & bezoardicum.

Experientia etiam vim hanc comprobat.

Τὸ ἐναρτιστικὸν potest expediri distinctione. Calx *νεγαυνο-Conciliatio ap- ἑλ. &* hæc quò magis aquâ dulci abluitur, eò magis evanescit vis *parentis con- dejectoria: à salibus enim solventibus, quæ stimulant, liberatur. traditionis.* & emergit vis diaphoretica. Benè lotâ calce sine dubio usi fuère *Crollius & Beguinus.* Dependet vis dejectoria à salibus corrosivis, quæ à calce nondum sunt separata omnia.

CAPVT XXVIII.

Vis magisterii νεγαυνοξυς & slo-
petans.

Vv

Metalli,

Sclopetans vis.

Metalli, cui uni nil deperit igne, inviolabilia in mediis flammis fervantis latera, leviter incalescens calx, fulminea Jovis imitatur tela, cyclopum manibus fabricata, & sclopi explosi sonum edit. Grana quatuor in cochleari argenteo posita, admotâ subtus candela accensa, similem bombardæ explosæ sonitum faciunt, sed acutiorem & tenuiorem, astantium auditum mirificè lædentem. Scrupulus unus hujus volatilis auri fortius & potentiùs ferè operatur, quàm pulveris tormentarii libra dimidia, *inquit Crollius basil. chim. subjungitque*: Operatio hujus pulveris contraria est operationi pulveris pyrii. Ut enim hic vim suam per superiora ascendendo exferit, ita alter econtra per inferiora deorsum saltem operatur. Aliquot scrupuli super laminam ferream satis crassam carbone accensi illam penetrando perforant. Ab *Angelo Salâ* observatum, magnum marmor vi hujus calcis casu accensæ in frustra dissectum, non sine astantium periculo. Cùm thecam chartaceam pulvere hoc chrysoceraunio repletam *Stattius Henricus Cruelius, Medicina Doctor & Practicus Osterodanus felicissimus*, manu sinistra complicatâ teneret, inter medios mecum habitos sermones, concepto calore, ille postica versus resiliit, terrifico cum sono, nullo sequente damno.

deorsum versis.

Fulmen hoc deorsum vergere dum dicitur, id non ita accipiendum, ac si solum deorsum inclinaret, nullum autem conatum ostenderet sursum. Dum viam inferius præclusam invenit, resilit sursum, & firmo stat talo experimentum *Thomas Willis libro de fermentatione cap. 10.* Bina grana cochleari argenteo indita, thalero obtexit, deinde lucerna cochleari subdita, à pulvere exploso strepitus validus insequutus, eratque quoque fovea in fundo cochlearis ferè ad perforationem impressa, & nummus usque ad cameræ tectum cum impetu ferebatur; ex quibus constat, vim ejus in orbem diffundi.

*Sententia
Thoma
Willis.*

Thomas Willis, lib. de fermentat. cap. 10. statuit: pulveris sive calcis solaris explosionem nihil aliud esse, quam * corpusculorum in solutione ☉ arctissimè cohærentium, & à ☉ ♀ sensim infuso, in præcipitatione plus fixorum, & unâ strictiùs colligantium, violentam ab ☉ cohæsiōne abruptiōnem. *Addit*, necessariam

ſariam eſſe ſolutionem cum menſtruo * imprægnato, aut ejus analogo. Etenim cum ſpiritu ☉, ☽, &c. in caſſum tentavit.

Verùm teſtatur experientia, ſpiritum ☉ proprio ſale, & ſpi- *Eniue*
ritum ☽ marini proprio ſale marino imprægnatum, promiſſimè
☉ ſolvere.

Veritas credere & pro certo habere jubet, neque ſulphure *Autoris.*
☉, neque * ad ſclopetandum eſſe opus. Facit idem & ꝑ vul-
gare factitium, cum ☉ & ꝑ.

℞. ☉ puri part. iij, ꝑ iij. ꝑ part. j. ꝑ. ſalis ꝑ part. i½, ꝑ iß.
Pulverifata miſceantur per minima. Imponantur laminæ ferreæ,
vel cochleari. Hæc ſenſim calefactâ, ſonitus erumpit ingens, licet
non adeò præcutus, ſed gravior, & non adeò auditui moleſtus.
Sal ꝑri carbonum vicem ſupplet, qui vulgarem tormentarium pul-
verem ingrediuntur.

Ratio autem, quare deorſum verſus magis ſclopetet, non
autem furſum, in arcanis à naturâ reſervatur.

CAPUT XXIX.

*Magiſterium chryſopurpure à co-
lore ita dictæ.*

R ☉ fulminantis ꝑ. ſpir. ☉ rect. q. ſ.
In crucibulo locato ☉ guttatim affunde ſpiritum. In are-
nâ tepidâ factâ evaporatione, leni igne, tandem igne ☉
circulari calcinetur ad ruborem & purpuram. Hæc cum apparue-
rit, removeatur ab igne.

VIRES. Cordiale medicamentum eſt.

DOSIS ꝑ. iij. Utque corpus habeat, miſceatur ꝑ. cum *Vires.*
cornu cervi philoſophicè ſine igne calcinati ꝑ. *Dofis.*

Placet nonnullis calcem hanc rubefactam à ſalino ſpiritu libe- *Alii ulterius*
rare affuſo ſale ꝑ reſoluto, & ſic expectant magiſterium ☉ præ- *procedunt.*
ſtantius, ſi ☉ ꝑ rurſum aquâ dulci calidâ abluatur.

Crollius, ſi aliquid, inquit, de ſulphure vulgari trito ipſi im- *Crollii moni-*
miſceatur, & poſt in crucibulo admoto igne exuratur, ſubtiliſſi- *tum, circâ pri-*
ma calx branni coloris, quæ omnem vim percutiendi amiſit, re- *mam præpara-*
manet. Occultavit vel ignoravit hic Crollius, quod maximè *tionem.*

Vv 2

neces-

necessarium, additionem spirituum acidorum, abs qua in auras igni admotum evolare. Satius itaque est ita procedere:

℞. ☉ *sclopetanis* ℥j. fl. ♀ ℥℔. spir. ☉ vel ☉ li q. l.
 Misce & impasta. Hi spiritus prohibent, ne sclopetet aurum in crucibulo. Evaporent spiritus, post comburatur ♀, Residuum pulverifetur in pulverem rubro pallidum, di cuolore del bolo armeno, in vitro. S. Bezoardicum ☉.

Vires.
 Dosis.

VIR T U T E M habet bezoardicam.

DOSIS ad ḡ. iij. iv. in vehiculo convenienti.

C A P V T XXX.

Magisterium Dne.

Processus.

R D subtiliter in tennes bracteolas extensa, sive subtiliter laminata, more cylindri in orbem flexa & convoluta q. v.
 ¶ tis q. l.

Cum solutio perfecta, infunde guttatim sal ♀ in frigidâ cellâ resolutum. Pulvis ad fundum præcipitatus copiosâ affusâ ¶ abluatur & edulcatur. Præcipitatio justa non nisi larga affusione ☉ ♀ impetratur, sic enim salia corrosiva abiguntur, & dulci aqua elui possunt. Si maneant eadem, magisterium gustui evadit ingratum, & semper in superficie nigricat, nauscam excitat & fastidium.

Vires.
 Dosis. &
 utendi modus.

VIR ES habet cephalicas.

DOSIS ḡ. v. vj. in conveniente vehiculo. Commodè miscetur etiam cornu cervi sine igne præpar. & cephalicis pulveribus.

C A P V T XXXI.

Magisterium ℥.

Elebre est magisterium Jovis *Minsichtbannum*, propositum *armam chim. med. sect. 1.* Paria huic facit, quod sequitur.

℞. *Stanni Anglici*, (melius & commodius hoc est *miner a ℥.*
Zingraupen communiter dicta, qua impurior est) q. v.
 ¶ ex ☉ & ☉ ãa parata q. l.

In

In leni digestionē, factā solutione, instituat^r præcipitatio per mūriam saturatam ☉ communi, vel ☽ ♀. Edulcatio per aquam fontanam dulcem sequatur exacta, & exsiccatio.

VIREs extolluntur Joviales. Jupiter cœlestis singularem creditur habere analogiam cum hoc metallo Ille ut benignus, facile se applicans aliis, semper bonus, malos etiam aspectus temperans, Junoni matrimonialibus amoribus nexus: ita terrenus, & hoc ex eo paratum medicamentum, hæc benignitate certat, nominis sui, JUVANTIS PATRIS mensuram, in strangu-latu genitalium partium, exorto implet, imò commendationis limites multis parasangis post se relinquit, coagulandi & adscendentes vapores figendi vim habens eximiam.

DOSIS g. iij. iv. v. vj.

UTENDI MODUS in aquā artemisæ, vel cordiali, aut *venæi modus.* confervis specificis. EXTERIUS etiam umbilici regioni illini-tur cum ▽ hysterica, in pastam redactum.

CAPUT XXXII.

Magisterium, seu sal ℥, per evaporationem paratum, Saccharum ℥ dictum.

NOMINATUR magisterium generali vocis potestate: *Nomen salis unde.* SAL communi recepta consuetudine, sed perperam acetum enim ex ℥ sal nullum educit, sed suum ei sal addit, perperamque salugo ea plumbi creditur, quæ tota est aceti, quod cum plumbo concorporatum in sal concrevit. Sal solum dicitur, quod habeat proprietatem & consistentiam salis, in aqua solvatur, & acris sit saporis. Ita tamen hoc sal comparatum est, ut formam plumbi non amittat, & si modicum ♀ adjeceris, & in tigillo calcinaveris, Saturnus reviviscat.

SACCHARUM & MEL ℥ etiam dicitur, ob dulcedinem, *Saccharum & Mel etiam dicitur, &* qua ipsum etiam superat saccharum vulgare, non tam ratione extensionis, quam intensiois. Imò summus ille dulcor quasi obfuscat saporem illius, ut color saturatissimè ruber apparet nigricans.

BUTYRUM etiam ℥ à consistentia dicitur. *butyrum.*

Uu 3

℞. ℥

Modus parand.
di.

B. B. massul. vel minii, vel cerussa ✕ acerrimi q. s.
In leni digestionē arenæ fiat solutio, in cucurbitâ vitreâ sæpè agitando. Cum imprægnatum est menstruum, atomisque B ni ebrium, depletur, novum acetum reafunditur, idque aliquoties repetitur, donec acetum non amplius dulcescat. Tandem liquores omnes, solutiones potiùs, quàm extractiones, conjunctæ per emporeticam chartam filtrantur, & in lento calore exhalant ad siccitatem. Massa in fundô relicta dulcis est saporis. Ut cum ✕ corallia evaporata acerbi & ingrâtissimi sunt saporis, ita B cum ✕ evaporatus accuratè dulcis est.

Temperamentum.

TEMPERAMENTUM. Ut Saturnus est naturæ frigidæ, ita & hoc ex eo eductum saccharum putatur à nonnullis temperamento FRIGIDO excellere, omnibus inflammationibus, ambustis, erisypelati, faucium ardoribus, oculorum rubedinibus, renum caloribus, indeque ortis cupiditatibus interiùs & exteriùs adhibitum refragari. CALIDUM judicari potest propter sal corrosivum aceti, cum atomis Saturni junctum, & internis in ejus partibus conclusum mercurium ætherium ac sulphur oleaginosum, ardentissimamque inflammabilem aquam, quæ acumine suô linguam violenter feriat, aquæ vitæ ex vinô paratæ æmulam.

Epineur.

Negari non potest saccharum hoc calidum esse per se & siccum, ob rationes allatas, v. hiculis tamen frigidis admixtum, horum qualitates, dùm ad partes longinquas deducit, refrigerandi actum promovet.

Vires Beguineæ.

VIRES à *Beguino* recensentur, multis præconiis nobilitatæ, in peste, hydrope, colicâ, leprâ, sed *ἰσπερβολικῶς*.

Crollianæ.

Crollius moderatior est, dotesque ab cō recensitæ ferè omnes approbantur in externis & internis affectibus. EXTERIUS 1. ulceribus à corrodentibus salibus ortis medetur. Ut saccharum vegetabile acrimoniam renum temperat, ita etiam hoc saccharum metallicum. 2. Putredinem oris fistit. 3. pustulis faciei rubeis resistit, & cosmeticum est insigne. INTERIUS etiam cum aquis refrigerantibus multum in internis inflammationibus prodest. Saturnus est naturæ frigidæ, ideo omnibus inflammationibus contrariatur, venereæque libidini resistit.

Cir-

Circumspēctus tamen ejus usus sit, oportet. *Borellus cent. 4. Observatio Borelliana.*
observ. 32. recenset historiam paralyseos universalis, à nimio usu salis, vel sacchari ℞ subortæ.

CAPVT XXXIII.

Idem magisterium ℞ per præcipitationem.

R *✕ atomis ℞ imprægnat. q. v. ♂ ♀. in cella resoluti q. s. Εγχειρησις.*
Infundatur vel hoc in illud, aut vice versâ. Ad fundum præcipitabitur albus pulvis. Qui cum subsederit per noctem, decantato liquore aliquâ ex parte, aquâ fontana sæpius adfusa edulecatur. Cum insipidus ille apparuerit, tandem in filtrô chartacô colligitur, exsiccat, & adseruatur pulvis albicans.

Vel, præcipitatio fit spiritu Oli, &c. & edulecatus pulvis adseruatur.

VIRES. INTERIUS & EXTERIUS usurpari potest ad *Vires,* refrigerationem,

CAPVT XXXIV.

Magisterium cosmeticum è marca sitâ ℞.

R *marca sita plumbi, quæ bismuthum, & estam de glace à Gallis dicitur q. v. Processus.*

▽ fortis, facta ex ○ & ○. āa. q. s.

Solvatur in leni calore. Solutum quod est, depleatur. Superinfunde

sal ♀. in cellâ resolutum,

sic in momento præcipitabitur in alcohol, nivis instar candidissimum. Affusâ aquâ dulci liberari debet ab omni falsedine & acredine, & exsiccare.

VIRES. Cosmeticum est in signe, faciei, & manuum delens maculas. *Vires.*

UTENDI MODUS. IN FACIEI nitore curandô applicatur cum aquâ fl. fabarum: In MANUUM maculis delendis cum unguenô pomatô: sic tollit lichenes, impetigines, & quamcunque scabritiem. *Modus utendû.*

CAPVT

CAPUT XXXV.

Magisterium lactis ♀

Nomen.

NOMEN LACTIS & cremoris conciliatur huic medicamento ab albedine: **PRÆCIPITATI** ♀, à parandi modo: **BUTYRI**, à consistentia. Ad magisteria referuntur à *Beguno*.

Parandi modus quatuor nititur cruribus.

Solutio fieri potest duplici menstruo.

1. Lixiviosum de calce vivâ est suspectum.

2. Salinum tartareum menstruum nobilius.

Parandi modus quatuor nititur ἐν χειρὶ ἴσασιν: 1. Διακρίσει, solutione. 2. συγκρίσει, ejusque specie, quæ vocatur præcipitatio. 3. Edulcatione. 4. Exsiccatione.

SOLUTIO fit menstruo salino. Salia alcalia in sulphura oleosa & pingua imperium habere, cum iis misceri, & quo modò, ostensum est *lib. I. cap. 14. de menstruo*. Menstruum solutionis duplex est: 1. vulgare, lixivium calcis vivæ solum vel tartarisatum. 2. singulare ♂ ♀.

Suspectæ fidei est **PRIMUM**. Atomi terræ calcis damnatæ se inseparabiliter uniunt cum lixivio, per filtrum transeunt, ✕ infuso, plurimæ paucis ♀reis mistæ, petunt fundum.

Rerum imperiti *δοξοσοφίαν μάλλον ἢ ἀλήθειαν ἀποβάλλοντες*, lucripetæ,edulcatione & exsiccatione peractâ, cum multum pulveris albi observant, gloriantur.

Sed sciant, se non habere flores nucleumve ♀ris illibatum, sed permistum terræ calcarii lapidis, minoris efficaciam, ejusque commendatione ægris suis malè consulere: Nitidior quidem est pulvis, sed candor à calce.

ALTERUM solutionis florum ♀ menstruum legitimum, & centrale, est **RESOLUTUM** ♂ ♀ri.

℞. fl. ♀ *colcoth.* part. j. ♂ ♀. *resoluti* part. iij.

Coquantur in vitrò vel ollâ novâ fictili vitreata, spathula lignea agitando, donec solvantur flores, & liquor appareat rubeus. Si lixivium, dum bullit, evaporet, affundatur alia aqua fervida. Hinc filtra per chartam emporeticam, & infunde ✕ vini *Qlati*. Tunc color, qui lixivii instar erat rufus, mutatur in album, lactis instar, pulvisque albus præcipitatur ad fundum. Menstruo per inclinationem vasis separato, pulvis abluitur aqua dulci simplici aliquoties.

CAPUT

CAPUT XXXVI.

Vires, dosin, & utendi modum
explicat.

VIRES enarrata à *Crollio basil. chim.* partim admittuntur, partim rejiciuntur. *Ὀμολογουμένως* PECTORALE est medicamentum, prodest pulmonibus, putrilagines sistendi potestate pollet, sanguinem mundat, tussi frigidis humoribus ortum debenti medetur. *Ἡ δὲ* NON CREDITUR, hecticis & aridis peculiariter suâ confortatione prodesse, si misceatur cum aquâ ciamomî, ut fiat instar lactis liquidi, & præterea phthysicos oculariter juvare, agendo in humidum radicale. ꝛ ejusque lac, *rectè Billichius*, ægros hos non aliter, ac sicutientia Sirius arva, solantur. Imago lactis est, non res. Non nutrit, quod ex ꝛ emulgetur, lac, sed ignis occulti more balsamum vitæ absumit.

vires Crolliana quadam admittuntur, quadam rejiciuntur.

Quamvis autem in hecticâ simplici, post ardentes febres exortâ, usus lactis suspectus esse queat, non tamen in phthysi ab ulcere pulmonis, per *συναδροσμοῦν* aut *πνευμασμοῦν* natô, omninô reformidandus. Exsiccat ulcus & putredini resistit.

Ἐπίχεισις.

Vera tamen censura *Zwelferiana pharm. p. 784.* magistrum ꝛ nullam singularem meretur laudem. Flores ꝛris, *inquit*, aut ipsum crudum ꝛ in virtutibus ipsi longè præfero.

Zwelferiana censura.

DOSIS g. vj. vij. viij.

Dosis.

UTENDI MODUS in cochleari juris pulli, horis matutinis, vel lactis caprini vespertinis.

Utendi modus.

CAPUT XXXVII.

Perlarum magisterium butyraceum, farinaceum, plumosum, per præcipitationem paratum.

R margaritas orientales, quò majores, eò meliores, totas, suis similes (Non æstimentur occidentales, quæ levi splendente cortice obductæ, siliceum intus ferunt lapillum,

spir. Oli philosophici, vel phlegmatis Oli q. s.

Xx

Stent

Stent per ζ integrum. Ebullitione cessante, effundatur menstruum imprægnatum, cum eò, quod jam sponte suâ præcipitatum adparet. Novum menstruum solvens adfundatur, priori, cessante ebullitione, jungatur. Si quædam margaritæ non solvantur in totum, in mortario vitreo terantur vitreo pistillo & comminuantur, & priori soluto adjiciantur. Tandem omnibus collectis liquoribus adfundatur spiritus Θ -li generosior. Sic præcipitabuntur atomi margaritarum corrosarum omnes, & ad fundum cadent. Spiritus acidi adfusi, liberi jam ab atomorum consortio, sensim defundantur, colligantur, ferventurque seorsim. Super atomos affundatur aqua fontana, ad edulcationem. Tandem per manicam chartaceam colaturâ institutâ, magisterium reses exsiccetur, adque usum fervetur.

Vires.

VIRES cordiales sunt vulgaris notitiæ.

Dosis.

DOSIS g. viij. ix. x.

Vtendi modus

EXHIBENTUR in aquâ cordiali temperatâ, affectus calidi negocium cum cordi faciunt; in vino odorato, cum frigidi.

CAPUT XXXVIII.

Magisterium corallorum butyraceum, farinaceum, plumosum per præcipitationem paratum.

R corallorum rubrorum fragmenta, vel ramos q. v.
spiritus Θ -li philosophici, aut phlegmatis Θ -li q. f.

In vitro misce. Apparebunt alia sursum emergere, alia fundum decidere, sicque per ἐνδύτησιν sibi occurrere. Solutum defunde. Aliud menstruum affunde. Tandem præcipitatio instituat per spiritum Θ -li, edulcatio, & exsiccatio.

Vires.

VIRES. Cor & spiritus vitales confortat, sanguinem mundificat, & putredini resistit.

Dosis.

DOSIS \mathfrak{D} $\frac{1}{2}$ imò \mathfrak{D} integer.

Vtendi modus.

EXHIBETUR in conveniente vehiculo.

CAPUT

CAPUT XXXIX.

lapidum cancrorum magisterium per præcipitationem parabile butyraceum, farineum, proponitur.

R lap. & è vivis exemtorum, externa facie, cœruleantium q. v.

spirituum priorum q. i.

Idem præparandi servetur ordo.

VIREs cordiales, & cephalicæ.

DOSIS & UTENDI MODUS eadem.

Vires.
Dosis &
utendi modus.

CAPUT XL.

Magisteria perlarum, corallorum, lapidum & per evaporationem parata, salia communiter dicta.

R perlas, corallia, lapides & seorsim. ⊖ corallorum parandi modus.
Solve aceto Ω . spiritu \odot . \oplus li philosophico, spiritu viridis æris, aut phlegmate \oplus li. Solutiones filtratas conjunge, & ad siccitatem exhalare permitte. In fundo relinquitur coagulum. Hoc abluè & dulca. SAL communiter dicitur.

Sal margaritarum, corallorum, oculorum & etiam appellat Communi suffragio appellatur
Crollius basilica chim.

Reverà sal non est. Verùm corallorum esse negat *Angelus Sala aphor. chimiatr. 40.* Solutio potius est integri, solutique coagulatio, quàm salis extractio. ⊖. Non tamen propriè sal est.

Laurembergius defens. animadvers. & notar. t. & quest. 12. Laurembergii probat quidem corallia constare sale, sed non probat processu hoc extrahi, aut quod extrahitur, pro eò venditari posse. optimo.

Magni à Crollio & aliis hæc coagulationes æstimantur, etiam eò nomine, quod sint in liquore resolubiles, & cum non lateat ipsos ingrattissimus, imprimis in coralliis, sapor, jubent salia hæc aquâ pluviali destillata vel rore majali supra triticum Magni æsti mantur à non nullis.

collecto solvere, filtrare, denuò evaporatione siccare, reiterando quinques vel sexies hunc laborem, donec sal candidissimum habeas ab omni acetositate acri liberum.

Επιμελις.

At sincera est censura *Zwelferiana* multiplici experientiâ confirmata. Ablutiones & edulcationes hæ vulgares, quas omnia tyrocinia chimica tam studiosè præcipiunt, supervacaneæ sunt, si solutio *aceto destillato*, vel *spiritu* Θ , aut Θ *li philosophico* peracta sit, cum nullo modo aciditas, aut vis corrosiva menstrui solventis (quæ jam tum in aliud ens commutata est) elui, aut solutiones edulcari queant, etiamsi vel centies operatio hæc iteretur. Nam sal corrosivum menstrui, nexu indissolubili, rei solutæ copulatum est, eique tam firmiter copulatum est, ut nec extrema Vulcani violentiâ, sive per destillationem, sive alia quavis tortura ab ipsis divelli queat. Innuit tamen, post unam aut alteram ablutionem & filtrationem, si circulatio *spiritu quodam ardente* & destillatio accidat, impuritates omnes liberari posse.

CAPUT XLI.

Butyrum margaritarum antipepticum Poterii, universalis sapientiæ lib. 3. de febribus, cap. 15. propositum.

R margaritas optimas q. v.
aceti pulveris emetici rectificati. & ab aquosis substantiis & insipidis vindicati q. s.

Hoc aceto rectificato dissolvantur margaritæ. Dissolutio destilletur ad siccitatem, & quod inde destillatur insipidi saporis, abjiciatur. Quod acidi ultimo profluit, cohobetur, & super margaritas in fundo restantes projiciatur, & hoc fiat quater aut quinques. Jam

Parandi modus.

℞. *spiritum vini rectificatum*,

Neò dissolvantur margaritæ jam ab aceto antimoniali seu pulveris emetici dissolutæ. Clarificetur dissolutio, & filtretur. Quod clarum est & limpida, destilletur, Margaritæ in fundo restan-

C. XLII. Mag. cor. ros. C. XLIII. Mag. pisol. C. XLIV. *therm.* 351
restantes sicæ & aridæ iterum dissolvantur V jam destillato ab
ipsis margaritis, si non infirmetur. Et hoc fiat ter, quater, do-
nec margaritæ V dissolutæ non relinquunt feces, quæ semper
sunt separandæ per filtrum ab ipsa dissolutione. Quintâ aut
sextâ dissolutione habebis margaritas dissolutas, quæ frigido
congelantur, & calido dissolvuntur, veluti butyrum, & dicitur
butyrum margaritarum.

VIRE S ab autore summopere commendantur. Stupen-
dum & merè efficax ad curandam hecticam appellatur medica-
mentum, intra mensem, quod nec usus lactis, nec balneum aquæ
dulcistepidæ præstare possunt.

Vires.

DOSIS à ℥℔. ad ℥j.

UTENDI MODUS, in jusclo aut lacte tepido recenti,
ex mamma extracto.

Dosis.
Utendi modus.

Magnifica hæc præconia, ne optatam ad plausus metam ad-
sequantur, retardant præparationis ambages nullius usus, quales
etiam occurrunt in diaphoretico Joviali magno *eiusdem auctoris*,
proposito *sapientia universalis, de morbis capitis lib 3. c. 4. 2.* Vo-
to non respondere has ἐπεχειρεται, si καὶ τὸ πρῶτον intelligantur, præ-
monitus, qui credere non vult, faciat periculum.

Ἐπιχειρεται.

CAP V T XLII.

Magisterium coralliorum rosatum, &
peoniatum Minsichti.

Dignum hoc est memoratu & præparatu:
℞. ✕ ℥iij. rosar. rubr. exsic. ℥j.

Stent in leni digestionem. In tincturâ filtratâ solvantur
coralliorum rubrorum fragmenta.

Stent iterum in leni calore. Effundatur liquor, eique instilletur
spiritus O-li. Præcipitatus pulvis exsicceetur.

VIRE S ingredientia iudicant.

DATUR g. iij. iv. v. vj. cum vehiculis adpropriatis.

Vires.

Dosis,
utendi modus.

CAP V T XLIII.

Magisterium pisolithi lithontripticum.

Xx 3

℞. pi-

R lapidis pisolithi albi selecti, qui in valle joachimico, Carolinas propè thermas, magnâ reperitur in copia q. v.
 spiritus Oli q. i.

Solutio fit in mediocri calore. Edulcatione instituta, pulvis albus adservatur.

Vires.

VIRES lithonripticæ delineantur à signaturâ. Similes lapilli sunt arenoso in urinariis recessibus coagmento, κτ̄ Φαντασίαν, καῑ απὸς ἀΐθουσι: contrarii κτ̄ δύναμιν.

Dosis.

DOSIS ὄβ. in jure pulli vel aquâ fragorum.

CA P U T XLIV.

Magisterium cremoris thermarum
 Carolinarum.

R cremoris, innatantis thermis Carolinis, cum refrigescunt, pulverisati, q. v.
 spiritus Oli q. i.

Solvatur, ab acore aquâ dulciliberetur, exsiccetur.

Vires.
 Dosis.

VIRES habet aperiendi. DOSIS g x.

LIBRI V.
 SECTIO III

tertiam continens classem
 effectorum solidorum, nempè feculas.

CAPUT I.

De iisdem in genere, & in specie
 de fecula ari.

Nomen fecis
 ambiguum.

- 1.
- 2.

EX est vox ambigua. 1. Vini notat fecem liquidam, quæ ἄρῆ à Dioscoride, Φέκλη καῑ σφέκλη ab aliis Græcis indigitatur. 2. Chemicis fex inter abjectanea est, quæ à puris essentiis separata seponuntur. FUNDALIA ab aliis dicuntur circa fundum collectæ sordes, de-

decessu à purâ essentiâ separatæ. 3. τροπικῶς relatè fumitur, cum id; quod fudit, feculam vocamus, utpote simile sedimento feculento. Sic *Quercetanus* appellat feculam, extractum farinaceum, quod ex natante humore ad fundum concedit instar fecum.

Libavius alchimiâ pharmaceut. cap. xi. vocabulum hoc asumptum docet in despectum artis, quasi liceat chimico extra septa evagari, & quidvis quovis appellare nomine. Ipse autem censet appellandum **EXTRACTUM FARINACEUM**, & potiùs **CREMOREM** aut **FLOREM** quendam **SESSILEM** ex feminibus & radicibus, molendo, terendo seu fricando, per humorem extractum. Labitur quidem ad fundum gravitate suâ, ad instar fecis, sed fex non est, quin potiùs interior rei medulla.

At termini technici, *διδασκαλίας χάειν*, excogitati retineri possunt.

MODUS parandi generalis farinaceum hunc pulverem locum potissimum habet in radicibus contritis quibusdam, quibus, si sicciores fuerint, ut pæoniæ, liquor aliquis adfunditur: si succulentiores, per se, postquam inclusæ sunt in lineo sacco, exprimitur & extrahitur succus. Succus vel liquor hic locatur in frigidum, quiescendo sensim sedimentum facit. Aquâ depletâ prudenter fex in trullas vitreas divisa, loco opaco, non calido, reponatur, ut arefiat instar amyli.

Celebres sunt feculæ radicis ari, bryoniæ, iridis, pæoniæ, serpentariæ, & magni æstimantur à multis.

β. radicis ari turgida, non flaccida, mundata, & à cuticulâ externâ liberata.

Minutim incisam & contusam sacco lineo inditam, sub prælo exprimas, adpersâ aquâ vel vino. Detine in loco frigido, & sublidescit farinaceus pulvisculus. Aquâ separatâ pulvis exsiccatetur.

VIREs ipsi attribuuntur humores tartareos tenaces in ventriculo pulmonibus, vasis & visceribus restagnantes incidendi, attenuandi. In asthma singularis juveninis est medicina. Sed revera altera præparatio radicum ari mundatarum à cortice, incisarum minutim & exsiccatarum, secundo loco, à

Quercetano pharmacopœâ dogm. restitutâ proposita, huic feculæ palmam præripit. Hæc præstantius exhibet medicamentum

anti-

Censura
Libavii.

Parandi m-
thodus.

Celebriores
fecula.

Fecula radicis
ari.

Vires.

Preparatio ra-
dicum mun-
datarum, inci-
sarum, &

*siccatarum
præstantior.
Iudicium
Zwvelferia-
num.*

antiasthmaticum, & stomachi cruditates valentiùs expedit.

Sincerum & verum est iudicium *Zwvelferi*, feculas, chersas, & cerussas nihil aliud esse, quàm pulveres subtiles farinaceos, succo suo nativo orbatos, consequenter etiam omnis virtutis expertes, & præferendos esse pulveres radicum ipsarum, nativo suo succo inspissato, aut concreto adhuc gaudentium.

*Dosis, &
modus utendi.*

DOSIS ḡß.

MODUS UTENDI in iusculo vel vino. Ingreditur tragema stomachale Birckmanni, & Quercetani, ad quod commodiùs tamen adsumitur, altero Quercetano more præparata, radix. Radix eodem modo præparata sola saccharo mista etiam ventriculo cruditatibus acidis scateni non vulgares fert suppetias.

℞. *rad. ari mundata pulversata,
sacchari cantbi, vel cantii, albi, angulosi, quod fractum in an-
gulosas plures dissilit particulas, a ʒij.*

Misce. Exhibetur ad ḡj. ij. & ultrà in cochleari iusculi vel vini, horis matutinis aliquot dierum tractu.

CAPVT II.

De feculâ bryoniæ, &c.

Odem modo paratur fecula ex radice bryoniæ, pæoniæ, iridis recentis, adjecto modico aquæ fontanæ, vel vini. Præstantior tamen est radicum harum pulvis.

Vires.

VIREs. Fecula bryoniæ uteri affectibus, & asthmaticæ dispositioni resistit: *ireos* pectori à tussi frigidâ turbato, & hydropi medetur: *pæoniæ* in epilepsia, pavoribus infantum nocturnis & dentium stridore, in pueris sæpè qui advertitur, prodest.

DOSIS & UTENDI MODUS idem.

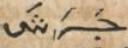
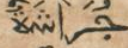
*Dosis, &
utendi modus.*

CAPVT III.

Chersa radicis serpentariæ seu bistortæ,

NOMEN

NOMEN cherfa sive gerfa in chemicorum scholis notum, designat radicem in farinaceum pulverem comminutam sive tritam. Pari passu ambulat cum feculâ.

Thema est Arabicum autore *Frischmuthio*, Ebr. *דרא* *contudii* in grossiores partes. Unde *contusæ* comminutæve rei, ut frumenti aromatisve grossiores partes,

Quare autem serpentariæ radici sic comminutæ non feculæ, sed gerfæ nomen *ναλ ἐξουσιαν* attribuatur, causa latet.

&c. *radicis bistorta recentis.*

Processus.

Scindantur in taleolas & in mortario contundantur. Ut succus liberalior manet, irrigentur aqua fontanâ. Defundatur succus, in exilibus vasculis subsideat, lentè exsiccatus ad usum servetur.

VIRES. Refrigerat, exsiccet, cum adstrictione consolidat. Prodest in peste *διαφορῆς*, & quia putredini resistit. Vermibus etiam bellum indicit.

Vires.

DOSIS ὄβ. in jusculo vel aqua specificâ.

Dosis, & utendi modus.

LIBER V. SECTIO IV.

Quartam continet classem
effectorum solidorum, nempe flores.

CAPVT I.

De iis in genere, & in specie de floribus resina benzoini.

Flos æquivocum est vocabulum, & variis rebus *flos æquivocus* accommodatur, *ἀλὸς ἀνθ* & *flos salis*, in nitrariis *vox.*

& salinis invenitur officinis, æris in ærariis, farinae **1.**

in molendinis, lactis, qui & cremor, in pecuariis.

In facie etiam humana quæ apparent exanthemata, flores appellantur. **2.**

In chemicis ergasteriis flores nominantur tenuiores **3**

Yy

& sub-

356 *Lib. V. Sect. IV. Cap. I. Flores benz. Cap. II. & III. flor. ♂.*
& subtiliores partes corporis, à crassiore per sublimationem separata, seu atomi ex sicco halitu in summo consistente, ignibus superpositis profiatæ.

Flores benzoini.

Re. resinam benzoinam, seu asam dulcem.

Tere & impone ollæ rotundæ, supra tripodem locatæ, claude duplici chartâ emporeticâ, convolutâ in modum pyramidis, & manicâ Hippocratis. Da post ignem ad Δ tionem idoneum, & flores collige, sæpius amovendo pileum, & reponendo.

Vires,

VIRES. Pectori auxiliantur, crassos pulmonibus impactos humores discutunt, vapores difficilem asthmaticam reddentes respirationem resolvunt.

*Dosis.
Utendi modus.*

DOSIS. g. v. vij.

UTENDI MODUS. Per se sumuntur, & cum aliis, ut floribus ♀, & tragematibus pectoralibus aliis.

CAPUT II

Flores ♂ simplices.

R ♂ *Ungarici selecti, striis longis argenteis scintillantibus* ℥j.
Pulverisatum inde cucurbitæ terreae, adaptatoque aludel, seu ollis duobus vel tribus superimpositis, quorum suprema in vertice pervia foramine exiguo: sic enim liberalius adscendunt, sine eo obsequiosè non adscendunt. Urge ignem secundum gradus. Sensim colligantur flores.

Vires,

VIRES. Purgant vehementer per vomitum. Per se absque correctione non exhibentur. Corriguntur per circulationem cum spiritu vini, & multum de vi emeticâ amittunt. Rarò adhibentur, cum vomitoria ad manum sint tutiora alia.

CAPUT III.

*Flores ♂ compositi Δ ti cum *.*

R ♂ *Ungarici eleganter striati. *puriss. aa. ℥℥.*
Pulverisentur seorsim, misceantur diligenter, & ex cucurbita in alembicum sublimentur, observatis ignis gradibus. Ut color exaltetur, non statim abluatur *, sed stent in leni calore per duos dies, post spiritus vini rectificatissimus de-
flagret

si gret ab iis bis veltet. Demum aquâ dulci sal ab iis separetur,
& flores ferventur usui, purgantes *ἀνω καὶ κάτω*.

DOSIS ḡ. iij. in conveniente vehiculo.

Dosis.

CAPUT IV.

Flores & simplices.

& in magdaleonibus ℥ij.

R Contundantur. Frutula pondus ℥β. ℥β. ℥j. circiter æ-
quantia, injiciantur in phialam terream, arenæ, jam igne
supposito, calefactæ commissam, hæcque ℥j. æquent vel non
multum superent. Applica aludel, seu alembicos vitreos, vel
terreos, tres, quatuor, vel plures, quorum supremus tamen sit
vitreus, in apice perforatus. Exacto bihorio vel trihorio remo-
ve alembicos, unum post alterum. In infimo & sequente col-
lecti flores plures, pauciores in reliquis, eximantur operto in-
terim regulâ phialæ ore. Post denuo & frustulatim contusum
injiciendum. Hoc modo bidui vel tridui spacio, egregia florum
copia colligi potest.

Eodem modo ex & vivo Neapolitano, & stillatitio, quod
σαλαπιόν Τροψισήν vocant, elevari possunt flores, siquidem
mineræ arsenicalis sunt expertes.

VIREs florum horum faciunt officium, depurando san-
guinem. Pulmonibus ulidâ putrilagine madentibus auxiliantur,
siccant ulcuscula phthysicorum.

Vires.

EXHIBENTUR ad ḡ. vj. vij. viij. per se in jusculis, vel cum
saccharo canthio angulari, quod fractum in particulas angulares
disfilit, albo.

Dosis, &
utendi modus.

CAPUT V.

Flores & compositi cum colcothare.

Levare jubet & à ☉ ☽ li Paracelsus lib. 3. de vita longa
cap. 7. ut & ab eo accipiat spiritum fixum, seu balsamum
terræ. Libro de rebus naturalibus cap. 7. 1. 4. idem incul-
cat, ut & ab eo accipiat spiritum balsamicum. Quo cre-
brius, addit, reiteratur hoc & à ☽ lo elevatio, novo semper adhi-
bito

Yy 2

bito ☉, tantò melius. Quamvis enim copia minuatur, flores tamen plus tenuitatis acquirunt & puritatis, accipiuntque essentiam, & spiritus ☉-li, sibi que eosdem uniunt.

Non effugit censuras Paracelsus aliorum, quorum alii ☉ ☉-li rejiciunt, alii ☉ culinarium tostum addunt, alii utriusque additionem arroduct, alii simplex ☉. præferunt, notatas *dissert. chemicâ* 2. quæ ibi videantur.

Floribus colcotharinis sua debetur laus.

Modus parandi.

℞. ☉ *crudi pulveris* ☉ ☉-li rubri āa. ℥j.

Mista optimè excipiantur vase terreo, alembico terreo primum, post vitreo in modum aludel, modicâ juncturarum lutatione imposito. Adhibitis ignis gradibus destillat phlegma, quod removendum. Sequuntur flores, qui per intervalla, alembicis remotis eximendi & seorsim colligendi.

Repetita ☉ flores reddit meliores.

Quò crebriùs reiteratur hæc ☉ à ☉-lo elevatio, novo semper adhibito colcothare, tantò meliùs, sed copia minuitur, flores plus tenuitatis acquirunt & puritatis, accipiuntque essentiam & spiritus vitrioli, sibi que eosdem uniunt, *judicio Paracelsi libro de naturalibus rebus cap. 7. 1. 4.*

Vires fl. ☉ colcotharinorum, à Paracelso designata. Est præservativum. Est curativum.

VIREN ☉ hoc modo cum colcothare sublimati, eòdem *hoc loco* proponit. *Wiederumb auch so wissend/ so er vom Virtol elevirt wird etlich mal/ je öfter/ je besser/ so empfâht er die essentiam und die spiritus vitrioli zu ihm: Als denn so ist er ein præservatiff in allen Fiebern / und ein curatiff in allen Husten/ alten und neuen/ mehr denn zu schreiben ist oder zu öffnen in einem Buch. Er ist auch ein præservatiff in der fallenden Sucht/ auch ein curatiff in der Zugend. So ist er auch täglich genommen/ ein conservatiff aller Gesundheit/ beschirmt die selbig/ daß ihr nichts widerwärtigs einfälle. In den gemelnen Händeln ist er ein Rechtsfertiger der Weine/ also daß alle Wetne durch ihn in solcher Gestalt bereitet/ ganz gesund und frisch behalten/ gesund dem Menschen im trincken/ aber rohe in keinem wege anzunehmen.*

Severinus Paracelsicas vires approbat.

Petrus Severinus idea medic. philosophica in scripto libro, sulphuris flores, inquit, à colcothare sublimati & reiterati, innoxii sunt, impuritates febriles, pestilentes, pleuriticæ, peripneumonicas leniores, turò & subito auferre possunt; tussis antiquas, & asthmaticos affectus egregiè sublevant.

Ex-

EXTERIUS cum ▽ rofarum, vel florum fabarum in pul- *Externa fl.*
 tere redacti pustulis faciei illiti medentur, auxilio præsentaneò, *ꝯ. doses.*

CAPUT VI.

*Flores ꝯ compositi cum aloe,
 croco ꝯ myrrha.*

PRIMUM hos parandi modus fit sublimatione ꝯ, & in- *Duplex pa-*
 gredientium simultaneâ, propositus à *Paracelso lib. de re-*
bus naturalibus, cap. 7. r. 4. Hic nostro arbitrato commo- *r. simultaneus.*
 dè ita variatur, ut empyreuma præcaveatur. *z. Intervalla-*
tus.

R. ꝯ *viridiusculi in magnis mandaleonibus* ℥iij.
aloes epat. myrrha. thuris aa. ℥ij.
ꝯ communis ℥ij.

Pulveriscentur. Hujus pulveris ℥ij. vel iv. recondantur in vas
 sublimatorium, imponatur aludel, vel capitellum terreum, huic
 alterum, & plura, demum vitreum in apice perforatum, & ob-
 servatis ignis gradibus per intervalla colligantur flores. In
 superiori alembico flores pauciores, in inferiori plures repe-
 riuntur. Sequentie die iterum sublimatio adornetur, novo
 injecto pulvere, & sic deinceps, donec sublimatio ad umbilicum
 deducta. Floribus his tandem additur crocus pulverisatus ad
 arbitrium.

ALIO MODO floribus colcotharinis adduntur, aloe, *Fertius modus*
 myrrha, crocus. *his jungi potest.*

R. *flor. ꝯ simplicium, vel compositorum colcoth.* ℥℥.
aloes lucide, myrrha aa. ℥j. croci pulveris ℥j.

Misceantur & ad usum serventur.

VIRES à *Paracelso* adnotatæ sunt illustres. Præcellens *Vires.*
 est medicamentum præservativum in pestilentia, pleuritide, in
 omnibus apostematibus, & putredinibus corporis. Manè sum-
 tum præservat, toto die, à morbis hisce. Confirmat hasce do-
 tes *Crollius*, & alias ampliores addit. Flores ꝯ cum aloe &
 myrrhâ *ꝯ*tos difficiles partus accelerare, propriis & paternis
 speciminibus confirmat *Jacobus Zwingerus, principiorum chemic.*
examine cap. II.

Yy 3

DOSIS

Dosis.
Modus utendi.

DOSIS ʒʒ.

MODUS UTENDI in iulculis, manè, per se, vel cum saccharo canthio mistione factâ.

CAPUT VII.

*Flores seu rubinus auripigmenti
diaphoreticus.*

R ☉ citrini, eleganter splendentis ʒi.
Pulverisatum minutim, in phiala parva, nudo excipiat
igne. Mox intrâ horâ quadrantem pulcherrimi rubini
lateribus vasis adhærebunt. Refrigerato vase colligantur: feces
residuæ abjiciantur.

Vires.

VIRES à *Beguino tyrocin. chim*, commendantur diaphoreticæ in morbis venereis, scabie, & similibus. Usum tamen hunc internum nonnulli suspectum habent.

Dosis.

DOSIS à ʒ. vj. ad viij, in brodio conservationis zingiberis.

LIBRI V.
SECTIO V.

Quintam continet classem
effectorum solidorum, nempe Δ mata.

CAPUT I.

Mercurius Δ tus vulgaris.

 Floribus distinguuntur Δ ta, sola consistentia. Illi spongiosiores, hæc densiora, & maxima ex parte crystallina. Inter hæc primum locum communis consensus præbet vulgari illi corrosivo, qui in tabernis mercatorum ubivis reperitur.

Sc. ☿ vivi purgati per ☉ decrepitatum, ✕, & per corium cervinum trajecti.

☉ Δ libri.

☉ preparati àa ʒij.

☉ ʒiiij.
Teran-

Terantur primò singula, post miscantur exactè, addito modico ☩. donec ☿ absorbeat omnis. Ex cucurbita terrea destillantur superna parte modicè angustata. Quod elevatur, & ad latera adhærescit, crystallinum est, & rupta cucurbita colligendum. Circulus est quasi crystallinus.

VIREs. Internis usibus ineptus est hic sublimatus per se, *Vires.* corrodens venenum est, sed externos ad usus solùm adhibetur.

CAPVT II.

Urtus dulcis, purgans, draco mitigatus.

R

Urti, seu ☿ meteorisati p. viij.

aqua propria optimè purgata, i. e. ☿rii vivi per cortum irajecti, sale ☿ ☩ loti p. vj. seu quantum is capere potest, donec vivi nihil amplius appareat.

Misce pistillo ligneo in mortario marmoreo, vel terreo vitreato, asperso, ut faciliùs in unum coeant, madore modico lotii. Indatur massa cucurbitæ vitreæ, igne aperto, vel etiam arenæ, & sic justis ignis gradibus ex cupula ferrea administratis, ascendit ad latera cucurbitæ superiora in circuli formam crystallus egregius. Pulverisatus rectificatur per se, sine novi ☿ii additione. In hac unione moritur hydrargyrus, & perindè afficitur, ac tactus colurna virga serpens, aut scorpium aconito, & dum vicissim sublimatur, & ad auras extrahitur, ceu Cerberus infernalis, virus suum evomit, & mitescit.

VIREs sunt illustres in mundando sanguine, necandis *Vires.* vermibus, scabie, & quacunq; venerea impuritate. *Quercetanus* tanti has faciebat, ut panaceæ nomine sublimatum hunc dignaretur, inque arcanis haberet. Concinnabat inde pilulas, quæ pilulæ de la Violette dicebantur, & in lue venerea imprimis erant in usu. Exhibebat etiam aliis in adfectibus ad præsertionem, singulis mensibus. Harum descriptionem sub arcani & silentii fide communicaverat Illustrissimis & Celsissimis Principibus Anhaltinis, qui Parisiis commorabantur. *Dosis.*

DOSIS ʒss. vel j. In pilularum formam, cum massa extracti panchymagogi redigitur.

CAPUT

CAPUT III.

\mathcal{H} . Dnaris, cephalicus, antiepilepticus,
antihydropicus.

Processus
Beguinus.

Eguinus tyrocin. chim. l. 2. c. 18. meminit hujus, sub titulo:
Alius Mercurius sublimatus dulcis. Concinnatur ex
 \mathcal{H} . to vulgari & foliis Dnæ.

Gramanni-
anus.

*Georgius Gramannus, physicus ordinarius Meinungen-
sis,* vocabat D am epilepticam & hydropicam, item hygicam Lu-
næ, paulò aliter tamen parabat.

Commodus
parandi mo-
dus hic est.

Rx. \mathcal{H} . ti dulcis, ternâ vice rectificati $\mathcal{Z}\mathcal{B}$. foliorum Dæ $\mathcal{Z}\mathcal{J}$.
Terantur simul, misceantur, & sublimentur.

Rx. sublimatum crystallinum, dulcem, essentiâ Luna impregnatum.
Pulverifetur, & cum duplo \circ purissimi benè & exquisitè mistus
uniatur. Injiciatur post in tigillum, seu crucibulum Hassiacum,
& prunâ candente accendatur. Pulvis hic antefrigefactus pro-
jicitur in vas vitreum, aquâ calida plenum. Postquam steterit
in tepido loco, effunditur aqua \circ ta, per chartam bibulam. Pul-
vis in chartâ relictus, aquâ simplici, & demùm etiam rosaceâ \circ dul-
catus, placideque exsiccatus, ad usum servatur.

Fertur senten-
tia de primo.

De PRIMO sincerum est judicium *commentatorum tyro-
cinii Beguini*: Utrum \mathcal{H} . cum D sine additione Mercurii vivi, in
sublimatum dulcem abire queat, meritò dubitatur, & forsan non
immeritò negatur. Non est consultum adsumere \circ rum cominu-
nem. Loco hujus rectè substituitur \mathcal{H} . tus dulcis. Additio talci
non est necessaria.

Præfertur al-
ter.

ALTER modus planior. Lunam cum sublimato dulci
ascendere, confirmat experimentum *Schröderi pharmac. med.
chim. lib. 3. cap. 15.* Residuo, igne fusorio, liquato nihil D apparuit.

Vires.

VIRES adscribuntur eidem magnæ, imò stupendæ, nul-
tis affectibus, epilepsiæ, paralyti, arthritidi, hydropi, scorbuto,
morbo gallico, salutare.

Dosis.
Modus utendi.

DOSIS \mathcal{g} . viij. ad $\mathcal{Z}\mathcal{B}$. in adultis, pro ratione ægri ac morbi.
UTENDI MODUS. Commodè fumitur in pilulis cum
theriacâ, rob sambuci &c.

CAPUT

CAPVT IV.

Cinnabaris vulgaris.

Preparationem hanc proponit Paracelsus de naturâ rerum libro 5. qui inscribitur de morte rerum naturalium. Mercurius in cinnabarin redigi si debeat, prius cum ♁ mortificandus, liquefaciendus, & in nigrum pulverem redigendus. Post excucurbitâ in alembicum sublimandus in formâ lapidis hæmatitis. *Hæc ille.*

℞. ♁ communis ℥ iij.

℞ vii currentis ℥ j.

Liquefacto ♁, bene bacillo terreo agitando, incorpora utrumque, donec ♁ à ♁ planè absorbeat. Post massam frige factam tere super marmore, & inde in vas terreum. Superposito alembico vitreo, administratis ignis gradibus, adscendit fumus citrinus aut luteus, mox nigro rubens. Post concrevit cinnabaris ad latera vasis, & in alembico. Nigra licet appareat, pulverisata tamen ruberrima fit.

VIRES habet non contemnendas in mundificatione sanguinis, crebra lotionè in ♡ rosarum mitigata. Sed in usu medico præfertur sequens: hæc pictoribus relinquitur. *Vires.*

CAPVT V.

Cinnabaris §

VULGARI MODO ita paratur:

℞. § Ungarici

℞ vii 3a. ℥ iij.

Mista optimè indantur retortulæ vitreæ oblongioris colli. Hac in arenâ locata, ita, ut tota cooperiatur, etiam superadditis carbonibus ignitis, prodit liquor gummosus. Tandem intenditur ignis suppressionis per horas iv. vel ultra, ut retortula tota candescat. Refrigeratis vasis in fundo retortæ inveniuntur § eleganter splendidis ℥ iij. Adæquatur nonnunquam, sæpè augetur pondus, ob aliquas partes § currentis in poros se insinuantis. In collo retortæ cinnabaris ℥ iij. In recipiente modicum § currentis. Reliquum erit butyrum glaciolum,

Zz

Non

Billichius non agnoscit cinnabarin. Causa lapsus.

Non est audiendus *Billichius* libro 1. observ. ac paradox. chymiatr. cap. 14. qui contra *Barthium* negat, in destillatione prædictâ, in collum retortæ elevari cinnabarin, aut in eo quod elevatum est, esse cinnabarin. Incidit in errorem non impetratæ cinnabaris, quod collum retortæ, metu congelationis & indè natæ obstructionis, præsciderit. Tum omne resolvitur in butyrum.

Alios etiam ob errores non comparet.

Non comparet etiam cinnabaris in collo retortæ alios ob errores, & tum in fundo retortæ cum § manet conglobata, rubrâ vel flavâ indutâ veste.

CAPUT VI.

Modus, quo cinnabaris in majori copiâ impetratur, proponitur.

Otushic à triginta annis nobis fuit modus. Silentio tamen haud prætereundum, proponi eundem à *Petro Fabrico universalis sapientia*, libro 4. arcano 5.

℞. § crudi § ii āa. ℥j.

In cornutâ oblongioris colli, debite antè pulverisatâ & probe mista pellantur in vas recipiens. Quamprimùm gummosus liquor exstillavit, ab opere cessâ, igne remotô, ne quid cinnabaris ascendant, & in collum retortæ sublimetur. Post

℞. ☉ in retortâ residuum § ii āa. q. v.

Ad examen bilancis pondus libretur ex æquô, in novâ retortâ, quæ collum habet oblongius & amplius capaciusque, ut cinnabaris habeat locum spatiosum, primùm igne lento, post intensiori, demùm suppressorio, contentum antimonii corpus sublimabitur in collum, in majori copiâ.

Vires cinnabaris mineralis nativæ. Eâ utitur Quercetanus.

VIRES. Cinnabaris mineralis nativæ magnes epilepsie appellatur à *Cratone*. Hanc ceu basin agnoscit Pulvis *Quercetani*, specificus ad vertiginem, qui proponitur *tetrade adfect. capitis* pag. 480. 482. & contra obtrectatores defenditur.

℞. cinnabaris mineralis vera lucida ℥j.

In alcool redigatur super marmore. Adde

magisterii perlarum

corallor. āa. ℥ij.

creta

croci ℥j. fol. ☉. n. x. aut potius ☉ fulminantis g. x. M.

DOSIS ℥β. ℥j. ad summum ex aqua lilior. convall. Magnos

& copiosos sudores ciere, ait, hoc medicamentum.

Τὸν ἰντρεῶν δευότατον recentiores dignitatem antiepilepticam & antidiniam hanc attribuunt cinnabari antimoniali.

Dosis.

Recentiores
preferunt an-
timonialem.

Hartmannus.

Hartmannus pract. chim. c. 37.

℞. cinnab. ℥. Magist. corall. perlar. āa. q. v. M.

Minsichtus armam. med. chim. p. 17.

Minsichtus,

℞. cranii hom. strang. & sine igne calcin. ℥j.

ungul. alcis, visci querni cinnab. fact. āa. ℥β.

M.F. Pulvis epilepticus mirabilis. Datur adultis ℥j. pueris ℥β.

Sennertus instit. med. lib. 5. part. 3. sect. 3. cap. 12. miscere ali-

quid hujus cinnabaris, aut, nonnullos cum partibus equalibus ma-
gist. perlar. corall. & cranii humani & à ḡ. viij. diaphoretici loco, in
conveniente liquore in epilepsiā exhibere.

Sennertus ex
aliorum sen-
tentia.

℞. cinnabaris ℥. magist. cornu alcis āa. ℥ij.

elaeosacchari citri angelica āa. ℥j.

Misce. In vitro. S. Hauptstärckend Pulver.

Noster calcu-
lus adicitur
antimoniali.

℞. cinnab. ℥ ex ℥ & ℞. to par. ℥ij.

Pulverifata in alcool irroretur, misceatur

ol. succini ruta āa. ℥j.

cinamomi rorismar. āa. ℥β.

in mortario vitreo, pistillo vitreo. Post adde

cranii humani sine igne prepar.

ungul. alcis preparat. cornu alcis prepar. āa. ℥j.

fecula paeonia ℥ij. ireos florent.

magist. perlar. corall. ocul. ☉. āa. ℥β.

ambr. gris. ℥β. moschi ℥j.

elaeosacchar. citri q. s. ad gratum saporem.

In mortario agitentur & misceantur. Adde

fol. ☉. n. vj.

☉. Antidinicum & epilepticum Ἰαδύμμα.

℞. ℥ antimon. ℥j. magist. cornu alcis ℥ij.

magist. corall. perlar. āa. ℥l.

cranii hum. prep. ℥j. M.F. Pulvis.

LIBER V.

SECTIO VI.

Sextam continet classem effectorum solidorum, nempe præcipitata communiter dicta.

CAPUT I.

Præcipitatus albus vulgaris.

Præcipitatio in omnibus ferè magisteriis licet occurrat, præcipitati tamen nomen præcipitæ adsignatur. Q .
 ∇ soluto & præcipitato, sequenti modo:

℞. Q . viri ∇ lis q. f.

Misceantur. Solutio facta præcipitatur affusione S tri, resoluti, vel muria, i. e. aquæ, in qua sal commune culinarum est solutum. Liquor per inclinationem effunditur, reliquum crebra dulcis aquæ affusione ab omni salsedine & acredine liberatur.

VIRE S. Purgat per C nãrã, sed rarò venit in usum.

DOSIS g .vj.viij.x.

MODUS UTENDI in pilulis. Per se exteriùs usurpatur ad faciei maculas delendas, & Q riu s cosmeticus dicitur.

Vires.
 Defis.
 Utendi modus.

CAPUT II.

Præcipitatus rubeus.

Q in ∇ tri soluti. q. v.

R Fjat evaporatio ad siccitatem igne intensiori. In fundo apparet pulvis rubeus.

Vires.

VIRE S. Purgat a rã u qj n ãrã potenter. Rarò vel nunquam intra corpus sumitur. CORRECTUS tamen lotionem cum ∇ rosacea virus suum amittit. Non sufficit autem una & simplex, sed sapiùs iterata, nempe octies vel novies repetita. Tum ad S B; S j, sine noxa in lue venerea infectis in usum trahi potest.

potest, mistus cum theriacæ ꝑ. Nonnunquam adeo debilitatur
câ. lotionē, ut nihil operetur. Vendi modus.

CAPUT III.

*Precipitatus subruher per se, Azoth
quibusdam dictus.*

R *benè purgati, i. e. aceto loti, & per corium trajecti q. v.*
Ambitiosi, *ajunt*, se adsumere ☿rium ☉, qui tamen est
non ens. Recondatur in phialâ vitreâ, ovalis æmulâ, depres-
sâ, exili canali perforato præditâ. Foraminulum obtaretur ex-
quisitè, vel hermetico sigillo claudatur. Phialâ exactè ad æqui-
librium in arenam vel cineres collocetur, ut ☿ æquali crassitie
fundum tegat. Accenditur ignis primùm lentus, post fortior,
& octo intervallo.

Rupto vase, in vitreo mortario, pistillo teritur in pulverem
subtilissimum, & iterum arenæ examini committitur in phialâ vi-
treâ apertâ, donec remoto alembico vel operculo intus omnia
nigrescant, quod fere dierum iv. aut v. fit spatio.

Rupto vase pulverisatur iterum materia, novæ phialæ con-
creditur, & in arena intentis ignis gradibus calcinatio instituitur,
donec quasi adsurgat in arbutula & virgulta exilia, ☉ instar ex ru-
fo subflavescentia, quæ paulatim iterum subsidunt.

VIREs. Pulvis hujus ☿ alvum, sudorem, sæpè etiam vo-
mitum movet, ad ꝑ. iij. iv. exhibitus, in liquore convenienti.

Vires.

CAPUT IV.

*Precipitatus ruber compositus, seu Radix aurea:
Zehneri, operosè descripta nostra dis-
sertatione chimica quinta.*

R ☿rii vulgaris optimè purgati part. viij.
☉ Ungarici limati part. j. F. Magma.
In phialâ detineatur per duos menses, in lento & conti-
nuo arenæ vel cinerum calore. Sensim massa adsurgit in spe-
ciem fruticeti aurei, & quasi crescere videtur: sensim rursùm ad
Zz 3; fun-

fundum vergit. Exemta pulverisatur, rubicundo colore resplendens, & ad ulum servatur.

Vires.

VIRES. Panaceæ huic olim attribuebantur magnæ à Zehnero, *Physico Mainungensi*. Purgat solum *ἀνω ἔργη νάτω*, si dosis exaltetur, *διαφύγων* excitat, si minuatur.

Dosis.

DOSIS. Infanti ḡ. j. Puero ḡ. ʒ. ʒ. ʒ. ab anno 5. ad 7. ḡ. ij. commendatur. *Ætatibus reliquis sensim augetur dosis.*

CAPUT V.

*Præcipitatus ♂ bezoardicus, seu bezoardicum mineral vulgare simplex, ex ♂ to ♂ ♂
crudo quod paratur.*

Nomen.

Nomen. Bezahar vox Persica, Indica, Arabica, notat lapidem, virtute alexipharmacâ præditum, ab animali quodam desumptum. Virtus eadem cum competat huic medicamento, Bezoardici epitheton ipsi fuit adsignatum. *Crollius basil.* idem medicamentum *sub titulo antimonii dia-phoretici* descripsit.

Modus præparandi anigmaticus Basili.

MODUS PRÆPARANDI ænigmaticè proponitur à *fratre Basilio curru triumphali*, dum oleum glaciale ulterius præparari posse docet, cum adjectione aquæ, factæ *auf der Steinschlange / und nothwendigem Gewürk / nicht die auß Indien gebracht wird / i.e. ex sale nitri & vulgari culinario.* *Crollius* de menstruo solvente adsumit *℞ chrysulcam.* Commodissimus est spiritus \ominus .

Clavio recentiorum.

*℞. butyri ♂ ex ♂ to ♂ ♂ crudo parati q. v.
spiritus \ominus rectificati.*

Instilletur sensim & guttatim, ne quæ sequitur ebullitio & effusio ignea, nimis concitetur, tamdiu, donec cesset omnis æstus. In hac ebullitione figitur butyrum, & volatiles ejus spiritus curantur. Hoc ut efficacius succedat, in arenâ spiritus per alembicum separantur. Exstillans spiritus reafunditur, idque tertia vice repetitur.

Tandem \triangle per sex horas calcinatur in \clubsuit lo, sicque figitur exactè & induratur in cretaceum, interdum etiam subincarnatum pulverem.

COHO.

COHOBATIONE hâc opus haud esse tradit Antonius
Güntherus Billichius observ. chim. lib. 1. c. 14. Quibus facilior ope- *Cohobatione*
 randi viæ curæ cordique, ii, *inquit,* neglecta tædiola destillatione *haud opus ex-*
 liquorem gummosum, spiritu ☉ li combibitum, vitreâ in scutel- *istimat Billi-*
 la super arenâ leniter concoquunt, donec indurescat: induratum, *chius.*
 in ☩ lo ustione per quinque aut sex horas continuata exercendo,
 in pulverem vertunt cretaceum. Non improbat tamen trinam
 cum spiritu ☉ cohobationem.

Certè non parùm confert ad emendationem heroici bujus *Eniæreus,*
 medicamenti.

VIRES vulgaris hujus, ex duorum venenatorum Draco- *Vires.*
 num spumâ, seu ☿ to & ☿ crudo, extillato butyro parati be-
 zoardici mineralis, in vulgus sunt notæ. Diaphoreticæ sunt &
 simul alexipharmacæ, celebris efficacix in febribus ardentibus,
 malignis, pestilentibus. E centro pellunt ad circumferentiam su-
 doresque movent.

DOSIS ḡ. iij. iv. v. vj.

UTENDI MODUS in aq. angelicæ, vel conserva scordii *Dosis.*
 aut modico theriacæ, *Utendi modus.*

CAPUT VI.

Vulgare bezoardicum minerale simplex

ex ☿ to.

 Legantius fit bezoardicum, si adlumatur butyrum ex-
 tillatum ex ☿ & ☿ to delineatum *lib. 3. sect. 1. artic. 4.*
cap. 15. Nitidius hoc est altero.

Rx. butyri hujus q. v. spiritus ☉. q. s.

Guttatim instilla, ebullitione cessante per alembicum extilla
 trina cohobatione. Mox ☉ in crucibulo calcina in pulverem
 cretaceum.

VIRES, DOSIS, UTENDI MODUS eadem.

CAPVT VII.

Vires, Dosis,
utendi modus.

Præcipitatus ☿ tus bezoardicus, seu bezoardicum
minerale compositum cum ☉.

Rx. bu-

R butyri ☿ ex ~~☿~~ & ~~☿~~ par. ℥ij.
spiritus ☉ q. s.

Misce, guttatim instillando, donec cesset ebullitio, & intimæ butyri atomi disgregatæ cremorem lactis repræsentent.

℞. ☉ ophrixi in lavacro balnei sibiati abluti lamellar. in cilindros form. ℥ij.

spir. ☉ proprio sale impragn. q. s.

Misce, guttatim instillando, donec cesset ebullitio, & aurum omne sit solutum. Coniungantur duæ hæ solutiones. Destillentur ex phialâ vitreâ ab iis spiritus, trina cohobatione. Post in ☿ trium horarum spacio fingantur ☉.

Hartmanni
iudicium.

Hartmannus basil. chim. p. 270. ad bezoardicum, adjectionem ☉ nullo modo necessariam & utilem iudicat, experientia edoctus & ratione, cum hoc modò paratum aurum reduci possit in pristinum corpus. Indè concludit: nullò modo agere, aut pulverem ☿ hunc virtuosiores reddere posse, sed tum demum, si auri corpus ita pararetur, ac ab omni corporeitate sejungeretur, & in spiritualement substantiam reduceretur, si que fore maximè utile.

Επιχειρησις.

Verum, licet Solis corpus haud sit radicaliter & irreducibiliter solutum, non tamen idè ex foro practico eliminari meretur. Neque processus, quem ipse subjungit, melioremque appellat, ita se habet, ut centralis spiritualis ibi adsit solutio, licet ☉ per retortam transeat rubicundissimò colore. Reduci omninò potest id, quod alembicum transit. Deindè in agentibus occultatò ~~☿~~ ita se res habet, quod integra potius vires suas exlerant, quam resoluta.

Vires.

VIREs magnæ sunt in quibuscunque cordis infirmitatibus, febribus ardentibus, pestilentibus & malignis. Auxiliatur iis sudorem pellendo.

Dosis.

DOSIS à ḡ. v. ad vj. & ultra.

Modus utendi.

EXHIBETUR in aq. cardui benedicti, aut sirupo acetositate citri.

CAPIT

CAPVT VIII.

Bezoardicum minerale compositum D.

R D *ſina capellata ſpiritu o ſoluta q. v.*
butyri ♂ ii, ſpir. o. vel ∇ ſoluti q. ſ.

Soluta conjungantur, & ad ſiccitatem per alembicum deſtil-
 lentur. Relicta maſſa in ♁ calcinatur aliquot horarum ſpatio.
 Sed nitori hujus medicamenti multum detrahunt 1. SAPOR in-
 gratus ⊕ latus, ineluibilis, naſeam movens & vomitum. 2. CO-
 LOR NIGRICANS, in ſuperficie apparens, licet interiora candi-
 cent, qui emendari nequit. Quamvis multâ quantitate cornu
 cervi vel alcis præparati ſine igne diluatur, & permiſceatur, anti-
 quum ſemper obtinet, & ſuperficiem obſuſcat. Præfertur ergò
 meritò illi magiſterium Dæ, ſect. 2. cap. 30. hujus libri propoſi-
 tum, ſi ritè à corroſivis ſalibus ſit liberatum.

VIREs obtinet cephalicas, ad ꝑ. iij. iv. in conveniente ve- Vires.
 hiculo exhibitum.

CAPVT IX.

Bezoardicum minerale compositum ♂ tiale.

R *♁ ♂ ♂ ti.* *Parti æquales partes.*
 Deſtilla ex retortâ butyrum. Purum hoc eſt & nitidum.
 Non adeò urge ignem, ne ♂ rius ſequatur. Solve. Præci-
 pita, ſige ſpiritu o. Trinâ cohobatione eundem per alembicum
 exſtilla. Reſiduum in cretaceo-rubefcentem calcem ⊕, in cru-
 cibulo mundo redige.

VIREs. Nobilior eſt bezoardicus hic pulvis primo vul- Vires.
 gari, in hypocondriacis, ſingularumque primæ coctioni deſti-
 natarum viſcerum affectibus. Commodè etiam adhibetur ad
 bezoardicum D conſiciendum, adeò ut omne ferat punctum.
 Aperit, attenuat, incidit, vitioſos humores per *ſ/a. Φόρνου*
 diſcutit.

DOSIS ꝑ. iij. iv. v. in competente ſpecifico vehiculo, aquâ Doſis.
 anti hypocondriacâ ſimplici, compoſitâ, vel vinò.

A a a

CAPVT

CAPUT X.

Bezoardicum minerale & tum Iorviale.

R Destilla per \oslash butyrum seu gummosum liquorem. Irriga
℥ anglici \mathcal{R} ti aa ℥℥.
spiritu \odot q. s.

Ebullitione cessante extillatio instituitur per alembicum, trinâ
 cohobatione. Residuum tandem in \star calcinatur in album pul-
 verem.

Vires.

VIRES. Uteri in affectibus imprimis prodest, *℥z. Phosphor*
 noxios in utero serosos excutiendo humores, cumque confor-
 tando.

Dosis.

DOSIS \mathcal{G} . v. vj.

Utendi modus.

PROPINATUR in aquâ, vel sirupo artemisiz.

CAPUT XI.

*Composita bezoardica mineralia ex electris mi-
 noribus & majoribus, cum ℥. in
 butyrum destillatis.*

R butyri electri alicujus, cum \mathcal{R} to extillati q. v.
spiritus \odot q. s.

Conjungantur sensim & pedetentim. Ebullitione cessante,
 extillatus per alembicum spiritus, cohobetur ter ad minimum, &
 figatur \triangle in Hassiaco in pulverem album.

Sudoriferum
magnum.

Memoratu dignum est sudoriferum magnum *Petri Fabri
 sapientie universalis libro 3. cap. 4.* propositum, & ex electo \mathcal{Z}
 & \mathcal{Z} concinnatum.

Rx. ℥ anglici, \mathcal{Z} vivi aa ℥℥.

Liquefcat \mathcal{Z} in tigillo, Eo ablato ab igne sensim misce \mathcal{Z} , ut fiat
 instar malagmatis.

Rx. malagma hoc tritum, \mathcal{R} ti ℥℥.

Misce in mortario per minima. Destillatio fiat ex \oslash in excipu-
 lum vitreum, aquâ fontanâ repletum.

Omne quod in recipiente, reaffunditur \odot , aliquotâ coho-
 batione, &c.

VIRES

VIRES majorum suorum æmulantur efficaciam. POTERIANUM sudoriferum nimis est ambagiosum, ad cujus scopum minori perveniri potest compendio.

Vires.

EXHIBENTUR priora ḡ. iij. iv. v. pondere, pro ratione ætatis in conveniente vehiculo.

Dosis, & utendi modus.

CAPUT XII.

Præcipitatus bezoardicus compositus ☉. ☿. ☽. ius,
verum Lazari Riverii febrifugum
quartanarium.

R

☉ ḡß. Solve in \mathcal{R} .

vitri ☿. ḡß. Solve in \mathcal{V} .

☽rii vivi ḡiij. Solve in \mathcal{V} .

Solutiones conjungantur, & duodecies per alembicum exstillentur iterata cohobatione. Pulverii in fundo relicto adfunde

spiritum vini rectificatum,

abstrahæ sexies à pulvere. Ut intimiùs figatur, calcinetur ad ignitionem ferè, in \mathcal{H} Hassiaco, igne rotæ, vel sub tegulâ fornicatâ.

Videtur hæc descriptio optimè competere ænigmati *συνοχιασ μύσως* adumbratim proposito, in *apendice centurie tertie observationum*. Processus hic non est novæ, sed antiquæ inventionis.

VIRES an promississent, experientia docebit.

Vires.

UTENDI MODUS. Non fuit exhibitus à Riverio per se, sed cum scammonio mistus hæc proportione, & ultrâ, pro ratione ætatis:

Utendi modus.

℞. scammonii ḡ. xij.

febrifugi ḡ. vj.

CAPUT XIII.

Præcipitatus ☿. tus emeticus, *Pulvis Algarothi,*
seu ☽rius *vite communiter dictus.*

R

bulvri ☿ exregulo & \mathcal{R} to exstill. q. v.

\mathcal{V} font. calid. q. l.

Misce. Statim ad fundum præcipitabitur pulvis albus.

Aaa 2

liquor

liquorque omnis lactescit. Per ☿ duas subsideat pulvis, aqua effundatur inclinato vase sensim, calcanthoso succo ebria, acidula, SPIRITUS ☉-LI PHILOSOPHICUS dicta, quia post levem evaporationem illi ambiguam facit palmam. Novâ aquâ fontanâ adfusâ, edulcatio continuatur. Tandem in chartacô filtrô lactescens pulvis colligitur, & lentè exsiccatur.

Natura est
☉ lis.

Pulvis hic est ☉ialis prosapia, non ☿ialis. Est regulus ☉ii, in liquamen redactus. 1. nunquam excitat salivam, sed vomitum solùm. 2. non potest reduci in ☿rium currentem. 3. in crucibulo calcinatus abit in vitrum, non in fumum mercurialem. 4. Idem medicamentum parari potest sine additione ☿ti. Pluribus hæc explanata sunt *dissertatione chemicâ quintâ cap. 24.*

Virus.

VIREs magni nominis sunt, famâ diuturni temporis confirmatæ. Vitalis potestas tanti æstimata, ut MERCURIUS VITÆ fuerit indigitatus. Justô regimine & consilio si adhibeatur per vomitum, removendo vitiosos humores vitæ hostes, mensuram nominis implet, & vitam prolongare potest. Securus est medicamentum ritè adhibitum, etiam sine ulteriori correctione. Officium facit in morbis, & febribus chronicis tertianis & quartanis, ut pluribus exemplis illustrat *catalogus testium veritatis, in lucem editus à Johanne Henrico Freitagio, Medico Halberstadiensi: in doloribus capitis, autore Petro Fabro sap. univ. lib. 3. cap. 1.*

Salutarem medicinam fœtui pellendo in difficultate partûs nonnulli vocant. Nec desunt exempla. Successus speratus sequitur, si fœtus rectum habeat situm in caput ad exitum primum, nec robustus sit satis & claustra perrumpere sufficiens, mater etiam deficiat in officio & expellendi conatu.

Obiectio

Nonnulli maligna quædam observantes symptomata MOR-TIS MERCURIUM appellant, & VITÆ ÆTERNÆ, obfunestum post ejus usum exitum, nonnunquam observatum. CRIMINATIONI vel potius malæ ominationi huic favere videtur *Fabritius Hildanus centur. 6. observ. 22.* de infautis successibus ☿rii dulcis & vitæ historias quasdam in medium adducens. Abusus sunt hæc consecraria effecta, non verò considerati usus.

Advertitur.

*Crede mihi, vanos res habet ista metus,
Terror in his ipso major solet esse periclo,
qua timuisse libet, me timuisse pudet.*

DO-

Cap. XIV. Rosa vitæ. Cap. XV. ☿ vitæ sine ☿. 375

Dosis.

DOSIS ad ḡ. iv. v. vj. vij. ascendit. Major in infuso, minor in substantiâ.

UTENDI MODUS. Re. ☿ vitæ ḡ. vj.

Utendi modus.

adsumatur in bolô, parato ex conservâ rosarum fabæ magnitudine, & cochlearia aliquot cerevisiæ coctæ cum pane superasumantur.

Re. ☿ vitæ ḡ. vj. ▽ cichor vel vini cochil. j.

Misceantur probè in vitro pyriformi, & adsumatur lacteus liquor matutinâ horâ septimâ, in haustu cerevisiæ calidæ, vel cremoris hordei, aut juris pisorum. *in vino.*

Re. mass. extract. panchymagog. ℞. ☿ vitæ ḡ. viij.

in pilulis.

Misce, dejectorium est medicamentum egregium.

CAPUT XIV.

Præcipitatus ☿tus emeticus, Rosa vitæ mineralis dictus.

R ☿ vitæ communiter dicti ℞. iij. *includitur. santal. spir. vini saturate parati q. s.*

Misce. Exhalet liquor. In fundo relictus pulvis exsiccat, correctus exhiberi potest, eodém scopô, eadém dosi & modô utendi.

CAPUT XV.

Præcipitatus ☿tus emeticus, seu ☿rius vitæ sine mercurio compendiosus.

T Res præcipitatum ☿iatum emeticum, seu ☿rium vitæ sine *Tres modi.* ☿rio concinnandi modi propositi sunt *dissertatione chimica 5. de ☿ cap. 20.* parati ex butyro ☿ii, cum salibus, eorumque spiritibus.

Compendiosior est, qui sequitur:

Quartus compendiosior.

Re. ☿ crudi pulverisati q. v.

spiritus o. ad eminentiam aliquot digitorum.

Ebullitione peractâ stet in digestionem lenis caloris. Quod solutum, album quod est, separandum à fecibus nigris, & aquâ

Aaa 3

fon-

Mentionem
epes facit dis-
quisitio Helia-
na,

fontanâ præcipitandum, & à spiritibus nitri liberandum.

Est processus & inflammabilis ꝑ ii, quem proponit *disquisitio Heliana*, cō fine, ut ostendat, ꝑ ium in & inflammabile reduci posse. Locō spiritus ꝑ simplicis autem, adsumit ꝑ tem communem, cui ponderatæ immittit ꝑ toli. *Alii* adsumunt ꝑ tem unius diei spatio destillatam ex ꝑ lo & ꝑ. Constat hęc aqua maximâ ex parte ex nitro. Vitrioli enim aciditas tam brevitē temporis curriculo non exhauritur.

Vires.
Dosis &
utendi modus.

VIRES. Purgat per superiora, & inferiora.
EXHIBENTUR ꝑ. j. ij. iij. in cochleari iusculi alicujus, ho-
ris matutinis.

LIBRI V.

SECTIO VII.

Septimam continet classem.

effectorum solidorum, nempe calces,
atque lapides quosdam.

CAPUT I.

Terra sancta Rulandina.

ꝑ Ungarici eleganter striati ꝑ ij.
Super laminam ferream, vel tegulam prunis imposi-
tam, radiculâ ferreâ, continuè agitando moveatur,
donec in calcem redigatur. Si ignis regimine non
latis cautè administrato coëat in grumos, ab igne removendum,
denudè terendum, calcinandum, donec in calcem gryseam non
ampliùs fumigantem abeat.

Vires.

VIRES. Leniter alvum subducit in infuso exhibitum.

Dosis.

℞. terra sancta ꝑj. vini ꝑ℥.
Stent per noctem. DOSIS ꝑj. ij. pro ratione ætatis.

CAPUT

CAPUT II.

De antimonio diaphoretico.

§ Ungarici ℥ij.

○ ℥ij.

Pulverisentur seorsim, cribrentur, per minima in mortario misceantur, post in ✚ ignitum injiciantur, vel thecis chartaceis inclusa, vel cochleari excepta. Detonatione primâ peractâ, continuetur injectio. Cùm ultima sedata, calcinatio continuetur, opertô crucibalo per horam unam vel alteram, ut calx meliùs figatur. Tum frige factum crucibulum, effractum & malleo conquassatum, à carbonibus benè liberatum, injicitur in ollam novam vitreatam, aquâ mundâ calidâ plenam. Calx à crucibuli frustis sensim liberetur, quæ cùm subleiderit, effunditur. Nova aqua adfunditur, quamdiu falsedo percipitur. Tandem per filtrum chartaceum, subjecto linteo, & infundibulo aqua trajicitur. Pulvis exsiccatus adservatur, vel iterum per horam calcinari in ✚, vel ab eò spiritus vini accensus deflagrare potest.

▽ post primam edulcationem nitro grava, ad medietatem evaporata, præbet egregiam *Aqua anodyna.* AQUAM ANODYNAM. Eadem justâ evaporatione prægressâ, in cella subterranea locata concrevit in crystallos, qui NITRUM ANODYNUM vocantur, A Schrödero LAPIS PRUNELLÆ ANTIMONIALIS indigitatur. ○ anodynum.

VIREs. § DIAPHORETICUM refistit corruptioni, mundificat sanguinem, referat obstructions in variis morbis. SUDOREM pellit imprimis, serumque & lympham superfluum discutit. *Vires.*

DOSIS à ḡ. vj. ad xij.

UTENDI MODUS, in cochleari vini generosi.

○ anodynum plurimis atomis primi entis metallorum imprægnatum sanguinem refrigerat, potui injectum, in internis faucium inflammationibus, & angina; pleuræ æstuantis medetur, pellit urinam, serofos per sudorem ichores discutit, simulque leniter alvum laxat, quò sine purgantibus etiam admisceri solet. *Dosis. Utendi modus. ○ anodynæ doses.*

DOSIS

Dosis.

DOSIS in substantiâ ad ḡ. vj. Urgentibus doloribus interiùs adsumitur: exteriùs etiam epithematibus miscetur.

CAPUT III.

Antihecticum medicamentum Poterii ex

 ḡ. ♂. ♀. ♀. paratum.

R electrum minus, paratum ex regulo ḡ & ♂, simulque ♀. aequali proportione,

Pulverisetur minutim. Adde & misce exquisitè,

⊙ pulverisati triplum.

In crucibulo calcinentur cum leni detonatione, & igniantur, sicque stent per aliquot horas. Refrigerata abluantur aquâ dulci, & iteratâ affusione liberentur à ⊙ salsedine. Pulvis in filtro chartaceo residuus fervetur.

Vires.

VIRES. Antimoniale & Joviale hoc medicamentum cognominis sui mensuram implet, & in calore habitum acquirente, phtisicâque extenuatione singulare habetur arcanum. Aliis etiam pulmonum, hepatis & uteri affectibus medetur.

Dosis.

DOSIS à ḡ. vj. ad vij.

Utendi modus.

MODUS UTENDI per se, vel cum aliis pectoralibus, in jusculo, horis matutinis.

CAPUT IV.

Calx cochlearum antifebrilis Crolliana basilica chim.

R cochlearum longas testas, quæ propè piscinas & lacus reperiuntur q. v.

✦ è vinò parati q. l.

Stent per noctem, tunc extrahit mucorem. Hunc diligenter abraide cum scopis ferreis aurifabrorum. Post testas, secundum leges artis, calcina ad albedinem, & pulverisa.

*Vires.**Dosis.*

VIRES. Febres fugat. Rarò bis vel tertid adsumitur, quia primus haustus plerumque per sudorem sanat. DOSIS ḡj. ij.

Emunctio

Commendatio hæc est superlativa, non stans promissis.

EXHI.

EXHIBETUR, instante paroxysmo, in haustu cerevisiæ calidæ permistæ cum tantillo butyri.

CAPUT V.

Antifebrile Minsichti ex cochleis iisdem, sine calcinatione.

R *cochlearum oblongas testas q. v. aceti destillati q. l.*
Stent in infusione per noctem, ad extrahendum mucorem abradendum. Post pulverisa, & ∇ cardui benedicti in marmore præpara.

VIREs nobiliores, quam volatilis earum cineris, per calcinationem aliàs facti. Hic nullius est pretii, nec operationis in usu medico. Vires.

DOSIS \mathcal{E} l. in aqua cardui benedicti.

Dosis.

CAPUT VI.

ΕΥΧΕΙΝΟΥΣ ΑΛΙΑ.

R *testas cochlearum oblongarum piscinarum majorum n. C.*
Coque lebate cupreo exceptas in lixivio saponiariorum, vel vulgari acerrimo, & calce viva exaltato, per diem unum aut alterum, novum lixivium in locum exhalantis substituendo. Aqua dulci fontana diligenter abluantur. Tum tribus aut quatuor ministris curæ sit, cultellis externam crustam nigricantem, quæ faciliè abscedit, coctione emollitam, abradere. Testæ mundatæ in mortario contundantur, post in marmore adjecta aqua cardui benedicti terantur, & levigentur. Sic in majori copia, minori labore & sumtu paratur medicamentum.

VIREs antifebriles commendantur. Hæ adjectis lapidibus gammarorum nostrorum fluyatiliū nobilitantur. Modus actionis est pomum Eridos. Nonnulli sale volatili per *σζφόνσιν*, alii fixo per præcipationem operari censent. Hanc calcinatæ, illam coctæ magis exercent. Vires.

DOSIS \mathcal{E} j. EXHIBETUR in aqua specifica.

Dosis, & utendi modus.

Bbb

CAPUT

CAPUT VII.

Silicium fluviatiliū alborum calcinatio.

Andescant in igne aperto, & in aquâ, in quâ sal * dissolutum, restinguantur. Et hic candefactionis & refectionis actus aliquoties repetatur.

Vjii.

USUS eorum varius, ad dentes mundandos, clysum tertium \mathfrak{J} ii parandum, & alcahestum lapidum concinandum.

CAPVT VIII.

Calcinatio cornu cervi in igne aperto.

Vlgaris hæc est notitiæ seculorum commendata consensu. Reverberii flammâ cornu primum nigrescit, mox albescit, aliso corpore duro tinnit, salibus volatilibus, oleo, & spiritibus, in auras evanescentibus, nuda remanet ∇ damnata, solis exsiccandi viribus prædita.

Vires.
Obiectio.

Ajunt, sal fixum in calcinato cornu residuum adhuc nobiles exercere operationes.

34.

Sed sciatur, animalium partes, solo sale abundare volatili, fixo nullo. Ossa animalium combusta, inquit *Helmont. lib. de lithiasi cap. 3. t. 29.* nullum sibi sal fixum retinent, sed tantum terram inspidam residuam. Notabilis ergo stupiditatis est ebur, & cornu cervinum calcinari in morborum præsidia, quia mercari jubent pulverem viribus orbatum: adeoque & crumenæ & spei ægrotorum imponunt, occasionem benè agendi prætereunt, ac se ipsos ridiculos faciunt.

CAPVT IX.

Lapis corrosivus.

Rixivis, è quo sapo conficitur \mathfrak{Hj} .
Id sartagine exceptum coquitur in lapidem, qui tesserarum in formam scinditur, cum refluxerit, ac vitro benè obturato servatur, alias liquefcit.

VIREs

VIRES. Cauterium est insigne, & unius aut duarum horarum spacio escharam excitat, sine ullo doloris sensu. Non necessaria est additio opii, sem. hyoscyami, &c.

Vires.

DOSIS & UTENDI MODUS. Excipitur foramine aliqujus emplastri tenaciter adhaerentis, vel canaliculo ligneo ex buxo parato, & cuti applicatur, cum fonticulos in brachiis vel cruribus excitare animus est. Ut butyrum ζ ii escharam coloris albicantis, ita hic nigricantem exhibet.

Dosis & utendi modus.

CAPUT X.

Lapis salutis medicamentosus.

Proponit ejus descriptionem *Crollius basiliâ chemicâ*, sed dispendiosam. Salium absinthii, artemisiæ, cichorii, perficariæ, plantaginis, myrrhæ, thuris aa, ζ ß. additio superflua.

Plures alias delineationes collegit *Schröderus pharmacop. med. chim. lib. cap. 65.*

℞. $\text{O} \text{li} \text{ßj.}$ $\text{O} \text{ßß.}$ $\text{O} \text{ß} \frac{1}{2}$. *foliis vitri* ζ ij.
cerussa ζ j. *boli armenii* ζ v.

Pulveriscentur singula seorsim, & affuso aceto vini coquantur ad lapideam duritiem.

VIRES quædam à *Crollio* adsignatæ huic lapidi competunt. Ulceribus linteolo madido extensis, mundificatio, & consolidatio actutum sequitur. Scabiem sanat.

Vires.

DOSIS & UTENDI MODUS. Dissolvitur in aquâ fontanâ. Filtratus per chartam liquor adhibetur.

Dosis, & utendi modus.

CAPUT XI.

Cineres vegetabiles.

MN effectorum chemicorum numero locum habent etiam cineres. Educuntur & hi per novam generationem, plantæ formâ abolitâ. Constant terrâ damnatâ, virtutes tamen plantarum retinent. Simples quidam sunt, quidam ex plurimis speciebus concipiuntur, paranturque

Bbb 2

turque

turque exinde lixivia, magni in medicina usus, de quibus videatur *Minsicht. armam. sect. 27.*

Nomen.

Vulgatæ notitiæ cinis est, ☿, Asche communiter dicitur.

Parandi mo-
dus.

Nomen habet ab ollis, in quibus nonnullis in locis excoquitur. De *Weed-Aschen & ☿-Aschen Helmontius libro, blas humanum, inscripto t. 39.* obscure loquitur. Nostro scitu ☿-Asche paratur ex cineribus clavellatis, gesseter Asche lignorum pini, abietis, quercus &c. concinnato lixivio. Idem filtratum coquitur ☿ trium spatio ad siccitatem in lebetibus cupreis amplis. Sic cinis albus, cærulescens nonnullis in particulis remanet. Cinis propriè non est, sed potiùs excinis; non est totus ☿, sed salinis atomis plurimis permixtus, acris adurentis saporis, linguæ admotus, imò salibus maximè adfinis. More aliorum salium cineritorum vulgariùm, solvitur in frigido humido.

Usus.

Utuntur eo infectores seu tinctores lanarum, & pannorum, ad colorum exaltationem. Medicis usibus etiam aptum est inde paratum lixivium, ad tincturas quasdam exaltandas.

LIBRI V.

SECTIO VIII

octavam continet classem

effectorum solidorum, nempe coagulata & fixa.

CAPUT I.

De ☿ per ⊕ ☿ ⊕ fixato seu coagulato.

Differentia
fixationis, &
coagulationis.

Fixatio & coagulatio differunt quidem, sæpè tamen promiscuè usurpantur. FIXATIO objectum habet volatile, quod ob atomorum subtilitatem in igne non durat, sed quamprimum caloris vim experitur, in altum elevatur. COAGULATIO objectum habet rarum, in qua atomi dispersæ cum colliguntur, *συνήχυνται* coagulati dicuntur,

Ad

Ad fixationem propius accedunt sequentes operationes, quàm coagulationes.

Job. Baptista Porta magia naturalis lib. 5. cap. 5. coagulationum
 quarundam ☿ curii proponit exempla, & primo loco argenti vivi, cum ✱ . ⊕ . ⊕ . & aquâ fabrorum, in casside ferreâ cocti. Recentiores non omnia ejus retinent ingredientia, sed mutant quædam, eundem tamen attingunt scopum.

Sequentes operationes propius accedunt ad fixationem.

Fixatio Mercurii.

Re. ⊕ pulveris. Salis communis exsic. aa. ℥vj .

☿ curii vivi currentis ℥iiij .

In cacabo seu patellâ ferreâ amplâ, aquâ simplici, vel officinæ fabri ferrarii, in quâ ferrum sæpiùs extinctum, repletâ solvatur primò sal, post ærugo seu æris viride. Coque, Marte terfo & polito, benigno suo adpectu operationum inspiciente, id est, stilo ferreo materia agitetur continuè. Cum incipit ebullire, cave, ne regurgitet, & injice,

☿ curium vivum.

Perge coquendo, donec ☿ curius non ampliùs currat, sed spathæ & fundo, malagmatis incrassati instar & inspissati adhærescat, imò quasi indurescat. Hoc fit ferè dimidiæ horæ spatio. Tum aquam rubram per inclinationem separa (si ulterius coquas, aqua & ☿ curius nigrescunt) & ☿ coagulatum exemptum, frigida semel atque iterum perfusum & lotum, cum linteo in globum compressum concute, conquassa, ut si quid vivi currentis adhuc sit intermixtum, separetur. Aëri expositus indurescit, eoque magis, quo diutiùs in frigido loco adservatur. Miraberis, Mercurium austero & immaturo Veneris spiritu coagulari, fusibilemque reddi.

MINORI SUMTUUM IMPENDIO fixatio & coagulatio impetratur, hoc modo,

Re. ⊕ Ungarici ℔ij .

▽ fontan. q. s.

Compendiosa operationis.

In frixorio ferreo, vel patella ferrea ampla ebulliant super igne, donec solvatur ⊕ lum, Adde

☿ vivi $\text{℔} \frac{1}{4}$.

Repetatur ebullitio, & intrâ horæ dimidiæ spacium coagulabitur ☿ . qui defuso & separato liquore, in fundo liquefacti instar remanet argenti.

CAPUT II.

Coloratio Mercurii fixati.

Processus.

R

☿rii hujus coagulati.

rad. curcumæ flavae,
rutia Alexandrina aa. part. æq.

Pulverisentur omnia seorsim, & fiat S. S. S. in vase cæmentatorio, vel crucibulo. Imponatur operculum & oblutetur. Post obvalletur ☉ gradatim adaucto per horæ spacium, folle instando. Tum crucibulum exemptum spontè refrigescat. Aperto eodem vel rupto, in fundo invenitur massa, aurei coloris æmula.

Vires.

VIRES hujus coagulati, & quod mirum, ope vegetabilis alicujus colorati ☿curii, magni æstimantur, à multis ad mundificationem sanguinis, acrium & mordacium de fluxionum ad articulos refrenationem, si exteriùs apponatur, estque periaptum gratum illis imprimis, qui usum medicamentorum internorum averfantur. Amuletum Crollianâ ἐν χειρὶ σκ, signo scorpionis & serpentis in orbem convoluti insigni notatum, à collo suspensum præservat à peste. Annulli pollicis pedum & manuum appliciti præservant à podagricis & chiragricis invasionibus & paroxysmis.

Censura Hofmanniana.

Meminit horum annulorum ex Mercurio fixo, & curcumæ radice, ad ☉ colorem sophisticato, quos Paracelsici magnatibus obtudunt ceu amuleta contra epilepsiam, *Caspar Hofmannus Electoralis Brandenburgicus medicus & Professor Francofurti ad Viadrum, oratione de barbarie imminente, eosque vilipendit.*

CAPUT III.

Coagulatus ☿ super ☿ fumo.

☿ vivum.

R

Reconde in tellâ ovi, unâ extremitate foraminato exiguo pertusâ. Hoc obturandum luto. In patellâ superfunde plumbum liquefactum. Coagulabitur statim. Refrigerato plumbo eximatur coagulatus ☿. Vel

R. ☿.

Re. **B** in crucibulo fusi q. v.

Cum ad pristinam consistenciam ab igne remotus tendit, & adhuc fumat, scoriis superficiei innatantibus, paucis illis quidem, remotis, impone linteolum, impressâ prius lapillo foveâ. Post superimmitte

*Q*urrentis ℥ij.

Operiatur crucibulum, Sic fumus **B** calcinat *Q*, & fugacitate amissâ stat hic immotus, plumbo funilis.

VIREs habet hermaphroditicas, ambigens inter plumbi *Vires* & mercurii naturam. Annuli ex eo parati pollicibus pedum admoti præservare ab admiratoribus rerum novarum à podagricis censentur paroxysmis.

CAPVT IV.

Coagulatio salium mineralium.

Obili *εργασίης* minerales aquæ, Schwvalbachenses, & Carolinæ thermæ, evaporatione instituta, coagulantur in cretaceam calcem, quæ aperiendi, incidendi, imò etiam alvum laxandi vim habet.

LIBRI V.
SECTIO IX

nonam continet classem effectorum solidorum, nempè sulfura mineralia & metallica.

CAPVT I.

De iis in genere, & in specie de 4.

Sulfuris vox (ita enim nunc placet scribere, cum *πολυσημία* vox sit merè Latina) est metallorum *πάλωσις*, plu- *nominis.*
res notans essentias, I. Pari ambulat passu cum o- 1.
leo, ardet enim utrumque. II. Notat sulfur vivum 2.

α 774

ἀπυρον, virgineum, , glebosum, nativum, & πηροποιέον ignem experium, factitium, utrumque inflammabile. III. Sulfura, inquit Schröderus pharmacop. medic. chim. sunt extracta crassiora, tinctorum liquidiora.

Paracelsus de naturalibus rebus cap. 7. trium sulfurum facit mentionem. 1. embryonati, de auro, de argento, de marmore, de saphiro, &c. de marte, vitriolo, jaspide. vegetabilibus. 2. Mineralis, quod ex minera conficitur. 3. Metallici, quod ex totis preparatur metallis. De virtutibus singulorum agit t. 6. 7. 8. Doctrinam hanc de & commendat coronide hac: Der vom sulfure nichts weiß / der kan gar nichts / sol auch nichts / weder in der Arzney noch philosophey reden / noch vñ keinen secreten der Natur.

Helmontiana & mineralium encomia.

Helmontius doctrinæ Paracelsicæ insistens vestigiis, sulfur mineralium & metallorum magni facit, de eo agit libro de lithiasi cap. 8. ipsumque legitime correctum & perfectum maximam morborum partem sanare docet. Modum tamen parandi reticet. Mineralium remedia, imprimis sulfura, quia longius distant ab humana natura, quam tota vegetabilium cohors, atque interea insignes dotes à natura obtinent, inquit libro, in verbis, herbis, & lapidibus est magna virtus, ita quoque plenissime & pertinaciter resistunt, ne à digestiva in alimentorum republicam deflectant, atque ideo servant geniales sui potestates liberas atque intactas. Hortor itaque tyrones, ut addiscant sulphura spoliare vi peregrina ac virulenta, sub cujus nimirum custodia abditur ignis vitalis, Archeum in scopos desideratos placidissime deducens. Sunt nimirum & fra, quibus correctis ac perfectis tota morborum cohors auscultat, utpote quorum pluralitas in unitatem Archei, tanquam in pugnantem pugnum contrahitur. Hoc pacto in ipsa animæ sede combinatoque dumviratu, amentix, apoplexiæ annullantur, stupente nimirum ipsa natura.

Polemannus non minus honorifice de iis sentit. Vegetabilium &.

Polemannus, novum lumen medicum de magno arcano sulfuris philosophorum inscripto libro, interpres Helmontii, de iisdem euriolè agit.

VEGETABILIA &, ex lignis quæ, autore Paracelfo, eliciuntur, nulla alia sunt nota, quam quæ olei nomine indigentur.

In

In METALLORUM classe ☉lis ♀ri debetur principatus, Metallorum modò in rerum naturâ id unquam sit visum. *Cornelius Martini & primo p̄fat. in libros de mineralibus & metallis Agricola*, sulfur depre- ☉♀. hendit in omnibus metallis, excepto auro, combustibile, quod flammam concipit, & odorem ♀ vulgaris exhalat.

Fulminantis auri argumento qui id adserere student, ne nubem amplectantur pro Junone, caveant.

MARTIS inflammabile ♀ exemplo fulminantis ♂, non-*Martis ♀* nulli confirmant φλογισδν, sed cum ad rem ventum fuerit, *inflammabile* hærent.

♀ ris ♀ris extrahendi modum proponunt *Helmontius & Polemannus locis citatis*, illique salutare vires attribuunt ad vitam ♂ris ♀. longam & ceteram aliquot morborum fugandam, supra omnem metallicæ perfectionis dignitatem.

CAPVT II.

♀ mineralium metallis affinium, &

1. ♀ aurati ♂.

EXcellit in eorum, qui hætenus humanâ industria in publicam venêre notitiam, numero ♀ ♂ ii, ignem experti.

APPELLATIO SULFURIS AURATI DIAPHORETICI nota est. Est triga nominum, suas quæ habent rationes. *Appellatio. Nomina tria: ♀.*

Et ♀ quidem appellatur, quia est φλογισδν, & sulfuream carbonibus injectum exhalat flammam, odoremque spirat.

Nomen sulphuris AURATI non primæ præcipitationis *auratum*, soboli, sed ultimæ tantùm competit, quæ tamen à colore auri, & ipsa, ad amissim loquendo, non parùm secedit. DIAPHORETICA *diaphoretici*, vis tertium ipsi vindicat titulum.

Angelus Sala anatom antimonii part. 2. cap. 1. contradicit ad- De nomine ferens, nomen hoc SULFURIS ipsi nunquam competere ♀ *dubitant* posse, quia in liquefactione antimonii, quæ fit cum sale petræ, *Sala*, omne sulphur, aut saltem maxima ipsius pars, absumitur igni: cui accedit, quod si dictum pulverem vehementi alicui igni immittamus, rursus liquefcet, resumaturque iterùm formam quod-

Ccc

dam-

dammodo similem pristinae, cum adhuc crudum esset antimonium, hoc solo tamen excepto, quod careat regulo.

Sennertus.

Sennertus lib. de consensu & dissensu cap. 19. paginâ 413. Sulfur illud auratum non esse sulfur, sed calcem subtiliorem antimonii, quæ etiam in ζ facile reducitur, docet.

Enlucens

Verum experientia nomen hoc in libertatem vindicat. Auratum primæ præcipitationis, non tam aurei, quam tinctini coloris, non solum fumum sulfureum emittit, verum etiam si sponte sua, absque igne fuerit exsiccatum, ardet. Ultimæ etiam præcipitationis quæ auri flavescens colore ferens, quod cum paucum sit, sponte exsiccari permittitur, carboni ignito impositum, non solum fumat, sed & flammam sulfuream odore & colore representantem de se emittit.

*Diaphoretici
etiam nomen
sugillat Sala,
Επιλευσις.*

DIAPHORETICAM appellationem etiam ipsi competere negat *Sala*, eò quod per alvum purget. Hoc licet negari nequeat, verum tamen est, ultimum sulfur *Επιλευσις* excitare, justè exhibitum dosi, quamvis in majori etiam alvum sollicitet.

PARATUR hoc modo.

*Parandi mo-
dus.*

℞. hepatis ζ . cum ζ ω . φ . parati à regulo separati.
Vel de novo

℞. ζ ω φ aa. ℞j.

Pulverisata in crucibulo fluant ad ignem. Post effundantur in ollam aquâ calida plenam. Filtra lixivium paratum per chartam emporeticam duplicem. In colatum lixivium infunde \clubsuit . In momento præcipitabitur quæ croceum, tinctini coloris æmulum, quod reponendum, donec confederit. Tunc per chartam bibulam, supposito linteo filtrandum, & remanebit quæ obscuri coloris, limosum, ignobile.

*℞. hujus percolata aqua acida prioris q.v.
vel quantum percolatum.*

Insperge iterum \clubsuit . Cadet mox ad fundum sulfur novum, elegantius multò quam prius. Postquam percolatio facta, & quæ in maniscæ chartaceâ collectum,

℞. eandem aquam percolatam.

Iterum insperge \clubsuit . Sic novum sulfur multo priori elegantius secernetur. Idque tamdiu continuetur, donec nullum amplius

plius

plius & appareat, aceto infuso. Colligitur & aureum, & ad usum servatur.

Hunc processum fugillat *Libavius apocalyps. hermetica parte* *Libavius fugillat proces-*

I. cap. 13. & descriptionem, valdè obscuram judicat. Iple autem *sum,*

Re. regali per ferri squamas, Θ, Θ̄ & parati decussas scorias, seu spumam.

Contritam hanc & levigatam super marmore lavat, ut falsedo secedat. Deinde lixivio forti perfundit, & macerat, donec in eo argentum coloretur. Tunc laciniis lixivium abstrahit, in patinam seu scutellam vitream. Immittit acetum acre. Stillatitium malunt aliqui, alii ipsius Θ. Descendit rubedo, quæ depleto lixivio colligitur, & pluviali stillatitiâ sæpè abluitur.

Censura hæc superflua est. Non necessum est falsedinem *Επιχειρισ.* abluere, aut per lacinias abstrahere. Colatio per chartam idem præstat. Sufficit ad præcipitationem ✥ vini, quò generosius, eò commodius.

VIRES. & aurati sunt diaphoreticæ.

Vires & Dosis.

DOSIS ḡ. iij. iiij. in aqua zedoariæ. Si ulterius adscendatur, alvum simul stimulat.

CAPVT III.

Secundus processus, & altera *Επιχειρισ & auratum*

Θ̄ ii in majori copia impetrandi.

R *primi lixivii diligenter, bis vel ter percolati q. v.*

✥ si vini tantundem vel amplius.

& ḡ ḡ ḡ simul & semel misceantur, & mox apparebit croceum elegans, filtrato liquore, quod in chartâ remanet, edulcandum & exsiccandum. Percolatum iterum præcipitandum.

CAPUT IV.

Tertius & aurati Θ̄ processus, in majori copia præbens &.

R *Θ̄ ḡ āā. ḡḡḡ.*
Contusa misceantur & in crucibulo tegulæ frusto cooperto, benèque illâ parte perlutato, duas horas aperto igne

Ccc 2

igne

390 *Lib. V. Sect. IX. Cap. V. Quartus. Cap. VI. Quintus modus.*
 igne calcinentur, calcinatis adhuc calidis affunditur fontana, & per
 chartam filtratur. Filtrato lixivio adfunde ✕, quod præcipitabit
 & crocei coloris. & per filtrum chartaceum separatur, edulcatur,
 & exsiccatur.

*Vires, Dosis,
 utendi modus.*

VIRTUTES, DOSIS, UTENDI MODUS eadem.

CAPUT V.

*Quartus & aurati inflammabilis pro-
 cessus Polemanni.*

R Calcinetur in ^{calois viva} ✕ [⊖] fortissimo, exindeque paretur lixivi-
 um. Affunde

[⊖] *minutissime pulverisato.*

Stent in leni calore. Igneum alkali sic aperit contra arcana [⊖] ii,
 & extrahit ejus &. Filtratus liquor, in fufis acidis succis, demit-
 tit pulverem colore mali aurantii. Hoc relicto in fundo, liquor
 supernatans, percolatus, iterum novo succo acido infuso præci-
 pitatur in similem pulverem. Id tertiâ vice potest repeti. Ulti-
 mus pulvis coloris amœnissimi.

CAPUT VI.

Quintus & ♂ flavo processus Helianus.

DIsquisitio Heliana & ♂ φλογισδν, ut commune, quod
 venditur, tale proponit. Delineatum fuit *libro hoc eadem*,
sect. 6. cap. 15.

Re. O

⊖ aâ. q. s.

Fac aquam valentem, vel etiam communem aquam fortem su-
 me, ut moris est, cui ponderatæ immitte dimidium salis tosti-
 postea tere antimonium subtilissimè, & immitte in paucillum
 hujus aquæ tantam antimonii tritâ, ut ei supernatet aqua ad
 quatuor digitos. Sensim autem immitte, ne aqua effervescat in-
 solentiùs. Cum virorem aqua conceperit in phialâ extracto sul-
 fure subtilissimo, statim effunde, & aquâ communi tepidâ in-
 eam immersâ, subsidebit sulfur, veluti commune viride, quod
 ipso

ipſo facto probabis eſſe φλογιςον, & nihil à vulgari hac in re differre.

Sed effectus hic non ſemper reſpondet.

Επιχειρις.

VIREs alvum deſcendi in eò meritò deprædicandæ, & vomitum ciendi. DOSIS ꝑ. iij.

Vires.

Dofis.

CAPUT VII.

ꝛ mineræ ♂ ii, & inde prolectus liquor.

R

mineræ ♂ ii, quæ metallus primus, maſculus, electrum mine-
rale immaturum, nympha, quæ nunquam concubuit
cum Vulcano, appellari poteſt, in alcohol pulveriſatæ q. v. pulveriſatione.

Parandi mo-
dus conſtat

1.

Post ꝛ. ♂ ꝛ calcis vivæ aa. q. ſ.

Ex duobus hiſ igneis corporibus ſimul calcinatis fac lixivium hoc
modo. Sali ꝛ in ▽ fontana ſoluto addatur calx viva. Inco-
quantur, igne validiſſimo, ad ſiccitatem.

2.

lixivii concin-
natione.

ꝛ. hujus ſalis alcaliſati q. v. mineræ pulveriſatæ q. ſ.
aqua fontana juſtam menſuram.

3.
ſolutione.

Stent in calido loco, aliquot ꝑ intervallo. Digeltione per-
acta lixivium depletur, inque idem inſpergitur.

✱.

Præcipitatur ad fundum aureus pulvis, pomorum aurantiorum
ꝛ colorem æmulatus. Exſiccatus adſervatur.

4.
præcibitatione,
Deſtillatio li-
quoris.

ꝛ. hujus ꝛ aurati q. v. alcaheſtici liquoris q. ſ.

M. Deſtilletur, ſæpiùs cohobando, donec rubræ guttæ oleoſæ
ex XX deſcendant.

VIREs. ꝛ citrangulare hoc dotes excelſiores habet, quàm
quod ex factitio ♂ elicitur. ꝛ ſus inde prolectus liquor reno-
vat virtutes membrorum ſingulari felicitate.

Vires.

DOSIS ꝛ ris & liquoris adſcendit ad ꝑ. iv. v. vj.

UTENDI MODUS, in juſculo vel vini hauſtu.

Dofis.
Viendi modus.

CAPUT VIII.

ꝛ mineralium aqueorum & 1. vitrioli anody-
num ſeu narcoticum proponit.

Ccc 3

Cui

Paracelsi de eo
judicium

Utrum non est notum nomen Φ ris Φ lianodyni, seu narcotici? Paracelsus libro de rebus naturalibus cap. 7. cum de Φ ris jusque speciebus, & imprimis embryonatis agit, meminit Φ Φ -fixi, idemque duo docet habere singularia: summam dulcedinem, & vim narcoticam, quæ tanta, ut eo gustato gallinæ in somnum propendeant absque damno, & post excitentur. Sedare etiam dicitur omnes dolores, omnemque colicam passionem. Modum autem parandi non addit.

Inde naturæ indagatores, quisque pro modulo suo, operam dedere, ut modum extrahendi hoc sulphur invenirent.

Penotus de medicam. chemicis, sub titulo Φ Φ latum,

Rx. Φ -li dissoluti in ∇ fontanâ q. v.

Penotianus
parandi mo-
dus.

Ebulliat. Huic imponantur laminae ferreae. Cum pulvere rubro operata fuerint, hunc abraide iteratis vicibus. Extractum Φ rubrum spiritu vini circulatur. Hoc abstracto, aquis cordialibus, quod residet, abluendum.

Hartmanni
processus.

Hartmannus de opiotheer. 7. & basil. chim. sub titulo anodynorum, facilem hunc commendat modum. 1. causimon Φ -li Φ extrahendi, idemque 2. in vim paregoriam seu anodynâ figendi. Φ inflammabile ita paratur:

1.
parandi
 Φ .

Rx. Φ -li elegantis, vel etiam Φ - Φ Φ ij.

limatura chalybis mundissima sine pulvere & inquinamentis aliis, recenter videlicet limâ trita Φ ij.

Tere invicem, & misce. Imbibe in cucurbitâ vitreâ ad imum detruncatâ.

**to, ut superemineat digitum.*

Post coagula igne arenæ. Sicco pulveri iterum adde \times . Stant in digestionem per aliquot \mathcal{E} . Tinctum depletur. Iterum \times adfundatur, tinctum depletur. In hoc \times collecto, & tincto est Φ Φ -li urens. Si enim explorandi gratiâ, ex ejus aliquotâ parte acetum evaporarit, & quod restabit, aqua pura aliquoties edulcaveris, illudque sedulo exsiccaveris, videbis ad moto igne flammam concipere, & penitus ab igne instar lactis absumi.

Φ Φ -LI ANODYNUM ita paratur:

2.
parandi ano-
dynum.

Rx. \times hujus tinctura Φ imprægnata q. v.

\odot Φ per deliquum parati q. l.

Im-

Immitte guttatim. Illicò ϕ descendit. Hoc aceto decantato, aquâ fontanâ diligenter edulca. Exsicca, & habebis ϕ Θ -li fixum anodynum.

CENSURAS experitur hoc ϕ non vulgares. I. INGENE-^{Επιμελεισ; generalis Sala.}
RE. AB IIS, qui in Θ -lo ϕ anodynum dari negant. Inter hos agmen ducit *Angelus Sala*, dum scēt. i. *aphor. chimiatr.* 45. in Θ -lo non est ϕ , nec sal, nec alumen, *inquit.* Et paulo post: à vitriolo nequit separari substantia, *inquit*, quæ de naturâ suâ, sine additione aut extrinsecus accedente artificio somnum provocare, dolores sopire, omnesque ardores internos extinguere, vel aliorum nobilium anodynorum vegetabilium loco esse possit.

At sui oblitus. *libro anatomi. Θ -li inscriptio cap. xi.* ex Θ -lo per spiritum vini conficere docet anodynum, lomniferum, & narcoticum, quod potentiâ nec opio, nec oleo mandragoræ cedit.

Laurebergius ipsi impingit contradictionem.

Eam excusare nititur *Billichius*, asserens, nullam opiaticam vim inesse vitriolo specificam, seu non inesse ipsi vitriolo, sed nasci à conjunctione vitrioli cum menstruo, seu esse magisterii, quâ magisterii.

Laurebergii intentatam contradictionem excusat Billichius. Censura.

Sed agit actum. Contradictio est manifesta. Vel aphoristica sententia cum veritate divortium facit, vel vitrioli anatomia. Videantur *Laurebergii nota*, & *animadversiones*, ejusdemque *questio 19. & 24.*

II. IN SPECIE, de PRIMA præparatione *Sala* suum exponens judicium, eam rectè nullius esse, *ast*, momenti. Pulvis iste subviridis, *inquit*, & flavus, quem chimici quidam, mediante præcipitatione, vel attractione per laminas ferri factâ, separant, non est ϕ , sed pars mineralis & fixa vitrioli, cui nomen ϕ Θ -li anodynî nequaquam debetur.

Specialis in Epist.

Ejusdem sententiæ sunt *Libavius lib. i. epist. 35.* *Vnzerus appendix tractatus de sulphure. Gregorius Horstius scēt. i. epist. medicin. p. 347.* Dubito, *inquit*, de ϕ hoc æquivoco, cum aliis viris doctis, & potiùs opio justo modo correcto, tempore necessitatis utor, quàm iis, quorum effectus incerti.

ALTERA PRÆPARATIO multis urgetur dubiis, multis nominibus opiato laudano postponenda.

LIBER

LIBER V.

SECTIO X.

decimam continet classem
effectorum solidorum, nempè crocos,

CAPUT I.

Crocus ♂ niger.

Nomen.

Roci nomen est *ῥοκκῶσαιον* competit flori vegetabili. Transfertur inde ad medicamenta croci colore æmulantia. Celebriora sunt crocus ♂ & metallorum. Crocus ♂ NIGER primum obtinebit locum, per calcinationem immersivam siccam, cæmentatoriam cum ☿ paratus.

℞. *limatura ☿ magnesi. ☿ flavi pulverisati minutim a ℥ij.* Misceantur in mortario per minima, vel fiat S. S. S. in ollâ capaciore & igne rotæ, anemio in furno calcinentur, lento tamen, sic spiritus ☿ acidus adoritur ♂. Cum deflagavit, colligitur ♂ friabilis, in mortario in pulverem terendus. Tritus post in marmore tenerior fit. Per se sumitur. Miscetur etiam speciebus alterantibus.

CAPUT II.

Crocus ♂ niger, per calcinationem immersivam siccam fusoriam, cum ☿ paratus.

R *☿ ris teretes crassos magdalcones. frustra ♂ oblongiuscula, bacilli formâ elongata.*

Hæc, unum post aliud igniatur igne fusorio ad fluxum ferè comparato, ut scintillent, & in bacillos intrudantur. Sic in momento funditur ♂, granulatim, & grumosus decedit in subjectam pelvim, aquâ fontanâ plenam, cum filamentis intortis. His remotis in pulverem comminuitur in mortario vel in marmore, & ad usum fervatur.

VIRES

VIREs uterque aperiendi habet primarum viarum recep-
fus. DOSIS ḡ. v. vj. *Vires. Dosis.*

MODUS UTENDI. Per se, rariùs, cum aliis crebriùs, *Vlendi*
ut speciebus alterantibus & purgantibus. Basis est pulveris ca-
cheſtici Quercetani, Hartmanni. *modus.*

℞. croci ♂ hujus ℥ij. fecul. avi. ℥iij. sacchar. canar. ℥iij.
cinam. acutif. ℥l. fol. ☉ n. iij. M. S. Pulv. cachect.

DOSIS ḡ. ℥j. in jusculo matutinis horis, & corpus leni
deambulatione moveatur.

CAPUT III.

*Crocus ♂ aperiens ruber per calcinationem im-
mersivam humidam, cum ✕ ☉ ☽.*

R croci ♂ nigri ℥bj. ✕i fortissimi q. l.
Inde sartagini ferreæ. Coquantur super igne carbonum
aperto, spathâ ferreâ semper agitando, donec ✕tum exha-
lavit. Adde aliud ✕tum, & procede, ut priùs. Tandem ignis
intendatur, quousque materia rubeat. Si ☽ fortis modicum ad-
datur, res felicitiùs succedit. Optimè edulcatus amittit vim eme-
ticam.

VIREs habet aperiendi justâ dosi, per se, vel cum aliis in *Vires.*
jusculo exhibitus. DEINDE

℞. hujus croci ℥l. ✕ pulv. tantundem.

☉tione institutâ in alembicum ascendunt flores rubicundi, Hi
colligendi, aquâ dulci abluendi, ad usumque servandi.

VIREs easdem habent, & quidem eminenter. *Vires.*

CAPUT IV.

*Crocus ♂ aperiens albus saccharinus, qui fit per cal-
cinationem humidam, illinitione spiritus acidi.*

R laminas ♂tis latas, & amplas q. v.
spiritus ☉li vel ☽ris q. l.
Obline lamellas, bis, ter, quater. Expansis laminis su-
per vitro aliquo depresso, aliquot dierum spacio sensim efflo-
rescit

D dd

rescit crocus albicans, qui dulce nonnihil sapit. Evocatur hic crocus, compage refractariâ solutâ, à spiritu acido corrosivo, in poros ejus se insinuante, atomosque fermentante, attollente, amplificante, imbibente. Iterum obline lamellas quoties libuerit, crocumque siccum collige. Primâ vice quæ laminæ adhibentur, tardiori & pauciori manu præbent crocum. Quò crebriùs adhibita, eò liberaliores sunt. Corroditur in hac illinitione non solum ♂, sed simul etiam ejus ꝑlicum ⊖ extrahitur: quod cum tandem etiam evocetur omne, conducibile est laminas tandem mutare. Experientia docet, crocum postremum esse prioribus multò viliozem, minus speciosum, minusque efficacem ad referendam & movendam alvum.

*Vires,
Dosis,*

VIREs sunt notæ epaticæ, & splenicæ.
DOSIS ḡ. ij. iij. in liquore conveniente.

CAPVT V.

Crocus ♂ ruber adstringens, triplex.

IN furno, eo sine artificiosè præparato, extensus in ferreâ patellâ, flammâ reverberii calcinatus, vitriolicâ suâ aperienti vi spoliatur ab atomis & acidis lignorum spiritibus, & assurgit turgescens in florem, qui cum appareat spongiosus in superficie, demendus, ne violentiâ nigrescat, in scoriam inutilem degenerans.

Vires,

VIREs indicat nomen: fluxiones immodicas compefcit, in diarrhæâ contumaci & dysenterîâ utilis. Ulcera externa fccat.

Dosis.

DOSIS. In alcool seu pulverem subtilissimum redactus exhibetur ad pondus, ḡ. vj. vij. in jusculo gallinæ vel carnis, ut & vino.

II.

℞. laminas seu virgulas oblongiores chalybis.

Transversim locentur in furno reverberii vitrariarum officinarum, vel cum destillatur spiritus ꝑli. Exime aliquoties. Crocum in superficie apparentem aufer leporino pede.

Vires,

VIREs nobiles astringentes.

DOSIS

DOSIS & UTENDI MODUS eadem.

Dosis, & utendi
modus.

III.

℞. crocum ♂ saccharinum album q. v.
spiritus ☉ li, vel ♀ modicum.

Indantur in ☩. Lenis calcinatio instituitur, donec rubeat. Aufertur ab igne, & fervetur.

VIRES. Astringit potenter, in diarrhæâ, dysenteria, flu. Vires.
xibusque sanguinis quibuscunque utilis.

DOSIS ḡ. vj. vij. x.

Dosis.

UTENDI MODUS. In vino, vel ☐ tormentillæ, in Utendi modus.
quibus vehiculis resolubilis apparet, ob acidos admistos spiritus.

CAPUT VI.

Crocus metallorum.

ROCI METALLORUM nominis inventio at *Nomen triplex*
tribuitur à nonnullis Martino Rulando seniori: origo
& fundamentum, color æmulus croci in flosculis suis
subrubescentis. METALLORUM cröcus indigitatur, quia
communi Hermeticorum opinione receptum, antimonium esse
ens primum, & omnium metallorum radicem. HEPAR ♂ dici-
tur, quia hepatis bubuli, aut alterius animalis formam & colorem
refert. SCORIÆ ☉ ♂ etiam indigitantur.

℞. ♀. ☉. ♂. āi. ℥j.

Contusa in pulverem misceantur exquisitè. Cochleari ferreo
pars post partem injiciatur in crucibulum ignitum. Factâ deto-
natione stent per horam in ☉. Vase refrigerato rupto REGU-
LUS in fundo apparet. SCORIÆ flavedine suâ crocum vegeta-
bilem repræsentant exquisitè. Ab hoc separandum ☉ per affusio-
nem aquæ crebriorem. Percolato per chartam lixivio, CRO-
CUS in chartâ remanet. Ex lixivio per affusionem aceti præci-
pitantur ♀ auratum ♂ ii.

VIRES croci seu hepatis edulcati sunt alterantes & pur- Vires.
gantes. DOSIS ḡ. xij. xvj. in infuso. Dosis.

MODUS UTENDI. In substantiâ interiùs rarissimè Viendi modus.
usurpatur. Et quid opus est, cum habeamus fruges, vesci gland-

Ddd 2

ibus.

dibus? *Horstius lib. 2. parte 2. de morb. contagiosis p. 131.* panaceam auream parat ex croco metallorum & ☿ dulcificato, proportione æquali, eamque in luis veneræ curatione post ligni decoctum commendat. IN CLYSTERIBUS nodulo lineo involutus ad Zi. ij. usurpari solet.

*Basis censetur
Aq. benedicta.
Lixivii vapor
mensium sup-
pressionis me-
desur.*

Censetur esse basis AQUÆ benedictæ vomitivæ Rulan-
dinæ à *Quercetano. Brendelius* basin censet esse vitrum.

EPAR ☿ seu crocus metallorum ad pondus ℥i. vini albi, vel aquæ fontanæ mensur. iij. iv. exceptus post lenem coctionem præbet *Lixivium*. Hujus ferri laminæ, vel lateribus ignitis affusi vapor prodest fœminis suppressione menstrui sanguinis laborantibus, muliebri sinu, per fellam perforatam exceptus. Uterus hujus vaporis delectatione recreatus, internos humores mensium regimini obnoxios resolvit & expellit.

LIBRI V. SECTIO XI

undecimam continet clas-
sem effectorum solidorum, nempe
regulum.

CAPUT I.

De ☉ ☼ *simplici.*

Nomen,

Regule nomen est regulus. Terminus technicus est *μεταλλευόν*, qui probaturi seu experimentum alicujus mineræ facturi, postremo temperamento, quod manet in cupulâ, REGEM, den Röntz appellat. Inde diminutivum REGULUS. Regiam ejus dignitatem asserit corona, & diadema ☉ basi ejus adjunctum. Stellæ instar cum corona hæc radiet, etiam ☼ stella signata, der Signat-sterne dicitur.

DUPLEX est, simplex & compositus, & hic iterum varius.

I. SIMPLEX ☉ ☼ ☿ tus ita paratus:

simplex,

☉. ☼. ☿. ☽. ♀. ♂.

Con-

Contusa, & diligenter mista cochleari ferreo pedetentim excepta calcinantur in ♣. Factâ detonatione, & vase pavimento illiso subsidet regulus, refrigerato vase eximendus. Nonnulli massam, in fluxu cum adhuc est, infundunt in conum fusorium sevo perunctum, eundem pavimento illidunt, ut rex subsideat. Refrigeratis omnibus, excutiunt, inversâ pyramide, scorias, & regem pyramidalem ad usum servant. Si benè res gesta, stella in basi elegans.

II, COMPOSITUS ♂ REGULUS cum ♂, seu regulus

♂ antimoniatu stellatus.

℞. *clavorum equorum ungulae summitates seu apices ℔℔.* *Compositus.*

♂ *Ungarici radiantis ℔j.*

Hoc pulverisetur minutim, & cum apicibus misceatur. Projice in ♣ inter ardentes prunas ignitum cochlear unum post alterum, & operi, dando ignem fusionis intensiorem. Post injice per vices

⊖ ℥ij.

Fluant, spathâ interdum agitando massam. Tandem stent in igne fusionis per dimidiam horam. Refrigeratum vas confringatur pistillo, & scoriæ separentur à regulo. In hujus basi rarè vel nunquam primâ vice apparet regulus.

℞. *eundem pulverisatum.*

⊖ *pulver. ℥j.*

Fluant iterum in ♣, & regulus colligatur. Hoc si repetatur, observavit *Schroderus*, tandem stellam contrahere, imò vel multis stellis, ac si terra aquis circumdata esset, regulum signatum vidit.

Nostro experimento, quo crebriùs reiteratur calcinatio cum Frustranea est
⊖, eò magis decrescit regulus, & tandem totus miscetur cum *iterata calci-*
scoriis, quæ inde multo evadunt elegantiores, & splendidiore, *natio.*
pluribus micantes scintillis. Frustranea potiùs videtur esse iterata
calcinatio, eo fine, ut stella appareat. STELLÆ nomen habet
ab eo, quod semper adesse optetur. Neque ad stellæ apparitionem
quicquam confert vel cælum serenum, vel aderescens
Luna.

USUS. Globulus ex hisce fulus, & iliicis ad viam fecibus *usus.*
parandam, & intestinorum implicationem tollendam non ad-

Ddd 3

pro-

probatur. 2. Butyrum & ii dictum paratur commodè ex his regulis, ad bezoardicum minerale, & vitæ Mercurium.

CAPUT II.

Compositus & regulus cum aliis metallis, Electrum dictus. De eo in genere.

Nomen notat
1. succinum.

Electri nomen Græcum est, plura notans significata.
I. SUCGINUM vulgare. De eo *Philosophus 4. meteorolog. cap. 10.* ἤλεκτρον καὶ ὅσα λέγεται ὡς δάκρυα, ψύξις ἔστιν, οἷον σμύρνα, λιθανῶτος, κόμμι. καὶ τὸ ἤλεκτρον ὃ τῆτις ἔστιν ὅμοιον εἶναι καὶ πύργουται. Εμπειριολημμένα γὰρ ζῶα ἐν αὐτῷ φαίνεται. *Succinum & quacumq; dicuntur ut lacryma, infrigidatione sunt, velut myrrha, thus, gommi. Et electrum quoq; hujus generis esse videtur & concrevit: circumprehensa enim animalia in ipso videntur.*

2. metallum
nativum.

II. Notat μέταλλον χρυσίζον, quod, autoribus *Hesychio & Etymologo*, in Eridani arenis reperitur. *Pausanias Eliacorum prioris, sive libro 5. electrum reperiri, ait, in fluminibus & metallis, i. e. locis subterraneis. Ex eo, quod in fluminis Eridani seu Padi arenis αὐτόματον sponte natum repertum, statua erecta fuit Augusto. Τὸ δ' ἤλεκτρον, inquit, ἔτι τῷ Διὶ πεποίητο τὸν εἰκόνα, ὅσον αὐτόματον ἐν τῷ Ἠριδάνῃ ἡμίμας εὐρίκεται, ἁπαντίξει τὰ μάλιστα, καὶ ἀνθρώπων τίμιον πολλῶν ἔστιν ἕνεκα. Τὸ δ' ἄλλο ἤλεκτρον, ἀναμιγμένον ἔστιν ἀργύρου χρυσίος. Electrum, ex qua materia statuam exererunt Augusti, in Padi fluminis arenis, rarum omnino repertum est, magnitudinis, idè astimatur. Est alioquin electrum aliud nihil, quàm argento permixtum aurum. Proportionem ponderis designat *Plinius natur. histor. lib. 33. cap. 4.* Ubicunque quinta argenti portio est, electrum vocatur.*

3. Factitiam
massam ex au-
ro & argento.

III. FACTITIAM massam notat auri, memorati quintuplâ argenti proportione. Fit & curâ electrum, argento addito, quod si quintam portionem excessit, incudibus non resistit. Ita *idem Plinius.*

4. Misturam
aliorum mine-
ralium.

IV. ALIIS METALLIS inter se mistis facti electri nomen inventum est Alchimistarum veterum. Estque metallum,
verba

verba sunt Paracelsi lib. de rebus naturalibus cap. 9. welches von einem andern kömmt durch die Kunst/und demselbigen Metallen/von dem es ist/ nimmer gleich. Als ein Exempel: Man macht das Kupffer weiß/ so es nun nimmer roht wird/ so heisset es electrum, &c. 2. alio modo videtur accipere lib. de natura rerum 8. qui inscribitur de separationibus rerum naturalium. Electrum, inquit, non est metallum per se, aber alle Metall in einem Metall oder corpus. Wann es nun nach Alchimisttschen Proceß anatomiret und geschieden wird/ werden alle sieben Metall dazzu pur/ lauter und sein gefunden/ nemlich ☉. ☽. ♀. ♃. ♀. ♁. ♃.

Beginius tyrocinio chimico lib. 2. cap. 18. eodem sensu, mentionem facit electri. Nihil hoc modo sumptum aliud est, quam ☿ & ☉ compositus cum aliis metallis.

CAPUT III.

De electro in specie, § I. minori, quod paratur ex ☿ crudo, & ex regulo.

MINUS ELECTRUM ex ☿ CRUDO, permisto ♃ & ♀. ita paratur. Minus electri ex ☿ crudo.

℞. ☿ Ungar. crudus ℔ss. ♃ & ♀ aa. ℥iij.
Fundantur prius in + ♃ & ♀. Fufis additur paulatim ☿. Cum steterint parum in fluxu, adjiciuntur super materiam fusam
♀ ℥xij. ☉ ℥viiij.

Benè invicem misceantur in mortario. Calcinatione ad umbilicum deductâ, in + ad pavementum modestè illiso, & refrigerato, invenitur regulus, metallorum qualitatibus imprægnatus.

Minus electrum ex regulo ☿ ii.

℞. ☿ ex ☉. ♃ aa. q. v.

Regulus pulverisatus in +, inclinè in fluorem. Statim injice stannum: cum fluxerit, amove crucibulum ab igne. Refrigerata pulveriscentur. Si ritè operatus fueris, auri vel orichalci apparet color: sin minus, scintillis aureis micat massa ad nigrum vergens. Minus electri ex regulo & ♃ Foviale dictum.

Exin-

Exinde, quocunque res cadat, perinde enim est, paratur
ANTIHECTICUM medicamentum.

*Ex hoc electo
paratur anti-
hecticum Po-
terii.*

Rx. hujus electri q.v. ☉ pulverisati triplum.

Misceantur, & calcinentur cum levi detonatione. Refrigerata
abluantur aquâ dulci, & liberentur à ☉ falsedine. Pulvis in vitro
chartaceo residuus servetur.

Vires.

VIREs indicat nomen ANTIHECTICUM ANTIMO-
NIALE, JOVIALE. In calore habitum acquirente, & phthi-
sicâ extenuatione sedandâ singulare habetur arcanum. Aliis
etiam pulmonum, hepatis & uteri affectibus medetur.

Dosis.

DOSIS à ḡ. vj. ad vij. & ultra.

Modus utendi.

MODUS UTENDI per se, vel cum aliis pe&oralibus in
jufculo, horis matutinis.

Ingredientia hujus medicamenti ad rationis incudem si vo-
centur; nã ! illa expectationem indicatorum vix satiare pote-
runt. Circumspectè ergo hîc medicus se gerat.

CAPUT IV.

Minus aliud electrum ☽ nare ex

☽ & ☽ nã.

*Minus ele-
ctrum lunare.*

Regulus pulverisatus grosso modo in ☽, circumdato ☉
fluat. Superinjice Lunæ frustula, Liquefacta remove ab igne.

☉. Electrum Lunare.

Febrifugum.

Ex hoc electo, seu regulo ☽ Lunari parari censetur à nonnullis
FEBRIFUGUM ANTIQUARTANARIUM RIVERII,
ænigmaticè observ. centur. 3. append. descriptum.

Rx. electri hujus. Qti aa. ḡḡ.

Evacuatio.

Destilletur inde ex retortâ butyrum. Præcipita aquâ fontanâ in-
fusâ. Lactescente humore, subsidens & edulcatus pulvis ad usum
servatur. Purgat àνω ἤδη κάτω more ☽ vitæ, sed languidius. Ve-
rùm genuinum non est. Non occurrunt hîc Hercules, nec ejus
12. labores. Descriptum autem est genuinum hoc eodem libro,
sección 6. cap. 12.

CAPUT

CAPIT V.

Electrum majus.

MAJUS ELECTRUM ex pluribus conficitur ingredien- *I. via.*
tibus, duplici viâ, vel

℞. ♂ & ♂ electi āa. ℥ij.

Cum steterit ♂ in fulgore, adjicitur ♂ tritum, & me-
talla sequentia,

♀. ♀. ♀. ♀. āa. ℥ij.

Tandem operto ♁, carbone ignito, calcinatio continuatur, &
injicitur sensim, unum frustum post aliud.

○ ad ℥ij.

Fluunt iterum, & injiciuntur in scyphum pyramidalem, vel in ♁
refrigerentur sponte suâ.

ALTERA VIA electri majoris nobiliora adsciscit metal- *II. via.*
la, & regulos ♂ & ♂tis,

℞. ♁ & ♂tis ℥ij.

Fundatur in tigillo. In fluentem projice

♀ ℥ij. ♀ ℥ij. ♀ ℥ij. ♂ ℥ij. ○ ℥ij.

Sensim & sensim, ut fluxus promoveatur, injiciuntur ○ ℥ij. Re-
frigerato vase eximatur & ad usum fervetur.

USUS ejus ad præparandum, cum ♁to butyrum ♂. & ♁
exinde ♁ vitæ, & bezoardicum minerale. 2. cum ○ æquali pro-
portione calcinatum, & ▽ simplici edulcatum electrum, ad ℥.
iv. v. per se vel cum aliis, in jusculeo vel alio liquore adsumi potest,
αυ εν σίωτ & πολύχρησ &.

LIBRI V.

SECTIO XII

duodecimam classem ef-

fectorum chemicorum solidorum con-

tinet, nempè vitrum.

Ecc

CAPUT

CAPUT I.

De ☿ vitro, ejusque usu diuersis sententiis.

Nomen vitri.
Triplex est.

NOMEN vitri à formâ, resonantia, splendore, fragilitate defu-
ntum est. *Triplex* imprimis est: *unum* PUNICE-
UM seu rubrum, sanguinis rubentis adpectu: *Alterum*
SUCCINEUM: *tertium* celebratissimum HYACIN-
THINI cognomen adeptum à colore preciosi hujus lapidis æmu-
lo. Hyacinthina Antimonii gemma, & Magnesia Saturni opalina,
ab æmulatione opali gemmæ, cujus tamen irides infeliciter expri-
mit, designatur.

Punicium,
quod raro in
usu.

I. PUNICEUM, *obsidianum Libavii syntagm. arcan. chim. lib. 8.*
cap. 23. quod sub nomine CROCI metallorum singularis deline-
atur ab *Hartmanno*, paratur hoc modo:

℞. ☉ purissimi ☿ defecatiss. ☿ opt. āā. ℞̄.

Fluat ☉ in sartagine, vel crucibulo ad lentissimum ignem, sine
ullâ violentâ vasis ignitione. Removeatur ab igne vasculum, &
adde ☿ *probè pulverisati pauxillum*. Quod si ☉ misceri potest,
tunc perge, & sensim ac sensim ☿ingere, continuò ferreâ spathâ
agitando, donec totum mistum. Sin ☉ non admiserit ☿, justam
ipsius refrigerationem expectabis. Cum probè mista tuerint, &
fluxerint, carbone vivo superjecto, aut ferro candente massam ac-
cende: cum detonuerit, paratum est. Non semper eandem obti-
net formam, modò intensius rubet & micat, modò remissius.

Succineum
adhuc rariori.

II. SUCCINEUM ☿ vitrum, paratur ex ☿ curio vitæ vulga-
riter dicto. Hic imponitur crucibulo, & igne circulari detinetur,
donec fluat. Tunc effunditur in laminam aurichalceam. Trans-
parens est in principio, vitri instar, tunc effundendum, si diutius
in igne detineatur, fit opacum. Non rectè appellatur vitrum
☿ curii, rectè vitrum succineum, vel succinum Antimonii. Mi-
tius operatur à ḡ. j. ad iij. in convenienti liquore.

Hyacinthi-
num vulgatis-
simum.

III. HYACINTHINUM vitrum, quod maximè in usu,
præparandi modus proponitur à *fratre Basilio Valentino*, *curru*
triumphali ☿. repetitur ab *Andrea Matthiolo comment. in Dioscori-*
dem cap. de stimmi. *Angelo Salâ in anat. antimonii part. 2. c. 1. Ioh.*

Gvin-

Guenterio Andernaco de medicinâ veteri & novâ com. 2. dial. 7.
 Calcinator ꝯ justo ignis moderamine. Tandem funditur ☉ &
 ☽ in seu existentibus in vitrum.

VIREs hujus vitri hyacinthini in expurgandis vitiosis hu- *Vires hyacin-*
 moribus, & chronicis morbis debellandis sunt insignes. Qui *thini vitri,*
 ad Afros in Guineæ regnum navigarunt, narrant empiricos chi- *Vjus ejus in In-*
 rurgos in febribus quibusdam tertianæ modo invadentibus, hor- *dia notu s.*
 ridis, peracutis, valde periculosis, quæ interficiebant 7. 8. 9.
 12. &c. die, SOLO ꝯ VITRO feliciter ægros liberasse, si illico
 cum horrore corripentur, idem exhibuissent.

Nobilissimus & Strenuus Dietrich Vicedomius Dn. in *Historia ope-*
 Eckstet, Electoralis Saxonæ militiæ equestris antesignanus *racionis vitri.*
 vexillifer, postquam, anni dimidii spatio, quartanis insultibus
 fuerat afflatus, præmissis præparantibus & leniter purgantibus,
 hausit infusum vitri ꝯ li pondere ꝯ.vj. exaltatum, die *apugniac.*
 Cum incaluisset, vomere incepit cruda: adjutus jusculis pin-
 guibus lenta vilcida nigra: tandem corpore mirè agitato, ma-
 teriam cretaceam calci similem. Liberatus à febre omnimode
 discessit.

Matthiæ lib. 5. in Dioscor. cap. 59. meminit Andreæ Galli, *A Matthiæ*
 Medici Tridentini, cui post ventriculi pulmonisque inflamma- *magni astima-*
 tionem & cordis tremorem, suffocans catarrhus majorem viri- *tur.*
 bus prosterneendis metum adferens ex abundanti accesserat.
 Hic post irritum multorum remediorum usum Antimonii præ-
 parati tribus granis, binis vomitionibus, ternisque dejectioni-
 bus educatâ bis copiâ non contemnendâ, actutum salvus eva-
 sit. Salutarem hujus medicamenti usum tribus aliis historiis
 illustrat.

Zacutus Lusitanus lib. 1. hist. quest. 25. recenset: Alexandrum *Zacuti histo-*
 Quintilium Italum vitrum hoc pro medicamento ex ☉ confectio *ria notanda.*
 vendidisse, & magnum quæstum fecisse.

Joh. Guintherius Andernacus de med veteri & nova, dialogo 7. *Andernacus.*
 vitrum stibii vocat medicamentum efficax, valensque, quod si
 rite præparatum à medico perito rectè exhibeatur, salutare sit:
 sin ab imperito offeratur, venenum, multorum morborum sæpe
 existat causa.

*Libavius
idem extollunt.*

Libavius apocalyps. hermetic. part. 2. cap. 13. statuit, si ☿ ritè sit solutum & in vitrum conflatum, quod tunc è potentiâ remotiore evocata sit *d'vraus*, & in usu medico prodesse queat, juxta ordinationem divinam, & sic in eo sit prædestinatio & potentia naturalis in salutis humanæ incrementum, & *synagm. arcan. chemicor. lib. 7. cap. 23.* patrociniū hujus vitri suscipit.

*Improbant
ejus usum qui-
dam Paracel-
sici.*

IMPROBANT ejus usum *Paracelsici*, putant indignum esse probrosumque naturæ, si ad alvum vel vomitum in præceptum agendum, usurpetur ☿, longè sublimiori prædestinatione datum, nimirum, ut sicut aurum spiritualiter, ita per universum corpus penetrando idem depuret, aliena resolvat, & servatâ naturæ integritate insensibiliter discutiat, in forma tincturæ propositæ *lib. 2. chirurg. magna tract. 3. cap. 5.*

Quercetanus.

Quercetanus tetrad. aff. cap. 37. licet vitrum omni sapore careat, idem tamen præstare, ait, ferociter, quod ejus flos, idque ob spiritum quendam album & arsenicalem ipsi insitum, qui in marmore, in quod injectum fuerit vitrum facillè animadverti potest. *Et p. 139.* refert se vitri antimonii usum, utpote à suo veneno non satis nec ex arte repurgari, in suo libro de *spagivica præparatione* ante viginti septem annos edito improbasse & abjecisse.

Severinus,

Severinus Datus in idea nullam prædestinationem habere vitrum ☿, nec recepisse separationem puri ab impuro, nec sustinuisse digestionem debitam, scripsit.

& alii.

Alii innatas ☿ extrahere humiditates frequenter usurpatum censent, & convulsiones excitare, ajunt, unde primus Plateri ægrotus in observ. de vertigine, melius quidem habuit, sed spasmodum flatulentum, vitro ☿ purgatus, perfenfit.

CAPVT II.

*Quid sentiendum, exponit.**In usu ejus ve-
spiciendum.*

Erùm non absolutè vel damnandum est vitrum, vel commendandum promiscuè omnibus. Ut in febribus acutis paulò pleniori victu minus peccatur, sic etiam leviori medicamento securior medela est, quàm paulò fortiori.

I. AD

I. AD ÆGRI NATURAM respiciendum. Illis qui ad vomitum proclives, facileque vomunt, stomachum fortem habent, thoracemque amplum & latum, conducit.

1. ad egri naturam.

II. MORBORUM habitâ ratione conducit in chronicis insultibus, præservationis gratiâ, epilepsiâ, melancholiâ. In contumacibus aliis morbis etiam, ut intermittentibus, quartanâ & tertianâ, sæpe magno est usui. In ACUTIS nullum habet locum.

2. Morbi rationem.

MODUS UTENDI etiam respiciendus.

3. Modum utendi ipsum.

SINE CORRECTIONE vitro utuntur medici. I. in CLYSTERIBUS, in petiâ ligato, a ʒss. ad ʒj. II. GLANDIS formâ si fundatur, suppositorii vice potest fungi. III. GLOBULUS ex eo fusus perforatus, alligatus filo, oleo perunctus, idem facit officium. *Suasore Libavio* deglutiri etiam potest idem ad corporis evacuationem. Hic alterat tantum formaliter & spiritaliter,

Sine correctione

1. in clysteribus, 2. forma glandis, 3. globulus.

CORRECTIONE præviâ variis modis emendatur noxia vitri facultas,

Cum correctione, quæ varia

I. INSOLATIONE vis vitri purgatrix corrigitur, sed per *αφαιεσιν*, imò planè mortificatur. Si vitri pulvis subtilissimus, *inquæ Quercet. de re ade gravissimum capitis affectum cap. 10.* ad aliquot septimanas foli exponatur calido, & de eo postea, etiam majore dosi propinetur, nullarum virium ad movendum & evacuandum corpus futurus est, quod calore solis spiritus ejus exhalit & evanuerit.

1. insolatio.

II. COCTIONE instituitur à *Brendelio chim. in artis formam redacta.*

2. coctio.

℞. vitri ꝑ hyacinth. vini malvatici ℥j. vel ℥iſs.

Cuticula, dum coctio instituitur, supernatans aufertur arsenicalis, reliquum servatur ad usum.

Dosis.

DOŒS cochlear. ʒ.

III. INFUSIO lola emendat noxiam vitri indolem, variis modis.

3. infusio.

℞. vitri ꝑ hyacinth. q. v. vini Rhenani coehl. j.

Stent per noctem. Manè propinetur colatura.

INFUSUM paratur nonnunquam NUMMIS & ANNU-

Ecc 3 LIS

1.

LIS per noctem in vino suspensis. Mane bibendum propinatur.

3. CALIX chemicus fundi potest ex vitro ad infusa paranda.

4. *Libavius apocalypsi hermetica, parte priore cap. 13. nos calicem non curaremus, inquit, fieri ex meris istis, quis enim vim sustineret? sed fundum saltem pro gemmâ obduceremus, fieretque id, quod aliàs per annulos purgantes.*

5. Commodè calix parari potest ex ligno juniperino, eâ amplitudine, ut capiat ℥ij. Obducatur intus liquidâ pice, cui immista vitri ℥ ii ℥ss. grosso modo pulverisati. In hoc infundatur vinum æpidum ad ℥ij. per noctem. Mane assumatur vinum.

6. SPIRITU O-li etiam vitrum corrigitur.

℞. vitri ℥ ii tenuiss. pulver. spir. O-li ad eminentiam dig. iij. Stent in digestionem. Spiritum huic O-li purgantem ad ℥. v. vj. commendant *Gluckradus & Barthius in Beguinum.* At *Hartmannus basil. chim.* rectè eligit spiritum O-li non rectificatum, id est, cum phlegmate mistum.

DOSIS ℥s. in vehiculo.

*Dosis.
Modus utendi,
in genere.*

Tatior & securior est usus in infuso, quàm substantiâ, ℥. iij. iv. pro ægri statu macerantur in quinque cochlearibus vini, cerevisiæ, hydromelitis. Quum stetit per noctem, manè colatur per linteum & propinatur. Vomitum movet & secessum. IN GENERE. Vitrum ℥ ii accuratius correctum in majori dosi adsumi potest. Non longè post adsumtum medicamentum, jusculum pisorum leniter coctorum prodest, ut operatio faciliatur.

CAPUT II.

Vitrum H.

R *minii part. ij. silicis fluviatil. calc. part. j.*
Fundantur ⊕ in crucibulo. Projice ex ⊕ in patellam cupream, vitri instar splendet.

Utendi modus.

UTENDI MODUS. Sacculo inclusum, regioni lumborum applicatum, intemperiem renum calidam emendat in gonorrhæâ virulentâ.

LIBRI

LIBRI V.

SECTIO XIII

decimam tertiam effecto-
rum solidorum continet classem nem-
pè astra.

CAPUT I.

Astrum in genere.

Aστὴρ, ἴσϞ, vox est homonyma, multas habens signifi-
 cationes. Notat 1. stellam in genere. 2. in specie *Equivocatio*
 illam, quæ canicula dicitur. 3. medicamentum *nominis* 1.
 solidum, quod in orbiculos fingitur, cui stellæ 2.
 figura ut plurimum impressa, quod aliàs ob rotunditatem 3.
 ῥοτῦλον, rotula, orbiculus, pastillus dicitur. Perperam ergo non-
 nulli trochiscos à Gallico drogues dictum putant. 4. Asterum 4.
 mentionem facit Galenus passim, & præcipuè lib. 8. de compos. me-
 dicam. sec. loca cap. 3. ἀστὴρ ἑσπερινός, & paulo post, ἀστὴρ ἀστριντῶν,
 ἀνώδυνος, ἀπώσινος, aster in exsuperabilis, dolores mulcens, somnum
 inducens. 5. In chemicorum Parnasso non respicit figuram, sed 5.
 notat singulare medicamentum, virtute insigni, imò astrali præ-
 ditum. Idem crebrius ἀστρον nominant, & variis applicant re-
 mediis.

CAPUT II.

De astro serpentum.

Astri nomen imprimis imponunt medicamentis ex ani-
 malibus. Id tamen ad alias classes simul referri *Astrum ser-*
 potest. *pentum.*

℞. *viperas vel serpentes* q. v. *spiritus vini* q. l.

Contundantur in mortario, digerantur per ℞iij. Destillatio
fiat per alembicum, & sal crystallinum simul ascendit, in frigido
humido liquefcens. Sal hoc, ut res novas moliantur, astrum chi-
mici vocant, ut & totum liquorem.

℞. ser-

R. serpentes vel viperas q. v.

Combure in ollâ. Cineres vocant astrum, magnasque illis adscribunt vires. Demoris certam inde promittunt salutem, Sciatur autem, falia volatilia, in quibus omnis potestas, in auras incineratione hâc evanuisse, cinerem verò relictum sale fixo orbatum, ignavum esse

LIBRI V. SECTIO XIV.

decimam quartam effecto-
rum solidorum classem continet, nempe
externa amuleta,

CAPUT I.

De iis in genere.

Nomen.

AMINATA αμειματά, περιπατά, και δποτροπαία,
Latinis amuleta ab amoliendo dicta, celebrem ope-
rum chemicorum classem constituunt.

Differentia.

DUPLICIA constitui possunt: quædam mani-
festis agunt qualitatibus, quædam occultis, αναισιολόγητα, quod
rationem actionis reddere non sit facile, dicta.

Locus applica-
tionis, & agen-
diratio.

Utraque de collo pendentia vel earpi vicinîæ, quâ pulsus
advertitur, applicata, cum incalescunt, contactu corporis
δπορροίας, profluvia seu effluvia quædam effuadunt, cutaneos per
poros insinuant, indeque hæc cum sanguine refluxo ad cor centrum
vitæ deferuntur, suasque exerunt facultates.

Helmontii
sententia.

Non admittitur Helmontii lententia, cum, libro, potestas me-
dicaminum inscripto, i. 61. distinctionem proponit amuletorum,
periaptorum & appensorum, & quædam docet agere vi influen-
tiæ, & directivâ, citrà evaporationem illorum, quæ in corpori-
bus fixioribus nimirum sedent: quædam licet sint, quæ sensim vi-
ribus minuuntur, quia aporrhœam ex se dimittunt.

Si agere

Si agere debeant hæc amoleta, necessarium est, ipsis talem *Επίκεισις.*
 adscribere actionem, quæ fiat per contactum, corporalem vel vir-
 tualem. Neuter est sine *σπάρροια*. In corporali hæc est sensibus
 magis, in virtuali minus obvia, ut cum vite florente, vinum in cadis
 etiam movetur. Non evaporant ex amoletis atomi *ύλωδες έρας*,
 crassiores, sed volatiliores.

Memoratu dignum, quod quædam amoleta sint simplicia, *Alia differen-*
 quædam characteribus & verbis, nonnunquam notis, nonnun-
 quam ignotis ornata. *tia.*

In *Tralliani* monumentis exempla occurrunt tum simplicium, *In Tralliani*
 tum compositorum. Inspiciatur *libri 1. cap. 15. περιεπιτα και* *scriptis occur-*
αντιπαθη *προς επιλυτικως, quæ alligantur & naturaliter resistunt co-* *runt 1. simpli-*
miatibus, hic occurrunt SIMPLICIA plurima: *Jaspis καπνιδεις,*
à fumo qui infectus non pellucet, &c. Περιεπιτα φυσικα αντιπαθη *simp-*
plicia proponuntur *lib. 12. cap. 7. προς πυρετους τετατους και αμφο-*
μειους. cap. 8. προς τετατους. At *libro 10. cap. ultimo περιεπιτα*
φυσικα α διαπιωτα, ετα πειρας δεδοκιμασμενα, και λιαν δρασιμα προς
τω κωλικω έχοντας διαθεσιν proponuntur simplicia plurima, &
 COMPOSITUM UNUM, verbis & characteribus vulgaris no-
 titiæ, Lunæ influxu etiam nobilitatum. Nimirum, ANNULO *2. Composi-*
 ferreo octangulo inscribere jubet: *Φεϋγε, Φεϋγε, ισ! χολη, η κορυ-* *tum Trallia-*
δαλ @ εζητη. *Fuge, fuge, heu bilis, alauda quærebat.* Subje&am au-
 tem figuram in annuli caput scribere jubet *Νδ. γινεσθω η ο ποου-*
πατυπωδεις δακτυλ @ ιζ. τῆς σεληνης, η κα, *paretur autem præfigura-*
tus annulus XVII. aut XXI. die Luna.

Paracelsus, magnus verborum, sigillorum, characterum, & *Paracelsi affi-*
 amoletorum patronus, pluribus à *Sennerto* *lib. de consensu & dif-* *matio.*
sensu cap. 18. allegatis locis, naturam vires suas in verba & charac-
 teres non minus, quam in herbas & radices imponere docet.

Idem archidoxeos magica libris, metallica appendicula, cha-
 racteribus & barbaris verbis insignita, proponit, iisque virtutes
 magnas tribuit. *Libro 1. contra graviores morbos, epilepsiam,*
 visus infirmitatem, atrophiam cerebri, paralyfin, calculum re-
 num, cœundi impotentiam, contra&uram, mensium immo-
 dicum & deficientem fluxum, lepram, vertiginem, spasmus,
 convulsionem, sigilla proponit. *Libro 2. subjungit sigilla 12.*

FFF

signo-

signorum celestium, & secreta ac efficaciam eorundem. *Libro 3°* sigilla ad oves & muscas characteribus ornata proponit. *Libro 4°* variationes horum sigillorum cum characteribus subjungit.

Obiectio.

Re.

Dubitantibus, quomodo sit possibile, quod metalla signis, literis & vocabulis notata, vires tales habeant, sine incantationibus & mali genii cooperatione, vitio vertit, quod diabolo tantam potestatem tribuant, Deo detrahere videantur. Metalla vivunt, ideo etiam vitales operationes exercere possunt. CHARACTERES & VERBA non esse viribus destituta, probat exemplis incantatorum serpentum. EXTERIUS applicata etiam vitâ carentia internis visceribus vim quandam communicare confirmat exemplo cantharidum, manu gestarum, vesicæ dicam scribentium. Mortua corpora virtutibus prædita, ostendit præterea exemplô alcedinis d. c. f. Eißvogels /cujus pellis singulis annis plumas abjicit, & novas producit ejusdem coloris, idque multorum annorum tractu continuo.

*Nonnulli ex:
empla alle-
gant.*

Paras.

Nonnulli allegant Pyrrhi digitum febrifugum, & pollicem dextri pedis lienosos restituentem, Gallia etiam & Angliæ regum strumas, enunciatis paucis verbis: *Le Roy toy touche, Dieu toy guarit*: sanantium exemplum. *Parasus* recitat quosdam præterea hereditariam curam luxatorum & fractorum ossium, colligentes inde singularem aliquem per temperamentum & addita quædam verba influxum.

Borelli opinio.

Borellus histor. & observat. variar. medicophys. centur. 3. observ. 6. curationes magneticas adscribit etiam temperamento. Franciscus Henricus Patritius Lugdunensis innumeros curavit febricitantes, propinatis ægro trium pomorum medietatibus, quas deglutendas dabat. In primâ scribebat: *Christus pro vobis natus est*: in secundâ, *mortuus est*: in tertiâ, *resurrectus est*. Tandem hæc vis in eo extincta. Nonnulli pactum cum dæmone cessasse putabant: Ipse verò ad virtutem naturalem ejus, quæ ætatis mutatione, vel temperamenti, mutata etiam est & extincta.

Distinctio therapeutices medicinæ partis in *χειρουργικῆς, φαρμακωτικῆς, διατριβικῆς, ψυχιατρικῆς* verbis & characteribus etiam patrocinaur.

Επιμεινται.

Verum *ἡ δὲ ἐπὶ τῶν ἐπιμεινται*. Multa in Paracelsicis minùs firma & so-

& solida occurrunt. 1. Committitur fallacia *ἑτεροζυγίσεως*. Non vocatur in dubium, metalla multis virtutibus esse prædita, & eadem corpori applicata vires suas eidem communicare. Communicatio hæc, seculo hoc nostro præcipuè, stabilitur imprimis circulatione sanguinis. 2. Non negatur etiam metalla sub certâ constellatione fusa influxu aliquo ditari. 3. De verbis impressis & characteribus potissima quæstio. Illa agere inficias imus. Fabulosa sunt, quæ refert de alcedine. Admiranda imprudentia, res nullo rationis innixas fulcro stabilire velle exemplis inanibus, cum sensuum fide pugnantibus. *ἐν αὐτῷ ἔστι πᾶν τὸ φαινόμενον ἀληθές.* Non omne, quod apparet, verum est, autore Aristotele 4. metaphys. cap. 6. Exempla allegata etiam nihil ad rem. Nec temperamenti proprietas hic locum habet. Divisio medicinæ propolita nullius est momenti.

Demonstratione hæc convellitur verborum & characterum efficacia. CHARACTERES, VERBA que iis conjuncta, si agant, aut præstent aliquid, præstant id ut instrumentum quoddam. Instrumentum reducitur ad causam efficientem. Ergo ad efficientem per se, vel per accidens. SI PER SE agant verba & characteres, agunt vel instâ vi, vel naturæ, vel rationis.

Non agunt VINATURÆ, quia nulla agnoscitur latens virtus. Quamvis enim VERBA naturalibus instrumentis proferrantur, voxque hoc modo naturalis sit ipsa, significant tamen *ἢ φύσις, ἀλλὰ θεός, non naturâ, sed pacto,* & ex hominum instituto: neque ullo modo concedi potest Paracelso, quod natura vires ulla iis imposuerit. CHARACTERUM materia, quamvis naturalis sit, metallica, lapidea vel vegetabilis, adscriptas illas vires à naturâ non habet. Nec etiam forma & figura eorundem ullius est efficacia.

NON agunt RATIONE, quia rationis & consilii characteres sunt expertes.

NON PER ACCIDENS, quia non agunt necessitate coactionis ab aliquâ causâ sublunari vel cœlesti. SUBLUNARIS nullum habet locum. Artifex & idea in mente ejus concepta, quæ sunt verba & characteres, in exteriora non agunt. Imaginatio etiam artificis vel confidentia, cogitatio aut firma animi

persuasio, hinc nihil habent virium. Sunt enim hæ actiones immanentes, neque ex animo in subjectum patiens transeunt.

nec cœlesti,

*nec supralu-
nari.*

A COELO etiam aut STELLIS, astralive spiritu influente vim impressa verba aut characteres obtinere probabile non est.

SUPRANATURALIS causa etiam non admittitur: nullam enim DIVINAM characteres & verba talia habent promissionem bonorum temporalium aut cœlestium. Si à DOEMONE, malo aliquo genio, tacitoque pacto, & latente fœdere, hæ deriventur vires, apage!

*Casus & fortuna hic exul-
lant.*

Tandem etiam neque CASUS aut FORTUNA hinc ullum habent locum,

Ergo characteres, figuræ, verbaque amuleti impressa, nullam habent efficaciam.

CAPVT II.

De Xenexto Paracelsi, & recentiorum.

*Virtus attra-
ctiva impedi-
tur.*

Paracelsus lib. 2. de peste cap. 3. meminit virtutis magneticæ attractivæ, quæ sit in homine, similis illi in magnete ferrum, & succino palcas trahente. Illâ mediante sani in peste inficiuntur ab ægris. *Die gesunden Augen / so sie in die stießenden star-
rend sehen / so zeucht der Magnet der gesunden Augen an sich den
Chaos der stießenden Augen. Jetzt ist das Wehe in diesen Augen.* Hæc virtus attractiva debet è medio tolli, si homo præservationis sit cupidus. Inpediri autem, ait, per XENEXTON, collo appensum, quo facto, corpus non afficiatur, cum non amplius attrahat. Modum autem, quo virtus attractiva impediatur, & ex quâ materiâ Xenexton paretur, non addit.

Modus.

Recentiores de modo & materiâ solliciti, Xenexton attrahere, ajunt, ad se venenum pestilentiale, tanquam homogeneum quoddam, & sic corpus liberum evadere. In Xenexto autem attractum venenum fit dissipabile.

Nonnulli consuetudinem hinc omne ferre punctum, & dum cor asuecit vicinâ gestatione, tolerantiam quandam in adversis inde nasci, & cor tam promptè non lædi volunt.

Alii & externum & internum venenum, ob similitudinem sub-

substantiæ, singulari *συμπάθει* ad se attrahere censent arsenicum. Ideò etiam nolunt alexipharmaca miscere.

MATERIA duplex adsignatur à recentioribus: venena Materia ex qua, simplex. sola, alexipharmaca sola, & composita ex utrisque.

VENENA sola primum obtinent locum. MERCURIUM Venenata 1. ☿ vivus. nuci avellanæ includunt. Sindone exceptam nucem à collo suspendunt, ad cordis regionem. Huic plus tribuit *Saxonia lib. de plica*, quàm $\text{O} \cdot \text{O}$.

ARSENICI inventio adscribitur *Jacobo Carpo anatomico 1. O · O solū. Bononiensi.* Pulverisatum arsenicum album mucilagine tragacanthæ exceptum in massam redigitur orbicularem vel triangularem, & à collo suspenditur.

ALEXIPHARMACUM solum est SAPPHIRUS, quem Alexipharmaca sola. Sapphirus. proponit *Helmontius tomo 1. de magnetica vulnerum curatione 1. ca sola.* 37. 38. Homini, *inquit*, suus magnes, quo, tempore pestis, per insensibilem transpiratum à contaminatis venenum forinsecus haurit. Natura etenim, quæ solet aliàs benignum succum duntaxat admittere, eumque ab excrementis soletter secernere: huic suo nunc magneti succumbens, nocuam auram elicit, mortemque intrò vocat. Contra hunc magnetem suus est magnes contrarius, ipse nempe sapphirus aut frustum succini lucidum, prius per planetarios septempullus conficta (sunt autem ii in gutture, carpis manuum, prope pedum malleolos, & ad cordis thronum) & collo, periapti vice appensa, humanum magnetem præcellunt, impediunt, adeoque diæ luis amoleta certissima; alioqui planè inefficacia, si pullum confictio non præcesserit. Quæ enim prius sapphirus & succinum erant, ab affrictu, mutatâ familia, nomen prius amittunt, & xenexton deinceps appellantur.

CAPVT III.

Composita amuleta chimica, ex cordialibus

& veneris.

Æc iterum sunt vel alexipharmaca sola, chimicè præparata, vel cum venenis mista. Tale est Xenexton *Crollianum in basilica* propositum.

Fff 3

COM-

*Coralliorum
amuletum,*

COMPOSITUM hoc CROLLIANUM amuletum nulli non est notum.

℞. *bisfonum exsiccatorem pulverisat. ℥ ij.*
zenith. juvenc. ○○ cryst. albi, ○○ ti
rad. dipt. alb. tormentill. a. ℥ iij.
margar. non perfor. corall. hyac. smaragd. a. ℥ l.
croci orient. ℥ ij. mosch. ambræ q. v.

Excipiantur *mucilag. trag. ▽ ros. paratâ.* Exinde ○ & ∪ in X
 existentibus, fiant ORBICULI, signandi signo M ab una, &
 serpentis ab altera parte, vel scuta cordis figuram habentia.

Vires,

VIRES. *Crollius* attrahere docet venenum ab intra, & ex-
 tra illud consumere.

Aliud autoris.

ΑΥΤΙΛΟΙΜΙΚὸν amuletum hoc nobis placet.

℞. *℥. per fumum H mortificati, imò etiam H ipsius corrosi,*
pulv. ℥ vj.

○○ *albi, rubri visigallo, flavi ○○ dicti,*
cinnabaris. rad. dipt. albi seu fraxinella a. ℥ iv.
tormentill. bistorta, angelica a. ℥ x.

Misce ita, ut massa splendeat à *℥* & à cinnabari, eminenter. In-
 corpora modico *rob. juniperi & gum. tragacanth,* in *Δ zedoar.*
solut. Formentur instrumento *Crolliano* orbiculi. In superficie
 spargatur modicum cinnabaris *℥ ii.*

Επιμελειαι

VIRES an suo merito amuletis attribuantur, vulgi iudicio
 stabilitæ, dubitatur. Quilibet suo indulgeat genio. Nemo solis
 illis fidat, sed in subsidium interna alexipharmaca vocet.

CAPUT IV.

ceras chemicas proponit.

Chimia beneficii dandi cupida non feriat, studet pla-
 cere quocunque modo, & palatis delicatis ad medicamen-
 ta quæ nauseant, grata præstare obsequia. Commen-
 dat ceras oleis destillatis exaltatas, exterius admoventas, in iis-
 que se accommodat affectuum varietati.

℞. *cera alba ℥ j.*

olei roris marini, salvia, citri, hyssopi, mentha crispæ,
absinthii, melissæ, quantum imbibere potest.

VIRES

VIREs. Matrum indolem æmulantur, & cerebro, cordi, *Vires.*
 ventriculo in adversis sunt præsidio, in secundis solatio.

UTENDI MODUS. Cera ʒ ij. in emplastri forma ap- *Vtendi modus.*
 plicantur, cephalicæ concursus futuræ sagittalis & coronalis regi-
 oni, sub vertice; cordiales & stomachicæ scrobiculo cordis.

CAPUT V.

De unguento sympathico Paracelsico utroque:
 vulnerario, & armario.

DUorum unguentorum magheticorum meminit Paracel- *Patroni.*
sus lib. 1. archidox. magica. Unum vocat Wundsalbe/alte- *1.*
 rum vocat Waffensalbe. Si non autor, saltim inventor ex- *Paracelsus.*
 stitit Paracelsus & illustrator. Ingredientia utriusque principalia
 eadem: alteri addit mel & sebum bovinum ad consistentiam. Ap-
 plicandi modus autem est diversus.

Sympathia, inquit, oder Mitleidenheit bringet viel in den
 menschlichen Dingen. Primo loco recenset VULNERARIUM.

Ex. musci cranii humani, welches am Wetter gelegen ist ʒ ij. *Descriptio un-*
 mumia ʒ l. pingued. humana ʒ ij. sanguin. humani ʒ l. *guenti vulne-*
 ol. lini ʒ ij. ol. rosar. ʒ j. boli armenii ʒ j. *rarii.*

Contusa & mista omnia in mortario, in pyxide ad usum serva.

UTENDI MODUS talis. So dir eine Wunde vorkömmt/ *Vtendi modus.*
 so mach allein in der Wunden ein Holz blutig / steck darnach das
 blutig Holzlein in die Salb / wenn das Blut zuvor daran ruckert
 worden ist: und verbind dem Verwundten solche Wunde alle Tag
 am Morgen / mit einer neuen Binden, die in seinem eigenen Har-
 genest sey: So heylet die Wunde/wie groß sie ist / ohne alle Pflaster
 und Wehtagen. Und magst also einen heylen/der zehent oder zwanz-
 zig Meilwegs von dir ist / wann du allein seines Blutes hast.

Subjungit descriptionem unguenti armarii. Also magst du *Descriptio un-*
 auch eine Salb machen/wann du das Wassen/ damit einer beschä- *guenti armarii.*
 diget / mit der Salben bestreichest / so heylet die Wunde ohn alle
 Schmerzen. Diese ist wie die oben / allein daß du darzu nimmest
 ʒ j. Honigs / und ʒ j. Döhsenfett. Dieweil man aber die Wassen
 nicht allzeit haben mag / ist die mit dem Holz desto besser.

Joh. Baptista Porta mag. nat. lib. 8. cap. 12. ὀπλοχρισματα 2.
 10. Bapt. Porta.

unguenti armarii nomine utrumque dignatur, à Paracelfo Maximiliano Cæsari datum, ab eodem expertum, maximè quamdiu vixit, carum habitum, *subjungens*.

3.
Crollius.

Crollius basl. chim. unguentum sympatheticum Paracelsi vocat, sed de armario solùm agit, plura mutat, magni æstimat & summis extollit laudibus.

4+
Wittichius.

Wittichius Medicus Arnstatensis assertor est armarii unguenti, sed pro musco sumit fimum, fortassis Germanicæ linguæ errore. Facile pro *Woesj* legi potuit *Wist*.

5.
Hartmannus.

Hartmannus commentator basilica, nullâ utriusque habitâ distinctione, unguentum hopliatricum magni æstimat.

6.
Helmontius.

Unguenti utriusque magnetismum defendit *Helmont. tom. 1. tract. de magnetica vulnere curat.* & pluribus exemplis illustrat.

Singularis pulveris sympatheticus,

SINGULARIS pulveris sympathetici, qui cum armis nullum habet commercium, sed solùm cum sanguine vulneris, linteo magnitudini vulneris correspondente excepto, & duplex est: *simplex unus* ex ☉ viridi Solis radiis exposito, & ad albedinem calcinato, *compositus alter* æquali proportione ☉ ad albedinem calcinati, & gommi tragacanthæ, concinnatus, meminit *Ludovic. de Nassau, autore Joh. Beverovicio epistolice quest. medic.*

LIGNORUM SYMPATHICORUM, inter quæ excelsit *Fraxini* lignum, vis est nota. Paratur ex eodem baculus ☉ & ☽ in V conjunctis, sola admotione omnes sistens hæmorrhagias. Videatur *Borellus cent. 3. observ. 78.*

Contradicentes.
Libavius.

Libavius de vulnerario Paracelsico unguento nullam faciens mentionem, *tract. physico 1. de impostoria vulnerum* per unguentum armarium sanatione Paracelsicis usitatâ, commendataque, prolixo sermone armarium unguentum impugnat.

Sennertus.
Alii.

Sennert. l. 5 part. 4. c. 10. unguentum armarium itidem improbat. *Alii* effectus malo genio, & diabolicis pactis adscribunt.

Epikeris
authoris.

Sed quid opus est tanto calore! Virtus magnetica stultitiæ Paracelsicæ anchora tanti non est facienda: parum patrocinator meritis causæ. Vulnere, quæ ipsi eligunt, sine magnorum vasorum læsione, ossium fracturâ, dislocatione & luxatione sponte suâ sanantur & consolidantur, absque ullis medicamentis, modò à pure & fordibus mundentur.

Exempla magneticarum sympathiarum ab *Helmontio* adlata, partim sunt falsa, partim ad rem non faciunt. GUER-

GUERNERI ROLFIN-
CII, CHIMIÆ IN AR-
TIS FORMAM REDA-
CTÆ,

LIBRI VI.
De effectis seu operibus
imaginariis, & non entibus chemicis.

CAPVT I

de iisdem in genere agit.

NOMEN hoc adeptæ sunt, opera- *Nominatio.*
tiones & opera quædam chimica, quæ cum
non sint in rerum natura, nec esse possint, ma-
gno tamen strepitu à vulgo chemicorum passim
circumferuntur, & à fumidis thaumaturgis or-
bi literato obtruduntur, quique ea non admit-
tunt, ὅς ἐπισημῶν censentur digni.

De illis editus prostat liber singularis ἀνάγνωσις. *Antor in Liber τῷ*
sine præfationis ad ILECTOREM adponit nomen UTIS. Οὐδ' εἰς ὁδὸν.
NEMO vult appellari, quod ut de non entibus scripsit, ita & ille
NON ENS haberi velit.

Argumentum scriptionis heroicum est, scriptum ipsum fe-
licissimi ingenii, iudicii & omnigenæ experientiæ fœtus.

NON ENTIA hæc quædam sunt communia triplici re- *Alia*
gno, quædam singulis regnis propria.

COMMUNIA sunt quintæ essentiæ, ex vegetabilibus, ani- *communis,*
malibus, mineralibus quæ ostendi solent.

PROPRIA non entia, ex quolibet regno in scenam produ- *propria alia.*
cuntur.

Ggg

CAPVT

CAPVT II.

De non entibus chemicis in specie & 1.
communibus, quintis essentiis.

Paracelsi
quinam essen-
tiam adferunt.

PARACELSICI ferè omnes, Petrus Severinus idèa medic.
Quercetanus prafat. de veter. medic. Crollius prafat. basil.
chemic. & alii in eo olim unanimiter conveniebant, quod
in singulis rerum generibus seu corporibus mistis contineatur
natura quædam radicalis, vitæ principium, actionum omnium
causa. Hanc ob excellentiam COELUM: propter puritatem
& fulgorem ASTRUM: propter fecunditatem SEMEN:
propter incorruptibilitatem BALSAMUM: ob immunitatem
ELEMENTARIÆ sortis QUINTAM ESSENTIAM appel-
labant, & eam Hippocratem per τὰς δυνάμεις, facultates intellexisse
firmiter adferebant.

Nonnulli cœ-
lestis natura
statuunt.

NONNULLI ed usque progressi sunt, ut non fuerint veriti,
quintam essentiam, seu balsamicam hanc in mistis naturam, ex quâ
medicamentorum actiones promanant, non tantum ἀναλογία, ve-
rùm etiam τῆς οὐρανίας cœlestem indigitare.

Iusta censura.

JUSTA est censura: QUINTAS ESSENTIAS diversæ
naturæ, originis, & ab elementorum consortio indolis, corporum,
quæ vel planè nullam vel imperfectam sustinent ἀνάλογον, qualia
sunt metalla, esse non entia: non entia item esse, quæ ex vegetabi-
libus, quorum principia separabilia sunt, extrahuntur, cum titulo,
quod singulare quiddam sint & sublimius suprâ elementa: neque
minus non entia esse, quæ hoc titulo ex animalibus, eorumve par-
tibus depromuntur.

Ἐπιβεβαιω-
σεται.

Verisimile est, substantiam illam in mixtis, ex quâ medicæ
facultates promanant, τῆς οὐρανίας οὐρανίας cœlestem non esse, aut
medicamenta, quæcunque tandem sint, in quorundam essentiam re-
ducta, nihil habere commune cum cœlestibus sideribus, sed esse
elementaris naturæ.

1. autoritate

CONFIRMATUR argumento ducto ἀπὸ τῶν ἔξωθεν, à
principiis extrinsecis, quæ sunt AUCTORITATES:

Paracelsi.

Paracelsus 4. archidox. quò agit de quintis essentiis, t. 1. quinta
essen-

essentia, inquit, est materia corporea extracta ex omnibus, & ex omni, in quo est vita, ab omni impuritate & mortalitate liberata, & ab elementari consortio separata. Ex humana carne aut sanguine non potest extrahi quinta essentia, vita enim in anima, non in re, *Subjungit*: non esse distinctum quid supra elementa, sed elementum ipsum, neque distinctè temperatum, sed calidum, frigidum, humidum, siccum. Quinta essentia ☉ igni, ☽ aquæ, ♁ terræ, ☿ æris naturam participat. Extrahendi ex metallis, mineralibus, crescentibus, aromatibus modum post subjungit.

Erastus disp. antiparacelsi. parte altera p. 182. Iomnium vocat *Erasti.*
hominum otiosorum, & fallere alios cupientium, quo modo se deceptos senserunt, & doluerunt.

De quinta essentia fictitia sincere judicans *Libavius libr. I. Libavii.*
epist. 9. quidam vesani, scribit, putant, se essentias formales & specificas à rebus separare posse, ita ut non amplius ad censum elementorum pertineant, sed qualitatibus elementaribus spoliatae in cœlestium ἀποιόν naturam transeant.

Rulandius progymnasmatum alchimia, quest. 27. de essentiis *Rulandi.*
chimicorum, mitius sentit, nempe, eas elementarium qualitatum non esse omninò expertes: quod enim συσσειχέωςϛ conflatum est, arte nullâ per ἀνασειχέωσιν ad eam essentiam perducipotest, quæ fit expers omnis elementaris πάθους, & non referat naturam principiorum se constituentium. At essentia chimica ex elementis educitur. F.

At *quest. 73. respons.* ad secundum misochimicorum argumentum, suam sententiam hanc exponit, quod quinta essentia sit corpus, sed nobilius elementari, separabile tamen arte, misti tamen elementaris purissimæ parti coherens.

PRINCIPIA deducta δὲ τῶν ἔσωθεν, καὶ τῶν κῆ τὸν τῆς ἐσίας *z. ratione idem adferitur.*
λόγον ἐνεόντων idem confirmant.

Ἀσύμμελον est æthereum corpus cum elementis. Portio illa cæli compositis corporibus inest, aut κῆ μίξιν per modum mixtionis, aut κῆ παράθεσιν per modum juxtapositionis.

Non inest κῆ μίξιν, quia quæ hoc modo permiscentur, sunt παθητικά καὶ ποιητικά ἀλλήλων, adeoque iisdem agendi & patien-

patiendi qualitatibus instructa, eâdemque constant materiâ, ut colligitur ex *Philosopho 2. de generat. & corrupt. cap. 6.* Atqui cœlum non habet eandem materiam secundam cum elementis, neque qualitates easdem, calorem & frigus, humiditatem & siccitatem, neque ita agit in Elementa, ut ab iis repati queat. Ergo cœlestis substantia cum elementis, tanquam ἀσύμμελον, penitissimè in unum aliquod συνιστάμενον ὁμογενές, quod formâ & essentiâ sit unum, coire per misionem non potest.

Neque ἡ ἀσύνθετος inest, quia corpora naturalia non essent unum per se, sed per accidens solum, per aggregationem partium diversæ speciei, & per consequens, non essent unum τῆ ἑστίᾳ, quod tamen maxime est necessarium. Ex his inferre licet nullo modo inesse.

CAPUT III.

De non entibus chemicis certo regno propriis, & I. vegetabilium ex classe petitis. Resuscitatio plantæ ex cineribus, vel salibus, est non ens.

Paracelsus ad-
firmat.

Paracelsus libro de naturâ rerum sexto, qui inscribitur de resuscitatione rerum naturalium, resuscitationem & restorationem ligni, difficilem quidem, sed naturæ possibilem esse docet, non tamen sine magna circumspectione impetrabilem. Modum etiam subjungit: Cineres ligni in cucurbitâ miscet RESINÆ, LIQUORI, & OLEO ejusdem ligni, æquali portione. In leni liquore liquecunt, & emerget inde mucilaginosâ materia, imprægnata tribus principiis, θ. ♀. ☿. Putrescant in ventre equino. Post recondantur in tellure pingui. Exsurget arbor multò speciosior priori. Sed scopæ sunt dissolutæ.

Επινεσις

Quercetanus.

Nec persuadet contrarium *Quercetanus*, qui *hermetica medicina defens. cap. 32.* ut probe calcinatione humidum primigenium in salibus non absumi, at ipsas formas in constanti illo principio delitescere, demonstrationes experienciâ sæpè confirmatas exhibet quasdam, & I. CUJUSDAM POLONI, Medici apud Cracovienses magni nominis, cujus nomen tamen ipsi excidit.

cidit, qui apparare docet cinerem, ex omnibus cujusvis plantæ partibus, idque cum omnibus tincturis atque impressionibus omnium plantæ partium, earumque usque aded spiritus conservare, omnium facultatum autores, ut plures quam triginta ejusmodi artificiosè ex cineribus paratas plantas, easque diversas haberet vasculis suis vitreis contentas, Hermetico sigillo obli- gnatas, quæ titulum plantæ ac proprietatis ejus inscriptum haberent, ita ut si quis rogaret, sibi rosam ac calendulam demonstrari, aut aliquid aliud, utpote papaver rubrum, album ac variegatum, tunc cinerem illius plantæ arriperet, cujus specimen esset editurus, ut si nempe rosam tibi monstrari cuperes, vasculum rosæ titulo insignitum exhiberet, ex cujus vasis fundo, lucernæ igni admoto, aliquantum incallescens, tenuissimus ac impalpabilis ille cinis ex se apertam rosæ speciem emitteret, quam sensim crescere, vegetari, ac formam penitens, caulis, foliorum, tandemque geminæ floridæ rosæ, umbram ac figuram exprimere & denique explicatissimam rosam producere apertis oculis intueri liceret, ut nihil certiùs nec elegantius, quam ex umbratili illâ rosâ, apertissima rosa enucleari ac conspici posset, omnibus usque quaque suis partibus absoluta, ut planè corpoream diceres, quæ spiritali tantùm ideâ, reverâ tamen essentiâ spiritali dotata sese intuendam præberet, cui nihil aliud restaret, quàm congruæ terræ mandari, ut solidius corpus assumeret. Hæc autem umbratilis figura, vase ab igne remoto, rursus in suos cineres relabebatur, suumque chaos evanescendo sensim repetebat. II. Decocti absinthii exemplo confirmare similem resurrectionem adnititur.

Bequinius tyrocini chim. l. 2. c. 1. probaturus, vitam vegetabilium operationibus chemicis non destrui, nec humidum multorum primigenium iisdem absorberi, certum est, & multoties probatum, *inquit*, sales herbarum præsertim calidarum, si certo quodam modo & nobis incognito seminentur, alias producere suæ speciei herbas.

Andreas Libavius magisterium resurrectionis plantarum *Libavius* tantopere cordi habuit, ut hanc *Quercetanæ* resurrectionem pro verâ habuerit, eamque *Synagmate arcanor. chemic. de*

Ggg 3

magi-

magisteriis formalibus lib. 1. cap. 22. appendice, illustravit historiam, & icone plantulæ ex aquâ destillatâ in vitro evatæ, a *feremia Cornario Philosopho & Medico excellenti, archiatro Brandenburgico Culmbacensi*, ipsi communicatâ.

Borellus,

ADMIRANDAM rerum resurrectionem credit *Petrus Borellus hist. & observat. rariorum medicophys. cent. 4. cap. 62.* pro rato habens, femina rerum in salibus delitescere, illudque confirmat ex eo, quod serendo plantarum salia, plantæ iterum nascantur, & in lixiviis plantarum figuræ combustæ plantæ umbratilis ejus figura emergat: sperat etiam, se totum artificium brevi temporis intervallo comprehensurum, & publicaturum, imò de inventi gloriâ, ne aliquis eam sibi surripiat, est sollicitus.

Επίμνησις
de singulis.

VERUM *Epicharmeion* illud in singulis habet locum: nervos atque artus esse sapientiæ, non temere credere. Non entia sunt hæc arbores, flores, plantæ omnes. Quamvis vita naturæ curiosorum chemicorum ad credulitatem festinantium, quod optant, millies & iterum millies verum desiderant, nunquam tamen expectationem suam, vel aliorum sitiabunt.

MODUS Paracelsicus nullius valoris. ὃ ὃ λόγος ἔνωμασδε, ὃ ὃ λέγων ἀπιστος. Fabula auditur, non historia.

Quercetanaa exempla *Riolanus* vocat præstigias, & fallaciam per umbram aut imaginum refractionem procuratam. *Billichius Thessalo* redivivo, cap. 7. stupenda & suscipienda hæc exempla, vilipendit, unum de lixivio urticarum congeliato vocat stupidum: alterum de cineribus plantarum suspectum. In primo experimento desideratur judicium, in altero fides. *Quercetani* hanc anatomiam signatam & pyromantiam explodit etiam *Helmontius, pharmacopolium ac dispensatorium modernum* in scripto libro, 1. 13. Bonus ille vir, inquit, suam principiorum declarat inscitiam, nesciens, quod omnis glacies incipiens, dentatas cuspides, ad figuram folii urticæ faciat. 2. quod *Archeus* sit figurator rei generandæ, qui per ignem conflagretur dudum, antequam vel corbo fiat, vel cinis. 3. Si ens feminale herbarum exprimeret lixivium, non sane folia, sed radicem, caudicem, flores & fructus referret.

Beguinus & sequentes πικρὸς α proponunt,

CAPUT

CAPUT IV.

Mercurius vivus seu argentum vivum carrens,
☿ verum, ex vegetabilibus extractum,
est non ens.

O audacia processerunt nonnulli, ut actu Paracelsica prin-
cipia vegetabilibus inesse probaturi, non veriti fuerint, id
asserere. Confirmant exemplis. In Alpibus argentum
vivum in arborum foliis & radicibus, ad radices herba-
rum, & sub fœni acervis oculariter cernitur.

Nonnulli ad-
firmant.

CREDULITAS nimia circumvenit *Beguinum*, cum *yrocin*.
chim. lib. 2. cap. 13. scriberet: In hac urbe plures viros fide dignos,
& præcipuæ auctoritatis dignitatisque novi, qui non modò è mi-
neralibus & metallis, sed etiam ex sanguine humano prius calcina-
to, & ex plantis etiam ☿ vivum ad metallorum transmutationem
elicuere.

Consentit
Beguinus.

Rectè *Borellus hist. & observ. rar. medicophys. 3. observ. 98.*
Certum est nullum educi argentum vivum ex plantis, nisi mistis
rebus mercurialibus in operatione, ut cinnabari. Sin in foliis &
propè radices ☿ currens inventus, ut & sub acervis fœni, coa-
gulatus is est, ex vaporibus mercurialibus subterraneis condensa-
tus. Potest per aëra volare, & iis quæ occurrunt, se insinuare.
Cum ense deaurato cinctus propè adstaret aurifabro, qui tum for-
tè malagmate ☉ & ☿ inaurabat poculum argenteum, vidit capu-
lum ensis inaurati dealbari. Primùm magicum censuit incanta-
mentum, mox veram causam agnovit.

Επιχειρισ...

CAPUT V.

Non entia ex animalibus petita. I. ☿
ex sanguine animalium.

B inunctione Galilæe Venereâ infectorum, sanguinem
atomis mercurii fœdari posse, verisimile quidem est,
sed rarò observatum, licet à multis adnotatum. Arte
chimiçâ autem metallicum simile ex sanguine eductum
inauditum, & nunquam factò comprobatum.

CAPUT

CAPUT VI.

Homunculus, secretâ ratione in vitro, vel ampullâ
chimicâ fabricatus, non ens est.

Autor primus
Paracelsus.

Paracelsus alicubi, modum, quo sine patre & matre, artis beneficio, homunculus generatur, proponit: addunt alii, à quo omnem scientiam universamque naturam & ejus mysteria, præsertim verò lapidis Philosophici coactionem, discere liceat.

Amplificat
opinionem Bo-
rellus exemplo
vegetabilium.

Petrus Borellus hist. & observ. rar. cent. 4. observ. 62. resurrectionis mysterium à vegetabilibus extendit etiam ad animalia. In phialis, inquit, licita necromantia, patrem, avum, atavum, totamque prosopiam, imò antiquos Hebræos, Romanos, & quemcunque volueris, accerses, cum propriis figuris, modo eorum cineres vel ossa servaveris. Experimentis petitis à sanguine confirmat id destillato, in quo phantasma, seu idolum humanum apparuit.

& animalium.

Resurrectionem hanc chemicam etiam locum habere in animalibus & insectis docet centur. 4. observ. 34. Ab amicis expertis duobus accipi, inquit, se caneros fluviatiles restituisse; cinere eorum in loco humido, vel in vase terreo, cum aqua modica relicto. Tum enim intra dies xx. innumeræ atomi animatæ videntur, quæ si sanguine bovino irrorentur, in caneros paulatim commutantur.

Calculum ad-
dicere judican-
tur, pullities
Ægyptiaca.

Probabilem hanc resurrectionem facit pullities Ægyptiaca, à curiosissimo Bellonio lib. 2. observ. 32. & Danica à novo nato bibliothecario, Bartholino hist. anat. & med. cent. 6. hist. 11. proposita, ut & Florentina ab ingeniosissimo Nardio communicata Westlingio, mandatu Serenissimæ Majestatis regis Divi Christiani IV. & Magni Ducis Hetruriæ Ferdinandi II Medicei adornata. Ova fornacibus concreduntur & justo ignis regimine excluduntur pulli.

Emittuntur.

Verùm artis spheram transcendunt prius memorata miracula. Longè alia ratio pullitici, effectu ipso sæpius comprobata. Eam imitari in hominis representatione non licet. Si quis

quis

Cap. VII. Aurum in Microcosmo generatum est non ens. 427
Quis ἀπορίας possibilitatem urgeat, is tractetur tenore veteris
Verficuli:

Nil spernat auris, nec tamen credat statim.

CAPVT VII.

Aurum in humano corpore generari nequit.

Dens fuit fictitiuus. Gallina aurea non ens.

ANNO M D XCIII. paucis diebus ante ferias Paschatis, ^{Possibilitatem}
Christophoro Mullero, puero Silesio rustico, molito- ^{hujus genera-}
ris pauperis filio, cum cecidissent dentes septimo æta- ^{tionis adstru-}
tis anno, ultimus in inferiori maxillâ, versûs sinistram par- ^{unt}
tem, AUREUS DENS MOLARIS eadem conformati-
one, magnitudine, numero, & positu, quo dentes alii,
enascitur.

Jacobus Horstius Medicus Helmstadiensis, & M. Johannes In- *Jacobus Horsti-*
golstetterus Norimbergensis, peculiaribus libellis eundem asseruerunt *us & M. In-*
naturaliter genitum, & Romano imperio multa salutaria inde *golstetterus,*
promittunt. *& Wendlerus.*

Meminit incomparabilis Sennertus libro de consensu cap. 19.
Franciscum Wendlerum Medicum Görlicensem, saginasse Galli-
nam foliorum auri libris iv. maceratamque hanc in pectore tres li-
neas purè aureas, habuisse, quasi ab artifice aliquo inductæ
fuisent.

Sed dentem fuisse supposititium, lamellâ aureâ obductum, ^{Emineus}
biennio elapsò, detexit accuratior ἀπορία, seu *Xusodor Cononia,*
& libellus à *Martino Rulando filio, Medico Ratisponense,* anno
M D XCVII. in lucem editus.

Gallinæ aureæ miraculum vanum detectum à Sennerto, lib.
de consensu & diss. cum omnibus tentatis nihil tale appareret, &
Agricolâ comm. in Poppium.

CAPVT VIII.

Mercurius metallorum perfectorum & im-
perfectorum est non ens.

Hhh

Am-

(Iii suchebey H)

Ambitiosi crepant artificium hoc, sed cum ad rem ventum, pisce magis apparent muti. Præparandi arcanos suos modos non addunt, veriti cenсурam. Si manus admoveatur proprius, scopæ sunt dissolutæ.

Libavius lib. 7. syntagm. arcan. omnium facit mentionem, *Beguinus*, postquam *tyrocini chim. lib. 2. cap. 13.* factitium

*Beguinus as-
firmat.*

Quum ex mineralibus, sanguine humano & plantis elici posse monuerat, subjungit modum eundem eliciendi ex Lunâ.

*Disquisitio
Heliana con-
firmat.*

Disquisitio Heliana nobilioribus ex metallis eliciendi modum, sicco pede præterit, de imperfectis duris & mollibus, marte solùm & plumbo sollicita.

*Modus con-
versionis
in ☿.*

MODUS, quo per calcinationem siccam i. e. pulveres, Mars in currentem ☿ convertitur, hic proponitur,

℞. limatura chalybis * minutissimè triti aa. ℥℞.

℞. ti, non cum ☉, sed cum salibus ☿ & ☿ parati ℥j.

Limati chalybis nucleus primùm ponatur in crucibulo: superimponatur * minutissimè triti, misti & pisti pulvis cum sublimate. Mox crucibulum collocetur in medio leniter accensarum prunarum, idque sub camino, aut aëre libero. Quamprimum calorem senserit sal armonicum, cum sublimate incipiet sublimari. (Cavendus autem est vapor, propter Mercurii venenositatem, ne imprudentius naribus excipiat.) Paulò post incipiet sal armonicum cum sublimate fundi & fluere, quoad tria vel quatuor momenta peracta (visu enim tutò percipitur sub camino) statim crucibulum auferatur, & sponte refrigescat. Postea super patellâ diffractum monstrabit chalybis limaturam magnâ ex parte sui in argentum vivum abiisse. Hâc patellâ vel vitro exceptam per linteum exigatur, unde percipietur limpidissimum, & ita vivacis naturæ, ut in plano decurrens quasi subsiliat: ad eò igneæ naturæ est Mars sive chalybs. Quin nec in vase ligneo, ne scorsim evolet, penè ulla observandi ratione conservari potest, sed in solo vitro firmiter obsignato. Est tamen verum & naturale hydrargyron, omni proprietate hydrargyri constans.

*Modus con-
versionis*

in ☿, hic est,

MODUS, quo per calcinationem humidam, i. e. ☽as & solutiones metalla mollia possint converti in currentem ☿,

℞. plumb.

℞. plumbi limati, rasi vel scalpro detriti, vel fusi inter duas pa-
tellas ligneas, & minutim pulverisati, qualis est arena
plumbea ferè clepsidarum q. v.

Solvatur in sua principia sequente aquâ:

℞. aq. fortis purificata ℥ij.

Dissolve in ea ♁ vivi communis ℥j. in ampullâ probè obtipatâ,
levi carbonum igne supposito, donec in aquam limpidam abierit,
Postea remove à calore ignis, & aperto ore sensim injice.

plumbi rasilis vel pulverisati ℥j.

Effervesceit enim aqua sponte, & tumultuatur, si simul omnia aut
nimis ingeras. Iterum obtura orificium vitri, & aliquantisper
dissolvere sine aquam: mox videbis vulgare argentum vivum,
quod prius erat in aquâ dissolutum, subsidere instar calcis & pul-
veris albi: plumbi verò ramenta oculis spectantibus, si agitentur,
resolvi sensim in argentum vivum currens, adeò ut duæ, & quan-
doque tres partes unciz ex plumbo sint futuræ argentum vivum,
quarta pars circiter (si ritè omnia peracta fuerint) lcoria & fex
sulphuris plumbi superstes. His peractis effunde

aquam fortem

in aliud vas vitreum. Reliquum

argenti vivi, ex plumbo facti,

exine, & trajice per corium vellinteum cum chordâ (ut moris
est) compressum & constrictum, & videbis, quantum ex plumbo
elicueris mercurii vivi, & quantum restet fecis terræ & sul-
phuræ.

Calcem quoque albam ex dissolutione argenti vivi primò in
aquam impositi subsidentem collige, quæ vel ulteriùs præcipi-
tari poterit in pulverem rubeum per

aquam fortem,

vel revificari in pristinum argenti vivi pondus per sublimationem
& decoctionem, chalybis frusto imposito aquæ communi, ut re-
rum chemicarum peritis notum est.

Ita ad oculum evidenter apparebit, quomodo plumbum
in argentum vivum redeat, ex quo fuerat ab initio creatum,
pondere etiam residuæ fecis testante, quantum plumbi in hy-
drargyrum abierit, quod à communi nihil discrepat, nisi quod

Hhh 2

fit

fit lividius paulò & segnius, prout cujusque metalli natura peculiaris postulat: sicut contrà id, quod ex ferro fit, omnium vivacissimum & agillimum est.

Verùm Libaviana, Beguinza, & hæc exempla εἰδέντες διό-
υσον. Non confunduntur transmutationum adversarii, ut pu-
tabat *Libavius lib. cit. cap. 16.* autoritate *Holteri*, cum in *insti-
turgicis libro & cap. 3.* quatuor ☿ ii generibus addit quintum ex
plumbo. Non ens etiam hic est.

CAPUT IX.

☿ ♂ ii est non ens.

Modos ex ☿ conficiendi ☿ currentem, plures proponunt,
*Libavius syntagm. arcan. chim. lib. 7. cap. 17. Schroderus
pharmac. med. chim. lib. 3. cap. 17. Joh. Rhenanus* ☉ è pu-
teo emergente, clavi ☿ manu ductione in libros *Paracelsi*
p. 18. descriptionem singularem proponit, addit autem eidem
☉ ☿ ii. Nonnemo hunc processum magni æstimabat:

☿. ☿ ♂ ii, ♀ crudiãa. part. ij. limatura ♂. part. iij.
destilla per retortam. Emergit inde ☿ currens.

Nonnulli ☿ um ☿ ii adferturi monstrant ☿, calcinatione

☿ ☉ & ♀ qui emergit.

Vera Epi-
neior; Sala.

Veritati litat censura *Angeli Sala anatom. ☿. part. 1. cap. 5.* Si
omnibus modis vivi argenti vel tantillam guttulam ex ☿ elicie-
ris, quem illi ipse non permiscueris, ostende mihi reipsâ opus
tuum, experientiâque confirma effectum conatûs tui, & tunc
demum ostendam tibi fidem ac credulitatem meam: Sin secus,
non possum accommodare aures meas talibus contemplatio-
nibus, (quas ars ipsa demonstrat esse vanas & ridiculas) tan-
quam editum esset aliquod, cui adsentiri aut acquiescere debeat-
mus. In primo processu in oleo Mercurius mortificatus reviv-
iscit, & non sine crimine ☿ adscribitur. In altero processu à
non nemine magni æstimato, occurrit elenchus non obscurus,
Mercurius, qui elicitur, est cinnabaris, qui non solùm ex hæc,
sed etiam ex alterâ cum ☿ & ♀ paratâ elicitur, additione scoria-
rum ferri per retortam ignis regimini expositam. In tertio pro-
cessu non evincitur ☿ ενθύμωον. Regulus est ipsa ☿ & ♂ sub-
stan-

stantia, quæ in X currentem nullâ artis operâ, sine mangonio fallaci converti potest.

CAPUT X.

Sal metallorum est non ens.

Dari genuinum metallorum \ominus , multi sollicitè & anxie affirmant, de principiorum chemicorum actuali inexistentiâ aeterni rati, nisi culter chemicus hinc solertiam suam exercere nosset. Sed quotusquisque genuinum parandi modum adsequitur? Pronunciatum X & X X , ESSE NON ENS, tamdiu vacuâ dominatur in aulâ, quamdiu non analogum quid, sed sincerum ostendetur. *Videatur libri X. cap. 19. p. 56.*

CAPUT XI.

\neq metallorum est non ens.

ERandis dica hoc titulo scribitur illis, qui X ris realem inexistentiâ in metallis ipsâ probatum eunt resolutione, & artificiali centrali extrâ versione in circumferentiâ.

In omnibus metallis se \neq deprehendisse, \odot excepto, tradit *Cornelius Martini.*

Alii facili in singulis hanc censent operationem. Fulvum in docimastico lapide, affricu Ungaricorum ducatorum in lineolâ, & rubellum à tritura cum saccharo cantho, nigrum etiam, qui ab affricu digitorum ad thaleros Philippinos *Dichte thaler* apparet, colorem vocant X ris progeniem. Idem iudicium ferunt de reliquis.

Libavius arcanorum naturæ scientissimus, nostri seculi Ismael, cujus manus contra omnes fere, & omnium manus contra illum, multa ex hypothese, plura ex luxuriante fertilis ingenii segete, non omnia ex domestico tradens experimento, in modis X ex metallis eliciendi *lib. 7. syntagm. arcan. chim.* proponendis, liberalissimus est, at de \neq eorundem non nisi per transfennam agit, *eodem libro*, hinc & in de sine certo ordine, veritus fortè ne incurrat censuram. Inconsideratè etiam de eo loquitur, cum *capite II.* quod aceto stillatio extrahitur ex H , vocat \neq dulce.

Hh h 3

In

In *νεγαυορροσφα* sclopetans vis adscribitur à nonnullis ☿
 ☉lis.

E ♀. qui extrà vertitur colorum ☉ & ☽ amulorum in-
 exstinguibilem, salium centralium igneorum & oleorum volati-
 lium opera utrinque prolectorum lusus censetur ☿ cupri.

Αφαιρεσις

Sed liberum de his cuiuslibet iudicium.

CAPUT XII.

*Non ens est medicina universalis. Panacearum
 variarum vana est ostentatio.*

Ntiquitus notam eam fuisse multi nullatenus dubitant.
 Nec destituuntur exemplis. Neque hoc seculo poten-
 tiam divinæ manus contractiorem putant, & iniquiorem
 vetusto, cum beneficiis maioribus fecem mundi bea-
 verit, quàm florem. Sed quid de eâ & panaceis aliis sentien-
 dum, exponit *libri I. cap. 9.*

CAPUT XIII.

*Non ens in transmutatione metallorum est conver-
 sio imperfectorum metallorum in ☉ aut ☽*

*Affirmantium
 argumentum.*

Ria in metallis imperfectis considerari possunt: *φύσις,
 ἀντιθεσίτης, καὶ ὀγκύη.* Hæc patroni harum transmuta-
 tionum in imperfectis metallis agnoscunt, ad nobilio-
 rem formam ☉ & ☽ suscipiendam. Ad aurum & Lu-
 nam tendunt singula hæc auri rudimenta, ceu finem, perfectio-
 nem & beatitudinem suam. Aurum ultimus est eorum cona-
 tus, *inquunt*, ut maturitas in uvis nondum consummatis.

*Possibilitas ad-
 mittitur pos-
 sissimum in
 ♀ ☉ ☽.*

Possibilem itaque sibi imaginantur *γεωσποσίαν*, cum natu-
 ram habeant non solum inclinantem, sed etiam cooperantem,
 imò urgentem, præcipuè ♀ ris & ☽ ii.

Nota est sententia *Gebri Arabis*, ♀ esse medium inter ☉ &
 ☽. Facilis ergò erit in utrumque conversio. ☽ est Protheus, in
 omnes qui se mutare potest formas.

Diluunt

Metalla perfecta quidem sunt, *inquunt*, ratione *speciei*, &
forma

forma : quodlibet propriam , per quam ab aliâ differt, & à quâ <sup>tactam ob-
jectionem.</sup> nomen habet, possidet formam; sed *mistonis* ratione imperfectionem obtinent graduaalem, ulterius dum coquuntur & arte depurantur, ad maturitatem deduci, sicque quam natura non præstitit perfectionem, artis operâ acquirere queunt. Perfectum in se potest habere potentiam, cujus vi ad nobilius adspirat.

De MODO, quo ☉ per artem fiat, non sunt unanimes. <sup>Modus chryso-
pæias non ex-
plicatur uno
modo.</sup>

Nonnulli novam quasi promittunt auri generationem, non per artem solam, sed per media naturalia aliunde ex naturæ operibus mutuata. Hæc ad suum institutum idonea faciunt, cætera ex analogiâ instituunt, ut respondeant vasa artis & adjuvantia, vasis, adjuvantibusque naturæ. Hoc absoluto aurum fit, non vi artis, sed naturæ adjunctæ, & in opus exsiccata. Aurum hoc modo paratum naturale univocè appellant. Artificialis appellatio, inquit *Libavius, chryso-pæia propugnator acerrimus, notis in Gastonis Clavei apologiam*, ex accidente est & æquivoco; nec magis istud aurum artificiale est, quàm hordeum ex satu seminis, colente terram rustico, semenque ei committente natum, aut pullus ope clibanorum ex ovo exclusus &c. *Alii* non verum esse aurum, ajunt: nam ars non essentialem, sed realem formam inducit. Aurum autem est aurum per formam essentialem, quæ est substantia.

Alii clariùs, non esse propriè transmutationem, & generationem primi, sed secundi modi solùm, seu secretionem docent. Nam omnibus metallis inest aurum, plus quidem in aurichalco, vel ære, minus in plumbo, aut ferro. Ars ex insensibili facit sensibile, ad sensum & apparentem substantiam. Dico, inquit *Rhenanus ☉ è puteo emerg. lib. 2.* nullam esse metallorum transmutationem omninò, sed mutationem tantummodò & ablationem accidentium, cum perfectionis infusione. Metalla enim solo gradu perfectionis ac puritatis, non specie differunt. Nam si specie differrent, eorum in ☉ perfectio planè esset impossibilis. Addunt tamen, sine spe lucri hîc laborare, quia sumtus excedit quæstum: deinde etiam non esse verum aurum, ars enim non essentialem, sed accidentalem formam inducit. Aurum autem est aurum per formam essentialem, quæ est substantia.

Non

3. Non longè à primo generationis modo absunt, qui μεταβολῶν & μεταμορφώσεων, mutationem, transmutationem, ita instituant: Tincturam in formâ pulveris velli liquoris, projiciunt supra $\text{D. } \sigma. \text{ } \eta. \text{ } \zeta. \text{ } \text{B. } \text{C.}$ Statim tinguntur in aurum, per abjectionem formæ veteris, & novæ adsumptionem.

4. *Quidam* eò etiam deveniunt, ut tincturis suis vim multiplicandi adscribant ultrâ mensuram: nempe ut $\zeta j.$ projectionis habeat efficaciam aliquot unciarum, easque tingere possit, si cuiquam metallo adhibeatur.

5. *Alii* factitio suo auro plûstruunt, eoque magis delectantur, quàm nativo, imitati vulgus tempore Parmenonis. Hic, autore Plutarcho in symposio, decade $\zeta.$ problem. 2. erat ex hominum eorum genere, qui varias animantium & hominum voces ita scitè imitari norunt, ac repræsentare, ut audientibus veræ, non imitata voces videantur. Cum aliquando in theatro publico, magno populi applausu, suis grunnitum expressisset, alter sub palliolo porcellum occultavit, qui naturalem grunnitum ederet, sperans fore, ut majori applausu vox naturalis, quàm artificialis exciperetur. Sed spe suâ excidit. Omnes acclamarunt: $\text{Εὖ μὲν. ἀλλ' ἔδειν ὡρὸς τῶν Παρμενόνος. } \text{C. } \text{D.}$ *Benè omnia! sed nihil ad Parmenonis suam.*

Exemplachrysopeia.

1. Stanni in $\text{C. } \text{D.}$

EXEMPLA transmutationum, & specimina non desunt. $\text{Οὐκ ἀπίθανον ἢ ὡρὸς τὸ κρεῖττον μεταβολὴ τῆς ὕλης, inquit Aeneas Gazæ Theophrastus, ἐπεὶ καὶ παρ' ἡμῖν οἱ θεοὶ τῶν ὕλων σοφοὶ ἀργυρον καὶ κατ' ὑπερβολὴν λαβόντες καὶ τὸ εἶδος ἀφανίσαντες, ἐπὶ τὸ σεμνότερον μεταβαλόντες τῶν ὕλων χρυσὸν καλλίστον ἐποίησαν. Non materia in melius translatio fide indigna; sic namque apud nos quoque materiarii, talium periti, argentum stannumque accipientes, speciem priorem delent, in excellentiorem rem transigunt, aurum efficiunt pulcherrimum.$

2. σ in C.

Turnheiferus perhibetur, præfente Magno Hetrurix Duce, Cosmo Medicæo, clavum ferreum intinxisse mediâ parte in tincturam suam, illamque extemplo factam aurum solidum. Miraculosa hæc transmutatio vel etiamnum hodiè peregrinantibus exteris deprædicatur.

3.

Pharmacopola Tarvisinis, autore Cardano de subtilitate libro

6. in-

APPENDIX ADDENDORUM.

Pag. 2. post lineam sextam, deleantur sequentes
lineæ quatuor, & hæc adponantur

Rtem diabolicam vocat *Riolanus* in *Apologia*, inven- *Artem diabo-*
tam in ruinam generis humani, & perniciem ope- *licam vocat*
rum Dei. Destruitur enim per eam harmonia ele- *Riolanus,*
mentorum, & ex contrariis naturis orta temperies,

& mirabilis mixtionis concentus, in quo majestas
Dei lucet, sub illo prætextu, ut separentur essentia, quibus si ser-
vetur unus, mille pereunt. Dæmonum vocat culinam meram,
magiæ succenturiatam, & chimica Paracelso diabolium sugges-
sisse, ut magica facilius disseminaret.

Βε. 1. Hoc κακολόγιον quadrat in deceptores, non in veros Βε.
artis cultores. Deceptores sunt auriperdæ illi, qui aurificinam
somniaut, artis imperiti, qui crepant arcana, nullorum com-
potes.

2. Calendariographia in precio etiam est, rectè sentientium 2.
judicio.

3. *Decreta Juris Canonici, Gregorii XIII. Pontificis maximi* 3.
Jussu edita, extravagantium communium libro 5. tit. 4. tit 6. de fur-
is, prohibent non chimiatricen, sed alchimiam auro adulterino
inhiantem & argento. Proscribit alchimistas pauperes, qui spon-
dent, quas non exhibent, divitias, facultates exhauriunt, & fal-
sas monetas cudunt.

4. Diocletianus libros aurifices, in quibus ars χρυσοποιίας 4.
putabatur descripta, abolevit, non merito artis execrandæ, sed
metu vano, Ægyptios divitiis adfluentes futuros rebelles. Διο-
κλησιανός ἐπέηλε τὴν αἰγυπτίαν, ὅτε τὴ καὶ τὰ φερίχυμείας ἀργύρου καὶ Suida relatio
χρυσῶ τοῖς παλαιοῖς αὐτῶ νηγεγραμμένα βιβλία διερευνησάμενος
ἔκαυσε πρὸς τὸ μηκέτι πλεόντων αἰγυπτίοις ἐν τῆς τοιαύτης
φερίχυμείας τέχνης, μήτε χρημάτων αὐτοῖς θάρρῆντας φεικισία, τῶ
Κkk λοιπῶ

κατὰ τὴν ἰσομετρίαν ἀνταίσιον. Diocletianus venit *Egyptum*; Quo tempore etiam illos de argenti auriq̄ue fusione libros, ab antiquis conscriptos perscrutatus, combussit, ne hęc arte *Egyptii* divitias sibi amplius pararent, neve pecuniarum copiã freti, impoſterum Romanis resisterent.

5. Magiæ vox etiam accipitur in bonam partem. In genere, autore *Joh Gerharo Vossio*, notat sapientiæ studium. Medicina magica triplex est: UNA nititur naturã, quæ Deum habet auctorem, tota est in naturæ proprietatibus indagandis, & earum operationibus promovendis. ALTERA medetur per incantationes, & magicos susurros. Ἀρχαία ἔστιν ἡ δὲ τῆς ἐπιαιδῆς θεραπεύεια, ait *Etymologus*, Antiqua est, per incantamenta qua fit, curatio. TERTIA spirituum commercio utitur, indeque omnem medendi rationem intelligit. Duplex hæc iterum est: alba, quam *Στοιχειαν* bonorum spirituum commercio, & nigram, *γοητείαν* malorum consortio utentem vocant. Chimia, quam profitemur, pertinet ad medicinam magicam primi ordinis, ceu pars sapientiæ & pharmaceuticæ nobilissima.
6. Dum *Riolanus* dæmonis inventum vocat artem, quæ essentias ex mistis, & speciem à materia secernit, videtur omnis modestiæ & veritatis studium pedibus terere, & in iracundiæ sinum deponere. *Paracelsus* gloriari, se chimiam à malo spiritu didicisse, calumnia est. Non destruit naturam chemicus, odio divinorum operum, sed sanctum habet propositum, ex amplissimo mundicampo, cum reverentia petere operi suo materiam, in qua investiget arcana majestatis divinæ, & non foris tantum, sed etiam intus naturæ arcana cognoscat. Singularis rei integritas destruitur isto opere, non τὸ καὶ δόλε καὶ εἶδ'. Nec solum chemicus occultam Dei sapientiam in naturæ penetralibus contemplatur, verum etiam ut opera sua & medicamenta saluti proximi velificentur, omnem movet lapidem.

Ad paginæ 17mæ lineam ultimam.

Preparatio
medicamen-
torum consi-
deratur tri-
pliciter,

I.

UT quælibet, ita etiam chimica medicamentorum præparatio consideratur tripliciter: i. secundum modum miscendi, qui consistit ἐν ἐγχειρήσει, ἢ εὐφρομῇ τῶν χειρῶν, in dextrâ manuum applicatione, ignisque regimine, usuque & observatione at-tenta comparatur, & hæc spectat ad medicum, cum pharmaco-
pœi

proci munus exercet. 2. Secundum modum **COMPONENDI**,
 quæ in methodo consistit, iusto simplicium delectu, aptaque pro-
 portione ad invicem. 3. Secundum justam usurpationem. Primæ
 & secundæ præparationis mentionem facit *Galenus, de antidotis li-*
bro 1. cap. 2. & priorem facilem, posteriorem apprehensu diffici-
liem esse docet. τὴν σκευασίαν τῶν ἀντιδότων, *inquirit, καὶ ἀπ᾿ αὐτῆς ἡδὴ*
δειμύς ἀνθρώπων εὐκόλως μαθήσεται. Τῶν δὲ ἐμβαλλομένων φαρμά-
 κων τὴν διαγνώσιν, οὐχ ἀπ᾿ ἓξ ἢ δις ἢ τρεῖς ἀλλὰ πάνυ πολὺ αἰεὶ ἐωραῖσθαι,
 δεῖται, καὶ ἀκεκῶς ὑπόβην εὐδενύντ τε αἶμα καὶ λόγους, διδασκόν-
 τ ὅποιον, ὅτι τὸ ἀείσον, ἐκμάθοι. *At artem antidotos conficiendi, sicut*
quis acuo vir ingenio, vel semel tantum inspexerit, facile discet: ut
verò eorum, quæ imponuntur, notitiam consequamur, non semel, bis-
ve, aut ter, sed sæpius admodum sigillatim quæque observasse necessum
est, etiamsi quis attentius ab aliquo commonstrante ac verbis docente,
quæ sint optima, didicerit.

Duorum prio-
 rum mentio-
 nem facit Ga-
 lenus,

Experientiam necessariam esse confirmat etiam *Galenus de Experientia*
compos. medic. per genera lib. 4. cap. 5. ὅσπερ, inquit, ἀνευ λογικῆς necessitas.
μεθόδε συνθεῖναι φάρμακον ἀδύνατόν ἐστιν, ἕτως ἀνευ πείρας, εἴχον
τη γυνῆ βεβαίως τε καὶ ἀκεκῶς τὴν δύναμιν. *Sicut citra naturalem*
methodum medicamentum componere, ita vim illorum certè & accu-
rate cognoscere sine experientia, nemo potest.

Chimia, secundum **PRIMUM**, miscendi modum scilicet, *Applicatio ad*
 considerata, comprehensu est facilis: secundum **ALTERUM** *chimiã.*
 componendi scilicet, qui virium exactâ notitiâ nititur, modum
 longius temporis requirit spacium, non enim nisi experientiâ
 comparari potest. **TERTIUS UTENDI MODUS**, & legitima
 applicatio etiam difficilis est. Non enim tantum præceptis niti-
 tur, sed etiam experimentalis observatione, vel ἀνθρώπινῃ, vel ἰσορροπῇ
 eorum, quæ frequenter eodem modo habere quis recordatur.

In chimiâ quæ traduntur, sunt vel ἀκροαμασιακά, καὶ ἐποπτικὰ *Chimica dog-*
 μασιακά, vel ἐξωτερικά, ἐγκύκλια, ἐκδεδομένα, καὶ ἔκφορα τοῖς ἐξω-
 κηρύγματα. *mata duplicia.*

Ακροαμασιακά sunt de arcanis nobilibus, subtilibus, insigni-
 bus, cujus notæ sunt, quæ nonnunquam planè σιωπᾶται, silentio in-
 voluntur, nonnunquam quidem eduntur, sed tamen non edun-
 tur, id est, συνειχισμένως adumbratim obscuris ænigmatum
 velis ita obnubilantur, ut non intelligantur. *Communi-*
 cantur

cantur auribus & oculis solum τῶν μυημένων ἢ μυσῶν, *initiatorum & prolytarum*, qui jam dudum expectant, & τῆς σκληραγωγίας, καὶ τῆς χαμηνίας, *severa disciplina & humicubationis* multa observant instituta, quorumque ingenium, eruditionisque elementa & in discendo studium, laborque explorata, & quidem sæpè sub juratâ silentii fide, solum communicantur, πρὸς τὸ μὴ ἐξορχεῖσθαι τὰ μυσήρια, ἃ μὴ ἔ, δέμις τοῖς ἀμύτοις ἰσχεῖν καὶ μέγ, ne proferant palam arcana, *qua artis ignavis communicare nefas.*

2. Εξωτερι-
κά.
Applicatio.

Εξωτερικά publicantur καὶ τὰς ἐν κοινῷ λεγομένους καὶ πολλοῖς πρόσδεξις λόγους & processus complectuntur vulgo notos.

Ad posterioris classis traditiones brevius ad primæ, quæ ad ἐπιπέλειαν referuntur chemicam secretam, longius temporis requiritur spacium, & cum variis artis iisque probatæ fidei proceribus conversatio.

Circumspe-
ctioe hic opus.
Fidendum,
sed cui viden-
dum.

Circumspectus hic tamen sit oportet, tum ὁ μὴ μαθημα-
τικὸς εἰσαγαμῆν, καὶ ὁ πεπαιδευμῆν ἀκασματικὸς, in primis qui
versatur tyrociniis, & qui jam ad μύνησιν καὶ ἐπιπέλειαν admissus fuit.
Sæpe speciosa fallaci & lucripetâ animo promittuntur, ad eaque
cæca mentis cupiditas obstupescit, quæ tamen lubrica sunt & in-
certa, magisque verisimilia, quàm vera. Paracelsici, inquit Li-
bavius *dedicatione præfixa synagmati*, odio habent lucem, quia
πουλὸν ἰς alunt, & versutias fraudesque coquunt. Si quid com-
municant, simul Hippocraticum silentium injungunt, e-
mmentantes eâ sanctitate mendacia, quâ divinæ scripturæ oracula im-
pollutissima. &c.

Ad pag. 125.

CAPUT

Aquæ herbarum.

herbas acetosa, agerati, betonica, cichorii &c. cum toto.

RConscondantur, contundantur in mortario majori.
Stent per aliquot Ὁ in digestionem, admisto modico Θ
& ♀, vel Weyd. Asche und Pot. Asche communi idiomate
dicto. Post, adfusâ aquâ fontanâ per vesicam & XX destillentur,
vel cupreum stanno intus obductum, vel stanneum planè. Li-
quor extillatus excipiat commodo receptaculo. VIRES

VIRES congeneres simplicibus, jecori, capiti proficuz.

Vires.

DOSIS variatur

Dosis.

UTENDI MODUS prout varius. Exhibetur per se coch-

Vtendi modus.

learis quantitate. Adulterino infectæ colore, vel tornâ ☉, vel violis aut rosis, spiritu ♀, ⊕ li, ⊕ acidulatæ vel guttatim, vel ad ℥ ij. ℥ iij. ℥ l. cerevisiæ, vel vino permistæ cum emolumento exhibentur.

Ad pag. 286.

C A P U T

Singularem salium cineritiorum affectionem & cum oleis affinitatem proponit.

Admiranda verè est hæc & neutiquam imaginaria: at causa profundo latet in puteo. Oculorum fide confirmatur, salia misceri oleis, & solvere eadem. Sal ♀ noviter calcinatum miscetur oleo terebinthinæ, abietis, & leni digestionem faciunt in liquorem rubinescentem, mox in atrorubeum. ☉. ♀. per deliquium vel aquâ fontanâ in lixivium redactum solâ coctione solvit ♀, & rubram extrâ vertit tincturam, cujus atomi acidis spiritibus præcipitantur in lacteum pulverem. Lixivium calcis vivæ in vulgaris saponis confectio miscetur cum sebaceis: sal cornu cervi volatile miscetur cum oleo & spiritu.

CAUSA ABDITA. Infallibilis est menstruorum fatalis ad fovendas res proportio, detecta & delineata *lib. 1. cap. 14.* Quæ fit ergò, quod salvâ regulâ ab omnibus receptâ, salina solvantur in oleosis, & oleosa recipiantur in familiam salium?

Polemannus, libro de ♀ philosophorum censet: olea, intensioris ignis interventu, dum incinerantur vegetabilia, mutari in salia alcalia. Hæc mutatio civitate donari potest, donec clarior lux adfulgeat.

Ad pag. 325.

deleantur linea nona, decima, II. 12.

℞. ☉ ♀ optimi sicci. q. v. spirit. ⊕ li q. f.

Solutione facta, stent in leni calore. Decantetur liquor. Exhalat phlegma, & in frigido concresecunt crystalli. Eximantur hi & in chartâ expandantur. Super fornacem calidam, vel patellam ferream siccentur leniter, & pellucidi in vitro servantur, in frigido humido non ampliùs resolubiles.

Kkk 3

In

IN NOMINE JESU!

INDEX RERUM ET VER-
borum, recepto literarum alphabeticarum
ordine & more digestus.

A.		Aqua anodyna	
A Blutio quid	81	aperiens Penoti	170
Aceti usus modicus nulli no- cet	142	cerasorum nigrorum	127
Acrimonia unde	140	chrysulca seu ∇ .	167
Acidum \square aluminatum	289	cinamomi spirituosâ	127
aronium	290	fl. lil. convall.	ibid.
cinamomeum	ibid.	gehennæ seu \mathcal{R} .	166
rubrum	289	Herculea	157
Acor Helmontianus	5	hirundinum	115
Adamus fuit chimix peritus	7.24	picarum simpl. & comp.	155
Aër chemicum est instrumentum	109	acida	157
		rosarum per adscensum	125
		per descensum	126
Alcahest quid, ejus origo	299	vitalis cordialis microcosmi- ca	128
lapidum	304	vitæ tutelaris	187
metallicum	302	analepticæ non nutriunt	129
vegetabile	301	apoplecticæ compositæ	142
Alchimix transmut. fructus	26	cephalicæ	ibid.
Alcool quid, vox & ratio	279	destillatæ purgantes	131
Alchifiro, stomachicum	237	epilepticæ	142
Amalgamatio quid	86	hepaticæ, scorbuticæ	144
Amoletum quid	410	spleneticæ	ibid.
Amoleta composita chimica	415	Arcanum duplicatû Minsichti	310
Antifebrile Crollii	379	rad. hellebor. Petr. Fa- bri	252
Antiheticum Poterii	378	Astrum est nomen æquivocû	409
Ansinomium diaphoreticum	377	serpentum	ibid.
ejus hepar	397		
regulus	338		
			Aurum

RERUM ET VERBORUM.

Aurum fulminans	338	Bezoardica mineralia composita	
ejus sclopetans vis	340	ex electris c. 8. to	ibid.
in homine generari	ne-	Butyrum ♂ ii & ♀ ti glaciale	167
quit	427	margaritarum	350
Auripigmenti rubinus	360	Ini	343
B.			
Balsamum quid	268	Cæmentum	87
angelicum	271	Calcinatio	85. 88
antilimicum	273	C.C.	152
apoplecticū comp.	272	Δ aperto	380
antipestilentiale	147	filicum	ibid.
cinamomi	271	Calx cochlearum antifebrilis	370
citri	ibid.	Ceratio quid	81
panchrestum	273	Ceræ butyrum	189
polychrestum	ibid.	chimiæ	416
stomachale	ibid.	Characteres vilipenduntur	412
fris	222	Chersa radice bistortæ	355
comp. internum	223	Chersæ origo	ibid.
aliud internum	222	Chimia est ars	26
externum	223	contemptum parit	2
rosarum	271	medicinæ ministra	29
salviæ	ibid.	pars	28
succini	ibid.	minatur paupertatem	2
Balsama destillata	146	nondum perfecta	9
qrata	224	particularis	24
Balsami colores	270	universalis	ibid.
corpus	269	utitur metallicis	3
ingredientia	ibid.	Chimiam addiscendi methodus	18
Bezabar undè dicatur	368	tempus	17
Bezoardicum minerale	369	propalavit Paracelsus	8
simplex	ibid.	Chimiæ causæ effic. animatæ	103
comp. ☉ are	370	Chimiæ definitio	26
☽ are	371	etymologia	19
♂ iale	ibid.	finis externus	36
Bezoardicum minerale ♂ iat. Jo-		internus	33
viale	372	Chi-	

I N D E X

Chimix nobilitas	1	riana	337
objectum sunt corpora		Corrosio humida, immersiva	86
mixta	36	sicca immersiva	87
origo Deus est	7	vaporosa	85
oflores	2	Crocus ♂tis	394. 385
propagatores	8	metallorum	397
sectæ, seu hærefes	16	D.	
Chimici promittudo auxiliandi	12	Deliquium quid	80
requisita	9	Dens aureus in homine est non	
Chimicus arcana divulgare non		ens	427
tenetur	12	Destillatio quid, quotuplex	77
autoritate polleat	11	artificialis duplex	7. 78
naturæ arcana disqui-		veteribus fuit nota	ib.
rit	3	per descensum	79
verus non studet trans-		Diaromaticum essenziale	213
mutatorix arti	ibid.	Διαρρωσις est principalis chimix	
Chimicorum libri Vulcano con-		pars	76
secrati	2	Digestio quid	82
Chrysopeix difficultas	433	Dissolutio	76
Chrysopeix non est pars medici-		E.	
næ	437	Ecclesiasticis chimica præparare	
Chylisma catholicum & holago-		atque vendere non licet	15
gum	253	Elæosacch. antihypochondr.	277
Cineres vegetabiles	381	cochlearix	275
Cinnabaris ♂ ii	363	componendi mod.	274
vulgaris	ibid.	compos. c. succis.	275
Circulatio quid	81	polychrestum	276
Clyffi quid	173	♂tiale spleneticum	ib.
Coagulatio quid & quotuplex	89	stomachale	275
salium mineral.	385	Elæosacchari encomium	274
Cohobatio quid	82	Electrum quid	400
Columba alba	168	majus	403
Combustio quid	88	minus ex ♂ io crudo	401
Commistio quid	87	ex regulo ♂ ii, ib.	
Conversio ♂ in ♂ est non ens	437	ex ℥.	ib.
Cornu cervi præparatio Zwelfe-) are febrifug.	402
		Eli-	

RERUM ET VERBORUM.

Elixiris etymologia	228	Essentia lap. ☉. fluviatil.	212
Elixir antihypochondriacum	238	nephritici	225
antiscorbuticum	ibid.	ligni febrifugi	207
camphoræ Hartmanni	230	sancti gummofi	208
cephalicum	ibid.	liliorum convallium	201
citri cordiale	232	☽ næ	215
hepaticum	238	moschi & ambrae	213
juniperinum	206	mumiae Aegyptiacæ	212
nephritic. lithontriptic.	239	mollis ☽ ii	220
pectorale asthmaticum	231	☽ tis	216
pestilentielle Paracelsi	240	☽ aperiens nigra	ibid.
proprietas	233	☽ alia c. succo acetos.	217
antiscorbuticum	236	c. succ. pomor. ibid.	
corre & D. Schonii	235	☽ aperiens trifata	218
c. essent. absinth.	236	nasturtii Indici	200
Helmont. album	234	rad. pæoniæ	206
purgans	237	fatyræ	ibid.
spleneticum	238	scorzoner.	ibid.
uterinum	239	rhabarbari	211
Essentia absinthii	201	rorellæ	204
composita	202	silicum	226
aloës	211	☉ is	214
baccar. juniperi	205	☉ Alcahestina	215
calendulae	200	succini	221
calthæ palustris	ibid.	tamarindorum	21
chelidoniae	ibid.	☽ ri antiarthritica	211
cosmetica benzoina	208	composita	ibid.
coralliorum	228	simplex	209
fl. anagallidis	200	Exsiccatio quid	77
composita	204	Extractio quid	83
fl. & fol. centaur. min.	203	Extracti descriptio	241
fl. croci	201	Extractum absinthii	242
fol. fenæ	211	aloës	251
fructuum alkekengi	205	cathol. & holagogum	253
gialapii	211	colocynthidos	251
hyperici	200	fl. croci orientalis	242

I N D E X

Extractum hellebori	252	Gelatina C. C. vel alciis simpl. ibid.	
opii simplex	243	comp.	278
compositum	245	H.	
rad. acoriveri	243	Hermeti falsò adscribitur chimicæ	
angelicæ	ibid.	inventio	7
tormentillæ	ibid.	Homunculus chimicè factus, est	
zedoariæ	ibid.	non ens	426
F.		Hypothesis prima Paracelsicorum	
Febrifugum Riverium quartana-		de principiis chemicis	38
rium	373	Hypothesis prima impugnatur	48
Fecis nomen ambiguum	352	ada de analogia ma-	
Fecula ari	353	cro & microcosmi	61
bryoniæ	354	tertia de curatione	
Fermentatio ejusque requisita	82	per similia	72
Filtratio quid	80	I.	
Fixatio quid	90	Ignis est principium externum	
salis volatil. C. C.	152	operationum chemicarum	99
Flos est vox æqui voca	355	Ignis differentia ratione furno-	
Flores ♂ simplices	356	rum	106
compositi	ibid.	regimen	107
auripigmenti	360	gradus	ibid.
♀ simplices	357	Imbibitio quid	81
comp. c. colcothar.	ibid.	Incineratio	88
comp. c. aloë, myrrh.	359	Instrumenta manualia	114
Fortuna medici	14	L.	
Fœminæ chemicis operationibus		Laboratorium requiritur ad chi-	
sefe non immisceant	16	miam	115
Furni structura	116	Lapis corrosivus	380
Furnus quid	ibid.	philosophicus	22
quotuplex	117	prunellæ	380
G.		salutis medicamentosus	381
Galenus artem totam non tra-		Laudanum undè dicatur	245
didit	5	opiatum	ibid.
Gallina aurea est non ens	427	Laudani opiatu enomia	246
Generatio chimica	93	& opiatorum vires & cau-	
Gelatina cranii humani	277	sæ examinantur	248
		Lau-	

RERUM ET VERBORUM.

Laudanum opiatum quando usurpandum 251	Magisterium perlar. butyrac. 347
Liquefactio quid, quotuplex 84	per evapor. 349
Luta aquatica 121	petroselini 319
chimica, parandi modus ib.	pisolithi lithonript. 352
Lutifantiquitas ibid.	salinum fraxini 323
Lutum ibid.	juniperi ibid.
M.	menthæ crispæ ibid.
Macro- & microcosmi analogia	portulacæ marin. ib.
non facit ad cognitionem &	farmentorum vitis ib.
curationem inorborum 69	salis absinthii $\text{\textcircled{D}}$ -lat. 322
Magisterii <i>ἁμωυμια</i> 319	cichorii $\text{\textcircled{D}}$ -lat. ibid.
Magisterium anodynum 321	$\text{\textcircled{H}}$ ni per evaporat. 343
C. alcis 338	præcipitat. 345
C. C. crudi 337	scaimonii comp. rosar. 333
C. C. 336	santal. 334
corallior. per præcipit. 348	simplex 330
per evapor. 349	sperniolæ Zvvelferian. 322
rosat. & præoniât.	ḡri $\text{\textcircled{D}}$ -l. $\text{\textcircled{O}}$ are & $\text{\textcircled{D}}$ nare 327
Minsichti 351	ḡri $\text{\textcircled{D}}$ -latum 323
cranii humani 338	Magisteria vegetabilium varia 320
cremoris thermar. Caro-	Manna vomitoria $\text{\textcircled{D}}$ -li 317
linarum 352	$\text{\textcircled{O}}$ tis crocus 394
colmeticum è marcasita	Medicamentorum compositio
$\text{\textcircled{H}}$. 345	competit medico 30
Gialapii 328	Medicina prioribus seculis im-
gomme gotte 329	perfecta 5
gomm. gott. fantalinu 330	universalis est non ens
gomm. ghittajemu rosat. ib.	22. 432
laeteum extemporan. 332	Menstruorum varietas 112
lactis ḡris 346	Menstruum ad essentias 203
$\text{\textcircled{D}}$ næ 342	ad extracta 241
$\text{\textcircled{O}}$ aperiens 217	ad extractum opii 244
$\text{\textcircled{O}}$ -latum 328	est instrumentu chim. 110
ocul. $\text{\textcircled{S}}$. per evaporat. 349	quotuplex 111
præcipitat. ib.	$\text{\textcircled{X}}$ $\text{\textcircled{S}}$ ii est non ens 432
	coagulatus super $\text{\textcircled{H}}$ fumo 384
	Lil 2 $\text{\textcircled{X}}$ colo-

I N D E X

<p> Coloratio 384 fixatus 382 ex sanguine animalium est non ens 425 ex vegetabilibus est non ens ib. 428 Oritis est non ens 428 H ni est non ens 429 præcipitatus emeticus vitæ 375 tus albus vulgaris 366 subruher, Azoth dictus 367 rubeus 366 ruber compositus 367 tus antiepilepticus 362 antihydropicus ibid. cephalicus ibid. dulcis 361 D naris 362 purgans 361 vulgaris 360 Mistura antiapoplectica 254 antiasthmatica 256 antidinica 255 antiepileptica ibid. antiparalytica ibid. antisceletyrica 257 contra calculum ibid. cordis infirmit. 256 pestem 257 tussim 256 diaphoretica simplex 254 ophthalmica 255 quid 254 stomachalis 257 sudorifera catholica 258 Misturæ compositæ 254 </p>	<p style="text-align: right;">N.</p> <p> O anodynum 377 minerale H ni 309 Olat. 350 Olatum Gottorpiense 377 Non entia chimica 419. & seqq. O. Objecta chimix sunt vegetabilia, mineralia, animalia 37 Oινέλαιο parandi modus 183 Oινέλαιο 184 Oινέλαια duplex natura 186 rectificatio 184 Olea ex seminibus 177 mineralium nomine talia, non re 192 præparandi modus 175 quotuplicia 174 resinarum 181 Olei C. C. rectificatio 152 nomen æquiuocum 174 fri vini rectificatio 188 Oleum absinthii 175 ammoniaci 183 ♂ & ♀ tigliale 167 aurantiorum 178 bacc. juniperi ibid. lauri ibid. sambuci ibid. butyri 190 camphoræ 182 caryophyllorum 179 cerebri humani 198 cinamomi 179 cochleariæ 176 cochlearū alb. & nigr. 191 Oleum </p>
--	---

RERUM ET VERBORUM.

Oleum cordis humani	190	Operationum chemic. tabula	76
C. C.	ibid.	Operationum chemic. manualia	
corticum citri	178	instrumenta	114
fl. chamæmeli	176	Operationum chemicar. effectus	
lavendul.	ibid.	seu species chemicæ	122, 123
rosarum	177	Opii parandi modus	243
gumm. ammoniaci	183	P.	
galbani	ibid.	Panacæ non entia	22
hepatis humani	190	Panac. duplicata Schröderi	310
hirundinum	ibid.	Penotus pauperiem patitur	2
laterinum	183	Præcipitationis materia	91
lignorum; sancti, corylini,		instrumentum ib.	
i. e. Heraclini Rulandi-		fundamentum ib.	
num, ebeni, querni, buxi,		Præcipitatio συνηθεως species	
rhodii	180		90
macis	179	quotuplex	91
nucis moschatæ	ibid.	Præparatio oleorum	174
pinguedinis humanæ	189	Principia chimica acta inexisten-	
saponis Veneti	183	tia 39.40.41.42.43. &c.	
fuccini	191	Pseudochimici sunt auriperdæ	2
terebinthinæ	181	Pseudochimicus fit mendicus	ib.
¶ri vini	188	Pugna inter spiritus fixos & vola-	
vini	184	tiles	324
compositum	187	Pulvis Algarothi	373
Operationes chemicæ sunt magis		polychrestus	334
artificiales, quam naturales		Purificatio	77
	98	Putrefactio quid	82
Operationes chemicæ magis sunt		vocatur in dubium	100
generationes	97	Q.	
Operationes chemicæ sunt muta-		Quintæ essentia sunt non entia	
tiones	93	chimica	420
Operationes chemicæ magis sunt		R.	
violentiæ, quam secundum		Radix aurea Zehneri	367
naturam	101	Rectificatio quid	79
Operationum chemicarum instru-		falis C. C.	152
menta inanimata	105	Reductio chimica est varia	29
		LII 3	Re-

I N D E X

Reductio quid	92	Salia essentialia vegetabilia parandi	
Regulus ♂ ii	398	modus	286
Resina scammonii simplex	330	vegetabiliū elementaria	281
Resuscitatio plantæ ex cineribus		fixa	ibid.
est non ens chemicum	422	volatilia	ibid.
<i>ῥοδὴ λαοῦ</i>	177	vegetabilium cineritia com-	
Rosa vitæ mineralis	375	posita	297
S.		essentialia composita	ibid.
Salabsinthii	291	Salium vegetabilium essentialium	
alkahestinum quid	299	præparatio	290
coralliorum parandi modus	394	Salium vegetabilium cineritiorum	
C. C.	151, 311	formæ an integre maneat,	
☉. fluviatilium	313	queritur	281
metallorum est non ens	431	Satyrii sanguis Paracelsi	206
☉ compositum febrile	304	Scammonium lactescens	331
essentiale diaphoretic.	308	♀rat.	334
per calcin. c. ♀	306	Serum lactis alterans	130
per solutionem	305	Solutio per aquas fortes	86
sanguinis cervini volatile	311	Spiritus absinthii	132
Saturni	343	aceti vini	139
♀ tres parandi modi	293	ἀντιφυσικός	145
♀ essentialia	287	ardens ex floribus	136
♀ foliatum per filtrat.	295	ardens ♀ ni	158
nitratum	304, 298	est non ens, ibid.	
viperarum	313	carminativus	145
☉ li vomitivum	317	caryophyllorum	139
urinæ volatile	312	cerasorum	138
Salia an purgandi vires habeant		cinamomi	139
284		cochleariæ	133
cineritia an ejusdem sint in-		compositi destillati	142
dolis	285	cordialis balsamicus	147
cineritia & succulenta quæ		cordis cervi compos.	153
sint præstantiora	283	C. C.	151
cineritia vegetabilium	281	rectificatus	152
composita vegetabilium &		tenellorum	253
mineralium mista	298	è baccis & fructibus	137
		Spi.	

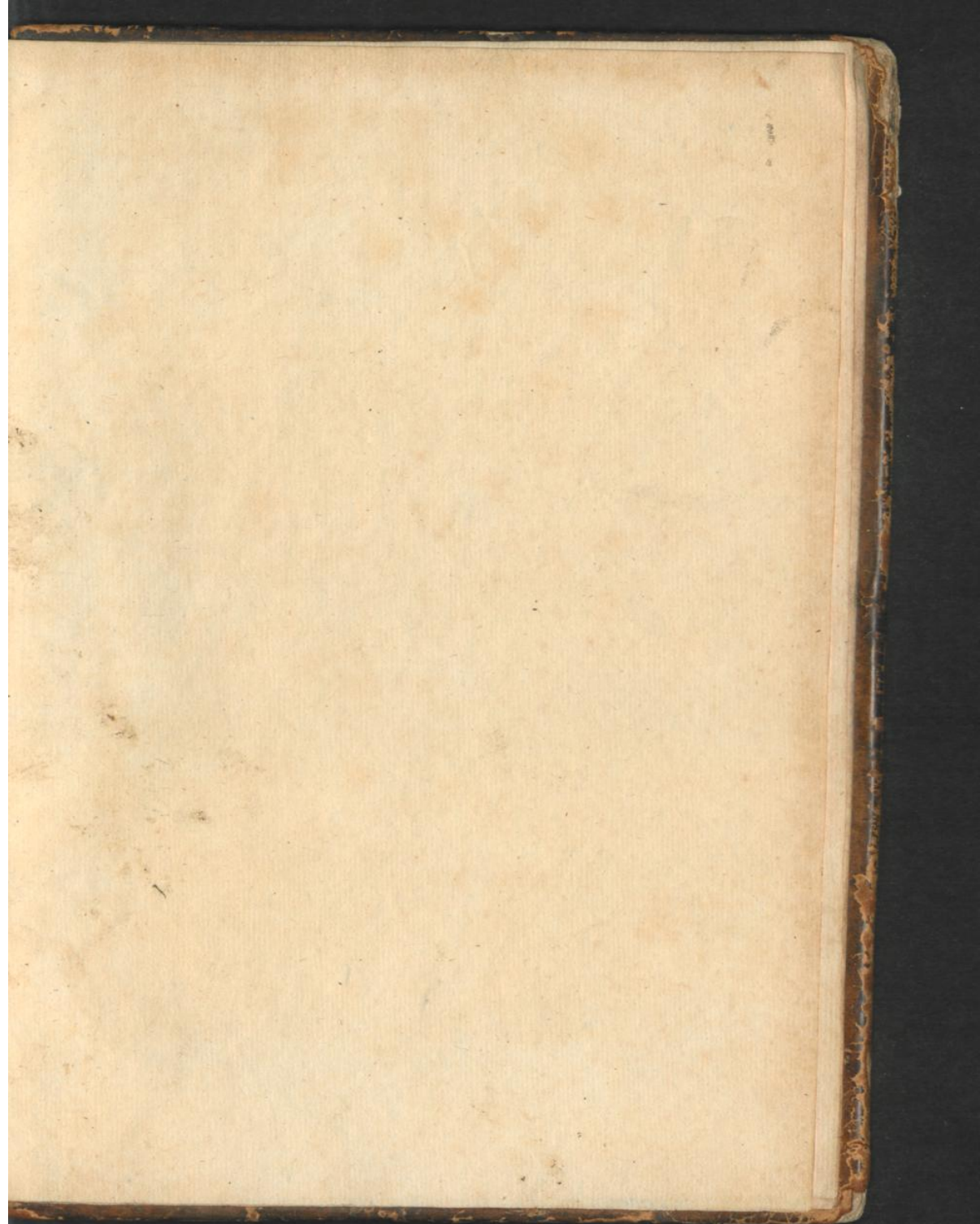
RERUM ET VERBORUM.

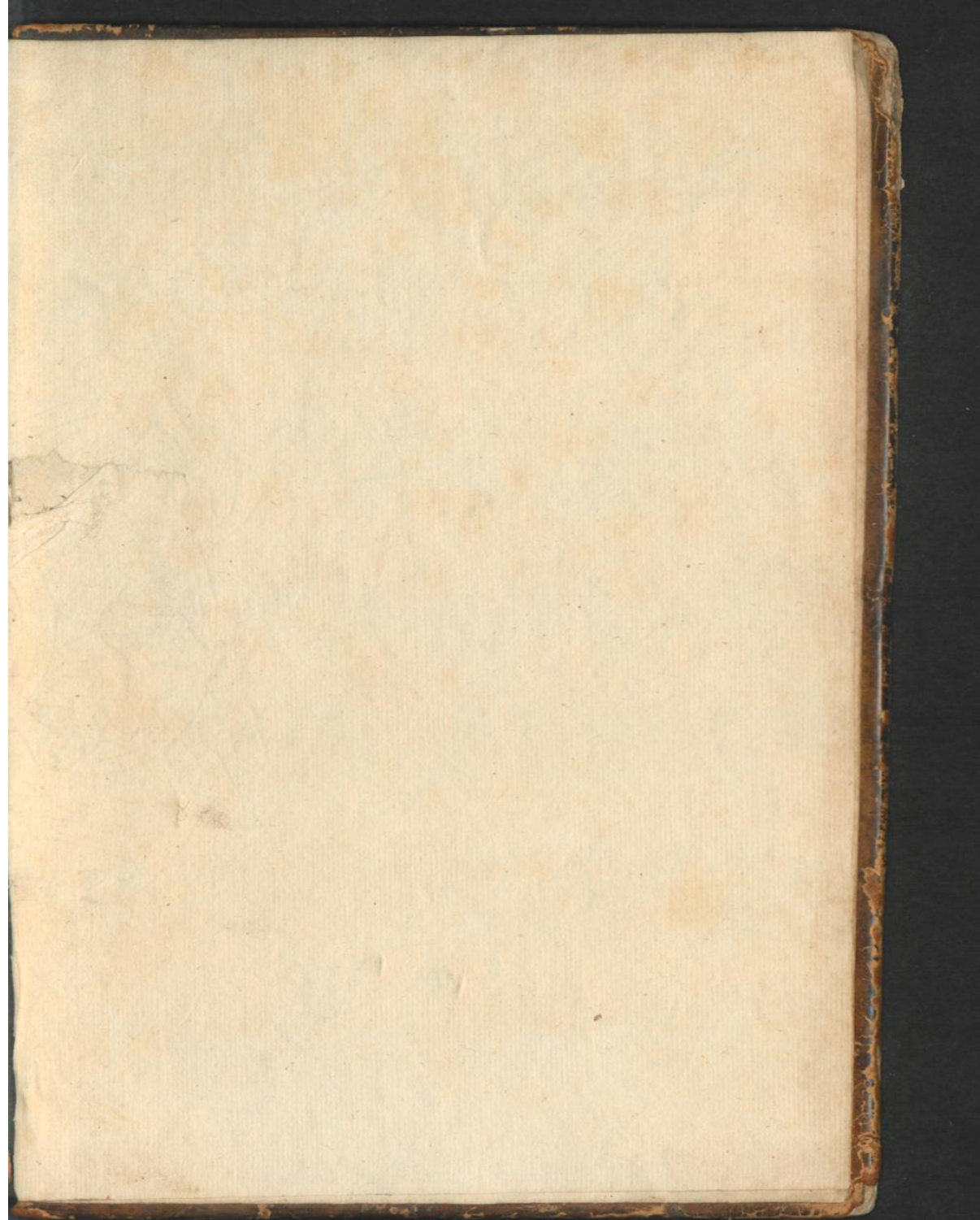
Spiritus epilepticus	143	Spiritus ꝑri simplex	149
fructuum carnosorum	138	compositus colcothar.	
Glauberianus ex \ominus & \oplus -lo			150
	170	Paracels. comp.	ibid.
hepaticus	144	ꝑ. & * compositus	171
hepatis humani	154	theriacalis camphoratus	
hirundinum acidus	156		146
compos.	155	typharum	153
simplex	154	vegetabil. balsamici	146
lignorum: corylini	139	vini & aceti non uno se ha-	
guajaci	ibid.	bent modo	140
querni	ibid.	vini camphor. Hartm.	232
magnanimitatis	157	compos. cephalicus	189
mellis	256	lumbricatus	157
\ominus .	160	\oplus seu \updownarrow simplex	158
\ominus comp. anticolicus	165	\oplus ex ejusd. crystallis	ibid.
antifebrilis	ibid.	\oplus -li antiepilepticus	171
antipleuriticus	ibid.	\oplus -li coagulat. absinthiacus	
dulcis	ibid.		322
\ominus & \ominus compositus	166	cichoraceus	
\ominus & * comp. caustic.	167	ibid.	
\ominus & \oplus -li compositus	166	\oplus -li comp. gummosus	167
panis	136	philosoph.	169
rad. angelicæ	134	alius	170
fatyrü	135	\oplus -li correctus	165
zedoariæ	134	gummosus ex electris	
roris majalis	137		169
rosarum	133	lithonripticus	171
salis	159	\updownarrow & \updownarrow	164
balsamici coag.	323	roridus	161
*	160	simplex regeneratus	
salis fixi vegetabilium	148		164
scorbuticus	144	vires & encomia	162
secundinæ humanæ	155	vulgaris	161
feminum calidorum	136	urinæ per putrefact.	154
ꝑris simpl. & compos.	172	Sublimatio quid	77
		Sub-	

INDEX RERUM ET VERBORUM.

Subtiliatio	77	ex scoriis [☉] ib.
♀ auratum ♂ ii	387	ex ☉-lo ♂-tis 219
præparandi modi	388	♂ adstringes bid.
processus Polemanni	390	mollis ♂ ii 220
processus Helianus	ibid.	rad. rhabarb. 196
♀ metallorum est non ens	431	saxifragæ albæ ibid.
♀ mineræ ♂ ii	391	♀ ris 222
☉-latum	392	♀ ri composita 210
☉-li anodynum	ibid.	simplex 209
Sulfura mineralia & metallica	382	Tincturæ ex floribus classis 193
σύργιος quid	89	Tincturæ ♀ ratæ aliæ 225
T.		Transmutatio metallorum in ☉ & ☽ est non ens 432
♀. cremor	287	Tubalcainus habetur chemicus 7
crystalli	289	V.
♀ rus ☉-latus malè audit	326	Vasa varia requiruntur ad chymiam 119
Terra est instrumentum chemicum	110	Vasa eorum sigilla 121
Terra sancta Rulandina	376	Vegetabilia non carent noxâ 4
♀ foliata	295	non omne præstant 3
Tincturæ vox ambigua	193	☉-♂ & ♀ factitium 315
Tinctura absinthii	195	♀ parandi modus ibid.
baccarum juniperi	197	Vitrorum scissura 120
corallorum	226	Vitrum ♂ ii 404
comp. alexipharm.	198	cenfura 406
corticum pæoniæ	197	correctio 407
fl. papav. erratici	194	h ni 408
florum compositæ	195	vires 405
herbæ paridis	197	Vitrificatio quid
ligni santali	ibid.	Unguentum sympathicum Paracelsi 417
♂-tis aperiens nigra	216	X.
alia	217	Xenexon Paracelsi & recent. 414
Tinctura ♂ aper. ex lim. & *.	218	Z.
		Zwelferi præparatio C.C. 337

F I N I S

F

Fern II 283.

